Világ proletárjai egyesüljetek!

LENIN

MŰVEI

26

AZ OROSZNYELVŰ KIADÁS
AZ OK(b)P IX. KONGRESSZUSÁNAK
ÉS A SZOVJETEK
II. ÖSSZSZÖVETSÉGI KONGRESSZUSÁNAK
HATÁROZATA ALAPJÁN JELENIK MEG

V. I. LENIN

MŰVEI

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST

V. I. LENIN

MŰVEI

26.

KÖTET

1917 szeptember—1918 február

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1952

Az orosz eredeti címe:

ИНСТИТУТ МАРКСА-ЭНГЕЛЬСА-ЛЕНИНА ПРИ ЦК ВКП(б)
В. И. ЛЕНИН. СОЧИНЕНИЯ
ИЗДАНИЕ ЧЕТВЕРТОЕ. ТОМ 26. ГОСПОЛИТИЗДАТ 1949

Lenin műveinek magyar kiadása a moszkvai Marx—Engels—Lenin Intézet által sajtó alá rendezett negyedik orosznyelvű kiadás nyomán, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének határozata alapján jelenik meg.

ELŐSZÓ

A huszonhatodik kötet azokat a műveket tartalmazza, amelyeket Lenin az 1917 szeptembertől 1918 februárig terjedő időszakban írt.

A kötetben szereplő művek egy nagy csoportja az októberi fegyveres felkelésnek a bolsevik párt által való előkészítését érintő kérdésekkel foglalkozik. Ilyenek „A bolsevikoknak kézbe kell venniök a hatalmat", „Marxizmus és felkelés", „A válság megérett", „Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?" és „Egy kívülálló tanácsai" c. cikkek, továbbá a párt Központi Bizottságához, Petrográdi Bizottságához és Moszkvai Bizottságához intézett irányt mutató levelek. Lenin ezekben az illegalitásban írt művekben azt a marxi gondolatot fejtegeti, hogy a felkelést művészetként kell kezelni, és körvonalazza a felkelés konkrét tervét.

Jelentős helyet foglalnak el a kötetben Leninnek a Szovjetkongresszusokon, párt- és szovjetfunkcionárius értekezleteken elhangzott beszámolói, beszédei és felszólalásai, továbbá a lakossághoz intézett felhívások és kiáltványok, amelyek képet adnak Leninnek mint a párt és a dolgozó tömegek vezérének, a Szovjethatalom szervezőjének és vezetőjének a Szovjethatalom fennállásának első hónapjaiban kifejtett tevékenységéről.

A kötetbe fel vannak véve a Szovjethatalom első dekrétumainak tervezetei és első dekrétumai, amelyeket Lenin írt, és mint a Népbiztosok Tanácsának elnöke, ő írt alá: a „Dekrétum a békéről", „Dekrétum a földről", „A munkásellenőrzésről szóló rendelet tervezete", „A visszahívás jogáról szóló dekrétum tervezete", „Dekrétum a bankok

államosításának életbeléptetéséről és az ezzel kapcsolatban szükséges intézkedésekről. Tervezet", „Dekrétumtervezet az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatásáról" stb.

Lenin harca a trockistáknak és a „baloldali kommunistáknak" a breszti béke megkötése kérdésében folytatott provokációs, áruló politikája ellen — „A béketárgyalások programjának vázlata" és „Egy szerencsétlen béke kérdésének történetéhez" c. cikkeiben, az OSzD(b)MP Központi Bizottságának 1918 januári és februári ülésein elhangzott beszédekben és más dokumentumokban tükröződik.

A kötetbe felvett számos mű az Alkotmányozó Gyűlés összehívásával és feloszlatásával foglalkozik; ilyenek a „Tézisek az Alkotmányozó Gyűlésről", „Az OSzD(bolsevik)MP frakciónak az Alkotmányozó Gyűlés 1918 január 5-i (18-i) ülésén elhangzott nyilatkozata", „Másvilági emberek" és más művek.

A kötet tartalmazza Lenin „Akik megrémültek a régi összeomlásától és akik harcolnak az újért", „Hogyan szervezzük meg a versenyt?" és „Rendelet a fogyasztási kommúnákról. Tervezet" c. munkáit, amelyekben a szocialista építés kérdéseit világítja meg, és minden szempont figyelembevételével megindokolja a szocialista verseny kifejlesztésének szükségességét. Lenin ezekben a munkákban annak az időszaknak főfeladataként azt tűzte ki, hogy a népgazdaságban meg kell valósítani a legszigorúbb nyilvántartást és ellenőrzést.

A huszonhatodik kötetbe 14 olyan munka van felvéve, amelyek először szerepelnek Lenin Műveiben: „Határozati javaslat a sajtószabadságról. Tervezet", „Felszólítás a Parasztküldött Szovjetek Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusának bolsevik frakciójához", „A petrográdi Közkönyvtár feladatairól", „A béketárgyalások programjának vázlata", „Az Alkotmányozó Gyűlés megnyitásáról", „Határozati javaslat a bolsevik alkotmányozógyűlési frakció ideiglenes vezetőségéről. Tervezet" (először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg), „Beszélgetés közvetlen vonalon", „Utasítás a Vörös Gárda parancsnokságának", „Dekrétumtervezet a tengeri és folyami kereskedelmi flotta államosításáról. 1918 január 18 (31)", „Szikratáv-

frón. Mindenkihez. Különösen a bresztlitovszki békeküldöttséghez", „Szikratávirat mindenkihez, mindenkihez", „Orosz békeküldöttség. Trockijnak. Breszt-Litovszk", „V. I. Lenin és I. V. Sztálin beszélgetése közvetlen vonalon a Dvinszki Szovjet tagjaival", „Lenin válaszai a Moszkvai Szovjetnek közvetlen vonalon". Lenin mindezeket a műveket az októberi fegyveres felkelés után írta, és az a harc tükröződik bennük, amelyet a bolsevik párt a Szovjethatalom megszilárdításáért, az igazságos demokratikus béke létrehozásáért folytatott.

A BOLSEVIKOKNAK KÉZBE KELL VENNIÖK A HATALMAT[1]

LEVÉL A KÖZPONTI BIZOTTSÁGHOZ, AZ OSzDMP PETROGRÁDI ÉS MOSZKVAI BIZOTTSÁGÁHOZ

A bolsevikok, miután a Munkás- és Katonaküldöttek mindkét fővárosi Szovjetjében többségbe kerültek, kézbevehetik és *kell* is hogy kézbevegyék az államhatalmat.

Kézbevehetik, mert a két főváros népe forradalmi elemeinek aktív többsége elegendő ahhoz, hogy magával ragadja a tömegeket, legyőzze az ellenfél ellenállását, szétzúzza az ellenfelet, meghódítsa és meg is tartsa a hatalmat. Mert ha a bolsevikok azonnal felajánlják a demokratikus békét, azonnal átadják a földet a parasztoknak, visszaállítják a Kerenszkij által szétvert demokratikus intézményeket és lábbal tiport szabadságjogokat, olyan kormányt fognak alakítani, melyet *senki* sem dönt meg.

A nép többsége *mellettünk* van. Ezt a május 6-ától augusztus 31-éig és szeptember 12-éig megtett hosszú és nehéz út bebizonyította[2]: a többség a fővárosi Szovjetekben annak a fejlődésnek az *eredménye*, melyet a nép *a mi irányunkban tett*. Az eszerek és mensevikek ingadozásai, az internacionalisták megerősödése soraikban, ugyanezt bizonyítják.

A Demokratikus Tanácskozás *nem* képviseli a forradalmi nép többségét, hanem *csak a megalkuvó kispolgári felső rétegeket*. Ne hagyjuk magunkat a választások számadataival félrevezetni, nem a választások a fontosak: hasonlítsák össze a petrográdi és a moszkvai városi dumák választásait a szovjetválasztásokkal. Hasonlítsák össze a moszkvai választásokat és az augusztus 12-i moszkvai sztrájkot: ezek az objektív adatok arról, hogy a tömegeket vezető forradalmi elemek többségben vannak.

A Demokratikus Tanácskozás becsapja a parasztságot, nem ad neki sem békét, sem földet.

A parasztságot *csakis* a bolsevik kormány fogja kielégíteni.

* *
*

Miért kell a bolsevikoknak éppen *most* kézbevenniök a hatalmat?

Azért, mert Petrográd küszöbön álló átadása százszorosan lerontja esélyeinket.

Márpedig Petrográd átadását, amikor a hadsereg élén Kerenszkij és Társai állanak, nincs erőnk megakadályozni.

Az Alkotmányozó Gyűlést sem szabad „megvárnunk", mert Kerenszkij és Társai ugyancsak Petrográd átadásával azt mindig *meghiúsíthatják*. Csak a mi pártunk biztosíthatja, miután kézbevette a hatalmat, az Alkotmányozó Gyűlés összehívását, és a mi pártunk, miután a hatalmat kézbevette, vádat fog emelni a többi párt ellen a halogatás miatt és a vádat be is fogja bizonyítani[3].

Az angol és a német imperialisták közötti különbékét meg kell és meg is lehet akadályozni, de csak gyors cselekvéssel.

A népet kifárasztották a mensevikek és eszerek ingadozásai. Csak a fővárosokban aratott győzelmünk fogja mellénk állítani a parasztságot.

*

Nem a felkelés „napjáról" van szó, nem a felkelés szoros értelemben vett „pillanatáról". Ezt csakis azoknak az egybehangzó véleménye dönti majd el, akik érintkezésben vannak a munkásokkal és a katonákkal, *a tömegekkel.*

Arról van szó, hogy pártunk most a Demokratikus Tanácskozáson ténylegesen *saját kongresszusát* tartja, és ennek a kongresszusnak döntenie *kell* (akár akarja, akár nem, döntenie kell) a *forradalom sorsa felől.*

Arról van szó, hogy a *feladatot* világossá tegyük a párt előtt: napirendre kell tűzni a *fegyveres felkelést* Petrográdban és Moszkvában (és vidékén), a hatalom meghódítását,

a kormány megdöntését. Meg kell fontolni, *hogyan* agitáljunk ennek érdekében úgy, hogy a sajtóban ne ezeket a kifejezéseket használjuk.

Fel kell elevenítenünk emlékezetünkben, alaposan át kell gondolnunk, amit Marx a felkelésről mondott: „a *felkelés — művészet*“[4] stb.

* *
*

A bolsevikok „formális“ többségére várni naiv dolog: *ezt* egyetlen forradalom sem várja meg. Kerenszkij és Társai sem várnak, hanem előkészítik Petrográd átadását. Éppen a „Demokratikus Tanácskozás“ szánalmas ingadozásainak kell véget vetniök és éppen ezek fognak véget vetni a petrográdi és moszkvai munkások türelmének! A történelem nem bocsátja meg nekünk, ha most nem vesszük kézbe a hatalmat.

Nincs apparátus? Az apparátus megvan: a Szovjetek és a demokratikus szervezetek. A nemzetközi helyzet *éppen* most, az angol-német különbéke *küszöbén*, *nekünk kedvez*. Éppen most békét ajánlani fel a népeknek — ugyanannyi, mint *győzni*.

Ha Moszkvában és Petrográdban *egyszerre* vesszük kézbe a hatalmat (nem fontos ki kezdi; sőt talán Moszkva is kezdheti), *feltétlenül és kétségtelenül* győzni fogunk.

N. Lenin

A megirás ideje: 1917 szeptember 12—14. (25—27.)
Először 1921-ben, a „Proletarszkaja Revoljucija“ c. folyóirat 2. számában jelent meg.

MARXIZMUS ÉS FELKELÉS

LEVÉL AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁHOZ

Az az opportunista hazugság, hogy a felkelést előkészíteni, általában, a felkelést művészetnek tekinteni, nem egyéb, mint „blanquizmus" — azok közé a legrosszindulatúbb és alighanem legelterjedtebb ferdítések közé tartozik, amelyekkel az uralkodó „szocialista" pártok a marxizmust meghamisítják.

Már Bernstein, az opportunizmus vezére, szomorú hírnévre tett szert azzal, hogy a marxizmust blanquizmussal vádolta meg és a mai opportunisták, amikor nagy hangon blanquizmust emlegetnek, alapjában véve a legkisebb mértékben sem frissítik fel és semmivel sem „gazdagítják" Bernstein szegényes „eszméit".

Blanquizmussal vádolják a marxistákat azért, mert a felkelést művészetnek tekintik! Elképzelhető-e az igazságnak ennél felháborítóbb meghamisítása, amikor pedig egyetlen marxista sem tagadhatja, hogy éppen Marx egészen határozottan, világosan és félreérthetetlenül nyilatkozott ebben a kérdésben s a felkelést igenis *művészetnek* nevezte és kijelentette, hogy a felkelést úgy kell kezelni, mint művészetet, hogy ki kell *vívni* az első sikert és sikerről sikerre kell haladni, nem hagyva abba a *támadást* az ellenség ellen, kihasználva az ellenségnél mutatkozó zavart stb. stb.

A felkelésnek, hogy sikeres legyen, nem összeesküvésre, nem pártra, hanem az élenjáró osztályra kell támaszkodnia. Ez az első feltétel. A felkelésnek a *nép forradalmi lendületére* kell támaszkodnia. Ez a második feltétel. A felkelésnek az érlelődő forradalom történetében beállt olyan *fordulópontra* kell támaszkodnia, amikor a nép

élenjáró rétegeinek aktivitása a legnagyobb, amikor az *ingadozás* az ellenségek soraiban és a *forradalom gyenge, felemás, határozatlan barátainak soraiban* a legerősebb. Ez a harmadik feltétel. A felkelés kérdésének feltevésében ez a három feltétel különbözteti meg a *marxizmust a blanquizmustól.*

De ha egyszer ezek a feltételek adva vannak, akkor lemondani arról, hogy a felkelést *művészetként* kezeljük, annyit jelent, mint elárulni a marxizmust és elárulni a forradalmat.

Hogy bebizonyítsuk, miért kell éppen a mostani pillanatot olyannak tartanunk, amikor a pártra nézve *kötelező* annak elismerése, hogy a *felkelést* az események alakulása objektíve napirendre tűzte és a felkelést művészetként kell kezelni — hogy ezt bebizonyítsuk, talán a legjobb, ha az összehasonlítás módszerét vesszük igénybe és július 3—4-ét szembeállítjuk a szeptemberi napokkal.

Július 3—4-én, mitsem vétve az igazság ellen, fel lehetett vetni a kérdést a következőképpen: helyesebb volna kézbevenni a hatalmat, hiszen máskülönben ellenségeink így is, úgy is felkeléssel fognak vádolni bennünket, és mint felkelőkkel, le fognak velünk számolni. Ebből azonban akkor nem lehetett azt a következtetést levonni, hogy a hatalmat kézbe kell venni, hiszen a felkelés győzelmének objektív feltételei akkor nem voltak meg.

1) Nem volt még mellettünk az az osztály, amely a forradalom élcsapata.

Nem volt még többségünk a fővárosok munkásai és katonái között. Most többségünk van mind a két Szovjetben. Ezt a többséget *csak* július és augusztus története, a bolsevikokkal való „leszámolás" tapasztalatai és a Kornyilov-lázadás tapasztalatai teremtették meg.

2) Akkor nem volt általános, az egész népet magával ragadó forradalmi fellendülés. Most, a Kornyilov-lázadás után, van. Bizonyítja ezt a vidék és az, hogy a Szovjetek sok helyen kézbevették a hatalmat.

3) Akkor nem volt *ingadozás*, komoly általános politikai méretekben, ellenségeink és a felemás kispolgárság soraiban. Most az ingadozás óriási: fő ellenségünk — a szövetséges és a világimperializmus, hiszen a „szövetségesek"

a világimperializmus élén állnak — *ingadozni kezdett* a között, hogy folytassa-e a háborút a győzelemig vagy kössön különbékét Oroszország rovására. Kispolgári demokratáink, miután többségüket a nép között szemmelláthatóan elvesztették, óriási mértékben ingadozni kezdtek és lemondtak a kadetokkal való blokkról, azaz koalícióról.

4) Ezért július 3—4-én a felkelés hiba lett volna: a hatalmat sem fizikailag, sem politikailag nem tudtuk volna megtartani. Fizikailag nem tudtuk volna megtartani, annak ellenére, hogy Petrográd egyes pillanatokban a kezünkben volt, mert saját munkásaink és katonáink akkor még nem lettek volna hajlandók *küzdeni*, *meghalni* Petrográd birtoklásáért: nem volt még olyan „ádáz düh", olyan izzó gyűlölet *mind* Kerenszkijékkel, *mind* Cereteli—Csernovékkal *szemben*, embereinket még nem edzették meg a bolsevik-üldözések tapasztalatai, amelyekben az eszerek és a mensevikek is részt vettek.

Politikailag július 3—4-én nem tudtuk volna megtartani a hatalmat, mert a *Kornyilov-lázadás előtt* a hadsereg és a vidék felvonulhatott volna és fel is vonult volna Petrográd ellen.

Most egészen más a helyzet.

Miénk annak az *osztálynak* a többsége, amely a forradalom élcsapata, a nép élcsapata, amely magával tudja ragadni a tömegeket.

Miénk a nép *többsége*, mert Csernov távozása korántsem az egyetlen, hanem csupán a legkirívóbb, legszemléltetőbb jele annak, hogy a parasztság az eszerek blokkjától (és maguktól az eszerektől) *nem fogja megkapni a földet*. Márpedig ebben van a forradalom általános népi jellegének lényege.

Megvan az az előnyünk, hogy olyan párt vagyunk, amely biztosan tudja, hogy az *egész imperializmus* és az egész mensevik-eszer blokk hallatlan ingadozásai közepette milyen úton kell haladnia.

Miénk a *biztos győzelem*, mert a nép már egészen közel van a kétségbeeséshez, mi pedig az egész népnek a helyes kivezető utat mutatjuk, miután a „kornyilovi napokban" az egész népnek bebizonyítottuk vezetésünk jelentőségét, majd kompromisszumot *ajánlottunk fel* a blokkistáknak,

amit *azok visszautasítottak*, anélkül, hogy ugyanakkor részükről az ingadozások megszüntek volna.

A legnagyobb hiba volna azt hinni, hogy a mi kompromisszum-ajánlatunkat *még* nem vetették el, hogy a Demokratikus Tanácskozás *még* elfogadhatja. A kompromisszumot *párt* ajánlotta fel *pártoknak;* másképpen nem lehetett felajánlani. A *pártok* elvetették. A Demokratikus Tanácskozás csak *tanácskozás*, semmi több. Egyet nem szabad elfelejteni: a forradalmi nép *többsége*, a szegény és elkeseredett parasztság, nincs képviselve a tanácskozáson. Ez a *nép kisebbségének* a tanácskozása — ne feledjük ezt a nyilvánvaló igazságot. A legnagyobb hiba, a legnagyobb parlamenti kretenizmus volna részünkről, ha a Demokratikus Tanácskozásban parlamentet látnánk, mert még *ha* parlamentnek és a forradalom szuverén parlamentjének nyilvánítaná is magát, akkor *sem döntene* el semmit: a döntést *máshol* hozzák meg, Petrográd és Moszkva munkásnegyedeiben fognak dönteni.

A sikeres felkelés minden objektív előfeltétele adva van számunkra. Olyan rendkívül előnyös helyzetben vagyunk, amikor *csakis* a mi győzelmes felkelésünk vet véget a népet gyötrő ingadozásoknak, a világ e leggyötrelmesebb dolgának; amikor *csakis a mi* győzelmes felkelésünk *hiúsítja meg* a forradalom elleni különbékével űzött játékot, meghiúsítja azzal, hogy nyiltan felajánlja a teljesebb, az igazságosabb, a minél előbbi békét, a forradalom *érdekét szolgáló* békét.

Végül, csakis a mi pártunk *tudja*, miután győzött a felkelésben, megmenteni Petrográdot, mert ha a mi békeajánlatunkat visszautasítják és még csak fegyverszünetet sem kapunk, akkor *mi* leszünk a „honvédők", akkor mi állunk a *háborús pártok élére*, mi leszünk a „*leghá*borúsabb" párt, mi valóban forradalmi módon fogjuk folytatni a háborút. Elvesszük a kapitalistáktól az utolsó szem gabonát és az utolsó pár csizmát. A száraz kenyérhéjat hagyjuk csak majd meg nekik és bocskort húzunk a lábukra. Minden gabonát és minden lábbelit a frontnak adunk.

És akkor megvédjük Petrográdot.

Oroszországban az igazi forradalmi háború számára az erőforrások, mind az anyagiak, mind a szellemiek, még

mérhetetlenül nagyok; száz közül kilencvenkilenc esélyesség szól amellett, hogy a németektől legalább fegyverszünetet kapunk. És most fegyverszünetet kapni — annyit jelent, mint már le is győzni az *egész világot.*

* *
*

Miután felismertük, hogy Petrográd és Moszkva munkásainak felkelése feltétlenül szükséges ahhoz, hogy megmentsük a forradalmat és megmentsük Oroszországot attól, hogy a két koalíció imperialistái „külön" feldaraboljják, kötelességünk, először, politikai taktikánkat a Tanácskozáson az érlelődő felkelés körülményeihez alkalmazni; kötelességünk, másodszor, bebizonyítani, hogy nemcsak szavakban ismerjük el Marx gondolatát, amely szerint a felkelést művészetnek kell tekinteni.

A Tanácskozáson haladéktalanul szorosan össze kell fogni a bolsevik frakciót, számhajhászás nélkül, nem félve attól, hogy az ingadozókat az ingadozók táborában hagyjuk: *ott* többet használnak a forradalom ügyének, mint az elszánt és önfeláldozó harcosok táborában.

Meg kell fogalmaznunk a bolsevikok rövid nyilatkozatát, amelyben a legnyomatékosabban ki kell emelnünk, hogy nem helyénvalók a hosszú beszédek, hogy egyáltalán nincs helye „beszédeknek", hogy a forradalom megmentése érdekében azonnali cselekvésre van szükség, hogy feltétlenül szükség van a teljes szakításra a burzsoáziával, az egész jelenlegi kormány teljes elmozdítására, teljes szakításra az angol-francia imperialistákkal, akik Oroszország „külön" feldarabolására készülnek, hogy az egész hatalomnak azonnal át kell mennie a *forradalmi demokrácia kezébe, melynek élén a forradalmi proletariátus áll.*

Nyilatkozatunknak ezt a következtetést, a programtervezetekbe kapcsolódva, a lehető legrövidebben és legélesebben kell megfogalmaznia: békét a népeknek, földet a parasztoknak, a botrányos nyereségek elkobzása és a termelést botrányosan károsító tőkések megzabolázása.

Minél rövidebb, minél élesebb lesz a nyilatkozat, annál jobb. Még csak két nagyon fontos pontra kell benne világosan rámutatni: a népet elgyötörték az ingadozások, a

népet agyonkínozta az eszerek és mensevikek határozatlansága; mi végérvényesen szakítunk ezekkel a *pártokkal*, mert elárulták a forradalmat.

És a másik: ha azonnal felajánljuk az annexiók nélküli békét, azonnal szakítunk a szövetséges imperialistákkal és mindenféle imperialistákkal, akkor vagy azonnali fegyverszünethez jutunk, vagypedig az egész forradalmi proletariátus a honvédelem álláspontjára helyezkedik és megkezdődik, a forradalmi proletariátus vezetésével, a forradalmi demokrácia valóban igazságos, valóban forradalmi háborúja.

Miután felolvastuk ezt a nyilatkozatot és felszólítottuk a Tanácskozást, hogy *döntsön*, és ne szónokoljon, *cselekedjék*, és ne határozati javaslatokat írjon, egész frakciónkat a *gyárakba és a kaszárnyákba kell indítanunk:* ott van a helye, ott vannak az élet idegei, ott van a forradalom megmentésének a forrása, ott van a Demokratikus Tanácskozás motorja.

Ott kell majd tüzes, szenvedélyes beszédekben megmagyaráznunk programunkat, és a kérdést a következőképpen felvetni: vagy *teljesen* elfogadja programunkat a Tanácskozás, vagy felkelés. Középút nincs. Várni nem szabad. Elvész a forradalom.

Ha így vetjük fel a kérdést, ha az egész frakciót a gyárakba és a kaszárnyákba összpontosítjuk, akkor *helyesen tudjuk majd megválasztani a felkelés megkezdésének időpontját.*

Ahhoz azonban, hogy marxista módon, vagyis művészetként kezeljük a felkelést, egyidejűleg, egy percet sem veszítve, meg kell szervezni a felkelő csapatok *vezérkarát*, el kell osztani az erőket, a hű ezredeket a legfontosabb pontokra kell vezényelni, be kell keríteni az Alekszandra Színházat, el kell foglalni a Péter-Pál erődöt, le kell tartóztatni a vezérkart és a kormányt, a hadapródiskolások és a vad hadosztály ellen olyan csapatokat kell küldeni, melyek inkább ott pusztulnak, de nem engedik az ellenséget a város központjai felé nyomulni; mozgósítanunk kell a felfegyverzett munkásokat, fel kell őket hívni a végső élethalálharcra, azonnal el kell foglalni a távírót és a telefont, a telefonközpontban a *mi* felkelési vezérkarunkat

kell elhelyezni, össze kell vele kötni telefon útján minden gyárat, minden ezredet, a fegyveres harc minden pontját stb.

Mindezt természetesen csak hozzávetőlegesen, csak annak *megvilágítására* mondom, hogy a jelenlegi helyzetben nem maradhatunk hűek a marxizmushoz, nem maradhatunk hűek a forradalomhoz, *ha a felkelést nem tekintjük művészetnek.*

N. Lenin

A megírás ideje: 1917 szeptember 13—14. (26—27.)

Először 1921-ben, a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat 2. számában jelent meg.

AZ OROSZ FORRADALOM ÉS A POLGÁRHÁBORÚ

POLGÁRHÁBORÚVAL IJESZTGETNEK

A burzsoázia, mivel megijedt attól, hogy a mensevikek és az eszerek visszautasították a kadetokkal való koalíciót[5], hogy a demokrácia esetleg nagyon jól meg tudja alakítani a kormányt nélkülük és nagyon jól tudja kormányozni Oroszországot az ő rovásukra, minden erejével azon van, hogy megijessze a demokráciát.

Csak minél nagyobb buzgalommal ijesztgetni — ez az egész burzsoá sajtó jelszava. Ijesztgetni minden erővel! Hazudj, rágalmazz — mindegy, csak ijesztgess!

Ijesztget a „Birzsovka"[6] — bolsevik akciókról koholt hírekkel. Alekszejev lemondásáról és egy Petrográdot fenyegető német áttörésről szóló hírekkel ijesztgetnek, mintha a tények nem bizonyították volna be, hogy éppen a kornyilovista tábornokok (márpedig Alekszejev is feltétlenül közéjük tartozik) képesek arra, hogy megnyissák a frontot a németek előtt, akár Galíciában, akár Riga, akár Petrográd előtt, hogy éppen a kornyilovista tábornokok váltják ki a hadsereg ádáz gyűlöletét a főhadiszállással szemben.

Ennek a demokrácia megijesztésére szánt fogásnak azzal akarnak minél „megbízhatóbb" és meggyőzőbb formát adni, hogy a „polgárháború" veszélyére hivatkoznak. Az ijesztgetés valamennyi formája közül talán a polgárháborúval való ijesztgetés a legelterjedtebb. Ezt az elterjedt, nyárspolgári körökben igen felkapott gondolatot a népszabadság pártjának a Don melletti Rosztovban működő bizottsága szeptember 1-i határozatában („Recs[7], 210. sz.) a következőképpen fogalmazta meg:

„... A bizottság meg van győződve arról, hogy a polgárháború elsöpörheti a forradalom minden vívmányát és vértengerbe fojthatja fiatal, még meg nem erősödött szabadságunkat, s ezért úgy gondolja, hogy a forradalom vívmányainak megmentése érdekében erélyesen tiltakozni kell a forradalomnak megvalósíthatatlan szocialista utópiák által diktált elmélyítése ellen ...“

Itt jut a legvilágosabb, legpontosabb, legátgondoltabb és legkimerítőbb formában kifejezésre az az alapgondolat, amellyel számtalanszor találkozunk a „Recs“ vezércikkeiben, Plehanov és Potreszov cikkeiben, a mensevik ujságok vezércikkeiben és így tovább, és így tovább. Ezért nem lesz hiábavaló dolog, ha részletesebben foglalkozunk ezzel a gondolattal.

Vizsgáljuk meg a polgárháború kérdését konkrétabban, többek között forradalmunk már eddig szerzett, féléves tapasztalata alapján.

Ez a tapasztalat, a legteljesebb összhangban a XVIII. század vége óta lezajlott valamennyi európai forradalom tapasztalataival, azt mutatja nekünk, hogy a polgárháború az osztályharc legélesebb formája, amikor egész sor gazdasági meg politikai összeütközés és összecsapás addig ismétlődik, tornyosul egymásra, szélesedik és éleződik, míg ezek az összeütközések egyik osztálynak a másik ellen vívott fegyveres harcába csapnak át. A csak valamelyest is szabad és fejlett országokban a leggyakrabban — sőt mondhatjuk, hogy majdnem kizárólag — azok között az osztályok között figyelhető meg polgárháború, amelyek ellentétét a kapitalizmus egész gazdasági fejlődése, az egész világ modern társadalmának egész története hozza létre és mélyíti ki: a burzsoázia és a proletariátus között.

Így forradalmunk elmúlt féléve alatt is, április 20—21-én és július 3—4-én, igen erős ösztönös kirobbanásokat tapasztaltunk, amelyek már-már odáig mentek, hogy a proletariátus megkezdte a polgárháborút. A Kornyilov-felkelés pedig, amely, élén a kadet párttal, a földbirtokosok és a kapitalisták által támogatott katonai összeesküvés volt, már azt jelentette, hogy a burzsoázia ténylegesen megkezdte a polgárháborút.

Ezek a tények. Ez saját forradalmunk története. És elsősorban ebből a történetből kell tanulnunk, elsősorban ennek a történetnek a menetén és osztálytartalmán kell alaposan gondolkodnunk.

Próbáljuk meg összehasonlítani az oroszországi proletár és burzsoá polgárháború elemeit: 1) a mozgalom ösztönössége, 2) céljai, 3) a benne részt vevő tömegek tudatossága, 4) a mozgalom erői és 5) szívóssága szempontjából. Úgy gondoljuk, hogy ha mindazok a pártok, amelyek most csak úgy „dobálóznak" a „polgárháború" szóval, így tennék fel a kérdést és megkísérelnék valóban tanulmányozni a polgárháború elemeit, akkor az egész orosz forradalom tudatossága igen-igen sokat nyerne.

Kezdjük a mozgalom ösztönösségével. Július 3—4-ét illetően olyan tanúk vallomásai állnak rendelkezésünkre, mint a mensevik „Rabocsaja Gazeta"[8] és az eszer „Gyelo Naroda"[9], amelyek elismerték azt a *tényt*, hogy a mozgalom ösztönösen hatalmasodott el. Ezeket a vallomásokat a „Proletarszkoje Gyelo"[10] egyik cikkében idéztem, amely „Válasz a rágalmazóknak"* címmel külön röpirat formájában jelent meg. De a mensevikek és az eszerek, teljesen érthető okokból, azért, hogy igazolják magukat, a bolsevikok üldözésében való részvételüket, hivatalosan továbbra is tagadják a július 3—4-i kirobbanás ösztönösségét.

Mellőzzük egyelőre a vitathatót. Foglalkozzunk azzal, ami vitathatatlan. Az április 20—21-i mozgalom ösztönösségét senki sem vitatja. Ehhez az ösztönös mozgalomhoz csatlakozott a bolsevik párt a „minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszóval, és a bolsevik párttól teljesen függetlenül csatlakozott a mozgalomhoz az elhúnyt Linde is, aki 30 000, a kormány letartóztatására kész fegyveres katonát vitt ki az utcára. (Egyébként, zárójelben mondva, azt a tényt, hogy csapatokat vittek ki az utcára, még nem vizsgálták meg és nem tanulmányozták. Ha azonban alaposan fontolóra vesszük és április 20-át az események történeti összefüggésébe állítjuk, vagyis egy február 28-ától augusztus 29-éig húzódó lánc egyik szemének tekintjük, világossá válik, hogy a bolsevikok bűne és hibája az volt, hogy

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 220—232. old. — *Szerk.*

taktikájuk *nem volt eléggé* forradalmi, és semmiesetre sem az, hogy túlságosan forradalmi volt, amivel a nyárspolgárok vádolnak bennünket.)

Szóval, annak a mozgalomnak ösztönössége, amely már-már odáig ment, hogy a proletariátus megkezdte a polgárháborút — kétségtelen. Ezzel szemben a Kornyilov-lázadásban semmi olyan nincs, ami akár megközelítőleg is hasonlítana az ösztönösséghez: ebben csupán a tábornokok összeesküvéséről van szó, akik arra számítottak, hogy megtévesztéssel és parancsszóval maguk mellé állítják a csapatok egy részét.

Az, hogy a mozgalom ösztönössége a tömegekbe való mély behatolásának, gyökerei szívósságának, a mozgalom elháríthatatlanságának a jele — kétségtelen. A tények a mozgalom ösztönössége szempontjából azt mutatják, hogy a proletárforradalomnak van talaja, a burzsoá ellenforradalomnak pedig nincs.

Nézzük a mozgalom céljait. Április 20—21-e főleg a bolsevik jelszavak jegyében zajlott le, július 3—4-e pedig egyenesen e jelszavakkal kapcsolatban, ezek hatására és ezektől vezettetve érlelődött meg. A proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájáról, a békéről és a béke haladéktalan felajánlásáról, a földesúri földek elkobzásáról — a proletariátus polgárháborújának e fő *céljairól*, a bolsevik párt lapjaiban és a szóbeli agitációban egészen nyiltan, határozottan, világosan, félreérthetetlenül, a nagy nyilvánosság előtt beszélt.

Ami a Kornyilov-lázadás céljait illeti, mindnyájan tudjuk és a demokrácia táborában senki sem vitatja, hogy a cél a földbirtokosok és a burzsoázia diktatúrája, a Szovjetek szétkergetése, a monarchia visszaállításának előkészítése volt. A kadet párt — ez a fő kornyilovista párt (ezt a pártot, mellesleg szólva, mostantól kezdve Kornyilov pártnak kellene nevezni), bár nagyobb sajtója és több agitációs lehetősége van, mint a bolsevikoknak, sohasem szánta rá és soha nem is fogja rászánni magát arra, hogy nyiltan beszéljen a népnek akár a burzsoázia diktatúrájáról, akár a Szovjetek szétkergetéséről, akár általában a kornyilovisták céljairól!

A mozgalom céljai szempontjából a tények azt mutat-

ják, hogy a proletár polgárháború nyiltan megismertetheti a néppel végső céljait és ezzel megnyeri a dolgozók rokonszenvét, a burzsoá polgárháború viszont csak céljainak eltitkolásával kísérelheti meg, hogy a tömegek egy részét maga mellé állítsa; innen van az óriási különbség a tömegek tudatossága kérdésében.

Objektív adatok erre a kérdésre vonatkozóan, úgy látszik, kizárólag a pártállással és a választásokkal kapcsolatban vannak. Más tények, amelyek lehetővé tennék a tömegek öntudatosságának pontos megítélését, nyilván nincsenek. Hogy a proletárforradalmi mozgalom élén a bolsevik párt, a burzsoá ellenforradalom élén pedig a kadet párt áll — ez világos és a forradalom féléves tapasztalata után aligha vitatható. A szóbanforgó kérdést illetően három, tényeken alapuló összehasonlítást hozhatunk fel. Ha a petrográdi kerületi dumák májusi választásait összehasonlítjuk a központi duma augusztusi választásaival, a kadet szavazatok csökkenését és a bolsevik szavazatok óriási növekedését látjuk. A kadet sajtó elismeri, hogy ott, ahol nagy munkás- vagy katonatömegek vannak, rendszerint azt tapasztaljuk, hogy a bolsevizmus is erős.

Továbbá, a *tömegeknek* a párthoz való viszonyában a tudatosságot, mivel a párttagok számának alakulásával, a gyűlések látogatottságával stb. kapcsolatban nincs semmiféle statisztika, tények alapján csak a párt számára rendezett gyüjtésekről nyilvánosságra hozott adatok alapulvételével ítélhetjük meg. Ezek az adatok azt mutatják, hogy a bolsevik munkások óriási tömeghősiességről tettek tanuságot a „Pravda"[11] számára, a betiltott ujságok számára stb. rendezett gyüjtések alkalmával. A gyüjtésekről szóló jelentést mindig közölték a sajtóban. A kadetoknál semmi hasonlót nem láttunk: pártmunkájukat szemmelláthatóan a gazdagok adományai „táplálják". Nyoma sincs a tömegek aktív támogatásának.

Végül, egyrészt az április 20—21-i és a július 3—4-i mozgalom, másrészt a Kornyilov-lázadás összehasonlítása azt mutatja nekünk, hogy a bolsevikok nyiltan rámutatnak a tömegek előtt azokra, akik ellenségeik a polgárháborúban: a burzsoáziára, a földbirtokosokra és a kapitalistákra. A Kornyilov-lázadás már megmutatta, hogy a Kornyilo-

vot követő csapatokat *egyenesen becsapták*, amit a „vad hadosztálynak" és a kornyilovista katonavonatoknak a petrográdiakkal való legelső találkozása felfedett.

Menjünk tovább. Nézzük, milyen adatokkal rendelkezünk a proletariátus és a burzsoázia *erejéről* a polgárháborúban. A bolsevikok ereje csak a proletárok számában, öntudatosságukban és a mensevik meg eszer „alsóbb rétegeknek" (azaz munkásoknak és szegényparasztoknak) a bolsevik jelszavak iránt érzett rokonszenvében rejlik. Az, hogy a valóságban éppen ezek a jelszavak ragadták magukkal április 20—21-én, június 18-án és július 3—4-én a petrográdi aktív forradalmi tömegek *többségét* — tény.

Emellett a „parlamenti" választások adatainak az említett tömegmozgalmak adataival való összehasonlítása teljesen igazolni fogja Oroszország tekintetében azt a Nyugaton már sokszor tett megfigyelést, hogy a forradalmi proletariátus *ereje* abból a szempontból tekintve, hogy milyen hatással van a *tömegekre* és mennyire tudja a tömegeket magával ragadni a harcba, hasonlíthatatlanul *nagyobb* a *parlamenten kívüli* harcban, mint a parlamenti harcban. Ez igen fontos megfigyelés a polgárháború kérdésében.

Érthető, miért tüntetik fel kisebbnek a parlamenti harc és a választások feltételei és körülményei az elnyomott osztályok erejét ahhoz az erőhöz viszonyítva, amelyet a polgárháborúban ténylegesen ki tudnak fejteni.

A kadetok és a kornyilovisták ereje a *gazdagság* erejében rejlik. Hogy az angol-francia tőke és imperializmus a kadetok *mellett* és a kornyiloviáda *mellett* van, azt igen sok politikai fellépés és a sajtó bebizonyította. Köztudomású, hogy az augusztus 12-i Moszkvai Tanácskozás[12] egész „jobboldala" tomboló lelkesedéssel állt ki Kornyilov és Kalegyin mellett. Köztudomású, hogyan „segített" a francia és az angol polgári sajtó Kornyilovnak. Vannak jelek, amelyek azt mutatják, hogy a *bankok* támogatták.

A gazdagság egész ereje Kornyilov mellé állt, mégis milyen siralmasan és gyorsan kudarcot vallott! A gazdagokon kívül a kornyilovistáknál csak két társadalmi erő található: a „vad hadosztály" és a kozákság. Az első esetben *csak* a tudatlanság és a megtévesztés erejéről van szó. Ez az erő annál rettenetesebb, minél inkább a burzsoá-

zia kezében marad a sajtó. A proletariátus, miután győzött a polgárháborúban, *ezt* az „erő"-forrást egycsapásra, mégpedig radikálisan betömné.

Ami a kozákságot illeti, itt a lakosságnak Oroszország egyik határvidékén élő, gazdag, kis- és középföldtulajdonosokból álló (az átlagos földbirtok mintegy 50 gyeszjatyina) rétegével van dolgunk, akik az élet, a gazdálkodási mód és a szokások különösen sok középkori vonását őrizték meg. Ezt egy orosz Vendée társadalmi és gazdasági alapjának tekinthetjük. De mit mutattak a Kornyilov—Kalegyin mozgalom *tényei*? Még Kalegyin, a Gucskovok, Miljukovok, Rjabusinszkijek és társaik által támogatott „szeretett vezér" *sem állított talpra* tömegmozgalmat!! Kalegyin sokkal „nyiltabban", egyenesebb vonalban ment a polgárháború felé, mint a bolsevikok. Kalegyin se szó se beszéd, „elutazott talpraállítani a Dont", és mégsem hozott létre semmiféle tömegmozgalmat a „saját" szülőföldjén, az összorosz demokráciától elszigetelt kozákföldön! Ezzel szemben a bolsevikellenes összoroszországi demokrácia befolyásának és erejének központjában a proletármozgalom spontán kitöréseit figyelhetjük meg.

Arról, hogy a kozákság különböző rétegeinek és különféle gazdasági csoportjainak mi az álláspontja a demokráciával és a Kornyilov-lázadással kapcsolatban, nem rendelkezünk objektív adatokkal. Csak bizonyos jelekből következtetünk arra, hogy a szegény- és középparaszt kozákok többsége inkább a demokráciához húz és csak a tisztikar, valamint a jómódú kozákság felsőbb rétegei kornyilovisták szívvel-lélekkel.

Mindenesetre, augusztus 26—31-e tapasztalatai után történelmileg bebizonyítottnak vehető, hogy a burzsoá ellenforradalmat támogató kozák tömegmozgalom rendkívül gyenge.

Marad az utolsó kérdés: a mozgalom *szívóssága*. A bolsevik, proletárforradalmi mozgalmat illetően bebizonyított tény, hogy a bolsevizmus ellen az Orosz Köztársaság féléves fennállása alatt egyaránt folyt a harc mind eszmei vonalon, mégpedig úgy, hogy a lapok és agitációs erők *óriási* túlsúlya a bolsevikok ellenfeleinek oldalán volt (és úgy, hogy „nagy bátran" a rágalomhadjáratot is az

„eszmei" harchoz számították), mind pedig *megtorlások útján:* százakat tartóztattak le, feldúlták a központi nyomdát, betiltották a központi lapot és betiltottak több ujságot. Az eredményt tények bizonyítják: a bolsevizmus óriási mértékben megerősödött az augusztusi petrográdi választásokon, továbbá megerősödtek mind az eszer, mind a mensevik pártban a bolsevizmushoz közeledő internacionalista és „baloldali" áramlatok. Tehát a proletárforradalmi mozgalom szívóssága a köztársasági Oroszországban igen nagy. A tények azt mutatják, hogy a kadetok, eszerek és mensevikek együttes erőfeszítéseinek a legkisebb mértékben *sem sikerült* meggyengíteni ezt a mozgalmat. Ellenkezőleg, éppen a kornyilovisták koalíciója a „demokráciával" — *megerősítette* a bolsevizmust. Az eszmei ráhatáson *és* a megtorlásokon kívül nincs más harci eszköz a proletárforradalmi áramlat elleni harcban.

A kadet-kornyilovista mozgalom szívósságáról egyelőre nincsenek adatok. A kadetoknak semmiféle üldözésben sem volt részük. Még Gucskovot is kiengedték, sőt Maklakovot és Miljukovot sem tartóztatták le. Még a „Recs"-et sem tiltották be. A kadetokat kímélik. A Kerenszkij-kormány *udvarol* a kadetoknak, a kornyilovistáknak. És mi lenne, ha a következőképpen vetnők fel a kérdést: tegyük fel, hogy az angol-francia és az orosz Rjabusinszkijek további milliókat és milliókat juttatnak a kadetoknak, a „Jegyinsztvó"-nak[13], a „Gyeny"-nek[14] stb. egy új választási kampányra Petrográdban — valószínű-e, hogy szavazataik száma most, a Kornyilov-lázadás után, megnő? Erre a kérdésre a gyűlések stb. alapján ítélve, alighanem tagadó választ kell adni...

* *
*

Ha az orosz forradalom történetéből vett adatok általunk végrehajtott összehasonlításának eredményeit egybefoglaljuk, arra a következtetésre jutunk, hogy a polgárháború kezdete a proletariátus részéről a mozgalom erejét, tudatosságát, megalapozottságát, növekedését és szívósságát mutatta. A polgárháború kezdete a burzsoázia részéről nem mutatott semmiféle erőt, semmiféle tömeg-

tudatosságot, semmiféle megalapozottságot, semmiféle győzelmi esélyt.

A kadetok szövetsége az eszerekkel és a mensevikekkel a bolsevikok, azaz a forradalmi proletariátus ellen, több hónapon át a gyakorlatban került kipróbálásra és ez a szövetség, amely ideiglenesen összeboronálta a kornyilovistákat a „demokráciával", a valóságban nem a bolsevikok gyengülésére, hanem megerősödésére, a „koalíció" csődjére, a mensevikek soraiban is a „baloldali" ellenzék megerősödésére vezetett.

A bolsevikok szövetsége a mensevikekkel és eszerekkel a kadetok ellen, a burzsoázia ellen, *még nem került kipróbálásra.* Illetőleg, hogy pontosabbak legyünk, az ilyen szövetség csak *egy arcvonalon került kipróbálásra,* csak *öt nap* folyamán, augusztus 26—31-éig, a Kornyilov-lázadás idején, és az ilyen szövetség ez alatt az idő alatt az ellenforradalmon még egyetlen forradalomban sem tapasztalt könnyedséggel aratott teljes győzelmet eredményezett, a burzsoá, földesúri és kapitalista, szövetséges-imperialista és kadet ellenforradalom olyan megsemmisítő vereségét eredményezte, hogy az *erről az oldalról* kezdeményezett polgárháború összeomlott, mindjárt az elején teljes kudarcot vallott, elbukott, mielőtt bármi néven nevezendő „harcra" került volna sor.

És e történelmi tény láttára az egész burzsoá sajtó, valamennyi kóristájával (a Plehanovokkal, Potreszovokkal, Bresko-Breskovszkajákkal stb.) egyetemben, teli torokkal azt ordítja, hogy éppen a bolsevikok szövetsége a mensevikekkel és eszerekkel az, ami a polgárháború borzalmaival „fenyeget"!..

Ezen csak nevetni lehetne, ha nem volna olyan szomorú. A szomorú az, hogy egyáltalán meghallgatásra találhatnak az efféle szemmellátható, nyilvánvaló, égbekiáltó ostobaságok, a tényeknek, forradalmunk egész történetének ilyen kigúnyolása... Ez azt bizonyítja, hogy még mindig óriási mértékben van elterjedve az önző burzsoá hazugság (és ez elkerülhetetlen mindaddig, amíg a sajtót a burzsoázia monopolizálja), amely elfojtja, túlordítja a forradalom minden kétséget kizáró, kézzelfogható, vitathatatlan tanulságait.

Ha van a forradalomnak teljesen vitathatatlan, tényekkel teljesen bebizonyított tanulsága, akkor csak az, hogy kizárólag a bolsevikok szövetsége az eszerekkel és a mensevikekkel, kizárólag az egész hatalom azonnali átmenete a Szovjetek kezébe, tenné lehetetlenné Oroszországban a polgárháborút. Mert az ilyen szövetség ellen, a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei ellen, nem képzelhető el a burzsoázia által kezdett semmiféle polgárháború, az ilyen „háború" még csak egyetlen ütközetig sem jutna el, a burzsoázia *másodszor*, a Kornyilov-lázadás után, még csak egy „vad hadosztályt" sem találna, még kozákságot sem találna annyit, mint azelőtt, a Szovjet Kormány elleni mozgalom céljaira!

Valamely forradalom békés fejlődése általában rendkívül ritka és nehéz dolog, mert a forradalom a legélesebb osztályellentétek lehető legnagyobb mértékű kiéleződése, de olyan parasztországban, melyben a proletariátus és a parasztság szövetsége *békét tud* adni a fölöttébb igazságtalan és bűnös háború agyongyötörte tömegeknek, a parasztságnak pedig oda tudja adni az egész *földet*, ilyen országban, ilyen kivételes történelmi helyzetben a forradalom békés fejlődése, az egész hatalomnak a Szovjetek kezébe való átmenete esetén *lehetséges* és *valószínű*. A Szovjeteken belül a pártok harca a hatalomért végbemehet békés úton, ha a Szovjetek teljesen demokratikusak, ha lemondanak az olyan „kis lopásokról", a demokratikus elveknek olyan „körülnyirbálásáról", mint az, hogy a katonáknak minden ötszáz, a munkásoknak pedig minden ezer választó után biztosítanak egy képviselőt. Demokratikus köztársaságban az ilyen kis lopásoknak el kell tűnniök.

S az olyan Szovjetekkel szemben, amelyek az egész földet megváltás nélkül odaadják a parasztoknak és igazságos békét ajánlanak fel valamennyi népnek, az ilyen Szovjetekkel szemben az angol-francia és orosz burzsoázia, a Kornyilovok, Buchananok és Rjabusinszkijek, a Miljukovok, Plehanovok és Potreszovok bármilyen szövetsége egyáltalán nem félelmetes, teljesen tehetetlen.

A burzsoázia ellenállása a földnek megváltás nélkül a parasztság kezébe adásával szemben, az élet más területein végbemenő hasonló átalakulásokkal szemben, az igazságos

békével és az imperializmussal való szakítással szemben, természetesen elkerülhetetlen. Ahhoz azonban, hogy az ellenállás polgárháborúig fokozódjék, legalább valamelyes *tömegekre* van szükség, amelyek képesek *harcolni* és legyőzni a Szovjeteket. Ilyen tömegei azonban a burzsoáziának *nincsenek*, és nincs is honnan előteremtenie ilyen tömegeket. Minél hamarabb és minél határozottabban veszik kézbe a Szovjetek az egész hatalmat, annál hamarabb megy végbe a „vad hadosztályok" és a kozákok soraiban a szakadás egy öntudatos kornyilovistákból álló egészen jelentéktelen kisebbségre és egy óriási többségre, amely a munkások és parasztok demokratikus és *szocialista* (mert akkor igenis a szocializmusról lesz majd szó) szövetségének híveiből fog állani.

A burzsoázia ellenállása, ha a hatalom a Szovjetek kezébe megy át, arra vezet majd, hogy *minden egyes* kapitalistára *száz meg száz* munkás és paraszt fog „vigyázni", felügyelni, mindegyiket száz meg száz munkás és paraszt fogja ellenőrizni és nyilvántartani, akiknek az érdeke meg fogja kívánni, hogy harcoljanak a kapitalista népámítás ellen. Ennek a nyilvántartásnak és ellenőrzésnek a formáit és módozatait éppen a kapitalizmus, éppen a kapitalizmus olyan alkotásai egyszerűsítették le, mint a bankok, a nagy gyárak, a szindikátusok, a vasutak, a posta, a fogyasztási szövetkezetek és a szakszervezetek. Teljesen elegendő lesz, ha a Szovjetek egész vagyonuk elkobzásával és rövid elzárással büntetik meg a legrészletesebb nyilvántartás alól kibújó vagy a népet félrevezető kapitalistákat, hogy ezen a vérontás nélküli úton megtörjék a burzsoázia minden ellenállását. Mert éppen a bankok azok, ha államosítva vannak, éppen az alkalmazottak szövetségei, a posta, a fogyasztási szövetkezetek és a szakszervezetek azok, amelyek útján az ellenőrzés és a nyilvántartás egyetemessé, mindenhatóvá, mindenütt jelenlevővé, kijátszhatatlanná válik.

És az orosz Szovjetek — az orosz munkások és szegényparasztok szövetsége — nem állnak egyedül, amikor a szocializmus felé tesznek *lépéseket*. Ha egyedül lennénk, nem birkóznánk meg ezzel a feladattal mindvégig, méghozzá békés úton, mivel ez a feladat, a dolog lényegénél fogva, nemzetközi feladat. Mi azonban óriási tartalékok-

kal rendelkezünk, az előrehaladottabb munkások seregei állnak mögöttünk más országokban, amelyekben Oroszország szakítása az imperializmussal és az imperialista háborúval egészen biztosan meggyorsítja az érlelődő szocialista munkásforradalmat.

* *
*

A polgárháború „vérözönéről" beszélnek. Erről van szó a kornyilovista kadetok fentebb idézett határozatában. Ezt a frázist ismételgetik ezernyi hangnemben a burzsoák és az opportunisták, ahányan csak vannak. Az öntudatos munkások ezen a frázison csak nevetnek és nevetni is fognak, s a Kornyilov-lázadás után nem is tehetnek mást.

De a „vérözön" kérdését háborús időben, amilyenben most élünk, csak az erőviszonyok hozzávetőleges számbavétele, a következmények és eredmények felbecsülése alapján lehet és így is kell feltenni, komolyan kell venni, nempedig mint üres, elcsépelt frázist, nem úgy, mint ami csupán a kadetok képmutatása, akik *mindent* megtettek annak *érdekében*, hogy Kornyilovnak sikerüljön „vérözönnel" elárasztani Oroszországot, a burzsoá diktatúra, a földesúri hatalom és a monarchia visszaállítása céljából.

„Vérözönről" beszélnek nekünk. Tisztázzuk a kérdésnek *ezt az oldalát is.*

Tegyük fel, hogy a mensevikek és az eszerek ingadozásai tovább tartanak, *nem* adják át a hatalmat a Szovjeteknek, *nem* döntik meg Kerenszkijt, a burzsoáziával való régi, rothadt kompromisszumot egy kissé más formában (kadetok helyett például „pártonkívüli" *kornyilovistákkal)* visszaállítják, az államhatalom apparátusát nem váltják fel szovjet apparátussal, nem ajánlanak fel békét, nem szakítanak az imperializmussal, nem kobozzák el a földbirtokosok földjét. Tegyük fel, hogy a mensevikek és az eszerek mostani ingadozásainak ez lenne a vége, így végződne „szeptember 12-e".

Saját forradalmunk tapasztalata napnál világosabban mutatja, hogy ennek a következménye az volna, hogy az eszerek és a mensevikek tovább gyengülnének, mégjobban elszakadnának a tömegektől, a tömegekben hihetetlen

mértékben fokozódna a felháborodás és az elkeseredés, óriási mértékben erősödne a rokonszenv a forradalmi proletariátus, a bolsevikok iránt.

A fővárosi proletariátus akkor még közelebb állna a komműnhöz, a munkásfelkeléshez, a hatalom meghódításához, a sokkal magasabb, sokkal határozottabb formában végbemenő polgárháborúhoz, mint most: április 20—21-e és július 3—4-e tapasztalata után el kell ismerni, hogy ez az eredmény történelmileg elkerülhetetlen.

„Vérözön" — harsogják a kadetok. De az ilyen vérözön meghozná a proletariátus és a szegényparasztság győzelmét, ez a győzelem pedig kilencvenkilenc százalékos valószínűséggel véget vetne az imperialista háborúnak és meghozná a *békét, azaz százezrek* életét mentené meg, akik most a kapitalista profit és az elrabolt (annektált) területek felosztásáért ontják vérüket. Ha április 20—21-e az egész hatalomnak a Szovjetek kezébe való átmenetével végződött volna, a Szovjeteken belül pedig a szegényparasztsággal szövetségben levő bolsevikok győzelmét eredményezte volna, akkor ez, bár „vérözönbe" került volna, *félmillió* orosz katona életét mentette volna meg, amennyi biztosan elpusztult a június 18-i harcokban.

Így vélekedik és így fog vélekedni minden öntudatos orosz munkás és katona, ha mérlegeli és fontolóra veszi a polgárháború mindenütt felmerülő kérdését, és, természetesen, az a munkás és katona, aki átélt és alaposan meghányt-vetett magában egyet s mást, nem fog megijedni, ha olyan emberek, pártok és csoportok jajveszékelnek a „vérözön" miatt, akik *további millió meg millió* orosz katona életét akarják feláldozni Konstantinápolyért, Lvovért, Varsóért, a „Németország fölötti győzelemért".

A belső polgárháború semilyen „vérözöne" sem hasonlítható mégcsak megközelítőleg sem ahhoz a *tengernyi* vérhez, amelyet az orosz imperialisták június 19-e után ontottak (annak ellenére, hogy ezt a vérontást a hatalomnak a Szovjetek kezébe adásával minden valószínűség szerint el lehetett volna kerülni).

Háború idején Miljukov, Potreszov és Plehanov úréknak óvatosabban kellene érvelniök a polgárháború

„vérözöne" *ellen*, mert a katonák *tengernyi* vért láttak, tudják, hogy mi az.

Az orosz forradalom nemzetközi helyzete most, 1917-ben, a hallatlanul nehéz, a népeket elgyötrő és bűnös háború negyedik évében olyan, hogy az igazságos béke felajánlása a polgárháborúban győztes orosz proletariátus részéről azt jelentené, hogy kilencvenkilenc százalékos valószínűséggel el lehetne érni a fegyverszünetet és a békét, *további tengernyi vérontás nélkül.*

Hiszen az egymással ellenségként szembenálló angol-francia és német imperializmus egyesülése az oroszországi proletár-szocialista köztársaság *ellen* gyakorlatilag *lehetetlen*, az angol, japán és amerikai imperializmus egyesülése ellenünk viszont igen-igen nehezen megvalósítható dolog, és számunkra, már csak Oroszország földrajzi helyzete folytán is, egyáltalán nem veszedelmes. Ugyanakkor tény az, hogy *valamennyi* európai államban vannak forradalmi és szocialista proletártömegek, kétségtelen, hogy a szocialista világforradalom érlelődik és elkerülhetetlen, és ennek a forradalomnak természetesen nem küldöttségekkel és a külföldi Plehanovokkal és Ceretelikkel tartott stockholmi konferenciásdikkal lehet komoly segítséget nyujtani, hanem csak az orosz forradalom előrelendítésével.

A burzsoák azt üvöltözik, hogy Oroszországban a kommün veresége, azaz a proletariátus veresége elkerülhetetlen, ha a proletariátus meghódítaná a hatalmat.

Ez hazug, osztályönzés sugallta üvöltözés.

Oroszország proletariátusának, ha meghódítja a hatalmat, *minden* esélye megvan arra, hogy azt meg is tartsa és hogy Oroszországot elvezesse a győzelmes nyugati forradalomig.

Mert, először, mi sokat tanultunk a Kommün óta és nem ismételnők meg a Kommün végzetes hibáit, nem hagynánk a bankokat a burzsoázia kezében, nem szorítkoznánk saját versailles-istáinkkal (azaz kornyilovistáinkkal) szemben a védelemre, hanem támadásba mennénk át ellenük és széttaposnánk őket.

Másodszor, a győztes proletariátus békét fog adni Oroszországnak. És a több mint három éven át tartó

népmészárlás borzalmai után semilyen erő sem fogja megdönteni a *béke* kormányát, a tisztességes, őszinte és igazságos béke kormányát.

Harmadszor, a győztes proletariátus haladéktalanul oda fogja adni a földet a parasztságnak, megváltás nélkül. És a parasztság óriási többsége, melyet halálosan kifárasztott és elkeserített a „földesurakkal való játék", amit kormányunk, különösen a „koalíciós" kormány, különösen a Kerenszkij-kormány űz, teljes egészében, minden módon, odaadóan támogatni fogja a győztes proletariátust.

Önök, mensevik és eszer urak, valamennyien a nép „hősies erőfeszítéseiről" beszélnek. Éppen a napokban ismételten rábukkantam erre a frázisra lapjuk, az „Izvesztyija CIK"[15] vezércikkében. Önöknél ez *csak* frázis. De a munkások és parasztok, akik elolvassák, *gondolkoznak* rajta és valahányszor gondolkoznak rajta, a Kornyilov-lázadás tapasztalatán, Pesehonov miniszterségének „tapasztalatán", Csernov miniszterségének *stb.* „tapasztalatain" okulva, múlhatatlanul azt a következtetést vonják le: de hiszen ez a „hősies erőfeszítés" nem egyéb, mint annak a jele, hogy a szegényparasztság bízik a városi munkásságban, leghűségesebb szövetségesében és vezérében. A hősies erőfeszítés nem egyéb, mint annak a jele, hogy az orosz proletariátus a polgárháborúban legyőzi a burzsoáziát, hiszen csak ez a győzelem jelent menekvést a kínzó ingadozásoktól, csak ez a győzelem jelent megoldást, ad földet és hozza meg a békét.

Ha valóra lehet váltani a városi munkások és a szegényparasztság szövetségét azzal, hogy a hatalmat azonnal a Szovjeteknek adják át, annál jobb. A bolsevikok *mindent* meg fognak tenni, hogy biztosítsák a forradalom fejlődésének ezt a *békés* útját. Enélkül egymaga, önmagában véve, az Alkotmányozó Gyűlés sem jelent menekvést, mert az Alkotmányozó Gyűlésben az eszerek igenis folytathatják a megalkuvó „játékot" a kadetokkal, Bresko-Breskovszkajával és Kerenszkijjel (mivel jobbak ezek a kadetoknál?) stb. stb.

Ha még a Kornyilov-lázadás tapasztalatai sem bírták a „demokráciát" jobb belátásra és folytatni fogja az

ingadozások és a paktálás végzetes politikáját, akkor mi azt fogjuk mondani: semmi sincs annyira romboló hatással a proletárforradalomra, mint ezek az ingadozások. Ne ijesztgessenek hát, uraim, polgárháborúval: a polgárháború elkerülhetetlen, és ha önök nem hajlandók azonnal, gyökeresen leszámolni a kornyiloviádával és a „koalícióval" — akkor ez a háború meghozza majd a győzelmet a kizsákmányolókon, odaadja a földet a parasztoknak, meghozza a békét a népeknek, megnyitja a világ szocialista proletariátusának győzelmes forradalma felé vezető biztos utat.

„Rabocsij Puty" 12. sz.
1917 szeptember 29. (16.)
Aláírás: N. Lenin

A HAMISÍTÁS HŐSEIRŐL ÉS A BOLSEVIKOK HIBÁIRÓL[16]

Véget ért az úgynevezett Demokratikus Tanácskozás. Hála istennek, ezen az újabb komédián is túl vagyunk. Mégis csak előrejutunk, ha forradalmunk sorsának könyvében az van megírva, hogy csak egy bizonyos számú és nem több komédiát kell megélnünk.

Ha helyesen akarjuk megítélni a tanácskozás politikai eredményeit, arra kell törekedni, hogy pontosan meghatározzuk annak az objektív tényekből adódó osztályjelentőségét.

Az eszer és mensevik kormánypárt további bomlása, az, hogy mindenki előtt nyilvánvalóan elvesztették többségüket a forradalmi demokrácia soraiban, egy lépés előre mind Kerenszkij úr, mind pedig Cereteli meg Csernov úrék és társaik bonapartizmusának egyesülése és lelepleződése útján — ez a tanácskozás osztályjelentősége.

A Szovjetekben az eszerek és mensevikek elvesztették a többséget. Ezért kellett hamisításhoz folyamodniok: megszegniök azt a kötelezettségüket, hogy három hónapon belül új Szovjetkongresszust hívnak egybe, kibújniok az alól a kötelezettség alól, hogy beszámoljanak a Szovjetek Központi Végrehajtó Bizottságának választói előtt, és csalárd módon megrendezniök a „demokratikus" tanácskozást. Erről a csalárdságról beszéltek a bolsevikok a Tanácskozás összehívása előtt, és a Tanácskozás eredményei teljesen igazolták őket. A Liber-Danok, valamint Cereteli meg Csernov úrék és társaik látták, hogy többségük a Szovjetekben zsugorodik, s éppen ezért folyamodtak a hamisításhoz.

Az olyasfajta érvek alól, mint az, hogy a szövetkeze-

teknek „már nagy jelentőségük van a demokratikus szervezetek között", s ugyanígy a „szabályszerűen" megválasztott városi és zemsztvo-képviselőknek is, az ilyen érvek alól annyira kilátszik a lóláb, hogy ezekkel az érvekkel csak a legarcátlanabb képmutatók hozakodhatnak elő komolyan. Először is, a Központi Végrehajtó Bizottságot a Szovjetek választották és ha kibújik az alól a kötelezettsége alól, hogy beszámoljon és visszaadja megbízatását a *Szovjeteknek* — az bonapartista szélhámosság. Másodszor, a Szovjetek annyiban képviselik a forradalmi demokráciát, amennyiben olyanok vesznek benne részt, akik forradalmi módon akarnak harcolni. A szövetkezeti emberek és a városi képviselők előtt nincsenek bezárva az ajtók. A Szovjetek gazdái ugyancsak az eszerek és mensevikek voltak.

Aki beérte *csak* a szövetkezetekkel, *csak* az önkormányzati (városi és zemsztvo-) tevékenység kereteivel, ezzel saját jószántából kivált a forradalmi demokrácia soraiból, ezzel beállt vagy a reakciós, vagy a semleges demokrácia soraiba. Mindenki tudja, hogy szövetkezeti és önkormányzati funkciót *nem* csak forradalmárok vállalnak, hanem vállalnak reakciósok *is;* mindenki tudja, hogy a szövetkezetekben és az önkormányzatokban túlnyomórészt *nem* általános politikai jellegű és jelentőségű funkciókra választanak meg embereket.

Suttyomban segédcsapatokat toborozni a „Jegyinsztvo" híveiből és a „pártonkívüli" reakciósokból — ez volt a célja a Liber-Danoknak, Cereteliknek, Csernovoknak és társaiknak, amikor csalárd módon megrendezték a Tanácskozást. Ebben van a hamisításuk. Ebben van a bonapartizmusuk, amely egyesíti őket a bonapartista Kerenszkijjel. Meglopni a demokratizmust olyanformán, hogy közben képmutatóan megőrzik a demokratizmus látszatát — ez a lényeg.

II. Miklós, hogy úgy mondjuk, nagy összegekkel lopta meg a demokratizmust: képviseleti intézményeket hívott össze, de a földbirtokosoknak százszor nagyobb képviseletet biztosított, mint a parasztoknak. A Liber-Danok, Ceretelik és Csernovok a demokratizmus kis tolvajai: „demokratikus tanácskozást" hívnak egybe,

amelyen *mind* a munkások, *mind* a parasztok teljes joggal mutatnak rá képviseletük megnyirbálására, arra, hogy a képviselet a burzsoáziához (és a reakciós demokráciához) legközelebb álló szövetkezeti és önkormányzati elemek javára *nem* arányos, *nem* igazságos.

A munkások és szegényparasztok tömegeivel Liber-Dan, Cereteli és Csernov úrék szakítottak, eltávolodtak tőlük. Csak a hamisítás mentheti meg őket, amibe az „ő" Kerenszkijük is kapaszkodik.

Az osztályok elhatárolódása előrehalad. Az eszer és a mensevik párton belül erősödik a tiltakozás, érlelődik a nyílt szakadás annak következtében, hogy a „vezérek" elárulták a lakosság többségének érdekeit. A vezérek, a demokratizmus alapelvei ellenére, a *kisebbségre* támaszkodnak. Ezért *elkerülhetetlenek* számukra a hamisítások.

Kerenszkij egyre jobban leleplezi magát mint bonapartista. Kerenszkij „eszernek" számított. Most tudjuk, hogy nemcsak „márciusi" eszer, aki „reklámnak" ugrott át a trudovikoktól az eszerekhez. Kerenszkij — Bresko-Breskovszkajának, az eszerek e „Plehanov úrnőjének", illetve az eszer „Gyeny" e „Potreszov úrnőjének" a híve. Kerenszkij az úgynevezett „szocialista" pártok úgynevezett „jobb"-szárnyához, a Plehanovokhoz, Breskovszkajákhoz, Potreszovokhoz tartozik, márpedig ez a szárny *semmi* komoly dologban sem különbözik a kadetoktól.

Kerenszkijt méltán dícsérik a kadetok. Az *ő* politikájukat folytatja, a *nép háta mögött* tanácskozik velük és Rodzjankóval, Csernov és mások rábizonyították, hogy egy húron pendül Szavinkovval — Kornyilov barátjával. Kerenszkij — *kornyilovista*, aki *véletlenül* veszett össze Kornyilovval és továbbra is a legbensőségesebb szövetségben van más kornyilovistákkal. Ez — *tény*, amit bebizonyított mind Szavinkov és a „Gyelo Naroda" leleplezése, mind pedig a folytatódó politikai játék, Kerenszkijnek a „kereskedő és iparos osztály" cégére alatt fellépő kornyilovistákkal rendezett „miniszteri váltófutása".

A *valóságban* Kerenszkij azzal foglalkozik, hogy suttyomban paktumokat köt a kornyilovistákkal, sutyomban cimboráskodik (Tyerescsenko és Társai közvetítésével) a „szövetséges" imperialistákkal, suttyomban

halogatja és szabotálja az Alkotmányozó Gyűlést, sutyomban becsapja a parasztokat, hogy szolgálatot tegyen Rodzjankónak, azaz a földbirtokosoknak (a gabonaárak százszázalékos felemelése). Ez az *ő osztály*politikája. Ebben rejlik bonapartizmusa.

A Liber-Danoknak, Cereteliknek és Csernovoknak azért kellett csalárdul megrendezniök a tanácskozást, hogy ezt elleplezzék.

És hogy a bolsevikok végignézték ezt az undorító hamisítást, hogy jelen voltak ezen a komédián, azt ugyanaz igazolja, ami a harmadik dumában való részvételünket: a „disznóólban" is védeni kell ügyünket, a „disznóólból" is leleplező anyagot kell szolgáltatni a nép felvilágosításához.

A különbség ebben az esetben azonban az, hogy a harmadik dumát a forradalom nyilvánvaló hanyatlása idején hívták össze, most pedig nyilvánvalóan *új forradalom* van érlelődőben — sajnos, igen keveset tudunk az érlelődés arányairól és gyorsaságáról.

* *
*

A Tanácskozás legjellegzetesebb epizódjának Zarudnij felszólalását tartom. Elmondja, hogy Kerenszkijnek „csak céloznia kellett" a kormány átszervezésére — és azonnal valamennyi miniszter benyujtotta lemondását. „Mindjárt másnap — folytatja a naív, gyermekesen naív (még jó, ha *csak* naív) Zarudnij —, jóllehet leköszöntünk, mindjárt meghívtak minket, tanácskoztak velünk, és végülis maradásra birtak bennünket."

„Általános derültség a teremben" — jegyzi meg ezen a helyen a hivatalos „Izvesztyija".

Vidám emberek a nép bonapartista becsapásának ezek a republikánus részesei! Elvégre, valamennyien forradalmi demokraták volnánk, vagy mi a szösz!

„Kezdettől fogva — mondta Zarudnij — két dolgot hallottunk: törekedni kell arra, hogy a hadsereg harcképes legyen és siettessük a demokratikus elveken alapuló békét. Csakhogy ami a békét illeti, az alatt a másfél hónap alatt, amíg az Ideiglenes Kormány tagja voltam, nem tudom, tett-e valamit az Ideiglenes Kormány ezen a téren. Én nem láttam,

hogy tett volna. (Taps és közbeszólás: „Semmit sem tett" — jegyzi meg az „Izvesztyija".) Amikor én, mint az Ideiglenes Kormány tagja, ez irányban érdeklődtem, nem kaptam választ..."

Ezt mondta Zarudnij a hivatalos „Izvesztyija" közlése szerint. És a tanácskozás szó nélkül hallgatja, tűri az ilyen dolgokat, nem szakítja félbe a szónokot, nem függeszti fel az ülést, nem áll sarkára, hogy elkergesse Kerenszkijt és a kormányt! Még mit nem! Ezek a „forradalmi demokraták" szívvel-lélekkel Kerenszkij mellett vannak!

Rendben van, uraim, de akkor miben különbözik a „forradalmi demokrata" fogalma a talpnyaló és a lakáj fogalmától?

Hogy a lakájok képesek vidáman nevetni, amikor „saját" páratlanul naiv vagy páratlanul bárgyú miniszterük beszámol nekik arról, hogyan kergeti el Kerenszkij a minisztereket (hogy a nép háta mögött „négyszemközt" megállapodást kössön a kornyilovistákkal), az természetes. Hogy a talpnyalók hallgatnak, amikor „saját" miniszterük, aki nyilván komolyan vette az általános békefrázisokat, mivel nem értette meg a képmutatást, bevallja, hogy még csak nem is válaszoltak arra a kérdésre, hogy milyen reális lépések történtek a béke érdekében — azon nincs semmi csodálnivaló. Hiszen éppen talpnyalókhoz illő dolog — engedni, hogy a kormány becsapja őket. De hol itt a forradalmiság, hol itt a demokratizmus??

Igazán nem lehetne csodálkozni azon, ha a forradalmi katonák és munkások fején átcikázna a gondolat: „Bár szakadna le az Alekszandra Színház mennyezete és ütné agyon a nyomorult lakájok egész bandáját, akik képesek hallgatni, amikor világosan tudtukra hozzák, hogyan vezetik őket Kerenszkij és Társai orruknál fogva a békeszólamokkal; — akik vidáman tudnak nevetni, amikor saját miniszterei napnál világosabban megmondják nekik, hogy a miniszteri váltófutás komédia (ami csak Kerenszkijnek a kornyilovistákkal való paktálását leplezi). Szabadíts meg minket uramisten a barátoktól, az ellenségekkel mi magunk is elbánunk! Szabadíts meg minket uramisten

a forradalmi demokratikus vezetés ilyen önjelöltjeitől, Kerenszkijjel, a kadetokkal, a kornyilovistákkal mi magunk is elbánunk."

* *
*

És itt rátérek a bolsevikok hibáira. Ilyen pillanatban beérni a gúnyos tapssal és közbekiáltásokkal — nyilvánvaló hiba.

A népet halálosan kifárasztották az ingadozások és a halogatások. Az elégedetlenség szemmelláthatóan nő. Egy újabb forradalom közeledik. A reakciós demokraták, a Liber-Danok, Ceretelik stb. érdeke az, hogy a nép figyelmét a komédiába illő „Tanácskozásra" *tereljék*, a népet ezzel a komédiával *„foglalkoztassák"*, *elszakítsák* a bolsevikokat a tömegektől, azáltal hogy a bolsevik küldötteket olyan méltatlan foglalkozással tartják lekötve, mint az, hogy ott kell kuksolniok és meg kell hallgatniok a Zarudnijokat! És a Zarudnijok még az őszintébbek közé tartoznak!!

A bolsevikoknak ki kellett volna vonulniok a Tanácskozásról, tiltakozásképpen és azért, hogy ne essenek azok csapdájába, akik a Tanácskozással elterelik a nép figyelmét a komoly kérdésekről. A bolsevikoknak 136 küldöttükből egyet-kettőt, esetleg hármat kellett volna otthagyniok „összekötő szolgálat" teljesítésére, azért, hogy telefonon értesítsék a többieket az undorító fecsegés abbahagyásának és a szavazásra való áttérésnek időpontjáról. De a bolsevikoknak nem kellett volna *engedniök*, hogy *lefoglalják őket* azok, akik nyilvánvaló szamárságokat fecsegnek, nyilvánvalóan becsapják a népet abból a nyilvánvaló célból, hogy semmiségekkel pepecselve, *gyengítsék* az érlelődő forradalmat.

A bolsevik küldöttség kilencvenkilenc százalékának a gyárakba és a kaszárnyákba kellett volna mennie; ott lett volna az igazi helyük a delegátusoknak, akik Oroszország minden részéből sereglettek össze és Zarudnij beszéde után felismerték az eszerek és a mensevikek rothadtságának feneketlen mélységét. Ott, a tömegek körében kellett volna a gyűlések és beszélgetések százain meg

ezrein megvitatni ennek a komédiába illő tanácskozásnak a tanulságait, amely nyilvánvalóan csak újabb haladékot adott a kornyilovista Kerenszkijnek, nyilvánvalóan csak megkönnyítette számára a „miniszteri váltófutás" újabb változatait.

A bolsevikok forradalmi (nem — „alkotmányos") válságok pillanataiban helytelen álláspontra helyezkedtek a parlamentarizmus kérdésében, helytelen álláspontot foglaltak el az eszerek és a mensevikek tekintetében.

Érthető, hogyan kerülhetett erre sor: a történelem, a Kornyilov-lázadás óta, *igen* éles fordulatot tett. A párt elmaradt ebben a fordulatban a történelem hihetetlen gyors üteme mögött. A párt egy időre hagyta magát becsalni a gyalázatos fecsegő gyülekezet csapdájába.

Erre a fecsegő gyülekezetre erőnk egy századrészét kellett volna fordítani, kilencvenkilenc századrészét pedig a *tömegeknek* kellett volna szentelni.

Ha a fordulat azt írta elő, hogy kompromisszumot ajánljunk fel az eszereknek és a mensevikeknek (jómagam úgy látom, hogy ezt írta elő), akkor ezt világosan, nyíltan és gyorsan kellett volna megtenni, hogy ilyenformán *azonnal számításba vehessük* a bonapartista Kerenszkij barátainak azt a lehetséges és valószínű választ, hogy nem hajlandók kompromisszumra lépni a bolsevikokkal.

Az elutasítás már a tanácskozás *előestéjén* benne volt a „Gyelo Naroda" és a „Rabocsaja Gazeta" cikkeiben. Hivatalos formában, a lehető legnyiltabban és legvilágosabban, egy *pillanatnyi* időt sem vesztegetve, meg kellett volna mondani a tömegeknek: az eszer és mensevik urak visszautasították a felajánlott kompromisszumot, le az eszerekkel és mensevikekkel! A Tanácskozás, ha a gyárakban és a kaszárnyákban kiadott *ilyen* jelszó kíséri, felőlünk „nevethetett" volna Zarudnij naivságán!

Azt a légkört, amelyben a „Tanácskozás" és annak körülményei magukkal ragadtak egyeseket, nyilván különböző oldalról teremtették meg. Hiba volt Zinovjev elvtárs részéről olyan kétértelműen (enyhén szólva kétértelműen) írni a Kommünről, hogy az következett belőle, hogy a Petrográdban győzedelmeskedő Kommün vereséget szenvedhet, *mint 1871-ben Franciaországban*. Ez egyáltalán

nem igaz. A Petrográdban győzedelmeskedő Kommün Oroszországban is *győzne.* Ugyancsak az ő részéről hiba volt azt írni, hogy a bolsevikok helyesen jártak el, amikor feltételezték a Petrográdi Szovjet elnökségének arányos összetételét. A forradalmi proletariátus Cereteli úrék ilyen arányos bebocsátása esetén soha semmi hasznos dolgot nem fog véghezvinni a *Szovjetben:* bebocsátani őket annyit jelent, hogy *megfosztjuk magunkat* a munka lehetőségétől, annyit jelent, hogy *tönkretesszük* a Szovjet munkáját. Hibát követett el Kamenyev elvtárs, amikor az első beszédet a Tanácskozáson tisztán „alkotmányos" szellemben tartotta és felvetette a kormány iránti bizalom vagy „bizalmatlanság" nevetséges kérdését. Ha ezen a gyűlésen *nem lehetett* megmondani a kornyilovista Kerenszkijről azt az *igazságot,* amelyet mind a „Rabocsij Puty"-ban, mind a moszkvai „Szocial-Demokrát"-ban[17] *már* megmondtak, akkor miért ne lehetne hivatkozni ezekre a lapokra és miért ne lehetne *leszegezni a tömegek előtt,* hogy a Tanácskozás nem akarja meghallgatni az igazságot a kornyilovista Kerenszkijről?

Hiba volt a petrográdi munkások delegációi részéről, hogy szónokokat küldtek egy *ilyen* tanácskozásra, Zarudnij beszéde után, a helyzet tisztázódása után. Mire való volt gyöngyöket szórni Kerenszkij barátai elé? Mire való volt proletár erőket vonni el egy ilyen komédiába illő tanácskozásra? Miért ne lehetett volna ugyanezeket a küldöttségeket ugyanilyen békésen és törvényesen a kaszárnyákba és a legelmaradottabb gyárakba irányítani? Ez milliószor hasznosabb, sürgősebb, komolyabb és gyakorlatiasabb dolog lett volna, mint az utazás az Alekszandra Színházba és a társalgás a „Jegyinsztvó"-val és Kerenszkijjel rokonszenvező szövetkezeti emberekkel.

Tíz meggyőződött katona vagy munkás valamely elmaradott gyárból *ezerszer többet ér,* mint *száz* olyan küldött, akiket a Liber-Danok szedtek össze csalárd módon a különböző delegációkból. A parlamentarizmus kihasználása — különösen forradalmi időkben — egyáltalán nem azt jelenti, hogy a drága időt a rothadás képviselőire kell vesztegetni, hanem azt, hogy *tanítani kell a tömegeket a rothadás példáján.*

Miért ne „használnák ki" ugyanezek a proletár küldöttségek a Tanácskozást olyformán, hogy, mondjuk, két plakátot adnak ki és *függesztenek ki* a kaszárnyákban és a gyárakban, amelyen megmagyarázzák, hogy a Tanácskozás komédia? Az egyik plakát Zarudnijt ábrázolhatná bohócsapkában, amint a pódiumon táncol és egy kis dalt énekel: „Kerenszkij minket *lemondatott*, Kerenszkij minket *meghagyott*." A pódium körül pedig Cereteli, Csernov, Szkobelev és egy szövetkezeti ember Liberbe és Danba karolva, amint valamennyien csak úgy düledeznek a nevetéstől. Az aláírás: „*jó kedvük van*".

A második plakát. Ugyanez a Zarudnij ugyanezen közönség előtt azt mondja: „Másfél hónapon át érdeklődtem a béke felől. *Nem kaptam választ.*" A közönség hallgat, az arcok „hivatalos komolyságot" sugároznak. Különösen Cereteli komoly, aki lopva a következőket írja a jegyzetfüzetébe: „Micsoda ostoba fickó ez a Zarudnij! Az ilyen tökfilkónak trágyát kellene hordania és nem miniszternek lennie! A koalíció védelmezője, de jobban vágja, mint száz bolsevik! Miniszter volt, de nem tanult meg miniszterhez illően beszélni, nem azt mondja, hogy másfél hónapon át állandóan figyelemmel kísértem a békekampány erősödését, és én meg vagyok győződve róla, hogy ez a kampány végülis meghozza a sikert éppen a koalíció jegyében, Stockholm fennkölt eszméjével stb. stb. összefüggésben. Pedig akkor maga a «Russzkaja Volja»[18] is magasztalta volna Zarudnijt, mint az orosz forradalom lovagját."

Aláírás: A selyemfiúk „forradalmi demokratikus" tanácskozása.

Ezt még a Tanácskozás befejezése *előtt* írtam: az első mondatot ki kell javítani — például, „lényegében véget ért" stb.

Rövidített formában megjelent
1917 október 7-én (szeptember 24-én),
a „Rabocsij Puty" 19. számában.
Aláírás: N. Lenin.

EGY PUBLICISTA NAPLÓJÁBÓL

PÁRTUNK HIBÁI

1917 szeptember 22, péntek.

Minél alaposabban veszi fontolóra az ember az úgynevezett Demokratikus Tanácskozás jelentőségét, minél figyelmesebben szemléli ezt a Tanácskozást a kívülálló szemével — márpedig, mint mondják, a kívülálló élesebben lát —, annál szilárdabbá válik az a meggyőződés, hogy pártunk hibát követett el, amikor részt vett a Tanácskozáson. Bojkottálni kellett volna. Esetleg azt mondják majd, hogy mi értelme van e kérdés feszegetésének. Ami elmúlt, azon nem lehet változtatni. De a tegnapi taktikánkkal szemben ez az ellenvetés nyilvánvalóan tarthatatlan lenne. Mi mindig elítéltük és mint marxisták kötelesek is vagyunk elítélni az olyan taktikát, amely „egyik napról a másikra" él. Minket nem elégítenek ki a pillanatnyi sikerek. Általában, minket nem elégíthetnek ki az egy pillanatra vagy egy napra szóló számítások sem. Nekünk állandóan ellenőriznünk kell magunkat azzal, hogy *tanulmányozzuk* a politikai események láncolatát egészükben véve, okozati összefüggésüket, eredményeiket. Amikor a tegnap hibáit elemezzük, ezzel megtanuljuk elkerülni a hibákat ma és holnap.

Az országban szemmelláthatóan egy újabb forradalom érlelődik, *más* osztályok forradalma (mint azok, amelyek a cárizmus elleni forradalmat megvalósították). Az akkor a proletariátus, a parasztság és az angol-francia finánctőkével szövetkezett burzsoázia forradalma volt a cárizmus ellen.

Most érlelődik a proletariátusnak és a parasztság

többségének, mégpedig a szegényparasztságnak a forradalma a burzsoázia ellen, ennek szövetségese, az angol-francia finánctőke ellen, a burzsoázia kormányapparátusa ellen, amelynek élén a bonapartista Kerenszkij áll.

Ezúttal nem fogunk kitérni azokra a tényekre, melyek amellett tanuskodnak, hogy egy újabb forradalom érlelődik, mert központi lapunknak, a „Rabocsij Puty"-nak cikkei alapján ítélve, a párt ebben a tekintetben már tisztázta nézeteit. Úgy látszik, az újabb forradalom érlelődése olyan jelenség, amelyet általában mindenki elismer a pártban. Természetesen, az újabb forradalom érlelődésére vonatkozó adatokat még összegezni kell, de ez majd más cikkek témája lesz.

Ebben a pillanatban fontosabb, hogy a legnagyobb figyelmet fordítsuk a régi és az új forradalom közötti osztálykülönbségekre, a politikai helyzet és feladataink megítélésére ennek az alapvető jelenségnek, az osztályok kölcsönös viszonyának szempontjából. Akkor, az első forradalomban, a munkások és a katonák, azaz a proletariátus és a parasztság élenjáró rétegei alkották az élcsapatot.

Ez az élcsapat nemcsak a kispolgárság sok legrosszabb, ingadozó elemét *ragadta magával* (emlékeztetünk a mensevikek és a trudovikok ingadozásaira a köztársaság kérdésében), hanem a monarchista kadet pártot, a liberális burzsoáziát is, és ezt köztársaságivá változtatta. Miért volt lehetséges az ilyen átváltoztatás?

Azért, mert a burzsoázia számára a gazdasági uralom minden, a politikai uralom formája viszont tizedrangú dolog, a burzsoázia köztársaságban is uralkodhat, sőt uralma a köztársaságban biztosabb abban az értelemben, hogy ez a politikai rend a kormány összetételének, a kormányzó pártok összetételének és csoportosulásának semilyen megváltozása esetén sem érinti a burzsoáziát.

Persze, a burzsoázia a monarchia mellett szállt síkra és a monarchia mellett fog síkraszállni, mert a tőkének a monarchista intézményekre jellemző durvább, katonai védelme minden kapitalista számára és földbirtokos számára világosabb és „rokonszenvesebb". De a burzsoázia „alulról" kiinduló erős nyomás esetén mindig és mindenütt

„megbékült" a köztársasággal, csakhogy megvédelmezze gazdasági uralmát.

Most a proletariátus és a szegényparasztság, vagyis a nép *többsége*, olyan viszonyba került a burzsoáziával és a „szövetséges" (valamint a világ-) imperializmussal, hogy *nem „ragadhatja" magával* a burzsoáziát. Mi több: a *kis*polgárság felső rétegei és a *demokratikus* kispolgárság vagyonosabb rétegei szemmelláthatóan egy újabb forradalom ellen vannak. Ez a tény annyira nyilvánvaló, hogy ezzel most nem kell részletesen foglalkozni. Liber-Dan, Cereteli és Csernov úrék ezt mindennél világosabban tanusítják.

Megváltozott az osztályok kölcsönös viszonya. Ez a lényeg.

Nem ugyanazok az osztályok állnak a „barikád innenső és túlsó oldalán".

Ez a fő dolog.

Ez, és *csakis* ez szolgáltat *tudományos* alapot ahhoz, hogy egy *újabb* forradalomról beszélhessünk, amely, tisztán elméletileg vizsgálva, elvontan fogva fel a kérdést, végbemehetne legális úton, például abban az esetben, ha egy olyan Alkotmányozó Gyűlésben, amelyet a burzsoázia hív egybe, burzsoázia-ellenes többség, a munkások és szegényparasztok pártjának többsége alakulna ki.

Az osztályok közötti objektív kölcsönös viszony, az osztályok (gazdasági és politikai) szerepe az adott típusú képviseleti intézményeken kívül és azokon belül; a forradalom felfelé ívelése vagy hanyatlása, a parlamenten kívüli és a parlamenti harci eszközök kölcsönös viszonya — ezek azok a legfőbb, alapvető, objektív tényezők, amelyeket számba kell vennünk, ha a bojkott vagy a részvétel taktikáját nem önkényesen, nem azon az alapon, hogy mi „rokonszenvesebb", hanem marxista módon akarjuk eldönteni.

Forradalmunk tapasztalata szemléltetően mutatja, hogyan kell marxista módon hozzáállni a bojkott kérdéséhez.

Miért bizonyult a Buligin-duma bojkottja helyes taktikának?

Azért, mert megfelelt a fejlődőben levő társadalmi

erők objektív kölcsönös viszonyának. A bojkott azt a jelszót tűzte a felfelé ívelő forradalom elé, hogy meg kell dönteni a régi hatalmat, amely, hogy elvonja a népet a forradalomtól, egy megalkuvó, durván meghamisított, s ezért a parlamentarizmusra való komoly „rákapcsolás" perspektíváit fel nem táró intézményt hívott össze (a Buligin-dumát). A proletariátus és a parasztság parlamenten kívüli harci eszközei erősebbek voltak. Ezekből a tényezőkből adódott a Buligin-duma bojkottjának helyes, az objektív helyzettel számoló taktikája.

Miért bizonyult helytelennek a III. duma bojkottjának taktikája?

Azért, mert csak a bojkott jelszavának „hatásos" voltára, és a június harmadiki „disznóól" durván reakciós szellemétől való útálkozásra támaszkodott. Az objektív helyzet azonban úgy alakult, hogy, egyrészt, a forradalom igen erősen hanyatlóban volt és tovább hanyatlott. A forradalom fellendítése érdekében a parlamenti alátámasztás (még a „disznóólból" is) igen nagy politikai jelentőségre tett szert, mivel a propaganda, az agitáció és a szervezés parlamenten kívüli eszközei majdnem teljesen hiányoztak vagy igen gyengék voltak. Másrészt, a III. duma durván reakciós mivolta ellenére mégis az osztályok valóságos kölcsönös viszonyának megfelelő szerv volt, nevezetesen: a monarchia és a burzsoázia sztolipini egyesülésének szerve. Az osztályoknak ezt az új kölcsönös viszonyát az országnak ki kellett tapasztalnia, hogy túljusson rajta.

Ezekből a tényezőkből adódott a III. dumában való részvételnek az objektív helyzettel helyesen számoló taktikája.

Elég fontolóra venni a tapasztalatnak ezeket a tanulságait, a marxista állásfoglalás feltételeit a bojkott vagy a részvétel kérdésében, hogy meggyőződjünk a „Demokratikus Tanácskozáson", „Demokratikus Tanácsban" vagy előparlamentben való részvétel taktikájának teljes helytelenségéről.

Egyfelől egy újabb forradalom van érlelődőben. A háború hulláma emelkedik. A propaganda, az agitáció és a szervezés parlamenten kívüli eszközei óriásiak. A „parlamenti" szószék jelentősége ebben az előparlament-

ben elenyésző. Másfelől ez az előparlament az osztályok semmiféle új kölcsönös viszonyát nem fejezi ki és nem „szolgálja"; a parasztság például itt *kedvezőtlenebb* arányban van képviselve, mint a már meglevő szervekben (a Parasztküldöttek Szovjetjeiben). Az előparlament lényege az, hogy bonapartista *hamisítás* nemcsak abban az értelemben, hogy a Liber-Danok, Ceretelik és Csernovok piszkos bandája Kerenszkijjel és Társaival együtt *csalárdul* állapították meg, meghamisították ennek a Cereteli—Buligin-dumának az összetételét, hanem abban a mélyebb értelemben is, hogy az előparlament egyetlen rendeltetése az, hogy rászedje a tömegeket, félrevezesse a munkásokat és a parasztokat, elvonja őket az érlelődő újabb forradalomtól, port hintsen az elnyomott osztályok szemébe azzal, hogy új köntösbe bújtatja a burzsoáziával való *régi*, már kipróbált, ütött-kopott, elnyűtt „koalíciót" (vagyis azt, hogy a burzsoázia Cereteli úrékat és társaikat olyan paprikajancsikká változtatja, akik segítenek alárendelni a népet az imperializmusnak és az imperialista háborúnak).

Mi most gyengék vagyunk — mondja a cár 1905 augusztusában feudális földbirtokosainak. — Hatalmunk ingadozik. A munkás- és parasztforradalom hulláma emelkedőben van. Rá kell szedni a „köznépet", mézesmadzagot kell elébe tartani...

Mi most gyengék vagyunk — mondja a mostani „cár", a bonapartista Kerenszkij, a kadetoknak, a pártonkívüli Tyit Tyiticseknek, a Plehanovoknak, Breskovszkajáknak és társaiknak. — Hatalmunk ingadozik. A burzsoázia ellen irányuló munkás- és parasztforradalom hulláma emelkedőben van. Rá kell szedni a demokráciát és ezért más színűre kell átfesteni azt a bohócruhát, amelyet a „forradalmi demokrácia" eszer és mensevik „vezérei", kedves barátaink, a Ceretelik és Csernovok, 1917 május 6-a óta viselnek, hogy elbolondítsák a népet. Elébük nem nehéz odatartani az „előparlament" mézesmadzagát.

Mi most erősek vagyunk — mondja a cár 1907 júniusában feudális földbirtokosainak. — A munkás- és parasztforradalom hulláma apadóban van. Mi azonban nem tarthatjuk fenn magunkat a régi módon, és a csalás egymagá-

ban kevés. Új falusi politikára van szükség, új gazdasági és politikai blokkra van szükség — mégpedig Gucskovékkal és Miljukovékkal, a burzsoáziával való blokkra.

Így ábrázolhatjuk a három helyzetet: 1905 augusztusát, 1917 szeptemberét és 1907 júniusát, hogy szemléltetőbben magyarázhassuk meg a bojkott-taktika objektív alapjait, összefüggését az osztályok kölcsönös viszonyával. Az elnyomók mindig becsapják az elnyomott osztályokat, de ennek a becsapásnak a jelentősége a különböző történelmi helyzetekben különböző. A taktikát nem szabad csak arra alapozni, hogy az elnyomók becsapják a népet; a taktikát az osztályok közötti kölcsönös viszony, valamint a parlamenten kívüli és a parlamenti harc fejlődésének *egészében* vett elemzése útján kell meghatározni.

Az előparlamentben való részvétel taktikája *helytelen*, nem felel meg az osztályok közötti objektív kölcsönös viszonynak, a pillanat objektív feltételeinek.

A Demokratikus Tanácskozást bojkottálni kellett volna, mi valamennyien hibát követtünk el, amikor ezt nem tettük; ami hiba, az még nem csalás. A hibát kijavítjuk, csak legyen meg az őszinte kívánság, hogy síkraszállunk a tömegek forradalmi harcáért, csak gondolkodjunk komolyan a taktika objektív alapjain.

Az előparlamentet bojkottálni kell. A Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeibe, a szakszervezetekbe, általában a tömegek közé kell menni. *Ezeket* kell harcra szólítani. *Ezeknek* kell helyes és világos jelszót adni: kergessétek szét Kerenszkij bonapartista bandáját az *ő* ál-előparlamentjével, ezzel a Cereteli—Buligin-dumával együtt. A mensevikek és az eszerek még a Kornyilovlázadás után sem fogadták el az általunk felajánlott kompromisszumot, a hatalom békés átadását a Szovjetek kezébe (amelyekben *akkor* még *nem* volt többségünk), és ismét a kadetokkal való piszkos és aljas alkudozások mocsarába süllyedtek. Le a mensevikekkel és az eszerekkel. Könyörtelen harcot kell indítani ellenük. Könyörtelenül ki kell űzni őket valamennyi forradalmi szervezetből, semmiféle tárgyalás, semmiféle kapcsolat a *Kiskineknek* ezekkel a *barátaival*, a kornyilovista földbirtokosok és kapitalisták barátaival.

Szombat, szeptember 23.

Trockij a bojkott mellett foglalt állást. Bravó, Trockij elvtárs!

A bojkott-jelszó a Demokratikus Tanácskozásra érkezett bolsevikok frakciójában vereséget szenvedett.

Éljen a bojkott!

Semmiesetre sem nyugodhatunk bele és nem is szabad belenyugodnunk a részvételbe. Egy Tanácskozás frakciója nem a legfelsőbb pártszerv, de még a legfelsőbb szervek határozatait is felül kell vizsgálni az élet tapasztalatai alapján.

El kell érnünk, ha törik, ha szakad, hogy mind a Végrehajtó Bizottság plénuma, mind pedig egy rendkívüli pártkongresszus határozatot hozzon a bojkott kérdésében. A bojkott kérdését azonnal a kongresszusi választások és a párton belül *valamennyi* választás platformjának kell megtenni. A kérdés megvitatásába be kell vonni a *tömegeket*. Az ügyet az öntudatos munkásoknak kell a kezükbe venniök, akik majd lefolytatják a vitát és nyomást gyakorolnak a „*vezetőkre*".

Egyáltalán nem lehet kétség aziránt, hogy pártunk „vezető köreiben" ingadozások figyelhetők meg, amelyek *végzetessé* válhatnak, mert a harc egyre inkább kibontakozik és az ingadozások, bizonyos körülmények között, bizonyos pillanatban, *pusztulásba vihetik* az ügyet. Amíg nem késő, minden erővel hozzá kell látni a harchoz, meg kell védelmezni a forradalmi proletariátus pártjának helyes vonalát.

Nálunk nincs minden rendjén a párt „parlamenti" vezető köreiben; több figyelmet kell rájuk fordítani, a munkásoknak fokozottabb felügyeletet kell gyakorolniok fölöttük; a parlamenti frakciók illetékességét szigorúbban kell meghatározni.

Pártunk hibája nyilvánvaló. Nem szerencsétlenség, ha az élenjáró osztály harcban álló pártja hibákat követ el. Az volna szerencsétlenség, ha makacsul kitartanánk a hiba mellett, ha álszeméremből vonakodnánk elismerni és kijavítani a hibát.

Vasárnap, szeptember 24.

A Szovjetkongresszust október 20-ára halasztották. Ez Oroszország életének mai üteme mellett egyértelmű azzal, hogy sohanapjára halasztották el. Másodszor ismétlődik meg az eszerek és a mensevikek április 20—21-e után játszott komédiája.

Először 1924-ben,
a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat
3. (26.) számában jelent meg.

A FORRADALOM FELADATAI

Oroszország — kispolgári ország. A lakosság óriási többsége ehhez az osztályhoz tartozik. Ennek az osztálynak ingadozásai a burzsoázia és a proletariátus között — elkerülhetetlenek. A forradalom ügyének győzelme, a béke, a szabadság, a föld átadása a dolgozóknak, csak úgy biztosítható könnyen, békés úton, gyorsan és nyugodtan, ha ez az osztály csatlakozik a proletariátushoz.

Forradalmunk menete a gyakorlatban tárja fel előttünk ezeket az ingadozásokat. Ne legyenek illúzióink az eszer és mensevik pártokat illetően, maradjunk meg szilárdan proletár osztályutunkon. A szegényparasztok nyomora, a háború borzalmai, az éhínség borzalmai — mindez egyre szemléltetőbben és szemléltetőbben mutatja a tömegeknek, hogy a proletár út a helyes, hogy támogatni kell a proletárforradalmat.

A burzsoáziával való „koalícióba", a vele való paktálásba helyezett „békés" kispolgári reményeket, azt a reményt, hogy „nyugodtan" ki lehet várni a „közeli" Alkotmányozó Gyűlést stb. — mindezt kíméletlenül, kegyetlenül, kérlelhetetlenül szétzúzza a forradalom menete. A Kornyilov-lázadás volt az utolsó kemény, nagyszabású lecke, amely kiegészítette azt az ezer meg ezer kis leckét, melyek abból állottak, hogy a kapitalisták és a földbirtokosok mindenütt becsapták a munkásokat és a parasztokat, hogy a tisztek becsapták a katonákat stb. stb.

A hadseregben, a parasztság soraiban és a munkások között nő az elégedetlenség, a felháborodás, az elkeseredés. Az eszerek és a mensevikek mindent ígérő és semmit nem

teljesítő „koalíciója" a burzsoáziával felizgatja a tömegeket, kinyitja a szemüket, a felkelés felé taszítja őket.

Nő a baloldaliak ellenzéke az eszerek (Szpiridonova és mások) és a mensevikek (Martov és mások) soraiban — e pártok „Tanácsában" és „kongresszusán" már a 40 százalékot is elérte. *Lent* pedig, a proletariátus és a parasztság, különösen a szegényparasztság között, az eszerek és mensevikek *többsége „baloldali"*.

A Kornyilov-lázadás jó tanító. A Kornyilov-lázadás sok mindenre megtanította az embereket.

Nem tudhatjuk, vajjon a Szovjetek most képesek-e arra, hogy tovább menjenek, mint az eszerek és mensevikek vezérei, és ezzel biztosítsák a forradalom békés fejlődését, vagypedig újra egyhelyben fognak topogni és ezzel elkerülhetetlenné teszik a proletárfelkelést.

Ezt nem tudhatjuk.

A mi dolgunk — elősegíteni, hogy minden, ami csak lehetséges, megtörténjék a forradalom békés fejlődésére kínálkozó „utolsó" esély biztosítása érdekében, elősegíteni ezt azzal, hogy kifejtjük programunkat, megmagyarázzuk népi jellegét, azt, hogy ez a program feltétlenül megfelel a lakosság óriási többsége érdekeinek és követeléseinek.

Az alább következő sorokban megkíséreljük ezt a programot kifejteni.

Forduljunk ezzel a programmal inkább az „alsóbb" rétegekhez, a tömegekhez, az alkalmazottakhoz, a munkásokhoz és a parasztokhoz, nemcsak azokhoz, akik hozzánk tartoznak, hanem különösen az eszerekhez, a pártonkívüliekhez, a felvilágosulatlanokhoz. Igyekezzünk őket önálló gondolkodásra bírni, arra, hogy maguk hozzanak határozatokat, hogy *saját* delegációikat küldjék el a tanácskozásra, a Szovjetekbe, a kormányhoz — akkor munkánk nem vész kárba, *bármi* legyen is a tanácskozás kimenetele. Akkor ez a munka egyaránt hasznos lesz a tanácskozás, az alkotmányozógyűlési választások és általában minden politikai tevékenység szempontjából.

Az élet azt tanítja, hogy a bolsevik program és taktika helyes. Április 20-ától a Kornyilov-lázadásig — „mily keveset éltünk, s mily sokat éltünk át".

A *tömegek*, az *elnyomott* osztályok ez alatt az idő alatt

rengeteg tapasztalatot szereztek, s az eszer és mensevik vezérek teljesen meghasonlottak a tömegekkel. Ez a legvilágosabban éppen az egészen konkrét program alapján fog megmutatkozni, feltéve, hogy sikerül bevonni annak megvitatásába a tömegeket.

A KAPITALISTÁKKAL VALÓ PAKTÁLÁS VÉGZETES VOLTA

1. Meghagyni a hatalmon a burzsoázia képviselőit, ha csak kis számban is, meghagyni az olyan közismert kornyilovistákat, mint Alekszejev, Klembovszkij, Bagratyion, Gagarin tábornokok stb., vagy az olyanokat, akik bebizonyították, hogy teljesen tehetetlenek a burzsoáziával szemben és képesek bonapartista módon eljárni, mint Kerenszkij — annyit jelent, mint tágra nyitni az ajtót egyrészt az éhínség és az elkerülhetetlen gazdasági katasztrófa előtt, melyet a kapitalisták szándékosan siettetnek és kiéleznek, másrészt pedig a katonai katasztrófa előtt, mert a hadsereg gyűlöli a főhadiszállást és imperialista háborúban nem vehet részt lelkesedéssel. Ezenkívül a kornyilovista tábornokok és tisztek, ha hatalmon maradnak, kétségtelenül *szándékosan megnyitják a frontot a németeknek*, mint Galíciában és Rigánál tették. Ennek csak úgy lehet elejét venni, hogy új kormány alakul új alapokon, melyeket alább fogunk ismertetni. Ha az eszerek és a mensevikek mindazok után, amiket április 20-a óta átéltünk, folytatni akarnák a burzsoáziával való bármilyen paktálást, az részükről nemcsak hiba, hanem a nép és a forradalom közvetlen elárulása lenne.

A HATALMAT A SZOVJETEKNEK

2. Az egész államhatalomnak kizárólag a Munkás-, Katona- és Parasztküldött Szovjetek képviselőinek kezébe kell átmennie, meghatározott program alapján, s úgy, hogy a hatalom teljes felelősséggel tartozzék a Szovjeteknek. A Szovjeteket haladéktalanul újjá kell választani, hogy figyelembe lehessen venni mindazt a tapasztalatot, amit a nép a forradalom utóbbi, különösen gazdag

tartalmú heteiben szerzett, és ki lehessen küszöbölni azokat a kiáltó igazságtalanságokat (aránytalan, egyenlőtlen választójog stb.), amelyeket itt-ott még nem hoztak helyre.

Az olyan helyeken, ahol még nincsenek demokratikusan választott testületek, valamint a hadseregben, minden hatalomnak kizárólag a helyi Szovjetek és az általuk választott megbízottak és más, de csakis választott testületek kezébe kell átmennie.

Az állam teljes támogatásával mindenütt és feltétlenül valóra kell váltani a munkásoknak és a forradalmi, vagyis azoknak a csapatoknak a felfegyverzését, amelyek tettekkel bizonyították be, hogy le tudják verni a kornyilovistákat.

BÉKÉT A NÉPEKNEK

3. A Szovjet Kormánynak *haladéktalanul* javaslatot kell tennie *valamennyi* hadviselő népnek (vagyis egyidejűleg kormányaiknak is, a munkás- és parasztttömegeknek is), hogy kössenek azonnal általános békét demokratikus feltételekkel, illetve, hogy tüstént kössék meg (ha csak három hónapra is) a fegyverszünetet.

A demokratikus béke fő feltétele az annexiókról (hódításokról) való lemondás — nem abban a helytelen értelemben, hogy minden hatalom visszakapja amit elvesztett, hanem abban az egyedül helyes értelemben, hogy Európában is, a gyarmatokon is, kivétel nélkül *minden* nép szabadságot és lehetőséget kap arra, hogy maga döntse el: *külön* államot akar-e alakítani, vagypedig valamely tetszésszerinti más államhoz akar-e tartozni.

A Szovjet Kormánynak, amikor a békefeltételeket előterjeszti, nyomban hozzá kell látnia, hogy ezeket maga is a valóságban teljesítse, azaz nyilvánosságra kell hoznia és érvénytelennek kell nyilvánítania a titkos szerződéseket, amelyek mindezideig kötnek bennünket, amelyeket a cár kötött és amelyek Törökország, Ausztria stb. kirablását ígérik az orosz kapitalistáknak. Továbbá kötelességünk azonnal eleget tenni az ukránok és a finnek feltételeinek, kötelességünk biztosítani nekik, s ugyanúgy Oroszország valamennyi más nemzetiségének a külön-

válás szabadságát is magában foglaló teljes szabadságot, ugyanezt kell alkalmaznunk *egész* Örményországra, kötelesnünk kell magunkat, hogy Örményországot és az általunk elfoglalt török stb. területeket kiürítjük.

A kapitalisták az ilyen békefeltételeket nem fogják szívesen fogadni, de ezek a békefeltételek minden népnél olyan hatalmas rokonszenvvel fognak találkozni, s a lelkesedésnek és a rablóháború elhúzását nyomon követő általános felháborodásnak oly nagy, világtörténelmi kitörését fogják előidézni, hogy a legnagyobb valószínűség szerint azonnal fegyverszünethez jutunk, és megkapjuk a hozzájárulást a béketárgyalások azonnali megkezdéséhez. Mert a háború ellen irányuló munkásforradalom fel nem tartóztathatóan érlelődik mindenütt, és nem békefrázisok (amelyekkel *minden* imperialista kormány, köztük a mi Kerenszkij-kormányunk is, már régen bolondítja a munkásokat és a parasztokat), hanem csakis a kapitalistákkal való szakítás és a béke felajánlása képes azt előmozdítani.

Ha az fog bekövetkezni, ami a legkevésbbé valószínű, azaz ha egyetlen hadviselő állam sem fogad el még fegyverszünetet sem, akkor a háború a mi részünkről valóban ránkkényszerített, valóban igazságos védelmi háborúvá válik. Már maga az, hogy a proletariátus és a szegényparasztság ezt felismeri, Oroszország erejét katonai tekintetben is meg fogja sokszorozni, különösen az után, hogy teljesen szakított a népeket rabló kapitalistákkal, arról nem is szólva, hogy ez esetben a háború a mi részünkről nem szavakban, hanem a valóságban olyan háború lesz, amelyet minden ország elnyomott osztályaival, az egész világ elnyomott népeivel szövetségben fogunk viselni.

Különösen óvni kell a népet attól, hogy higgyen a kapitalisták azon állításának, melynek a túlságosan ijedős emberek és a nyárspolgárok néha hitelt adnak, s amely szerint az angol és egyéb kapitalisták a velük kötött jelenlegi rablószövetség megszakítása esetén komolyan ártani tudnának az orosz forradalomnak. Ez az állítás elejétől végig hazug, mert „a szövetségesek pénzügyi támogatása", amely a bankárokat gazdagítja, az orosz munkásokat és parasztokat csak úgy „támogatja", mint a kötél az akasztott embert. Oroszországban elég a gabona, a szén, az

ásványolaj, a vas, és csak a népnek a rabló földbirtokosoktól és kapitalistáktól való megszabadítása szükséges ahhoz, hogy ezeket a termékeket helyesen osszák el. Ami pedig azt a háborús veszedelmet illeti, amely az orosz népet esetleg jelenlegi szövetségesei részéről fenyegeti, az a feltevés, hogy a franciák és az olaszok képesek lennének haderőiket a németek haderőivel egyesíteni és azokat Oroszország ellen indítani, amely igazságos békét ajánlott fel, nyilvánvalóan képtelen feltevés; Anglia, Amerika és Japán, még ha megüzennék is Oroszországnak a háborút (ami részükről már csak azért is rendkívüli nehézségekbe ütközne, mert egy ilyen háború igen népszerűtlen lenne a tömegek előtt, de meg azért is, mert ez országok kapitalistáinak anyagi érdekei Ázsia felosztásának és különösen Kína kirablásának kérdésében eltérnek egymástól), századrész annyi kárt és bajt sem okozhatnának Oroszországnak, mint amennyit a Németországgal, Ausztriával és Törökországgal folytatott háború okoz.

A FÖLDET A DOLGOZÓKNAK

4. A Szovjet Kormánynak haladéktalanul ki kell nyilatkoztatnia, hogy megváltás nélkül eltörli a földesúri földek magántulajdonát, s ezeket a földeket az Alkotmányozó Gyűlés döntéséig átadja a parasztbizottságok kezelésébe. Ugyanezeknek a parasztbizottságoknak kezelésébe kell átadni a földesúri felszerelést is azzal, hogy azt feltétlenül elsősorban a szegényparasztoknak engedjék át használatra, mégpedig ingyenesen.

Az ilyen rendszabályok, amelyeket a parasztság óriási többsége mind kongresszusi határozataiban, mind pedig száz meg száz helyi választói utasításban már régen követel (mint ahogy ez többek között kitűnik a 242 választói utasítás összesítéséből, amelyet az „Izvesztyija Szovjeta Kresztyanszkih Gyeputatov“[19] közölt), feltétlenül és halaszthatatlanul szükségesek. Semmiféle huzavona, ami a „koalíciós“ kormány idejében annyi szenvedést okozott a parasztságnak, tovább meg nem engedhető.

Minden kormányt, amely késlekedne ezekkel a rendszabályokkal, *népellenes* kormánynak kell nyilvánítani,

amely megérdemli, hogy a munkások és parasztok felkelése megbuktassa és széttapossa. És fordítva: csak az a kormány lesz népi kormány, amely ezeket a rendszabályokat életbeléptette.

HARC AZ ÉHÍNSÉG ÉS A GAZDASÁGI BOMLÁS ELLEN

5. A Szovjet Kormánynak haladéktalanul be kell vezetnie országos méretekben a termelés és a fogyasztás munkás-ellenőrzését. Enélkül, mint ahogy azt május 6-a óta a tapasztalat már megmutatta, minden reformígéret és reformkísérlet tehetetlen, és az egész országot hétről hétre éhínség és példátlan katasztrófa fenyegeti.

A bankokat és a biztosításügyet, továbbá a legfontosabb iparágakat (az ásványolaj-, kőszén-, vas- és fém-, cukor- stb. ipart) azonnal államosítani kell, ugyanakkor feltétlenül el kell törölni az üzleti titkot és be kell vezetni azt, hogy a munkások és parasztok szigorú felügyeletet gyakoroljanak az elenyésző kisebbségben levő kapitalisták fölött, akik megszedik magukat a kincstári szállításokon, s kivonják magukat a számadási kötelezettség, valamint profitjuk és vagyonuk igazságos megadóztatása alól.

Az ilyen rendszabályok, amelyek sem a középparasztokat, sem a kozákokat, sem a kisiparosokat nem fosztják meg egy fillérnyi tulajdonuktól sem, feltétlenül igazságosak a háború terheinek egyforma viselése érdekében és halaszthatatlanok az éhínség elleni harc szempontjából. Csak ha megfékeztük a kapitalisták rablását és véget vetettünk annak, hogy szántszándékkal leállítsák a termelést, csak akkor érhetjük el a munka termelékenységének fokozódását, az általános munkakötelezettség bevezetését, a gabona és az ipari termékek helyes cseréjét, a gazdagok által rejtegetett sok milliárd papírpénz visszatérését a kincstárba.

Ilyen rendszabályok nélkül a földesúri földek magántulajdonának megváltás nélküli megszüntetése is lehetetlen, mert a földbirtokosok földjei nagyrészt el vannak zálogosítva a bankoknál, s a földbirtokosok és a kapitalisták érdekei elválaszthatatlanul egybefonódtak.

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Össz-

oroszországi Központi Végrehajtó Bizottsága mellett működő Gazdasági Osztály legutóbbi határozata („Rabocsaja Gazeta" 152. sz.) nemcsak azt ismeri el, hogy a kormány intézkedései (mint például a kenyér árának felemelése a földbirtokosok és kulákok gazdagítása céljából) *„végzetesek"*, hogy „a gazdasági élet szabályozására a kormány mellett alakított központi szervek *teljes tétlensége* — tény", hanem még azt is, hogy ez a kormány *„megszegi a törvényeket"*. A kormányon levő eszer és mensevik pártoknak ez a beismerése mégegyszer megmutatja, hogy mennyire bűnös politika a burzsoáziával való paktálás politikája.

HARC A FÖLDBIRTOKOSOK ÉS A KAPITALISTÁK ELLENFORRADALMA ELLEN

6. A Kornyilov- és Kalegyin-felkelést az egész földbirtokos- és tőkésosztály támogatta, élén a kadetok (a „népszabadság") pártjával. Ezt az „Izvesztyija CIK"-ben nyilvánosságra hozott tények már teljes egészében bebizonyították.

De ennek az ellenforradalomnak teljes leverésére, sőt még kivizsgálására sem történt és nem is történhet semmi komoly lépés, ha a hatalom nem megy át a Szovjetek kezébe. Semmiféle bizottság sem tudja a teljes vizsgálatot lefolytatni, a bűnösöket letartóztatni stb., ha nem áll rendelkezésére az államhatalom. Csak a Szovjet Kormány teheti ezt és kell is hogy megtegye. Csak a Szovjet Kormány óvhatja meg Oroszországot a „kornyilovi" kísérletek elkerülhetetlen megismétlődésétől azzal, hogy letartóztatja a kornyilovista tábornokokat és a burzsoá ellenforradalom főkolomposait (Gucskovot, Miljukovot, Rjabusinszkijt, Maklakovot és társaikat), feloszlatja az ellenforradalmi szervezeteket (az Állami Dumát, a tiszti szövetségeket stb.), a helyi Szovjetek felügyelete alá helyezi tagjaikat, feloszlatja az ellenforradalmi csapatrészeket.

Csak a Szovjet Kormány alakíthat bizottságot a kornyilovisták ügyének, valamint minden egyéb ügynek, akár a burzsoázia által megindított ügyeknek, teljes és nyilvános kivizsgálására, és a bolsevik párt a maga részéről csakis ilyen bizottság létesítése esetén hívná fel a munkásokat arra,

hogy minden tekintetben engedelmeskedjenek neki és támogassák.

Csak a Szovjet Kormány tudna sikerrel harcolni az olyan felháborító igazságtalanság ellen, mint amilyen az, hogy a kapitalisták a néptől összeharácsolt milliók segítségével birtokukba vették a legnagyobb nyomdákat és a legtöbb ujságot. Be kell tiltani a polgári ellenforradalmi lapokat („Recs", „Russzkoje Szlovo"[20] stb.), el kell kobozni nyomdáikat, az ujságok magánhirdetéseit állami monopóliumnak kell nyilvánítani és át kell adni a kormánylapnak, amelyet a Szovjetek adnak ki és amely az igazságot mondja a parasztoknak. Csak így lehet és így is kell kiütni a burzsoázia kezéből a büntetlen hazugságnak és rágalomnak, a népcsalásnak, a parasztság megtévesztésének és az ellenforradalom előkészítésének hatalmas fegyverét.

A FORRADALOM BÉKÉS FEJLŐDÉSE

7. Oroszország demokráciája, a Szovjetek, az eszerek és a mensevikek pártja előtt most az, a forradalmak történetében rendkívül ritkán előforduló lehetőség nyílik meg, hogy biztosíthatják az Alkotmányozó Gyűlés összehívását a kitűzött határidőre, újabb halogatás nélkül, megmenthetik az országot a katonai és gazdasági katasztrófától, biztosíthatják a forradalom békés fejlődését.

Ha a Szovjetek most teljes egészében és kizárólagosan kezükbe veszik az államhatalmat, hogy valóra váltsák a fentebb ismertetett programot, akkor a Szovjetek számára nemcsak Oroszország lakossága kilenctizedrészének, a munkásosztálynak és a parasztság óriási többségének támogatása van biztosítva. A Szovjetek számára biztosítva van a hadseregnek és a nép többségének hatalmas forradalmi lelkesedése is, az a lelkesedés, amely nélkül a győzelem az éhínségen és a háborún lehetetlen.

Most szó sem lehetne semmiféle ellenállásról a Szovjetekkel szemben, ha a Szovjetek maguk nem ingadoznának. Egyetlen osztály sem merészel felkelést szervezni a Szovjetek ellen, s a földbirtokosok és kapitalisták, okulva a Kornyilov-lázadás tapasztalatain, a Szovjetek ultimátumszerű követelésére békésen át fogják engedni a hatalmat.

Annak az ellenállásnak megtörésére, melyet a kapitalisták a Szovjetek programjával szemben tanusítanak, elégséges lesz, ha a kizsákmányolókat a munkások és parasztok felügyelete alá helyezik és az ellenszegülőkre olyan büntetéseket rónak ki, mint a rövid ideig tartó elzárással egybekapcsolt vagyonelkobzás.

Ha a Szovjetek kézbevennék az egész hatalmat, akkor most még — és valószínűleg ez az utolsó esélyük — biztosíthatnák a forradalom békés fejlődését, azt, hogy a nép békésen válassza meg küldötteit, a pártok békés harcát a Szovjeteken belül, a különböző pártok programjának kipróbálását a gyakorlatban, a hatalom békés átmenetét az egyik párt kezéből egy másik párt kezébe.

A forradalom fejlődésének egész menete, az április 20-i mozgalomtól kezdve a Kornyilov-lázadásig, azt mutatja, hogy ha ezt a lehetőséget elszalasztják, akkor elkerülhetetlen a legélesebb polgárháború a burzsoázia és a proletariátus között. Az elkerülhetetlen katasztrófa közelebb hozza ezt a háborút. Ennek a háborúnak minden emberi számítás szerint a munkásosztály teljes győzelmével kell végződnie, azzal, hogy a szegényparasztság az ismertetett program megvalósításában támogatni fogja a munkásosztályt, de ez a háború igen súlyosnak és véresnek bizonyulhat, s a földbirtokosok, a kapitalisták és a velük rokonszenvező tisztek tízezreinek életébe kerülhet. A proletariátus semilyen áldozattól sem riad vissza, hogy megmentse a forradalmat, ami nem lehetséges máskép, mint az ismertetett program alapján. A proletariátus azonban minden módon támogatná a Szovjeteket, ha azok megragadnák a forradalom békés fejlődésére kínálkozó utolsó alkalmat.

„Rabocsij Puty" 20. és 21. sz.
1917 október 9. és 10. (szeptember 26. és 27.)
Aláírás: N. K.

LEVÉL A FINNORSZÁGI HADSEREG, FLOTTA ÉS MUNKÁSOK TERÜLETI BIZOTTSÁGA ELNÖKÉHEZ

Megragadom a behatóbb eszmecserére kínálkozó alkalmat.

I

Az általános politikai helyzet nagy aggodalommal tölt el. A Petrográdi Szovjet és a bolsevikok hadat üzentek a kormánynak. A kormány azonban csapatokkal rendelkezik és *rendszeresen* készülődik (Kerenszkij a főhadiszálláson van, világos dolog, tárgyalásokat folytat a kornyilovistákkal arról, hogy küldjenek csapatokat a bolsevikok leverésére, méghozzá a tárgyalások *gyakorlatias* mederben folynak).

Hát mi mit csinálunk? Csak határozatokat hozunk? Időt vesztegetünk, „határidőket" tűzünk ki (október 20-ra van kitűzve a Szovjetkongresszus — nem nevetséges dolog ezt így elodázni? Nem nevetséges dolog erre építeni?). A bolsevikok *nem* dolgoznak rendszeresen azon, hogy előkészítsék *s a j á t* katonai erőiket Kerenszkij megdöntésére.

Az események teljesen igazolták a Demokratikus Tanácskozás idején tett javaslatom helyességét, mégpedig azt, hogy a pártnak napirendre *kell* tűznie a fegyveres felkelést*. Az események *kényszerítenek* erre. A történelem most a *katonai* kérdést központi *politikai* kérdéssé avatta. Félek, hogy a bolsevikok, belemerülve az „aktuális dolgokba", az apró-cseprő mindennapi kérdésekbe és „*remélve*", hogy a „hullám el fogja söpörni Kerenszkijt", megfeledkez-

* Lásd ebben a kötetben 1—3. old. — *Szerk.*

nek erről. Az ilyen remény naív, ugyanaz, mintha valaki rábízná magát arra, hogy „majd csak lesz valahogy". A forradalmi proletariátus pártja részéről ez bűntettnek bizonyulhat.

Szerintem a pártban annak érdekében kell agitálni, hogy komolyan vegyék a fegyveres felkelést — e célból le kell gépeltetni ezt a levelet is, és meg kell küldeni a petrográdiaknak és a moszkvaiaknak.

2

Most pedig az Ön szerepéről. Úgylátszik, hogy az egyetlen, amit *teljesen* a kezünkben tarthatunk, és ami *komoly* katonai szerepet játszik — az a finnországi haderő és a Balti Flotta. Úgy gondolom, hogy Önnek ki kell használnia magas állását, át kell hárítania minden apró-cseprő hétköznapi munkát a helyettesekre és a titkárokra, nem szabad időt vesztegetnie „határozatokra", hanem *minden figyelmét* arra kell fordítania, hogy a finnországi haderőt + flottát *katonailag* előkészítse Kerenszkij küszöbön álló megdöntésére. Létre kell hozni egy *titkos* bizottságot a *legmegbízhatóbb* katonákból, *behatóan* meg kell velük tárgyalni a dolgokat, a lehető legpontosabb adatokat kell gyűjteni (és ezeket *saját magának* kell ellenőriznie) a Petrográd körül és Petrográdban állomásozó csapatok létszámáról és elhelyezéséről, a Petrográdba irányuló finnországi csapatszállításokról, a flottamozdulatokról stb.

Ha ezt nem tesszük meg, a ragyogó határozatokkal és a Szovjetekkel, de *hatalom nélkül*, nevetséges tökfilkóknak bizonyulhatunk!! Úgy gondolom, Önnek módjában áll összeválogatni a valóban megbízható és hozzáértő katonai szakembereket, Inóba[21] és más fontosabb pontokra utazni, *komolyan* mérlegelni és tanulmányozni az ügyet, nem építve a nálunk *nagyon elterjedt* kérkedő frázisokra.

Hogy mi *semmi esetre* sem engedhetjük meg a csapatok elvezényelését Finnországból, az világos. Jobb *mindent* egy kártyára feltenni, a felkelésre, a hatalom kézbevételére — azért, hogy átadjuk azt a Szovjetkongresszusnak. Ma azt olvasom az ujságokban, hogy a csapatpartraszállítás veszélye már két hét mulva egyenlő lesz a nullával. Szóval egészen kevés ideje van az előkészületekre.

3

Továbbá. A finnországi „hatalmat" arra kell kihasználni, hogy az itt, Finnországban állomásozó kozákok között rendszeres propagandát folytassunk. Egyrészüket Kerenszkij és Társai szándékosan vonták ki Viborgból, például, mert féltek a „bolsevizálástól", és Uszikirkóban meg Perkjarviban, Viborg és Terioki között, (a bolsevikoktól) jól elszigetelve tartják őket. Tanulmányozni kell a kozákok elhelyezésére vonatkozó minden értesülést, és meg kell szervezni, hogy Finnország legjobb matrózaiból és katonáiból álló *agitátor-osztagokat* küldjenek hozzájuk. Ez feltétlenül szükséges. Ugyanez érvényes az irodalomra is.

4

Továbbá. Természetesen a matrózoknak is, a katonáknak is adnak szabadságot. A falvakba rövid időre szabadságoltakból agitátor-osztagokat kell összeállítani, hogy rendszeresen utazzanak be minden kormányzóságot, és agitáljanak a falvakban mind általában, mind pedig az Alkotmányozó Gyűlés mellett. Az Ön helyzete rendkívül kedvező, mert Ön azonnal *hozzákezdhet* annak a baloldali eszerekkel való blokknak megvalósításához, amely az egyetlen eszköze annak, hogy szilárd hatalmunk legyen Oroszországban és többségünk legyen az Alkotmányozó Gyűlésben. Amíg ott huzavonával töltik az időt, Ön hozzon létre haladéktalanul ilyen *blokkot*, szervezze meg a röpiratkiadást (tisztázza, mit tehet technikailag ennek és a röpiratok Oroszországba szállításának érdekében), és akkor minden olyan agitációs csoportban, amelyet a falvakba küldenek, legalább *két* embernek kell lennie: egynek a bolsevikok, egynek pedig a baloldali eszerek részéről. Falun az eszer „cég" egyelőre uralkodik és önnek ki kell használnia szerencsés helyzetét (önnél baloldali eszerek vannak), hogy falun *ennek* a cégnek a *nevében* valósítsák meg a bolsevikok blokkját a *baloldali* eszerekkel, a parasztok blokkját a munkásokkal, nempedig a kapitalistákkal.

5

Szerintem, az elmék helyes előkészítése érdekében most mindjárt ki kell adni a jelszót: a hatalomnak haladéktalanul a Petrográdi Szovjet kezébe kell átmennie, *amely át fogja azt adni* a Szovjetkongresszusnak. Mert mirevaló tűrni még három hétig a háborút és Kerenszkij „kornyilovista előkészületeit".

Ha a bolsevikok és a baloldali eszerek ezt a jelszót *propagálják* Finnországban, ebből csak előny származhat.

6

Mivel Ön van a finnországi „hatalom" élén, még egy igen fontos, bár a feladatot tekintve igen szerény ügyet kell elintéznie: meg kell szerveznie az irodalom illegális szállítását Svédországból. Enélkül az „Internacionále" körül folyó minden beszéd — *frázis*. Ennek megszervezése teljes mértékben lehetséges: először, saját szervezetet kell létrehozni *katonákból* a határ mentén; másodszor, ha erre nincs mód, meg kell szervezni legalább *egy* megbízható ember *rendszeres utazását* arra a helyre, ahol én megkezdtem a szállítás kiépítését, *annak az embernek* a segítségével, *akinél én egy napig laktam* Helsingforsba való utazásom előtt (Rovio ismeri őt). Lehetséges, hogy segíteni kell majd egy kicsit pénzzel. Feltétlenül szervezze ezt meg!

7

Úgy gondolom, találkoznunk kellene, hogy beszélhessünk ezekről a kérdésekről. Utazása még egy napot sem venne igénybe, de ha *csak* azért jön, hogy velem találkozzék, kérdeztesse meg Rovio útján telefonon Huttunent, hogy meglátogathatja-e Rovio „feleségének nővére" (a „feleség nővére" = Ön) Huttunen „nővérét" (a nővér = én vagyok). Lehetséges ugyanis, hogy váratlanul el kell utaznom.

Feltétlenül értesítsen e levél kézhezvételéről *(a levelet égesse el)* ugyanazon elvtárs útján, aki ezt a levelet át fogja adni Roviónak és *aki hamarosan visszautazik*.

Abban az esetben, ha hosszabb ideig itt maradnék, meg kell szerveznünk a levelezést: *Ön segíthetne* ebben, olyanformán, hogy a Viborgi *Szovjetnek* (belső borítékon: Huttunennek) címezett leveleket átadja a vasúti alkalmazottaknak.

8

Küldjön nekem ugyanazon elvtárs útján egy igazolványt (minél hivatalosabbat: a területi bizottság levélpapírján, az elnök aláírásával, pecséttel, gépírással, vagy *igen jól* olvasható írással) Konsztantyin Petrovics Ivanov névre, amely szerint a területi bizottság elnöke kezeskedik ezért az elvtársért, és kéri *valamennyi Szovjetet*, a Katonaküldöttek **Viborgi** Szovjetjét és a többi Szovjetet, hogy legyenek hozzá *teljes* bizalommal, támogassák és segítsék minden tekintetben.

Erre nekem *minden* esetre szükségem van, hiszen „konfliktus" is, „találkozás" is lehetséges.

9

Nincs meg Önnek „A program felülvizsgálásához"[22] című moszkvai gyüjtemény? Kutassa fel valakinél Helsingforsban és küldje el nekem ugyanazzal az elvtárssal.

10

Tartsa szem előtt, hogy Rovio nagyszerű ember, de *lusta*. Sarkában kell lenni és naponta kétszer kell *emlékeztetni* feladatára. Máskülönben nem csinálja meg.

Üdvözlet *K. Ivanov*

A megírás ideje: 1917 szeptember 27. (október 10.)

Először 1925 november 7-én, a „Pravda" 255. számában jelent meg.

A VÁLSÁG MEGÉRETT[23]

I

Kétségtelen, hogy szeptember vége óriási fordulatot hozott az orosz forradalom történetében és minden jel szerint a világforradalom történetében is.

A munkás világforradalom egyesek fellépésével kezdődött, akik önfeláldozó bátorsággal képviselték a rothadt hivatalos „szocialista", a valóságban azonban szociálsoviniszta mozgalomban még megmaradt becsületes elemeket. Liebknecht Németországban, Adler Ausztriában, MacLean Angliában — ezek a legismertebb nevek azok között az egymagukban álló hősök között, akik magukra vállalták a világforradalom előfutárainak nehéz szerepét.

E forradalom történelmi előkészítésében a második szakasz a nagyarányú tömegerjedés volt, amely a hivatalos pártok kettészakadásának formájában is, illegális kiadványok formájában is, utcai tüntetések formájában is felszínre tört. Erősödött a tiltakozás a háború ellen — nőtt az áldozatok száma a kormány üldözései következtében. A törvényes rendjükkel, sőt szabadságukkal kérkedő országok, Németország, Franciaország, Olaszország és Anglia börtönei megteltek az internacionalistáknak, a háború ellenzőinek, a munkásforradalom híveinek százaival.

Most elérkezett a harmadik szakasz, amelyet a forradalom előestéjének nevezhetünk. A párt vezetőinek tömeges letartóztatása a szabad Olaszországban, és különösen az, hogy Németországban *katonai felkelések* kezdődtek — ezek a nagy fordulat kétségtelen jelei, a világméretű *forradalom előestéjének* jelei.

Kétségtelen, hogy Németországban már korábban is voltak a hadseregben egyes zendülések, de ezek annyira jelentéktelenek, annyira szétforgácsoltak, annyira gyengék voltak, hogy sikerült azokat elpalástolni, agyonhallgatni — és ami ebben a legfontosabb, ezzel meggátolni azt, hogy a zendülések *megfertőzzék* a *tömegeket*. Végül azonban egy olyan mozgalom is megérett a flottában, amelyet már a német katonai fegyházrendszer páratlanul kidolgozott és hihetetlen vaskalapossággal betartott szigorú rendszabályai mellett *sem sikerült* többé sem elpalástolni, sem agyonhallgatni.

Nincs helye többé kételyeknek. Proletár világforradalom küszöbén állunk. És mivel a világ proletár internacionalistái között csak mi, orosz bolsevikok, élvezünk viszonylag igen nagy szabadságot, csak nekünk van legális pártunk és vagy két tucat ujságunk, csak mi vagyunk olyan helyzetben, hogy forradalmi időben a mi oldalunkon vannak a Munkás- és Katonaküldöttek fővárosi Szovjetjei és a néptömegek *többsége*, ránk igazán lehet és kell is vonatkoztatni a mondást: akinek sok adatott, attól sokat is követelnek.

II

Oroszországban a forradalom kétségtelenül fordulópontjához érkezett.

Ebben a parasztországban, egy forradalmi, köztársasági kormány idején, amely a kispolgári demokrácia soraiban tegnap még uralkodó eszer és mensevik párt támogatását élvezi, nő a *parasztfelkelés*.

Ez hihetetlen, de tény.

És minket, bolsevikokat, nem lep meg ez a tény, mi mindig hangoztattuk, hogy a burzsoáziával való hírhedt „koalíció“ kormánya a demokratizmus és a forradalom *elárulásának* kormánya, az *imperialista* mészárlás kormánya, olyan kormány, amely a kapitalistákat és a földbirtokosokat *védi* a néppel *szemben*.

Oroszországban, az eszer és mensevik megtévesztés következtében, köztársaság idején, forradalom idején, a Szovjetek mellett megmaradt és megmarad a kapitalisták és földbirtokosok kormánya. Ez a szomorú és fenyegető

Российская Социал-Демократическая Рабочая Партія. Цѣна 20 коп.
Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!
Центральный органъ Р. С.-Д. Р. П.

РАБОЧІЙ ПУТЬ.

№ 30 Суббота ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА. 20-го Октября (7-го октября ст. ст.) 1917 г.

Товарищи рабочіе, солдаты и крестьяне! Готовьтесь къ Всероссійскому Съѣзду Совѣтовъ на 20-е октября! Немедленно созывайте областные Съѣзды Совѣтовъ!

Сегодня въ номерѣ:

РОСПУСКЪ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ДУМЫ.
ГЕ СЪѢЗДЪ БАЛТІЙСКАГО ФЛОТА КЪ УПОРЯДОЧЕНІЮ ВЛАСТИ СТРАНЫ.
ВЫЛИЧКИ ЗАКРЫТА БОЛЬШЕВИСТСКАЯ ГАЗЕТА „МИР НАРОДА".
НАЦІОНАЛЬНЫЙ СЪѢЗДЪ ВСПОМОГАТЕЛЬНЫХЪ ЗАВЕДЕНІЙ ЗАБАСТОВКА ВЪ АПТЕКАХЪ.
СЪѢЗДЪ ОБОРОНЦЕВЪ ВЪ ГЕРМАНІИ.

БРАТЬЯ СОВѢТСКІЕ НЕРЕМЕНАТЬ—ВРЕМЯ ПОРА НАЗРѢЛО—И Лѣнинъ ЗАГОВОРЪ ПРОТИВЪ РЕВОЛЮЦІИ—Е. Бончъ-БРУЕВИЧЪ ПЕТРОГРАДЪ И ПАЛЬМИРА—И. Ильинъ.

Отливки.

Сов'ѣтская Пресса.

Конецъ корнѣ.

valóság. Mi csodálnivaló van azon, ha Oroszországban azoknak a hallatlan szenvedéseknek közepette, amelyeket az imperialista háború elhúzása és e háború következményei okoztak a népnek, parasztfelkelés kezdődött és hatalmasodik el?

Mi csodálnivaló van azon, ha a bolsevikok ellenfelei, ugyanannak a *hivatalos* eszer pártnak a vezérei, amely az egész idő alatt a „koalíciót" támogatta, amely mögött az utolsó napokig vagy az utolsó hetekig ott állt a nép többsége, amely továbbra is gáncsolja és üldözi az „új" eszereket, akik meggyőződtek arról, hogy a koalíciós politika elárulja a parasztok érdekeit — ha a hivatalos eszer párt e vezérei szeptember 29-én a következőket írják hivatalos lapjuk, a „Gyelo Naroda" szerkesztőségi vezércikkében:

„... Mindmáig majdnem semmi sem történt azoknak a jobbágyi viszonyoknak megszüntetése érdekében, amelyek éppen a középoroszországi falvakban még mindig uralkodnak ... A falusi földviszonyok rendezéséről szóló törvényt, amelyet már régen az Ideiglenes Kormány elé terjesztettek és amely már olyan tisztítótűzön is keresztülment, mint amilyen a Jogi Tanácskozás, ez a törvény reménytelenül megrekedt bizonyos irodákban ... Talán nincs igazunk, amikor azt állítjuk, hogy köztársasági kormányunk még korántsem szabadult meg a cári kormányzat régi szokásaitól, hogy a sztolipini fogások még erősen éreztetik hatásukat a forradalmi miniszterek módszereiben."

Ezt írják a hivatalos eszerek! Vegyék csak fontolóra: a koalíció hívei *kénytelenek* elismerni, hogy a forradalom hét hónapja alatt egy parasztországban „majdnem semmi sem történt a jobbágyi viszonyok megszüntetése érdekében", melyek között a parasztok élnek, a földbirtokosok parasztnyúzásának megszüntetése érdekében! Ezek az eszerek *kénytelenek sztolipinistáknak* nevezni kollégájukat, Kerenszkijt és egész miniszterbandáját.

Találhatunk-e ellenfeleink táborában ennél ékesebben szóló bizonyítékot, amely nem csak azt tanusítja, hogy a koalíció összeomlott, nem csak azt, hogy a hivatalos eszerek, akik tűrik Kerenszkijt, *népellenes*, *parasztellenes*, *ellenforradalmi* párttá váltak, hanem azt is, hogy az egész orosz forradalom fordulóponthoz érkezett?

Parasztfelkelés egy parasztországban az eszer Kerenszkij, a mensevik Nyikityin meg Gvozgyev és más miniszterek kormánya ellen, akik a tőkét és a földbirtokosok érdekeit képviselik! És a köztársasági kormány *katonai rendszabályokkal* nyomja el ezt a felkelést.

Nevezheti-e magát valaki nyugodt lelkiismerettel a proletariátus őszinte hívének, ha látja ezeket a tényeket s ugyanakkor tagadja, hogy a válság megérett, hogy a forradalom hatalmas fordulatot él át, hogy a kormány győzelme a parasztfelkelés fölött most a forradalom végleges eltemetése, a kornyiloviáda végleges diadala volna?

III

Egészen világos, hogy ha egy parasztországban a demokratikus köztársaság hét hónapja után odáig fejlődhettek a dolgok, hogy parasztfelkelés tört ki, akkor ez megcáfolhatatlanul bizonyítja a forradalom országos csődjét, annak hallatlanul súlyos válságát, azt, hogy az ellenforradalmi erők *törésre viszik a dolgot.*

Ez egészen világos. Olyan tény mellett, mint a parasztfelkelés, valamennyi többi politikai tünetnek, még ha ellentmondanának is az érlelődő országos válságnak, a szó szoros értelmében semmi jelentősége sem volna.

Csakhogy éppen fordítva, valamennyi tünet azt mutatja, hogy az országos válság megérett.

Az agrárkérdés után Oroszország államéletében, kiváltkép a lakosság kispolgári tömegei számára, a nemzetiségi kérdésnek van különösen nagy jelentősége. És azt látjuk, hogy a Cereteli úr és Társai által csalárdul megrendezett „Demokratikus" Tanácskozáson, ami a radikalizmust illeti, a „nemzetiségi" kúria áll a második helyen, hogy a koalíció *ellen* leadott szavazatok százalékarányát tekintve (55-ből 40) csak a szakszervezetek előzik meg és *felülmúlja* a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjének kúriáját. Finnországból Kerenszkij kormánya, a parasztfelkelés elnyomásának kormánya, kivonja a forradalmi csapatokat, hogy megerősítse a reakciós finn burzsoáziát. Ukrajnában általában az ukránok, különösen pedig az ukrán csapatok konfliktusai a kormánnyal egyre gyakoribbá válnak.

Nézzük továbbá a hadsereget, amelynek háborús időben rendkívül komoly jelentősége van az egész államéletben. Láttuk, hogy a finnországi csapatok és a Balti Flotta teljesen *szakítottak* a kormánnyal. Ismerjük Dubaszov, egy nem-bolsevik tiszt kijelentését, aki az egész front nevében beszél, és minden bolseviknál forradalmibb hangon azt mondja, hogy a katonák nem fognak többé harcolni[24]. Ismerjük az arra vonatkozó kormányjelentéseket, hogy a katonák „idegesek", hogy nem lehet kezeskedni a „rendért" (tudniillik azért, hogy ezek a csapatok részt fognak venni a parasztfelkelés leverésében). Végül, látjuk a moszkvai szavazást, ahol 17 000 katona közül 14 000 a bolsevikokra szavaz.

Általában, ez a szavazás a moszkvai kerületi dumák választásain — a közhangulatban bekövetkezett gyökeres fordulatnak egyik legmeglepőbb tünete. Hogy Moszkva kispolgáribb jellegű, mint Petrográd, az közismert dolog. Hogy a moszkvai proletariátusnak hasonlíthatatlanul több kapcsolata van és sokkal inkább rokonszenvez a faluval, hogy hasonlíthatatlanul közelebb áll a falvak, a parasztok hangulatához, az sokszor megerősített és vitathatatlan tény.

És egyszerre csak Moszkvában az eszerekre és mensevikekre leadott szavazatok számaránya, amely júniusban 70 százalék volt, 18 százalékra esik. A kispolgárság elfordult a koalíciótól, a nép elfordult a koalíciótól, ebben nem lehet kételkedni. A kadetokra leadott szavazatok aránya 17 százalékról 30 százalékra emelkedett, de kisebbségben maradtak, reménytelen kisebbségben, annak ellenére, hogy a „jobboldali" eszerek és a „jobboldali" mensevikek nyilvánvalóan csatlakoztak hozzájuk. És a „Russzkije Vedomosztyi"[25] azt írja, hogy a kadetokra leadott szavazatok *abszolút* száma *67 000*-ről *62 000*-re csökkent. Csak a bolsevik szavazatok száma nőtt meg, mégpedig 34 000-ről 82 000-re. A bolsevikok a szavazatok 47 százalékát kapták. Hogy a baloldali eszerekkel együtt most többségünk van a Szovjetekben is, a hadseregben is, az *országban* is, az egészen kétségtelen.

Ugyanakkor a nemcsak jellegzetes, hanem nagyon is reális jelentőségű tünetek közé kell számítanunk azt is,

hogy a vasutasok és a postaalkalmazottak gazdasági, politikai és katonai szempontból óriási szerepet játszó serege továbbra is hadilábon áll a kormánnyal, és még a „honvédő" mensevikek sincsenek megelégedve „saját" miniszterükkel, Nyikityinnel, a hivatalos eszerek pedig Kerenszkijt és Társait „sztolipinistáknak" nevezik. Nem világos-e, hogy ha a mensevikek és eszerek így „támogatják" a kormányt, annak, ha egyáltalán van jelentősége, csak negatív jelentősége lehet?

IV

. . . . . .

V

Igen, a Központi Végrehajtó Bizottság vezérei olyan taktikát követnek, amely csak arra jó, hogy védje a burzsoáziát és a földbirtokosokat. És a legkevésbbé sem kétséges, hogy a bolsevikok, ha beleesnének az alkotmányos illúziók, a Szovjetkongresszusban és az Alkotmányozó Gyűlés összehívásában való „hit", a Szovjetkongresszusra való „várakozás" stb. csapdájába, nem kétséges, hogy az ilyen bolsevikok a proletárügy *szánalmas árulóinak* bizonyulnának.

A proletárügy árulói volnának, mert magatartásukkal elárulnák a német forradalmi munkásokat, akik megkezdték a felkelést a flottában. Ilyen körülmények között „megvárni" a Szovjetkongresszust stb. — az *internacionalizmus elárulása*, a nemzetközi szocialista forradalom ügyének elárulása.

Mert az internacionalizmus nem frázisokból, nem szolidaritás-nyilatkozatokból, nem határozatokból áll, hanem *tettekből*.

A bolsevikok a *parasztság* árulói volnának, mert tűrni, hogy a kormány, amelyet *még* a „Gyelo Naroda" is sztolipinistákhoz hasonlít, elnyomja a parasztfelkelést, ugyanannyi, mint *pusztulásba dönteni* a forradalmat, pusztulásba dönteni örökre és visszavonhatatlanul. Nagyhangon anarchiát emlegetnek és azt kiabálják, hogy nő a tömegek közömbössége: hát hogyne volnának a tömegek közömbösek a választások iránt, amikor a parasztságot *felkelésbe*

kergették, az úgynevezett „forradalmi demokrácia" pedig türelmesen nézi, hogyan nyomják el katonai erővel!!

A bolsevikok a demokrácia és a szabadság árulóinak bizonyulnának, mert ilyen helyzetben tűrni, hogy elnyomják a parasztfelkelést, *ugyanannyi*, mint engedni, hogy meghamisítsák az alkotmányozógyűlési választásokat *pontosan úgy* — ha ugyan nem hitványabbul, durvábban —, mint ahogy meghamisították a „Demokratikus Tanácskozást" és az „előparlamentet".

A válság megérett. Az orosz forradalom jövője forog kockán. A bolsevik párt becsületéről van szó. A szocializmusért folyó nemzetközi munkásforradalom jövője forog kockán.

A válság megérett...

1917 szeptember 29.

Eddig a helyig ki lehet nyomatni, a folytatást a *Központi Bizottság, a Petrográdi Bizottság, a Moszkvai Bizottság és a Szovjetek* tagjai között kell *szétosztani*.

VI

Nos, mit tegyünk? Aussprechen, was ist; „meg kell mondani, ami van", el kell ismerni az igazságot, hogy nálunk a Központi Bizottságban és a párt vezető köreiben van egy irányzat vagy vélemény, azoké, akik a Szovjetkongresszus *megvárása* mellett, a hatalom azonnali kézbevétele *ellen*, az azonnali felkelés *ellen* vannak. Ezt az irányzatot vagy véleményt *le kell győzni*[26].

Máskülönben a bolsevikok örökre *meggyaláznák magukat* és mint párt, *elvesztenék minden jelentőségüket*.

Mert egy ilyen pillanatot elszalasztani és „megvárni" a Szovjetkongresszust, *kész idiotizmus* vagy *teljes árulás*.

A német munkások teljes elárulása. Nem várhatunk addig, amíg náluk *megkezdődik* a forradalom!! Akkor a

Liber-Danok is annak „támogatása" mellett lesznek. A forradalom azonban *nem kezdődhet* meg addig, amíg Kerenszkij, Kiskin és társaik vannak hatalmon.

A parasztság teljes elárulása. Ha engednők elnyomni a parasztfelkelést, ugyanakkor, amikor mindkét *fővárosi* Szovjet a kezünkben van, az azt jelentené, hogy *elvesztenők*, mégpedig *megérdemelten vesztenők el*, a parasztok minden bizalmát, azt jelentené, hogy a parasztok szemében a Liber-Danokkal és a többi gazemberrel kerülnénk egysorba.

„Megvárni" a Szovjetkongresszust kész idiotizmus, mert ez azt jelenti, hogy *heteket* mulasztunk, márpedig most hetek, sőt napok döntenek el *mindent*. Ez azt jelenti, hogy gyáván *lemondunk* a hatalom kézbevételéről, hiszen ez november 1—2-án már lehetetlen lesz (politikailag is, technikailag is: az együgyű módon „kitűzött"* felkelés napjáig kozákságot vonnak össze).

„Megvárni" a Szovjetkongresszust — idiotizmus, hiszen a kongresszus **semmit sem fog adni,** *semmit sem adhat!*

„Erkölcsi" jelentőség? Csodálatos!! A határozatok és a Liber-Danokkal folytatott megbeszélések „jelentősége" — amikor tudjuk, hogy a Szovjetek a parasztok *mellett* vannak, és hogy a parasztfelkelést *elnyomják!!* Ezzel a *Szovjeteket* szánalmas fecsegők szerepére kárhoztatjuk. Előbb győzzétek le Kerenszkijt, azután hívjátok össze a kongresszust.

A felkelés győzelme most *biztosítva* van a bolsevikok számára: 1) mi (ha nem fogjuk „megvárni" a Szovjetkongresszust) *váratlanul*, mégpedig három pontból** — Petrográd, Moszkva és a Balti Flotta — kiindulva csap-

---

* Október 20-ra „hívni össze" a Szovjetkongresszust, hogy határozza el a „hatalom kézbevételét" — ugyan miben különbözik ez a felkelés együgyű módon való „kitűzésétől"?? Most kézbe lehet venni a hatalmat, október 20—29-én azonban nem fogják engedni nekünk, hogy kézbevegyük.

** Mit tett a párt a csapatok elhelyezésének stb. *tanulmányozása* érdekében? a felkelésnek mint olyannak a végrehajtása érdekében, ami „művészet"? — csak szószaporítás a Központi Végrehajtó Bizottságban stb.!!

hatunk le; 2) olyan jelszavaink vannak, amelyek biztosítják számunkra a támogatást: le a kormánnyal, amely elnyomja a földbirtokosok ellen irányuló parasztfelkelést! 3) többségünk van az *országban;* 4) a mensevikeknél és az eszereknél teljes a felfordulás; 5) technikailag megvan a lehetőségünk arra, hogy kézbevegyük a hatalmat Moszkvában (sőt, Moszkva kezdhetné, hogy meglepetésszerűen üssünk rajta az ellenségen); 6) *ezrekre* menő felfegyverzett munkásunk és katonánk van Petrográdban, akik *egycsapásra* elfoglalhatják a Téli Palotát, a Fővezérkar épületét, a telefonközpontot és valamennyi nagy nyomdát; ezekről a helyekről nem lehet majd kiverni minket — a *hadseregben* pedig olyan agitáció fog folyni, hogy *nem lehet* majd harcolni ez ellen a kormány ellen, amely meghozza a békét, a parasztoknak odaadja a földet stb.

Ha egyszerre, váratlanul, három pontból — Petrográd, Moszkva és a Balti Flotta — kiindulva csapnánk le, száz közül kilencvenkilenc eshetőség szól a mellett, hogy kevesebb áldozattal győzünk, mint amennyibe július 3—5-e került, mert a *csapatok nem fognak* a béke kormánya ellen vonulni. Sőt, ha Kerenszkijnek *már* van „megbízható" lovassága stb. Petrográdban, még akkor is kénytelen lesz *megadni magát,* ha kétoldalról csapunk le rá és a hadsereg *velünk* rokonszenvez. Ha még olyan esélyek mellett sem vesszük kézbe a hatalmat, mint amilyenekkel most rendelkezünk, akkor minden beszéd arról, hogy a hatalmat a Szovjeteknek — *hazugsággá* válik.

Ha most nem vesszük kézbe a hatalmat, ha „várunk", fecsegünk a Központi Végrehajtó Bizottságban, ha kielégít minket a „harc a szervért" (a Szovjetért), a „harc a kongresszusért", az annyit jelent, hogy *romlásba döntjük a forradalmat.*

Abban, hogy a Központi Bizottság *még csak nem is válaszolt* a Demokratikus Tanácskozás kezdete óta ilyen szellemben tett előterjesztéseimre, hogy a Központi Lap *törli* cikkeimből azokat a részeket, ahol rámutatok a bolsevikok olyan égbekiáltó hibáira, mint az előparlamentben való részvételről hozott szégyenletes

határozat, mint az, hogy a mensevikeknek helyet biztosítottak a Szovjet elnökségében stb. stb. — mindebben „gyöngéd" célzást kell látnom arra, hogy a Központi Bizottság még csak meg sem akarja tárgyalni ezt a kérdést, gyöngéd célzást arra, hogy el akarnak hallgattatni és azt ajánlják, hogy álljak félre.

Kénytelen vagyok *a központibizottsági tagság alóli felmentésemet kérni*, amit ezennel meg is teszek, fenntartva magamnak a jogot az agitációra a párt *alsó szervezeteiben* és a pártkongresszuson.

Mert mély meggyőződésem az, hogy ha „megvárjuk" a Szovjetkongresszust és most elszalasztjuk az alkalmat, *romlásba döntjük* a forradalmat.

IX/29.

P. S.* A tények egész sora azt mutatta, hogy *még* a kozákcsapatok sem fognak a béke kormánya ellen vonulni! És mennyien vannak? hol vannak? És talán az egész hadsereg nem fog olyan csapatokat kivezényelni, melyek *mellettünk* lesznek?

Az I—III. és az V. fejezet 1917 október 20-án (7-én), a „Rabocsij Puty" 30. számában jelent meg.
Aláírás: N. Lenin.

---

* — Postscriptum — utóirat. — *Szerk.*

MEGTARTJÁK-E A BOLSEVIKOK AZ ÁLLAMHATALMAT ?[27]

A megírás ideje:
1917 szeptember vége — október 1. (14.)
Megjelent 1917 októberében,
a „Proszvescsenyije" c. folyóirat
1—2. számában.

ELŐSZÓ A MÁSODIK KIADÁSHOZ

Ezt a brosúrát, mint szövegéből kitűnik, szeptember végén írtam és 1917 október 1-én fejeztem be.

Az október 25-i forradalom az ebben a brosúrában felvetett kérdést az elmélet területéről a gyakorlat területére vitte át.

Nem szavakkal, hanem tettekkel kell most felelni erre a kérdésre. A bolsevik hatalom ellen felhozott elméleti érvek végtelenül gyengék. Ezek az érvek halomra dőltek.

Most az a feladat, hogy az élenjáró osztály — a proletariátus — *gyakorlata* útján bizonyítsuk be a munkás- és parasztkormány életrevalóságát. Minden öntudatos munkás, minden egészséges gondolkozású és becsületes paraszt, minden dolgozó és kizsákmányolt megfeszíti minden erejét a nagy történelmi kérdés gyakorlati megoldása érdekében.

Munkára fel, munkára fel mindenki, a szocialista világforradalom ügyének győznie kell és győzni is fog.

Petrográd, 1917 november 9.

N. Lenin

Először 1918-ban, az N. Lenin „Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?" c. brosúrában jelent meg. „Katona- és parasztkönyvtár" sorozat, Petrográd.

Miben ért egyet minden irányzat, kezdve a „Recs"-en egészen a „Novaja Zsizny"[28]-ig, a kornyilovista kadetoktól a félbolsevikokig, *mindenki*, a bolsevikokat kivéve? Abban, hogy a bolsevikok vagy sohasem szánják el magukat arra, hogy egyedül kezükbe vegyék az egész államhatalmat, vagy ha elszánják magukat és kézbeveszik, még egészen rövid ideig sem tudják megtartani.

Ha valaki azt a megjegyzést tenné, hogy az a kérdés, amely szerint a bolsevikok egyedül veszik kezükbe az egész államhatalmat — teljesen irreális politikai kérdés, hogy ezt csak holmi „fanatikus" hóbortos önhittsége tarthatja reálisnak, az ilyen megjegyzést mi úgy cáfoljuk meg, hogy pontosan idézzük a legkülönbözőbb „árnyalatú", legfelelősebb és legbefolyásosabb politikai pártok és irányzatok nyilatkozatait.

Előbb azonban néhány szót az említett kérdések közül az elsőhöz: elszánják-e magukat a bolsevikok arra, hogy egyedül kezükbe vegyék az egész államhatalmat? Nekem az Összoroszországi Szovjetkongresszuson már volt alkalmam határozott igennel felelni erre a kérdésre, mégpedig egy közbekiáltás formájában, amelyet Cereteli egyik miniszteri beszéde folyamán tettem. És sem a sajtóban, sem szóbeli nyilatkozatokban nem találkoztam a bolsevikoknál olyan kijelentéssel, hogy egyedül ne vegyük kézbe a hatalmat. Továbbra is az az álláspontom, hogy általában valamely politikai pártnak — különösen pedig az élenjáró osztály pártjának — nem volna létjogosultsága, méltatlan volna arra, hogy pártnak tekintsék, minden tekintetben szánalmas nulla volna, ha lemondana a hata-

lomról, amikor lehetőség kínálkozik a hatalom megszerzésére.

Most pedig idézzük a kadetok, az eszerek és a félbolsevikok (legszívesebben azt mondanám, hogy negyedbolsevikok) nyilatkozatait a minket érdeklő kérdésről.

A szeptember 16-i „Recs" vezércikkében a következőket olvassuk:

„. . . Az Alekszandra Színház termében meghasonlás és zűrzavar uralkodott, s a szocialista sajtó ugyanezt a képet tükrözi. Csak a bolsevik felfogást jellemzi határozottság és következetesség. A Tanácskozásban ez a felfogás kisebbségben van. A Szovjetekben — mindinkább erősödő áramlat. De a bolsevikok, minden szónoki hév, minden hetvenkedő frázis és minden fitogtatott önbizalom ellenére, néhány fanatikus kivételével, csak szájhősök. Saját jószántukból nem kísérelnék meg, hogy kézbevegyék az «egész hatalmat». Mint par excellence* bomlasztók és felforgatók, lényegében gyávák, akik lelkük mélyén nagyon is tisztában vannak tudatlanságukkal és azzal is, hogy mostani sikereik kérészéletűek. Éppen olyan jól tudják, mint mi valamennyien, hogy végső diadaluk első napja egyúttal feltartóztathatatlan bukásuk első napja is lenne. Mint olyanok, akik természetüknél fogva felelőtlenek, módszereikben és eszközeikben anarchisták, csak a politikai gondolkodás egyik irányzataként, jobbanmondva eltévelyedéseként képzelhetők el. A legjobb módja annak, hogy hosszú évekre megszabaduljunk a bolsevizmustól, hogy a bolsevizmussal leszámoljunk, az volna, ha a bolsevizmus vezéreinek kezébe adnók az ország sorsát. És ha nem lennénk tudatában annak, hogy az efféle kísérletek megengedhetetlenek és végzetesek, kétségbeesésből még ilyen heroikus eszköz igénybevételére is elszánhatnánk magunkat. Szerencsére, ismételjük, maguk napjaink e szánalomraméltó hősei valójában egyáltalán nem törekednek arra, hogy megragadják az egész hatalmat. Ők semmi körülmények között sem képesek alkotó munka kifejtésére. Ilymódon egész határozottságuk és következetességük nem terjed túl a politikai szószék és a népgyűlési szónoklatok körén. Gyakorlatilag álláspontjuk semilyen szempontból sem jöhet számításba. Különben, egy tekintetben van bizonyos reális következménye: egyesíti a «szocialista gondolat» valamennyi többi árnyalatát abban, hogy szembefordulnak vele . . ."

* — kiváltképpen. — *Szerk.*

Így vélekednek a kadetok. Nézzük most Oroszország legnagyobb, „uralkodó és kormányzó" pártjának, a „szociálforradalmárok" pártjának, hivatalos lapja, a „Gyelo Naroda", szeptember 21-i számában ugyancsak aláírás nélkül megjelent, azaz szerkesztőségi vezércikkében kifejtett álláspontját:

„... Ha a burzsoázia nem hajlandó együttműködni a demokráciával az Alkotmányozó Gyűlés összehívásáig a Tanácskozás által jóváhagyott platform alapján, akkor a *koalíciónak a Tanácskozás részvevőiből kell létrejönnie.* Ez a koalíció védelmezői részéről igen nagy áldozat lenne, de ebbe még *azoknak is bele kell egyezniök, akik a hatalom «tiszta vonalának» eszméjét propagálják.* Csak attól tartunk, hogy itt esetleg nem jön létre megegyezés. És akkor nem marad más, mint a harmadik és utolsó eshetőség: a hatalmat a Tanácskozásnak az a része *köteles* megszervezni, amelyik *elvileg* védelmezte a hatalom egyöntetűségének eszméjét.

Mondjuk ki kertelés nélkül: *a bolsevikok kötelesek lesznek kormányt alakítani.* A bolsevikok roppant erőt fejtettek ki annak érdekében, hogy a forradalmi demokráciába beoltsák a koalíció iránti gyűlöletet, fűt-fát ígértek arra az esetre, ha véget vetnek a «paktálásnak» és ezzel a «paktálással» magyarázták az ország minden baját.

Ha tudatában voltak *agitációjuk* jelentőségének, ha *nem csapták be a tömegeket, kötelesek* lesznek beváltani a jobbrabalra kiállított váltókat.

A kérdés világosan van felvetve.

És ne tegyenek hasztalan erőfeszítéseket arra, hogy olyan sebtében összehozott elméletek mögé bújjanak, amelyek szerint lehetetlen kézbevenniök a hatalmat.

Ezeket az elméleteket a demokrácia nem fogja elfogadni.

Ugyanakkor a koalíció hívei kötelesek teljes támogatást biztosítani nekik. Ez az a három eshetőség vagy három út, amely előtt állunk — más út nincs!" (Mindenütt a „Gyelo Naroda" kiemelése.)

Így vélekednek az eszerek. És végül, nézzük a „Novaja Zsizny"-hez tartozó „negyed-bolsevikok" „álláspontját" — ha egyáltalán álláspontnak lehet nevezni azt a kísérletet, amikor valaki két szék között akar ülni —, amelyet a „Novaja Zsizny" szeptember 23-i szerkesztőségi vezércikkéből idézünk:

„... Ha a koalíció a Konovalovokkal és Kiskinekkel ismét létrejön, ez nem jelent majd egyebet, mint a demokrácia újabb kapitulációját és azt, hogy hatályon kívül helyezik a Tanácskozásnak az augusztus 14-i platform alapján a felelős hatalomról hozott határozatát...

...A mensevikek és eszerek egyöntetű kormánya éppoly kevéssé érezheti, hogy számadással tartozik, mint amilyen kevéssé érezték a koalíciós kormány felelős szocialista miniszterei... Az ilyen kormány nemcsak hogy nem tudná maga köré tömöríteni a forradalom «eleven erőit», de nem számíthatna még a forradalom élcsapatának — a proletariátusnak csak valamelyest hatékony támogatására sem.

Ámde nem jobb, hanem még rosszabb kiút volna a helyzetből, tulajdonképpen nem is kiút, hanem egyszerűen katasztrófa volna, ha más típusú egyöntetű kormányt, «proletár és szegényparaszt» kormányt alakítanának. Az igazat megvallva, ilyen jelszót nem is tűz ki senki, legfeljebb a «Rabocsij Puty» alkalmi, bátortalan, utóbb rendszeresen «helyreigazított» megjegyzéseiben." (Ezt az égbekiáltó hazugságot írják „bátran" azok a felelős közírók, akik még a „Gyelo Naroda" szeptember 21-i vezércikkéről is megfeledkeztek...)

„Formailag a bolsevikok most feltámasztották a minden hatalmat a Szovjeteknek jelszót. Ezt a jelszót visszavonták, amikor a júliusi napok után a Központi Végrehajtó Bizottság által képviselt Szovjetek a határozottan aktív bolsevikellenes politika útjára léptek. Most azonban nemcsak a «Szovjet vonal» tekinthető olyannak, amelyet visszaállítottak, hanem minden okunk megvan arra a feltevésre is, hogy a tervezett Szovjetkongresszus bolsevik többséget fog eredményezni. Ilyen körülmények között a bolsevikok által feltámasztott «minden hatalmat a Szovjeteknek» jelszó olyan «taktikai vonal», amely éppen a proletariátus és a «szegényparasztság» diktatúráját célozza. Igaz ugyan, hogy a Szovjeteken Parasztküldött Szovjeteket is értünk, és így a bolsevik jelszó olyan hatalmat feltételez, amely Oroszország egész demokráciájának túlnyomó részére támaszkodik. De ebben az esetben, a «minden hatalmat a Szovjeteknek» jelszó elveszti önálló

jelentőségét, mivel a Szovjeteket, összetételüket tekintve, majdnem egyértelművé teszi a Tanácskozás által megalakított «előparlamenttel»...“(A „Novaja Zsizny“ állítása szemérmetlen hazugság, egyenlő értékű az olyan kijelentéssel, hogy a demokrácia meghamisítása és utánzata „majdnem egyértelmű“ a demokráciával: az előparlament, először is, *hamisítás*, amely a nép kisebbségének, kiváltképpen Kuszkovának, Berkengeimnek, a Csajkovszkijaknak és társaiknak akaratát a többség akaratának tünteti fel. Másodszor, még az Avkszentyevek és Csajkovszkijak által meghamisított Parasztszovjetek is a koalíció ellenzőinek olyan nagy százalékát szolgáltatták a Tanácskozáson, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeivel együtt *feltétlenül meghiúsították* volna a *koalíciót*. És harmadszor, „a hatalmat a Szovjeteknek“ azt jelenti, hogy a Parasztszovjetek hatalma túlnyomórészt a falura terjedne ki, márpedig a falvakban a *szegény*parasztok túlsúlya biztosítva van.)„... Ha ez egy és ugyanaz, akkor a bolsevik jelszót haladéktalanul le kell venni a napirendről. Ha viszont «a hatalmat a Szovjeteknek» jelszó csak a proletárdiktatúrát leplezi, akkor az ilyen hatalom éppen a forradalom bukását és összeomlását jelenti.

Bizonyításra szorul-e, hogy a proletariátus, amely nemcsak az ország többi osztályától van elszigetelve, hanem a demokrácia hathatós eleven erőitől is, sem technikailag nem tudja kézbevenni és mozgásba hozni az államapparátust e rendkívül bonyolult helyzetben, sem pedig politikailag nem lesz majd képes ellenállni az ellenséges erők ama nyomásának, amely elsöpri nemcsak a proletárdiktatúrát, hanem ráadásul az egész forradalmat is?

A pillanat követelményeinek megfelelő egyetlen hatalom most a demokrácián belüli valóban becsületes koalíció.“

* *
*

Az olvasók elnézését kell kérnünk a hosszú idézetekért, de ezek feltétlenül szükségesek voltak. Pontosan ismertetnünk kellett a bolsevikokkal ellenségesen szem-

benálló különböző pártok álláspontját. Pontosan be kellett bizonyítanunk azt a rendkívül fontos körülményt, hogy ezek a pártok *mind* nemcsak teljesen reálisnak, hanem időszerűnek, napirenden levőnek ismerték el azt a kérdést, hogy a bolsevikoknak egyedül kell kézbevenniök az egész államhatalmat.

Most pedig áttérünk azoknak az érveknek az elemzésére, amelyek alapján a kadetoktól a „Novaja Zsizny" híveiig „mindenki" meg van győződve arról, hogy a bolsevikok nem tartják meg a hatalmat.

A tekintélyes „Recs" egyáltalán semmi érvet sem hoz fel. Csak a legválogatottabb és legvadabb szitkokat szórja a bolsevikok fejére. Az általunk idézett rész többek között megmutatja, milyen mélységesen helytelen volna azt gondolni, hogy lám, a „Recs" „provokálja" a bolsevikokat a hatalom kézbevételére, ezért hát: „óvatosság elvtársak, mert amit az ellenség tanácsol, biztosan rossz!" Ha mi mind az általános, mind a konkrét jellegű megfontolások tárgyilagos mérlegelése helyett hagyjuk magunkat „meggyőzni" azzal, hogy a burzsoázia „provokál" bennünket a hatalom átvételére, akkor a végén kiderül, hogy a burzsoáziának sikerült elbolondítania bennünket, hiszen a burzsoázia dühtől tajtékozva egészen biztosan mindig milliónyi bajt fog jövendölni arra az esetre, ha a bolsevikok kézbeveszik a hatalmat, dühtől tajtékozva mindig azt fogja ordítozni: „a legjobb volna egycsapásra és «hosszú évekre» megszabadulni a bolsevikoktól olyanformán, hogy engedjük őket hatalomra jutni, azután meg szétzúzzuk őket." Az ilyen ordítozás, ha úgy tetszik, szintén „provokáció", csakhogy ellenkező értelemben véve. A kadetok és a burzsoák egyáltalán nem „tanácsolják" és sohasem „tanácsolták" nekünk, hogy vegyük kézbe a hatalmat, ők csak *megijeszteni* próbálnak minket a hatalom állítólag megoldhatatlan feladataival.

Nem. Nem szabad hagynunk, hogy megijesszen minket a megijedt burzsoák ordítozása. Szilárdan szem előtt kell tartanunk, hogy „megoldhatatlan" társadalmi feladatokat sohasem tűztünk magunk elé, a szocializmus felé tett azonnali lépések *teljesen* megoldható feladatait pedig, amelyek az igen nehéz helyzetből az egyetlen ki-

vezető utat jelentik, *csak* a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrája *fogja megoldani*. A győzelem, mégpedig a tartós nyőzelem Oroszország proletariátusa számára most sokkal inkább biztosítva van, mint bármikor és bárhol, ha kézbeveszi a hatalmat.

Mérlegeljük tisztán gyakorlati szempontból azokat a *konkrét* körülményeket, amelyek az egyik vagy a másik időpontot kedvezőtlenné teszik, de egyetlen pillanatra se hagyjuk magunkat megijeszteni a burzsoázia vad üvöltözésétől, és ne feledjük, hogy az, hogy a bolsevikok kézbevegyék az egész hatalmat, valóban *égetően sürgős* kérdéssé válik. Most mérhetetlenül nagyobb veszély fenyegeti pártunkat abban az esetben, ha megfeledkezünk erről, mint abban az esetben, ha a hatalom kézbevételét „korainak" tartjuk. Ebben a tekintetben most *semmi sem* lehet „korai": millió valószínűség közül, talán egy-kettő kivételével, valamennyi e mellett szól.

A „Recs" dühös szitkozódásaira csak egyet mondhatunk és kell mondanunk:

Hatásának elismerése
Nem édesen zengő dícséret,
De ócsárlások jégverése,
Melyhez vad bőgés a kíséret!

Hogy a burzsoázia olyan vadul gyűlöl minket, az egyik legkirívóbb jele annak az igazságnak, hogy mi *helyesen* mutatjuk meg a népnek a burzsoázia uralmának megdöntéséhez vezető utakat és eszközöket.

* *
*

A „Gyelo Naroda" ez egyszer, ritka kivételképpen, nem méltóztatott megtisztelni bennünket szitkozódásával, de nem hozott fel érveket sem, ilyeneknek nyomát sem találjuk. Csak közvetve, célzás formájában, azzal a kilátással próbál *megijeszteni* minket, hogy a „bolsevikok kötelesek lesznek kormányt alakítani". Egészen jól el tudom képzelni, hogy az eszerek, amikor minket ijesztgetnek, maguk a legőszintébben meg vannak ijedve,

halálra vannak rémülve a megijedt liberálisok rémlátásaitól. Azt is el tudom képzelni, hogy az eszereknek sikerül majd egyes, a Központi Végrehajtó Bizottsághoz és az efféle „összekötő" (azaz a kadetokkal kapcsolatban álló, azaz, hogy egyszerűen fejezzem ki magamat — a kadetokkal cimboráló) bizottságokhoz hasonló különösen magas és különösen rothadt intézményekben megijeszteni egyikmásik bolsevikot, hiszen először is, a légkör mindezekben a Központi Végrehajtó Bizottságokban, az „előparlamentben" stb. annyira undorító, annyira émelyítően áporodott, hogy *mindenkire* nézve káros hatással van, ha ezt a levegőt hosszú ideig szívja, másodszor pedig, az őszinteség ragályos, és az őszintén megijedt nyárspolgár még arra is képes, hogy valamely egymagában álló forradalmárt ideig-óráig nyárspolgárrá változtasson.

De bármennyire érthető is „emberileg" az olyan eszer őszinte ijedelme, akit az a szerencsétlenség ért, hogy a kadetokkal együtt lehet miniszter, vagy miniszterképes a kadetok szemében, az, aki hagyja magát megijeszteni, politikai hibát követ el, amely nagyon könnyen bizonyulhat határosnak a proletariátus elárulásával. Nos, uraim, halljuk tárgyilagos érveiket! Ne reménykedjenek abban, hogy ijedtségükkel megijeszthetnek bennünket!

* *
*

Tárgyilagos érveket ezúttal csak a „Novaja Zsizny"-ben találunk. A „Novaja Zsizny" ez alkalommal a burzsoázia védőügyvédjének szerepében lép fel, amely jobban illik ehhez a minden tekintetben kellemes dámához, mint a bolsevikok védelmezőjének „feszélyező" szerepe.

A védőügyvéd *hat* érvet hozott fel:

1) a proletariátus „el van szigetelve az ország többi osztályától";

2) „el van szigetelve a demokrácia hathatós eleven erőitől";

3) „nem tudja technikailag kézbevenni az államapparátust";

4) „nem tudja mozgásba hozni" ezt az apparátust;

5) „a helyzet rendkívül bonyolult";

6) a proletariátus „nem lesz majd képes ellenállni az ellenséges erők ama nyomásának, amely elsöpri nemcsak a proletárdiktatúrát, hanem ráadásul az egész forradalmat is".

Az első érvet a „Novaja Zsizny" a nevetségességig menő ügyetlenséggel fejti ki, hiszen a tőkés és féligtőkés társadalomban csak három osztályt ismerünk: a burzsoáziát, a kispolgárságot (ennek a parasztság a legfőbb képviselője) és a proletariátust. Mi értelme van hát annak, hogy a proletariátusnak a többi osztálytól való elszigeteltségéről beszéljünk, amikor a proletariátusnak a burzsoázia ellen folytatott harcáról, a burzsoázia elleni forradalomról van szó?

A „Novaja Zsizny" valószínűleg azt akarta mondani, hogy a proletariátus el van szigetelve a parasztságtól, mert a földbirtokosokról itt igazán nem lehetett szó. De azt, hogy a proletariátus most el van szigetelve a parasztságtól, kereken és világosan kijelenteni mégsem lehetett, mert az ilyen állítás kirívó helytelensége szemet szúr.

Nehezen képzelhető el, hogy valamely kapitalista országban a proletariátus oly kevéssé legyen elszigetelve a kispolgárságtól — és jegyezzük meg jól: a *burzsoázia elleni* forradalom idején —, mint most az oroszországi proletariátus. Az objektív és vitathatatlan adatok közül mint legfrissebbek a Cereteli-féle „Buligin-dumában", azaz a hírhedt „Demokratikus" Tanácskozásban, a burzsoáziával való koalíció *mellett* és *ellen* „kúriánként" leadott szavazatok adatai állanak rendelkezésünkre. Nézzük a Szovjetek kúriáját. Az eredmény a következő:

	A koalíció mellett	ellen
Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei	83	192
Parasztküldöttek Szovjetjei	102	70
A Szovjetek összesen	185	262

Tehát az együttes többség a proletárjelszó mellett van: *ellenzi* a koalíciót a burzsoáziával. És fentebb láttuk, hogy még a kadetok is kénytelenek elismerni a bolsevik befolyás erősödését a Szovjetekben. Márpedig itt olyan

Tanácskozással van dolgunk, amelyet a Szovjetek *tegnapi* vezérei, az eszerek és a mensevikek hívtak össze, akiknek a központi intézményekben biztosított többségük van! Világos, hogy a bolsevikok *tényleges* túlsúlyát a Szovjetekben ezek az adatok *kisebbnek* tüntetik fel.

A bolsevikok a burzsoáziával való koalíció kérdésében is, és abban a kérdésben is, hogy a földbirtokosok földjét haladéktalanul adják át a parasztbizottságoknak, már most *többséggel* rendelkeznek a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeiben, *a nép többségével*, a kispolgárság többségével. A „Rabocsij Puty" szeptember 24-i, 19. száma, a „Znamja Truda"[29] c. eszer lap 25. számából híreket közöl a Parasztküldöttek helyi Szovjetjeinek szeptember 18-án Petrográdban megtartott értekezletéről. Ezen az értekezleten a korlátlan koalíció mellett négy (a Kosztroma-, Moszkva-, Szamára- és Tauria-kormányzósági) Parasztszovjet Végrehajtó Bizottsága foglalt állást. A kadetok nélküli koalíció mellett *három* kormányzóság (Vlagyimir, Rjazan és Feketetengeri kormányzóság) és *két* hadsereg Végrehajtó Bizottsága nyilatkozott. A koalíció ellen *huszonhárom* kormányzóság és *négy* hadsereg Végrehajtó Bizottsága foglalt állást.

Tehát a parasztok többsége a koalíció ellen van!

Nos, ez a helyzet a „proletariátus elszigeteltsége" tekintetében.

Egyébként meg kell jegyeznünk, hogy a koalíció mellett három végvidéki kormányzóság, Szamára, Tauria és Feketetengeri kormányzóság foglalt állást, ahol viszonylag igen sok a bérmunkásokat foglalkoztató gazdag paraszt és nagybirtokos, valamint négy ipari kormányzóság (Vlagyimir, Rjazan, Kosztroma és Moszkva kormányzóság), amelyekben a parasztburzsoázia szintén erősebb mint Oroszország legtöbb kormányzóságában. Érdekes volna részletesebb adatokat gyüjteni erről a kérdésről és megvizsgálni, hogy nincsenek-e értesülések éppen azoknak a kormányzóságoknak a *szegény*parasztságáról, amelyekben a legtöbb „*gazdag*" paraszt él.

Érdekes továbbá, hogy a „nemzetiségi csoportokban" a koalíciót ellenzők igen jelentős túlsúlyban voltak: 40 szavazat 15 ellenében. A bonapartista Kerenszkij és

Társai annexionista, durván erőszakos politikája Oroszország nemteljesjogú nemzeteivel szemben meghozta gyümölcsét. Az elnyomott nemzetekhez tartozó lakosság nagy tömegei, vagyis e nemzetek kispolgári tömegei, jobban bíznak Oroszország proletariátusában, mint a burzsoáziában, mivel a történelem itt az elnyomott nemzeteknek az elnyomók elleni szabadságharcát tűzte napirendre. A burzsoázia aljasan elárulta az elnyomott nemzetek szabadságának ügyét, a proletariátus hű a szabadság ügyéhez.

Oroszország lakosságának kispolgári tömegei számára a legfontosabb kérdés most a nemzeti és az agrárkérdés. Ez vitathatatlan. És a proletariátus mindkét kérdésben egyáltalán *nincs* „elszigetelve". Mögötte van a nép többsége. *Csak* a proletariátus képes mindkét kérdésben olyan határozott, valóban „forradalmi-demokratikus" politikát folytatni, amely a proletár államhatalom számára nemcsak a lakosság többségének azonnali támogatását, hanem a tömegek forradalmi lelkesedésének robbanásszerű kitörését is biztosítaná, mert a tömegek először tapasztalnák, hogy a kormány nem tűri a parasztok kíméletlen elnyomását a földesurak, az ukránok elnyomását a nagyoroszok részéről, mint a cár alatt volt, hogy hangzatos frázisok leple alatt nem ugyanilyen politikát igyekszik folytatni a köztársaságban, hogy nem kötekedik, nem okoz bántalmat, nem intrikál, nem húzza-halasztja az ügyeket, nem gáncsoskodik, nem köntörfalaz (Kerenszkij ilyesmikkel kedveskedik a parasztoknak és az elnyomott nemzeteknek), hanem szívvel-lélekkel együttérez velük és ezt tettekkel bizonyítja, a földbirtokosok ellen haladéktalanul forradalmi rendszabályokat léptet életbe, haladéktalanul visszaállítja Finnország, Ukrajna, Belorusszija, a muzulmánok *teljes* szabadságát stb.

Az eszer és mensevik urak nagyon jól tudják ezt, és ezért csempészik be a szövetkezetek félkadet vezető rétegeit a tömegek *ellen* irányuló *reakciós*-demokratikus politikájuk támogatására. Ezért nem szánják rá magukat sohasem arra, hogy megkérdezzék a tömeget, hogy népszavazást rendezzenek, vagy legalábbis szavazást valamennyi helyi Szovjetben, valamennyi helyi szervezetben

a gyakorlati politika bizonyos kérdéseiről, például arról, hogy azonnal át kell-e adni minden földesúri földet a parasztbizottságoknak, teljesíteni kell-e a finnek vagy az ukránok ilyen és ilyen követeléseit stb.

No és a béke kérdése, napjaink e legfontosabb kérdése. A proletariátus „el van szigetelve a többi osztálytól"... A proletariátus ebben a kérdésben igazán az *egész* nemzetnek, *valamennyi* osztály minden egészséges gondolkozású és becsületes emberének, a kispolgárság óriási többségének képviselőjeként lép fel, hiszen csak a hatalom birtokába jutott proletariátus fog *azonnal* igazságos békét felajánlani valamennyi hadviselő népnek, csak a proletariátus nyúl majd igazán *forradalmi* rendszabályokhoz (a titkos szerződések nyilvánosságra hozatala stb.) annak érdekében, hogy minél hamarabb, minél igazságosabb békét érjen el.

Nem. A „Novaja Zsizny" szerkesztőségében ülő urak, akik azt ordítozzák, hogy a proletariátus el van szigetelve, ezzel csak egyéni érzésüket juttatják kifejezésre, azt, hogy a burzsoázia megijesztette őket. Az objektív helyzet Oroszországban kétségtelenül olyan, hogy a proletariátus *éppen most nincs* „elszigetelve" a kispolgárság többségétől. Éppen most, a „koalíció" szomorú tapasztalatai után, a nép *többsége* rokonszenvez a proletariátussal. Ahhoz, hogy a bolsevikok megtarthassák a hatalmat, *ez* a feltétel *adva van*.

* *
*

A második érv szerint a proletariátus „el van szigetelve a demokrácia hathatós eleven erőitől". Hogy ez mit jelent, azt lehetetlen megérteni. Ez valószínűleg „görögül" van, ahogy ilyen esetekben a franciák mondják.

A „Novaja Zsizny" munkatársai — miniszterképes emberek. Igen jól beválnának miniszteréknek egy kadet kormányban. Hiszen az ilyen miniszterektől éppen azt követelik, hogy hangzatos és jól kikerekített frázisokat pufogtassanak, amelyeknek egyáltalán semmi értelmük sincs, amelyekkel minden alávalóságot el lehet leplezni, és amelyeknek hallatára éppen ezért az imperialisták és

a szociálimperialisták mindig biztosan tapsolnak. A „Novaja Zsizny" munkatársainak azt az állítását, hogy a proletariátus el van szigetelve a demokrácia hathatós eleven erőitől, a kadetok, Breskovszkaja, Plehanov és társaik biztosan megtapsolják, mert itt *közvetett* formában azt mondják — vagy ezt az állítást úgy fogják érteni, mintha azt mondták volna —, hogy a kadetok, Breskovszkaja, Plehanov, Kerenszkij és társaik a „demokrácia eleven erői".

Ez nem igaz. Ezek holt erők. Ezt bebizonyította a koalíció története.

A „Novaja Zsizny" munkatársai, akiket megijesztett a burzsoázia és a burzsoá-intellektuel környezet, „elevennek" az eszerek és mensevikek *jobb*szárnyát tekintik, holott ezek között és a „Volja Naroda"[30], a „Jegyinsztvo" stb. vágású kadetok között nincs semmi lényeges különbség. Mi viszont csak azt tekintjük elevennek, ami a tömegekkel, nempedig a kulákokkal van kapcsolatban, csak azokat, akiket a koalíció tanulságai eltaszítottak a koalíciótól. A kispolgári demokrácia „hatékony eleven erőit" az eszerek és mensevikek balszárnya képviseli. Ennek a balszárnynak az erősödése, különösen a júliusi ellenforradalom után, az egyik legbiztosabb objektív jele annak, hogy a proletariátus *nincs* elszigetelve.

Még világosabban mutatja ezt a legutóbbi időben az eszer centristák balfelé hajlása, amit Csernovnak az a szeptember 24-én tett kijelentése bizonyít, hogy csoportja nem támogathatja az új koalíciót Kiskinnel és Társaival. Az eszer centrumnak, amely eddig a városokban, különösen pedig a falun kapott szavazatok számát tekintve az első helyen álló és uralkodó eszer párt képviselőinek túlnyomó többségét szolgáltatta, ez a balfelé hajlása azt bizonyítja, hogy a „Gyelo Naroda" fentebb általunk idézett kijelentései, amelyek szerint a demokrácia köteles bizonyos körülmények között „teljes támogatást biztosítani" egy tiszta bolsevik kormánynak, minden esetre nemcsak frázisok.

Az a tény, hogy az eszer centrum megtagadta a Kiskinnel való új koalíció támogatását, vagypedig az, hogy a vidéki *„honvédő" mensevikek* között a koalíciót

ellenzők vannak túlsúlyban (Zsordanija a Kaukázusontúl stb.), az ilyen tények objektíve azt bizonyítják, hogy a *tömegek* bizonyos része, amely eddig a mensevikeket és az eszereket követte, *támogatni jog* egy tiszta bolsevik kormányt.

Éppen a demokrácia *eleven* erőitől nincs most Oroszország proletariátusa elszigetelve.

* *
*

A harmadik érv: a proletariátus „nem tudja technikailag kézbevenni az államapparátust". Ez talán a legkedveltebb, leggyakrabban hangoztatott érv. A legnagyobb figyelmet érdemli, mind ennél az oknál fogva, mind pedig azért, mert a győzelmes proletariátusra váró egyik *legkomolyabb*, egyik *legnehezebb* feladatra mutat rá, Ezek a feladatok kétségtelenül igen nehezek, de ha mi, akik szocialistáknak nevezzük magunkat, csak azért mutatunk rá erre a nehézségre, hogy *kibújhassunk* e feladatok teljesítése alól, akkor a gyakorlatban köztünk és a burzsoázia szekértolói között végeredményben nem lesz semmi különbség. A proletárforradalomra váró feladatok nehézségének a proletariátus híveit arra kell sarkalnia, hogy még nagyobb figyelemmel és még konkrétabban tanulmányozzák e feladatok teljesítésének módjait.

Államapparátuson mindenekelőtt az állandó hadsereget, a rendőrséget és a hivatalnoki kart értjük. Amikor a „Novaja Zsizny" munkatársai arról beszélnek, hogy a proletariátus technikailag nem tudja kézbevenni ezt az apparátust, akkor a legnagyobb tudatlanságot árulják el, és azt, hogy nem hajlandók számolni sem az élet tényeivel, sem azokkal a szempontokkal, amelyekre a bolsevik irodalom már régen rámutatott.

A „Novaja Zsizny" munkatársai valamennyien, ha nem is marxistáknak, de a marxizmusban járatos, képzett szocialistáknak tartják magukat. Ámde Marx a Párizsi Kommün tapasztalatai alapján azt tanította, hogy a proletariátus *nem tudja* a kész államgépezetet egyszerűen átvenni és mozgásba hozni saját céljai érdekében, hogy a proletariátusnak *össze kell törnie* és újjal kell fel-

váltania ezt a gépezetet (erről részletesebben szólok abban a brosúrában, amelynek első részét befejeztem s amely: „Állam és forradalom. A marxizmus tanítása az államról és a proletariátus feladatai a forradalomban" címmel* rövidesen megjelenik). Ezt az új államgépezetet a Párizsi Kommün hozta létre és *ugyanilyen típusú* „államapparátust" testesítenek meg az orosz Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei. Erre a körülményre 1917 április 4-étől kezdve sokszor rámutattam, szó van erről a bolsevik konferenciák határozataiban, s ugyanígy a bolsevik irodalomban is. A „Novaja Zsizny" persze kijelenthetné, hogy egyáltalán nem ért egyet sem Marx-szal, sem a bolsevikokkal, de amikor egy lap, amely oly gyakran és oly fennhéjázón korholja a bolsevikokat, mert szerinte a nehéz kérdéseket komolytalanul fogják fel — teljesen megkerüli a kérdést, akkor szegénységi bizonyítványt állít ki magáról.

Az „államapparátust" „kézbevenni" és „mozgásba hozni" a proletariátus *nem* tudja. De arra képes, hogy *összetörje* mindazt, ami a régi államapparátusban elnyomásra szolgál, begyepesedett, javíthatatlanul burzsoá jellegű, és hogy *saját*, új apparátusát állítsa helyébe. Éppen ezt az apparátust testesítik meg a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei.

Igazán szörnyű dolog, hogy a „Novaja Zsizny" tökéletesen megfeledkezett erről az „államapparátusról". A „Novaja Zsizny" munkatársai, akik elméleti vizsgálódásaik során így járnak el, tulajdonképpen ugyanazt csinálják a politikai elmélet terén, amit a kadetok a politikai gyakorlatban. Mert ha a proletariátusnak és a forradalmi demokráciának valóban *nincs szüksége* semmiféle új államapparátusra, akkor a Szovjetek elvesztik raison d'êtrejüket** és elvesztik létjogosultságukat, akkor *igazuk* van a kornyilovista kadetoknak, amikor arra törekednek, hogy kisemmizzék a Szovjeteket!

A „Novaja Zsizny" e szörnyű elméleti hibája és politikai vaksága annál is szörnyűbb, mivel ebben a kérdés-

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 409. old. — *Szerk.*
** — létük értelmét. — *Szerk.*

ben még az internacionalista mensevikek is (akikkel pedig a „Novaja Zsizny" a Petrográdi Városi Duma legutóbbi választásain blokkra lépett) bizonyos közeledést mutattak ebben a kérdésben a bolsevikokhoz. Így például a szovjet többség nyilatkozata, melyet Martov elvtárs olvasott fel a Demokratikus Tanácskozáson, a következőket mondja:

„... A Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei, melyeket a forradalom első napjaiban az igazi népi alkotóerő hatalmas kitörése hívott életre, ezek alkotják a forradalmi államiság ama új szövetét, amely a régi rendszer államiságának molyette szövetét felváltotta ..."

Ez kissé túlságosan is szépen hangzik, vagyis a kifejezések cikornyássága elleplezi benne azt, hogy a politikai gondolat nem elég világos. A Szovjetek *még nem* váltották fel a régi „szövetet" és az a régi „szövet" *nem* a régi rendszer államisága, hanem *mind* a cárizmus, *mind* a burzsoá köztársaság államisága. Mindenesetre Martov itt két fejjel magasabb, mint a „Novaja Zsizny" munkatársai.

A Szovjetek: az az új állami apparátus, amely, először, megteremti a munkások és parasztok fegyveres erejét, mégpedig olyan fegyveres erejét, amely nincs elszakadva a néptől, mint a régi állandó hadsereg ereje, hanem a legszorosabban össze van kapcsolva vele; katonai szempontból ez az erő hasonlíthatatlanul nagyobb, mint az eddigi erők; forradalmi szempontból ezt az erőt semmi sem pótolhatja. Másodszor, ez az apparátus kapcsolatot teremt a tömegekkel, a nép többségével, olyan szoros, elszakíthatatlan, könnyen ellenőrizhető és megújítható kapcsolatot, amelyhez foghatónak az előbbi állami apparátusban még csak nyoma sem volt. Harmadszor, ez az apparátus, minthogy tagjait a népakarat választás útján határozza meg és bürokratikus formaságok nélkül leválthatja, sokkal, de sokkal demokratikusabb az eddigi apparátusoknál. Negyedszer, erős kapcsolatot teremt a legkülönbözőbb foglalkozási ágakkal, s ezzel megkönnyíti a legkülönbözőbb, legmélyrehatóbb reformokat bürokrácia nélkül. Ötödször, megadja az élcsapatnak, vagyis az *elnyomott* osztályok, a munkások és parasztok legöntudatosabb, leg-

erélyesebb, leghaladottabb részének szervezeti formáját s ezért olyan apparátus, amelynek segítségével az elnyomott osztályok élcsapata talpraállíthatja, nevelheti, taníthatja és vezetheti ezeknek az osztályoknak *egész óriási tömegét*, amely eddig teljesen a politikai életen, a történelmen kívül állt. Hatodszor, lehetővé teszi, hogy egyesítsük a parlamentarizmus előnyeit a közvetlen és egyenes demokrácia előnyeivel, vagyis hogy a nép választott képviselőinek személyében egyesítsük a törvényhozói funkciót a *törvények végrehajtásával*. A polgári parlamentarizmushoz képest ez olyan nagy lépés előre a demokrácia fejlődése terén, hogy világtörténelmi jelentősége van.

Szovjetjeink 1905-ben úgyszólván csak magzati állapotban voltak, hiszen mindössze néhány hétig álltak fenn. Világos dolog, hogy az akkori viszonyok között szó sem lehetett a Szovjetek minden térre kiterjedő fejlődéséről. Az 1917-es forradalomban sem lehet még erről szó, mert néhány hónap túlságosan kevés idő, és ami a legfontosabb: az eszer és mensevik vezérek a Szovjeteket *prostituálták*, fecsegő gyülekezetekké, a vezérek megalkuvó politikájának függvényévé változtatták. A Szovjetek a Liberek, Danok, Ceretelik, Csernovok vezetése alatt elrothadtak, elevenen oszlásnak indultak. A Szovjetek csak akkor tudnak majd igazán kifejlődni, adottságaikat és képességeiket csak akkor tudják majd teljesen kifejleszteni, miután az *egész* államhatalmat kézbevették, mert máskülönben *nincs mihez kezdeniök*, máskülönben vagy egyszerű embriók (márpedig hosszú ideig semmi sem maradhat embrionális állapotban), vagy játékszerek. A „kettőshatalom" megbénítja a Szovjeteket.

Ha a forradalmi osztályok népi alkotóereje nem hozta volna létre a Szovjeteket, a proletárforradalom Oroszországban kilátástalan ügy volna, mert kétségtelen, hogy a régi apparátussal a proletariátus nem tarthatná meg a hatalmat, új apparátust pedig nem lehet egyszerre létrehozni. Annak szomorú története, ahogyan Cereteliék és Csernovék a Szovjeteket prostituálták, a „koalíció" története, egyszersmind annak a története is, ahogyan a Szovjetek a kispolgári illúzióktól megszabadultak és a *minden néven nevezendő* burzsoá koalíció szülte tengernyi aljasság

és szenny gyakorlati tanulmányozásának „tisztítótüzét" megjárták. Reméljük, ez a „tisztítótűz" nem ártott a Szovjeteknek, hanem megedzette őket.

* *
*

A proletárforradalom előtt álló legnagyobb nehézség az egész népre kiterjedő legpontosabb és leglelkiismeretesebb nyilvántartás és ellenőrzés, a javak termelése és elosztása fölötti *munkásellenőrzés* megvalósítása.

Amikor a „Novaja Zsizny" munkatársai azt vetették szemünkre, hogy a „munkásellenőrzés" jelszavának kiadásával szindikalista talajra csúszunk, ez az ellenvetés mintaképe volt a nem alaposan átgondolt, hanem sztruvista módra *bemagolt* „marxizmus" gyerekesen együgyű alkalmazásának. A szindikalizmus vagy tagadja a proletariátus forradalmi diktatúráját, vagy tizedrangú ügynek tekinti, mint általában a politikai hatalmat. Mi a proletárdiktatúrát első helyre állítjuk. Ha valaki a „Novaja Zsizny" munkatársainak szellemében egyszerűen azt mondja: *nem* munkásellenőrzés, *hanem* állami ellenőrzés, az eredmény burzsoá-reformista frázis, az eredmény alapjában véve színtiszta kadet formula, hiszen a kadetoknak semmi kifogásuk nincs az ellen, hogy a munkások *részt vegyenek* az „állami" ellenőrzésben. A kornyilovista kadetok nagyon jól tudják, hogy az ilyen részvétel a legjobb módja annak, hogy a burzsoázia rászedje a munkásokat, a legjobb módja a mindenféle Gvozgyevek, Nyikityinek, Prokopovicsok, Ceretelik és egész bandájuk körmönfont politikai *megvesztegetésének*.

Amikor mi azt mondjuk: „munkásellenőrzés" és ezt a jelszót mindig a proletárdiktatúra *mellett*, mindig *nyomban* utána adjuk ki, ezzel meg is magyarázzuk, milyen államról van szó. Az állam valamely *osztály* uralmának szerve. Melyik osztályé? Ha a burzsoáziáé, akkor kadet-kornyilovi-„kerenszkista" államisággal van dolgunk, amely miatt Oroszország dolgozói már több mint fél éve „kornyadoznak és kergülnek". Ha a proletariátusé, ha proletár államról, *azaz* a proletariátus diktatúrájáról van szó, akkor a munkásellenőrzés a javak termelésének és elosztásának

általános, mindent átfogó, mindenütt jelenlevő, legpontosabb és leglelkiismeretesebb *nyilvántartásává válhat.*

Ebben rejlik a proletár, azaz szocialista forradalom legnagyobb nehézsége, legfontosabb feladata. Szovjetek nélkül ezt a feladatot, legalábbis Oroszországban, nem lehetne megoldani. A Szovjetek *jelölik meg* a proletariátusnak azt a szervezeti munkáját, amely meg *tudja* oldani a világtörténelmi jelentőségű feladatot.

Itt eljutottunk az államapparátus kérdésének egy másik oldalához. A modern államban a főleg „elnyomó" apparátuson kívül, mint az állandó hadsereg, a rendőrség, a hivatalnoki kar, olyan apparátus is van, amely a bankokkal és szindikátusokkal van igen szoros kapcsolatban, olyan apparátus, ha szabad ezzel a kifejezéssel élnem, amely hatalmas számviteli és regisztrációs munkát végez. Ezt az apparátust nem szabad és nem is kell összetörnünk. Ezt az apparátust ki kell ragadni a tőkés alárendeltségből, le kell *hasítani*, le kell *nyesni*, le kell *vágni* róla a tőkéseket minden befolyásukkal együtt, és a proletár Szovjeteknek kell *alárendelni*, szélesebb körűvé, átfogóbbá, általánosabbá kell tenni. És ezt meg *lehet* tenni, ha a nagykapitalizmus már megvalósult vívmányaira támaszkodunk (mint ahogyan általában a proletárforradalom csak akkor érheti el céljait, ha ezekre a vívmányokra támaszkodik).

A kapitalizmus létrehozott olyan nyilvántartási *apparátusokat*, mint a bankok, a szindikátusok, a posta, a fogyasztási szövetkezetek, az alkalmazottak szövetségei. *A nagybankok nélkül nem lehetne megvalósítani a szocializmust.*

A nagybankok *alkotják* azt az „államapparátust", amelyre a szocializmus megvalósítása céljából *szükségünk van* és amelyet *készen veszünk át* a kapitalistáktól, s a mi feladatunk itt csak az, hogy *lenyessük* azt, ami ezt a kitűnő gépezetet *kapitalista módra elcsúfítja*, hogy *még nagyobbá*, még demokratikusabbá, még átfogóbbá tegyük. A mennyiség minőségbe csap át. Egyetlen óriási állami bank, amelynek minden járásban, minden üzemben fiókjai vannak — ez már kilenctizedrésze a *szocialista* apparátusnak. Ez az általános állami *számvevőség*, a termelés és a termékelosztás általános állami *számvitele* — ez, mondhatni, a szocialista társadalom *csontvázához* hasonló valami.

Ezt az „államapparátust" (amely a kapitalizmusban nem teljesen állami, de amely nálunk, a szocializmusban teljesen állami lesz) egycsapásra, egyetlen rendelettel „kézbe vehetjük" és „mozgásba hozhatjuk", mert a számvitel, az ellenőrzés, a regisztrálás, a nyilvántartás és elszámolás tényleges munkáját itt olyan *alkalmazottak* végzik, akik közül a legtöbben maguk is proletár vagy félproletár sorban vannak.

A proletárkormány egyetlen rendelettel állami alkalmazottakká teheti és kell is hogy tegye ezeket az alkalmazottakat — éppen úgy, mint ahogy a kapitalizmusnak Briandhoz és más burzsoá miniszterekhez hasonló házőrző kutyái egyetlen rendelettel állami alkalmazottakká minősítik a sztrájkoló vasutasokat. Nekünk sokkal több ilyen állami alkalmazottra lesz szükségünk és *lehet* is találni ilyet nagyobb számmal, mivel a kapitalizmus a nyilvántartási és ellenőrzési funkciókat leegyszerűsítette, viszonylag egyszerű *feljegyzésekké* változtatta, amelyeket minden írni-olvasni tudó ember elvégezhet.

A bank-, szindikátusi, kereskedelmi stb. stb. alkalmazottak tömegeinek „államosítása" mind technikailag (a kapitalizmus és a finánckapitalizmus számunkra elvégzett előzetes munkájának eredményeként), mind politikailag, teljes mértékben megvalósítható, feltéve, hogy az ellenőrzést és a felügyeletet a *Szovjetek* gyakorolják.

A főtisztviselőkkel szemben viszont, akik ugyan nincsenek sokan, de a tőkésekhez húznak, ugyanúgy kell majd eljárni, mint a tőkésekkel szemben, „teljes szigorral". A főtisztviselők, akárcsak a kapitalisták, *ellenállást* fognak kifejteni. Ezt az ellenállást meg kell *törni* és ha az örök-naiv Pesehonov, mint igazi „politikai csecsemő", már 1917 júniusában azt gagyogta, hogy a „tőkések ellenállása meg van törve", ezt, ami nála gyerekes frázis, kamaszos hencegés, éretlen kirohanás, *a proletariátus komolyan valóra fogja váltani.*

Ezt mi megtehetjük, hiszen arról van szó, hogy a lakosság elenyésző kisebbségének, a szó szoros értelmében maroknyi embernek az ellenállását kell megtörni, s az alkalmazottak szövetségei, a szakszervezetek, a fogyasztási szövetkezetek és a Szovjetek mindegyikük fölött olyan

felügyeletet fognak gyakorolni, hogy minden egyes Tyit Tyitics *körül lesz zárva*, akár a franciák Sedannál. Ezeket a Tyit Tyiticseket névszerint ismerjük: elég kézbevenni az igazgatók, igazgatósági tagok, nagyrészvényesek stb. listáját. Számuk néhány százra tehető, *egész* Oroszországban legfeljebb néhány ezerre, akik mellé a proletárállam a Szovjetek, az alkalmazottak szövetségei stb. apparátusának segítségével tíz, vagy akár száz ellenőrt állíthat, úgy hogy az „ellenállás megtörése" helyett a (tőkések fölötti) *munkásellenőrzéssel* talán még az is sikerülni fog, hogy *lehetetlenné* tegyünk minden néven nevezendő ellenállást.

Még csak nem is a tőkések vagyonának elkobzása lesz a dolog „veleje", hanem éppen a tőkések és lehetséges híveik fölötti általános, mindent átfogó munkásellenőrzés. Az elkobzással egymagában semmire sem megyünk, mert ebben nincs meg a szervezés eleme, a helyes elosztás nyilvántartásának eleme. Az elkobzást könnyen helyettesíthetjük *igazságos* adóbehajtással (akár a „Singarjovféle" adókulcsok alapján) — csak meg tudjuk akadályozni az elszámolási kötelezettség bármilyen megszegésének, az igazság eltitkolásának, a törvény kijátszásának lehetőségét. Ezt a lehetőséget pedig *csak a munkásállam* munkásellenőrzése *fogja megszüntetni*.

A *kényszerszindikalizálás*, vagyis a szövetségekben való kényszeregyesülés az állam ellenőrzése mellett — ez az, amit a kapitalizmus előkészített, ez az, amit Németországban a junkerek állama megvalósított, ez az, ami teljesen megvalósítható lesz Oroszországban a Szovjetek, a proletárdiktatúra számára, ez *biztosít majd nekünk* egy univerzális, egészen új, nem-bürokratikus *„államapparátust"**.

* *
*

A burzsoázia védőügyvédjeinek negyedik érve: a proletariátus nem tudja „mozgásba hozni" az államapparát-

* A kényszerszindikalizálás jelentőségéről lásd részletesebben „A fenyegető katasztrófa és hogyan harcoljunk ellene" c. brosúrámat. (Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 368—372. old. — *Szerk.*)

tust. Ez az érv az előbbi érvhez képest nem mond semmi újat. A régi apparátust természetesen nem tudnók sem kézbevenni, sem pedig mozgásba hozni. Az új apparátust, a Szovjeteket, az „igazi népi alkotóerő hatalmas kitörése" *már* mozgásba hozta. Csak meg kell szabadítani ezt az apparátust azoktól a *bilincsektől*, amelyeket az eszer és mensevik vezérek hegemóniája vert rá. Ez az apparátus *már* működik, csak el kell távolítani azokat az otromba kispolgári kölöncöket, amelyek akadályozzák abban, hogy teljes gőzzel haladjon előre, előre és mindig előre.

A fentebb elmondottak kiegészítéseképpen itt két körülményt kell megvizsgálnunk: először, az ellenőrzés új eszközeit, amelyeket *nem* mi hoztunk létre, hanem a kapitalizmus teremtett meg háborús-imperialista szakaszában; másodszor azt, hogy milyen jelentősége van a demokratizmus elmélyítésének a proletár típusú állam *igazgatása* terén.

A gabonamonopóliumot és a kenyérjegyet nem mi teremtettük meg, hanem a hadviselő tőkés állam. Ez az állam a kapitalizmus keretei között már megteremtette az általános munkakötelezettséget, ami katonai fegyházrendszer a munkások számára. De a proletariátus itt is, mint egész történelmi alkotómunkájában, a kapitalizmustól veszi el fegyverét, és nem „kigondolja", nem a „semmiből teremti elő".

A gabonamonopólium, a kenyérjegy és az általános munkakötelezettség a proletárállam kezében, a teljhatalmú Szovjetek kezében a nyilvántartás és az ellenőrzés leghathatósabb eszköze, olyan eszköz, amely azáltal, hogy a szóbanforgó rendszabályokat kiterjesztik a tőkésekre és *általában a gazdagokra*, azáltal, hogy a *munkások* alkalmazzák rájuk, a történelemben még soha nem látott erőt ad majd az államapparátus „mozgásba hozásához", a tőkések ellenállásának leveréséhez, a proletárállamnak való alárendelésükhöz. Az ellenőrzésnek és a *munkára kényszerítésnek* ez az eszköze hatékonyabb, mint a konvent törvényei és guillotinjai. A guillotin *csak* megfélemlített, csak az *aktív* elleállást törte meg. *Nekünk ez kevés.*

Nekünk ez kevés. Nekünk nemcsak „megfélemlíteni" kell a kapitalistákat olyan értelemben, hogy érezzék a

proletárállam mindenható erejét és eszükbe se jusson, hogy aktív ellenállást fejtsenek ki vele szemben. Nekünk a kétségtelenül még veszélyesebb és károsabb *passzív* ellenállást is meg kell törnünk. Nekünk nemcsak az kell, hogy megtörjünk minden néven nevezendő ellenállást. Nekünk az kell, hogy *munkára kényszerítsünk* az új államszervezeti keretekben. Nem elég a tőkéseket „eltakarítani az útból", hanem (miután a mihaszna, megrögzött „ellenállókat" eltakarítottuk az útból) *új állami szolgálatba* kell őket állítani. Ez vonatkozik mind a tőkésekre, mind pedig a burzsoá értelmiség, az alkalmazottak stb. bizonyos felső rétegére.

És nekünk ehhez megvan az eszközünk. Ehhez maga a hadviselő kapitalista állam adta kezünkbe az eszközt és fegyvert. Ez az eszköz a gabonamonopólium, a kenyérjegy és az általános munkakötelezettség. „Aki nem dolgozik, ne is egyék" — ez a legfontosabb, legelső és legfőbb szabály, amelyet a Munkásküldöttek Szovjetjei, amikor hatalomra jutnak, életbeléptethetnek és életbe is fognak léptetni.

Minden munkásnak van munkakönyve. A munkást nem alázza le ez az okmány, bár ez az okmány *most* kétségtelenül a tőkés bérrabszolgaság okmánya, amely azt tanusítja, hogy a dolgozó ember ennek vagy annak a naplopónak a tartozéka.

A Szovjetek bevezetik majd a munkakönyvet a *gazdagok számára, a z u t á n* pedig fokozatosan az egész lakosság számára (parasztországban a parasztság túlnyomó többségének valószínűleg hosszú ideig nem lesz szüksége munkakönyvre). A munkakönyv nem lesz többé a „nemtelenség" jele, nem lesz többé az „alsó" rendek okmánya, a bérrabszolgaság tanusága. Annak a tanuságává válik, hogy az új társadalomban nincsenek többé „munkások", ezzel szemben senki olyan sincs, aki ne lenne *dolgozó*.

A gazdagoknak munkakönyvet kell kapniok a munkásoknak vagy az alkalmazottaknak attól a szakszervezetétől, amelyhez tevékenységi körük a legközelebb áll, hetenként vagy valamely más meghatározott időközben igazolást kell kapniok ettől a szakszervezettől, hogy munkájukat lelkiismeretesen teljesítik; enélkül nem kaphat-

nak kenyérjegyet és általában élelmiszereket. Szükségünk van jó szervezőkre a banküg y és a vállalatok egyesítése terén (e téren a tőkéseknek több tapasztalatuk van, tapasztalt emberekkel pedig könnyebben megy a munka), nekünk a multtól eltérően egyre több mérnökre, agronómusra, technikusra, mindenfajta tudományosan képzett szakemberre van szükségünk — mondja majd a proletárállam. Mi minden ilyen dolgozónak erejéhez mért és tevékenységi körébe vágó munkát adunk, valószínűleg csak fokozatosan fogjuk bevezetni a fizetések teljes egyenlőségét, és az átmeneti időre az ilyen szakemberek számára meghagyjuk a magasabb fizetést, de mindenre kiterjedő munkásellenőrzés alá helyezzük őket, arra fogunk törekedni, hogy teljesen és feltétlenül életbeléptessük a szabályt: „aki nem dolgozik, ne is egyék". A munka szervezeti formáját pedig nem kigondoljuk, hanem készen vesszük át a kapitalizmustól, — a bankokat, szindikátusokat, a legjobb gyárakat, a kísérleti állomásokat, az akadémiákat stb.; csak át kell vennünk az előrehaladott országok tapasztalatának legjobb mintáit.

És természetesen, egyáltalán nem esünk az utópizmus hibájába, nem hagyjuk el a legjózanabb gyakorlati számítás talaját, ha azt mondjuk: az egész tőkésosztály a legmakacsabb ellenállást fogja kifejteni, de ezt az ellenállást az egész népnek a Szovjetekben való megszervezése útján meg fogjuk törni, amikoris a különösen makacs és engedetlen tőkéseket természetesen egész vagyonuk elkobzásával és börtönnel kell majd büntetni, ezzel szemben a proletariátus győzelme *növelni* fogja majd az olyan esetek számát, amilyenről például a mai „Izvesztyijában" olvastam:

„Szeptember 26-án az Üzemi Bizottságok Központi Tanácsában két mérnök jelent meg, akik kijelentették, hogy a mérnökök egy csoportja elhatározta a szocialista mérnökök szövetségének megalakítását. Mivel a szövetségnek az a véleménye, hogy a mostani idő lényegileg a szociális forradalom kezdete, a munkástömegek rendelkezésére bocsátja magát és az a kívánsága, hogy a munkásérdekek szem előtt tartásával a munkásszervezetekkel teljes egyetértésben fejtsen ki tevékenységet. Az Üzemi Bizottságok Központi Tanácsának képviselői azt válaszolták, hogy a Tanács szívesen alakítana meg szerve-

zetében egy olyan mérnökszekciót, amely felvenné programjába az Üzemi Bizottságok I. Konferenciájának a termelés munkásellenőrzéséről szóló alaptéziseit. A legközelebbi napokban megtartják az Üzemi Bizottságok Központi Tanácsa és a szocialista mérnökök kezdeményező csoportja küldötteinek együttes tanácskozását." („Izvesztyija CIK", 1917 szeptember 27.)

* *
*

A proletariátus, mondják nekünk, nem tudja mozgásba hozni az államapparátust.

Oroszországot az 1905-ös forradalom után 130 000 földesúr kormányozta, 150 millió emberrel szemben elkövetett végtelen erőszakosságok, határtalan megcsúfolásuk, az óriási többségnek fegyencmunkára és féligmeddig koplalásra kényszerítése útján.

És a bolsevik párt 240 000 tagja ne tudná vezetni Oroszországot, ne tudná kormányozni a szegények érdekében és a gazdagokkal szemben. Ezt a 240 000 embert már most a felnőtt lakosságnak legalább egy millió szavazata támogatja, mert az európai tapasztalat és Oroszországnak például az augusztusban lefolyt petrográdi duma-választásokon szerzett tapasztalata alapján a párttagok és a pártra adott szavazatok száma között éppen ez az arány állapítható meg. Tehát máris van „államapparátusunk" olyan *egymillió* emberből, akik szívvel-lélekkel készek szolgálni a szocialista államot, nempedig azért, hogy havonta huszadikán megkapják nagy fizetésüket.

Sőt, van egy „csodaszerünk" arra, hogy egyszerre, egy csapással *megtízszerezzük* államapparátusunkat, olyan eszközünk, amilyennel soha egyetlen tőkés állam nem rendelkezett és nem is rendelkezhet. Ez a csodás dolog — a dolgozók bevonása, a szegényparasztság bevonása az államigazgatás mindennapi munkájába.

Annak megvilágítására, hogy milyen könnyen alkalmazható ez a csodaszer, milyen biztos a hatása, nézzünk egy minél egyszerűbb és szemléltetőbb példát.

Az államnak kényszerkilakoltatás útján el kell távolítania valamely lakásból egy bizonyos családot és egy másik családot kell oda beköltöztetnie. Ezt lépten-nyomon meg-

teszi a kapitalista állam, ezt a mi proletár, vagy szocialista államunk is meg fogja tenni.

A kapitalista állam kilakoltatja azt a munkáscsaládot, amelyik elvesztette kenyérkeresőjét és nem fizeti a lakbért. Megjelenik a bírósági végrehajtó, egy rendőr vagy milicista, vagy akár egy egész szakasz. Munkásnegyedben a kilakoltatáshoz egész kozákosztagra van szükség. Miért? Azért, mert a végrehajtó és a „milicista" nem hajlandó igen erős katonai védelem nélkül kiszállni. Tudják, hogy a kilakoltatás jelenete olyan óriási elkeseredést vált ki az egész környékbeli lakosságban, a majdnem kétségbeesésbe kergetett ezer meg ezer emberben, és olyan gyűlöletet kelt a kapitalistákkal és a kapitalista állammal szemben, hogy a végrehajtót és a szakasz milicistát minden pillanatban darabokra téphetik. Nagy katonai karhatalomra van szükség, a nagyvárosba feltétlenül valamelyik távoli végvidékről kell néhány ezredet felhozni, hogy a katonák ne ismerjék a városi szegénység életét, hogy a katonákat ne „fertőzhesse meg" a szocializmus.

A proletárállamnak kényszer útján kell valamelyik gazdag ember lakásába egy nagyon szegény családot beköltöztetnie. Munkásmilicista osztagunk mondjuk 15 emberből áll: két matrózból, két katonából, két öntudatos munkásból (akik közül nem baj ha csak egyik pártunk tagja vagy szimpatizánsa), továbbá egy értelmiségiből és nyolc dolgozó nincstelenből, közöttük feltétlenül legalább öt nő, háztartási alkalmazott, segédmunkás stb. Az osztag megjelenik a gazdag lakásában, megtekinti és öt szobát talál, két férfi és két nő lakóval. — „Polgártársak, erre a télre húzódjanak össze két szobában, két szobát pedig készítsenek elő arra, hogy beköltözhessen két család a pincéből. Ideiglenesen, amíg a mérnökök segítségével (ön ugyebár mérnök?) jó lakásokat nem építünk mindenki számára, feltétlenül össze kell húzódniok. Telefonjuk tíz család rendelkezésére fog állni. Ez megtakarít vagy 100, az üzletekbe való futkosással stb. eltöltött munkaórát. Azonkívül az önök családjában két nem foglalkoztatott félmunkaerő van, akik alkalmasak könnyű munka elvégzésére: egy 55 éves polgártársnő és egy 14 éves polgártárs. Naponta háromórás szolgálatot fognak

teljesíteni, hogy felügyeljenek 10 család élelmének helyes elosztására és elvégezzék az ehhez szükséges feljegyzéseket. Az osztagunkban levő diák polgártárs azonnal leírja két példányban ennek az állami parancsnak a szövegét, önök pedig szíveskedjenek írást adni arról, hogy a parancsot pontosan végrehajtják."

Körülbelül ez volna, véleményem szerint, a különbség a régi, burzsoá és az új, szocialista államapparátus és államigazgatás között, szemléltető példákon bemutatva.

Nem vagyunk utópisták. Tudjuk, hogy az államigazgatás munkájába nem tud azonnal bekapcsolódni bármelyik segédmunkás és bármelyik szakácsnő. Ebben egyetértünk a kadetokkal is, Breskovszkajával is, Ceretelivel is. De különbözünk ezektől a polgártársaktól abban, hogy követeljük az azonnali szakítást azzal az előítélettel, amely szerint az államot *igazgatni*, az igazgatás hétköznapi, mindennapos munkáját elvégezni csak a gazdagok vagy a gazdag családokból származó hivatalnokok képesek. Mi azt követeljük, hogy a közigazgatási munkára való *kiképzést* öntudatos munkások és katonák végezzék, és hogy ehhez haladéktalanul lássanak hozzá, vagyis haladéktalanul *kezdjék el* valamennyi dolgozó, az egész szegény lakosság bevonását ebbe a kiképzésbe.

Tudjuk, hogy a kadetok ugyancsak hajlandók tanítani a népet a demokratizmusra. A kadet hölgyek hajlandók a legjobb angol és francia forrásművek alapján felolvasásokat tartani a cselédeknek a nők egyenjogúságáról. Az is lehet, hogy a legközelebbi, hangversennyel egybekötött gyűlésen ezer meg ezer ember előtt az emelvényen csókolózást fognak rendezni: az előadó kadet hölgy megcsókolja Breskovszkaját, Breskovszkaja Cereteli exminisztert, és ilyenformán a hálás nép szemléltető példán fogja megtanulni, milyen is az a köztársasági egyenlőség, szabadság és testvériség...

Igen, mi elismerjük, hogy a kadetok, Breskovszkaja és Cereteli a maguk módján hívei a demokráciának és propagálják a nép körében. De mit tegyünk, ha nekünk valamelyest más elképzelésünk van a demokratizmusról?

Véleményünk szerint ahhoz, hogy enyhíthessünk a hallatlan háborús terheken és nyomorúságon, s hogy

begyógyíthassuk azokat a szörnyű sebeket, amelyeket a népnek a háború okozott, *forradalmi* demokratizmus szükséges, a szegények érdekeit szolgáló éppen olyanfajta *forradalmi* rendszabályok szükségesek, mint a lakóhelyeknek az előbb példaképpen ismertetett elosztása. *Pontosan így kell* eljárni a városban is, a falun is, az élelmiszerekkel, a ruhaneműekkel, a lábbelivel stb., falun a földdel és így tovább. Az államnak *ilyen* szellemben való igazgatásához *egyszerre* tíz-, ha ugyan nem húszmillió emberből álló államapparátust *vonhatunk be*, olyan apparátust, amilyen még egyetlen tőkés államban sem volt. Ezt az apparátust csak mi teremthetjük meg, mert számunkra biztosítva van a lakosság óriási többségének legteljesebb és legodaadóbb együttérzése. Ezt az apparátust csak mi teremthetjük meg, mert vannak olyan, a hosszú kapitalista „tanoncidő" alatt (nem hiába tanonckodtunk a kapitalizmusnál) öntudatossá vált, fegyelmezett munkásaink, akik *meg tudják* teremteni a munkásmilíciát és *fokozatosan* ki tudják szélesíteni (haladéktalanul hozzálátva a kiszélesítéshez) az *egész népet felölelő* milíciává. Vezetni az öntudatos munkásoknak kell, de az igazgatásba be tudják vonni a dolgozók és elnyomottak széles tömegeit.

Természetesen az új apparátus első lépéseinél nem lehet elkerülni a hibákat. De talán a parasztok nem követtek el hibákat, amikor a jobbágyság eltörlése után visszanyerték szabadságukat és maguk kezdték intézni ügyeiket? Talán van más útja is annak, hogy megtanítsuk a népet arra, hogy önmagát igazgassa, hogy elkerülje a hibákat, mint a gyakorlat útja? mint az igazi népi önkormányzat azonnali bevezetése? Most az a legfontosabb dolog, hogy búcsút mondjunk annak a burzsoá intellektuel előítéletnek, amely szerint az államot csak külön hivatalnokok vezethetik, akik egész társadalmi helyzetüknél fogva teljesen függenek a tőkétől. Az a legfontosabb, hogy véget vessünk annak az állapotnak, amikor a burzsoák, a hivatalnokok, a „szocialista" miniszterek a régi módon próbálnak kormányozni, de nem tudnak kormányozni, és hét hónap után parasztországban parasztfelkelés tör ki!! Az a legfontosabb, hogy az elnyomottakba és dolgozókba önbizalmat öntsünk, a gyakorlatban mutassuk meg nekik,

hogy hozzáláthatnak és hozzá is kell hogy lássanak ők maguk a kenyér, mindenféle élelmiszer, a tej, a ruhaneműek, a lakás stb. *helyes*, a legszigorúbban szabályozott szervezett elosztásához, a *szegények érdekében*. Enélkül *nincs* Oroszország számára menekvés a csődtől és pusztulástól, ha azonban lelkiismeretesen, merészen és minden területen hozzálátunk ahhoz, hogy átadjuk az igazgatást a proletárok és félproletárok kezébe, ez a tömegeknek a történelem során még soha nem látott olyan forradalmi lelkesedését fogja kiváltani, annyira megsokszorozza a népi erőket a bajok ellen folytatott harcban, hogy sok olyasmi, ami szűklátókörű, régi, bürokratikus apparátusunk szemében lehetetlennek tűnt, megvalósíthatóvá válik a milliós tömegek erejével, amelyek *maguknak kezdenek dolgozni* és nem kapitalistáknak, nem földesúri csemetéknek, nem hivatalnokoknak, nem korbács kényszere alatt dolgoznak.

* *
*

Az államapparátus kérdéséhez tartozik a centralizmus kérdése is, amelyet különösen energikusan és különösen szerencsétlenül vetett fel Bazarov elvtárs a „Novaja Zsizny" szeptember 27-i, 138. számában, „A bolsevikok és a hatalom problémája" c. cikkében.

Bazarov elvtárs a következőképpen vélekedik: „A Szovjetek nem tekinthetők olyan apparátusnak, amely az államélet minden területén megállja a helyét", hiszen a héthónapos tapasztalat, úgymond, megmutatta, „a Petrográdi Végrehajtó Bizottság Gazdasági Osztályán tucatszámra és százszámra található okmányszerű adatok" megerősítették, hogy a Szovjetek, bár sok helyen ténylegesen a „hatalom teljességével" rendelkeztek, „nem tudtak elérni a gazdasági bomlás ellen folytatott harc terén akárcsak valamelyest is kielégítő eredményeket". Olyan apparátus kell, „amely termelési ágak szerint tagozódik, minden egyes termelési ágon belül szigorúan központosítva van és egységes országos központnak van alárendelve". Mint látni méltóztatnak, „nem arról van szó, hogy a régi apparátust felváltsuk, hanem csak arról, hogy megrefor-

máljuk... akármennyire is kigúnyolják a bolsevikok azokat, akiknek terveik vannak..."

Bazarov elvtársnak mindezek az érvei egyenesen meglepően gyengék, nem egyebek, mint a burzsoázia érveinek hasonmásai, a burzsoázia osztályszempontjának tükörképei!

Valóban. Azt mondani, hogy a Szovjetek Oroszországban valahol bármikor is a „hatalom teljességével" rendelkeztek, egyszerűen nevetséges (ha ugyan nem a kapitalisták önző osztályérdek diktálta hazugságának szajkózása). A hatalom teljessége megköveteli a hatalmat minden föld, minden bank, minden gyár fölött; olyan ember, aki csak valamelyest is ismeri a történelem tapasztalatait és a politikának a gazdasági élettel való összefüggését kutató tudomány adatait, nem „feledkezhetett" volna meg erről a „csekélységről".

A burzsoázia csalárd módszere éppen az, hogy *nem* ad hatalmat a Szovjetek kezébe, *szabotálja* a Szovjetek minden komoly lépését, a saját kezében tartja a kormányt, megtartja a föld, a bankok stb. fölötti hatalmat, s ugyanakkor a Szovjetekre hárítja a felelősséget a gazdasági bomlásért!! És éppen ez a koalíció szomorú tapasztalata.

A Szovjetek sohasem rendelkeztek a hatalom teljességével, és intézkedéseik legfeljebb csillapítószerek voltak, amelyek csak fokozták a zavart.

Ha valaki a bolsevikoknak, akik mind pártjuk programját, mind pedig annak taktikáját tekintve meggyőződéses centralisták, a centralizmus szükségességét bizonygatja, igazán nyitott kaput dönget. Ha a „Novaja Zsizny" munkatársai ilyen fölösleges dolgokkal foglalkoznak, ez csak azért van, mert egyáltalán nem fogták fel annak értelmét és jelentőségét, hogy miért gúnyoltuk ki „általános állami" szempontjukat. És a „Novaja Zsizny" munkatársai ezt azért nem értették meg, mert csak *szavakban* ismerik el az osztályharc tanítását, nem pedig meggyőződésből. Amikor bemagolt szavakat szajkóznak az osztályharcról, minden pillanatban az elméletileg mulatságos, gyakorlatilag pedig reakciós „osztályfölötti szempont" útjára tévednek, és ezt a burzsoázia előtti lakájkodást „általános állami" tervnek nevezik.

Az állam, drága jó emberek, osztályfogalom. Az állam az egyik osztály részéről egy másik osztállyal szemben alkalmazott erőszak szerve vagy gépezete. Amíg az állam a burzsoázia részéről a proletariátussal szemben alkalmazott erőszak gépezete, addig csak egyetlen proletárjelszó lehet: *le kell rombolni* ezt az államot. Amikor azonban az állam proletárállam lesz, amikor a proletariátus részéről a burzsoáziával szemben alkalmazott erőszak gépezete lesz, akkor mi teljes mértékben és feltétlenül a szilárd hatalomért és a centralizmusért fogunk síkraszállni.

Népszerűbben szólva: nem a „terveken" nevetünk, hanem azon, hogy Bazarov és Társai nem értik meg azt, hogy amikor tagadják a „munkásellenőrzést" és tagadják a „proletárdiktatúrát", akkor a burzsoázia diktatúráját *védelmezik*. Középút nincs, a középút a kispolgári demokrata üres álmodozása.

A Szovjetek *centralizmusa* ellen, egyesítésük ellen, soha egyetlen központ, egyetlen bolsevik sem emelt kifogást. A termelési ágak szerinti üzemi bizottságok és ezek centralizálása ellen közülünk senkinek sincs kifogása. Bazarov a cél *mellé* lő.

Mi nem a „centralizmuson", nem a „terveken" nevetünk, nevettünk és fogunk nevetni, hanem a *reformizmuson*. Mert az önök reformizmusa a koalíció tapasztalata után kétszeresen nevetséges. És ha valaki azt mondja: „nem felváltani kell az apparátust, hanem megreformálni", az annyit jelent, hogy reformista, az annyit jelent, hogy nem forradalmi, hanem reformista demokratává válik. A reformizmus nem más, mint engedmények az uralkodó osztály részéről, *nempedig* annak megdöntése, engedmények az uralkodó osztály részéről, amely a hatalmat ugyanakkor *magának* tartja meg.

Éppen ez az, amit a féléves koalíció kipróbált.

Ez az, amin nevetünk. Bazarov, mivel nem gondolta át alaposan az osztályharcról szóló tanítást, engedi, hogy csapdába kerítse a burzsoázia, amely kórusban zengi: „úgy van, úgy van, mi egyáltalában nem ellenezzük a reformálást, mi amellett vagyunk, hogy a munkások vegyenek részt az általános állami ellenőrzésben, mi ezzel teljesen egyetértünk", s a derék Bazarov, *objektíve*

nézve a dolgot, a kapitalisták kóristájának szerepét játssza.

Mindig így volt ez, mindig így lesz ez az olyan embereknél, akik a kiéleződött osztályharc körülményei között „középső" helyet próbálnak elfoglalni. És a „Novaja Zsizny" munkatársainak a politikája éppen azért olyan nevetséges, örökös ide-oda ingadozás a burzsoázia és a proletariátus között, mert képtelenek megérteni az osztályharcot.

Rajta, kedves polgártársak, csak „tervezgessenek", ez nem politika, ennek nincs köze az osztályharchoz, itt hasznára lehetnek a népnek. Lapjuknál csak úgy nyüzsögnek a közgazdászok. Üljenek össze olyan mérnökökkel és más emberekkel, akik hajlandók a termelés szabályozásának és elosztásának kérdéseivel foglalkozni, szenteljék nagy „apparátusuk" (lapjuk) mellékletét annak, hogy szakszerűen feldolgozzák a javak termelésére és elosztására, a bankokra és szindikátusokra stb. stb. vonatkozó oroszországi konkrét adatokat — ezzel használnak a népnek, ennél nem lesz különösen káros hatással az, hogy két szék között ülnek, az ilyen „tervekkel" való foglalkozás a munkásoknak nem a gúnyolódását, hanem háláját váltja majd ki.

A proletariátus, amikor majd győz, a következőképpen fog eljárni: munkához ülteti a közgazdászokat, a mérnököket, az agronómusokat stb. a munkásszervezetek *ellenőrzése alatt*, hogy dolgozzanak ki egy „tervet", ellenőrizzék, találják meg a módját annak, hogyan lehet a munkával centralizálás útján takarékoskodni, kutassák fel a legegyszerűbb, legolcsóbb, legkényelmesebb és legátfogóbb ellenőrzési szabályokat és módszereket. Ezt mi jól megfizetjük a közgazdászoknak, statisztikusoknak, technikusoknak, de . . . de nem adunk nekik enni, ha ezt a munkát nem végzik lelkiismeretesen és teljesen *a dolgozók érdekében*.

Mi a centralizmus és a „terv" mellett vagyunk, de a *proletár*állam centralizmusa és terve mellett, a termelésnek és elosztásnak a nincstelenek, a dolgozók és kizsákmányoltak érdekében, a kizsákmányolók *ellen* irányuló proletár szabályozása mellett. „Általános állami" ügynek csak azt

vagyunk hajlandók elismerni, ami megtöri a kapitalisták ellenállását, ami a hatalom teljességét a nép többsége, azaz a proletárok és félproletárok, a munkások és szegényparasztok kezébe adja.

* *
*

Az ötödik érv az, hogy a bolsevikok nem tartják meg a hatalmat, mert a „helyzet rendkívül bonyolult"...

Oh, bölcsek bölcsei! Talán még a forradalommal is készek megbarátkozni csak ne lenne ez a „rendkívül bonyolult helyzet".

Ilyen forradalmak nincsenek, és az ilyen forradalom utáni epekedés semmi egyéb, mint a reakciós burzsoá intellektuel siránkozása. Még ha a forradalom olyan helyzetben kezdődne is meg, amely nem látszik nagyon bonyolultnak, maga a forradalom fejlődése során *mindig rendkívül* bonyolult helyzetet teremt. Mert a forradalom, az igazi, mélyreható, Marx kifejezésével élve, „népi"[31] forradalom a régi elhalásának és egy új társadalmi rend, tízmeg tízmillió ember új életformája születésének hihetetlenül bonyolult és sok gyötrelemmel járó folyamata. A forradalom a legélesebb, legádázabb, legelkeseredettebb osztályharc és polgárháború. A történelem egyetlen nagy forradalma sem ment végbe polgárháború nélkül. Azt pedig, hogy a polgárháború elképzelhető „rendkívül bonyolult helyzet" nélkül, csak tokbabújt emberek gondolhatják.

Ha nem volna rendkívül bonyolult helyzet, akkor forradalom sem volna. Aki fél a farkasoktól, ne menjen az erdőbe.

Az ötödik érvben nincs is mit elemezni, mert sem semmiféle gazdasági, sem politikai, sem általában semmiféle más gondolatot nem tartalmaz. Nem találunk benne egyebet az olyan emberek sopánkodásánál, akiket a forradalom elszomorított és megijesztett. E sopánkodás jellemzésére engedelmükkel két személyes élményemre hivatkozom.

Az egyik egy beszélgetés, nem sokkal a júliusi napok előtt, egy gazdag mérnökkel. A mérnök valamikor forradalmár volt és tagja volt a szociáldemokrata, sőt a bolsevik

pártnak. Most maga a megtestesült rémület és dúl-fúl a háborgó és megszelídíthetetlen munkások miatt. Még ha ezek olyan munkások volnának, mint a németek — mondja (ez a mérnök művelt, külföldön járt ember) —, én természetesen általában megértem, hogy a szociális forradalom elkerülhetetlen, de nálunk, a munkások színvonalának ilyen süllyedése mellett, ami a háború következménye . . . ez nem forradalom, ez — szakadék.

Ő hajlandó volna elismerni a szociális forradalmat, ha a történelem éppen olyan békésen, nyugodtan, símán és pontosan érkezne el a forradalomhoz, mint ahogy a német gyorsvonat fut be az állomásra. Az udvarias kalauz kinyitja a kocsiajtókat és elkiáltja magát: „szociális forradalom, végállomás. Alle aussteigen (mindenki szálljon ki)!" Ha már így van, miért ne cserélnők fel a Tyit Tyiticseknél viselt mérnöki állást a munkásszervezeteknél kínálkozó mérnöki állással.

Ez az ember látott sztrájkokat. Tudja, hogy a szenvedélyek milyen viharzását idézi elő mindig, még a legbékésebb napokban is, akár a legmindennapibb sztrájk. Természetesen megérti, hogy milliószorta erősebbnek kell lennie ennek a viharnak, amikor az osztályharc talpraállította egy óriási ország *egész* dolgozó népét, amikor a háború és a kizsákmányolás csaknem a kétségbeesés karjaiba kergette az emberek millióit, akiket évszázadokon át gyötörtek a földesurak, akiket évtizedeken át nyúztak és lábbal tiportak a tőkések és a cári hivatalnokok. Mindezt „elméletileg" megérti, mindezt *szavakban* elismeri, csakhogy megijesztette a „rendkívül bonyolult helyzet".

A júliusi napok után annak a különösen szíves figyelemnek következtében, amellyel a Kerenszkij-kormány megtisztelt, illegalitásba kellett mennem. Természetesen magunkfajta ember, munkás rejtett el. Petrográd egy távoli külvárosában, egy kis munkáslakásban ebédet tálalnak. A háziasszony kenyeret hoz. A házigazda megszólal: „No lám, milyen szép kenyér. Bezzeg «ők» most nem mernek rossz kenyeret adni. Már szinte elfelejtettük volt, nem is gondoltunk arra, hogy Petrográdban jó kenyeret is adhatnak."

Meglepett a júliusi napok ilyen osztályértékelése.

Gondolataim az események politikai jelentősége körül forogtak, mérlegeltem szerepét az események általános menetében, azt boncolgattam, hogy milyen helyzetből fakadt a történelemnek ez a kanyarvonala és milyen helyzetet fog teremteni, hogyan kell megváltoztatni jelszavainkat és pártapparátusunkat, hogy hozzáidomíthassuk a megváltozott helyzethez. A kenyérre én, mint olyan ember, aki maga szükséget nem szenvedett, nem is gondoltam. A kenyér holmi magától értetődő dolognak tűnt fel előttem, olyasvalaminek, ami az írói munka melléktermé ke. Ahhoz, ami mindennek az alapja, a kenyérért folytatott osztályharchoz, a gondolkodás politikai elemzés révén, rendkívül bonyolult és nehézkes úton jut el.

Ezzel szemben az elnyomott osztályhoz tartozó ember, igaz ugyan, hogy a jól keresők és egészen intelligensek közül, egyenesen szarvánál ragadja meg a bikát, azzal a csodálatos egyszerűséggel és határozottsággal, azzal a szilárd bizonyossággal, azzal a meglepő tisztánlátással, amelytől a fajtánkbeli értelmiségi olyan távol van, mint ég a földtől. Az egész világ két táborra oszlik: „mi", a dolgozók, és „ők", a kizsákmányolók. Nyoma sincs a zavarnak az események megítélésében: a munka és a tőke hosszú harcának egyik ütközete van folyamatban. Erdőt irtanak — röpköd a forgács.

„Milyen gyötrelmes dolog a forradalomnak ez a «rendkívül bonyolult helyzete»" — így gondolkozik és érez a burzsoá intellektuel.

„Jól sarokba szorítottuk «őket», «ők» nem mernek pimaszkodni, mint eddig. Szorítsuk még jobban sarokba, kergessük el egészen őket" — így gondolkozik és érez a munkás.

* *
*

A hatodik és utolsó érv így hangzik: a proletariátus „nem lesz majd képes ellenállni az ellenséges erők ama nyomásának, amely elsöpri nemcsak a proletárdiktatúrát, hanem ráadásul az egész forradalmat is".

Ne ijesztgessenek, uraim, nem vagyunk félénk természetűek. Láttuk ezt az ellenséges erőt és nyomását a kor-

nyiloviádában (amelytől a kerenszkiáda semmiben sem különbözik). Mindnyájan láttuk, a nép emlékszik rá, hogyan söpörte el a proletariátus és a szegényparasztság a Kornyilov-lázadást, milyen siralmas és kilátástalan helyzetben voltak a burzsoázia hívei, meg a különösen jómódú és a forradalommal szemben különösen „ellenséges" érzülettel viseltető helyi kisföldbirtokos rétegek nem nagyszámú képviselői. A szeptember 30-i „Gyelo Naroda", amely meggyőzni próbálja a munkásokat, hogy viseljék el „türelemmel" a kerenszkiádát (azaz a kornyiloviádát) és a Buligin-dumát utánzó Cereteli-dumát, amíg össze nem ül az Alkotmányozó Gyűlés (melyet a felkelő parasztság ellen irányuló „katonai rendszabályok" oltalma alatt hívnak majd össze!), a „Gyelo Naroda" fulladozva a dühtől és rekedtre ordítva magát éppen a „Novaja Zsizny" hatodik érvét hajtogatja: „a Kerenszkij-kormány semmiesetre sem veti magát alá" (a Szovjetek hatalmának, a munkások és parasztok hatalmának, amelyet a „Gyelo Naroda", hogy ne maradjon a pogromhősök és antiszemiták, a monarchisták és kadetok mögött, „Trockij és Lenin" hatalmának nevez: ilyen módszerekre vetemednek az eszerek!!).

De sem a „Novaja Zsizny", sem a „Gyelo Naroda" nem fogja megijeszteni az öntudatos munkásokat. A „Kerenszkij-kormány" — mondják önök — „semmiesetre sem veti magát alá", azaz, egyszerűbben, nyiltabban és világosabban szólva, meg fogja ismételni a Kornyilov-lázadást. És a „Gyelo Naroda" szerkesztőségében ülő urak azt merik mondani, hogy ez „polgárháború" lesz, hogy ezek „szörnyű kilátások"!

Nem, uraim, nem fogják becsapni a munkásokat. Ez nem polgárháború lesz, hanem maroknyi kornyilovista reménytelen lázadása: vagy ha nem akarják magukat a népnek „alávetni", ha mindenáron annak nagyméretű megismétlésére provokálják a népet, ami Viborgban történt a kornyilovistákkal, *ha* az eszerek ezt *akarják*, ha Kerenszkijnek, az eszer párt tagjának, ez a kívánsága, megteheti, hogy dühbe hozza a népet. De a munkásokat és a katonákat, uraim, ezzel nem ijesztik meg.

Milyen mérhetetlen arcátlanság: új Buligin-dumát

mesterkedtek össze, segítségül reakciós szövetkezeti vezetőket és falusi kulákokat csempésztek be, ezekhez kapitalistákat és földbirtokosokat (úgynevezett cenzusos elemeket) csaptak, és ezzel a kornyilovista bandával meg akarják *hiúsítani a nép akaratát*, a munkások és parasztok akaratát.

Paraszti országban odáig vitték a dolgot, hogy mindent elönt a parasztfelkelés hatalmas áradata! Gondolják csak meg: egy olyan demokratikus köztársaságban, amelynek lakossága 80%-ban parasztokból áll, felkelésbe kergették a parasztokat... Ugyanaz a „Gyelo Naroda", Csernov lapja, a „szociálforradalmárok" pártjának központi lapja, amely szeptember 30-án szemérmetlenül azt tanácsolja a munkásoknak és parasztoknak, hogy legyenek „türelemmel", szeptember 29-i vezércikkében kénytelen volt elismerni:

„Mindmáig *majdnem semmi* sem történt azoknak a *jobbágyi* viszonyoknak megszüntetése érdekében, amelyek éppen a közép-oroszországi falvakban, még mindig *uralkodnak*."

Ugyanez a „Gyelo Naroda" ugyanebben a szeptember 29-i vezércikkben azt mondja, hogy a „sztolipini fogások még erősen éreztetik hatásukat" a „forradalmi miniszterek" módszereiben, azaz más szavakkal, világosabban és egyszerűbben szólva, Kerenszkijt, Nyikityint, Kiskint és társait *sztolipinistáknak* nevezi.

A „sztolipinista" Kerenszkij és Társai felkelésbe kergették a parasztokat, „katonai rendszabályokat" léptetnek most életbe a parasztság ellen, az Alkotmányozó Gyűlés összehívásával vígasztalják a népet (bár Kerenszkij és Cereteli egyszer már *becsapták* a népet, amikor július 8-án ünnepélyesen kijelentették, hogy az Alkotmányozó Gyűlést a kitűzött határidőre, szeptember 17-ére összehívják, utóbb azonban *megszegték szavukat* és az Alkotmányozó Gyűlést, még a *mensevik Dan* tanácsai ellenére is, elhalasztották, mégpedig nem október végére halasztották el az Alkotmányozó Gyűlést, mint azt az akkor mensevik Központi Végrehajtó Bizottság akarta, hanem november végére). A „sztolipinista" Kerenszkij és Társai azzal vígasztalják a népet, hogy hamarosan összehívják az Alkotmányozó Gyűlést, mintha a nép hihetne azoknak, akik egyszer már hazudtak ebben a dologban, mintha a nép elhihetné,

hogy az Alkotmányozó Gyűlést *szabályszerűen* össze fogja hívni egy olyan kormány, amely *katonai rendszabályokat* léptet életbe a félreeső falvakban, vagyis szemmelláthatóan *fedezi* az öntudatos parasztok önkényes letartóztatását és a választások *meghamisítását.*

Felkelésbe kergetik a parasztokat és szemérmetlenül még azt mondják nekik: „legyetek «türelemmel», várjatok, bízzatok abban a kormányban, amely «katonai rendszabályokkal» csendesíti le a felkelő parasztokat!"

Odáig viszik a dolgokat, hogy száz meg százezer orosz katona pusztult el a június 19-e után indított támadás idején, hogy elhúzódik a háború, hogy a német matrózok felkelnek és tengerbe hajigálják parancsnokaikat, idáig viszik a dolgokat, és közben állandóan papolnak a békéről, de *nem ajánlják fel* az igazságos békét *valamennyi* hadviselő félnek, és szemérmetlenül még azt mondják a munkásoknak és a parasztoknak, a halál karmaiban vergődő katonáknak: „türelemmel kell lennetek", bízzatok a „sztolipinista" Kerenszkij kormányában, bízzatok még egy hónapig a kornyilovista tábornokokban, talán egy hónap alatt ismét sikerül nekik még néhány tízezer katonát vágóhídra vinni . . . „Türelemmel kell lennetek."

Hát nem szemérmetlenség ez??

Nem, eszer urak, Kerenszkij pártbeli kollégái, önök nem fogják becsapni a katonákat!

A munkások és parasztok egyetlen napig, egy óráig sem fogják a *kelleténél tovább* tűrni a Kerenszkij-kormányt, mert tudják, hogy a *Szovjet* kormány *haladéktalanul* igazságos békét fog felajánlani valamennyi hadviselő félnek, következésképpen *minden valószínűség szerint* haladéktalanul meghozza a fegyverszünetet és rövid időn belül a békét.

Parasztokból álló hadseregünk katonái egyetlen napig, egyetlen óráig sem fogják a *kelleténél tovább* tűrni, hogy a Kerenszkij-kormány, amely *katonai rendszabályokkal* csendesíti le a parasztfelkelést, a Szovjetek akarata ellenére fennmaradjon.

Nem, eszer urak, Kerenszkij pártbeli kollégái, önök nem fogják többé becsapni a munkásokat és parasztokat.

* *
*

A halálra rémült „Novaja Zsizny"-nek abban az érvében, hogy az ellenséges erők nyomása elsöpri a proletárdiktatúrát, van egy további szörnyű logikai és politikai hiba is, amelyet csak olyan emberek nem vesznek észre, akik majdnem a beszámíthatatlanságig engedték magukat megijeszteni.

„Az ellenséges erők nyomása elsöpri a proletárdiktatúrát" — mondják önök. Rendben van. De hiszen önök, kedves polgártársak, valamennyien közgazdászok és művelt emberek. Valamennyien tudják, hogy szembeállítani a demokráciát a burzsoáziával, éppen olyan értelmetlenség és tudatlanság, mint a fontot szembeállítani a rőffel. Hiszen van demokratikus burzsoázia és a kispolgárságnak vannak nem demokratikus (Vendée-re képes) rétegei.

„Ellenséges erők", ez — frázis. Osztályfogalom azonban a *burzsoázia* (amely mögött ott állnak a földbirtokosok is).

A burzsoázia és a földbirtokosok, a proletariátus, a kispolgárság, a kistulajdonosok, elsősorban a parasztság — ez az a három fő „erő", amelyre Oroszország, mint *minden* kapitalista ország, oszlik. Ez az a három fő „erő", amelyet minden egyes tőkés országban (Oroszországban is) nemcsak a tudományos gazdasági elemzés, hanem *valamennyi* ország legújabb történetének *politikai tapasztalata*, a XVIII. század óta lezajlott *valamennyi* európai forradalom tapasztalata, a *két* orosz forradalom, az 1905-ös és az 1917-es forradalom, tapasztalata is már régen kimutatott.

Önök tehát azzal fenyegetik a proletariátust, hogy hatalmát elsöpri majd a burzsoázia nyomása? Ez, és csakis ez az értelme az önök fenyegetésének, semmi egyebet nem tartalmaz.

Rendben van. Ha például a burzsoázia el tudja söpörni a munkások és szegényparasztok hatalmát, akkor nem marad más, mint a „koalíció", vagyis a kispolgárok szövetsége vagy paktuma a burzsoáziával. Más valami el sem képzelhető!!

De hiszen a koalíciót félév alatt kipróbálták, a koalíció csődhöz vezetett, és önök maguk *mondtak le* a koalícióról, önök, a „Novaja Zsizny" szerkesztőségében ülő tisztelt, de gondolkodni képtelen polgártársak.

És mi az eredmény?

Önök, polgártársak, ott a „Novaja Zsizny" szerkesztőségében, annyira összezavarodtak, hagyták magukat annyira megijeszteni, hogy teljesen képtelenek akár a legegyszerűbb megfontolásra, hogy *nemcsak ötig, hanem még háromig sem tudnak számolni.*

Vagy minden hatalmat a burzsoáziának — ezt önök már régen nem védelmezik, s maga a burzsoázia még csak célozni sem mer erre, mert tudja, hogy a nép már április 20—21-én egyetlen vállrándítással lerázta az ilyen hatalmat, és most háromszorta határozottabban és kíméletlenebbül rázná le. Vagy a kispolgárság hatalma, vagyis a kispolgárság koalíciója (szövetsége, megegyezése) a burzsoáziával, hiszen a kispolgárság önállóan és függetlenül nem akarja és *nem* is képes kézbevenni a hatalmat —, ezt bebizonyította valamennyi forradalom tapasztalata, ezt bizonyítja a gazdaságtudomány is, amely megmagyarázza, hogy kapitalista országban állhat valaki a tőke pártján, állhat a munka pártján, de középütt nem lehet állni. Ez a koalíció Oroszországban fél éven át egy csomó módszert kipróbált, és megbukott.

Vagy, végül, minden hatalmat a proletariátusnak és a szegényparasztságnak, a burzsoázia ellen, a burzsoázia ellenállásának megtörése céljából. Ezt még nem próbálták ki, s erről önök, a „Novaja Zsizny" szerkesztőségében ülő uraim, *lebeszélik* a népet, amikor a burzsoáziától való saját ijedelmükkel ijesztgetik.

Negyedik eshetőséget még kigondolni sem lehet.

Ha tehát a „Novaja Zsizny" fél a proletárdiktatúrától és elutasítja magától, mert úgymond a proletárhatalmat esetleg leverheti a burzsoázia, ez egyértelmű azzal, hogy *suttyomban visszatér* a kapitalistákkal való *paktálás* álláspontjára!!! Világos, mint a nap, hogy aki fél az ellenállástól, aki nem hisz abban, hogy ezt az ellenállást meg lehet törni, aki arra tanítja a népet: „reszkessetek a tőkések ellenállásától, nem tudtok majd vele megbírkózni", az *ezzel* ismétcsak a tőkésekkel való paktálásra szólít fel.

Tehetetlenül és siralmasan összezavarodott a „Novaja Zsizny", mint ahogy mind összezavarodtak most a kispolgári demokraták is, akik látják a koalíció csődjét, nem

merik azt nyiltan védelmezni, és ugyanakkor a burzsoázia oltalma alatt állva, félnek a proletárok és a szegényparasztság teljhatalmától.

* *
*

Mekkora gyalázat, ha olyasvalaki, aki fél a tőkések ellenállásától, ugyanakkor forradalmárnak nevezi magát és azt kívánja, hogy szocialistának tekintsék! Az opportunizmus által lezüllesztett szocialista világmozgalom mekkora eszmei bukására volt szükség ahhoz, hogy ilyen hangon *lehessen* fellépni!

A tőkések ellenállásának erejét már láttuk, látta az egész nép, mivel a tőkések osztálytudatosabbak a többi osztálynál és egyszerre megértették a Szovjetek jelentőségét, egyszerre a végsőkig megfeszítették *minden erejüket*, minden lehetőt elkövettek, mindent megmozgattak, a hazugság és rágalom példátlan fogásaihoz folyamodtak, katonai összeesküvésekre vetemedtek, *hogy a Szovjeteket felrobbantsák*, lehetetlenné tegyék, prostituálják (a mensevikek és eszerek segítségével), fecsegő gyülekezetekké változtassák, hogy a parasztokat és munkásokat kifárasszák a hosszú hónapokig húzódó üres fecsegéssel és forradalmasdival.

A proletárok és a szegényparasztok ellenállásának erejét viszont *még nem láttuk*, mivel ez az erő csak akkor bontakozik majd ki teljes nagyságában, amikor a hatalom már a proletariátus kezében lesz, amikor az emberek tízmeg tízmilliói, akiket most agyongyötör a nélkülözés és a tőkés rabszolgaság, a gyakorlatban fogják tapasztalni, *érezni fogják*, hogy a hatalom az államban az elnyomott osztályok kezébe került, hogy ez a hatalom segíti a szegényeket a földbirtokosok és tőkések elleni harcukban, hogy *megtöri* azok ellenállását. Csak akkor láthatjuk majd, hogy a tőkések nyomása elleni harc milyen kihasználatlan erői rejtőznek a népben, csak akkor kerül majd napvilágra az, amit Engels „latens szocializmusnak" nevez, csak akkor sorakozik majd fel a munkásosztály hatalmának minden *tízezer* nyilt vagy sötétben bujkáló, aktívan cselekvő vagy passzív ellenállást tanusító ellenségével szemben *milliónyi*

új harcos, akik eddig politikailag szunnyadtak, akik eddig a nyomor kínjaiban és kétségbeesésben vergődtek, akik már abban sem hittek, hogy ők is emberek, hogy nekik is joguk van élni, hogy a modern centralizált állam egész hatalma őket is szolgálhatja, hogy a proletármilícia osztagai *őket* is teljes bizalommal szólítják majd fel az államigazgatásban való közvetlen, szoros, naponkénti részvételre.

A tőkések és a földbirtokosok, Plehanov úrék, a Breskovszkaják, Cereteli meg Csernov úrék és társaik jóindulatú támogatásával, *mindent* megtettek, hogy *bemocskolják* a demokratikus köztársaságot, annyira bemocskolják a gazdagok előtti lakájkodással, hogy a népet teljes közöny, közömbösség keríti hatalmába, hogy *minden mindegy neki*, hiszen az éhező nem tudja megkülönböztetni a köztársaságot a monarchiától, a didergő, mezítlábas, elcsigázott katona pedig, aki idegen érdekekért ontja vérét, nem tudja megszeretni a köztársaságot.

De amikor majd az utolsó napszámos is, bármely munkanélküli, minden egyes szakácsnő, minden tönkretett paraszt látni fogja — nem az ujságokból, hanem saját szemével fogja látni —, hogy a proletárhatalom nem hajt térdet a gazdagság előtt, hanem a szegényeket segíti, hogy ez a hatalom nem riad vissza a forradalmi rendszabályoktól, hogy elveszi a fölösleges javakat a naplopóktól és az éhezőknek adja, hogy a hajléktalanokat kényszerúton a gazdagok lakásába költözteti, hogy rákényszeríti a gazdagokat, hogy fizessenek a tejért, de egy csepp tejet sem ad nekik, amíg nem látták el kellőképpen *valamennyi* szegény család gyermekeit, hogy a föld a dolgozók kezébe megy át, a gyárak és bankok pedig a munkások ellenőrzése alá kerülnek, hogy a milliomosokra a vagyon eltitkolásáért azonnali és súlyos büntetés vár — amikor a szegénység mindezt látni és érezni fogja, akkor a tőkések és kulákok semilyen ereje, a száz- meg százmilliárddal rendelkező nemzetközi finánctőke semilyen ereje sem fogja legyőzni a népi forradalmat, hanem ellenkezőleg, *ez* fog győzedelmeskedni az egész világon, mert minden országban érlelődik a szocialista forradalom.

Forradalmunk legyőzhetetlen, ha nem fél önmagától,

ha a hatalom teljességét a proletariátus kezébe adja, mert mögöttünk állanak a proletariátus még mérhetetlenül nagyobb, kiforrottabb és szervezettebb világerői, amelyeket a háború ideiglenesen legyűrt, de nem semmisített meg, hanem ellenkezőleg, megsokszorozott.

* *
*

Attól tartanak, hogy a bolsevikok hatalmát, azaz a proletariátus hatalmát, a proletariátusét, amely számára biztosítva van a szegényparasztság odaadó támogatása, a tőkés urak „elsöprik"! Micsoda rövidlátás, micsoda gyalázatos rettegés a néptől, micsoda képmutatás! Az ilyen rettegést eláruló emberek, ahhoz az „előkelő" (kapitalista fogalmak szerint előkelő, a valóságban azonban *rothadt)* „társasághoz" tartoznak, amely beszél ugyan az „igazságosságról", de anélkül, hogy maga hinne az igazságosságban, szokásból, fráziskent, anélkül,hogy valami tartalmat vinne bele.

Íme egy példa:

Pesehonov úr — ismert félkadet. Mérsékeltebb trudovikot a Breskovszkaják és Plehanovok elvbarátai között aligha találhatnánk. Még nem volt eddig olyan miniszter, aki nála készségesebben szolgálta volna ki a burzsoáziát. Olyan embert, aki lelkesebb híve lett volna a „koalíciónak", a kapitalistákkal való paktálásnak, mint ő, a világ nem látott!

És nézzük csak, milyen vallomásra *kényszerült* ez az úr, a „honvédő" „Izvesztyija" közlése szerint, a „Demokratikus" (olvasd: Buligin) Tanácskozáson mondott beszédében:

„Két program van. Az egyik a csoportok által támasztott igények, az osztályok és nemzetiségek által támasztott igények programja. Ezt a programot a legőszintébben a bolsevikok védelmezik. De a demokrácia más részei sem utasíthatják vissza egykönnyen ezt a programot. Hiszen ez a dolgozó tömegek által támasztott igényt, a mellőzött és elnyomott nemzetiségek által támasztott igényeket tartalmazza. És a demokráciának mindenekelőtt azért nem olyan könnyű szakítani a bolsevikokkal, visszautasítani ezeket az osztálykövetelé-

seket, mert ezek a követelések alapjában véve igazságosak. De ez a program, amelyért mi a forradalom előtt harcoltunk, amelynek érdekében a forradalmat végrehajtottuk, és amelyet mi más körülmények között valamennyien a legnagyobb egyetértésben támogatnánk, a jelenlegi körülmények között óriási veszélyt rejt magában. Most a veszély még nagyobb azért, mert olyan pillanatban kell ezekkel a követelésekkel előállnunk, amikor azok kielégítése az állam részéről lehetetlen. Először az összességet — az államot kell megvédeni, az államot kell megmenteni a pusztulástól, és ennek csak egy módja van: nem a követelések kielégítése, bármennyire igazságosak és természetesek is, hanem ellenkezőleg, korlátozások, áldozatok, amelyeket minden fél részéről feltétlenül vállalni kell." („Izvesztyija CIK", szeptember 17.)

Pesehonov úr nem érti, hogy amíg a kapitalisták vannak hatalmon, addig *nem* az összességet, hanem az orosz és a „szövetséges" imperialista tőke önző érdekeit védi. Pesehonov úr nem érti, hogy a háború csak a kapitalistákkal, a *kapitalisták* titkos szerződéseivel, a *kapitalista* annexiókkal (idegen területek elrablásával), a *kapitalisták* bankjai által elkövetett pénzügyi szélhámosságokkal való szakítás után nem lenne többé rabló, imperialista, hódító háború. Pesehonov úr nem érti, hogy a háború csak ez *után* válna védelmi háborúvá, igazságos háborúvá, abban az esetben, ha az ellenfél visszautasítaná a hivatalosan felajánlott igazságos békét. Pesehonov úr nem érti, hogy az olyan ország védelmi képessége, amely megdöntötte a tőkés igát, amely a földet odaadta a parasztoknak, amely a bankokat és a gyárakat munkásellenőrzés alá helyezte, *sokszorta* nagyobb lenne egy kapitalista ország védelmi képességénél.

És ami a fő dolog, Pesehonov úr nem érti, hogy amikor kénytelen elismerni a bolsevizmus igazát, amikor kénytelen elismerni, hogy a bolsevizmus követelései a *„dolgozó tömegek"*, azaz a lakosság többségének követelései, ezzel teljesen *feladja* saját álláspontját, az egész kispolgári demokrácia álláspontját.

Ebben rejlik a mi erőnk. Ezért lesz kormányunk legyőzhetetlen: azért, mert még ellenfeleink is kénytelenek elismerni, hogy a bolsevik program a „dolgozó tömegek" és az „elnyomott nemzetiségek" programja.

Hiszen Pesehonov úr politikailag a kadetokhoz, a „Jegyinsztvo" és a „Gyelo Naroda" köreihez, a Breskovszkajákhoz és Plehanovokhoz áll közel, a kulákok és olyan urak képviselője, akiknek feleségei és nővérei napernyőjükkel szúrnák ki a még nem egészen agyonvert bolsevikok szemét, ha sor kerülne arra, hogy Kornyilov csapatai vagy (ami teljesen ugyanaz) Kerenszkij csapatai leverik őket.

És ez az úr *kénytelen* elismerni, hogy a bolsevikok követelései „igazságosak".

Számára az „igazságosság" csak frázis. De a félproletárok tömegei számára, a városi és falusi kispolgárok többsége számára, akiket a háború tönkretett, meggyötört és elcsigázott, ez nem frázis, hanem az éhhalál, a falat kenyér mindennél időszerűbb, égetőbb és fontosabb kérdése. Ezért *nem lehet semmiféle* politikát a „koalícióra", az éhező és tönkrement emberek érdekeinek a kizsákmányolók érdekeivel való „összeegyeztetésére" építeni. Ezért van *biztosítva* a bolsevik kormány számára *e* tömegek túlnyomó többségének támogatása.

Igazságosság — üres szó, mondják az intellektuelek és azok a ripőkök, akik hajlamosak arra, hogy marxistáknak nyilvánítsák magukat azon a fennkölt alapon, hogy az ökonómiai materializmusnak „a *fenekére* láttak".

Az eszmék erővé válnak, amikor hatalmukba kerítik a tömegeket. És a bolsevikok, vagyis a forradalmi proletár internacionalizmus képviselői, éppen most változtatták politikájukkal hús-vér valósággá azt az eszmét, amely az egész világon a dolgozók beláthatatlan tömegeit mozgatja meg.

Az igazságosság egymagában, a kizsákmányoláson felháborodott tömegek érzése egymagában sohasem vitte volna rá a tömegeket a szocializmushoz vezető biztos útra. Amikor azonban a kapitalizmus következtében kifejlődött a nagybankok, szindikátusok, vasutak stb. anyagi apparátusa; amikor az előrehaladott országok igen gazdag tapasztalata nagy tömegben halmozta fel a technika csodáit, amelyek alkalmazását a kapitalizmus *gátolja;* amikor az öntudatos munkások negyedmilliós pártot kovácsoltak egybe, hogy valamennyi dolgozó és kizsákmányolt támo-

gatásával tervszerűen kézbevegyék és mozgásba hozzák ezt az apparátust — amikor mindezek a feltételek *adva vannak*, akkor nincs a földön az az erő, amely a bolsevikokat, *ha nem hagyják magukat megijeszteni* és kézbe tudják venni a hatalmat, megakadályozná abban, hogy meg is tartsák azt a szocialista világforradalom győzelméig.

UTÓSZÓ

A fenti sorok már meg voltak írva, amikor a „Novaja Zsizny" október 1-i vezércikkében a korlátoltság újabb gyöngyszemével ajándékozott meg bennünket, és ez a korlátoltság már csak azért is veszedelmesebb, mert a bolsevikok iránti rokonszenv álarca mögé rejtőzik, és a tudálékos nyárspolgári bölcselkedés köntösében lép fel: „ne engedjétek magatokat provokálni" (ne engedjétek magatokat csapdába ejteni a provokáció körül csapott lármával, amelynek az a célja, hogy megijesszék a bolsevikokat és rábírják őket arra, hogy *ne* vegyék kézbe a hatalmat).

Vegyük szemügyre ezt a gyöngyszemet:

„Egyrészt a július 3—5-i mozgalmak, másrészt a kornyilovi napok tanulságai teljesen világosan megmutatták, hogy a demokrácia, amely a lakosság körében igen nagy befolyással bíró szervekkel rendelkezik, legyőzhetetlen, ha a polgárháborúban védelmi állást foglal el, és vereséget szenved, elveszti a közbülső, ingadozó elemeket, ha saját kezébe veszi a támadó kezdeményezést."

Ha a bolsevikok bármilyen formában, akár a legcsekélyebb engedményt tennék annak a nyárspolgári korlátoltságnak, amely ebben a gondolatmenetben kifejezésre jut, romlásba döntenék pártjukat is, a forradalmat is.

Az idézett cikk szerzője, aki fejébe vette, hogy a polgárháborúról (éppen a minden tekintetben kellemes dáma képességeinek megfelelő téma) fog beszélni, úgy kiforgatta az e kérdéssel kapcsolatos *történelmi tanulságokat*, hogy az már szinte valószínűtlenül komikus.

Nézzük, hogyan vélekedett *ezekről* a tanulságokról, az *ezzel* a kérdéssel kapcsolatos történelmi tanulságokról

a proletár forradalmi taktika képviselője és megalapozója, Marx Károly:

„A felkelés — művészet, akárcsak a háború vagy más művészetek, és bizonyos szabályoknak van alávetve, amelyek elhanyagolása az ellenük vétő párt pusztulására vezet. Ezek a szabályok, amelyek logikusan következnek azoknak a pártoknak és azoknak a körülményeknek a lényegéből, amelyek között ilyen esetben dolgozni kell, oly világosak és egyszerűek, hogy a rövid 1848-as tapasztalat a németeket meglehetősen megismertette velük. Először sohasem szabad játszani a felkeléssel, ha nincs meg a szilárd elhatározás, hogy végigvisszük (szószerint: hogy a játék minden következményét vállaljuk). A felkelés a legnagyobb mértékben határozatlan mennyiségekkel való számolás, amelyek értéke minden nap változhat. A haderők, amelyek ellen harcolni kell, rendelkeznek a szervezettség, a fegyelem és a hagyományos tekintély minden előnyével" (Marx a felkelés „legnehezebb" válfajára gondol: a „szilárd" régi hatalom elleni felkelésre, a forradalom és a kormány ingadozásainak hatása alatt fel nem bomlott hadsereg elleni felkelésre); „ha a felkelők nem tudnak nagy erőket előteremteni ellenük, akkor megverik és megsemmisítik őket. Másodszor, ha a felkelés már megkezdődött, a legnagyobb határozottsággal kell cselekedni és támadásba kell átmenni. A védekezés minden fegyveres felkelés halála; elbukott, még mielőtt az ellenséggel összemérhette volna erejét. Lepd meg az ellenfelet, amíg csapatai széjjel vannak szórva, gondoskodj naponta újabb, akár kis sikerekről; tartsd fenn az erkölcsi fölényt, amit az első sikeres felkelés hozott neked; állítsd a magad oldalára azokat az ingadozó elemeket, akik mindig az erősebb ösztönzést követik és mindig a biztos oldalra állnak; kényszerítsd ellenségedet visszavonulásra, még mielőtt összegyűjthette volna ellened erőit; röviden, járj el Dantonnak, a forradalmi taktika eddig ismert legnagyobb mesterének szavai szerint: merészség, merészség és mégegyszer merészség!" („Forradalom és ellenforradalom Németországban", 1907-es német kiadás, 118. old.).

Mi mindezt már megváltoztattuk — mondhatják magukról a „Novaja Zsizny" „szintén-marxistái" —, nekünk

a hármas merészség helyett két jótulajdonságunk van: „kettő, uram: mértékletesség és pontosság". „Nekünk" a világtörténelem tapasztalata, a nagy francia forradalom tapasztalata — semmi. „Nekünk" az 1917-es két mozgalom Molcsalin szemüvegén át eltorzult tapasztalatai fontosak.

Nézzük meg ezeket a tapasztalatokat e nélkül a bájos szemüveg nélkül.

Július 3—5-ét önök „polgárháborúval" hasonlítják össze, mert hittek Alekszinszkijnek, Pereverzevnek és társaiknak. Jellemző a „Novaja Zsizny" szerkesztőségében ülő urakra, hogy hisznek az *ilyen* embereknek (de önállóan, bár egy nagy napilap óriási apparátusa állott rendelkezésükre, egyáltalán semmit sem tettek annak érdekében, hogy a július 3—5-i eseményekről *értesüléseket szerezzenek be).*

De tegyük fel egy pillanatra még azt is, hogy július 3—5-e nem a polgárháború kezdete volt, amelyet a bolsevikok tartottak vissza a kezdeti stádium keretei között, hanem igazi polgárháború. Tegyük fel.

Mit bizonyít ebben az esetben ez a tanulság?

Először, hogy a bolsevikok *nem* mentek át támadásba, mert vitathatatlan, hogy a július 3-ról 4-re virradó éjszaka, sőt még július 4-én is igen sokat elértek volna, ha támadásba mentek volna át. A védekezés volt a gyengeségük, ha polgárháborúról beszélünk (mint a „Novaja Zsizny", nempedig arról, hogy az ösztönös kitörést az április 20—21-ihez hasonló tüntetéssé változtatták át, mint azt a *tények* mutatják).

Eszerint a „tanulság" a „Novaja Zsizny" bölcsei *ellen* szól.

Másodszor, a bolsevikoknak még csak céljuk sem volt július 3—4-én a felkelés, *egyetlenegy bolsevik bizottság* mégcsak fel sem vetett hasonló kérdést, ennek oka azonban *kívül* esik a „Novaja Zsizny"-nyel folytatott vitánkon. Mi ugyanis a „polgárháború", azaz a felkelés *tanulságairól* vitatkozunk, nempedig arról az esetről, amikor a forradalmi pártot visszatartja a felkelés gondolatától az a felismerés, hogy nyilvánvalóan nincs mögötte a többség.

Mivel pedig mindenki tudja, hogy a bolsevikok csak

jóval 1917 júliusa *után* szerezték meg a többséget mind a fővárosi Szovjetekben, mind az országban (Moszkvában a szavazatok több mint 49%-át), ebből ismétcsak az következik, hogy a „tanulságok" egészen mások, egyáltalán nem azok, amelyeket a „Novaja Zsizny" minden tekintetben kellemes dámája óhajtana.

Nem, nem, jobb lesz, ha nem ártják bele magukat a politikába, polgártársak ott a „Novaja Zsizny" szerkesztőségében!

Ha a forradalmi pártnak nincs többsége a forradalmi osztályok élenjáró osztagaiban és az országban, akkor szó sem lehet felkelésről. Ezen kívül, szüksége van még: 1) a forradalomnak országos méretekben való érlelődésére; 2) a régi, például a „koalíciós" kormány teljes erkölcsi és politikai csődjére; 3) nagy ingadozásokra a közbülső elemek, vagyis azoknak az elemeknek táborában, akik *nem* támogatják teljesen a kormányt, bár tegnap még teljesen mögötte állottak.

Miért van az, hogy a „Novaja Zsizny", amikor beszélni kezdett július 3—5-e „tanulságairól", még csak észre sem vette ezt az igen fontos tanulságot? Azért, mert nem politikusok kezdtek politikai kérdéssel foglalkozni, hanem egy intellektuel körhöz tartozó olyan emberek, akiket megijesztett a burzsoázia.

Továbbá. Harmadszor, a tények azt mutatják, hogy éppen július 3—4-e *után*, éppen azzal kapcsolatban, hogy Cereteli úrék *júliusi* politikájukkal *leleplezték* magukat, éppen azzal kapcsolatban, hogy a *tömegek* a bolsevikokban felismerték *saját* élharcosaikat, a „szociál-blokkistákban" pedig árulóikat, elkezdődik az eszerek és a mensevikek *széthullása*. Ezt a széthullást *már* a Kornyilov-lázadás *előtt* teljesen bebizonyították az augusztus 20-i petrográdi választások, amelyek a bolsevikok győzelmét és a „szociál-blokkisták" szétzúzását eredményezték (a „Gyelo Naroda" nemrégiben megkísérelte ezt megcáfolni, olyanformán, hogy *eltitkolta az egyes* pártokra leadott szavazatok számát; ez azonban öncsalás és az olvasó becsapása; az augusztus 24-i „Gyeny" adatai szerint, amelyek csak a városra vonatkoznak, a kadetokra leadott szavazatok számaránya 22%-ról 23%-ra emelkedett, ezzel szemben

szavazataik abszolút száma 40%-kal csökkent; a bolsevikokra leadott szavazatok számaránya 20%-ról 33%-ra emelkedett, szavazataik abszolút száma viszont csak 10%-kal csökkent; a „középpártokra" összesen leadott szavazatok számaránya 58%-ról 44%-ra esett, ezzel szemben szavazataik abszolút száma 60%-kal csökkent!!).

Az eszerek és a mensevikek széthullását a júliusi napok után és a Kornyilov-lázadás előtt mindkét párt „baloldali" szárnyának megnövekedése is bebizonyította, amely elérte majdnem a 40%-ot: „bosszú" a Kerenszkij úrék által üldözött bolsevikokért.

A proletárpárt, annak ellenére, hogy néhányszáz tagját „elvesztette", rendkívül sokat *nyert* július 3—4-e következtében, mert a *tömegek* éppen ezekben a nehéz napokban értették meg és ismerték fel odaadó hűségét és a mensevikek meg az eszerek *árulását*. Szóval a „tanulság" semmiesetre sem az, egyáltalán nem az, amit a „Novaja Zsizny" von le, hanem más: ne pártolj át a forrongó tömegektől a „demokrácia Molcsalinjainak" oldalára, és ha felkelésre kerül sor, menj át támadásba, amíg az ellenfél erői szét vannak forgácsolva, üss rajta az ellenségen meglepetésszerűen.

Nem így van, „szintén-marxista" urak ott a „Novaja Zsizny" szerkesztőségében?

Vagy talán az a „marxizmus", ha valaki a taktikát *nem* az *objektív* helyzet pontos számbavételére alapozza, hanem értelmetlenül és kritikátlanul egy halomba dobja a „polgárháborút", a „Szovjetkongresszust és az Alkotmányozó Gyűlés összehívását"?

De hiszen uraim, ez egyszerűen nevetséges, hiszen ez a marxizmus és általában minden logika teljes kigúnyolása!

Ha az *objektív* körülményekben *nincs* meg az osztályharc „polgárháborúig" való kiélezésének alapja, akkor miért kezdtek önök „a Szovjetkongresszus és az Alkotmányozó Gyűlés"-sel (ez a címe a „Novaja Zsizny" szóbanforgó vezércikkének) *kapcsolatban* „polgárháborúról" beszélni? Akkor világosan meg kellene mondani az olvasónak és be kellene neki bizonyítani, hogy az objektív helyzet körülményei között a polgárháborúnak *nincs* talaja és ezért a taktikai célkitűzések középpontjába csak afféle

békés, alkotmányos-legális, jogi és parlamenti szempontból „egyszerű" feladatokat lehet és kell állítani, mint a Szovjetkongresszus és az Alkotmányozó Gyűlés. Akkor *lehet* hangoztatni azt a véleményt, hogy az ilyen kongresszus és az ilyen gyűlés valóban *dönteni* tud.

Ha azonban ebben a pillanatban az objektív körülmények olyanok, hogy elkerülhetetlenül, vagy legalábbis valószínűleg polgárháborúra vezetnek, ha önök nemcsak azért kezdtek polgárháborúról beszélni, hogy „éppen mondjanak valamit", hanem azért, mert világosan látták, érezték, észlelték, hogy polgárháborús helyzet alakult ki, akkor hogyan lehet a Szovjetkongresszust vagy az Alkotmányozó Gyűlést állítani a célkitűzések középpontjába?? Hiszen ezzel csak gúnyt űznek az éhező és agyongyötört tömegekből! Mit gondolnak, az éhező majd „várni" fog két hónapig? Vagy talán a gazdasági bomlás, amelynek fokozódásáról önök maguk írnak minden nap, „várni" fog a Szovjetkongresszusig vagy az Alkotmányozó Gyűlésig? Vagy talán a német támadás, ha nem teszünk komoly lépéseket a béke érdekében (azaz ha nem ajánlunk fel hivatalosan valamennyi hadviselő népnek igazságos békét), meg fogja „várni" a Szovjetkongresszust vagy az Alkotmányozó Gyűlést? Vagy talán önök olyan adatokkal rendelkeznek, amelyek alapján azt a következtetést vonhatják le, hogy az orosz forradalom története, mely február 28-tól szeptember 30-ig rendkívül viharosan és hallatlanul gyors ütemben haladt előre, október 1-től november 29-ig[32] olyan csigalassúsággal, békésen, törvényes keretek között, egyenletes ütemben fog előrehaladni, amely kizárja a kirobbanásokat, az ugrásokat, a háborús vereségeket és gazdasági válságokat? Vagy talán a hadsereg a fronton, amelyről Dubaszov, egy *nem*-bolsevik tiszt, a front nevében hivatalosan kijelentette, hogy „nem fog harcolni", majd nyugodtan fog éhezni és fagyoskodni a „kijelölt" időpontig? Vagy talán a parasztfelkelés attól, hogy önök „anarchiának" és „pogromnak" nevezik, hogy Kerenszkij „katonai" erőket küld a *parasztok ellen*, nem lesz többé a polgárháború eleme? Vagy talán lehetséges, *elképzelhető* az, hogy a kormány nyugodtan, annak rendje és módja szerint, hamisítások *nélkül* munkálkodjék

az Alkotmányozó Gyűlés összehívásán egy *paraszti* országban, ugyanakkor amikor ez a kormány *elnyomja* a parasztfelkelést.

Ne nevessenek a „Szmolnij Intézetben tapasztalható zavaron"[33], uraim! Az önök zavara nem kisebb. A polgárháború fenyegető kérdéseire önök zavaros frázisokkal és szánalmas alkotmányos illúziókkal felelnek. Ezért mondom én azt, hogy a bolsevikok, ha engednének az ilyen hangulatnak, romlásba döntenék pártjukat is, forradalmukat is.

N. Lenin

1917 október 1.

A MUNKÁSOKHOZ, PARASZTOKHOZ ÉS KATONÁKHOZ

Elvtársak! A „szociálforradalmárok" pártja, amelyhez Kerenszkij tartozik, „Gyelo Naroda" c. lapjában (szeptember 30-án) arra hív fel benneteket, hogy legyetek *„türelemmel"*.

„Türelemmel kell lennetek" — írja ez a lap és azt tanácsolja, hogy hagyják a hatalmat a Kerenszkij-kormány kezében, azt tanácsolja, hogy ne adják át a hatalmat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének. Támaszkodjék csak Kerenszkij a földbirtokosokra, a tőkésekre és a kulákokra, a Szovjetek, amelyek végrehajtották a forradalmat és legyőzték a kornyilovista tábornokokat, legyenek „türelemmel" — mondják nekünk. Legyenek „türelemmel" az Alkotmányozó Gyűlés közeli összehívásáig.

Elvtársak! Nézzetek körül, mi megy végbe a falun, mi megy végbe a hadseregben, s látni fogjátok, hogy a parasztok és a katonák tovább már nem bírják türelemmel. Egész Oroszországot hatalmas áradatként önti el a *parasztok felkelése*, akiket mindezideig csalárdul elütöttek a földtől. A parasztok nem lehetnek türelemmel. Kerenszkij *csapatokat* küld a parasztok elnyomására és a földbirtokosok megvédésére, Kerenszkij ismét összeszűrte a levet a földbirtokosokat támogató kornyilovista tábornokokkal és tisztekkel.

Sem a munkások a városokban, sem a katonák a fronton nem tűrhetik, hogy katonai erővel nyomják el a parasztok igazságos harcát a földért.

Arról, hogy mi történik a fronton harcoló hadseregben, egy pártonkívüli tiszt, Dubaszov, egész Oroszország színe előtt kijelentette: „A katonák nem fognak tovább har-

colni." A katonák el vannak csigázva, a katonák mezítláb járnak, a katonák éheznek, a katonák nem akarnak harcolni a tőkések érdekeiért, nem hajlandók *„tűrni"*, hogy hangzatos békefrázisokkal lakassák jól őket, a valóságban pedig hónapokon át halogassák (mint ahogy Kerenszkij halogatja) a *béke*, mégpedig az igazságos, hódítások nélküli béke *felajánlását valamennyi* hadviselő népnek.

Elvtársak! Tudjátok meg, hogy Kerenszkij ismét tárgyalásokat folytat a kornyilovista tábornokokkal és tisztekkel, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek *Szovjetjei ellen csapatokat vessenek be, hogy a hatalom ne kerüljön* a Szovjetek kezébe! Kerenszkij *„semmiesetre sem veti alá magát"* a Szovjeteknek, ezt a „Gyelo Naroda" nyiltan elismeri.

Menjetek hát mind a kaszárnyákba, menjetek a kozák osztagokhoz, menjetek a dolgozók közé és magyarázzátok meg a népnek az *igazságot:*

Ha a hatalom a Szovjetek kezében lesz, akkor legkésőbb október 25-én (ha október 20-án összeül a Szovjetkongresszus) *igazságos békét fogunk felajánlani* valamennyi hadviselő népnek. Oroszországban *munkás- és parasztkormány* lesz, ez a kormány *haladéktalanul*, egyetlen napot sem vesztegetve, *fel fogja ajánlani az igazságos békét valamennyi hadviselő népnek.* Akkor megtudja majd a nép, ki akarja az igazságtalan háborút. Akkor a nép fog dönteni az Alkotmányozó Gyűlésben.

Ha a hatalom a Szovjetek kezében lesz, *a földesúri földeket haladéktalanul* az *egész nép birtokának és tulajdonának* fogják nyilvánítani.

Ez ellen harcol Kerenszkij és kormánya, amely a kulákokra, tőkésekre és földbirtokosokra támaszkodik!

Ezért, ezek érdekében hívnak fel titeket arra, hogy legyetek „türelemmel"!

Hajlandók vagytok-e „tűrni", hogy Kerenszkij katonai erővel nyomja el a földért fellázadt parasztokat?

Hajlandók vagytok-e „tűrni", hogy tovább húzzák a

háborút, hogy halogassák a *béke felajánlását*, hogy halogassák a volt cár és az orosz meg az angol-francia kapitalisták között létrejött titkos szerződések hatálytalanítását?

Elvtársak! Ne feledjétek, hogy Kerenszkij egyszer már becsapta a népet, amikor megígérte, hogy összehívja az Alkotmányozó Gyűlést! Július 8-án ünnepélyesen megígérte, hogy szeptember 17-re összehívja, és *becsapta a népet*. Elvtársak! Aki hisz Kerenszkij kormányának, az árulója testvéreinek — a parasztoknak és a katonáknak!

Nem, a nép *egyetlen napig sem* hajlandó tovább tűrni a halogatást! *Egyetlen napig sem* szabad tovább tűrni, hogy a parasztokat katonai erővel nyomják el, hogy ezrek meg ezrek pusztuljanak el a háborúban, amikor haladéktalanul *igazságos békét* lehet és kell is *felajánlani*.

Le Kerenszkij kormányával, amely egyességre lép a kornyilovista földbirtokos tábornokokkal, hogy elnyomja a parasztokat, hogy a parasztok közé lövessen, hogy elhúzza a háborút!

Minden hatalmat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek!

A megírás ideje: 1917 október 1—2. (14—15.)

Először 1924 április 23-án, a „Pravda" 93. számában jelent meg.

LEVÉL A KÖZPONTI BIZOTTSÁGHOZ, A MOSZKVAI BIZOTTSÁGHOZ, A PETROGRÁDI BIZOTTSÁGHOZ, VALAMINT A PETROGRÁDI ÉS A MOSZKVAI SZOVJET BOLSEVIK TAGJAIHOZ[34]

Kedves elvtársak, az események olyan világosan írják elő feladatunkat, hogy a halogatás határozottan *bűn.*

Az agrármozgalom terjed. A kormány egyre brutálisabb megtorló intézkedéseket léptet életbe, a katonaság soraiban nő irántunk a rokonszenv (Moszkvában a katonaszavazatok 99%-a a mienk, a finnországi haderő és flotta a kormány ellen van, Dubaszov nyilatkozata általában a frontról).

Az, hogy Németországban kitörőben van a forradalom, nyilvánvaló, különösen a matrózkivégzések után. A moszkvai választásokon óriási győzelmet arattunk — 47%-ot kaptak a bolsevikok. A baloldali eszerekkel együtt *nyilvánvalóan* többségünk van az *országban.*

A vasutasok és postaalkalmazottak összeütközésbe kerültek a kormánnyal[35]. A Liber-Danok az október 20-i kongresszus helyett már az október 20-a körüli kongresszusról beszélnek stb. stb.

Ilyen körülmények között „várni" — bűn.

A bolsevikoknak nincs joguk megvárni a Szovjetkongresszust, kötelesek *azonnal kézbevenni a hatalmat.* Ezzel megmentik a világforradalmat is (mert máskülönben az a veszély fenyeget, hogy megegyezés jön létre a világ imperialistái között, akik a németországi kivégzések után engedményeket tesznek majd egymásnak és *egyesülnek ellenünk),* az orosz forradalmat is (máskülönben egy igazi anarchia hulláma erősebbnek bizonyulhat, *mint amilyenek mi vagyunk)* és a háborúban részt vevő emberek százezreinek életét.

A halogatás — bűn. Megvárni a Szovjetkongresszust

— gyerekes játék a formaságokkal, gyalázatos játék a formaságokkal, a forradalom elárulása.

Ha felkelés nélkül nem lehet kézbevenni a hatalmat, *azonnal meg kell kezdeni a felkelést.* Igen valószínű, hogy éppen most kézbe lehet venni a hatalmat felkelés nélkül: például, ha a Moszkvai Szovjet azonnal, tüstént kézbe venné a hatalmat és (a Petrográdi Szovjettel együtt) kormánynak nyilvánítaná magát. Moszkvában biztos a győzelem, nincs ki harcoljon ellenünk. Petrográdban kivárhatjuk az eseményeket. A kormány nem tud mihez kezdeni és nincs számára menekvés, meg fogja adni magát.

Mert a Moszkvai Szovjet, miután kézbevette a hatalmat, a bankokat, a gyárakat, a „Russzkoje Szlovó"-t, óriási támaszra és erőre tesz szert, egész Oroszországra szóló agitációt folytathat azzal, hogy a következőképpen teszi fel a kérdést: mi *holnap* felajánljuk a *békét*, ha a bonapartista Kerenszkij megadja magát (ha pedig nem adja meg magát, megdöntjük). A *földet* a parasztoknak *azonnal*, engedményeket a vasutasoknak és a postaalkalmazottaknak *azonnal* stb.

Nem kell okvetlenül Petrográdban „elkezdeni". Ha Moszkva „kezdi" vérontás nélkül, egészen biztosan támogatni fogja: 1) a fronthadsereg együttérzéssel, 2) a parasztság mindenütt, 3) a flotta és a finnországi haderő azzal, hogy *Petrográd ellen vonul.*

Kerenszkij, még ha van is Petrográd alatt egy-két lovashadteste, kénytelen lesz megadni magát. A Petrográdi Szovjet egyelőre várhat, agitálva a moszkvai Szovjet Kormány mellett. A jelszó: a hatalmat a Szovjeteknek, a földet a parasztoknak, békét a népeknek, kenyeret az éhezőknek.

A győzelem biztos, és tíz közül kilenc esély van arra, hogy vérontás nélkül.

Várni — bűn a forradalommal szemben.

Üdvözlet *N. Lenin*

A megírás ideje: 1917 október 1. (14.)
Először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei XIV. kötetének II. részében jelent meg.

TÉZISEK A PETROGRÁDI SZERVEZET OKTÓBER 8-I KONFERENCIÁJÁNAK ELŐADÓI BESZÉDE ÉS HATÁROZATI JAVASLATA, VALAMINT A PÁRTKONGRESSZUSI KÜLDÖTTEK UTASÍTÁSA SZÁMÁRA[36]

A PÁRTNAK AZ ELŐPARLAMENTBEN VALÓ RÉSZVÉTELE KÉRDÉSÉRŐL

1) Pártunk részvétele az „előparlamentben", vagy a „Demokratikus Tanácskozásban", illetve a „Köztársaság Tanácsában", nyilvánvaló hiba és letérés a proletárforradalmi útról.

2) Az objektív helyzet olyan, hogy az országban kétségtelenül érlelődik a forradalom Kerenszkij bonapartista kormánya ellen (a parasztfelkelés, a kormánnyal való elégedetlenség és összeütközések fokozódása a hadseregben és a nemzetiségi csoportokban, konfliktus a vasutasokkal és a postaalkalmazottakkal, a megalkuvó mensevikek és eszerek teljes csődje a választásokon stb.).

Ha a forradalom ilyen érlelődése idején bemegyünk egy meghamisított, a nép félrevezetése céljából csalárdul megrendezett parlamentbe, az annyit jelent, hogy megkönnyítjük ezt a félrevezetést, *megnehezítjük* a forradalom előkészítésének ügyét, elvonjuk a nép figyelmét és a párt erőit az égető feladattól, a harctól a hatalomért és a kormány megdöntéséért.

3) Ezért a pártkongresszusnak vissza kell hívnia pártunk tagjait az előparlamentből, ki kell hirdetnie az előparlament bojkottját, fel kell hívnia a népet, hogy készüljön fel minden erejével e Cereteli-féle „Buligin-duma" szétkergetésére.

A „MINDEN HATALMAT A SZOVJETEKNEK" JELSZÓRÓL

1. A bolsevikoknak a forradalomban kifejtett egész féléves munkája, az az egész kritika, amelyet a mensevikek és az eszerek fölött gyakoroltak azért, mert ezek a pártok „paktumra" léptek és a Szovjeteket fecsegő gyülekezetekké változtatták, megköveteli a bolsevikoktól, hogy lelkiismeretesen, marxista következetességgel tartsák magukat ehhez a jelszóhoz; sajnos, a párt vezető köreiben ingadozások észlelhetők, bizonyos tekintetben „félelem" észlelhető a hatalomért való harctól, hajlamosság arra, hogy ezt a harcot határozatokkal, tiltakozásokkal és kongresszusokkal helyettesítsék.

2. Mindkét forradalom, mind az 1905-ös, mind pedig az 1917-es forradalom egész tapasztalata, s ugyanígy a bolsevik párt sok év során hozott valamennyi határozata és sok év során tett valamennyi politikai nyilatkozata abban csúcsosodik ki, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje csak mint a felkelés szerve, csak mint a forradalmi hatalom szerve életképes. A Szovjetek, ha nem ezt a feladatot tűzik maguk elé, egyszerű játékszerré válnak, ami elkerülhetetlenül odavezet, hogy a tömegek, amelyek teljes joggal undorodtak meg a határozatok és tiltakozások végnélküli ismétlődésétől, közönyösekké, egykedvűekké válnak, kiábrándulnak.

3. Különösen most, amikor az egész országot elönti a parasztfelkelés, amelyet Kerenszkij válogatott csapatok bevetésével nyom el, amikor a falun alkalmazott katonai rendszabályok nyilvánvalóan még azzal is fenyegetnek, hogy az alkotmányozógyűlési választásokat csalárdul fogják megrendezni és meg fogják hamisítani, amikor Németországban odáig ment a dolog, hogy felkelés tört ki a flottában, most a bolsevikok elzárkózása az elől, hogy a Szovjeteket a felkelés szervévé változtassák át, mind a parasztok, mind a nemzetközi szocialista forradalom ügyének elárulása volna.

4. Az a feladat, hogy a Szovjetek kézbevegyék a hatalmat, a sikeres felkelés feladata. Ezért a párt legjobb erőit a gyárakba és a kaszárnyákba kell küldeni, hogy meg-

magyarázzák a tömegeknek feladatukat és a tömegek hangulatának helyes számbavételével megválasszák a megfelelő pillanatot Kerenszkij kormányának megdöntésére.

Ha ezt a feladatot feltétlenül a Szovjetkongresszussal kapcsoljuk egybe, ha alárendeljük ennek a kongresszusnak, az annyit jelent, hogy *felkelősdit játszunk*, előre kitűzzük a felkelés időpontját, megkönnyítjük a kormánynak, hogy csapatokat helyezzen készenlétbe, megzavarjuk a tömegeket olyan illúzió keltésével, hogy a Szovjetkongresszus „határozatával" meg lehet oldani azt a kérdést, amelyet csak a felkelő proletariátus ereje tud megoldani.

5. Harcolni kell az alkotmányos illúziók és a Szovjetkongresszusba vetett remények ellen, el kell vetni azt az előítéletet, hogy feltétlenül „meg kell várni" a Szovjetkongresszust, és minden erőt arra kell összpontosítani, hogy megmagyarázzuk a tömegeknek a felkelés elkerülhetetlenségét, és arra, hogy előkészítsük a felkelést. Ha a bolsevikok, akiknek mindkét fővárosi Szovjet a kezükben van, elutasítanák maguktól ezt a feladatot, ha belenyugodnának abba, hogy a Kerenszkij-kormány hívja egybe az Alkotmányozó Gyűlést (vagyis abba, hogy a Kerenszkij-kormány meghamisítsa az Alkotmányozó Gyűlést), üres frázissá alacsonyítanák le „a hatalmat a Szovjeteknek" jelszó érdekében kifejtett propagandájukat és mint a forradalmi proletariátus pártja, politikailag szégyent hoznának magukra.

6. Különösen igaz ez most, amikor a moszkvai választások 49,5 százalék bolsevik szavazatot eredményeztek, és amikor a bolsevikoknak, a baloldali eszerek támogatása mellett, ami gyakorlatilag már régen megvalósult, kétségtelenül többségük van az országban.

MEGJEGYZÉS „A HATALMAT A SZOVJETEKNEK" CÍMŰ HATÁROZATI JAVASLATHOZ

„A hatalmat a Szovjeteknek" című téziseknek esetleg nem kell valamennyi pontját kinyomatni, de ha lemon-

dunk arról, hogy megvitassuk a pártban és megmagyarázzuk a tömegeknek ezeket a legéletbevágóbb és legfontosabb kérdéseket, melyeknek megvitatására nem áll rendelkezésre teljes sajtószabadság, vagy amelyeket nem lehet az ellenségek előtt kiteregetni, ez egyértelmű azzal, hogy a párt elveszti a kapcsolatát a proletariátus előhadával.

A megírás ideje: 1917 szeptember 29-e és október 4-e (október 12-e és 17-e) között.

Először 1921-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Összegyűjtött Művei XIV. kötetének II. részében jelent meg.

LEVÉL A PETROGRÁD-VÁROSI KONFERENCIÁHOZ

ZÁRT ÜLÉSEN VALÓ FELOLVASÁSRA

Elvtársak! Engedjék meg, hogy felhívjam a konferencia figyelmét arra, hogy a politikai helyzet igen-igen komoly. Csak a szombat reggeli lapok híreire támaszkodhatom. De ezek a hírek arra késztetnek, hogy a következőképpen tegyük fel a kérdést:

Nem azt bizonyítja-e általában az angol flotta, valamint az angol tengeralattjárók teljes tétlensége Öselnek a németek részéről történt elfoglalásakor, s ezzel kapcsolatban a kormánynak az a terve, hogy Petrográdból Moszkvába költözik, nem azt bizonyítja-e, hogy az orosz és az angol imperialisták, Kerenszkij és az angol-francia kapitalisták összeesküdtek, hogy Petrográdot átadják a németeknek, és *ezen az úton* megfojtják az orosz forradalmat?

Úgy gondolom, hogy ezt bizonyítja.

Lehet, hogy nem közvetlenül esküdtek össze, hanem ismét holmi kornyilovisták (Maklakov, más kadetok, „pártonkívüli" orosz milliomosok stb.) közvetítésével, mindez azonban semmit sem változtat a dolog lényegén.

A következtetés világos:

El kell ismerni, hogy a forradalom elveszett, ha a proletárok és a katonák a legközelebbi jövőben nem döntik meg Kerenszkij kormányát. A felkelés kérdése napirendre került.

Minden erőt mozgósítanunk kell, hogy a munkásokba és a katonákba beleolthassuk a Kerenszkij-kormány megdöntéséért való elkeseredett, végső, döntő harc feltétlen szükségességének gondolatát.

A moszkvai elvtársakhoz kell fordulni és meg kell győzni őket arról, hogy kézbe kell venni a hatalmat

Moszkvában, ki kell hirdetni, hogy a Kerenszkij-kormány meg van döntve, és a Munkásküldöttek Moszkvai Szovjetjét Oroszország Ideiglenes Kormányának kell nyilvánítani a béke azonnali felajánlása és Oroszországnak az összeesküvéstől való megmentése érdekében. Tűzzék a moszkvai elvtársak napirendre a moszkvai felkelés kérdését.

Az Északi Körzet Katonaküldött Szovjetjeinek október 8-ára Helsingforsba egybehívott Területi Kongresszusát[37] ki kell használnunk arra, hogy (amikor a küldöttek Petrográdon át hazautaznak) minden erőnket mozgósítva, a küldötteket megnyerjük a felkelés számára.

Pártunk Központi Bizottságához kell fordulni, azzal a kéréssel és javaslattal, hogy siettesse a bolsevikok kivonulását az előparlamentből és fordítsa minden erejét arra, hogy leleplezze a tömegek előtt Kerenszkij összeesküvését más országok imperialistáival, és előkészítse a felkelést, hogy helyesen lehessen megválasztani a felkelés *pillanatát*.

P. S.* A Petrográdi Szovjet *katonai* szekciójának a kormány Petrográdból való elköltözése ellen[38] hozott határozata megmutatta, hogy a katonák között *érlelődik* a meggyőződés, hogy Kerenszkij összeesküvést sző. Minden erőt meg kell feszíteni annak érdekében, hogy alátámasszuk ezt a *helyes* meggyőződést és agitáljunk a katonák között.

* *
*

Indítványozom, hogy fogadják el a következő határozati javaslatot:

„A konferencia, miután megvizsgálta a most kialakult, általános vélemény szerint a legnagyobb mértékben kritikus helyzetet, a következő tényeket állapítja meg:

1. A német flotta támadó hadműveletei, az angol flotta rendkívül furcsa teljes tétlensége s ezzel kapcsolatban az Ideiglenes Kormánynak az a terve, hogy Petrográdból Moszkvába költözik, azt az igen alapos gyanút kelti, hogy Kerenszkij kormánya (vagy a mögötte álló orosz imperialisták, ami egy és ugyanaz) összeesküdött az angol-

* — Postscriptum — utóirat. — *Szerk.*

francia imperialistákkal Petrográd átadására, a forradalom *ilyen* módon való elnyomása céljából.

2. Ez a gyanú a legnagyobb mértékben megerősítést nyer és az ilyen esetekben lehetséges legnagyobb mértékben valószínűvé válik annak következtében, hogy:

először, a hadseregben régen erősödik és már szilárd formát öltött az a meggyőződés, hogy a hadsereget elárulták a cári tábornokok és elárulják Kornyilov és Kerenszkij tábornokai is (különösen Riga feladása);

másodszor, az angol-francia burzsoá sajtó nem titkolja a Szovjetek iránt érzett veszett, az őrülettel határos gyűlöletét és azt, hogy kész bármilyen vérontás árán megsemmisíteni a Szovjeteket;

harmadszor, hogy Kerenszkij, a kadetok, Breskovszkaja, Plehanov és a hasonszőrű politikusok akarva nem akarva az angol-francia imperializmus eszközei, ezt az orosz forradalom féléves története teljesen bebizonyította;

negyedszer, a kósza, de makacsul ismételt hírek Anglia és Németország különbékéjéről «Oroszország rovására» nem kaphattak szárnyra ok nélkül;

ötödször, Kornyilov összeesküvésének körülményei, mint a még általában Kerenszkijjel együttérző lapok: a «Gyelo Naroda» és az «Izvesztyija» nyilatkozataiból is kitűnik, bebizonyították, hogy Kerenszkij igen nagy mértékben belekeveredett a Kornyilov-históriába, hogy Kerenszkij a legveszedelmesebb kornyilovista volt és az is marad; Kerenszkij fedezte a Kornyilov-lázadás olyan főkolomposait, mint Rodzjanko, Klembovszkij, Maklakov és mások.

Ebből kiindulva a konferencia megállapítja, hogy Kerenszkij és az őt támogató burzsoá lapok Petrográd védelme körül csapott lármája — merő ámítás és alakoskodás, és hogy a Petrográdi Szovjet katonai szekciójának teljesen igaza van akkor, amikor élesen elítéli a Petrográdból való elköltözés tervét; — továbbá, hogy Petrográd védelme és a forradalom megmentése érdekében feltétlenül és fokozott mértékben az szükséges, hogy a kimerült hadsereg meggyőződjék a kormány jóhiszeműségéről és kenyeret, ruhát meg lábbelit kapjon a kapitalisták ellen életbeléptetett forradalmi rendszabályok útján, akik eddig

(még a mensevik-eszer Központi Végrehajtó Bizottság mellett működő Gazdasági Osztály elismerése szerint is) szabotálták a gazdasági bomlás ellen folytatott harcot.

Ezért a konferencia kijelenti, hogy csak a Kerenszkij-kormány és a csalárdul összemesterkedett Köztársasági Tanács megdöntése és munkás-paraszt forradalmi kormánnyal való felváltása esetén lehet:

a) átadni a földet a parasztoknak, a parasztfelkelés elnyomása helyett;

b) azonnal felajánlani az igazságos békét és ezzel elérni, hogy hadseregünk higgyen abban, hogy az igazat mondják neki;

c) a leghatározottabb forradalmi rendszabályokat léptetni életbe a tőkések ellen, a hadsereg kenyér-, ruha- és lábbeli szükségletének biztosítása és a gazdasági bomlás elleni harc céljából.

A konferencia nyomatékosan kéri a Központi Bizottságot, hogy tegyen meg minden intézkedést a munkások, katonák és parasztok Kerenszkij népellenes és reakciós kormányának megdöntését célzó elkerülhetetlen felkelésének vezetése érdekében.

A konferencia elhatározza, hogy haladéktalanul küldöttséget indít útnak Helsingforsba, Viborgba, Kronstadtba, Revalba, a Petrográdtól délre állomásozó katonai egységekhez és Moszkvába, abból a célból, hogy agitáljanak az ehhez a határozathoz való csatlakozás és annak szükségessége érdekében, hogy gyors együttes felkeléssel és Kerenszkij megdöntésével meg kell nyitni a békéhez, Petrográd és a forradalom megmentéséhez, a földnek a parasztok és a hatalomnak a Szovjetek kezébe adásához vezető utat."

A megírás ideje: 1917 október 7. (20.)

Először 1924-ben jelent meg.

A PÁRTPROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁHOZ

A megírás ideje:
1917 október 6—8. (19—21.)
Megjelent 1917 októberében,
a „Proszvescsenyije" c. folyóirat
1—2. számában.
Aláírás: N. Lenin.

A párt, az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt, rendkívüli kongresszusának, amelyet a Központi Bizottság október 17-ére hívott egybe, napirendjére van tűzve a pártprogram felülvizsgálása. Már az április 24—29-i konferencia[39] határozatot hozott a felülvizsgálás szükségességéről, és nyolc pontban kijelölte annak irányát*. Ezután egy-egy brosúra jelent meg Petrográdban**, illetve Moszkvában*** a felülvizsgálásról, a „Szpartak"[40] c. moszkvai folyóirat augusztus 10-i, 4. számában pedig megjelent N. I. Buharin elvtárs e témával foglalkozó cikke.

Vizsgáljuk meg a moszkvai elvtársak elgondolását.

I

A pártprogram felülvizsgálása során, a bolsevikok számára, akik valamennyien egyetértenek abban, hogy meg kell adni „az imperializmusnak és az imperialista háborúk korszakának értékelését a közeledő szocialista forradalommal összefüggésben" (az április 24—29-i konferencia határozatának 1. pontja), az alapvető kérdés — az új program összeállítási módszerének kérdése. A régi programot kell-e kiegészíteni az imperializmus jellemzésével (jómagam ezt a véleményt hangoztattam a petrográdi

---

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 283—284. old. — *Szerk.*

** „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához". N. Lenin szerkesztésében és előszavával. „Priboj" kiadás. 1917.

*** „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához". V. Miljutyin, V. Szokolnyikov, A. Lomov és V. Szmirnov cikkének gyüjteménye. Az OSzDMP Moszkvai Iparvidék Területi Irodájának kiadása. 1917.

brosúrában), vagy át kell dolgozni a régi program egész szövegét. (E mellett a vélemény mellett foglalt állást az Áprilisi Konferencián alakult szekció, és ezt a véleményt hangoztatják a moszkvai elvtársak.) Pártunk számára mindenekelőtt ez a kérdés.

Két tervezetünk van: az egyik, amelyet én terjesztettem elő, a régi programot kiegészíti az imperializmus jellemzésével*. A másik, amelyet V. Szokolnyikov elvtárs terjesztett elő és a háromtagú bizottság megjegyzésein alapul (ezt a bizottságot az Áprilisi Konferencián alakult szekció választotta), átdolgozza a program egész általános részét.

Annak az átdolgozási tervezetnek elméleti helytelenségéről, amelyet a szekció körvonalazott, ugyancsak alkalmam volt véleményt mondani (az említett brosúrában, 11. old.**). Vegyük most szemügyre, hogyan valósítja meg ezt a tervet Szokolnyikov elvtárs tervezete.

Szokolnyikov elvtárs programunk általános részét 10 részre osztotta, és minden részt, illetőleg minden bekezdést külön számmal jelölt meg (lásd a moszkvai brosúra 11—18. oldalait). Mi is ehhez a számozáshoz fogjuk tartani magunkat, hogy megkönnyítsük az olvasónak a megfelelő helyek fellelését.

A jelenlegi program első bekezdése két mondatból áll. Az első úgy szól, hogy a munkásmozgalom a csere fejlődése folytán nemzetközivé vált. A második úgy szól, hogy az oroszországi szociáldemokrácia a proletár világhadsereg egyik osztagának tekinti magát. (A továbbiakban, a második bekezdésben, valamennyi szociáldemokrata közös végső céljáról van szó.)

Sz. elvtárs a második mondatot változatlanul hagyja, az elsőt pedig egy új mondattal helyettesíti, olyanformán, hogy a csere fejlődésére való utaláshoz hozzáteszi a „tőkekivitel" és a proletariátus harcának „szocialista világforradalomba" való átmenete szavakat.

Az eredmény mindjárt az első szavaknál logikátlan-

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 479—480. és 490. old. — *Szerk.*

** Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 485—486. old. — *Szerk.*

ság, a *témák* összekeverése, a program-felépítés két *típusának* összekeverése. Választhatunk: *vagy* az imperializmusnak mint *egésznek* jellemzésével kell kezdeni — akkor nem szabad kiragadni egymagában a „tőkekivitelt", és akkor nem szabad a régiben hagyni, mint Sz. elvtárs teszi, a burzsoá társadalom „fejlődésmenetének" elemzését a *második* bekezdésben. Vagy változatlanul kell hagyni a program-felépítés típusát, vagyis előbb meg kell magyarázni, miért vált mozgalmunk nemzetközivé, mi a közös végső célja, hogyan vezet ehhez a végső célhoz a burzsoá társadalom „fejlődésmenete".

Hogy szemléltetőbben mutassuk ki, mennyire logikátlan, következetlen a program felépítése Sz. elvtársnál, teljes egészében idézzük a régi program elejét:

„A csere fejlődése olyan szoros kapcsolatot teremtett a civilizált világ valamennyi népe között, hogy a proletariátus nagy szabadságmozgalmának nemzetközivé kellett válnia, s már régen azzá is vált."

Sz. elvtárs itt két körülménnyel elégedetlen: 1) amikor a program a csere fejlődéséről szól, egy túlhaladott „fejlődési szakaszt" ír le; 2) a „civilizált" szóhoz Sz. elvtárs felkiáltójelet tesz és megjegyzi, hogy „az anyaország és a gyarmatok közötti szoros kapcsolatot" mi „nem vettük számításba".

„Vajjon a védővámrendszer, a vámháborúk, az imperialista háborúk megszakítják-e a proletármozgalom kapcsolatát?" — kérdezi Sz. elvtárs és a következőket válaszolja: „Ha hitelt adunk programunk szövegének — megszakítják, mert szétszaggatják a csere által létesített kapcsolatokat."

Mondhatom, nagyon furcsa bírálat. Először is, sem a védővámrendszer, sem a vámháborúk nem „szaggatják szét" a cserét, hanem csupán módosítják egy időre, vagy félbeszakítják az egyik helyen s ugyanakkor folytatják egy másikon. A jelenlegi háború nem szakította félbe a cserét, csak megnehezítette egyes helyeken, más helyekre terelte át, a csere mint világkapcsolat *megmaradt*. Ennek legszemléltetőbb bizonyítékát a váltóárfolyamok szolgáltatják. Másodszor, Sz. elvtárs tervezetében a következőket olvassuk: „a termelőerők fejlődése, amely az árucsere

és a tőkekivitel alapján minden népet bevont a világgazdaságba" stb. Az imperialista háború ugyanúgy félbeszakítja (egy helyen, egy időre) a tőkekivitelt is, akárcsak a cserét; szóval, Sz. elvtárs „bírálata" *őt magát* is illeti.

Harmadszor, arról volt szó (a régi programban), hogy miért „*vált régen*" nemzetközivé a munkásmozgalom. Vitathatatlan, hogy a tőkekivitel, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka előtt vált ilyenné.

Végeredmény: Sz. elvtárs az imperializmus (a tőkekivitel) meghatározását tartalmazó *kis részt* szemlátomást *nem a megfelelő helyre* szúrta be.

Továbbá, a „civilizált világ" szavak nem tetszenek Sz. elvtársnak, mert az ő véleménye szerint, valami békésre, összhangban levőre, a gyarmatokról való megfeledkezésre céloznak.

Éppen ellenkezőleg. A program, a „civilizált világ"-ról beszélve, rámutat az összhang *hiányára*, a civilizálatlan országok létezésére (ez igenis *tény)*, Sz. elvtárs tervezetéből viszont valami *sokkal inkább összhangban levő* csendül ki, hiszen „egyszerűen minden népnek a világgazdaságba való bevonásáról" van szó!! Mintha minden nép *egyenlően* volna bevonva a világgazdaságba! Mintha nem volna *leigázási* viszony a „civilizált" és a civilizálatlan népek között, éppen a „világgazdaságba való bevonás" *alapján!*

Sz. elvtárs tehát egyenesen *rontott* a régi programon, mind a két általa érintett téma tekintetében. Nála *gyengébben* van kihangsúlyozva a nemzetköziség. Számunkra nagyon fontos rámutatni arra, hogy a nemzetköziség *régen*, jóval a finánctőke korszaka előtt létrejött. És nála a gyarmatokhoz való viszony tekintetében *több* „összhang" csendül ki. Márpedig azt a vitathatatlan tényt, hogy a munkásmozgalom egyelőre, sajnos, *csak* a civilizált országokat fogta át, egyáltalán nem hozzánk illő dolog elhallgatni.

Szívesen egyetértenék Sz. elvtárssal, ha a gyarmatok kizsákmányolására vonatkozólag *világosabb* utalást követelt volna. Ez az imperializmus fogalmának valóban *fontos* alkateleme. De éppen a Sz. elvtárs által javasolt első bekezdésben egyetlen célzás sincs erre. Nála az imperializmus fogalmának különböző alkatelemei, mind a követ-

kezetesség, mind pedig a világosság rovására, *szét vannak szórva* különböző helyeken.

Mindjárt látni fogjuk, mennyire hátrányára válik Sz. elvtárs *egész* tervezetének ez a szétszórtság és ez a következetlenség.

II

Vessen az olvasó egy általános pillantást azoknak a *témáknak* az összefüggésére és sorrendjére, amelyek a régi program különböző bekezdéseiben találhatók (a bekezdések számozásánál Sz. elvtárs számozását vesszük alapul):

1) A munkásmozgalom régen nemzetközivé vált. Mi — annak egyik osztaga vagyunk.

2) A mozgalom végső célját a burzsoá társadalom fejlődésmenete határozza meg. A kiindulópont: a termelési eszközök magántulajdona és a proletárok nincstelensége.

3) A kapitalizmus növekedése. A kistermelők kiszorítása.

4) A kizsákmányolás növekedése (női munka, tartalék-sereg stb.).

5) Válságok.

6) A technikai haladás és az egyenlőtlenség növekedése.

7) A proletárok harcának erősödése. A kapitalizmus szocializmussal való felváltásának anyagi feltételei.

8) A proletariátus szociális forradalma.

9) Ennek feltétele — a proletariátus diktatúrája.

10) A párt feladata — vezetni a proletariátus harcát a szociális forradalomért.

Én egy további témát fűzök hozzá:

11) A kapitalizmus eljutott fejlődésének legfelsőbb fokáig (imperializmus), és most megkezdődött a proletárforradalom korszaka.

Hasonlítsuk össze ezzel a *témáknak* — nem az egyes szövegjavításoknak, hanem igenis a témáknak — a Sz. elvtárs tervezetében található sorrendjét, *valamint az imperializmussal kapcsolatos kiegészítéseinek témáit:*

1) A munkásmozgalom nemzetközi. Mi — annak egyik osztaga vagyunk. (Betoldva: tőkekivitel, világ-

gazdaság, a harc átmenete világforradalomba, vagyis egy kis rész van betoldva az imperializmus meghatározásából.)

2) A mozgalom végső célját a burzsoá társadalom fejlődésmenete határozza meg. Kiindulópont: a termelési eszközök magántulajdona és a proletárok nincstelensége. (Középen betoldva: a mindenható bankok és szindikátusok, a monopolista világszövetségek, vagyis az imperializmus meghatározásának egy másik kis része van betoldva.)

3) A kapitalizmus növekedése. A kistermelők kiszorítása.

4) A kizsákmányolás növekedése (női munka, tartaléksereg, külföldi munkások stb.).

5) Válságok és háborúk. Az imperializmus meghatározásának egy további kis része van betoldva: „kísérletek a világ felosztására"; ismét szerepelnek a monopolista szövetségek és a tőkekivitel; a finánctőke szóhoz zárójelben magyarázat van fűzve: „a banktőke és az ipari tőke egybeolvadásának terméke".

6) A technikai haladás és az egyenlőtlenség növekedése. Az imperializmus meghatározásának egy további kis része van betoldva: a drágaság, a militarizmus. Ismét szerepelnek a monopolista szövetségek.

7) A proletárok harcának erősödése. A kapitalizmus szocializmussal való felváltásának anyagi feltételei. Középen egy betoldás, a mégegyszer megismételt: „monopolkapitalizmus" és egy utalás arra, hogy a bankok és a szindikátusok előkészítik a társadalmi szabályozás stb. apparátusát.

8) A proletariátus szociális forradalma. (Egy betoldás, amely szerint ez a forradalom véget fog vetni a finánctőke uralmának.)

9) A proletariátus diktatúrája, mint ennek feltétele.

10) A párt feladata — vezetni a proletariátus harcát a szociális forradalomért. (Középen egy betoldás, amely szerint ez a forradalom napirendre kerül.)

Úgy hiszem, ebből az összehasonlításból világosan kitűnik, hogy a kiegészítések „mechanikus" jellege (amitől egyes elvtársak féltek) éppen Sz. elvtárs tervezetében fedezhető fel. Az imperializmus meghatározásának különböző kis részei teljesen következetlenül, mozaikszerűen,

különféle pontokban vannak szétszórva. Nem alakul ki átfogó és egységes kép az imperializmusról. Túlságosan sok az ismétlés. Megmaradt a régi beosztás. Megmaradt a program régi általános terve, amely szerint ki kell mutatni, hogy a mozgalom „végső célját" a mai burzsoá társadalom jellege és *fejlődésmenete* „határozza meg". De éppen a „fejlődésmenet" az, ami sehogy sem sikerült, hanem az imperializmus meghatározásának töredékeit kaptuk, amelyek legnagyobbrészt *nem* a megfelelő helyen vannak betoldva.

Nézzük a második bekezdést. Ennek elejét és végét Sz. elvtárs változatlanul hagyta; az elején arról van szó, hogy a termelési eszközök maroknyi ember birtokában vannak, a végén pedig arról, hogy a lakosság többsége proletárokból és félproletárokból áll. A bekezdés *közepén* Sz. elvtárs egy külön mondatot told be, amely szerint a legutóbbi negyedszázad folyamán „a kapitalista alapon megszervezett termelés fölötti közvetlen vagy közvetett rendelkezés a mindenható" bankok, trösztök stb. „kezébe ment át".

Ez *megelőzi* azt a tételt, amelyben arról van szó, hogy *a nagyüzemek kiszorítják a kisüzemeket!!* Ez tudniillik csak a *harmadik* bekezdésben van kifejtve. De hiszen a trösztök éppen annak a folyamatnak legmagasabb és legkésőbbi megnyilvánulási formái, amelynek során a nagyüzemek kiszorítják a kisüzemeket. Elképzelhető-e, hogy előbb beszéljünk a trösztök kialakulásáról és azután arról, hogy a nagyüzemek kiszorítják a kisüzemeket? Talán ez nem bontja meg a logikai sorrendet? Hiszen honnan eredtek a trösztök? Talán nem jutunk elméletileg helytelen eredményre? Hogyan és miért „ment át" kezükbe a rendelkezés? Ezt nem lehet megérteni, ha előzőleg nem jöttünk tisztába azzal, hogy a nagyüzemek kiszorítják a kisüzemeket.

Nézzük a harmadik bekezdést. Témája — a nagyüzemek kiszorítják a kisüzemeket. Sz. elvtárs ennek is meghagyja az elejét (ahol arról van szó, hogy a nagyüzemek jelentősége növekszik) és a végét (a kistermelők kiszorulnak), a közepére pedig betoldja, hogy a nagyüzemek „gigászi szervezetekké olvadnak egybe, amelyek a termelés

és a forgalom egész sor egymásra következő fokát egyesítik". De ez a betoldás már más témával foglalkozik, nevezetesen — a termelési eszközök koncentrációjával és a munkának a kapitalizmus által történő társadalmasításával, a kapitalizmusnak szocializmussal való felváltásához szükséges anyagi feltételek megteremtésével. A régi programban ez a téma csak a hetedik bekezdésben van feldolgozva.

Sz. elvtárs meghagyja ezt az általános tervet. Ő is *csak a hetedik bekezdésben* beszél a kapitalizmus szocializmussal való felváltásának anyagi feltételeiről. Ő is meghagyja ebben a hetedik bekezdésben az utalást a termelési eszközök koncentrációjára és a munka társadalmasítására!

Az eredmény az, hogy a koncentrációra való utalás egy töredéke a koncentrációval külön foglalkozó általános, összefoglaló, egységes pontot néhány ponttal *megelőzően* van betoldva. Ez a logikátlanság netovábbja és csak arra alkalmas, hogy a nagy tömegek számára megnehezítse programunk megértését.

III

A program ötödik bekezdését, amelyben a válságokról van szó, Sz. elvtárs „általános átdolgozásnak veti alá". Úgy találja, hogy a régi program „a népszerűség kedvéért vét az elmélet követelményei ellen" és „eltér Marx válságelméletétől".

Sz. elvtárs úgy vélekedik, hogy a régi programban használt „túltermelés" szó a válságok „magyarázatának alapjául" szolgál, és hogy „az ilyen felfogás inkább Rodbertus elméletének felel meg, aki a válságok megmagyarázása során a munkásosztály fogyasztásának elégtelenségéből indult ki."

Hogy mennyire szerencsétlenek Sz. elvtársnak ezek a kutatásai holmi elméleti eretnekség után, hogy mennyire *hajánál fogva* ráncigálja elő ezen a helyen Rodbertust, az a régi szöveg és a Sz. elvtárs által előterjesztett új szöveg összehasonlítása alapján könnyen felismerhető.

A régi szövegben (a negyedik bekezdésben) a „tech-

nikai haladásra", a munkások kizsákmányolási fokának emelkedésére és a munkaerőkereslet viszonylagos csökkenésére való utalás *után* ez áll: „A burzsoá országoknak *ez* a belső helyzete stb. egyre jobban megnehezíti az állandóan növekvő mennyiségben termelt áruk eladását. A *túltermelés*, amely kifejezésre jut a válságokban... és a pangás időszakaiban... elkerülhetetlen következménye..."

Világos, hogy itt egyáltalán nem szolgál a „magyarázat alapjául" a túltermelés, hanem csupán *le van írva*, miből erednek a válságok és az ipari pangás időszakai. Sz. elvtárs tervezetében a következőket olvassuk:

„A termelőerők ilyen ellentmondásos formákban végbemenő és csak a profithajszára irányuló fejlődésének — amikor ugyanis a termelési feltételek összeütközésbe kerülnek a fogyasztás feltételeivel, a tőke realizálásának feltételei a tőkefelhalmozás feltételeivel — elkerülhetetlen következményei az éles ipari válságok és depressziók, amelyek az állandóan növekvő mennyiségben anarchikusan termelt áruk értékesítésének fennakadását jelentik."

Sz. elvtárs ugyanazt mondta, hiszen a „növekvő mennyiségben" termelt áruk „értékesítésének fennakadása" nem egyéb mint *túltermelés*. Sz. elvtárs teljesen alaptalanul fél ettől a szótól, amelyben nincs semmi helytelen. Sz. elvtárs teljesen alaptalanul írja azt, hogy a „túltermelés" **szó helyébe „ugyanolyan, sőt még több joggal tehetjük az elégtelen termelés szavakat"** (a moszkvai brosúra, 15. old.).

Próbálja csak meg az „állandóan növekvő mennyiségben termelt áruk értékesítésének fennakadását" „elégtelen termelésnek" nevezni! Ez sehogyan sem fog sikerülni önnek.

A rodbertusizmus egyáltalán nem a „túltermelés" szó használatából áll (hiszen ez az egyetlen olyan szó, amely *pontosan írja le* a kapitalizmus egyik legmélyrehatóbb *ellentmondását)*, hanem a válságoknak *csak* a munkásosztály elégtelen fogyasztásával való magyarázatából. De a régi program *nem* erre vezeti vissza a válságokat. Amire hivatkozik, az „a burzsoá országoknak *ez* a belső

helyzete", amelyre előbb, az előző bekezdésben éppen rámutatott, s amelynek lényege a „technikai haladás" és az, hogy „viszonylag kevesebb munkaerőre van szükség". Emellett a régi programban szó van az „élesedő versengésről a világpiacon".

Ezen a helyen arról, hogy a felhalmozás feltételei összeütközésbe kerülnek a realizálás feltételeivel, éppen az *alapvető* dolog van megmondva, mégpedig sokkal *világosabban*. Az elmélet ezen a helyen nincs „elárulva" a „népszerűség kedvéért", mint Sz. elvtárs tévesen gondolja, hanem világosan és népszerűen van kifejtve; ez — előny.

Persze, a válságokról köteteket lehet írni, lehet konkrétabban elemezni a felhalmozás feltételeit, lehet beszélni a *termelési eszközök* szerepéről, a termelési eszközökben testet öltött értéktöbblet és változó tőke kicseréléséről fogyasztási cikkekben testet öltött állandó tőkére, az állandó tőke elértéktelenedéséről új találmányok következtében és így tovább és így tovább. De hiszen erre Sz. elvtárs sem tesz kísérletet!! Az, amit a programon állítólag javított, csupán a következőkből áll:

1) Meghagyta eredeti formájában az átmenetet a 4. bekezdésről az 5. bekezdésre — a technikai haladásról stb. való utalásról a válságokra — de mivel kihagyta az „*ez* a helyzete" szavakat, *lazította az összefüggést* a két bekezdés között.

2) Elméletiesen hangzó frázisokat fűzött hozzá, amelyek szerint a termelési feltételek összeütközésbe kerülnek a fogyasztási feltételekkel, a realizálás feltételei pedig a felhalmozás feltételeivel, olyan frázisokat, amelyekben ugyan nincs semmi helytelen, de amelyekben nincs új gondolat sem, hiszen az, ami éppen ebben a kérdésben alapvető, az előző bekezdésben világosabban van megmondva.

3) Hozzáfűzte a program számára kevéssé megfelelő „profithajsza" kifejezést, amelyet itt talán éppen a „népszerűség *kedvéért*" használ, hiszen *ugyanez a gondolat* ismételten kifejezésre jut mind a „realizálás feltételei", mind az „áru"-termelés stb. szavakban.

4) Felcseréli a „pangás" szót a „depresszió" szóval; nem szerencsés felcserélés.

5) Hozzáfűzi a régi szöveghez az „anarchikusan" szót („az állandóan növekvő mennyiségben anarchikusan termelt áruk"). Ez a hozzátoldás elméletileg helytelen, mert éppen ez az „anarchia", vagy — ha az Erfurti Program tervezetében használt és Engels által vita tárgyává tett kifejezést használjuk — „tervszerűtlenség", *nem* jellemző a trösztökre*.

Sz. elvtárs a következőkre lyukadt ki:

„... Az árukat állandóan növekvő mennyiségben anarchikusan termelik. A kapitalista szövetségeknek (trösztöknek stb.) azok a kísérletei, hogy a termelés korlátozásával kiküszöbölje**k** a válságokat, kudarcot vallanak" stb ...

Csakhogy éppen a trösztök az árukat *nem* anarchikusan, hanem számítások alapján termelik. A trösztök *nemcsak* „korlátozzák" a termelést. *Kísérleteket* a válságok kiküszöbölésére a trösztök nem tesznek, ilyen „kísérletek" a trösztök részéről nem lehetségesek. Sz. elvtársnál több pontatlanság található. Azt kellene mondani: bár a trösztök az árukat nem anarchikusan termelik, hanem számítások alapján, a válságok mégsem küszöbölhetők ki a kapitalizmus fentebb említett sajátságai folytán, amelyek a trösztöknél is megmaradnak. Ha pedig a trösztök a legnagyobb fellendülés és spekuláció időszakaiban korlátozzák a termelést, azért, hogy „ne bukjanak bele", ezzel a legjobb esetben a legnagyobb vállalatokat óvják meg, a válságok azonban mindamellett bekövetkeznek.

A válságok kérdéséről mondottakat összefoglalva, arra a következtetésre jutunk, hogy Sz. elvtárs tervezete *nem* javít a régi programon. Ellenkezőleg, az új tervezet pontatlanságokat tartalmaz. A régi program kijavításának szükségessége bebizonyítatlan maradt.

---

* Engels bírálta az Erfurti Program tervezetében szereplő „magántermelés" és „tervszerűtlenség" kifejezéseket, és a következőket írta: „Ha a részvénytársaságokról áttérünk a trösztökre, amelyek egész iparágakat uralnak és monopolizálnak, akkor nemcsak a magántermelés szűnik meg, hanem a tervszerűtlenség is"[41].

IV

Az imperialista jellegű háborúk kérdésében Sz. elvtárs tervezete két tekintetben hibás, elméleti helytelensége következtében.

Először, nem tartalmazza a most folyó, a jelenlegi háború értékelését. Az áll benne, hogy az imperialista korszak imperialista háborúkat szül. Ez igaz, és ezt a programban természetesen meg kellett mondani. De ez kevés. Azonkívül feltétlenül meg kell mondani, hogy éppen a jelenlegi 1914—1917-es háború — imperialista háború. A német „Spartacus" csoport 1915-ben német nyelven kiadott „téziseiben" azzal az állítással lépett elő, hogy az imperializmus korszakában nemzeti háborúk *nem lehetségesek*[42]. Ez nyilvánvalóan helytelen állítás, mert a nemzetek elnyomását az imperializmus erősen fokozza, s ennek következtében nemcsak lehetségesek és valószínűek, hanem egyenesen elkerülhetetlenek a nemzeti felkelések és a nemzeti háborúk (a felkelések és a háborúk megkülönböztetésére irányuló kísérletek kudarcra volnának kárhoztatva).

A marxizmus megköveteli, hogy minden egyes háborút konkrét adatok alapján feltétlenül pontosan értékeljünk. A jelenlegi háború kérdésének általános megjegyzésekkel való elintézése elméletileg helytelen, gyakorlatilag pedig megengedhetetlen, hiszen éppen ilyen általános megjegyzésekkel takaróznak az opportunisták, akik ezzel kibúvót biztosítanak maguknak: az imperializmus, úgymond, az imperialista háborúk korszaka, de *ez* a háború *nem* volt *egészen* imperialista háború (így okoskodott például Kautsky).

Másodszor, Sz. elvtárs úgy kapcsolja *egybe* a „válságokat és a háborúkat", mint általában a kapitalizmusnak, és különösen a legújabb kapitalizmusnak holmi olyan két velejáróját, amelyek teljesen elválaszthatatlanok egymástól. A moszkvai brosúra 20—21. oldalán Sz. elvtárs tervezetében *háromszor* ismétlődik a válságoknak és a háborúknak ez az egybekapcsolása. Itt nemcsak arról van szó, hogy a programban nem kívánatosak az ismétlések. Itt elvi helytelenségről van szó.

A válságok, éppen a túltermelés, vagy ha már Sz. elvtárs száműzi a túltermelés szót, az „áruk értékesítésének fennakadása" formájában, olyan jelenséget testesítenek meg, amely *kizárólag* a kapitalizmusra jellemző. A háborúk viszont jellemzők mind a rabszolgaságon, mind a jobbágyságon alapuló gazdasági rendszerre. Imperialista háborúk ugyancsak előfordultak mind a rabszolgaság talaján (Róma és Karthagó háborúja mindkét részről imperialista háború volt), mind a középkorban, mind a kereskedelmi kapitalizmus korszakában. Minden olyan háborút, amelyben *mindkét* hadviselő fél elnyom idegen országokat vagy népeket, és a zsákmány felosztásáért, azért harcol, hogy „ki nyomjon el vagy fosztogasson többet", nem nevezhetünk másnak, mint imperialista háborúnak.

Ha azt mondjuk, hogy csak a legújabb kapitalizmus, csak az imperializmus hozott magával imperialista háborúkat, ez helyes, mert a kapitalizmus *előző* szakaszát, a szabadverseny szakaszát vagy a monopóliumelőtti kapitalizmus szakaszát elsősorban a nyugateurópai *nemzeti* háborúk jellemezték. De ha azt mondjuk, hogy az előző szakaszban egyáltalán nem voltak imperialista háborúk, ez már helytelen lesz, ez először is azt fogja jelenteni, hogy megfeledkezünk a „gyarmati háborúkról", amelyek *szintén* imperialista háborúk.

Másodszor pedig, helytelen éppen a válságok és a háborúk *egybekapcsolása*, mert ezek egészen különböző természetű jelenségek, különböző a történelmi eredetük és különböző az osztályjelentőségük. Így például nem lehet azt mondani, amit Sz. elvtárs mond tervezetében: „Mind a válságok, mind a háborúk, a maguk részéről, még jobban tönkreteszik a kistermelőket, még jobban növelik a bérmunka függését a tőkétől . . ." Hiszen *lehetségesek* olyan háborúk, amelyeket a bérmunkának a tőke uralma alól való felszabadítása érdekében folytatnak a bérmunkásoknak a tőkésosztály elleni harca során, nemcsak reakciós-imperialista háborúk, hanem forradalmi háborúk is lehetségesek. „A háború" az egyik *vagy* a másik osztály „politikájának folytatása"; és minden osztálytársadalomban, a rabszolgatartó, a hűbéri és a kapitalista társadalomban egyaránt, előfordultak olyan háborúk,

amelyek az elnyomó osztályok politikáját folytatták, s ugyanígy előfordultak olyan háborúk, amelyek az elnyomott osztályok politikáját folytatták. Ugyanannál az oknál fogva nem lehet azt mondani, amit Sz. elvtárs mond, hogy tudniillik „a válságok és a háborúk azt mutatják, hogy a kapitalista rendszer a termelőerők fejlődésének formájából azok fékjévé válik".

Hogy a jelenlegi imperialista háború reakciós jellege és a velejáró terhek folytán forradalmasítja a tömegeket és sietteti a forradalmat, ez igaz, ezt meg kell mondani. Általában az imperialista háborúkra, mint az imperializmus korszakára nézve *tipikus* háborúkra vonatkozólag is igaz lesz ez, és ezt meg lehet mondani. De nem lehet ezt elmondani általában mindenféle „háborúról", továbbá, semmiképpen sem szabad egybekapcsolni a válságokat és a háborúkat.

V

Most össze kell foglalnunk annak a legfőbb kérdésnek az eredményeit, amelyet valamennyi bolsevik egyhangúlag elfogadott határozata szerint elsősorban kell megvilágítani és értékelni az új programban. Ez az *imperializmus* kérdése. Szokolnyikov elvtárs amellett van, hogy ez a megvilágítás és ez az értékelés célszerűbb, hogy úgy mondjuk, részletenként, olyanformán, hogy az imperializmus különböző ismérveit elosztjuk a program különböző pontjai között; én úgy gondolom, hogy célszerűbb, ha ezt a program egy külön pontjában vagy egy külön részében tesszük, s ebben összefoglaljuk mindazt, amit az imperializmusról mondani kell. A párttagoknak most mindkét tervezet rendelkezésére áll, és a kongresszuson határozatot fognak hozni. Mi azonban teljesen egyetértünk Szokolnyikov elvtárssal abban, hogy az imperializmusról beszélni kell, s csak az marad hátra, hogy megvizsgáljuk, nincs-e nézeteltérés abban a tekintetben, *hogyan* kell megvilágítani és értékelni az imperializmust.

Hasonlítsuk össze az új program két tervezetét ebből a szempontból. Az én tervezetemben az imperializmus öt fő megkülönböztető ismertetőjele szerepel: 1) a kapitalisták monopolista szövetségei; 2) a banktőke

egybeolvadása az ipari tőkével; 3) az idegen országokba irányuló tőkekivitel; 4) a világ területi felosztása, már befejeződött felosztása; 5) a világ felosztása a gazdaságilag nemzetközi trösztök között. („Az imperializmus mint a kapitalizmus legújabb szakasza" c. brosúrámban, amely később jelent meg, mint az „Anyag a pártprogram felülvizsgálásához", az imperializmusnak ezt az öt megkülönböztető ismertetőjelét a 85. oldalon sorolom fel*.) Szokolnyikov elvtárs tervezetében alapjában véve ugyanezt az öt fő ismertetőjelet találjuk, úgyhogy az imperializmus kérdésével kapcsolatban pártunkban nyilván tökéletes elvi egyetértés alakul ki, ami várható is volt, hiszen pártunknak ebben a kérdésben mind szóbelileg, mind pedig a sajtó útján kifejtett gyakorlati agitációja már régen, a forradalom kezdetétől fogva megmutatta, hogy ebben a döntő kérdésben a bolsevikok valamennyien teljesen megegyeznek.

Még csak azt kell megvizsgálni, hogy milyen *megfogalmazási* különbségek vannak az imperializmus meghatározása és jellemzése terén a két tervezet között. Mindkét tervezet konkrét utalást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy milyen időponttól kezdve beszélhetünk tulajdonképpen a kapitalizmusnak imperializmussá változásáról, és aligha vitatható, hogy az ilyen utalás a pontosság és a gazdasági fejlődés egész értékelésének történelmi helyessége érdekében szükséges. Sz. elvtárs azt mondja, hogy „a legutóbbi negyedszázad folyamán", nálam arról van szó, hogy „körülbelül a XX. század kezdetétől fogva". Az imperializmusról szóló imént említett brosúrában (például a 10—11. oldalon**) egy közgazdász kijelentéseit idézem, aki a kartelleket és a szindikátusokat speciálisan tanulmányozta, és aki szerint Európában a kartellek *teljes* győzelme felé vezető úton a fordulópont az 1900—1903-as válság volt. Ezért szerintem pontosabb lesz, ha azt mondjuk, hogy „körülbelül a XX. század kezdetétől fogva", mint azt mondani, hogy „a legutóbbi negyedszázad folyamán". Ez helyesebb lesz továbbá azért is,

* Lásd *Lenin* Művei. 22. köt. 1951. 276. old. — *Szerk.*
** Lásd *Lenin* Művei. 22. köt. 1951. 206—208. old. — *Szerk.*

mert mind az a szakíró, akire az imént hivatkoztam, mind általában az európai közgazdászok, leggyakrabban német adatokkal dolgoznak, Németország viszont a kartellek kialakulása terén *túlszárnyalta* a többi országot.

Továbbá. A monopóliumokról az én tervezetemben az áll, hogy „a kapitalisták monopolista szövetségei döntő jelentőségre tettek szert". Sz. elvtárs tervezetében a monopolista szövetségekre való utalás *többször* ismétlődik, de mindezen utalások között csak egyről mondható el, hogy viszonylag határozott, mégpedig a következőről:

„... A legutóbbi negyedszázad folyamán a kapitalista alapon megszervezett termelés fölötti közvetlen vagy közvetett rendelkezés a mindenható, egymással szövetkező bankok, trösztök és szindikátusok kezébe ment át, amelyek a finánctőke maroknyi mágnása által vezetett monopolista világszövetségeket alakítanak."

Úgy vélem, hogy itt túlságosan sok az „agitáció", azaz a programba „a népszerűség kedvéért" olyasmi van betoldva, aminek programban nincs helye. Ujságcikkekben, beszédekben, népszerű brosúrákban szükséges az „agitáció", de a pártprogramnak ökonómiai pontossággal kell kitűnnie és semmi fölöslegeset sem szabad tartalmaznia. Hogy a monopolista szövetségek „döntő jelentőségre" tettek szert, ez szerintem a legpontosabb és mindent megmond. A Sz. elvtárs tervezetéből idézett bekezdésben viszont nemcsak sok fölösleges dolog van, hanem elméletileg is kétes a „kapitalista alapon megszervezett termelés fölötti rendelkezés" kifejezés. Csak a kapitalista alapon megszervezett fölötti? Nem. Ez túlságosan gyenge. A közismerten *nem* kapitalista alapon megszervezett termelés: a kisiparosoké, a parasztoké, a gyarmatokon a kis gyapottermelőké stb. stb. is függőségbe került a bankokkal és általában a finánctőkével szemben. Ha általában a „világkapitalizmusról" beszélünk (márpedig, ha nem akarunk hibát elkövetni, csak arról beszélhetünk itt), akkor azt mondva, hogy a monopolista szövetségek „döntő jelentőségre" tettek szert, *semilyen* termelőt nem zárunk ki az e döntő jelentőségnek való alárendeltségből. A mono-

polista szervezetek befolyását a „kapitalista alapon megszervezett termelésre" korlátozni — helytelen.

Továbbá, Sz. elvtárs tervezetében a bankok szerepéről egy és ugyanaz a dolog kétszer szerepel: egyszer az imént idézett bekezdésben, másodszor — a válságokról és háborúkról szóló bekezdésben, amely a meghatározást tartalmazza: „a finánctőke (a banktőke és az ipari tőke egybeolvadásának terméke)". Az én tervezetemben az áll, hogy „a rendkívül nagy mértékben összpontosult banktőke egybeolvadt az ipari tőkével". A programban elég ezt egyszer megmondani.

A harmadik ismertetőjel: „igen nagy mértékben kifejlődött az idegen országokba irányuló tőkekivitel" (ez áll az én tervezetemben). Sz. elvtárs tervezetében egy helyen egyszerű utalást találunk a „tőkekivitelre", egy másik helyen egészen más összefüggésben olyan „új országokról" van szó, „amelyek ... az extraprofitot hajhászó exportált tőke befektetési területei". Nehezen ismerhetjük itt el helyesnek az utalást az extraprofitra és az új országokra, hiszen a tőkekivitel Németországból Olaszországba, Franciaországból Svájcba stb. szintén kifejlődött. Az imperializmus korszakában a régi országokba irányuló tőkekivitel is elkezdődött, mégpedig nem csupán az *extra*profit kedvéért. Az, ami helytálló az új országok tekintetében, nem állja meg a helyét általában a tőkekivitel tekintetében.

A negyedik ismertetőjel az, amit Hilferding „gazdasági területért folytatott harcnak" nevezett. Ez a megjelölés *nem* pontos, mert nem juttatja kifejezésre a modern imperializmus és a gazdasági területért folytatott harc *megelőző* formái közötti fő különbséget. Gazdasági területért az ókori Rómában is harcoltak, harcoltak a XVI—XVIII. század európai államai is, amikor gyarmatokat hódítottak, harcolt a régi Oroszország is, amikor meghódította Szibériát stb. stb. A modern imperializmus megkülönböztető ismérve az, hogy (mint az én programtervezetemben áll) „a leggazdagabb országok területileg már felosztották egymás között az egész világot", vagyis a földteke felosztása az államok között befejeződött. Éppen ebből a körülményből következik a világ *újra-*

felosztásáért folyó harc különös élessége, az összeütközések különös élessége, ami háborúkra vezet.

Sz. elvtárs tervezetében ez igen bőbeszédűen és elméletileg aligha helyesen van kifejezve. Mindjárt idézni fogom az ő megfogalmazását, minthogy azonban ez a megfogalmazás egyben a világ gazdasági felosztásának kérdését is magában foglalja, előbb az imperializmusnak ezt az utolsó, ötödik ismérvét is feltétlenül érinteni kell. Az én tervezetemben ez a következőképpen van megfogalmazva:

„... Megkezdődött a világ gazdasági felosztása a nemzetközi trösztök között." A politikai gazdaságtan és a statisztika adatai nem engedik meg, hogy többet mondjunk. A világ *ilyen* felosztása nagyon fontos folyamat, de ez még csak megkezdődött. A világnak *ezért* a felosztásáért, az *újrafelosztásért*, csak akkor következnek be imperialista háborúk, amikor a területi felosztás befejeződött, vagyis amikor már *nem* maradt olyan „szabad" terület, amelyet el lehet foglalni a versenytárs ellen folytatott háború nélkül.

Most pedig vegyük szemügyre Sz. elvtárs fogalmazását:

„De a tőkés viszonyok uralmának területe szakadatlanul bővül kifelé is, olyan új országokba való átvitelük útján, amelyek a kapitalisták monopolista szövetségei számára árupiacok, nyersanyagszállítók és az extraprofitot hajhászó exportált tőke befektetési területei. A financtőke (a banktőke és az ipari tőke egybeolvadásának terméke) rendelkezésére álló felhalmozott értéktöbblet óriási tömegeit a világpiacra dobják. A kapitalisták hatalmas, nemzeti, sőt néha nemzetközi méretekben megszervezett szövetségeinek versengése a piacon való uralkodásért, a gyengébb országok területeinek birtoklásáért vagy ellenőrzéséért, azaz kíméletlen elnyomásuk előjogáért, elkerülhetetlenül oda vezet, hogy kísérleteket tesznek az egész világnak a leggazdagabb kapitalista államok közötti felosztására, az imperialista háborúkra, amelyek általános nyomort, pusztulást és elvadulást vonnak maguk után."

Itt túlságosan sok a szó, és számos elméleti helytelenséget takarnak. Nem beszélhetünk arról, hogy „kísérleteket" tesznek a világ felosztására, mert a világ *már*

fel van osztva. Az 1914—1917-es háború nem a világ „felosztásának kísérlete", hanem harc a már felosztott világ *újrafelosztásáért*. A háború elkerülhetetlenné vált a kapitalizmus számára, mert az imperializmus több évvel a háború előtt *felosztotta* a világot a régi, hogy úgymondjuk, erőnormáknak megfelelően, amelyeken a háború van hivatva „javítani".

A harc a gyarmatokért („új országokért"), a harc „a gyengébb országok területeinek birtokolásáért", mindez megvolt az imperializmus *előtt* is. A modern imperializmust *más* jellemzi, nevezetesen az, hogy a XX. század elején már az egész földet elfoglalták az egyes államok, az egész föld fel volt osztva. Éppen ezért nem mehetett végbe „a világ fölötti uralom" *újrafelosztása* a kapitalizmus alapján másképpen, mint világháború árán. „A kapitalisták nemzetközi méretekben megszervezett szövetségeire" szintén volt példa az imperializmus *előtt* is: minden részvénytársaság, amelyben különböző országok tőkései vesznek részt „a kapitalisták nemzetközi méretekben megszervezett szövetsége".

Az imperializmust *más* jellemzi, az, ami korábban, a XX. század előtt, *nem volt*, nevezetesen: a világ gazdasági felosztása a nemzetközi trösztök között, az országoknak, mint elhelyezési területnek, *szerződés alapján* való felosztása e trösztök között. Éppen ez nem jut kifejezésre Sz. elvtárs tervezetében, úgy hogy az imperializmus ereje *gyengébbnek* van feltüntetve, mint amilyen a valóságban.

Végül, elméletileg helytelen azt mondani, hogy a felhalmozott *értéktöbblet* tömegeit a világpiacra dobják. Ez hasonlít Proudhon realizálási elméletéhez, amely szerint a tőkések könnyen realizálhatják mind az állandó, mind a változó tőkét, de nehézségeik vannak az értéktöbblet realizálása során. A valóságban a tőkések nemcsak az értéktöbbletet, hanem a változó tőkét és az állandó tőkét sem realizálhatják nehézségek és válságok nélkül. A piacra árutömegeket dobnak, amelyek nemcsak felhalmozott értéket testesítenek meg, hanem olyan értéket is, amely a változó tőkét és az állandó tőkét termeli újra. Például, a világpiacra dobnak olyan sin- vagy vastömegeket, amelyeknek a munkások szükségletét szolgáló fogyasz-

tási cikkekre vagy más termelési eszközökre (fa, ásványolaj stb.) való kicserélés útján kell realizálódniok.

VI

Szokolnyikov elvtárs tervezetének elemzését befejezve, külön ki kell emelnünk egy igen értékes kiegészítést, amelyet ő javasol, s amelyet véleményem szerint el kellene fogadni, sőt ki kellene bővíteni. Nevezetesen: azt javasolja, hogy abba a bekezdésbe, amelyben a technikai haladásról és a női meg a gyermekmunka felhasználásának növekedéséről van szó, be kell toldani a következőket: „valamint az elmaradott országokból behozott szakképzetlen külföldi munkások munkáját" (alkalmazni). Ez értékes és szükséges betoldás. Éppen az imperializmusra különösen jellemző az elmaradott országokból bevándorolt *rosszabbul fizetett* munkások munkájának ilyen kizsákmányolása. Bizonyos fokig éppen ezen alapul az imperialista, a gazdag országok *élősdisége*, amelyek saját munkásaiknak egy részét is megvesztegetik olyanformán, hogy az „olcsó" külföldi munkások munkájának mértéktelen és szemérmetlen kizsákmányolásával egyidejűleg magasabb bért fizetnek nekik. Hozzá kellene tenni a „rosszabbul fizetett" szavakat, valamint az „és gyakran jogfosztott" szavakat is, mert a „civilizált" országok kizsákmányolói mindig kihasználják azt, hogy a behozott külföldi munkások jogfosztottak. Ez állandóan megfigyelhető nemcsak Németországban az orosz, vagyis az Oroszországból érkezett munkásokkal kapcsolatban, hanem Svájcban is az olasz, Franciaországban a spanyol és olasz munkásokkal kapcsolatban stb.

Talán célszerű volna erősebben hangsúlyozni és szemléltetőbben kifejezésre juttatni a programban, hogy maroknyi igen gazdag imperialista ország válik ki, amelyek élősdi módon meggazdagodnak a gyarmatok és gyenge nemzetek kifosztása révén. Ez az imperializmusnak igen fontos sajátossága, amely, többek között, bizonyos fokig megkönnyíti, hogy mélyreható forradalmi mozgalmak jöjjenek létre az imperialista fosztogatásnak alávetett és az imperialista óriások részéről (ilyen Oroszország) a felosztás és megfojtás veszélyének kitett országokban, s fordítva,

bizonyos fokig megnehezíti, hogy mélyreható forradalmi mozgalmak jöjjenek létre az olyan országokban, amelyek sok gyarmatot és idegen országot fosztogatnak imperialista módra, és ilyenképpen saját lakosságuk (viszonylag) igen nagy részét az imperialista zsákmány felosztásának *részeseivé* teszik.

Ezért azt javasolnám, hogy toldjunk be, akár az én tervezetemnek azon a helyén, amely a szociálsovinizmus jellemzését tartalmazza (a brosúra 22. oldalán*), egy utalást arra vonatkozóan, hogy a leggazdagabb országok számos más országot kizsákmányolnak. A tervezet megfelelő helye a következőképpen hangzana (dőlt betűkkel az új betoldásokat emelem ki):

„Ilyen eltorzítás, egyrészt a szociálsovinizmus, a szavakban szocialista, a valóságban soviniszta irányzat, amely a «haza védelmének» jelszavával leplezi «saját» nemzeti burzsoáziája rabló érdekeinek védelmét *az imperialista háborúban, valamint az olyan gazdag nemzethez tartozó polgárok kiváltságos helyzetének védelmét, amely óriási jövedelemre tesz szert a gyarmatok és gyenge nemzetek fosztogatásából.* Ilyen eltorzítás, másrészt, az éppannyira elterjedt és nemzetközi «centrista» irányzat" stb.

„Az imperialista háborúban" szavak betoldása elengedhetetlen, tekintettel a nagyobb pontosságra: a „haza védelme" jelszó nem egyéb, mint a háború igazolásának jelszava, jogosságának, igazságosságának elismerése. A háborúk különbözők. Lehetségesek forradalmi háborúk is. Ezért egészen pontosan kell megmondani, hogy itt igenis imperialista háborúról van szó. Ez az összefüggésből kiderül, de ha el akarjuk kerülni a félremagyarázásokat, ennek nem az összefüggésből kell kiderülnie, hanem ezt nyíltan és világosan kell megmondani.

VII

A program általános, vagy elméleti részéről áttérünk a minimális programra. Itt mindjárt N. Buharin és V. Szmirnov elvtársnak arra a látszólag „igen radikális",

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 491. old. — *Szerk.*

de igen kevéssé megalapozott javaslatára bukkanunk, hogy *teljesen ki kell hagyni* a minimális programot. A maximális programra és minimális programra való felosztás, úgymond, „idejét multa", mire kell az, ha egyszer a szocializmushoz való átmenetről van szó. Ne legyen semmiféle minimális program, legyen a program közvetlenül a szocializmushoz való átmenet rendszabályainak programja.

Ez a javaslata a két megnevezett elvtársnak, akik azonban valamely oknál fogva nem szánták rá magukat, hogy ennek megfelelő tervezetet terjesszenek elő (bár az a körülmény, hogy a legközelebbi pártkongresszusnak napirendjére van tűzve a pártprogram felülvizsgálása, egyenesen kötelezte ezeket az elvtársakat egy ilyen tervezet összeállítására). Lehetséges, hogy a „radikálisnak" látszó javaslat szerzői maguk sem voltak bizonyosak a dolgukban... Bárhogy legyen is, véleményüket meg kell vizsgálni.

A háború és a gazdasági bomlás minden országot rákényszerített arra, hogy a monopolista kapitalizmustól az állammonopolista kapitalizmus felé haladjanak. Ez az objektív helyzet. De a forradalom viszonyai között, forradalom idején, az állammonopolista kapitalizmus *közvetlenül* átmegy a szocializmusba. Forradalom idején nem lehet előrehaladni, ha nem a szocializmus felé haladunk — ez az objektív, a háború és a forradalom teremtette helyzet. Ezzel vetett számot Áprilisi Konferenciánk, amikor kiadta a „Szovjetek Köztársaságának" (a proletárdiktatúra politikai formájának) és a bankok meg szindikátusok államosításának (a szocializmushoz való átmenet egyik alapvető rendszabályának) jelszavát. Eddig a bolsevikok mind megegyeznek egymással és egyetértenek. De V. Szmirnov és N. Buharin elvtársak tovább akarnak menni és *egészen* törölni akarják a minimális programot. Ez azt jelentené, hogy annak a bölcs közmondásnak bölcs tanácsa ellenére járunk el, amely így hangzik:

„Ne dicsekedj a csatába menet, hanem dicsekedj a csatából jövet."

Mi csatába megyünk, azaz harcolunk azért, hogy pártunk meghódítsa a politikai hatalmat. Ez a hatalom a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrája volna. Amikor ezt a hatalmat kézbevesszük, egyáltalán nem félünk

túllépni a burzsoá rend kereteit, sőt ellenkezőleg, világosan, nyiltan, pontosan és ország-világ előtt megmondjuk, hogy mi túllépjük ezeket a kereteket, hogy mi félelem nélkül fogunk előrehaladni a szocializmus felé, és hogy utunk a szovjet köztársaságon át, a bankok és szindikátusok államosításán át, a munkásellenőrzésen, az általános munkakötelezettségen, a föld nacionalizálásán, a földesúri felszerelés elkobzásán stb. stb. át vezet. Ebben az értelemben megadtuk a szocializmushoz való átmenet rendszabályainak programját.

De ne dicsekedjünk a csatába menet, ne töröljük a minimális programot, mert ez egyértelmű volna az üres dicsekvéssel: nem akarunk semmit „követelni a burzsoáziától", hanem mindent magunk akarunk megvalósítani, nem akarunk aprómunkát végezni a burzsoá rend keretein belül.

Ez üres dicsekvés volna, hiszen előbb meg kell hódítani a hatalmat, mi pedig még nem hódítottuk meg. Előbb meg kell valósítani a gyakorlatban a szocializmushoz való átmenet rendszabályait, el kell vezetni forradalmunkat a szocialista világforradalom győzelméhez, s akkor azután, *„a csatából jövet"*, már lehet és kell is törölni a minimális programot, *mint olyasmit, amire nincs többé szükség.*

Lehet-e most kezeskedni azért, hogy nincs rá többé szükség? Természetesen nem lehet, annál az egyszerű oknál fogva, mert még nem hódítottuk meg a hatalmat, nem valósítottuk meg a szocializmust, sőt még a szocialista világforradalom kezdetét sem értük meg.

Szilárdan, bátran, ingadozások nélkül kell *haladni* e cél felé, de nevetséges kijelenteni, hogy már elértük, amikor köztudomású, hogy még nem értük el. Ha már most töröljük a minimális programot, az egyértelmű annak kijelentésével, proklamálásával (egyszerűbben szólva, azzal a dicsekvéssel), „hogy már győztünk".

Nem, kedves elvtársak, még nem győztünk.

Nem tudjuk, hogy holnap fogunk-e győzni, vagy valamivel később. (Jómagam hajlandó vagyok azt gondolni, hogy holnap — ezt 1917 október 6-án írom —, és hogy elkéshetünk a hatalom kézbevételével, de a holnap mégiscsak holnap, nem pedig ma.) Nem tudjuk, hogy győ-

zelmünk után milyen gyorsan következik be a forradalom Nyugaton. Nem tudjuk, nem lesznek-e a mi győzelmünk után még átmeneti reakciós időszakok, olyan időszakok, amelyekben az ellenforradalom győz — ebben nincs semmi lehetetlenség —, s ezért, miután győztünk, „hármas lövészárokvonalat" építünk majd ki az ilyen lehetőséggel szemben.

Mindezt nem tudjuk és *nem is tudhatjuk.* Ezt senki *sem tudhatja.* S éppen ezért nevetséges törölni a minimális programot, amire *szükség van* mindaddig, amíg még a burzsoá rend keretei között élünk, amíg még nem törtük össze ezeket a kereteket, nem valósítottuk meg azt, ami a szocializmushoz való átmenet szempontjából alapvető, nem vertük le, és miután levertük, nem semmisítettük meg az ellenséget (a burzsoáziát). Mindez meglesz és talán sokkal hamarabb lesz meg, mint sokan hiszik (én magam úgy gondolom, hogy ennek holnap *meg kell kezdődnie), de ez még nincs meg.*

Vegyük a minimális program politikai részét. Ez a program burzsoá köztársaságot vesz alapul. Mi hozzátesszük, hogy nem érjük be annak kereteivel, hanem most mindjárt harcolunk a magasabb típusú *szovjet köztársaságért.* Ezt meg kell tennünk. Önfeláldozó bátorsággal és elszántsággal kell haladnunk az új köztársaság felé, *és én biztos vagyok benne, hogy mi igenis így fogunk haladni feléje.* De semmiképpen sem szabad törölnünk a minimális programot, mert először is, a szovjet köztársaság *még* nincs meg; másodszor, nincs kizárva a „restaurációs kísérletek" lehetősége; előbb ezeket kell átvészelni és legyőzni; harmadszor, a régiből az újba való átmenet során lehetségesek ideiglenes „kombinált típusok" (mint a „Rabocsij Puty" a napokban helyesen rámutatott), például szovjet köztársaság Alkotmányozó Gyűléssel[43]. *Vészeljük át* előbb mindezt, azután pedig még mindig ráérünk törölni a minimális programot.

Ugyanez áll gazdasági téren is. Valamennyien egyetértünk abban, hogy a *félelem* a szocializmus felé haladástól a leghitványabb dolog és a proletariátus ügyének *eláruláso.* Valamennyien egyetértünk abban, hogy a szocializmus felé vezető úton tett első lépések közül az alapvető intéz-

kedéseknek olyan rendszabályoknak kell lenniök, mint a bankok és szindikátusok államosítása. Valósítsuk meg előbb ezeket és az ezekhez hasonló más rendszabályokat, s *akkor majd meglátjuk.* Akkor majd *tisztábban* fogunk látni, mert a gyakorlati tapasztalat, ami milliószorta többet ér a legjobb programoknál is, mérhetetlenül kibővíti látókörünket. Lehetséges, sőt valószínű, sőt kétségtelen, hogy átmeneti „kombinált típusok" nélkül itt sem lehetünk meg; például, az egy-két bérmunkást foglalkoztató kisüzemeket egycsapásra nem államosíthatjuk, sőt igazi munkásellenőrzés alá sem vehetjük. Persze, szerepük egészen jelentéktelen lesz, persze kezükön lábukon meg lesznek kötve a bankok és trösztök államosítása révén, mindez igaz, de mirevaló törölni a minimális programot, amíg akár kis zugok lesznek, amelyekben fennállanak a burzsoá viszonyok? Mint marxistáknak, akik bátran haladnak a világ legnagyobb forradalma felé s ugyanakkor józanul vetnek számot a tényekkel, nincs jogunk törölni a minimális programot.

Ha most törölnők, ezzel azt bizonyítanánk, hogy még mielőtt odajutottunk volna, hogy győzzünk, már elvesztettük a fejünket. Márpedig nem szabad elvesztenünk sem a győzelem előtt, sem a győzelem idején, sem a győzelem után, mert ha elvesztjük a fejünket, mindent elvesztünk.

Ami a konkrét javaslatokat illeti, N. Buharin elvtárs alapjában véve semmit sem mondott, mert csak megismételte azt, amit a bankok és szindikátusok államosításáról már régen megmondottunk. V. Szmirnov elvtárs cikkében rendkívül érdekesen és tanulságosan sorolta fel azokat a hozzávetőleges átalakításokat, amelyek a javak termelésének és fogyasztásának szabályozásában foglalhatók össze. Ez általános formában *már* megvan, például az én tervezetemben, ott mindjárt ez után *„stb."* van. Most tovább menni, az egyes rendszabályok konkretizálásába bocsátkozni, előttem célszerűtlennek tűnik. Az újtípusú alapvető rendszabályok *után*, a bankok államosítása *után*, a munkásellenőrzés megkezdése *után* sok mindent tisztábban fogunk látni, és a tapasztalat *egész tömeg újat* fog sugallani, mert ez milliók tapasztalata, az új gazdasági viszonyok milliók tudatos részvételével végbemenő építésének tapasztalata

lesz. Cikkekben, brosúrákban, beszédekben *körvonalazni* az újat, terveket felvetni, méltatni ezeket a terveket, feldolgozni a különböző szovjetek, ellátási bizottságok stb.helyi és egyes részletekre vonatkozó tapasztalatait — mindez igen hasznos munka. De a programban túlságos részletezésbe bocsátkozni — korai, sőt még árthat is azzal, hogy egyes részletkérdésekben megköti a kezünket. Márpedig szabadnak kell lenni a kezünknek ahhoz, hogy nagyobb erővel alkothassunk újat, amikor teljesen rálépünk az új útra.

VIII

Buharin elvtárs még egy olyan kérdést érint cikkében, amelyre ki kell térni.

„... Pártprogramunk felülvizsgálásának kérdését egybe kell kapcsolni a proletariátus nemzetközi pártja számára összeállítandó egységes program kidolgozásának kérdésével."

Ez nem egészen világosan van megmondva. Ha ezt úgy kell érteni, hogy a szerző nem tanácsolja nekünk új program elfogadását s elhalasztja ezt a dolgot az egységes nemzetközi programnak, a III. Internacionále programjának megteremtéséig, akkor az ilyen véleménnyel a leghatározottabban szembe kellene szállni. Hiszen az elhalasztás ilyen okból (feltételezem, hogy az elhalasztásnak nincsenek más okai, például senki sem követelte az elhalasztást azon a címen, hogy a felülvizsgáláshoz szükséges pártanyagunk nincs eléggé előkészítve) — egyértelmű volna azzal, hogy halasztást szenved a III. Internacionále megteremtésének ügye, mégpedig a *mi* részünkről. Persze, a III. Internacionále megteremtését nem szabad formálisan értelmezni. Amíg a proletárforradalom, hacsak *egy* országban is, nem győzött, vagy amíg a háború véget nem ért, lehetetlen reménykednünk abban, hogy gyorsan és sikeresen halad majd előre a különböző országok forradalmi-internacionalista pártjainak egy *nagy* konferenciára való összehívása és egy új program jóváhagyásában való formális megegyezésük. Addig pedig azoknak a pártoknak kezdeményezésével kell előrevinni a dolgot, amelyek most

jobb helyzetben vannak, mint a többi és megtehetik az első lépést, persze, egyáltalán nem úgy, hogy ezt az utolsó lépésnek tekintik, egyáltalán nem úgy, hogy saját programjukat minden áron szembeállítják más „baloldali" (azaz forradalmi-internacionalista) programokkal, hanem úgy, hogy igenis *hozzálátnak* egy közös program kidolgozásához. Oroszországon kívül most egyetlen egy ország sincs a világon, ahol az internacionalisták viszonylag szabadon rendezhetnének kongresszusokat, és ahol a nemzetközi áramlatok és programok tekintetében annyi sok jóltájékozott elvtárs volna, mint a mi pártunkban. Ezért kell okvetlenül magunkra vállalnunk a kezdeményezést. Ez nekünk, mint internacionalistáknak, egyenesen kötelességünk.

Nyilván így látja a dolgot Buharin elvtárs is, hiszen cikke elején azt mondja, hogy „az épp most véget ért pártkongresszus (augusztusban írta) szükségesnek ismerte el a program átdolgozását", s hogy „e célból külön kongresszust hívnak majd egybe"; ezekből a szavakból arra lehet következtetni, hogy Buharin elvtársnak semmi kifogása az ellen, hogy ezen a kongresszuson új programot fogadjanak el.

Ha ez így van, a szóbanforgó kérdésben teljes egyetértés jön létre. Aligha akad bárki is, aki ellene volna annak, hogy kongresszusunk, az új program elfogadása után, kifejezze azt a kívánságát, hogy teremtsék meg a III. Internacionále közös egységes programját, és ennek érdekében bizonyos lépéseket tegyen, mint a baloldaliak konferenciájának siettetése, folyóirat kiadása több nyelven, egy bizottság alakítása az arra vonatkozó anyag összeállítása céljából, amit más országokban tettek az új program felé vezető út (Buharin elvtárs helyes kifejezése szerint) „kitapogatása" érdekében (a tribunisták Hollandiában[44], a baloldaliak Németországban. Buharin elvtárs már megnevezte „A szocialista propaganda ligája" amerikai szervezetet[45], rá lehetne még mutatni az amerikai „Szocialista *Munkás*pártra"[46] és arra, hogyan veti fel a „politikai állam ipari demokráciával" való felváltásának kérdését).

Továbbá, Buharin elvtárs utalását egy, az én tervezetemben mutatkozó hiányosságra, feltétlenül helyesnek kell elismernem. B. elvtárs idézi ennek a tervezetnek azt

a helyét (a brosúra 23. oldaláról*), ahol Oroszország jelenlegi helyzetéről, a kapitalisták Ideiglenes Kormányáról stb. van szó. Buharin elvtársnak igaza van, amikor bírálja ezt a helyet és azt mondja, hogy taktikai határozatba vagy platformba való. Ezért indítványozom, hogy vagy töröljük teljesen a 23. oldal egész utolsó bekezdését, vagy fogalmazzuk meg a következőképpen:

„A proletariátus pártja abban a törekvésében, hogy egy olyan államszervezetet teremtsen, amely a legjobban biztosítja mind a nép gazdasági fejlődését és jogait általában, mind pedig különösen a szocializmushoz a lehető legkevesebb megrázkódtatással való átmenet lehetőségét, nem érheti be" stb.

Végül, egy pontra vonatkozóan válaszolnom kell itt egy kérdésre, amely néhány elvtársnál felmerült, de amelyet a sajtóban, tudtommal, nem vetettek fel. Ez a politikai program 9. pontjának kérdése, amely pont a nemzetek önrendelkezési jogáról szól. Ez a pont két részből áll: az első az önrendelkezési jog új megfogalmazását adja, a második nem követelést, hanem nyilatkozatot tartalmaz. Nekem azt a kérdést tették fel, hogy helyénvaló-e itt a nyilatkozat. Általánosságban szólva, a nyilatkozatoknak nem a programban van a helyük, de nézetem szerint itt elengedhetetlen a szabály alóli kivétel. Az önrendelkezés szó helyébe, amely sokszor szolgáltatott okot félremagyarázásokra, én a következő egészen pontos fogalmat helyezem: „szabad különválási jog". Az 1917-es forradalom fél évének tapasztalata után aligha vitatható, hogy Oroszország forradalmi proletariátusának pártja, az a párt, amely munkájában a nagyorosz nyelvet használja, köteles elismerni a különválás jogát. A hatalom megdöntése után feltétlenül azonnal elismernők ezt a jogot mind Finnország, mind Ukrajna, mind Örményország, mind pedig a cárizmus (és a nagyorosz burzsoázia) által elnyomott minden nép számára. Mi azonban, részünkről, egyáltalán nem akarjuk a különválást. Mi minél nagyobb államot akarunk, mi a nagyoroszokkal szomszédos minél nagyobb számú nemzet minél szorosabb szövetségét akarjuk; mi ezt

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 492. old. — *Szerk.*

a demokrácia és a szocializmus érdekében akarjuk, annak érdekében, hogy a különböző nemzetek minél nagyobb számú dolgozóját vonjuk be a proletariátus harcába. Mi *forradalmi-proletár* egységet akarunk, *egyesülést*, nem pedig elkülönülést. *Forradalmi* egyesülést akarunk, ezért nem adjuk ki általában minden néven nevezendő állam egyesülésének jelszavát, hiszen a szociális forradalom *csak* az olyan államok egyesülését tűzi napirendre, amelyek áttértek és áttérőben vannak a szocializmusra, a felszabadulás útját járó gyarmatokét stb. Mi *szabad* egyesülést akarunk, és ezért kötelesek vagyunk elismerni a különválás szabadságát (különválási szabadság nélkül az egyesülés nem nevezhető szabadnak). Mi annál is inkább kötelesek vagyunk elismerni a különválás szabadságát, mert a cárizmus és a nagyorosz burzsoázia a maga elnyomó rendszerével a szomszédos nemzetekben tengernyi elkeseredést és bizalmatlanságot hagyott maga után általában a nagyoroszok iránt, és ezt a bizalmatlanságot *tettekkel*, nem pedig szavakkal kell eloszlatni.

De mi egyesülést akarunk, és ezt meg kell mondani, ezt annyira fontos megmondani egy igen vegyes összetételű nemzetiségi állam pártjának programjában, hogy ennek kedvéért el kell térni a megszokottól, és helyet kell adni a nyilatkozatnak. Azt akarjuk, hogy az orosz (sőt az ellen sincs kifogásom, ha azt mondjuk: a nagyorosz, mert ez helyesebb) nép köztársasága *magához vonzzon* más nemzeteket. De milyen módon? Nem erőszakkal, hanem kizárólag önkéntes megegyezés alapján. Máskülönben megbomlik a világ *munkásainak* egysége és testvéri szövetsége. Mi a polgári demokratáktól eltérően nem a népek testvériségének, hanem valamennyi nép *munkásai* testvériségének jelszavát adjuk ki, mert nem bízunk a világ burzsoáziájában, ellenségünknek tartjuk.

Ezért kell itt kivételt tennünk a szabály alól és beiktatnunk a 9. pontba egy *elvi nyilatkozatot*.

IX

Az előző sorok már meg voltak írva, amikor a „Rabocsij Puty" 31. számában megjelent J. Larin elvtárs „Programunk munkáskövetelései" c. cikke. Üdvözölnünk kell

ezt a cikket, mint a programtervezetek megvitatásának kezdetét Központi Lapunkban. Larin elvtárs a programnak speciálisan azzal a részével foglalkozik, amelyen nem volt alkalmam dolgozni és amelynek tervezete csak az 1917 április 24—29-i konferencián alakult „munkavédelmi alszekció" szerkesztésében van meg. Larin elvtárs számos *kiegészítést* javasol, amelyek nézetem szerint teljesen elfogadhatók, de amelyeket, sajnos, nem mindig szerkesztett meg pontosan.

Rosszul sikerültnek tűnik előttem az, ahogyan Larin elvtárs az egyik pontot megfogalmazza: „a munkaerő helyes (?) elosztása a munkásoknak a személyükkel (?) való rendelkezés (?) terén biztosított demokratikus (?) önkormányzat alapján (?)". Szerintem ez rosszabb, mint az, ahogyan az alszekció megfogalmazta: „a munkatőzsdéknek proletár osztályszervezeteknek kell lenniök" stb. (lásd az „Anyag", 15. old.). Továbbá a munkabér-minimum kérdésében Larin elvtársnak alaposabban ki kellett volna dolgoznia és pontosan kellett volna megfogalmaznia javaslatát, *összefüggésbe* kellett volna hoznia Marx és a marxizmus e pontra vonatkozó nézeteinek *történetével.*

Továbbá, a program politikai és agrár-részének kérdését illetően Larin elvtárs elengedhetetlennek találja „a gondosabb megszerkesztést". Kívánatos volna, hogy pártsajtónk az egyes követelések *szerkesztési* kérdéseinek megvitatásához is azonnal hozzákezdjen, egyáltalán ne halassza ezt el a kongresszusig, mert, először, máskülönben nem lesz jól előkészített kongresszusunk, másodszor, mert mindenki, akinek volt alkalma dolgozni programokon és határozati javaslatokon, tudja, hogy milyen gyakran *tár fel* és *küszöböl ki* egy bizonyos pont gondos *megszerkesztése* elvi tisztázatlanságokat és nézeteltéréseket.

Végül, a program pénzügyi-gazdasági részével kapcsolatban Larin elvtárs azt írja, hogy „ennek helyén csaknem pusztaság tátong, ahol még a cárizmus" (csak a cárizmus?) „hadikölcsöneinek és állami kölcsöneinek érvénytelenítéséről, az állami monopóliumok pénzügyi kihasználása elleni harcról stb. sem történik említés". Nagyon kívánatos volna, hogy Larin elvtárs ne halassza el konkrét javaslatait a kongresszusig, hanem tegye meg azokat rögtön, mert más-

különben az előkészítés komolytalan lesz. Ami az állami kölcsönök érvénytelenítésének kérdését illeti (és természetesen nemcsak a cárizmus által felvett kölcsönökét, hanem azokét is, amelyeket a burzsoázia vett fel), gondosan kell mérlegelni a kis kölcsönjegyzők kérdését, „az állami monopóliumok pénzügyi kihasználása elleni harc" kérdését illetően pedig mérlegelni kell, hogy mi a helyzet a fényűzési cikkek termelése terén kialakult monopólium tekintetében, és a tervezett pont kapcsolatát a programnak valamennyi közvetett adó eltörlésére irányuló követelésével.

Ismétlem: a program komoly előkészítése érdekében, annak érdekében, hogy valóban az egész párt dolgozzon rajta, *haladéktalanul* munkához kell látni minden ez iránt érdeklődőnek, s egyaránt *közölni kell a sajtóban* azokat az elgondolásokat és már pontokban megszerkesztett *pontos tervezeteket*, amelyek kiegészítéseket vagy változtatásokat tartalmaznak.

EGY KÍVÜLÁLLÓ TANÁCSAI

Ezeket a sorokat október 8-án írom és kevés reményem van arra, hogy már 9-én a petrográdi elvtársak kezében lesznek. Lehet, hogy elkésnek, mert az északi Szovjetek kongresszusa október 10-ére van kitűzve. Mégis megpróbálok hozzászólni „Egy kívülálló tanácsaival", arra az eshetőségre számítva, hogy Petrográd és az egész „körzet" munkásainak és katonáinak várható akciója nemsokára megkezdődik, de még nem kezdődött meg.

Hogy minden hatalomnak a Szovjetek kezébe kell átmennie, az világos. Ugyancsak vitán felül kell állnia minden bolsevik számára annak is, hogy a forradalmi-proletár (vagy bolsevik — ez most egy és ugyanaz) hatalom számára biztosítva van minden dolgozó és kizsákmányolt legnagyobb rokonszenve és odaadó támogatása általában az egész világon, kivált a hadviselő országokban, az orosz parasztság soraiban pedig különösen. Nem érdemes foglalkoznunk ezekkel a nagyon is köztudomású és rég bebizonyított igazságokkal.

Foglalkoznunk kell azonban azzal, ami aligha teljesen világos valamennyi elvtárs előtt, mégpedig azzal, hogy a hatalom átmenete a Szovjetek kezébe most a gyakorlatban fegyveres felkelést jelent. Azt hinné az ember, hogy ez nyilvánvaló, de nem mindenki gondolta és gondolja ezt át. Lemondani a fegyveres felkelésről most annyit jelentene, mint lemondani a bolsevizmus fő jelszaváról (minden hatalmat a Szovjeteknek) és általában a forradalmi proletár internacionalizmusról.

A fegyveres felkelés azonban a politikai harcnak *különleges* formája, amely külön törvényeknek van alávetve,

és ezeket alaposan át kell gondolnunk. Rendkívül találóan fejezte ki ezt az igazságot Marx Károly, amikor azt írta, hogy a fegyveres *„felkelés, akárcsak a háború, művészet"*.

E művészet fő szabályai közül Marx a következőket hozta fel:

1) Sohasem szabad *játszani* a felkeléssel, hanem ha megkezdjük, határozottan tudnunk kell, hogy *végig* is kell *vinni*.

2) *Nagy túlerőt* kell összpontosítani a döntő helyen, és a döntő pillanatban, mert különben az ellenség, amelynek jobb a kiképzése és a szervezete, a felkelőket megsemmisíti.

3) Ha a felkelés már megkezdődött, a legnagyobb *határozottsággal* kell cselekedni és okvetlenül, feltétlenül *támadásba* kell átmenni. „A védekezés a fegyveres felkelés halála."

4) Igyekezni kell az ellenséget váratlanul meglepni és kilesni a pillanatot, amíg csapatai szét vannak szórva.

5) Törekedni kell *naponként* (ha egy városról van szó, mondhatnánk óránként) újabb és újabb, bármily csekély sikert is elérni, mindenáron fenntartani az *„erkölcsi fölényt"*.

Marx a forradalomnak a fegyveres felkelésre vonatkozó tanulságait „Dantonnak, a forradalmi taktika eddig ismert legnagyobb mesterének" szavaiban foglalta össze: „merészség, merészség, és mégegyszer merészség!"[47]

Oroszországra és 1917 októberére vonatkoztatva ez a következőket jelenti: egyidejű, minél váratlanabb és gyorsabb támadás Petrográd ellen, feltétlenül kívülről is, belülről is, a munkásnegyedekből is, Finnországból is, Revalból is, Kronstadtból is, az *egész* hajóhad támadása, *óriási túlerő* összpontosítása a 15—20 000 főből álló (és talán még erősebb) „polgárőrségünkkel" (a hadapródiskolásokkal) és „vendée-i csapatainkkal" (a kozákok egy részével) stb. szemben.

Úgy kell kombinálni *három* fő erőnket: a hajóhadat, a munkásokat és a katonai alakulatokat, hogy feltétlenül megszálljuk és *bármilyen veszteségek árán is* megtartsuk: a) a telefont, b) a távírót, c) a pályaudvarokat és d) a hidakat elsősorban.

A *legelszántabb* elemeket („rohamcsapatainkat" és a *munkásifjúságot*, valamint a legjobb matrózokat) kisebb csapatokba kell osztani azzal, hogy szálljanak meg minden fontosabb pontot és *vegyenek részt* mindenütt, minden fontos hadműveletben, például:

Körülzárni és elvágni Petrográdot, s a hajóhad, a munkások és a katonaság kombinált támadásával elfoglalni — ez az a feladat, amely *művészetet és háromszoros merészséget* követel.

A legjobb munkásokból puskákkal és bombákkal felfegyverzett csapatokat kell alakítani a támadásra és az ellenség „központjainak" (tisztiiskolák, távíró, telefon stb.) bekerítésére ezzel a jelszóval: *mindnyájan elpusztulunk, de nem engedjük át az ellenséget.*

Reméljük, hogy abban az esetben, ha az akciót elhatározzák, a vezetők sikerrel fogják alkalmazni Danton és Marx nagy tanításait.

Az orosz forradalom és a világforradalom sikere két-három napi harctól függ.

A megírás ideje: 1917 október 8. (21.)
Először 1920 november 7-én,
a „Pravda" 250. számában jelent meg.
Aláírás: Egy kívülálló.

LEVÉL AZ ÉSZAKI TERÜLET SZOVJETJEINEK TERÜLETI KONGRESSZUSÁN RÉSZT VEVŐ BOLSEVIK ELVTÁRSAKHOZ

Elvtársak! Forradalmunk a legnagyobb mértékben válságos időt él át. Ez a válság egybeesett azzal a nagy válsággal, amelyet a szocialista világforradalom érlelődése, és a világimperializmus e forradalom ellen folytatott harca idézett elő". Pártunk felelős vezetőire óriási feladat hárul, amelynek nemteljesítése a nemzetközi proletármozgalom teljes csődjével fenyeget. A helyzet olyan, hogy a késedelmeskedés valóban egyértelmű a halállal.

Vessünk egy pillantást a nemzetközi helyzetre. A világforradalom érlelődése vitathatatlan. A cseh munkások elkeseredésének kitörését hihetetlen brutalitással nyomták el, ami azt mutatja, hogy a kormány rendkívül meg van ijedve. Olaszországban szintén odáig ment a dolog, hogy Turinban tömeglázadás tört ki. De mindennél fontosabb a német flottában kitört felkelés. Képzeljük el, milyen hihetetlen nehézségekbe ütközik a forradalom egy olyan országban, mint Németország, méghozzá a mai viszonyok között. Lehetetlen kételkedni abban, hogy a német flottában kitört felkelés a világforradalom érlelődésével kapcsolatos nagy válság jele. A mi soviniszt áink, akik Németország vereségét prédikálják, azt követelik a német munkásoktól, hogy egyszerre keljenek fel, mi orosz forradalmi internacionalisták azonban az 1905—1917-es tapasztalatok alapján tudjuk, hogy a forradalom érlelődésének meggyőzőbb jelét, mint a hadseregben kitört lázadás, el sem lehet képzelni.

Gondoljunk csak arra, hogy milyen szemmel néznek most ránk a német forradalmárok. Azt mondhatják nekünk: nekünk csak egy Liebknechtünk van, aki nyiltan

forradalomra szólított fel. Szavát elfojtotta a fegyház. Nincs egyetlen ujságunk, amely nyiltan megmagyarázná a forradalom szükségességét, nálunk nincs gyülekezési jog. Nincs egyetlen Munkás- és Katonaküldött Szovjetünk. Hangunk alig-alig jut el az igazán nagy tömegekhez. És mi mégis megkíséreltük a felkelést, bár száz közül talán egy esélyünk volt. Ti pedig, orosz forradalmi internacionalisták, már fél éve szabadon agitáltok, két tucat lapotok van, mögöttetek áll a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek hosszú sora, győztetek mindkét főváros Szovjetjében, mellettetek van az egész Balti Flotta és az egész finnországi orosz haderő, és ti nem válaszoltok felkelésre hívó szavunkra, nem döntitek meg saját imperialista Kerenszkijeteket, bár száz közül kilencvenkilenc esélyetek van arra, hogy felkeléstek győzni fog.

Igen, mi az Internacionále igazi árulói leszünk, ha ilyen pillanatban, ilyen kedvező viszonyok között, a német forradalmárok ilyen felhívására *csak*... határozatokkal válaszolunk.

Tegyük hozzá, hogy mi mindnyájan nagyon jól tudjuk, milyen gyorsan érlelődik a nemzetközi imperialisták paktuma és összeesküvése az orosz forradalom ellen. Megfojtani az orosz forradalmat, ha törik, ha szakad, megfojtani részint katonai rendszabályokkal, részint úgy, hogy békét köt Oroszország rovására — ehhez a célhoz közeledik egyre inkább a nemzetközi imperializmus. Ez az, ami különösen kiélezi a szocialista világforradalommal kapcsolatos válságot, ez az, ami különösen veszélyessé — szinte hajlandó vagyok azt mondani: bűnössé teszi részünkről a felkelés halogatását.

Nézzük továbbá Oroszország belső helyzetét. A kispolgári megalkuvó pártok, amelyek azt juttatják kifejezésre, hogy a tömegek öntudatlanságuk folytán bíznak Kerenszkijben és általában az imperialistákban, teljesen megértek az összeomlásra. A csőd teljes. Az, hogy a Demokratikus Tanácskozáson a szovjet kúria a koalíció ellen szavazott, az, hogy a Parasztküldöttek helyi Szovjetjeinek *többsége* (Központi Szovjetjük ellenére, ahol az Avkszentyevek és Kerenszkij más barátai ülnek) a koalíció ellen szavazott; a választások Moszkvában, ahol a munkás-

lakosságnak a legszorosabb kapcsolatai vannak a parasztsággal, és ahol *több mint 49%* (a katonák között pedig 17 000-ből 14 000) szavazott a bolsevikokra — vajjon nem azt jelenti-e ez, hogy a néptömegek Kerenszkij és a Kerenszkijjel és Társaival megalkuvók iránti bizalma teljesen összeomlott? Vajjon elképzelhető-e, hogy a néptömegek ennél a szavazásnál még világosabban is tudtára adhatnák a bolsevikoknak: vezessetek, követni fogunk titeket.

És akkor mi, akik ilymódon a magunk oldalára állítottuk a néptömegek többségét, akik meghódítottuk mindkét fővárosi Szovjetet, még várjunk. Mire várjunk? Hogy Kerenszkij és kornyilovista tábornokai átadják Petrográdot a németeknek, és ilymódon közvetlenül vagy közvetve, nyiltan vagy titokban összeesküvést szőhessenek Buchanan-nel és Vilmossal az orosz forradalom teljes megfojtására.

De nemcsak arról van szó, hogy a nép a moszkvai választásokon és a Szovjetek újjáválasztása alkalmából kifejezésre juttatta irántunk érzett bizalmát. Ugyanakkor vannak olyan jelek, hogy nő a közöny és az egykedvűség. Ez érthető. Ez nem a forradalom hanyatlását jelenti, mint a kadetok és szekértolóik ordítozzák, hanem azt, hogy megrendült a hit a határozatokban és a választásokban. Forradalom idején a tömegek a vezető pártoktól tetteket követelnek, nempedig szavakat, harcban aratott győzelmeket, nempedig szószaporítást. Közeledik a pillanat, amikor a tömegekben felmerülhet az a vélemény, hogy a bolsevikok sem jobbak a többieknél, hiszen nem tudtak *cselekedni*, miután tudtukra adtuk, hogy bízunk bennük...

Az egész országban fellángol a parasztfelkelés. A napnál is világosabban látható, hogy a kadetok és a kadetok talpnyalói a parasztfelkelés jelentőségét minden módon kisebbítik, „pogromnak" és „anarchiának" igyekeznek feltüntetni a parasztfelkelést. Ez hazugság, amit megcáfol az, hogy a parasztfelkelés központjaiban hozzákezdtek a föld átadásához a parasztok kezébe: „pogromok" és „anarchia" még sohasem vezettek ilyen kitűnő politikai eredményekre! A parasztfelkelés óriási erejét az bizonyítja, hogy még a megalkuvók, a „Gyelo Naroda" eszerjei,

sőt Bresko-Breskovszkaja is a földnek a parasztok kezébe adásáról kezdtek beszélni, hogy gyengítsék a mozgalmat, még mielőtt az véglegesen fölébük nem kerekedik.

Mi pedig talán várjuk meg, hogy a (maguk az eszerek által éppen a legutóbbi időben a Kornyilov-lázadás bűnrészeseként leleplezett) kornyilovista Kerenszkij kozákosztagainak nem sikerül-e *apránként* elnyomni ezt a parasztfelkelést?

Úgylátszik pártunk sok vezetője nem vette észre annak a jelszónak *különös* jelentőségét, amelyet valamennyien elismertünk és vég nélkül ismételtünk. Ez a jelszó: minden hatalmat a Szovjeteknek. A forradalom fél éve alatt voltak olyan időszakok, voltak olyan helyzetek, amikor ez a jelszó *nem* jelentette a felkelést. Lehetséges, hogy ezek az időszakok és ezek a helyzetek elhomályosították az elvtársak egy részének látását és elfeledtették velük, hogy ez a jelszó most számunkra is, legalábbis szeptember közepétől, *egyértelmű a felkelésre való felhívással.*

Ehhez a kétely árnyéka sem férhet. A „Gyelo Naroda" nemrég „népszerűen" megmagyarázta ezt, amikor azt mondta: „Kerenszkij semmiesetre sem veti magát alá!" Még mit nem!

A „minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszó nem más, mint felhívás a felkelésre. És teljes egészében, feltétlenül a mi bűnünk lesz, ha mi, akik hónapokon át arra hívtuk fel a tömegeket, hogy lépjenek a felkelés útjára és fordítsanak hátat a paktálás politikájának, a forradalom összeomlásának előestéjén, miután a tömegek tudomásunkra hozták, hogy bíznak bennünk, nem vezetjük ezeket a tömegeket felkelésre.

A kadetok és a megalkuvók július 3—5-e példájával, a feketeszázas agitáció erősödésével stb. ijesztgetnek. De ha július 3—5-én hibát követtünk el, ez csak az volt, hogy nem vettük kézbe a hatalmat. Úgy gondolom, hogy ez akkor nem volt hiba, mert akkor *még* nem volt többségünk, most azonban végzetes hiba lenne, sőt több mint hiba. A feketeszázas agitáció erősödése érthető, mint az ellentétek kiéleződése az érlelődő proletár-parasztforradalom légkörében. De ebből érvet kovácsolni a felkelés *ellen*, nevetséges

dolog, hiszen a kapitalisták zsoldjában álló feketeszázasok tehetetlensége, *a feketeszázak tehetetlensége a harcban* még csak bizonyításra sem szorul. A harcban ezek semmit sem számítanak. A harcban Kornyilov és Kerenszkij csak a vad hadosztályra, no meg a kozákokra támaszkodhat. Most azonban a kozákok soraiban is megkezdődött a bomlás, e mellett a kozákokat a belső kozákterületek felől a parasztok polgárháborúval fenyegetik.

Ezeket a sorokat vasárnap, október 8-án írom, önök nem fogják olvasni október 10-e előtt. Egy átutazó elvtárstól hallottam, hogy a varsói vasúti vonal utasainak elbeszélése szerint Kerenszkij kozákokat vonultat fel Petrográdba! Ez egészen valószínű és határozottan a mi hibánk lesz, ha ennek a *legalaposabban* utána nem nézünk és *a második kiadású kornyilovista csapatok* erejét és elosztását *ki nem fürkésszük*.

Kerenszkij újra kornyilovista csapatokat vonultatott fel Petrográd alá, hogy megakadályozza a hatalom átadását a Szovjeteknek, hogy megakadályozza a haladéktalan béke felajánlását e hatalom részéről, hogy megakadályozza az egész föld azonnali átadását a parasztság kezébe, hogy Petrográdot átadhassa a németeknek, maga pedig Moszkvába szökjön! Ez a felkelés jelszava, amelyet minél szélesebb körben kell terjesztenünk s amelynek óriási sikere lesz.

Nem szabad megvárni a Szovjetek Összoroszországi Kongresszusát, amelyet a Központi Végrehajtó Bizottság novemberig is elhúzhat, nem szabad elodázni a dolgokat és hagyni, hogy Kerenszkij további kornyilovista csapatokat vonultasson fel. A Szovjetkongresszuson képviselve van Finnország, a flotta és Reval, s ezek együttesen nyomban útnak indíthatják Petrográdba a kornyilovista ezredek ellen a flottát, útnak indíthatnak tüzérséget, gépfegyvereket és 2—3 hadtestet, amelyek például Viborgban bebizonyították, hogy mennyire gyűlölik a kornyilovista tábornokokat, akikkel Kerenszkij ismét összeszűrte a levet.

Súlyos hiba volna, ha elmulasztanók a második kiadású kornyilovista ezredek azonnali szétverésére kínálkozó lehetőséget, abból a megfontolásból kiindulva, hogy

a Balti Flotta, ha Petrográdba vonul, ezzel állítólag megnyitja a frontot a németek előtt. A kornyilovisták, a rágalmazók mondják ezt, mint ahogy mindenféle más hazugságot is mondanak, de forradalmárokhoz nem méltó az, hogy engedjék magukat megijeszteni hazugsággal és rágalommal. Kerenszkij át fogja adni Petrográdot a németeknek, ez most a napnál is világosabb; semmiféle ellenkező kijelentés sem változtat ezen az események egész menetéből és Kerenszkij egész politikájából fakadó szilárd meggyőződésünkön.

Kerenszkij és a kornyilovisták át fogják adni Petrográdot a németeknek. Éppen Petrográd megmentése érdekében kell Kerenszkijt megdönteni és kell kézbevenni a hatalmat *mindkét fővárosi Szovjetnek*, ezek a Szovjetek azonnal fel fogják ajánlani a békét valamennyi népnek, és ezzel teljesíteni fogják kötelességüket a német forradalmárokkal szemben, ezzel döntő lépést tesznek az orosz forradalom ellen irányuló bűnös összeesküvéseknek, a nemzetközi imperializmus összeesküvéseinek meghiúsítása felé.

Csak a Balti Flotta, a finnországi csapatok, Reval és Kronstadt azonnali akciója a Petrográdnál összevont kornyilovista csapatok ellen mentheti meg az orosz forradalmat és a világforradalmat. És az ilyen akciónak száz közül kilencvenkilenc eshetősége van arra, hogy *néhány napon belül* a kozák csapatok egy részének kapitulációjára, másik részének teljes szétzúzására, Kerenszkij megdöntésére vezessen, hiszen az ilyen akciót mindkét főváros munkásai és katonái támogatni fogják.

A késlekedés egyértelmű a halállal.

A „minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszó a felkelés jelszava. Aki ilyen jelszót vesz a szájára, anélkül, hogy ennek tudatában volna, anélkül, hogy ezt átgondolta volna, magára vessen. Ámde értenünk kell ahhoz, hogy a felkelést úgy kezeljük, mint *művészetet* — hangoztattam ezt a Demokratikus Tanácskozás idején és hangoztatom most is, mert *ezt* tanítja a marxizmus, ezt tanítja Oroszország és az egész világ jelenlegi helyzete.

Nem szavazásokról, nem a „baloldali eszerek" bevonásáról, nem a vidéki Szovjetek szaporításáról, nem

azok kongresszusáról van szó. A felkelésről van szó, amit Petrográdnak, Moszkvának, Helsingforsnak, Kronstadtnak, Viborgnak és Revalnak el *lehet* és el is kell határoznia. *Petrográd környékén* és Petrográdban — itt lehet és itt kell elhatározni és végrehajtani ezt a felkelést, minél komolyabban, minél felkészültebben, minél gyorsabban, minél erélyesebben.

A flotta, Kronstadt, Viborg és Reval megteheti és tegye is meg azt, hogy felvonul Petrográd ellen, szétzúzza a kornyilovista ezredeket, felkelésbe viszi mindkét fővárost, tömegagitációt indít egy olyan hatalom érdekében, amely haladéktalanul átadja a földet a parasztoknak és haladéktalanul felajánlja a békét, megdönti Kerenszkijt és megteremti ezt a hatalmat.

A késlekedés egyértelmű a halállal.

N. Lenin

1917 október 8.

Először 1925 november 7-én, a „Pravda" 255. számában jelent meg.

AZ OSzDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 OKTÓBER 10-I (23-I) ÜLÉSE[48]

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

I

ELŐADÓI BESZÉD

Lenin megállapítja, hogy szeptember elejétől bizonyos közöny észlelhető a felkelés kérdésével kapcsolatban. Ez azonban megengedhetetlen, ha komolyan tűzzük ki azt a jelszót, hogy a Szovjeteknek meg kell ragadniok a hatalmat. Ezért a figyelmet már régen a kérdés technikai oldalára kellett volna irányítani. Most azonban nyilván jelentős az időveszteség.

Mindazonáltal a kérdés igen élesen van felvetve és a döntő pillanat közel van.

A nemzetközi helyzet olyan, hogy a kezdeményezésnek a mi kezünkben kell lennie.

Az, amit a Narváig terjedő terület és Petrográd átadásával forralnak, még inkább döntő lépésekre kényszerít minket.

A politikai helyzet szintén határozottan ebben az irányban hat. Július 3—5-én a részünkről tett döntő lépések meghiúsultak volna azon, hogy nem volt mögöttünk a többség. Azóta fellendülésünk óriási lépésekkel halad előre.

A tömegek távolmaradása és közönye azzal magyarázható, hogy már torkig vannak a szavakkal és a határozatokkal.

A többség most mögöttünk van. Politikailag a helyzet teljesen megérett a hatalom átvételére.

Az agrármozgalom szintén ilyen irányban halad, mert világos, hogy óriási erőkre van szükség ahhoz, hogy

elnyomják ezt a mozgalmat. Az egész föld átadásának jelszava a parasztok általános jelszavává lett. Ilyenformán a politikai feltételek megvannak. A kérdés technikai oldaláról kell beszélni. Ez a lényeg. Mi ellenben, a „honvédők" nyomában, hajlamosak vagyunk arra, hogy a felkelés rendszeres előkészítését olyasvalaminek tartsuk, ami politikai bűn.

Várni az Alkotmányozó Gyűlésig, amely nyilvánvalóan nem lesz majd velünk, értelmetlen dolog, mert ez azt jelenti, hogy megnehezítjük feladatunkat.

A Területi Kongresszust és a minszki javaslatot[49] a döntő akciók megindítására kell felhasználnunk.

Először 1922-ben,
a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat
10. számában jelent meg.

2

HATÁROZAT

A Központi Bizottság megállapítja, hogy mind az orosz forradalom nemzetközi helyzete (felkelés a német hadiflottában, mint legkirívóbb megnyilvánulása annak, hogy a szocialista világforradalom egész Európában érlelődik, továbbá az a veszély, hogy az imperialisták békét kötnek egymással, abból a célból, hogy az oroszországi forradalmat megfojtsák), mind a hadihelyzet (az orosz burzsoáziának, valamint Kerenszkijnek és Társainak az a kétségen kívül álló elhatározása, hogy Petrográdot átadják a németeknek), valamint az, hogy a proletárpárt megszerezte a többséget a Szovjetekben — mindez, kapcsolatban a parasztfelkeléssel és a nép bizalmának pártunk felé fordulásával (a moszkvai választások), végül egy második Kornyilov-lázadás szemmelláthatő előkészítése (csapatkivonások Petrográdból, kozákcsapatok összevonása Petrográd alatt, Minszk körülzárása kozákokkal stb.) — mindez napirendre tűzi a fegyveres felkelést.

Megállapítva tehát, hogy a fegyveres felkelés elkerülhetetlen és teljesen megérett, a Központi Bizottság felhívja a pártszervezeteket, hogy vegyék ezt irányadóul, és minden gyakorlati kérdést (az Északi Terület Szovjetkongresszusa, csapatkivonások Petrográdból, a moszkvaiak és a minszkiek akciója stb.) ebből a szempontból tárgyaljanak meg és döntsenek el.

Először 1922-ben,
a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat
10. számában jelent meg.

AZ OSzDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 OKTÓBER 16-I (29-I) ÜLÉSE[50]

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

I

Lenin felolvassa a Központi Bizottság előző ülésén elfogadott határozatot. Közli, hogy a határozatot két szavazat ellenében fogadták el. Ha azok az elvtársak, akik nem értettek egyet a határozattal, ki akarják fejteni nézetüket, vitát lehet indítani, előbb azonban megindokolja ezt a határozatot.

Ha a mensevikek és az eszerek pártja szakított volna a megalkuvás politikájával, kompromisszumot lehetett volna nekik felajánlani. Erre javaslatot is tettünk, de világos volt, hogy a szóbanforgó pártok ezt a kompromisszumot elvetették*. Másrészt akkor már világosan tisztázódott, hogy a tömegek minket követnek. Ez még a Kornyilov-lázadás előtt volt. Bizonyítékul Lenin ismerteti a petrográdi és moszkvai választások statisztikáját. A Kornyilov-lázadás pedig még határozottabban felénk taszította a tömegeket. Az erőviszonyok a Demokratikus Tanácskozáson. A helyzet világos: vagy Kornyilov diktatúrája, vagy a proletariátus és a parasztság legszegényebb rétegeinek diktatúrája. Nem tarthatjuk magunkat a tömegek hangulatához, mert ez változékony és kiszámíthatatlan; nekünk a forradalom objektív elemzéséhez és értékeléséhez kell tartanunk magunkat. A tömegek bizalmukkal a bolsevikokat ajándékozták meg és nem szavakat, hanem tetteket, határozott politikát követelnek tőlük mind a háborúellenes harcban, mind pedig a gazdasági

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 328—334. old. — *Szerk.*

bomlás elleni harcban. Ha a forradalom politikai elemzését vesszük alapul, teljesen nyilvánvalóvá válik, hogy most még az anarchista akciók is ezt bizonyítják.

Lenin a továbbiakban az európai helyzetet elemzi és bebizonyítja, hogy ott a forradalom még nehezebb, mint nálunk; ha olyan országban, mint Németország, odáig fejlődtek a dolgok, hogy a flottában felkelés tört ki, ez azt bizonyítja, hogy már ott is igen messzire jutottak. A nemzetközi helyzet számos objektív adatot szolgáltat nekünk arra nézve, hogy ha most akcióba lépünk, az egész proletár Európa mellettünk lesz; Lenin bebizonyítja, hogy a burzsoázia át akarja adni Petrográdot. Ettől csak azzal menthetjük meg, ha Petrográdot a magunk kezébe vesszük. Mindebből világosan következik, hogy napirenden van az a fegyveres felkelés, amelyről a Központi Bizottság határozata szól.

Ami a határozatból adódó gyakorlati következtetéseket illeti, ezeket célszerűbb volna akkor levonni, miután már meghallgattuk a központok képviselőinek beszámolóit.

Az oroszországi és az európai osztályharc politikai elemzéséből az következik, hogy feltétlenül a leghatározottabb és a legaktívabb politikát kell folytatnunk, ami nem lehet más, mint a fegyveres felkelés.

2

Lenin Miljutyinnal és Sotmannal vitatkozik és bebizonyítja, hogy nem a fegyveres erőkről, nem a csapatok elleni harcról van szó, hanem a csapatok egyik részének a másik része elleni harcáról. Nem lát pesszimizmust abban, ami itt elhangzott. Kimutatja, hogy a burzsoázia mellett álló erők nem nagyok. A tények azt bizonyítják, hogy az ellenséggel szemben túlerővel rendelkezünk. Miért ne kezdhetne a Központi Bizottság? Az adatokból ez nem következik. Ahhoz, hogy valaki elvesse a Központi Bizottság határozatát, be kell bizonyítania, hogy nincs gazdasági bomlás, hogy a nemzetközi helyzet nem vezet bonyodalmakra. Ha a szakszervezeti vezetők az egész hatalmat követelik, nagyon jól tudják, mit akarnak. Az objektív feltételek azt bizonyítják, hogy a parasztságot vezetni kell; a proletariátust követni fogja.

Attól félnek, hogy nem tartjuk meg a hatalmat, de nekünk éppen most különösen kedvező kilátásaink vannak arra, hogy a hatalmat megtartsuk.

Kifejezi azt a kívánságát, hogy a vitát a határozat érdemleges megtárgyalása alapján folytassák.

3

Ha minden határozat így bukna meg, akkor jobbat már kívánni sem lehetne. Most Zinovjev azt mondja, hogy „a hatalmat a Szovjeteknek" jelszót vonjuk vissza és gyakoroljunk nyomást a kormányra. Ha azt mondjuk, hogy a felkelés megérett, akkor nem szabad összeesküvésről beszélni. Ha a felkelés politikailag elkerülhetetlen, akkor a felkelést úgy kell kezelni, mint művészetet. Politikailag pedig a felkelés már megérett.

Éppen azért, mert a kenyér már csak egy napra elég, nem várhatjuk meg az Alkotmányozó Gyűlést. Javasolja, hogy hagyják jóvá a határozatot, lássanak hozzá határozottan az előkészítéshez, az időpont megválasztását pedig bízzák a Központi Bizottságra és a Szovjetre.

4

Lenin azt az ellenvetést teszi Zinovjevnek, hogy ezt a forradalmat nem lehet szembeállítani a februári forradalommal. A következő határozati javaslatot terjeszti elő:

„A gyűlés minden tekintetben helyesli és teljes egészében támogatja a Központi Bizottság határozatát, felhívja a szervezeteket, továbbá a munkásokat és a katonákat, a fegyveres felkelés mindenre kiterjedő és sürgős előkészítésére, a Központi Bizottság által e célból létrehozott központ támogatására, és szilárdan meg van győződve róla, hogy a Központi Bizottság és a Szovjet kellő időben fogja kijelölni a támadás kedvező pillanatát és célszerű módjait."

Először 1927-ben,
a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat
10. számában jelent meg.

LEVÉL AZ ELVTÁRSAKHOZ

Elvtársak! Az idő, amelyben élünk, annyira kritikus, az események olyan hihetetlen gyorsasággal követik egymást, hogy az a publicista, aki a sors akarata folytán valamelyest távol került a történelem országútjától, ki van téve a veszélynek, hogy állandóan elkésik vagy tájékozatlannak bizonyul, különösen, ha írásai késéssel jelennek meg. Teljesen tudatában vagyok ennek, mindamellett kénytelen vagyok a bolsevikokhoz fordulni ezzel a levéllel, megkockáztatva még azt is, hogy egyáltalán nem lát napvilágot a sajtóban, mivel az ingadozások, amelyekkel kötelességemnek tartom a legnagyobb határozottsággal szembefordulni, hallatlanok és végzetes hatással lehetnek a pártra, a nemzetközi proletariátus mozgalmára, a forradalomra. Ami pedig az elkésés veszélyét illeti, ennek megelőzése céljából rá fogok mutatni arra, hogy milyen és melyik napról származó értesüléseim vannak.

Csak október 16-án, hétfőn reggel sikerült találkoznom egy elvtárssal, aki az előző napon részt vett Petrográdban egy igen fontos bolsevik gyűlésen és aki részletesen tájékoztatott a lefolyt vitáról[51]. A vita a felkelés kérdése körül folyt, ami a különböző irányokhoz tartozó vasárnapi lapokban is megvitatás tárgyát képezi. A gyűlésen ott volt a fővárosban kifejtett bolsevik munka valamennyi területének valamennyi befolyásos vezetője. És csak a gyűlés elenyésző kisebbsége, mindössze két elvtárs helyezkedett elutasító álláspontra. Az érvek, amelyeket ezek az elvtársak felhoztak, annyira gyengék, olyan fejvesztettséget és rémületet árulnak el, a bolsevizmus és a forradalmi-proletár internacionalizmus alapeszméinek olyan csődje

nyilvánul meg bennük, hogy nem könnyű dolog magyarázatot találni az ilyen szégyenletes ingadozásokra. De a tény nyilvánvaló, s minthogy forradalmi pártnak ilyen komoly kérdésben nincs joga eltűrni az ingadozásokat, minthogy ez az egy húron pendülő két elvtárs, aki így szegre akasztotta elveit, bizonyos zavart kelthet, foglalkoznunk kell érveikkel, fel kell tárnunk ingadozásaikat, ki kell mutatni, hogy azok mennyire szégyenletesek. A következő sorokban megpróbálunk eleget tenni ennek a feladatnak.

„... Nincs többségünk a nép körében, e feltétel nélkül a felkelés reménytelen ..."

Azok az emberek, akik képesek ezt mondani, vagy kiforgatják az igazságot, vagy szőrszálhasogatók, akik ha törik, ha szakad, a forradalom valóságos helyzetét teljesen figyelmen kívül hagyva, már előre biztosítékot kívánnak abban a tekintetben, hogy a bolsevikok pártja az egész országban megkapja pontosan a szavazatok felét plusz egy szavazatot. Ilyen biztosítékokat a történelem soha és egyetlen egy forradalomban sem nyujtott és egyáltalán nem is nyujthat. Aki ilyen követelésekkel áll elő, az gúnyt űz a hallgatóságból, és nem tesz mást, mint leplezi saját *menekülését* a valóság elől.

Mert a valóság szemmelláthatóan azt mutatja nekünk, hogy a nép többsége éppen a júliusi napok után kezdett gyorsan átmenni a bolsevikok oldalára. Ezt bizonyították, még a Kornyilov-lázadás előtt, az augusztus 20-i petrográdi választások is, amikor a bolsevikokra leadott szavazatok aránya a városban, a külvárosok nélkül, 20%-ról 33%-ra emelkedett, majd szeptemberben Moszkvában a kerületi dumák választásai is, amikor a bolsevik szavazatok aránya 11%-ról 49$^1/_3$%-ra emelkedett (egy moszkvai elvtárs, akivel a napokban találkoztam azt mondta nekem, hogy a pontos szám 51%). Ezt bizonyították a Szovjetek újjáválasztásai. Ezt bizonyította az a tény, hogy a Paraszt-szovjetek többsége, „avkszentyevi" központi Szovjetjük ellenére, a koalíció *ellen* nyilatkozott. Ha valaki a koalíció ellen van, az azt jelenti, hogy *gyakorlatilag* a bolsevikokat

követi. Továbbá, a frontról kapott hírek egyre gyakrabban és egyre határozottabban azt mutatják, hogy a katonák *tömege*, az eszer-mensevik vezérek, tisztek, küldöttek stb. stb. rosszindulatú rágalmai és támadásai ellenére, mind határozottabban és határozottabban a bolsevikok oldalára megy át.

Végül, Oroszország ezidőszerinti életének legjelentősebb ténye a *parasztfelkelés*. Ez a nép tényleges — nem szavakban, hanem tettekben megmutatkozó — átállása a bolsevikok oldalára. Mert akárhogyan is hazudoznak a burzsoá lapok meg a „Novaja Zsizny" „ingadozó" hívei és társaik közül kikerülő szánalmas kóristáik, amikor nagy hangon pogromokat és anarchiát emlegetnek, a tény nyilvánvaló. Tambov kormányzóság parasztjainak mozgalma felkelés volt mind fizikai, mind pedig politikai értelemben, felkelés, amely oly ragyogó politikai eredményekkel járt, mint először is, a beleegyezés abba, hogy a földet átadják a parasztoknak. Nemhiába *üvöltözi* most a felkeléstől megrémült eszer csőcselék, a „Gyelo Narodá"-t is beleértve, azt, hogy a földet okvetlenül át kell adni a parasztoknak! Ez azt jelenti, hogy *gyakorlatilag* bizonyosodott be a bolsevizmus igaza és sikere. *Bebizonyosodott*, hogy a bonapartistákat és az előparlamentben ülő lakájaikat nem *lehet* „megtanítani" másként, mint felkeléssel.

Ez tény. A tények — makacs dolgok. És az ilyen gyakorlati „érv" a felkelés *mellett* erősebb a fejvesztett és megrémült politikus ezernyi „pesszimista" kibúvójánál.

Ha a parasztfelkelés nem lenne országos politikai jelentőségű esemény, akkor az előparlament eszer lakájai nem ordítozták volna, hogy a földet okvetlenül át kell adni a parasztoknak.

A parasztfelkelés másik nagyszerű politikai és forradalmi következménye, amelyet a „Rabocsij Puty" már kiemelt, az, hogy Tambov kormányzóság vasútállomásaira gabonát szállítanak[52]. Ez egy további „érv", fejvesztett urak, érv a felkelés mellett, ami az egyetlen mód arra, hogy megmentsük az országot a már az ajtón kopogtató éhínségtől és a hallatlan méretű válságtól. Amíg a nép eszer-mensevik árulói morognak, fenyegetőznek, határozatokat írnak és az éhezőket azzal lakatják jól, hogy az

Alkotmányozó Gyűlés összehívását ígérik, addig a nép *bolsevik módra*, a földesurak, kapitalisták és felvásárlók ellen irányuló *felkeléssel* hozzálát a gabonakérdés megoldásához.

És a gabonakérdés *ilyen* (egyetlen reális) megoldásának nagyszerű eredményeit a burzsoá sajtó, sőt még a „Russzkaja Volja" is kénytelen volt elismerni, amikor leközölte azt a hírt, hogy Tambov kormányzóság vasútállomásait elárasztották gabonával... *Miután a parasztok felkeltek!!*

Nem, ha valaki most kételkedik abban, hogy a nép többsége a bolsevikokat követi és fogja követni, az annyit jelent, hogy szégyenletesen ingadozik, és gyakorlatilag elveti a proletárforradalmiság *valamennyi* alapelvét, teljesen megtagadja a bolsevizmust.

„... Nem vagyunk elég erősek ahhoz, hogy a hatalmat kézbevegyük, a burzsoázia viszont nem elég erős ahhoz, hogy meghiúsítsa az Alkotmányozó Gyűlést..."

Ennek az érvnek első része az előző érv egyszerű változata. Ez az érv nem lesz erősebb és meggyőzőbb, ha az, hogy valaki elvesztette a fejét és megijedt a burzsoáziától, a munkások iránt megnyilvánuló pesszimizmusban és a burzsoázia iránt megnyilvánuló optimizmusban jut kifejezésre. Ha a hadapródiskolások és a kozákok azt mondják, hogy utolsó csepp vérükig harcolni fognak a bolsevikok ellen, ez teljes hitelt érdemel; ha azonban a munkások és a katonák száz meg száz gyűlésen azt hangoztatják, hogy teljes bizalommal vannak a bolsevikok iránt, és kijelentik, hogy készek életüket áldozni azért, hogy a hatalom a Szovjetek kezébe menjen át, akkor „helyénvaló" emlékeztetni arra, hogy más dolog a szavazás és ismét más dolog a harc!

Persze, ha valaki így érvel, a felkelés „meg van cáfolva". Csakhogy, kérdezzük, miben különbözik ez a sajátos módon célzatos, sajátos módon alkalmazott „pesszimizmus" attól, amikor valaki politikailag átáll a burzsoázia oldalára?

Nézzük meg a tényeket, gondoljunk a bolsevikok ezerszer ismételt kijelentéseire, amelyeket a mi pesszimistáink „elfelejtettek". Ezerszer megmondottuk, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei erőt képviselnek, hogy a Szovjetek a forradalom élcsapatát jelentik, hogy *képesek* kézbevenni a hatalmat. Ezerszer szemére vetettük a mensevikeknek és eszereknek, hogy csak szószátyárkodnak, amikor a „demokrácia teljhatalmú szerveiről" beszélnek, ugyanakkor pedig *félnek* attól, hogy a Szovjetek kézbeveszik a hatalmat.

És mit bizonyított a Kornyilov-lázadás? Azt bizonyította, hogy a Szovjetek valóban erőt képviselnek.

És miután ezt a tapasztalat, a tények bebizonyították, vessük el a bolsevizmust, tagadjuk meg önmagunkat és jelentsük ki: nem vagyunk elég erősek (bár mindkét fővárosi Szovjet és a vidéki Szovjetek többsége a bolsevikok mellett áll)!!! Hát nem szégyenletes ingadozás ez? Hiszen a mi „pesszimistáink" alapjában véve elvetik a „minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszót, csak *félnek* ezt bevallani.

Hogyan lehet bebizonyítani, hogy a burzsoázia nem elég erős ahhoz, hogy meghiúsítsa az Alkotmányozó Gyűlést?

Ha a Szovjeteknek *nincs erejük* ahhoz, hogy megdöntsék a burzsoáziát, az *annyit jelent*, hogy a burzsoázia elég erős ahhoz, hogy meghiúsítsa az Alkotmányozó Gyűlést, hiszen nincs senki, aki ezt akadályozná. Hinni Kerenszkij és Társai ígéreteiben, hinni a szolgaias előparlament határozataiban — hát méltó ez a proletárpárt tagjához, forradalmárhoz?

A burzsoáziának nem csak hogy *van ereje* az Alkotmányozó Gyűlés meghiúsításához, ha nem döntjük meg a mostani kormányt, hanem *közvetve* is elérheti ezt az eredményt, azzal, hogy Petrográdot átadja a németeknek, megnyitja a frontot, fokozza a munkáskizárásokat, szabotálja a gabonaszállítást. *Tények* bizonyítják, hogy a burzsoázia mindezt részben már meg is tette. Tehát a burzsoáziának van ereje ahhoz, hogy ezt *egészen* is megtegye, ha a munkások és parasztok nem döntik meg.

„... A Szovjeteknek revolvernek kell lenniök, amely a kormány mellének van szegezve azzal a követeléssel, hogy hívja össze az Alkotmányozó Gyűlést és hagyjon fel a kornyilovista próbálkozásokkal ...“

Erre a kijelentésre vetemedett a két gyászos pesszimista közül az egyik!

Erre a kijelentésre kellett vetemednie, mert az, aki elveti a felkelést, *egyben* a minden hatalmat a Szovjeteknek jelszót is elveti.

Persze, a jelszavak — „nem szent dolgok“, ez vitathatatlan. De miért nem vetette fel *senki* azt a kérdést, hogy meg kell változtatni ezt a jelszót (mint ahogy én felvetettem ezt a kérdést a júliusi napok után*)? Miért *félnek* ezt nyiltan megmondani, jóllehet a pártban szeptember óta folyik a vita a felkelés kérdéséről, ami mostantól kezdve *elkerülhetetlen* a „minden hatalmat a Szovjeteknek“ jelszó megvalósítása érdekében?

Gyászos pesszimistáinknak ebben a dologban sohasem fog sikerülni köntörfalazással kivágniok magukat. Aki elveti a felkelést, egyben a hatalomnak a Szovjetek kezébe adását is elveti és minden reményét a jóságos burzsoáziába „veti“, minden bizakodásával a jóságos burzsoázia felé fordul, amely „megígérte“, hogy összehívja az Alkotmányozó Gyűlést.

Hát valóban olyan nehéz megérteni, hogy *ha a hatalom* a Szovjetek kezében *van*, akkor *biztosítva van* az Alkotmányozó Gyűlés és annak sikere? A bolsevikok ezt ezerszer megmondták. *Senki* egyetlen egyszer sem próbálta ezt megcáfolni. Az ilyen „kombinált típust“ mindenki elismerte, de ha most valaki a „kombinált típus“ szócskával a hatalomnak a Szovjetek kezébe adásáról való *lemondást* csempészi be, *suttyomban* csempészi be, mert *fél* nyiltan megtagadni jelszavunkat — mit jelent ez? lehet ennek jellemzésére parlamenti kifejezést találni?

Pesszimistánkkal válaszképpen találóan szegezték szembe a kérdést: „töltetlen revolvernek?“ Ha igen, ez nyilt átállás a Liber-Danokhoz, akik ezerszer kijelentették

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 192—200. old. — *Szerk.*

a Szovjetekről, hogy „revolver" és ezerszer csapták be a népet, hiszen a Szovjetek *az ő uralmuk alatt* nullának bizonyultak.

Ha viszont „töltött" revolver, akkor ez igenis a felkelés *technikai* előkészítése, hiszen a töltényt meg kell szerezni, a revolvert meg kell tölteni, no meg egyetlen töltény kevés is lesz.

Vagy átállás a Liber-Danokhoz és a „minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszó *nyílt* megtagadása, vagy felkelés. Középút nincs.

„... A burzsoázia nem adhatja át Petrográdot a németeknek, noha Rodzjanko ezt akarja, mert nem a burzsoák harcolnak, hanem a mi hős matrózaink ..."

Ez az érv ismét csak abból a *burzsoázia iránt megnyilvánuló* „optimizmusból" fakad, amely lépten-nyomon elkerülhetetlenül megmutatkozik azoknál, akik pesszimisták módjára ítélik meg a proletariátus forradalmi erejét és képességeit.

A hős matrózok harcolnak, *de* ez *két* tengernagyot nem akadályozott abban, hogy *kereket oldjanak* Ösel bevétele előtt!!

Ez tény. A tények — makacs dolgok. A tények azt bizonyítják, hogy a tengernagyok éppannyira *képesek* az árulásra, mint Kornyilov. Márpedig az, hogy a főhadiszállást nem szervezték újjá, hogy a parancsnoki kar kornyilovista — vitathatatlan tény.

Ha a kornyilovisták (élükön Kerenszkijjel, mert ő szintén kornyilovista) át *akarják* adni Petrográdot, ezt kétféleképp, sőt „háromféleképp" is megtehetik.

Először, a kornyilovista parancsnoki kar árulásával megnyithatják az északi frontot a szárazföld felől.

Másodszor, „megállapodhatnak" a mi flottánknál *erősebb* egész német flotta cselekvési szabadsága tekintetében, megállapodhatnak mind a német, mind az angol imperialistákkal. Ezenkívül a „kereket oldott tengernagyok" a *terveket is* átadhatták a németeknek.

Harmadszor, kizárásokkal és a gabonaszállítások sza-

botálásával csapatainkat *teljesen* elkeseríthetik és legyengíthetik.

Senki sem tagadhatja, hogy ez a három út egyaránt lehetséges. A tények bebizonyították, hogy Oroszország burzsoá-kozák pártja már mind a három ajtón kopogtatott, mind a hármat megpróbálta kinyitni.

Szóval? Szóval nincs jogunk *várni*, míg a burzsoázia megfojtja a forradalmat.

Hogy Rodzjanko „akarása" nem puszta képzelgés, azt a tapasztalat bebizonyította. Rodzjanko — a tett embere. Rodzjanko mögött ott áll a *tőke*. Ez vitathatatlan. A tőke — roppant erő, amíg a proletariátus a hatalom birtokába nem jutott. Rodzjanko *évtizedeken át* szívvel-lélekkel a tőke politikáját folytatta.

Szóval? Szóval, ha valaki ingadozik a felkelés, mint a forradalom megmentésének egyetlen eszköze kérdésében, az annyit jelent, hogy annak a burzsoázia iránt táplált félig Liber-Dan féle eszer-mensevik gyáva bizalomnak, félig öntudatlan „paraszti" bizalomnak hibájába esik, amely ellen a bolsevikok leginkább harcoltak.

Vagy tegyük ölbe kezünket és várjunk, az Alkotmányozó Gyűlésbe vetett „hittel", amíg Rodzjanko és Társai át nem adják Petrográdot és meg nem fojtják a forradalmat — vagy felkelés. Középút nincs.

Önmagában véve még az Alkotmányozó Gyűlés összehívása sem változtat semmit a dolgon, mert semmiféle „alkotmányozósdi", akár a legszuverénebb gyűlés semmiféle szavazása sincs hatással az éhínségre, és nincs hatással Vilmosra. Az Alkotmányozó Gyűlés összehívása is, annak *sikere* is, attól függ, hogy átmegy-e a hatalom a Szovjetek kezébe; ezt a régi bolsevik igazságot a valóság egyre szemléltetőbben és egyre *kíméletlenebbül* igazolja.

„... Napról napra erősödünk, erős ellenzékként vonulhatunk be az Alkotmányozó Gyűlésbe, miért tennénk fel mindent egy kártyára ..."

Ez egy olyan nyárspolgár érve, aki „olvasta", hogy összehívják az Alkotmányozó Gyűlést, és hiszékenysége

folytán megnyugtatja ez a fölöttébb törvényes, lojális, alkotmányos út.

Csak az a baj, hogy sem az éhínség kérdését, sem Petrográd átadásának kérdését nem lehet megoldani az Alkotmányozó Gyűlésre való *várakozással*. Ezt a „csekélységet" felejtik el a naív, vagy megzavarodott, vagy olyan emberek, akik hagyták magukat megijeszteni.

Az éhínség nem vár. A parasztfelkelés nem várt. A háború nem vár. A kereket oldott tengernagyok nem vártak.

Vagy talán akkor, ha mi bolsevikok ország-világ előtt *kijelentjük*, hogy hiszünk az Alkotmányozó Gyűlés összehívásában, az éhínség hajlandó lesz várni? A kereket oldott tengernagyok hajlandók lesznek várni? Maklakovék és Rodzjankóék hajlandók lesznek beszüntetni a munkáskizárásokat, a gabonaszállítások szabotálását, a titkos megbeszéléseket az angol és német imperialistákkal?

Hiszen *erre* lyukadnak ki az „alkotmányos illúziók" és a parlamenti kretenizmus hősei. A való élet eltűnik, csak az Alkotmányozó Gyűlés összehívásával kecsegtető *papírdarab* marad meg, csak a választások maradnak meg.

És ezek a vakok még csodálkoznak azon, hogy az éhező népet, meg a tábornokok és tengernagyok által elárult katonákat közömbösen hagyják a választások! Óh, bölcsek bölcsei!

„... Igen, ha a kornyilovisták ismét elkezdenék, akkor mi megmutatnánk! De hogy mi magunk kezdjük, mirevaló ezt megkockáztatni?.."

Ez oly rendkívül meggyőző, oly rendkívül forradalmi. A történelem nem ismétlődik, de ha mi *hátat* fordítunk neki, és az első Kornyilov-lázadásra függesztve szemünket azt hajtogatjuk: „igen, ha a kornyilovisták kezdenék" — ha ezt tesszük, milyen kitűnő forradalmi stratégia ez! Szakasztott mása ez az olyan gondolkodásnak, hogy „majd csak lesz valahogy"! Talán a kornyilovisták ismét alkalmatlan időpontban kezdik el! — nemde, milyen erős „érv"? A proletárpolitika milyen komoly megalapozása?

És ha a második kiadású kornyilovisták tanultak egyet-mást? Ha *megvárják* az éhség-zendüléseket, a frontáttörést, Petrográd átadását, és *nem kezdik el* addig? Mi lesz akkor?

Azt javasolják nekünk, hogy a proletárpárt taktikáját arra építsük fel, hogy a kornyilovisták esetleg megismétlik egyik régi hibájukat!

Felejtsünk el mindent, amit a bolsevikok százszor is kimutattak és *bebizonyítottak*, amit forradalmunk féléves története bebizonyított, nevezetesen, hogy *nincs*, objektív okoknál fogva nincs és nem lehet más kivezető út, *mint* a kornyilovisták diktatúrája vagy a proletariátus diktatúrája, feledkezzünk meg erről, tagadjuk meg mindezt és várjunk! Mire várjunk? Várjunk valami csodára, arra, hogy az események április 20-a és augusztus 29-e közötti viharos, katasztrofális alakulását (ugyanakkor, amikor a háború elhúzódik és fokozódik az éhínség) az Alkotmányozó Gyűlés békés, csendes, síma, törvényes összehívása és törvényerejű határozatainak végrehajtása váltja fel. Ez aztán „marxista" taktika! Várjatok, éhezők, Kerenszkij megígérte, hogy összehívja az Alkotmányozó Gyűlést!

„... A nemzetközi helyzetben tulajdonképpen nincs semmi olyan, ami arra kötelezne minket, hogy haladéktalanul akcióba lépjünk, inkább ártanánk a nyugati szocialista forradalom ügyének, ha agyonlövetnénk magunkat..."

Ez az érv igazán pompás: „maga" Scheidemann, „maga" Renaudel sem tudott volna ügyesebben „operálni" a munkásoknak a nemzetközi szocialista forradalom sikere iránti rokonszenvével!

Gondoljuk csak meg: a németek, azaz a német forradalmi internacionalisták, matrózruhába bujtatott munkások, pokolian nehéz körülmények között, amikor *egyetlen* Liebknechtjük van (és az is a fegyházban), ujságok nélkül, gyülekezési jog nélkül, Szovjetek nélkül, a legutolsó jómódú parasztig a lakosság *valamennyi* osztályának az internacionalizmus eszméje iránt érzett hihetetlen gyűlölete ellenére, az imperialista nagy-, közép- és kisburzsoázia

nagyszerű szervezettsége ellenére, felkelést szerveztek a flottában — amikor száz közül talán egy esélyük volt.

Mi pedig, amikor több tucat ujságunk és gyülekezési jogunk van, amikor *többségünk* van a Szovjetekben, mi, az egész világon a legjobb helyzetben levő proletárinternacionalisták mondjunk le arról, hogy felkelésünkkel támogassuk a német forradalmárokat. Érveljünk úgy, mint Scheidemann és Renaudel: a legokosabb, ha nem kelünk fel, hiszen ha agyonlőnek minket, a világ oly nagyszerű, oly okos, oly eszményi internacionalistákat veszít velünk!!

Bizonyítsuk be, hogy okosak vagyunk. Fogadjunk el egy határozatot, melyben rokonszenvünket fejezzük ki a *német felkelők* iránt és vessük el a *felkelést* Oroszországban. Ez igazi, okos internacionalizmus lesz. És milyen gyorsan felvirágzik majd az internacionalizmus az egész világon, ha *mindenütt* ugyanilyen bölcs politika diadalmaskodik!..

A háború halálosan elgyötörte és megkínozta a világ munkásait. Olaszországban, Németországban és Ausztriában egyre gyakrabban ismétlődnek a lázongások. *Csak* nekünk vannak Munkás- és Katonaküldött Szovjetjeink s akkor még — *várjunk*, áruljuk el a német internacionalistákat, ahogy eláruljuk az orosz parasztokat, akik nem szavakkal, hanem tettekkel, a földbirtokosok elleni felkeléssel hívnak fel minket a Kerenszkij-kormány elleni felkelésre...

Hadd tornyosuljanak az imperialista összeesküvés fellegei, melyet a világ tőkései szőnek, akik készek arra, hogy megfojtsák az orosz forradalmat — mi csak várjunk nyugodtan, amíg meg nem fojtanak minket *rubellel!* Ahelyett, hogy rátámadnánk az összeesküvőkre és szétzúznók soraikat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek győzelmével, várjuk meg az Alkotmányozó Gyűlést, ahol *szavazásokkal* győzedelmeskednek majd minden nemzetközi összeesküvésen, ha Kerenszkij és Rodzjanko lelkiismeretesen összehívják az Alkotmányozó Gyűlést. Vagy talán van jogunk kételkedni Kerenszkij és Rodzjanko becsületességében?

„... De hiszen «mindenki» ellenünk van! El vagyunk szigetelve; a Központi Végrehajtó Bizottság is, az internacionalista mensevikek is, a «Novaja Zsizny» hívei is, a baloldali eszerek is felhívásokat bocsátottak ki és fognak kibocsátani ellenünk!.."

Igen-igen erős érv. Eddig az ingadozókat kíméletlenül ostoroztuk az ingadozásokért. *Ezzel* nyertük meg a nép rokonszenvét. *Ezzel* hódítottuk meg a Szovjeteket, amelyek nélkül a felkelésnek nem lenne kilátása arra, hogy gyorsan és biztosan győz. Most pedig arra használjuk majd fel a meghódított Szovjeteket, hogy *mi magunk is átmenjünk az ingadozók táborába.* Gyönyörű pályafutás a bolsevizmus számára!

A Liber-Danok és Csernovok, s ugyanígy a „baloldali" eszerek és mensevikek politikájának lényege az *ingadozásokban* rejlik. A baloldali eszereknek és az internacionalista mensevikeknek azért van *óriási* politikai jelentőségük, mert a *tömegek balratolódásának fokmérői.* Az olyan két tény, mint egyrészt a mensevikek és az eszerek körülbelül 40%-ának átállása a baloldaliak táborába, másrészt a parasztfelkelés, kétségtelenül, nyilvánvalóan összefüggésben van egymással.

De éppen ennek az összefüggésnek a jellege leplezi le azok jellemtelenségének egész mélységét, akiknek most jut eszükbe sopánkodni amiatt, hogy az elevenen megrothadt Központi Végrehajtó Bizottság vagy az ingadozó baloldali eszerek és társaik felléptek ellenünk. Hiszen a kispolgári vezéreknek, a Martovoknak, Kamkovoknak, Szuhanovoknak és társaiknak *ezeket* az ingadozásait a parasztok *felkelésével* kell szembeállítani. Ez a *reális* politikai szembeállítás. Kivel menjünk együtt? Azzal a maroknyi ingadozó petrográdi vezérrel, akik *közvetve* a tömegek *balratolódását* juttatták kifejezésre, és akik *minden egyes* politikai fordulatnál gyalázatosan sopánkodtak, ingadoztak és szaladtak bocsánatot kérni a Liber-Danoktól, Avkszentyevektől és társaiktól, *vagypedig ezekkel a balratolódott tömegekkel?*

Ez, és csakis ez a kérdés.

Mivel a Martovok, Kamkovok és Szuhanovok elárulták a parasztfelkelést, nekünk, a forradalmi internaciona-

listák munkáspártjának is azt javasolják, hogy áruljuk el. Ebben foglalható össze a baloldali eszerek és az internacionalista mensevikek felé való „kacsingatás" politikája.

Mi viszont azt mondtuk: ha segíteni akarunk az ingadozóknak, nekünk magunknak kell felhagynunk az ingadozással. Ezek a „kedves" baloldali kispolgári demokraták a koalíció felé is elhajlottak! Mi végeredményben azért ragadtuk őket magunkkal, mert magunk nem ingadoztunk. És az élet igazolt minket.

Ezek az urak ingadozásaikkal mindig a forradalom vesztére törtek. Csak mi mentettük meg a forradalmat. És most riadjunk vissza, amikor az éhínség kopogtat Petrográd kapuján, Rodzjanko és Társai pedig Petrográd átadására készülnek?!

„... De még csak szilárd kapcsolataink sincsenek a vasutasokkal és a postaalkalmazottakkal. Hivatalos képviselőik — a Planszonok. Hát lehet győzni a posta és a vasutak nélkül?.."

Igen, igen, itt a Planszonok, ott a Liber-Danok. Milyen bizalommal voltak irántuk a *tömegek?* Vajjon nem mi hangoztattuk-e mindig, hogy ezek a vezérek elárulják a *tömegeket?* Vajjon nem ezektől a vezérektől fordultak el a tömegek és fordultak *felénk* mind a moszkvai választásokon, mind a szovjetválasztások alkalmával? Vagy talán a vasutasok és a postaalkalmazottak tömegei nem éheznek? nem sztrájkolnak Kerenszkij és Társai kormánya ellen?

„Hát február 28-a előtt voltak kapcsolataink ezekkel a szövetségekkel?" — kérdezte az egyik elvtárs a „pesszimistát". Ez válaszában utalt arra, hogy nem lehet összehasonlítani a két forradalmat. De ez az utalás csak annak az álláspontját *erősíti*, aki a kérdést feltette. Hiszen éppen a bolsevikok voltak azok, akik ezerszer is megmondták, hogy a *burzsoázia elleni proletár*forradalmat hosszú időn át kell előkészíteni (és nem azért mondták ezt, hogy a döntő pillanat küszöbén megfeledkezzenek róla). A posta- és távíróalkalmazottak szövetségének és a vasúti alkalmazottak szövetségének politikai és gazda-

sági életét éppen az jellemzi, hogy a proletárelemekből álló tömegek *elkülönülnek* a kispolgári és burzsoá felsőbb rétegektől. Egyáltalán nem arról van szó, hogy feltétlenül előre kiépítsük a „kapcsolatokat" az egyik vagy a másik szövetséggel, hanem arról, hogy csak a proletár- és parasztfelkelés győzelme *tudja* kielégíteni a vasutasok meg a posta- és távíróalkalmazottak seregének *tömegeit.*

„... Petrográdban két-három napra van kenyér. Tudunk-e majd kenyeret adni a felkelőknek?.."

Egyike ez az ezernyi szkeptikus megjegyzésnek (a szkeptikusok *mindig* tudnak „kételkedni" és csak a tapasztalat cáfolhatja meg őket), azoknak a megjegyzéseknek, amelyeket egyesek azért tesznek, hogy mások nyakába varrják a hibát.

Éppen Rodzjanko és Társai, éppen a burzsoázia készítik elő az éhínséget és spekulálnak arra, hogy éhínséggel fojtsák meg a forradalmat. Nincs és *nem is lehet* más menekvés az éhínségtől, mint a parasztok felkelése a földbirtokosok ellen a falun és a munkások győzelme a tőkéseken a városokban, a központban. Máskülönben *nem lehetséges* sem az, hogy a gazdagoktól gabonát kapjunk és azt, szabotázsuk ellenére, elszállítsuk, sem az, hogy megtörjük a megvesztegetett alkalmazottak és a harácsoló kapitalisták ellenállását, sem pedig az, hogy megteremtsük a szigorú nyilvántartást. Ezt éppen a „demokrácia" közellátási intézményeinek és a közellátás terén kifejtett sziszifuszi munkájának története bizonyította be, hiszen a „demokrácia" milliószor *panaszkodott* a tőkések szabotázsa miatt, milliószor *sopánkodott* és *esdekelt.*

A győzelmes proletárforradalmon kívül nincs a világon erő, amely lehetővé tenné, hogy panaszok, kérelmek és könnyek helyett a *forradalmi tett* útjára lépjünk. És minél messzebbre tolódik ki a proletárforradalom, minél inkább elodázzák az események vagy az ingadozók és fejvesztettek ingadozásai, annál több áldozatba fog kerülni, annál nehezebb lesz majd *megszervezni* a gabona szállítását és elosztását.

A felkelés halogatása egyértelmű a halállal — ezt kell válaszolni azoknak, akik látják a gazdasági bomlás fokozódását, látják az éhínség közeledését, s ugyanakkor jobb ügyhöz méltó „bátorsággal" *lebeszélik* a munkásokat a felkelésről *(azaz azt tanácsolják, hogy várjanak, bízzanak tovább is a burzsoáziában).*

„... A fronton még szintén nem veszélyes a helyzet. Még ha a katonák maguk kötnek fegyverszünetet, az sem baj..."

De a katonák nem fognak fegyverszünetet kötni. Ehhez olyan államhatalomra van szükség, amilyenhez nem juthatunk felkelés nélkül. A katonák egyszerűen *meg fognak szökni.* Erről tanuskodnak a frontról küldött beszámolók. Nem szabad várni, ha nem akarjuk kitenni magunkat annak a veszélynek, hogy elősegítjük Rodzjanko titkos megállapodását Vilmossal és a *teljes* bomlást, továbbá a katonák tömeges szökését, ha ezek *(akik már közel vannak a kétségbeeséshez)* végleg kétségbeesnek és mindent a sors kénye-kedvére bíznak.

„... Ha viszont kézbevesszük a hatalmat és sem fegyverszünethez, sem demokratikus békéhez nem jutunk, megtörténhet, hogy a katonák nem lesznek hajlandók forradalmi háborút viselni. Mi lesz akkor?"

Ez az érv az ismert mondást juttatja eszünkbe: egy bolond tízszer annyi kérdést tud feltenni, mint amennyit tíz bölcs megválaszolhat.

Mi sohasem tagadtuk a *hatalommal* járó nehézségeket az imperialista háború idején, mindamellett mindig *hirdettük* a proletariátus és a szegényparasztság diktatúráját. Talán akkor mondjunk le erről, amikor elérkezett a cselekvés pillanata??

Mi mindig mondtuk, hogy a proletariátus diktatúrája *egy* országban óriási változásokat idéz elő mind a nemzetközi helyzetben, mind az ország gazdasági életében, mind a hadsereg helyzetében, mind pedig annak hangulatában

— és most „felejtsük" el mindezt, hagyjuk magunkat megijeszteni a forradalom „nehézségeivel"??

„... Mindenki azt jelenti, hogy a tömegek között nincsen olyan hangulat, amely ellenállhatatlanul az utcára vinné őket. Az e pesszimizmust igazoló jelek közé tartozik a pogrom- és feketeszázas sajtó rendkívül megnövekedett elterjedtsége is..."

Ha az emberek hagyják, hogy megijessze őket a burzsoázia, akkor természetesen minden tárgy és jelenség sárga színt ölt előttük. Először, a mozgalom marxista ismertetőjelét intellektuel-impresszionista ismertetőjellel cserélik fel, az osztályharc fejlődésének és az országos, valamint a nemzetközi vonatkozású események menetének politikai számbavétele *helyett* a hangulattal kapcsolatban szerzett szubjektív benyomásokkal hozakodnak elő; arról, hogy a párt szilárd vonala, a párt hajthatatlan elszántsága *ugyancsak tényezője* a hangulatnak, különösen a végsőkig kiéleződött forradalmi helyzetekben, erről, ha „kapóra jön", természetesen megfeledkeznek. Néha az embereknek igen „kapóra jön" megfeledkezni arról, hogy a felelős vezetők ingadozásaikkal és arra való hajlamosságukkal, hogy elégessék azt, ami előtt tegnap meghajoltak, a tömegek bizonyos rétegeinek hangulatába is a legmegengedhetetlenebb ingadozásokat viszik be.

Másodszor — és ez a legfontosabb a jelenlegi pillanatban —, a jellemtelen emberek, amikor a tömegek hangulatáról beszélnek, elfelejtik hozzátenni,

hogy „mindenki" azt jelenti, hogy a hangulat feszült és várakozó;

hogy „mindenki" egyetért abban, hogy a Szovjetek felszólítására és a Szovjetek védelmére a munkások egy emberként fognak akcióba lépni;

hogy „mindenki" egyetért abban, hogy a munkások igen elégedetlenek a központoknak a „végső döntő harc" kérdésében tanusított határozatlan magatartásával, amely harc elkerülhetetlenségét világosan felismerik;

hogy „mindenki" egybehangzóan úgy festi le a legszélesebb tömegek hangulatát, mint amely közel van a két-

ségbeeséshez, és mindenki rámutat az éppen ezen a talajon növekedő anarchia tényére;

hogy „mindenki" elismeri azt is, hogy az öntudatos munkások között határozott húzódozás tapasztalható az utcára vonulástól *csak* tüntetések, *csak* részletharc céljából, mert nem részletharc, hanem az általános harc közeledésének feszültsége érezhető a levegőben, ami pedig az egyes sztrájkok, tüntetések és nyomások reménytelenségét illeti, ezt kipróbálták és teljesen felismerték.

És így tovább.

Ha a tömeghangulatnak ezt a jellemzését a forradalmunk féléves története folyamán lezajlott osztályharc és politikai harc fejlődése és az események egész menete szempontjából mérlegeljük, világossá válik, hogy mennyire elferdítik a dolgot a burzsoázia által megijesztett emberek. A helyzet éppenséggel nem ugyanolyan, mint április 20—21-e, június 9-e és július 3-a előtt, mert akkor *ösztönös felháborodás* volt, amelyet mi, mint párt, vagy nem vettünk észre (április 20), vagy visszatartottunk és békés tüntetéssé alakítottunk (június 9 és július 3). Mert akkor jól tudtuk, hogy a Szovjetek *még* nem a mieink, hogy a parasztok *még* a Liber-Dan—Csernov-féle útban hisznek, nem pedig a bolsevik útban (a felkelésben), hogy tehát a nép többsége nem lehet velünk, hogy tehát a felkelés korai.

Akkor az öntudatos munkások többségénél a végső, döntő harc kérdése egyáltalán *nem* merült fel; általában a pártbizottságok közt nincs egy sem, amely felvetette volna ezt a kérdést. A kevéssé öntudatos, méghozzá igen nagy tömegeknél viszont nem volt tapasztalható sem feszült hangulat, sem elkeseredés szülte elszántság, hanem igenis ösztönös *felháborodás* volt tapasztalható, amely azzal a naív reménnyel párosult, hogy egyszerű „megmozdulással", egyszerű tüntetéssel „befolyást gyakorolnak" a Kerenszkijekre és a burzsoáziára.

Felkeléshez nem erre van szükség, hanem egyrészt az öntudatos elemeknek arra a tudatos, szilárd és hajthatatlan elhatározására, hogy harcolni fognak mindvégig. Másrészt pedig azoknak a nagy tömegeknek elkeseredés szülte feszült hangulatára van szükség, amelyek *érzik*, hogy félrendszabályokkal most semmit sem lehet meg-

menteni, hogy „befolyást gyakorolni" semmiképpen sem lehet, hogy az éhezők „akár anarchista módon is, mindent széjjelrombolnak, mindent izzé-porrá zúznak", *ha* a bolsevikok nem tudják őket vezetni a döntő harcban.

Éppen a tapasztalatokon okult öntudatos elemek feszült hangulatának és a széles tömegekben a munkáskizárókkal, a kapitalistákkal szemben érzett és az elkeseredéshez közelálló gyűlölet hangulatának erre az összetalálkozására vezetett a forradalom fejlődése a valóságban *mind* a munkások, *mind* a parasztság soraiban.

Éppen ezen az alapon érthető a feketeszázas sajtó himpellérjeinek „sikere" is, akik csalárd szándékkal a bolsevizmust utánozzák. Hogy a reakciósok kárörvendeznek a burzsoázia és a proletariátus közeledő döntő harca láttán, az mindig is így volt, azt kivétel nélkül minden forradalomban megfigyelték, az teljesen elkerülhetetlen. És ha engedjük, hogy *ez* a körülmény elriasszon minket, akkor nemcsak a felkelésről kell lemondanunk, hanem általában a proletárforradalomról is. Hiszen a kapitalista társadalomban e forradalom fejlődésének *nem* lehet olyan lépése, amelyet *ne* kísérne a feketeszázak káröröme és az a reménye, hogy ők sütik meg pecsenyéjüket a forradalom tüzénél.

Az öntudatos munkások nagyon jól tudják, hogy a feketeszázak a burzsoáziával karöltve dolgoznak és hogy a munkások döntő győzelme (amiben a kispolgárok nem hisznek, amitől a kapitalisták félnek, amit a feketeszázasok néha kárörömből kívánnak, mert biztosak benne, hogy a bolsevikok nem tartják meg a hatalmat) a feketeszázakat teljesen *eltiporja*, hogy a hatalmat a bolsevikok szilárdan meg *tudják* tartani a háború által halálra gyötört és megkínzott emberiség nagy előnyére.

Valóban ki kételkedhet abban, ha csak nem ment el az esze, hogy a *Rodzjankók* és Szuvorinok együttműködnek? hogy felosztották egymás között a szerepeket?

Talán nem bizonyították be a tények, hogy Kerenszkij úgy táncol, ahogy Rodzjanko fütyül, és hogy az „Orosz Köztársaság Állami Nyomdája" (ez nem tréfa!) államköltségen nyomtatja ki az „Állami Duma" feketeszázas tagjainak feketeszázas beszédeit? Vagy talán nem leplezték le ezt a tényt *még* a „Gyelo Narodá"-hoz tartozó

és „saját emberük" előtt csúszó-mászó lakájok is? Talán nem bizonyították be *valamennyi* választás tapasztalatai, hogy a „Novoje Vremja"[58], ez a korrupt, a cári földbirtokosok „érdekeit" szem előtt tartó lap, fenntartás nélkül támogatja a kadet listákat?

Talán nem olvastuk tegnap, hogy a kereskedelmi és ipari tőke (amely természetesen pártonkívüli, ó, magától értetődően pártonkívüli, hiszen a Vihljajevek és Rakitnyikovok, a Gvozgyevek és Nyikityinek nem a kadetokkal lépnek koalícióra, isten ments, hanem a *pártonkívüli* kereskedelmi és ipari körökkel!) 300 000 rubelt juttatott a kadetoknak?

Az egész feketeszázas sajtó, ha osztályszempontból, nem pedig szentimentális szempontból nézzük a dolgokat — a „Rjabusinszkij, Miljukov és Társai" cég *fiókintézete*. A tőke megvásárolja magának egyfelől a Miljukovokat, Zaszlavszkijokat, Potreszovokat stb., másfelől pedig a feketeszázasokat.

Arra, hogy véget vessünk a nép e felháborító megfertőzésének az olcsó feketeszázas ragály mérgével, semilyen más mód nem lehet, mint a *proletariátus győzelme*.

És csodálkozhatunk-e azon, hogy az éhínség és az elhúzódó háború által halálra gyötört és megkínzott tömeg „kap" a feketeszázas méreg után? Elképzelhető-e a csőd küszöbén álló kapitalista társadalom *anélkül*, hogy az elnyomott tömegek soraiban ne ütné fel fejét a kétségbeesés? És kifejezésre juthat-e a tömegek kétségbeesése, amelyek soraiban nem kevés a felvilágosulatlan elem, *másképpen*, mint a mindenféle méreg fokozott kelendőségében?

Nem, reménytelen azok helyzete, akik a tömegek hangulatáról beszélve, saját egyéni jellemtelenségüket a tömegek nyakába varrják. A tömegek megoszlanak, olyanokra, akik tudatosan várakozó álláspontra helyezkednek, és olyanokra, akik öntudatlanul készek a kétségbeesésre, de az elnyomott és éhező tömegek *nem* jellemtelenek.

———

„... Másfelől, marxista párt a felkelés kérdését nem egyszerűsítheti le egy katonai összeesküvés kérdésévé..."

A marxizmus rendkívül mély és sokoldalú tanítás. Ezért nincs semmi csodálni való azon, hogy mindig találkozhatunk Marxból vett idézet*töredékekkel* — különösen, ha ezeket *nem* megfelelő helyen idézik — azoknak az „érvei" között, akik szakítanak a marxizmussal. A katonai összeesküvés blanquizmus, *ha* nem egy meghatározott osztály pártja szervezi, *ha* szervezői nem vették számításba általában a politikai helyzetet és különösen a nemzetközi helyzetet, *ha* ez a párt nem bírja a nép többségének objektív tényekkel bebizonyított rokonszenvét, *ha* a forradalom eseményeinek fejlődése nem cáfolta meg a gyakorlatban a kispolgárságnak a megalkuvás irányában táplált illúzióit, *ha* a forradalmi harc „teljhatalmúnak" elismert vagy más módon feltűnt szerveinek, mint amilyenek például a „Szovjetek", többsége nincs meghódítva, *ha* a hadseregben (amennyiben a dolog háborúk idején történik) nincs teljesen megérlelődött hangulat a kormány ellen, amely a nép akarata ellenére elhúzza az igazságtalan háborút, *ha* a felkelés jelszavai (mint a „minden hatalmat a Szovjeteknek", „a földet a parasztoknak", „a demokratikus béke haladéktalan felajánlása minden hadviselő népnek, továbbá a titkos szerződések haladéktalan hatályon kívül helyezése és a titkos diplomácia megszüntetése" stb.) nem váltak a legszélesebb körökben ismertté és népszerűvé, *ha* az élenjáró munkások nincsenek meggyőződve arról, hogy a tömegek helyzete kétségbeejtő és nem biztosak a falu komoly parasztmozgalommal vagy a földbirtokosok és a földbirtokosokat védő kormány ellen irányuló felkeléssel bizonyított támogatásában, *ha* az ország gazdasági helyzete komoly reményt nyújt arra, hogy a válságot kedvezően meg lehet oldani békés és parlamenti eszközökkel.

Nos, elég lesz ennyi?

„Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?" című brosúrámban (remélem a napokban megjelenik) idéztem Marxból egy helyet, amely valóban a felkelés kérdésére vonatkozik és amely meghatározza a felkelésnek mint „művészetnek" ismérveit*.

Fogadni mernék, hogy ha azt javasolnánk azoknak a

* Lásd ebben a kötetben 121. old. — *Szerk.*

fecsegőknek, akik most Oroszországban a katonai összeesküvés ellen mennydörögnek, hogy nyissák ki a szájukat és felszólítanánk őket, hogy magyarázzák meg a különbséget a fegyveres felkelés „művészete" és az elítélendő katonai összeesküvés között, akkor vagy a fentebb mondottakat ismételnék meg, vagypedig szégyent vallanának és általános derültséget keltenének a munkások között. Próbálják csak meg, kedves szintén-marxisták! Énekeljenek nekünk egy dalocskát a „katonai összeesküvés" *ellen!*

UTÓSZÓ

Az előbbi sorok már meg voltak írva, amikor kedden este 8 órakor kézhezkaptam a reggeli petrográdi lapokat V. Bazarov úrnak a „Novaja Zsizny"-ben megjelent cikkével. V. Bazarov úr azt állítja, hogy a „városban egy kézzel írt röplap forog közkézen, amely két tekintélyes bolsevik nevében állást foglal az akció ellen".

Ha ez igaz, akkor arra kérem az elvtársakat, akiknek ez a levél nem kerülhet korábban a kezükbe, mint szerda délben, hogy minél hamarább *nyomassák ki.*

A levelet nem közzététel céljából írtam, hanem csak azért, hogy levelezés útján megbeszélést folytassak a párttagokkal. De ha a „Novaja Zsizny" hősei, akik nem tartoznak a párthoz, és akiket a párt megvetésre méltó gerinctelenségük miatt ezerszer is kigúnyolt (akik tegnapelőtt a bolsevikokra szavaztak, tegnap meg a mensevikekre, és a világhírű egyesítő kongresszuson *majdnem* egyesítették őket), ha ilyen egyének *röplapot* kapnak a felkelés ellen agitáló párttagjainktól, akkor nem szabad hallgatni. A felkelés *mellett* is agitálni kell. Bújjanak csak elő a névtelenek a homályból végleg a napfényre és nyerjék el méltó büntetésüket gyalázatos ingadozásaikért, még ha olyanformán is, hogy az öntudatos munkások mind kinevetik őket. Csak egy óra áll rendelkezésemre ennek a levélnek Petrográdba küldéséig és ezért csak két szóval említem meg a fejetlen „Novaja Zsizny" klikk gyászvitézeinek egyik „módszerét". V. Bazarov úr vitatkozni próbál Rjazanov elvtárssal, aki azt mondta, és ezerszer helyesen mondta, hogy a „felkelést mindazok előkészítik, akik a tömegekben a kétségbeesés és a közömbösség hangulatát előidézik".

A gyászos ügy gyászvitéze „ellenvetésképpen“ megjegyzi:

„Hát győzött valaha a kétségbeesés és a közömbösség?“

Ó, megvetésre méltó tökfilkók, ott a „Novaja Zsizny“ körül! Talán ők tudnak a történelemben *olyan* példákat a felkelésekre, amikor az elnyomott osztályok tömegei győztek az elkeseredett harcban, anélkül, hogy a hosszú szenvedések és a végsőkig kiéleződött mindenféle válságok kétségbeesésbe ne vitték volna? Mikor nem kerítette hatalmába ezeket a tömegeket indifferentizmus (közömbösség) a különböző lakájkodó előparlamentek, a meddő forradalmasdi, a Szovjeteknek a hatalom és a felkelés szerveiből a Liber-Danok által puszta fecsegő gyülekezetekké való lealacsonyítása iránt?

Vagy talán a „Novaja Zsizny“ megvetésre méltó tökfilkói olyan kérdések iránt fedeztek fel a tömegeknél *közömbösséget*, mint ... a kenyérkérdés? a háború elhúzása? a földnek a parasztok kezébe adása?

A megírás ideje: 1917 október 17. (30.)
Megjelent 1917 november 1, 2. és 3-án (október 19, 20. és 21-én), a „Rabocsij Puty“ 40, 41. és 42. számában.
Aláírás: N. Lenin.

LEVÉL A BOLSEVIK PÁRT TAGJAIHOZ[54]

Elvtársak! Még nem tudtam hozzájutni a szerdai, október 18-i petrográdi lapokhoz. Amikor telefonon közölték velem Kamenyev és Zinovjev nyilatkozatának a pártonkívüli „Novaja Zsizny"-ben megjelent teljes szövegét, nem hittem a fülemnek. Kételkednem azonban nem lehetett és így kénytelen vagyok felhasználni az alkalmat, hogy ezt a levelet a párt tagjaihoz csütörtök estére vagy péntek reggelre eljuttassam, mert ilyen hallatlan *sztrájktörés* tényével szemben a hallgatás bűn volna.

Minél komolyabb a gyakorlati kérdés, minél felelősebb és „tekintélyesebb" emberek azok, akik a sztrájktörést elkövették, annál veszedelmesebb az, annál határozottabban kell kihajítani a sztrájktörőket, annál megbocsáthatatlanabb lenne az ingadozás, mégha a sztrájktörőknek multbeli „érdemeik" lennének is.

Gondoljuk csak el! Pártkörökben ismeretes, hogy a párt szeptember óta tárgyalja a felkelés kérdését. Senki sem hallott semmit az említett személyek bármelyikének egyetlen leveléről vagy röplapjáról! Most, úgyszólván a Szovjetkongresszus előestéjén, két tekintélyes bolsevik állást foglal a többség *ellen*, és — magától értetődően — *a Központi Bizottság ellen*. Ezt nem mondják meg egyenesen, és ez még károsabb az ügyre nézve, mert célzásokkal beszélni még veszedelmesebb.

Kamenyev és Zinovjev nyilatkozatának szövegéből teljesen világos, hogy a Központi Bizottság ellen fordultak, mert máskülönben nyilatkozatuknak nincs értelme, de hogy a Központi Bizottságnak *melyik* határozata ellen szálltak vitába, azt nem mondják meg.

Miért?

Világos dolog: azért, mert a Központi Bizottság nem hozta azt nyilvánosságra.

Mi következik hát ebből?

A legfontosabb harci kérdésben, a kritikus nap, október 20-a előestéjén, két „tekintélyes bolsevik" a párthoz *nem* tartozó sajtóban s még hozzá egy olyan ujságban, amely ebben a kérdésben *együtt halad a burzsoáziával a munkáspárt ellen*, egy ilyen ujságban megtámadják a pártközpont nyilvánosságra *nem* hozott határozatát!

De hiszen ez ezerszer aljasabb és *milliószor ártalmasabb*, mint akár Plehanovnak mindazok a fellépései a párthoz nem tartozó sajtóban 1906—1907-ben, amelyeket a párt oly élesen elítélt! Hiszen akkor csak választásokról volt szó, most pedig a hatalom meghódítása érdekében kitörő felkelésről van szó!

S egy ilyen kérdésben, *miután* a központ határozatot hozott, ezzel a *nyilvánosságra nem hozott* határozattal a Rodzjankók és Kerenszkijek előtt vitába szállni egy, a párthoz nem tartozó lapban — el lehet-e képzelni ennél árulóbb, ennél sztrájktörőbb eljárást?

Szégyennek tartanám magamra nézve, ha azért, mert azelőtt ezekhez a volt elvtársakhoz közel álltam, ingadoznék abban, hogy elítéljem őket. Nyiltan megmondom, hogy egyiküket sem tartom többé elvtársnak, és a Központi Bizottságban is, a kongresszuson is, minden erőmből harcolni fogok mindkettőjüknek a pártból való kizárásáért.

Mert a munkáspárt, amelyet az élet egyre gyakrabban állít szemtől szembe a felkeléssel, nem tudja megoldani ezt a nehéz feladatot, ha a központ nyilvánosságra nem hozott határozataival elfogadásuk után a párthoz nem tartozó sajtóban vitába szállnak és a harcosok soraiba ingadozást és zavart visznek be.

Hadd alapítsák meg Zinovjev és Kamenyev úrék a maguk pártját néhány tucat fejvesztett emberrel vagy az Alkotmányozó Gyűlés képviselőjelöltjeivel. Munkások ilyen pártba nem fognak belépni, mert ennek a pártnak első jelszava ez lesz:

„azoknak a központi bizottsági tagoknak, akiket a Központi Bizottság ülésén a döntő harc kérdésében

leszavaztak, meg van engedve, hogy elmenjenek a párthoz nem tartozó sajtóhoz, hogy megtámadják a párt nyilvánosságra nem hozott határozatait."

Építsenek hát maguknak *ilyen* pártot; a mi bolsevik munkáspártunk ezzel csak nyerni fog.

Ha majd valamennyi okmány nyilvánosságra kerül, Zinovjev és Kamenyev sztrájktörése még sokkal világosabban fog kidomborodni. Addig pedig hadd álljon a munkások előtt a következő kérdés:

„Tegyük fel, hogy az Összoroszországi Szakszervezeti Szövetség vezetősége egyhónapi tárgyalás után és több mint 80%-os többséggel elhatározta, hogy elő kell készíteni a sztrájkot, de egyelőre sem a határidőt, sem egyebet nem szabad nyilvánosságra hozni. Tegyük fel, hogy a vezetőség két tagja, alattomos módon «különvéleménnyel» takarózva, a határozat *után* nemcsak irogatni kezdett a helyi csoportokhoz a határozat felülvizsgálása érdekében, de azt is megengedte, hogy leveleiket a párthoz *nem* tartozó lapokban leközöljék. Tegyük fel, hogy végül ők maguk is megtámadták a határozatot a párthoz nem tartozó lapokban, jóllehet a határozatot még nem is hozták nyilvánosságra és ócsárolni kezdték a sztrájkot a kapitalisták előtt.

Kérdem: ingadoznának-e a munkások abban, hogy az ilyen sztrájktörőket kizárják soraikból?"

* * *

Ami a felkelés kérdését illeti, most, oly közel október 20-ához, én a távolból nem tudom megítélni, hogy mennyit rontott a dolgon a párthoz nem tartozó sajtóban történt sztrájktörő fellépés. Kétségtelen, hogy igen nagy *gyakorlati* kárt okozott. Hogy a dolgot rendbehozzuk, mindenekelőtt a sztrájktörők kizárásával helyre kell állítanunk a bolsevik front egységét.

A felkelés ellen felhozott elvi érvek gyengesége annál világosabb lesz, minél inkább szellőztetjük azokat. Én a napokban erről egy cikket küldtem a „Rabocsij Puty"-nak, s ha a szerkesztőség nem tartja lehetségesnek közlését,

a párt tagjai valószínűleg kéziratban fognak majd vele megismerkedni*.

Ezek a tisztesség ne essék szólván, „elvi" érvek két pontban foglalhatók össze: először, az Alkotmányozó Gyűlés „megvárása". Várjunk, hátha kihúzzuk addig — ennyi az egész érv. Hátha kihúzzuk még, noha éhínség és bomlás uralkodik, noha a katonák türelme fogy, noha Rodzjanko azon mesterkedik, hogy Petrográdot a németek kezére adja, noha munkáskizárások vannak.

Majd csak lesz valahogy: ebben áll ennek az érvnek egész ereje.

A második: a feltűnő pesszimizmus. A burzsoáziánál és Kerenszkijnél minden a legnagyobb rendben megy, nálunk minden rosszul. A kapitalistáknál minden csodásan elő van készítve, a munkásoknál minden rosszul. A „pesszimisták" a dolog katonai részét illetőleg torkuk szakadtából ordítoznak, az „optimisták" viszont hallgatnak, mert Rodzjanko és Kerenszkij előtt egyet-mást felfedni aligha volna valakinek is ínyére, kivéve a sztrájktörőket.

Nehéz idő. Nehéz feladat. Súlyos árulás.

És a feladatot mégis meg fogjuk oldani, a munkások tömörülnek, a parasztfelkelés és a frontkatonák végsőkig fokozódó türelmetlensége megteszik a magukét! Zárjuk szorosabbra sorainkat — a proletariátusnak győznie kell!

N. Lenin

A megírás ideje: 1917 október 18. (31.)

Először 1927 november 1-én, a „Pravda" 250. számában jelent meg.

---

* Lásd ebben a kötetben 190—212. old. — *Szerk.*

PÁRTUNK FELADATAI AZ INTERNACIONÁLÉBAN

(A III. ZIMMERWALDI KONFERENCIA ALKALMÁBÓL[55])

A „Rabocsij Puty" szeptember 28-i, 22. számában megjelent a III. Zimmerwaldi Konferencia kiáltványa. Ha nem tévedünk, a kiáltványt még csak az internacionalista mensevikek „Iszkra" c. lapjának[56] szeptember 26-i, 1. száma közölte, igen rövid kiegészítő megjegyzés kíséretében, amelyben utaltak a III. Zimmerwaldi Konferencia összetételére és időpontjára (augusztus 20—27, az új naptár szerint); más ujságokban ellenben sem a kiáltványt nem tették közzé, sem a konferenciáról nem közöltek csak valamelyest is részletes tudósításokat.

Most rendelkezünk bizonyos anyaggal erre a konferenciára vonatkozóan, amely a svéd baloldali szociáldemokraták „Politiken" c. lapjának egy cikkéből (ez a cikk fordításban megjelent a finn szociáldemokrata párt lapjában, a „Työmies"-ben)[57], továbbá két, levél formájában kapott tudósításból áll; ezek egy lengyel és egy orosz elvtárstól származnak, akik részt vettek a konferencián. Előbb, ezeket a tudósításokat alapul véve, általában beszélünk a konferenciáról, majd pedig áttérünk annak értékelésére és pártunk feladatainak értékelésére.

I

A konferencián a következő pártok és csoportok képviselői vettek részt: 1) a német „független" szociáldemokrata párt (a „kautskysták"); 2) a svájci párt; 3) a svéd *baloldali* párt (amely, mint tudjuk, minden kapcsolatot megszakított Branting opportunista pártjával); 4) a norvégok és 5) a dánok (anyagunkban nincs utalás arra,

hogy a hivatalos, opportunista dán pártról van-e szó, amelynek élén Stauning miniszter áll); 6) a finn szociáldemokrata párt; 7) a románok; 8) a bolsevik OSzDMP; 9) a mensevik OSzDMP (Panyin levélben kijelentette, hogy nem fog részt venni, azzal az indokolással, hogy a konferencia nem teljes; Akszelrod viszont idejében érkezett az ülésre, *de a kiáltványt nem írta alá);* 10) az internacionalista mensevikek; 11) az amerikai „keresztény internacionalista szocialisták" (?) csoportja; 12) az amerikai „szociáldemokrata propagandacsoport" (a jelek szerint ez ugyanaz a csoport, amelyet „A proletariátus feladatai forradalmunkban (A proletárpárt platformtervezete)" c. brosúrám 24. oldalán* megemlítettem, hiszen éppen ez a csoport kezdte el 1917 januárjában kiadni az „Internationalist" c. lapot); 13) az „Országos Vezetőség" által egyesített lengyel szociáldemokraták; 14) az osztrák ellenzék (a „Karl Marx Klub", amelyet az osztrák kormány Friedrich Adlernek Stürgkh ellen elkövetett merénylete után betiltott; erről a klubról nálam ugyanazon brosúra 25. oldalán** történik említés); 15) a bolgár „független szakszervezeti szövetségek" (amelyek, mint azt a nálam levő levél szerzője hozzáfűzi, nem a „tyesznyakokhoz", azaz a baloldali, internacionalista bolgár párthoz tartoznak, hanem a „sirokikhoz", vagyis az opportunista bolgár párthoz); ez a képviselő, akárcsak 16) a szerb párt képviselője, már a konferencia befejezése után érkezett meg.

E 16 párt és csoport közül ahhoz a „harmadik" áramlathoz, amelyről az 1917 április 24—29-i konferenciánkon elfogadott határozatban van szó (és brosúrám 23. oldalán***, ahol ezt az áramlatot a „valódi internacionalisták" áramlatának neveztem), a 3, 8, 12, 13. és 14-es számmal megjelöltek tartoznak; továbbá, e „baloldali" áramlathoz közelebb, vagypedig közte és a kautskysta „centrum" között áll a 4. és a 16. csoport, bár álláspontjukat nehéz pontosan meghatározni — lehet, hogy a „centrumhoz" tartoznak. Továbbá, az 1. és valószínűleg

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 64. old. — *Szerk.*
** Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 65. old. — *Szerk.*
*** Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 64—65. old. — *Szerk.*

a 2, 6. meg a 7. csoport, a 10-es számmal megjelölt csoport, és valószínűleg a 15-ös csoport is a kautskysta „centrumhoz" tartozik. Az 5. (ha ez — Stauning pártja) és a 9. csoport — a „honvédők", kormányszocialisták, szociálsoviniszták csoportja. Végül, a 11-es számmal megjelölt csoport nyilvánvalóan teljesen alkalmi jellegű.

Ebből látható, hogy a konferencia összetétele rendkívül tarka, sőt teljesen zavaros volt, mert olyan emberek gyűltek össze, akik *nem* értenek egyet az *alapvető* kérdésekben, és akik ezért *képtelenek* arra, hogy valóban egyetértésben, valóban közösen járjanak el, olyan emberek, akiknek útja egészen biztosan eltér egymástól politikájuk *alapvető* kérdéseiben. Természetes, hogy az ilyen emberek „együttműködésének" a „gyümölcse" vagy civakodás és „perpatvar", vagypedig kompromisszumos, az igazság leplezése céljából írt kaucsukhatározatok. Ennek példáit és bizonyítékait mindjárt látni fogjuk . . .*

A megírás ideje: 1917 október.
Először 1928-ban, a „Leninszkij Szbornyik" VII. kötetében jelent meg.

---

* A kézirat itt félbeszakad. — *Szerk.*

LEVÉL AZ OSzDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁHOZ

Kedves elvtársak!

Önmagát becsülő párt nem tűrhet soraiban sztrájktörést és sztrájktörőket. Ez nyilvánvaló. Márpedig minél alaposabban vesszük fontolóra Zinovjev és Kamenyev fellépését a párthoz nem tartozó sajtóban, annál kétségtelenebb lesz előttünk, hogy eljárásuk teljesen kimeríti a sztrájktörés tényét. Az a kibúvó, amellyel Kamenyev a Petrográdi Szovjet ülésén állt elő, egyenesen alávalóság; ő, lám, teljesen egyetért Trockijjal. De hát igazán olyan nehéz megérteni, hogy Trockijnak *nem lehetett*, nem volt joga, nem volt szabad többet mondania az ellenség előtt, mint amennyit mondott? Hát igazán olyan nehéz megérteni, hogy egy pártnak, amely *saját* határozatát (a fegyveres felkelés szükségességéről, arról, hogy a fegyveres felkelés teljesen megérett, annak minden térre kiterjedő előkészítéséről stb.) eltitkolja az ellenség előtt, *kötelessége*, ez a határozat *kötelezi*, hogy a nyilvánosság előtt tett kijelentések alkalmával necsak a felelősséget, de a kezdeményezést is az ellenségre hárítsa át. Ezt csak gyermekek nem érthették meg. Kamenyev kibúvója egyszerűen szélhámosság. Ugyanezt kell mondanunk Zinovjev kibúvójáról is. Legalább is „önigazoló" leveléről (ha jól tudom, a Központi Lapban jelent meg), és én csak ezt a levelet láttam (mert a különvéleményt, az állítólagos különvéleményt, amelyet széltében tárgyal a *burzsoá* sajtó, én, a Központi Bizottság tagja, *mindezideig* nem láttam). Zinovjev egyik „érve": Lenin „bármi néven nevezendő határozat elfogadása előtt" szétküldte leveleit, és önök nem tiltakoztak. Szóról szóra ezt írja Zinovjev, és ő maga négyszer aláhúzta az

előtt szót. Hát olyan nehéz megérteni, hogy a központnak a sztrájk kérdésében hozott határozata *előtt* lehet agitálni mellette is, ellene is, ezzel szemben a sztrájkhatározat *után* (a pótlólagos határozat után, hogy ezt titokban kell tartani az ellenség előtt) a sztrájk ellen agitálni — sztrájktörés? Minden munkás megérti ezt. A fegyveres felkelés kérdését a központban szeptember óta tárgyalták. Akkor Zinovjev és Kamenyev felléphettek volna és fel is *kellett* volna lépniök írásban, hogy érveik láttán *mindenki* felismerhesse teljes fejvesztettségüket. Ha valaki a határozat elfogadása *előtt* egy teljes hónapon át eltitkolja nézetét a párt előtt és a határozat *után* különvéleményt terjeszt, az annyit jelent, hogy — sztrájktörő.

Zinovjev úgy tesz, mintha nem értené meg ezt a különbséget, mintha nem értené meg, hogy a sztrájkhatározat után, a központ határozata után csak sztrájktörők agitálhatnak az alsóbb fórumok előtt a határozat ellen. Minden munkás megérti ezt.

Márpedig Zinovjev igenis agitált és megszegte a központ határozatát mind a vasárnapi gyűlésen, ahol ő és Kamenyev egyetlen szavazatot sem kapott, mind pedig mostani levelében. Hiszen Zinovjev szemérmetlenül azt állítja, hogy „a pártot nem kérdezték meg", és hogy ilyen kérdéseket „nem dönthet el tíz ember". Gondoljuk csak meg. A Központi Bizottság minden tagja tudja, hogy a döntő ülésen a Központi Bizottságnak több mint tíz tagja vett részt, hogy jelen volt a *plénum többsége*, hogy maga Kamenyev jelentette ki ezen az ülésen: „ez az ülés döntő", hogy a Központi Bizottság távollevő tagjairól mindenki nagyon jól tudta, hogy *többségük nem ért egyet* Zinovjevvel és Kamenyevvel. És akkor, a Központi Bizottságnak egy olyan ülésen elfogadott határozata *után*, amelyet Kamenyev is *döntőnek* ismert el, a Központi Bizottság egy tagja arcátlanul azt meri írni, hogy „a pártot nem kérdezték meg". „Ilyen kérdéseket nem dönthet el tíz ember" — ez teljesen kimeríti a sztrájktörés tényét. A pártkongresszusig a Központi Bizottság dönt. A Központi Bizottság döntött. Kamenyev és Zinovjev, akik nem léptek fel írásban a határozat *előtt*, *vitába szálltak* a Központi Bizottság döntése ellen az *után*, hogy a döntés megtörtént.

Ez teljesen kimeríti a sztrájktörés tényét. Határozathozatal után *nincs helye* semmiféle vitának, ha egyszer arról van szó, hogy a sztrájkot haladéktalanul és *titokban* kell előkészíteni. Zinovjev most arcátlanul a *mi* nyakunkba akarja varrni az „ellenség figyelmeztetését". Hol a szemérmetlenség határa? Ugyan ki rontotta el a dolgot, ki hiúsította meg a sztrájkot az „ellenség figyelmeztetésével", ha nem a *párthoz nem tartozó* sajtóban fellépő emberek?

Olyan ujságban, amely *ebben* a kérdésben egy gyékényen árul az egész burzsoáziával, állást foglalni a párt „döntő" határozata *ellen!*

Ha ezt tűrjük, akkor a párt lehetetlen, a pártnak vége.

Ha valaki „különvéleménynek" nevezi azt, amit Bazarov megtud és a párthoz nem tartozó sajtóban kinyomat, az annyit jelent, hogy gúnyt űz a pártból.

Kamenyev és Zinovjev fellépése a párthoz nem tartozó sajtóban különösen aljas dolog volt azért is, mert *körmönfont hazugságukat* a párt nem cáfolhatja meg nyiltan: én nem ismerem az időpontra vonatkozó határozatokat, írja és teszi közzé nyomtatásban Kamenyev a saját és Zinovjev nevében. (Zinovjev ilyen nyilatkozat után teljes mértékben felelős Kamenyev egész magatartásáért és fellépéséért.)

Hogyan cáfolhatja ezt meg a Központi Bizottság?

Mi nem mondhatjuk meg az igazságot a tőkések előtt, nem mondhatjuk meg, hogy *elhatároztuk* a sztrájkot és úgy döntöttünk, hogy *időpontjának megválasztását titokban kell tartani.*

Mi nem cáfolhatjuk meg Zinovjev és Kamenyev körmönfont hazugságát *anélkül, hogy ezzel még többet ne árlanánk az ügynek.* Ennek a két személynek határtalan aljassága és igazi árulása éppen abban rejlik, hogy elárulták a tőkések előtt a sztrájkolók tervét, hiszen, ha mi hallgatunk a sajtóban, mindenki kitalálja, *hányadán* áll a dolog.

Kamenyev és Zinovjev *elárulták* Rodzjankónak és Kerenszkijnek saját pártjuk Központi Bizottságának határozatát a fegyveres felkelésről és arról, hogy a fegyveres felkelés előkészítését, a fegyveres felkelés időpontjának megválasztását titokban kell tartani az ellenség előtt. Ez tény. Semmiféle kibúvóval sem lehet megcáfolni

ezt a tényt. A Központi Bizottság két tagja a kapitalisták előtti körmönfont hazugsággal *elárulta* nekik a munkások határozatát. A válasz erre csak a Központi Bizottság azonnali határozata lehet és kell is, hogy legyen:

„A Központi Bizottság megállapítja, hogy Zinovjev és Kamenyev a párthoz nem tartozó sajtóban való fellépésükkel teljesen kimerítették a sztrájktörés tényét és ezért mindkettőjüket kizárja a pártból."

Nem könnyű nekem ezt írni egykor hozzám közelálló elvtársakról, de az ingadozást ebben a dologban bűnnek tartanám, hiszen az olyan forradalmi párt, amely nem bünteti meg a tekintélyes sztrájktörőket, *elpusztul.*

A fegyveres felkelés kérdése, még akkor is, ha a sztrájktörők, akik elárulták a dolgot Rodzjankónak és Kerenszkijnek, hosszú időre el is halasztották, nem *került le a napirendről*, ezt a kérdést a párt nem vette le a napirendről. De hogyan lehet fegyveres felkelésre készülődni és a fegyveres felkelést előkészíteni, ha *megtűrjük* magunk között a „tekintélyes" sztrájktörőket? Minél tekintélyesebbek, annál *veszedelmesebbek*, annál méltatlanabbak a „bocsánatra". On n'est trahi que par les siens, mondják a franciák. Árulóvá csak *saját* emberünk lehet.

Minél *„tekintélyesebbek"* a sztrájktörők, annál inkább kötelességünk haladéktalanul megbüntetni őket kizárással.

Csak így hozhatjuk rendbe a munkáspártot, szabadulhatunk meg egy tucatnyi jellemtelen intellektueltől és tömöríthetjük a forradalmárok sorait, csak így nézhetünk szembe a nagy, az óriási nehézségekkel és menetelhetünk a *forradalmi munkásokkal.*

Mi nem mondhatjuk meg a sajtóban az igazságot: hogy a Központi Bizottság döntő ülése *után* Zinovjev és Kamenyev a vasárnapi gyűlésen arcátlanul a kérdés *felülvizsgálását* követelték, hogy Kamenyev szemérmetlenül azt ordította: „A Központi Bizottság csődöt mondott, mert egy héten át semmit sem csinált" *(nem* cáfolhattam meg, hiszen nem lehet megmondani, *mi az, amit elvégeztünk),* Zinovjev pedig ártatlan képpel előterjesztette az ülésen leszavazott következő határozati javaslatot: „Nem lépni akcióba a Szovjetkongresszusra 20-án érkező bolsevikokkal való tanácskozásig."

Gondoljuk csak meg: miután a *központ* a sztrájk kérdését eldöntötte, azt javasolni az alsóbb fórumok gyűlésének, hogy halasszák el a döntést (a 20-i kongresszusig, a kongresszust azonban utóbb elhalasztották ... a Zinovjevek hisznek a Liber-Danoknak) és bízzák rá egy *olyan* testületre, amilyet a párt szervezeti szabályzata nem ismer, amely hatáskör tekintetében *nem* áll a Központi Bizottság fölött, és amely *nem* ismeri Petrográdot.

És ezek után Zinovjev arcátlanul még azt meri írni: „Így aligha fogják megszilárdítani a párt egységét."

Lehet-e ezt másnak nevezni, mint szakítással való fenyegetésnek?

Én az ilyen fenyegetésre azzal válaszolok, hogy a végsőkig megyek, kiverekszem magamnak a munkások előtti szabad szólás jogát, és *bármibe kerüljön is*, meg fogom bélyegezni a sztrájktörő Zinovjevet mint sztrájktörőt. A szakítással való fenyegetésre azzal válaszolok, hogy megüzenem a végsőkig menő háborút mindkét sztrájktörő kizárásáért a pártból.

Egy szakszervezeti szövetség vezetősége *hónapokon át tartó* vita után határozott: a sztrájk elkerülhetetlen és megérett, az időpontot eltitkoljuk a munkáltatók elől. Ezután a vezetőség két tagja az *alsóbb fórumokhoz* megy, vitába száll a határozat ellen és kudarcot vall. Akkor ez a két ember a lapokhoz fordul és egy körmönfont hazugsággal elárulja a kapitalistáknak a vezetőség határozatát, s ezzel félig-meddig meghiúsítják a sztrájkot, vagy kedvezőtlenebb időpontra halasztatják azzal, hogy figyelmeztették az ellenséget.

Ez teljesen kimeríti a sztrájktörés tényét. Ezért követelem mindkét sztrájktörő kizárását, és fenntartom magamnak a jogot (tekintettel szakítással való fenyegetésükre), hogy *mindent* nyilvánosságra hozzak, amikor majd nyilvánosság elé lehet lépni.

A megírás ideje: 1917 október 19. (november 1.)
Először 1927 november 1-én,
a „Pravda" 250. számában jelent meg.

AZ ESZEREK PÁRTJA ÚJBÓL BECSAPTA A PARASZTOKAT

Az eszerek pártja saját vezető lapjában, a „Gyelo Naroda" október 18-i és 19-i számában, ünnepélyesen és ország-világ előtt kijelentette, hogy a földművelésügyi miniszter új földtörvénytervezete „hatalmas lépés a párt agrárprogramjának megvalósítása felé", hogy „a párt Központi Bizottsága azzal a sürgős javaslattal fordul a pártszervezetekhez, hogy fejtsenek ki erőteljes agitációt a törvénytervezet érdekében és népszerűsítsék azt a tömegek körében".

Csakhogy Sz. L. Maszlov miniszternek, az eszer párt tagjának ez a törvénytervezete, amelynek legfontosabb részeit a „Gyelo Naroda" leközölte, nem egyéb a *parasztság becsapásánál*. Az eszerek pártja becsapta a parasztokat: saját földreformtervezetéről átsiklott „az igazságos felbecsülés" és a földesúri földtulajdon fenntartásának földesúri-kadet tervezetére. Az eszerek pártja az első (az 1905-ös) és második (az 1917-es) orosz forradalom idején megtartott kongresszusain ünnepélyesen és ország-világ előtt kötelezte magát arra, hogy támogatja azt a parasztkövetelést, amely szerint a földesúri földeket el kell *kobozni*, vagyis *megváltás nélkül* a parasztoknak kell átadni. Sz. L. Maszlov úr mostani tervezetében pedig nemcsak hogy megmarad a földesúri földtulajdon, hanem még az az összeg is a *földbirtokosok zsebébe jut*, amelyet a parasztok a „bérelt" földekért „igazságos" felbecsülés alapján fizetni fognak.

Sz. L. Maszlov úrnak ez a törvénytervezete azt jelenti, hogy az eszerek pártja teljesen elárulja a parasztokat, hogy ez a párt teljesen a földesurak csatlósául szegődik.

Minden erőt meg kell feszítenünk, minden erővel azon kell lennünk, hogy minél szélesebb körben tudatosítsuk a parasztság között ezt az igazságot.

A „Gyelo Naroda" október 18-i számában közölte Sz. L. Maszlov tervezetének 25—40. paragrafusait. Lássuk e tervezet alapvető és legfontosabb részeit:

1) A létesítendő „ideiglenes bérletalapba" *nem minden* földesúri földet vesznek fel.

2) A földesúri földek felvételét ebbe az alapba a Lvov herceg *földesúri* kormányának 1917 április 21-én kelt törvénye értelmében megalakított *földbizottságok* hajtják végre.

3) Azt a haszonbért, amelyet a parasztok ezek után a földesúri földek után fizetni tartoznak, a földbizottságok állapítják meg „a tiszta jövedelem alapján", s ez az összeg, a fizetési kötelezettségek levonása után, az „illető birtokoshoz", *vagyis a földesúrhoz* folyik be.

Ez azt jelenti, hogy az eszerek háromszorosan is becsapták a parasztokat s éppen ezért e három pont mindegyikével részletesebben kell foglalkoznunk.

Az „Izvesztyija Vszerosszijszkovo Szovjeta Kresztyanszkih Gyeputatov" augusztus 19-i, 88. száma közölte azt az „utasításmintát, amelyet a vidéki küldöttek által a Parasztküldöttek Szovjetjeinek 1917-ben Petrográdban megtartott első Összoroszországi Kongresszusán benyujtott 242 választói utasítás alapján állítottak össze".

A 242 választói utasításnak ez az összesítése, amit az egyes vidékek parasztjainak választottjai hajtottak végre, a *legjobb* anyag annak megítélésére, hogy *mit akarnak a parasztok*. És ez az összesített választói utasítás teljesen szemléltetően bizonyítja, hogy Sz. L. Maszlov és az eszer párt tervezete becsapja a parasztokat.

A parasztok azt követelik, hogy szüntessék meg a földmagántulajdon jogát; az *egész* magántulajdonban stb. levő földet megváltás nélkül adják az egész nép tulajdonába; a mintaszerűen megművelt gazdaságok (kertészetek, ültetvények stb.) földjét változtassák át „mintabirtokokká" s adják „az állam vagy a községek kizárólagos használatába"; kobozzák el az *„egész* élő és holt gazdasági felszerelést" stb.

Így vannak megfogalmazva a parasztok követelései, pontosan és világosan, 242 helyi választói utasítás, amelyeket maguk a parasztok adtak.

Az eszerek pártja pedig ehelyett „koalícióra" (vagyis szövetségre, egyességre) lépett a burzsoáziával (a kapitalistákkal) és a földesurakkal, részt vett a tőkések és a földesurak kormányában, és most olyan tervezetet állított össze, amely *nem szünteti meg a földesúri tulajdont*, hanem *csupán* a földesúri földek *egy részét adja át egy ideiglenes bérletalapnak!!*

A bérletalapba, e tervezet szerint, *nem* vehetők fel a kertészetek, az ültetvények, a répaföldek és egyebek! A bérletalapba *nem* vehetők fel azok a földek, amelyek elengedhetetlenek „maga a tulajdonos, a tulajdonos családja, az alkalmazottak és munkások szükségleteinek, valamint a meglevő jószágállomány ellátásának biztosításához"!!

Vagyis a cukorrépa- és burgonyafeldolgozó üzemmel, olajütőkkel vagy malmokkal, kertészetekkel és ültetvényekkel, többszáz jószággal és több tucatra menő alkalmazottal és munkással rendelkező gazdag földbirtokosnak *nagy gazdasága, még pedig kapitalista gazdasága* marad. Ilyen arcátlanul, ilyen szemérmetlenül csapta be az eszerek pártja a parasztokat!

A földesúri vagy mint a tervezet mondja „magánkézben levő" földek felvételét a bérletalapba olyan *földbizottságok* hajtják végre, amelyeket *Lvov herceg* és Társai *földesúri* kormányának, Miljukov és Gucskov kormányának, az imperialisták és néprablók azon kormányának 1917 április 21-i törvénye alapján hoztak létre, amelyet Petrográd munkásai és katonái az április 20—21-i mozgalommal, azaz egy teljes fél évvel ezelőtt, szétzúztak.

Érthető, hogy ennek a földesúri kormánynak a földbizottságokról szóló törvénye korántsem demokratikus (népi) törvény. Ellenkezőleg, ez a törvény számos pontban felháborító módon eltér a demokratikus elvektől. Így például ennek a törvénynek XI. §-a feljogosítja „a kormányzósági földbizottságokat arra, hogy felfüggesszék a járási és kerületi bizottságok döntéseit a legfelsőbb földbizottság végleges döntéséig". A bizottságokat pedig,

ennek a szélhámos módon megszerkesztett földesúri törvénynek értelmében, úgy állították össze, hogy a kerületi bizottság kevésbbé demokratikus, mint a járási, a kormányzósági kevésbbé demokratikus, mint a kerületi, a legfelsőbb bizottság kevésbbé demokratikus, mint a kormányzósági!

A járási földbizottságot teljes egészében a járás lakossága választja. A kerületi földbizottsághoz például a törvény értelmében a békebíró és (az új önkormányzat megszervezéséig) az „ideiglenes végrehajtó bizottságok" 5 tagja tartozik. A kormányzósági bizottsághoz nemcsak a kerületi bíróság egy tagja és a békebíró tartozik, hanem a minisztériumnak a miniszter által *kinevezett* képviselője is stb. A legfelsőbb földbizottságnak pedig már 27 tagja van az „Ideiglenes Kormány meghívása alapján"! A legfelsőbb földbizottság tagjai között szerepel a 11 politikai párt egy-egy képviselője, s a többséget (11-ből 6) *a kadetoknak és az ezeknél jobboldalibb pártoknak biztosították.* Hát nem Lvov, Singarjov (ők írták alá a törvényt) és barátaik szélhámossága ez? Hát nem a demokrácia elveinek megcsúfolása ez a földesúr érdekében?

Hát nem igazolja ez teljes mértékben a bolsevikoknak azt a sokszor megismételt kijelentését, hogy csak a *dolgozók tömege* által választott és általa bármikor leváltható *Parasztküldött Szovjetek* képesek hűen kifejezni és valóra váltani a parasztság akaratát?

Az eszerek, akik a parasztok öntudatlan hiszékenysége folytán megszerezték a többséget a Parasztküldöttek Szovjetjeinek Összoroszországi Végrehajtó Bizottságában, *elárulták* a parasztokat, *árulást követtek el* a Parasztszovjetek ellen, *átálltak a földbirtokosok oldalára* és megbékéltek a földbirtokos Lvov hercegnek a földbizottságokról szóló törvényével. Ez a másik fő dolog, amiben az eszerek becsapták a parasztokat.

Annál nagyobb állhatatossággal kell nekünk, a munkáspártnak, hangoztatnunk a bolsevikok követelését: a faluban minden hatalmat a Parasztküldöttek és a Mezőgazdasági Munkásküldöttek Szovjetjeinek!

A parasztok választói utasításai az elkobzást, a földesúri földek *megváltásnélküli* kisajátítását, a méntelepek,

magán törzstenyészetek és szárnyasfarmok elkobzását, a mintaszerűen megművelt földterületeknek az állam használatába adását és a földesúri birtokok egész élő és holt felszerelésének elkobzását követelik.

Ehelyett az eszer miniszteri tervezet a *haszonbér fenntartásával* örvendezteti meg a parasztokat, s a haszonbér, éppúgy mint azelőtt, a földbirtokos zsebébe kerül!

„A földhaszonbért — így szól az eszer tervezet 33. §-a — a bizottságoknak kell befizetni, amelyek" (a kincstárral stb. szemben fennálló fizetési kötelezettségek kiegyenlítése után) „a fennmaradó összeget átadják az illető tulajdonosnak."

Így tálalják fel a „szociálforradalmárok" a parasztságnak a *földesúri-kadet* földreformtervezetet, miután hangzatos ígéretekkel becsapták a parasztokat!!

Ez a parasztság teljes becsapása.

Az elkobzásra vonatkozó parasztkövetelésekből itt semmi, de semmi nem maradt. Ez nem a földesúri földbirtok elkobzása, hanem annak *megerősítése* a „köztársasági" kormány által, amely *biztosítja* a földbirtokosoknak, hogy *megtartsák* mind a felszerelést, mind az „alkalmazottak és munkások" szükségleteit szolgáló földeket, mind pedig azt a földet, amelyet „a tulajdonos a cukorrépa és más ipari növények vetésére jelöl ki" (elegendő a „kijelölés"!!), valamint a többi, a bérletalapba adott egész földért járó *haszonbért is.* A földbizottságok a méltóságos földbirtokos uraknak fizetett *haszonbért begyüjtő szervekké* válnak!!

Az eszerek nem szüntetik meg, hanem megerősítik a földesúri tulajdont. Átállásuk a földbirtokosok oldalára, a parasztokkal szemben elkövetett árulásuk most a napnál is világosabban kitűnik.

Ne engedjük, hogy a ravasz kadetok, a tőkések és földbirtokosok e hű barátai, becsapjanak minket. A kadetok azt a látszatot keltik, mintha az eszerek tervezete rendkívül „forradalmi" volna és a polgári ujságokban nagy zajt csapnak a tervezet *ellen*, mindenütt cikkeket helyeznek el a burzsoá miniszteriek (és természetesen Kerenszkij-féle nyilt uszályhordozóiknak) ezzel a „borzasztó" törvénytervezettel szemben tanusított *„ellenállásáról"*.

Mindez — komédia, játék, az alkudozó kupec handabandázása, aki látja az eszerek gerinctelenségét és abban reménykedik, hogy még többet lealkudhat. Sz. L. Maszlov tervezete valójában *„földesúri"* tervezet, amelyet a földbirtokosokkal való megegyezés *érdekében*, azok megmentése *érdekében* írtak.

Amikor a „Gyelo Naroda" az említett számokban „nagyszerű földtörvénytervezetnek" nevezi ezt a tervezetet, amely „elindít (!) egy nagy (!!) reformot — a föld szocializálásának (!!!) reformját", ez tiszta szélhámoskodás. A tervezetben nyoma sincs a szocializálásnak (hacsak nem azt a földbirtokosoknak nyujtott „szociális" támogatást nevezik annak, hogy biztosan megkapja a haszonbért), egyáltalán semmi „forradalmi-demokratikus" nincs benne, egyáltalán semmi sincs benne a szokásos európai *burzsoá reformizmus* írországi típusú „reformjain" kívül[58].

Ismételjük, ez a tervezet *arra szolgál*, hogy megmentse a földbirtokosokat, *arra szolgál*, hogy „lecsillapítsa" a megkezdődött parasztfelkelést olyan lényegtelen engedmények útján, amelyek meghagyják azt, ami a földbirtokosoknak a legfontosabb.

Az, hogy az eszerek ilyen szégyenletes tervezetet nyujtottak be a kormánynak, szemléltető bizonyítéka annak a hallatlan képmutatásnak, amellyel a bolsevikoknak azt vetik a szemükre, hogy „meghiúsítják" az Alkotmányozó Gyűlést a hatalomnak a Szovjetek kezébe adására irányuló tervekkel. „Összesen 40 nap van még hátra az Alkotmányozó Gyűlésig" — harsogják képmutatóan a kadetok, a kapitalisták, a földbirtokosok, a mensevikek és az eszerek! Suttyomban pedig hatalmas földtörvénytervezetet nyujtanak be a kormánynak, amely *becsapja* a parasztokat, a földesurak *igájába hajtja* őket és *megerősíti* a földesúri földtulajdont.

Amikor támogatni kell a földbirtokosokat a növekedőben levő parasztfelkeléssel szemben, akkor 40 nappal, vagy akár 30 nappal az Alkotmányozó Gyűlés előtt *„lehet"* becsempészni egy hatalmas törvénytervezetet.

Mikor azonban az kerül szóba, hogy minden hatalmat adjanak át a Szovjeteknek az *egész* földnek a parasztok kezébe adása, a földesúri földtulajdon *haladéktalan* meg-

szüntetése és az igazságos béke *haladéktalan* felajánlása *érdekében* — óh, akkor a kadetok, a kapitalisták, a mensevikek és az eszerek kórusban kezdenek üvöltözni a bolsevikok ellen.

Hadd tudják meg a parasztok, mennyire becsapta őket az eszerek pártja, mennyire elárulta őket a földbirtokosoknak.

Hadd tudják meg a parasztok, hogy csak a *munkáspárt*, csak a *bolsevikok* állnak ki sziklaszilárdan és mindvégig a kapitalisták *ellen*, a földbirtokosok *ellen*, a *szegény*-parasztság és *minden* dolgozó érdekeiért.

A megírás ideje: 1917 október 20. (november 2.)

Megjelent 1917 november 6-án (október 24-én), a „Rabocsij Puty" 44. számában

Aláírás: N. Lenin.

LEVÉL A KÖZPONTI BIZOTTSÁG TAGJAIHOZ

Elvtársak!

Ezeket a sorokat 24-én este írom, a helyzet a végletekig kritikus. Napnál világosabb, hogy a felkelés halogatása most már igazán egyértelmű a halállal.

Minden erőmmel meg akarom győzni az elvtársakat arról, hogy most minden egy hajszálon függ, hogy olyan kérdések vannak napirenden, amelyeket nem tanácskozások, nem kongresszusok döntenek el (még Szovjetkongresszusok sem), hanem egyes-egyedül a népek, a tömegek, a felfegyverzett tömegek harca.

A kornyilovisták burzsoá előretörése, Verhovszkij eltávolítása mutatja, hogy nem szabad várni. Le kell tartóztatni, ha törik, ha szakad, még ma este, ma éjjel a kormányt, miután lefegyvereztük (ha ellenállást tanusítanak — legyőztük) a hadapródiskolásokat stb.

Nem szabad várni!! Mindent elveszíthetünk!!

A hatalom azonnali kézbevételének díja: a *nép* (nem a kongresszus, hanem a nép, elsősorban a hadsereg és a parasztság) megvédelmezése a kornyilovista kormánnyal szemben, amely elkergette Verhovszkijt és egy második kornyilovista összeesküvést szőtt.

Kinek kell kézbevenni a hatalmat?

Ez most nem fontos: hadd vegye kézbe a Forradalmi Katonai Bizottság[59], „vagy valamely más intézmény", amely kijelenti, hogy a hatalmat csak azoknak adja át, akik valóban a nép érdekeit, a hadsereg érdekeit (a béke azonnali felajánlása), a parasztság érdekeit (a földet azonnal el kell venni, meg kell szüntetni a magántulajdont), az éhezők érdekeit képviselik.

Valamennyi kerületet, valamennyi ezredet, minden erőt azonnal mozgósítani kell, menesszenek haladéktalanul küldöttségeket a Forradalmi Katonai Bizottsághoz és a bolsevikok Központi Bizottságához, és követeljék nyomatékosan, hogy semmiesetre se hagyják meg a hatalmat Kerenszkij és Társai kezében 25-éig, semmiképpen; a dolgot feltétlenül el kell dönteni ma este vagy éjjel.

A történelem nem bocsátja meg a késedelmeskedést a forradalmároknak, akik ma győzhetnek (és ma egész biztosan győzni fognak), holnap viszont azt kockáztatják, hogy sokat veszítenek, azt kockáztatják, hogy mindent elveszítenek.

Ha ma vesszük kézbe a hatalmat, akkor nem a Szovjetek ellenére vesszük azt kézbe, hanem a Szovjetek számára.

A hatalom kézbevétele a felkelés feladata; politikai célja a hatalomrajutás után fog tisztázódni.

Végzetes dolog vagy üres formaság volna megvárni az október 25-i ingadozó szavazást; a népnek joga és kötelessége, hogy az ilyen kérdéseket ne szavazásokkal, hanem az erő latbavetésével döntse el; a népnek joga és kötelessége, hogy a forradalom kritikus pillanataiban irányítsa képviselőit, még legjobb képviselőit is, és ne várjon rájuk.

Ezt bizonyította valamennyi forradalom története és mérhetetlen volna a forradalmárok bűne, ha elszalasztanák a pillanatot, amikor tudják, hogy tőlük függ a *forradalom megmentése*, a béke felajánlása, Petrográd megmentése, a menekülés az éhínségtől, a föld átadása a parasztoknak.

A kormány ingadozik. Meg kell neki adni a *kegyelemdöfést*, ha törik, ha szakad!

Az akció halogatása egyértelmű a halállal.

A megírás ideje: 1917 október 24.
(november 6.)

Először 1924-ben jelent meg.

OROSZORSZÁG POLGÁRAIHOZ![60]

Az Ideiglenes Kormány meg van döntve. Az államhatalom a petrográdi proletariátus és helyőrség élén álló Forradalmi Katonai Bizottság kezébe ment át, amely a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének szerve.

Az ügy, amelyért a nép harcolt: a demokratikus béke haladéktalan felajánlása, a földesúri földtulajdon megszüntetése, a termelés munkásellenőrzése, Szovjet Kormány alakítása — biztosítva van.

Éljen a munkások, katonák és parasztok forradalma!

A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje mellett működő Forradalmi Katonai Bizottság

1917 október 25. Reggel 10 óra.

„Rabocsij i Szoldat" 8. sz.
1917 október 25. (november 7.)

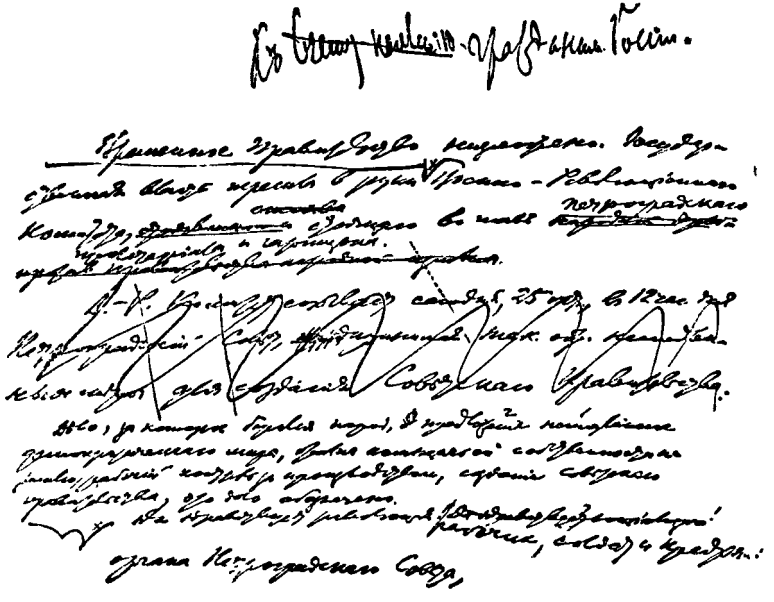

Kiáltvány „Oroszország polgáraihoz!". Lenin kézirata. — 1917 október 25 (november 7)

Kisebbítve

A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK PETROGRÁDI SZOVJETJÉNEK ÜLÉSE 1917 OKTÓBER 25 (NOVEMBER 7)[61]

1

ELŐADÓI BESZÉD A SZOVJETHATALOM FELADATAIRÓL

RÖVID ÚJSÁGBESZÁMOLÓ

Elvtársak! A munkás- és parasztforradalom, amelynek szükségességét a bolsevikok mindig hangoztatták, végbement.

Mi a jelentősége ennek a munkás- és parasztforradalomnak? Ennek a forradalmi átalakulásnak jelentősége mindenekelőtt az, hogy Szovjet Kormányunk, saját hatalmi szervünk lesz, a burzsoázia bármi néven nevezendő részvétele nélkül. Az elnyomott tömegek maguk teremtik meg a hatalmat. Gyökeresen lerombolják a régi államgépezetet és szovjet szervezetek formájában új kormányzati apparátust hoznak létre.

Mától fogva új szakasz kezdődik Oroszország történetében és ennek a harmadik orosz forradalomnak végeredményben el kell vezetnie a szocializmus győzelméhez.

Egyik soronlevő feladatunk az, hogy azonnal be kell fejeznünk a háborút. De ahhoz, hogy ezt a mai kapitalista renddel szorosan összefüggő háborút befejezhessük, le kell győznünk magát a tőkét — ez mindenki előtt világos.

Ebben segítségünkre lesz az a munkás világmozgalom, amely már kezd kibontakozni Olaszországban, Angliában és Németországban.

Az igazságos, azonnali béke, amelyet mi a nemzetközi demokráciának felajánlottunk, mindenütt lelkes visszhangra talál a nemzetközi proletártömegekben. Ahhoz,

hogy a proletariátus e bizalmát megerősítsük, azonnal nyilvánosságra kell hoznunk valamennyi titkos szerződést.

Oroszországban a parasztság óriási többsége azt mondta: elég a kapitalistákkal folytatott játékból — a munkásokkal tartunk. A parasztok bizalmát egy dekrétummal nyerjük meg, amely megszünteti a földesúri tulajdont. A parasztok megértik, hogy csak a munkásokkal való szövetség menti meg a parasztságot. Bevezetjük a termelés igazi munkásellenőrzését.

Most megtanultuk, hogyan kell szívvel-lélekkel együttműködni. Erről tanuskodik az éppen most végbement forradalom. Rendelkezünk a tömegszervezetnek azzal az erejével, amely legyőz mindent és elvezeti a proletariátust a világforradalomhoz.

Oroszországban most a szocialista proletárállam építésével kell foglalkoznunk.

Éljen a szocialista világforradalom! (Viharos taps.)

2

HATÁROZAT

A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje üdvözli a petrográdi proletariátus és helyőrség győzelmes forradalmát. A Szovjet különösen azt az összetartást, szervezettséget, fegyelmezettséget, azt a teljes egyöntetűséget hangsúlyozza, melyet a tömegek ebben a példátlanul vértelen és példátlanul sikeres felkelésben tanusítottak.

A Szovjet annak a megingathatatlan meggyőződésének ad kifejezést, hogy a munkás- és parasztkormány, amelyet, mint Szovjet Kormányt, a forradalom meg fog alakítani s amely biztosítani fogja a városi proletariátus számára a szegényparasztság egész tömegének támogatását, hogy ez a kormány szilárd léptekkel halad majd a szocializmus felé, amely az egyetlen eszköz arra, hogy megmentsük az országot a háború hallatlan nélkülözéseitől és borzalmaitól.

Az új munkás- és parasztkormány azonnal fel fogja ajánlani az igazságos demokratikus békét valamennyi hadviselő népnek.

Az új munkás- és parasztkormány azonnal meg fogja szüntetni a földesúri földtulajdont és át fogja adni a földet a parasztságnak. Be fogja vezetni a termelés és elosztás munkásellenőrzését, továbbá a bankok népi ellenőrzését, s egyszersmind egyetlen állami vállalattá fogja változtatni a bankokat.

A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje felhívja a munkásokat és az egész parasztságot, hogy teljes erővel odaadóan támogassák a munkás- és paraszt-forradalmat. A Szovjet annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy a városi munkások a szegényparasztsággal

szövetségben szilárd elvtársias fegyelmet fognak tanusítani és megteremtik a szocializmus győzelméhez szükséges legszigorúbb forradalmi rendet.

A Szovjet meg van győződve róla, hogy a nyugateurópai országok proletariátusa segíteni fog nekünk abban, hogy teljes és végleges győzelemre vigyük a szocializmus ügyét.

„Izvesztyija CIK" 207. sz.
1917 október 26.

A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK MÁSODIK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA[62]

1917 OKTÓBER 25—26 (NOVEMBER 7—8)

ЕЖЕДНЕВНАЯ ВЕЧЕРНЯЯ ГАЗЕТА

РАБОЧІЙ и СОЛДАТЪ

Органъ Петроградскаго Совѣта Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ.

№ 9. Четвергъ. 26 Октября (8 ноября нов. ст.) 1917 года. Ц. 5 к.

РАБОЧИМЪ, СОЛДАТАМЪ и КРЕСТЬЯНАМЪ!

Второй Всероссійскій Съѣздъ Совѣтовъ Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ открылся. На немъ представлено громадное большинство Совѣтовъ. На съѣздѣ присутствуетъ и рядъ делегатовъ отъ крестьянскихъ Совѣтовъ. Полномочія соглашательскаго Ц. И. К. окончились. Опираясь на волю громаднаго большинства рабочихъ, солдатъ и крестьянъ, опираясь на совершившееся въ Петроградѣ побѣдоносное возстаніе рабочихъ и гарнизона, Съѣздъ беретъ власть въ свои руки.

Временное Правительство низложено. Большинство членовъ Временнаго Правительства уже арестовано.

Совѣтская власть предложитъ немедленный демократическій миръ всѣмъ народамъ и немедленное перемиріе на всѣхъ фронтахъ. Она обезпечиваетъ безвозмездную передачу помѣщичьихъ, удѣльныхъ и монастырскихъ земель въ распоряженіе крестьянскихъ комитетовъ, отстоитъ права солдата, проведя полную демократизацію арміи, установитъ рабочій контроль надъ производствомъ, обезпечитъ своевременный созывъ Учредительнаго Собранія, озаботится доставкой хлѣба въ города и предметовъ первой необходимости въ деревню, обезпечитъ всѣмъ націямъ, населяющимъ Россію, подлинное право на самоопредѣленіе.

Съѣздъ постановляетъ: вся власть на мѣстахъ переходитъ къ Совѣтамъ Рабочихъ, Солдатскихъ и Крестьянскихъ депутатовъ, которые и должны обезпечить подлинный революціонный порядокъ.

Съѣздъ призываетъ солдатъ въ окопахъ къ бдительности и стойкости. Съѣздъ Совѣтовъ увѣренъ, что революціонная армія сумѣетъ защитить революцію отъ всякихъ посягательствъ имперіализма, пока новое правительство не добьется заключенія демократическаго мира, который оно непосредственно предложитъ всѣмъ народамъ. Новое Правительство приметъ всѣ мѣры къ тому, чтобы обезпечить революціонную армію всѣмъ необходимымъ, путемъ рѣшительной политики реквизицій и обложенія имущихъ классовъ, а также улучшитъ положеніе солдатскихъ семей.

Корниловцы — Керенскій, Калединъ и др. дѣлаютъ попытки вести войска на Петроградъ. Нѣсколько отрядовъ, обманнымъ путемъ двинутыхъ Керенскимъ, перешли на сторону возставшаго народа.

Солдаты, окажите активное противодѣйствіе корниловцу Керенскому! Будьте на сторожѣ!

Желѣзнодорожники, останавливайте всѣ эшелоны, посылаемые Керенскимъ на Петроградъ!

Солдаты, рабочіе, служащіе,—въ вашихъ рукахъ судьба революціи и судьба демократическаго мира!

ДА ЗДРАВСТВУЕТЪ РЕВОЛЮЦІЯ!

Всероссійскій Съѣздъ Совѣтовъ Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ. Делегаты отъ Крестьянскихъ Совѣтовъ.

A „Rabocsij i Szoldat“ 1917 október 26-i (november 8-i), 9. számának első oldala

Kisebbitve

1

MUNKÁSOK, KATONÁK ÉS PARASZTOK!

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusa megnyilt. Képviselve van a kongresszuson a Szovjetek óriási többsége. A kongresszuson jelen van a Parasztszovjetek számos küldötte is. A megalkuvó Központi Végrehajtó Bizottság meghatalmazása lejárt. A kongresszus a munkások, katonák és parasztok óriási többségének akaratából, a munkások és a helyőrség Petrográdban végrehajtott győzelmes felkelésére támaszkodva, kezébe veszi a hatalmat.

Az Ideiglenes Kormány meg van döntve. Az Ideiglenes Kormány tagjainak többségét már le is tartóztatták.

A Szovjethatalom fel fogja ajánlani valamennyi népnek az azonnali demokratikus békét és az azonnali fegyverszünetet minden fronton. Biztosítani fogja azt, hogy a földesúri földeket, koronabirtokokat és egyházi birtokokat megváltás nélkül a parasztbizottságok rendelkezésére bocsássák, meg fogja védeni a katonák jogait azzal, hogy végrehajtja a hadsereg teljes demokratizálását, be fogja vezetni a termelés munkásellenőrzését, biztosítani fogja az Alkotmányozó Gyűlés idejében való összehívását, gondoskodik a városok gabonával és a falvaknak elsőrendű szükségleti cikkekkel való ellátásáról, biztosítani fogja az Oroszországban élő valamennyi nemzet számára a valódi önrendelkezési jogot.

A Kongresszus határozatilag kimondja: minden hatalom mindenütt a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek kezébe megy át, amelyek kötelesek biztosítani az igazi forradalmi rendet.

A Kongresszus a katonákat a lövészárkokban éberségre és kitartásra hívja fel. A Szovjetkongresszus meg van róla győződve, hogy a forradalmi hadsereg a forradalmat az imperializmus minden merénylete ellen meg tudja védelmezni, mindaddig, amíg az új kormánynak sikerülni fog megkötni a demokratikus békét, amelyet minden népnek közvetlenül fel fog ajánlani. Az új kormány minden intézkedést meg fog tenni arra, hogy a forradalmi hadsereget a rekvirálás és a vagyonos osztályok megadóztatásának határozott politikája útján minden szükségessel ellássa, és a katonák családjainak helyzetén is javítani fog.

A kornyilovisták — Kerenszkij, Kalegyin és mások — kísérleteket tesznek arra, hogy csapatokat vonultassanak fel Petrográd ellen. Néhány Kerenszkij által félrevezetett és útnak indított osztag a felkelt nép oldalára pártolt át.

Katonák, tanusítsatok aktív ellenállást a kornyilovista Kerenszkijjel szemben! Legyetek résen!

Vasutasok, állítsatok meg minden olyan vasúti szerelvényt, amelyeken Kerenszkij katonaságot küld Petrográd ellen!

Katonák, munkások, alkalmazottak — a ti kezetekben van a forradalom sorsa és a demokratikus béke sorsa!

Éljen a forradalom!

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Összoroszországi Kongresszusa

A Parasztszovjetek Küldöttei

„Rabocsij i Szoldat" 9. sz.
1917 október 26. (november 8.)

2

ELŐADÓI BESZÉD A BÉKÉRŐL
OKTÓBER 26 (NOVEMBER 8)

A béke kérdése égető kérdés, napjaink fájó kérdése. Sokat beszéltek, írtak róla és bizonyára nem keveset foglalkoztak vele önök is. Engedjék meg ezért, hogy áttérjek annak a nyilatkozatnak felolvasására, amelyet az önök által választott kormánynak kell majd kiadnia.

DEKRÉTUM A BÉKÉRŐL

A Munkás- és Parasztkormány, melyet az október 24—25-i forradalom hozott létre, s amely a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeire támaszkodik, valamennyi hadviselő népnek és kormányainak azt javasolja, hogy haladéktalanul kezdjenek tárgyalásokat az igazságos demokratikus békéről.

Igazságos vagy demokratikus békének, mely után minden hadviselő országban a háborútól kimerült, elgyötört és megkínzott munkásság és más dolgozó osztályok túlnyomó többsége sóvárog, s amelyet az orosz munkások és parasztok a cári monarchia megdöntése után a leghatározottabban és a legállhatatosabban követeltek — ilyen békének a kormány az annexiók (vagyis idegen területek erőszakos elfoglalása, idegen népek erőszakos bekebelezése) és hadisarc nélküli azonnali békét tekinti.

Ilyen béke haladéktalan megkötését javasolja Oroszország kormánya valamennyi hadviselő népnek és egyúttal kifejezi azt a készséget, hogy azonnal, a legcsekélyebb halogatás nélkül minden döntő lépést megtesz addig is, amíg az ilyen béke valamennyi feltételét minden ország

és minden nemzet népképviselőinek teljhatalmú testülete véglegesen megerősíti.

Idegen területek annexióján vagy elfoglalásán a kormány általában a demokrácia és különösen a dolgozó osztályok jogérzetének megfelelően egy kis vagy gyenge népnek valamely nagy vagy erős állammal való minden néven nevezendő egyesítését érti olyan esetekben, amikor ez a nép nem fejezte ki pontosan, világosan és önként beleegyezését vagy kívánságát, függetlenül attól, mikor ment végbe ez az erőszakos egyesítés, függetlenül továbbá attól, mennyire fejlett vagy elmaradott az erőszakosan beolvasztott vagy erőszakosan az illető állam határain belül visszatartott nemzet. Függetlenül végül attól is, hogy Európában vagy távoli tengerentúli országokban él-e ez a nemzet.

Ha valamely nemzetet erőszakosan visszatartanak egy bizonyos állam határai között, ha ennek a nemzetnek, kifejezett kívánsága ellenére — mindegy, hogy a sajtóban, népgyűléseken, pártok határozataiban, vagy a nemzeti elnyomatás elleni lázongásokban és felkelésekben jut-e kifejezésre ez a kívánság —, nem adják meg azt a jogot, hogy szabad népszavazással, az annektáló vagy általában az erősebb nemzet csapatainak teljes kivonása mellett, a legkisebb kényszer nélkül döntsön államformájáról, akkor az ilyen egyesítés — annexió, vagyis hódítás és erőszak.

A kormány az emberiség elleni legnagyobb gonosztettnek tartja ennek a háborúnak folytatását, amely azért folyik, hogyan osszák fel az erős és gazdag nemzetek között az általuk meghódított gyenge népeket, és ünnepélyesen kijelenti, hogy eltökélt szándéka haladéktalanul aláírni egy olyan béke feltételeit, amely ezt a háborút a fentebb megjelölt és kivétel nélkül minden nép számára egyaránt igazságos feltételek alapján megszünteti.

A kormány egyben kijelenti, hogy a fenti békefeltételeket egyáltalán nem tekinti ultimátumszerűeknek, vagyis hajlandó megvizsgálni minden más békefeltételt is, csupán ahhoz ragaszkodik, hogy előterjesztésük bármelyik hadviselő fél részéről a lehető leggyorsabban történjék és teljesen világos legyen, feltétlenül kizárjon minden két-

értelműséget és minden titkot a békefeltételek felajánlása során.

A titkos diplomáciát a kormány megszünteti és a maga részéről annak a határozott szándékának ad kifejezést, hogy minden tárgyalást teljesen nyiltan az egész nép előtt folytat, és hogy haladéktalanul hozzáfog a földbirtokosok és tőkések kormánya által 1917 februártól október 25-éig jóváhagyott vagy megkötött titkos szerződések teljes nyilvánosságra hozásához. E titkos szerződések egész tartalmát, amennyiben az, mint a legtöbb esetben történt, arra irányult, hogy az orosz földbirtokosoknak és kapitalistáknak előnyöket és kiváltságokat nyujtson, hogy megtartsa vagy növelje a nagyoroszok annektált területeit, a kormány feltétlenül és azonnali hatállyal semmisnek nyilvánítja.

Amikor a kormány valamennyi ország kormányához és népéhez azzal a javaslattal fordul, hogy haladéktalanul kezdjék meg a nyilvános béketárgyalásokat, a maga részéről kijelenti, hogy kész ezeket a tárgyalásokat akár irásos érintkezés, akár távíró, akár a különböző országok képviselői közti tárgyalások útján, vagy az ilyen képviselők értekezletén folytatni. Az ilyen tárgyalások megkönnyítése céljából a kormány kijelöli teljhatalmú képviselőjét a semleges országokban.

A kormány valamennyi hadviselő ország kormányának és népének azt javasolja, hogy kössenek haladéktalanul fegyverszünetet, s a maga részéről kívánatosnak tartja, hogy a fegyverszünetet legalább három hónapra, vagyis olyan időtartamra kössék meg, amelynek folyamán teljes mértékben lehetséges részint az, hogy a háborúba bevont vagy a háborúban való részvételre kényszerített kivétel nélkül valamennyi nép vagy nemzet képviselőjének részvételével megtartott béketárgyalások befejeződjenek, részint pedig az, hogy valamennyi ország népképviselőinek teljhatalmú testületeit a békefeltételek végleges jóváhagyása céljából összehívják.

Amikor Oroszország ideiglenes munkás- és parasztkormánya valamennyi hadviselő ország kormányához és népéhez ezzel a békeajánlattal fordul, különösen az emberiség három legelőrehaladottabb nemzete, a mostani hábo-

rúban részt vevő három legnagyobb állam: Anglia, Franciaország és Németország öntudatos munkásaihoz is fordul. Ezeknek az országoknak munkásai a haladás és a szocializmus ügyének a legnagyobb szolgálatokat tették: ilyen a chartista mozgalom nagyszerű példaadása Angliában, ilyen a francia proletariátus által megvívott számos világtörténelmi jelentőségű forradalom, végül, ilyen a német proletár tömegszervezetek megteremtése a németországi kivételes törvények ellen folytatott hősies harcban és az egész világ munkásai számára példaadó, hosszú, kitartó, fegyelmezett munkában. A proletariátus hősiességének és történelmi alkotóerejének mindeme példáiban mi zálogát látjuk annak, hogy a nevezett országok munkásai megértik a most rájuk háruló feladatokat, az emberiségnek a háború borzalmaitól és következményeitől való megszabadításában rejlő feladatot, hogy ezek a munkások mindenirányú, határozott, odaadó és erőteljes tevékenységükkel segítenek majd nekünk sikeresen tető alá hozni a béke ügyét, s egyszersmind a dolgozó és kizsákmányolt néptömegek minden rabság és minden kizsákmányolás alól való felszabadításának ügyét.

A munkás- és parasztkormánynak, melyet az október 24—25-i forradalom hozott létre s amely a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeire támaszkodik, haladéktalanul meg kell kezdenie a béketárgyalásokat. Felhívásunkat mind a kormányokhoz, mind pedig a népekhez kell intéznünk. A kormányokat nem hagyhatjuk figyelmen kívül, mert akkor a békekötés esetleg elhúzódik, márpedig népi kormánynak ezt nem szabad tennie, de ahhoz sincs jogunk, hogy ne forduljunk egyidejűleg a népekhez is. A kormányok és a népek között mindenütt meghasonlás van, s ezért segítenünk kell a népeknek abban, hogy a háború és a béke kérdéseibe beavatkozhassanak. Mi, természetesen, mindenképpen síkra fogunk szállni az annexiók és hadisarc nélküli békét szolgáló egész békeprogramunkért. Ebből nem fogunk engedni, de meg kell fosztanunk ellenségeinket attól a lehetőségtől, hogy azt mondhassák, hogy nekik mások a feltételeik s ezért céltalan velünk tárgyalásokat

kezdeni. Nem, nem szabad őket ebbe az előnyös helyzetbe juttatnunk, és nem szabad feltételeinket ultimátumszerűen megszabnunk. Éppen ezért iktattuk be azt a tételt, hogy minden békefeltételt, minden javaslatot megvizsgálunk. Hogy megvizsgáljuk, az még nem jelenti, hogy el is fogadjuk. A békefeltételeket megvitatásra az Alkotmányozó Gyűlés elé fogjuk terjeszteni, amelynek már joga lesz dönteni arról, hogy miben lehet és miben nem lehet engedményt tenni. Mi harcolunk a kormányok csalása ellen, amelyek mind csak szavalnak a békéről, az igazságról, a valóságban pedig hódító rablóháborúkat viselnek. Egyetlen kormány sem mondja ki mindazt, amit gondol. Mi viszont ellene vagyunk a titkos diplomáciának és nyiltan, az egész nép színe előtt fogunk cselekedni. Mi nem húnyunk és nem húnytunk szemet a nehézség fölött. A háborút nem lehet befejezni visszautasítással, a háborút nem lehet befejezni az egyik félnek. Mi háromhónapos fegyverszünetet javasolunk, de nem utasítunk vissza rövidebb időtartamot sem, hogy az elgyötört hadsereg legalább egy időre szabad lélekzetvételhez jusson, azonkívül minden kultúrországban egybe kell majd hívni a népképviseletet a békefeltételek megtárgyalása céljából.

Amikor a fegyverszünet haladéktalan megkötését javasoljuk, azoknak az országoknak öntudatos munkásaihoz fordulunk, amelyek sokat tettek a proletármozgalom fejlesztéséért. Anglia munkásaihoz fordulunk, ahol chartista mozgalom volt, Franciaország munkásaihoz, akik nem egy alkalommal felkelésekben mutatták meg osztálytudatuk erejét, és Németország munkásaihoz, akik megállták a helyüket a szocialistaellenes törvény ellen folytatott harcban és hatalmas szervezeteket hoztak létre.

A március 14-i kiáltványban mi a bankárok megdöntését javasoltuk, de mi magunk nemcsak hogy nem döntöttük meg saját bankárainkat, hanem még szövetségre is léptünk velük. Most megdöntöttük a bankárok kormányát.

A kormányok és a burzsoázia minden erejüket latba fogják vetni, hogy egyesüljenek és vérbefojtsák a munkás- és parasztforradalmat. A háború három éve azonban eléggé felvilágosította a tömegeket. Ott a szovjetmozgalom más országokban, ott a német flotta felkelése, melyet a hóhér

Vilmos junkerei elnyomtak. Végül, ne feledjük, hogy nem Afrika mélyén, hanem Európában élünk, ahol minden gyorsan tudomásra juthat.

A munkásmozgalom felül fog kerekedni és utat tör a béke és a szocializmus felé. (Hosszantartó, szünni nem akaró taps.)

„Izvesztyija CIK" 208. sz.
1917 október 27.
„Pravda" 171. sz.
1917 november 10. (október 28.)

3

ZÁRSZÓ A BÉKÉRŐL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDHEZ OKTÓBER 26 (NOVEMBER 8)

A nyilatkozat általános jellegét nem fogom érinteni. A kormány, melyet az önök kongresszusa meg fog alakítani, a nem lényeges pontokban változtatásokat is eszközölhet.

Határozottan ellenezni fogom hogy békekövetelésünk ultimátumjellegű legyen. Az ultimátumjellegű követelés végzetessé válhat egész ügyünk számára. Nem akarhatjuk, hogy a követeléseinktől való valamely jelentéktelen eltérés lehetővé tegye az imperialista kormányoknak, hogy azt mondhassák, hajthatatlanságunk miatt nem lehetett velünk béketárgyalásokba bocsátkozni.

Felhívásunkat mindenütt terjeszteni fogjuk, mindenki ismerni fogja. A munkás- és parasztkormányunk által javasolt feltételeket nem lehet majd eltitkolni.

Nem lehet eltitkolni munkás- és parasztforradalmunkat, amely megdöntötte a bankárok és földbirtokosok kormányát.

A kormányok ultimátumjellegű követelések esetén megtehetik, hogy ne válaszoljanak, de mi úgy fogalmaztuk meg a követeléseket, hogy kénytelenek lesznek válaszolni. Hadd tudja meg mindenki, mit gondol a saját kormánya. Mi nem akarunk titkokat. Mi azt akarjuk, hogy a kormány mindig saját országa közvéleményének ellenőrzése alatt álljon.

Mit fog szólni a paraszt valamelyik távoli kormányzóságban, ha a mi ultimátumjellegű követelésünk miatt nem tudja meg, mit akar egy másik kormány. Azt mondja majd: elvtársak, miért tettétek lehetetlenné, hogy akármilyen békefeltételeket előterjeszthessenek. Én azokat

megtárgyalnám, megvizsgálnám, azután pedig utasítást adnék az Alkotmányozó Gyűlésbe küldött képviselőimnek, hogy mihez tartsák magukat. Kész vagyok forradalmi úton harcolni az igazságos feltételekért, ha a kormányok nem értenek azokkal egyet, de lehetnek egyes országok számára olyan feltételek, hogy kész vagyok javasolni ezeknek a kormányoknak, harcoljanak maguk tovább. Eszméink teljes megvalósítása csak az egész kapitalista rend megdöntésétől függ. Ezt mondhatja nekünk a paraszt, és azzal vádol majd bennünket, hogy fölöslegesen vagyunk hajthatatlanok még az apróságokban is, amikor pedig legfőbb feladatunk, hogy leleplezzük a burzsoáziának és a kormányok élére állított koronázott és koronázatlan hóhérainak egész gazságát és alávalóságát.

Nekünk nem szabad és nem kell lehetőséget adnunk a kormányoknak, hogy a mi hajthatatlanságunk mögé bújjanak és eltitkolják a népek előtt, hogy miért küldik őket vágóhídra. Ez csak egy csepp, de nem szabad és nem kell visszautasítanunk ezt a cseppet, amely kivájja a burzsoá hódítás kövét. Az ultimátumjellegű követelés megkönnyíti ellenfeleink helyzetét. Mi azonban minden feltételt bemutatunk a népnek. Mi minden kormánynak előterjesztjük feltételeinket, és hadd feleljenek saját népüknek. Minden békeajánlatot az Alkotmányozó Gyűlés elé fogunk terjeszteni elbírálásra.

Van még egy pont, amelyre önöknek, elvtársak, fokozott figyelmet kell fordítaniok. A titkos szerződéseket nyilvánosságra kell hozni. Hatályon kívül kell helyezni az annexiókról és a hadisarcról szóló pontokat. Különböző pontok vannak, elvtársak — hiszen a rabló kormányok nemcsak a rablásokra vonatkozóan kötöttek megegyezést, hanem az ilyen egyezményekbe gazdasági megállapodásokat és különböző, a jószomszédi viszonyra vonatkozó más pontokat is felvettek.

Mi nem kötjük meg magunkat szerződésekkel. Mi nem hagyjuk magunkat szerződésekkel behálózni. Mi elvetjük mindazokat a pontokat, amelyek rablásokról és erőszakról szólnak, de örömmel elfogadjuk mindazokat a pontokat, amelyek a jószomszédi viszony feltételeit és a gazdasági megállapodásokat tartalmazzák, ezeket nem vethetjük el.

Háromhónapos fegyverszünetet javasolunk, hosszú időt választunk, mert a népek kimerültek, a népek pihenésre vágyódnak e véres mészárlás után, amely már negyedik éve folyik. Meg kell értenünk, hogy a békefeltételeket a népeknek kell megvitatniok, a parlament részvételével kell kifejezniök akaratukat, erre pedig időt kell adni. Azért követelünk hosszú fegyverszünetet, hogy a hadsereg a lövészárkokban magához térhessen az örökös gyilkolás lidércnyomásából, de nem vetünk el rövidebb időre szóló fegyverszüneti ajánlatokat sem, megvizsgáljuk és kénytelenek leszünk elfogadni azokat még akkor is, ha csak egy vagy másfél hónapi fegyverszünetet ajánlanak nekünk. Fegyverszüneti javaslatunknak ugyancsak nem szabad ultimátumjellegűnek lennie, hiszen csak nem fogunk módot adni ellenségeinknek, hogy eltitkolják a népek előtt az egész igazságot, és közben a mi hajthatatlanságunkkal takarózzanak. Nem szabad ultimátumjellegűnek lennie, mert bűnös az a kormány, amely nem óhajtja a fegyverszünetet. Ha viszont fegyverszüneti javaslatunkat úgy tesszük meg, hogy az nem lesz ultimátumjellegű, ezzel rákényszerítjük a kormányokat, hogy a népek szemében bűnösökké váljanak, s az ilyen bűnösökkel a népek nem fognak sokat teketóriázni. Azt hozzák fel ellenünk, hogyha nem ultimátumjellegű követelésekkel állunk elő, ez gyengeségünket fogja mutatni, de ideje már, hogy elvessünk minden burzsoá képmutatást, amikor a nép erejéről beszélünk. Burzsoá elképzelés szerint az erő az, ha a tömegek, az imperialista kormányok parancsának engedelmeskedve, vakon mennek a vágóhídra. A burzsoázia csak akkor ismeri el, hogy az állam erős, ha a kormányapparátus egész erejének latbavetésével odaterelheti a tömegeket, ahová a burzsoá vezetők akarják. Nekünk más fogalmunk van az erőről. Szerintünk az állam ereje a tömegek tudatosságában rejlik. Az állam akkor erős, ha a tömegek mindent tudnak, mindenről véleményt tudnak alkotni és mindent tudatosan tesznek. Nincs mit félnünk attól, hogy megmondjuk az igazat a fáradtságról, hiszen melyik állam nem fáradt most, melyik nép nem beszél erről nyíltan? Vegyük Olaszországot, ahol ennek a fáradtságnak talaján hosszú időn át forradalmi megmozdulások voltak, amelyek során

a háború befejezését követelték. Vagy talán Németországban nincsenek munkás-tömegtüntetések, amelyeken a háború befejezését követelő jelszavakat adnak ki? Talán nem a fáradtság váltotta ki a német hajóhadban azt a felkelést, amelyet a hóhér Vilmos és pribékei oly könyörtelenül elfojtottak? Ha lehetségesek efféle jelenségek egy olyan fegyelmezett országban, mint Németország, ha ott fáradtságról, a háború beszüntetéséről kezdenek beszélni, akkor nincs mitől félnünk, ha nyiltan beszélünk ugyanerről, hiszen ez az igazság, amely egyaránt vonatkozik ránk és valamennyi hadviselő, sőt, valamennyi nem-hadviselő országra.

„Pravda" 171. sz.
1917 november 10. (október 28.)

4

ELŐADÓI BESZÉD A FÖLDRŐL OKTÓBER 26 (NOVEMBER 8)

Véleményünk szerint a forradalom bebizonyította és megmutatta, mennyire fontos, hogy a földkérdést világosan vessük fel. A fegyveres felkelés, a második, az Októberi Forradalom keletkezése világosan bizonyítja, hogy a földet át kell adni a parasztok kezébe. Bűntettet követett el a megdöntött kormány, bűntettet követtek el a mensevikek és eszerek megalkuvó pártjai, amikor különböző ürügyekkel húzták-halasztották a földkérdés megoldását és ezáltal romlásba és parasztfelkelésbe vitték az országot. Csalás, gyáva képmutatás cseng ki minden szavukból, amikor arról beszélnek, hogy a falvakban pogromok dúlnak és anarchia uralkodik. Hol és mikor idéztek elő pogromokat és anarchiát észszerű intézkedések? Ha a kormány észszerűen járt volna el, s ha intézkedései a szegényparasztság szükségleteinek kielégítésére irányultak volna, vajjon lázadozni kezdtek volna-e akkor a paraszttömegek? De a kormánynak az Avkszentyev- és Dan-féle Szovjetek jóváhagyásával hozott minden intézkedése a parasztok ellen irányult és felkelésre kényszerítette őket.

A kormány, miután kiprovokálta a felkelést, nagy hangon pogromokról és anarchiáról kezdett beszélni, amiket pedig ő maga idézett elő. Vérrel és vassal akarta a felkelést elfojtani, de a forradalmi katonák, matrózok és munkások fegyveres felkelése őt magát seperte el. A munkás- és parasztforradalom kormányának mindenekelőtt a földkérdést kell megoldania, azt a kérdést, amely megnyugtathatja és kielégítheti a szegényparasztság óriási tömegeit. Felolvasom önöknek annak a rendeletnek pontjait, amelyet az önök Szovjet Kormányának kell ki-

bocsátania. E rendelet egyik pontja a földbizottságoknak szóló utasítást tartalmazza, amely a Parasztküldöttek helyi Szovjetjeinek 242 választói utasításán alapszik.

DEKRÉTUM A FÖLDRŐL

1) A földesúri földtulajdon azonnal és minden megváltás nélkül megszűnik.

2) A földesúri birtokokkal, valamint a koronabirtokok, kolostorok és egyházak minden földjével, minden élő és holt felszerelésükkel, majorsági épületeikkel és minden tartozékukkal való rendelkezés, az Alkotmányozó Gyűlés összeüléséig, a járási földbizottságok és a parasztküldöttek kerületi Szovjetjeinek kezébe megy át.

3) Mostantól kezdve az egész nép tulajdonát képező elkobzott vagyon bárminemű rongálása súlyos bűncselekménynek számít, amelynek elkövetői fölött a forradalmi törvényszék ítélkezik. A Parasztküldöttek kerületi Szovjetjei megtesznek minden szükséges intézkedést, hogy a földesúri birtokok elkobzásánál a legszigorúbb rendet tartsák fenn, hogy megállapítsák, mekkora és mely földterületek esnek elkobzás alá, hogy összeállítsák az egész elkobzott vagyon pontos jegyzékét, és hogy a legszigorúbb forradalmi védelembe vegyék a nép kezébe átmenő földbirtokok egész gazdaságát, a birtokon levő épületekkel, felszereléssel, jószággal, élelmiszerkészletekkel stb. együtt.

4) A nagy agrárátalakulások megvalósításánál, mindaddig, amíg az Alkotmányozó Gyűlés véglegesen nem dönt ebben a kérdésben, vezérfonalul mindenütt a következő paraszti választói utasításnak kell szolgálnia, amelyet 242 helyi paraszti választói utasítás alapján az „Izvesztyija Vszerosszijszkovo Szovjeta Kresztyanszkih Gyeputatov" szerkesztősége állított össze, s amely az „Izvesztyija" 88. számában (Petrográd, 1917 augusztus 19-i, 88. sz.) jelent meg.

5) Az egyszerű parasztok és egyszerű kozákok földjei nem kerülnek elkobzásra.

Paraszti választói utasítás a földről

„A földkérdést egész terjedelmében csak az egész népet képviselő Alkotmányozó Gyűlés oldhatja meg.

A földkérdést a legigazságosabb módon következőképpen kell megoldani:

1) *A föld magántulajdona örökre megszűnik;* föld nem adható el, nem vehető, nem adható bérbe, illetve nem zálogosítható el, sem pedig bármilyen más módon el nem idegeníthető.

Minden föld: *az állami és a koronabirtokok földje, a kolostori, egyházi, bérbeadott egyházi és bérbeadott állami föld, a majorátusi*[68], *magántulajdonban levő, községi és paraszti föld stb. — megváltás nélküli kisajátításra kerül,* az egész nép tulajdonává válik, és a rajtuk dolgozók használatába megy át.

A vagyoni rendszerváltozás károsultjainak csak köztámogatásra van joguk arra az időre, amely szükséges ahhoz, hogy az új életfeltételekhez alkalmazkodjanak.

2) A föld méhének kincsei: az ércek, az ásványolaj, a szén, a só stb., valamint az országos jelentőséggel biró erdők és vizek az állam kizárólagos használatába mennek át. Minden kis folyó, tó, erdő stb. a községek használatába megy át, azzal a feltétellel, hogy kezelésüket a helyi önkormányzati szervek veszik át.

3) A *mintaszerűen* megművelt földterületek: kertészetek, ültetvények, faiskolák, gyümölcskertészetek, melegházi gazdaságok stb. *nem kerülnek felosztásra, hanem ezeket mintagazdaságokká változtatják át,* s nagyságuk és jelentőségük szerint az *állam vagy a községek* kizárólagos használatába mennek át.

A majorsági, városi és községi földeknek azok a részei, amelyek házkörüli gyümölcsös és veteményes kertekül szolgálnak, a jelenlegi tulajdonosok használatában maradnak, s e földek terjedelmét és a használatért fizetendő adó nagyságát törvényhozási úton fogják megállapítani.

4) A méntelepek, a kincstári és a magánkézben levő törzstenyészetek és szárnyasfarmok stb. elkobzásra kerülnek, az egész nép tulajdonává válnak, s nagyságuk és jelentőségük szerint az állam vagy a község kizárólagos használatába mennek át.

A megváltás kérdésében az Alkotmányozó Gyűlés fog dönteni.

5) Az elkobzott földek egész élő és holt gazdasági felszerelése — nagysága és jelentősége szerint — az állam, illetve a község kizárólagos használatába megy át, megváltás nélkül.

A gazdasági felszerelés elkobzása nem vonatkozik a kevés földdel rendelkező parasztokra.

6) Földhasználati jogot kap az Orosz Állam minden polgára (nemre való különbség nélkül), aki a földet saját munkájával, családja segítségével vagy szövetkezetbe tömörülve óhajtja megművelni, és csak addig, amíg a földet megművelni képes. A bérmunka nincs megengedve.

Ha a faluközösség valamelyik tagja valamely oknál fogva két évnél nem tovább terjedő időtartamra munkaképtelenné válik, a faluközösség köteles ezen idő alatt, az illető munkaképességének helyreállásáig, a föld közös megművelése útján segítségére lenni.

Azok a földművelők, akik öregség vagy rokkantság következtében végleg elvesztették annak lehetőségét, hogy a földet személyesen műveljék, elvesztik földhasználati jogukat, de ehelyett az államtól nyugdíjellátást kapnak.

7) A földhasználatnak egyenlősítőnek kell lennie, vagyis a földet a dolgozók között, a helyi viszonyoknak megfelelően, munka- vagy fogyasztási norma szerint kell felosztani.

A földhasználat formáit teljesen szabadon kell megállapítani: egyéni gazdaságok, tanyagazdálkodás, faluközösség, artel, ahogyan azt az egyes falvak vagy telepek elhatározzák.

8) A kisajátítás után az egész föld az egész nép földalapját alkotja. A föld szétosztását a dolgozók között a helyi és központi önkormányzatok intézik, a demokratikusan szervezett s a rendiség minden maradványától megtisztított falusi és városi községektől a központi területi intézményekig.

A földalapot a lakosság szaporodásának és a mezőgazdaság termelékenysége és termelési színvonala emelkedésének megfelelően időnként újból fel kell osztani.

A kiosztott telkek határainak megváltoztatása esetén a telek eredeti magvának érintetlenül kell maradnia.

A kilépő tagok földje visszakerül a földalapba, s a kilépett tagok telkeire a kilépettek legközelebbi rokonai és azok a személyek kapnak előjogot, akiket a kilépettek megjelöltek.

Azokat az értékeket, amelyeket a föld trágyázásába és meliorációkba (gyökeres talajjavításokba) fektettek be, amennyiben azokat a teleknek a földalapba való visszaadásáig nem használták ki, meg kell téríteni.

Ha egyes helyeken a földalap elégtelennek bizonyul az egész helyi lakosság kielégítésére, a fölös lakosságot át kell telepíteni.

Az áttelepítés megszervezését, valamint az áttelepítésnek

és az áttelepítettek gazdasági felszereléssel való ellátásának stb. költségeit az államnak kell magára vállalnia.

Az áttelepítés a következő sorrendben történik: az önként jelentkező földnélküli parasztok, azután a község kifogás alá eső tagjai, a katonaszökevények stb., és végül, sorshúzás vagy megegyezés alapján."

Ennek az utasításnak egész tartalmát, mint egész Oroszország öntudatos parasztjai óriási többségének feltétlen akaratmegnyilvánulását, ideiglenes törvénynek nyilvánítjuk, amely az Alkotmányozó Gyűlésig a lehetőség szerint haladéktalanul, bizonyos részleteiben pedig azzal a szükséges fokozatossággal lép életbe, amelyet a Parasztküldöttek kerületi Szovjetjeinek kell megállapítaniok.

Itt olyan hangok hallatszanak, hogy magát a rendeletet és az utasítást a szociálforradalmárok állították össze. Ám legyen. Egyre megy, hogy ki állította össze; mi, mint demokratikus kormány, nem mellőzhetjük a néptömegek határozatát, mégha nem is értenénk azzal egyet. Az élet tüzében, a gyakorlati alkalmazás során, az egyes helyeken való végrehajtás során a parasztok majd maguk is rájönnek, hol az igazság. Sőt, mégha a parasztok továbbra is a szociálforradalmárokat fogják követni, mégha az Alkotmányozó Gyűlésen ennek a pártnak juttatják is a többséget, mi akkor is azt fogjuk mondani: ám legyen. Az élet a legjobb tanító, az élet majd megmutatja, kinek van igaza és hadd fogjanak hozzá a parasztok az egyik végéről, mi pedig a másik végéről, csak oldjuk meg ezt a kérdést. Az élet rákényszerít bennünket, hogy közeledjünk egymáshoz a forradalmi alkotómunka közös árjában, az új államformák kidolgozásában. Minekünk az életet kell követnünk, a néptömegeknek teljes szabadságot kell biztosítanunk az alkotó munkára. A fegyveres felkeléssel megdöntött régi kormány a földkérdést a hivatalában meghagyott régi cári bürokrácia segítségével akarta megoldani. De a kérdés megoldása helyett a bürokrácia csak harcolt a parasztok ellen. Nyolchónapos forradalmunk alatt a parasztok megtanultak egyet-mást, maguk akarnak

megoldani a földdel kapcsolatos minden kérdést. Ezért mi ellene vagyunk e törvényjavaslat bárminemű módosításának, nem akarunk részletezést, mert dekrétumot írunk és nem akcióprogramot. Oroszország nagy, és a helyi viszonyok az országban különbözőek; hisszük, hogy a parasztság maga jobban meg tudja majd oldani a kérdést, mint mi — helyesen, úgy ahogy kell. A mi szellemünkben-e, az eszer program szellemében-e — nem ez a lényeg. A lényeg: hadd győződjék meg a parasztság szilárdan arról, hogy a faluban nincs többé földesúr, hadd oldjanak meg a parasztok maguk minden kérdést, hadd rendezzék be ők maguk az életüket. (Viharos taps.)

„Izvesztyija CIK" 209. sz.
1917 október 28.
„Pravda" 171. sz.
1917 november 10. (október 28.)

5

HATÁROZAT A MUNKÁS- ÉS PARASZTKORMÁNY MEGALAKÍTÁSÁRÓL

A Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Összoroszországi Kongresszusa határozatilag kimondja:

Az ország kormányzása céljából, az Alkotmányozó Gyűlés összehívásáig, ideiglenes munkás- és parasztkormányt kell alakítani, amelynek neve Népbiztosok Tanácsa lesz. Az államélet egyes ágainak vezetésével bizottságokat bíznak meg, amelyek összetételének biztosítania kell a kongresszus által kihirdetett program végrehajtását, szoros együttműködésben a munkások, munkásnők, matrózok, katonák, parasztok és alkalmazottak tömegszervezeteivel. A kormányhatalmat e bizottságok elnökeinek testülete, azaz a Népbiztosok Tanácsa gyakorolja.

A népbiztosok tevékenysége fölötti ellenőrzést és a népbiztosok leváltásának jogát a Munkás-, Paraszt- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Összoroszországi Kongresszusa és annak Központi Végrehajtó Bizottsága gyakorolja.

Jelenleg a Népbiztosok Tanácsa a következő személyekből alakul meg:

A Tanács elnöke — *Vlagyimir Uljanov (Lenin);*

Belügyi népbiztos — *A. I. Rikov;*

Földművelésügyi — *V. P. Miljutyin;*

Munkaügyi — *A. G. Sljapnyikov;*

Hadügyi és haditengerészetügyi — a következő összetételű bizottság: *V. A. Ovszejenko (Antonov), N. V. Krilenko és P. J. Dibenko;*

Kereskedelmi és iparügyi — *V. P. Nogin;*

Közoktatásügyi — *A. V. Lunacsarszkij;*
Pénzügyi — *I. I. Szkvorcov (Sztyepanov);*
Külügyi — *L. D. Bronstein (Trockij);*
Igazságügyi — *G. I. Oppokov (Lomov);*
Közellátásügyi — *I. A. Tyeodorovics;*
Posta- és távíróügyi — *N. P. Avilov (Glebov);*
A nemzetiségügyi népbiztosság elnöke — *I. V. Dzsugasvili (Sztálin).*

A vasútügyi népbiztos tisztsége egyelőre betöltetlen marad.

„Rabocsij i Szoldat" 10. sz.
1917 október 27. (november 9.)

BESZÉLGETÉS HELSINGFORSSZAL KÖZVETLEN VONALON 1917 OKTÓBER 27 (NOVEMBER 9)

I

— Beszélhet-e ön a hadsereg és a flotta területi bizottsága nevében?

— Természetesen, beszélhetek.

— Haladéktalanul útnak indíthat-e Petrográdba minél nagyobb számú torpedónaszádot és egyéb hadihajókat?

— Azonnal idehívom a Balti Központ elnökét, minthogy ez tisztán tengerészeti jellegű ügy. — Mi ujság önöknél Petrográdban?

— A hírek szerint Kerenszkij seregei előnyomultak és elfoglalták Gatcsinát, s minthogy a petrográdi csapatok egy része kimerült, égető szükség van minél gyorsabb és minél nagyobb erősítésre.

— És még mi ujság?

— Az „és még mi ujság" kérdés helyett azt a bejelentést vártam, hogy készek útnak indulni és harcolni.

— Nos, azt hiszem, ezt nem kell megismételni; mi közöltük a határozatunkat, tehát valóban meg is fogunk tenni mindent.

— Vannak fegyver- és gépfegyverkészleteik, és mennyi?

— Itt van a katonai osztály területi bizottságának elnöke, Mihajlov. Ő majd beszámol a finnországi hadseregről.

II. BESZÉLGETÉS MIHAJLOV ELVTÁRSSAL

— Hány gyalogosra van szükségük?

— A lehető legtöbbre, de csak olyanokra, akik megbízhatók és harcrakészek. Hány ilyen emberük van?

— Mintegy ötezer. Útnak indíthatók, sürgősen, akik harcolni fognak.

— Hány óra mulva lesznek egészen biztosan Petrográdban, a lehető leggyorsabb útnakindítás esetén?

— Legkésőbb 24 óra mulva, mostantól számítva.

— Szárazföldi úton?

— Vasúton.

— No és azt biztosíthatják, hogy szállítanak nekik élelmiszereket?

— Igen. Sok élelmiszer van. Van vagy 35 gépfegyver is; néhány tábori ágyút is küldhetünk kezelőlegénységgel együtt, anélkül, hogy ez az itteni helyzet hátrányára volna.

— A Köztársaság Kormányának nevében nyomatékosan kérem, hogy lássanak hozzá tüstént az útnakindításhoz és arra is kérem önt, hogy válaszoljon, van-e tudomása az új kormány megalakulásáról és hogyan fogadták ezt az ottani Szovjetek?

— Egyelőre csak az ujságokban olvastunk a kormányról. Azt, hogy a hatalom a Szovjetek kezébe ment át, nálunk lelkesedéssel fogadták.

— Tehát, a szárazföldi csapatokat haladéktalanul útnakindítják és biztosítva van számukra az élelmiszerszállítás?

— Igen. Azonnal hozzálátunk az útnakindításhoz és ellátjuk őket élelemmel. Itt van a telefonnál a Balti Központ elnökhelyettese, Dibenko ugyanis ma este 10 órakor Petrográdba utazott.

III. BESZÉLGETÉS IZMAJLOV ELVTÁRSSAL, A BALTI KÖZPONT ELNÖKHELYETTESÉVEL

— Hány torpedónaszádot és egyéb hadihajót küldhet?

— El lehet küldeni a „Köztársaság" sorhajót és két torpedónaszádot.

— Ezeket is ugyanúgy ellátják majd élelemmel?

— Nálunk a flottának van élelmiszere és el fogjuk látni őket élelemmel. Meggyőződéssel állítom, hogy a küldött torpedónaszádok és a „Köztársaság" sorhajó teljesíteni fogják feladatukat a forradalom védelmében. A fegyveres erőt útnak indítjuk, ebben ne kételkedjenek. Feltétlenül megtesszük.

— Hány óra múlva?

— Legkésőbb 18 óra múlva. Fennforog a szükségessége annak, hogy azonnal küldjük?

— Igen. A kormány teljesen meg van győződve arról, hogy azonnal kell küldeni, azzal a meghagyással, hogy a sorhajó fusson be a Tengeri Csatornába, minél közelebb a parthoz.

— Mivel a sorhajó nagy hajó 12 hüvelykes ágyúkkal, nem vethet horgonyt a part közelében: így puszta kézzel elfoghatják. A szóbanforgó feladat teljesítésére a kisebb űrméretű ágyúkkal és gépfegyverekkel felszerelt torpedónaszádok hivatottak; ami viszont a sorhajót illeti, ennek körülbelül a horgonyzóhelyen vagy az Aurora cirkáló mellett kell horgonyoznia, minthogy ágyúinak hatóköre 25 versztre terjed — általában ezt a feladatot a matrózok a parancsnoki karral együtt végre fogják hajtani.

— A torpedónaszádoknak a Névára kell befutniok, körülbelül Ribackij nagyközségnél, hogy fedezzék a Nyikolájevi utat és az odavezető utakat.

— Rendben van, mindent végrehajtunk. Kíván még valamit mondani?

— Van-e szikratávíró a „Köztársaságon" és fenntarthatja-e a kapcsolatot Petrográddal útközben?

— Nemcsak a „Köztársaságon" van, hanem a torpedónaszádokon is, amelyek kapcsolatban állnak az Eiffel-toronnyal. Általában, biztosítjuk, hogy mindent jól végrehajtunk.

— Tehát, számíthatunk rá, hogy a megnevezett hadihajók haladéktalanul útnak indulnak?

— Igen, számíthatnak. Azonnal sürgős rendelkezéseket

adunk ki, hogy a megnevezett hajók idejében Petrográdban legyenek.

— Van fegyver- és tölténykészletük? Küldjenek minél többet.

— Van a hajókon, de kevés — ami van, elküldjük.

— A viszontlátásra. Üdvözlöm.

— A viszontlátásra. Ön beszélt? Megmondja a nevét?

— Lenin.

— A viszontlátásra. Hozzálátunk a végrehajtáshoz.

Először 1922-ben,
a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat
10. számában jelent meg.

A PETROGRÁDI HELYŐRSÉG EZREDKÉPVISELŐINEK TANÁCSKOZÁSA 1917 OKTÓBER 29 (NOVEMBER 11)[64]

UJSÁGBESZÁMOLÓ

I

BESZÁMOLÓ A POLITIKAI HELYZETRŐL

A politikai helyzettel nem szükséges hosszasan foglalkozni. A politikai kérdés most szorosan egybefonódik a katonai kérdéssel. Teljesen világos, hogy Kerenszkij bevonta a kornyilovistákat, rajtuk kívül nincs kire támaszkodnia. Moszkvában elfoglalták a Kremlt, a külvárosok ellenben, ahol munkások és általában szegényebb emberek laknak, nincsenek a kezükben. A fronton senki sem támogatja Kerenszkijt. Még az ingadozó elemek is, mint például a vasutasszövetség tagjai, állást foglalnak a békéről és a földről szóló dekrétum mellett.

A parasztok, katonák és munkások óriási többsége a békepolitika híve.

Ez nem a bolsevikok politikája, ez általában nem „párt"-politika, hanem a munkások, katonák és parasztok, azaz a nép többségének politikája. Mi nem a bolsevikok programját hajtjuk végre és a földkérdésben programunkat teljes egészében a paraszti választói utasításokból vettük át.

Nem a mi bűnünk, hogy az eszerek és a mensevikek eltávoztak. Felajánlottuk nekik a hatalom megosztását, de ők várni akarnak, amíg véget ér a Kerenszkij ellen folyó harc.

Mi mindenkit felkértünk a kormányban való részvételre. A baloldali eszerek kijelentették, hogy támogatni akarják a Szovjet Kormány politikáját. Arról, hogy nem

értenek egyet az új kormány programjával, még csak nyilatkozatra sem szánták el magukat.

Vidéken hisznek az olyan ujságoknak, mint a „Gyelo Naroda". Itt mindenki tudja, hogy az eszerek és mensevikek azért távoztak el, mert kisebbségben maradtak. A petrográdi helyőrség tudja ezt. Tudja, hogy mi koalíciós szovjet kormányt akartunk alakítani. Mi a Szovjetből senkit sem zártunk ki. Ha ők nem akartak közösen dolgozni, annál rosszabb rájuk nézve. A katona- és paraszttömegek nem fogják követni a mensevikeket és eszereket. Nem kételkedem abban, hogy bármelyik munkás- és katonagyűlésen a részt vevők kilenctizedrésze mellettünk foglal állást.

Kerenszkij kísérlete ugyanolyan szánalmas kaland, mint Kornyilov kísérlete. A helyzet azonban most nehéz. Erélyes rendszabályokra van szükség a közellátás rendezése, a háborúszülte nyomor megszüntetése érdekében. Nem várhatunk és egyetlen napig sem tűrhetjük Kerenszkij felkelését. Ha a kornyilovisták újabb támadást szerveznek, úgy fogunk nekik válaszolni, mint ahogy ma a hadapródiskolások felkelésére válaszoltunk. A hadapródiskolások magukra vessenek. Mi majdnem vérontás nélkül vettük kezünkbe a hatalmat. Ha voltak áldozatok, csak a mi részünkről voltak. Az egész nép éppen azt a politikát kívánta, amelyet az új kormány folytat. Az új kormány ezt a politikát nem a bolsevikoktól vette át, hanem a fronton harcoló katonáktól, a falvak parasztjaitól és a városok munkásaitól.

A munkásellenőrzésről szóló dekrétumnak a napokban kell megjelennie. Ismétlem: a politikai helyzet most katonai helyzetté vált. Nem tűrhetjük, hogy Kerenszkij győzzön: akkor nem lesz sem béke, sem föld, sem szabadság. Nem kételkedem abban, hogy a petrográdi katonák és munkások, akik csak az imént győzelmes felkelést hajtottak végre, el tudják nyomni a kornyilovistákat. Voltak fogyatékosságaink. Ezt ne is tagadjuk. Emiatt vesztettünk egyet-mást. De ezeket a fogyatékosságokat ki lehet küszöbölni. Egyetlen órát, egyetlen pillanatot sem vesztegetve, hozzá kell látnunk soraink megszervezéséhez, vezérkart kell szerveznünk, ezt feltétlenül még ma meg kell ten-

nünk. Ha megszervezzük sorainkat, biztosítani tudjuk a győzelmet néhány napon belül, sőt lehet, hogy hamarabb is.

A munkás-, katona- és parasztküldöttek akaratából létrejött kormány nem tűri, hogy a kornyilovisták gúnyt űzzenek belőle.

A politika feladata és a katonai feladat a következő: vezérkart kell szerveznünk, összpontosítanunk kell az anyagi erőket, a katonákat el kell látnunk minden szükségessel; ezt, egyetlen órát, egyetlen pillanatot sem vesztegetve, meg kell tennünk, hogy továbbra is minden olyan győzedelmesen menjen, mint eddig.

2

BESZÉD A CSAPATTESTEK FELFEGYVERZÉSÉNEK KÉRDÉSÉRŐL

A nagy szervezetlenség ideje véget ért. A vezérkari főnök ki van nevezve. Erről közlemény fog megjelenni. Az ingadozások időszaka elmúlt. A katonai rend és a kapcsolatok hiányát igen erősen megéreztük. Most megállapítást nyert, hogy a csapattestekben nagy egység és lendület tapasztalható. Önöknek maguknak kell hozzálátniok a dologhoz, maguknak kell ellenőrizniök minden cselekedetet, hogy megtörtént-e az, amire megbízást kaptak, kapcsolatot teremtettek-e a munkásszervezetekkel stb. A munkások ebben segítségükre lesznek. Hadd adjak önöknek egy tanácsot: az ellenőrző bizottság vagy az ezredek képviselői útján, senkire sem bízva rá magukat, ellenőrizni kell minden egyes jelentést, hogy teljesítették-e a parancsot, helyesek-e a készletekről szóló adatok. Lássanak hozzá a dologhoz maguk, ellenőrizzenek mindent maguk, vegyenek számba minden készletet, gondoljanak meg minden lépést — ez a siker legjobb biztosítéka.

3

FELSZÓLALÁS A VÁROSI REND FENNTARTÁSÁNAK KÉRDÉSÉBEN

Teljesen csatlakozom az elhangzott véleményhez: a város védelmére irányuló munka egy részét a munkásoknak kell magukra vállalniok. Ebben az együttes munkában a katonák meg fogják tanítani a munkásokat a fegyverforgatásra. Feladatunk, amelyet egy pillanatra sem szabad szem elől tévesztenünk — a nép általános felfegyverzése és az állandó hadsereg megszüntetése. Ha a munkáslakosságot bevonjuk, a munka könnyebben fog menni. Gyakorlatias az elvtársaknak az a javaslata, hogy minden nap össze kell jönni. Igaz az, hogy az orosz forradalom sok olyat mutat fel, ami új, ami eddig egyetlen forradalomban sem volt tapasztalható. Olyan szerv, mint a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje, még nem volt. Szorosan egybe kell forrniok a munkásokkal, ők megadják önöknek mindazt, amivel a burzsoázia eddig rosszul látta el önöket. Minden csapattestnek, nem várva utasításokat felülről, gondoskodnia kell a munkások szervezetével együtt arról, hogy e háború, az önök háborúja számára minden szükséges rendelkezésre álljon. Már ma éjjel önállóan neki kell gyürkőzni ennek a feladatnak. Ne várjanak utasításokat a vezérkartól, hanem maga a csapattest tegyen javaslatokat. Olyan eszköz áll rendelkezésükre, amilyen sohasem volt a burzsoázia kezében: a burzsoázia kezében csak egy eszköz van — vásárolni, önök viszont közvetlen kapcsolatot teremthetnek magukkal a munkásokkal, akik mindezt előállítják.

„Pravda" 174. sz.
1917 november 13. (október 31.)

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK SZIKRATÁVIRATA 1917 OKTÓBER 30 (NOVEMBER 12)

Mindenkihez. Mindenkihez.

A Szovjetek Összoroszországi Kongresszusa új kormányt, Szovjet Kormányt jelölt ki. A Kerenszkij-kormány meg van döntve és le van tartóztatva. Kerenszkij megszökött. Minden intézmény a Szovjet Kormány kezében van. Október 29-én a hadapródiskolások, akiket október 25-én becsületszóra szabadon engedtek, felkelést kezdtek. A felkelést még aznap elnyomták. Kerenszkij és Szavinkov a hadapródiskolásokkal és a kozákok egy részével megtévesztés útján Carszkoje Szelóig jutott. A Szovjet Kormány erőket mozgósított a Petrográd ellen indított újabb kornyilovista támadás visszaverésére. A flottát, élén a „Köztársaság" páncéloshajóval, a fővárosba vezényelte. A hadapródiskolások és Kerenszkij kozákjai ingadoznak. Kerenszkij táborából foglyok érkeznek hozzánk és azt mondják, hogy a kozákokat félrevezették, és ha megértik, miről van szó, nem fognak lőni. A Szovjet Kormány minden intézkedést megtesz, hogy megelőzze a vérontást. Ha a vérontást nem sikerül elkerülni, ha Kerenszkij osztagai mégis tüzet nyitnak, a Szovjet Kormány nem fog visszariadni attól, hogy a legkíméletlenebb rendszabályokkal nyomja el az új kerenszkista-kornyilovista támadást.

Tudomásulvétel céljából közöljük, hogy a Szovjetkongresszus, amelynek részvevői már elutaztak, két fontos dekrétumot fogadott el: 1) arról, hogy minden földesúri

föld azonnal a parasztbizottságok kezébe megy át és 2) a demokratikus béke felajánlásáról.

Vlagyimir Uljanov (Lenin)
a Szovjet Kormány elnöke

„Izvesztyija CIK" 212. sz.
1917 október 31.

AZ ALKALMAZOTTAKRA VONATKOZÓ SZABÁLYZAT TERVEZETE

1. Az állami, társadalmi és magánkézben levő nagyobb (legalább 5 bérmunkást foglalkoztató) ipari vállalatok összes alkalmazottai kötelesek végrehajtani a rájuk bízott feladatokat, s a kormány, a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei, vagy a szakszervezetek külön engedélye nélkül nem hagyhatják ott állásukat.

2. A szabályzat első pontjában említett szabály megszegése, valamint a kormány és a hatalom szerveinek való ügyátadás és beszámolás, vagy a közönség és a népgazdaság szolgálata során tanusított minden hanyagság, a bűnös egész vagyonának elkobzásával és 5 évig terjedő börtönnel büntetendő.

A megirás ideje: 1917 október vége.

Először 1928-ban, a „Leninszkij Szbornyik" VIII. kötetében jelent meg.

A MUNKÁSELLENŐRZÉSRŐL SZÓLÓ RENDELET TERVEZETE[65]

1. Valamennyi, legalább (összesen) 5 munkást és alkalmazottat foglalkoztató, illetőleg legalább évi 10 000 rubel forgalmat lebonyolító ipari, kereskedelmi, bank-, mezőgazdasági és egyéb vállalatnál be kell vezetni a termelés, a tárolás, valamint a termékek és a nyersanyagok adás-vétele fölötti *munkásellenőrzést.*

2. A munkásellenőrzést a vállalatnál dolgozó munkások és alkalmazottak gyakorolják, vagy közvetlenül, ha a vállalat olyan kicsiny, hogy ez lehetséges, vagy választott képviselőik útján, akiket közös gyűléseken *haladéktalanul* meg kell választani, úgy, hogy a választásokról jegyzőkönyvet kell felvenni, és a megválasztottak neveit közölni kell a kormánnyal és a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek helyi Szovjetjeivel.

3. A munkások és alkalmazottak választott képviselőinek engedélye nélkül országos jelentőségű vállalatot, illetőleg üzemet (lásd 7. §) leállítani, valamint az ilyen üzem menetén bármit is változtatni feltétlenül tilos.

4. E választott képviselőknek kivétel nélkül *minden* könyvbe és okmányba, továbbá kivétel nélkül *minden* anyag-, szerszám-, valamint áruraktárba és készletbe betekintést kell engedni.

5. A munkások és alkalmazottak választott képviselőinek döntései kötelezők a vállalatok tulajdonosaira nézve, s az ilyen döntéseket csak a szakszervezetek és a kongresszusok helyezhetik hatályon kívül.

6. Valamennyi országos jelentőségű vállalatnál *minden* tulajdonos és a munkások és alkalmazottak *minden*, a munkásellenőrzés gyakorlására megválasztott kép-

viselője felelős az államnak a legszigorúbb rendért, fegyelemért és a vagyon védelméért. A hanyagságban, a készletek, jelentések eltitkolásában stb. bűnösök teljes vagyonelkobzással és 5 évig terjedő börtönnel büntetendők.

7. Országos jelentőségű vállalatoknak számítanak mindazok a vállalatok, amelyek a honvédelem számára dolgoznak, valamint azok, amelyek egy vagy más módon összefüggenek a lakosság tömegeinek megélhetéséhez elengedhetetlenül szükséges cikkek termelésével.

8. A munkásellenőrzésre vonatkozó részletesebb szabályokat a Munkásküldöttek helyi Szovjetjei és az üzemi bizottságok konferenciái, valamint az alkalmazottak bizottságai fogják megállapítani képviselőik közös gyűlésein.

A megírás ideje: 1917 október 26-a és 31-e (november 8-a és 13-a) között.

Megjelent 1917 november 16-án (3-án), a „Pravda" 178. számában.

FELSZÓLALÁSOK AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 NOVEMBER 1-I (14-I) ÜLÉSÉN

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

1

Leninnek az a véleménye, hogy Kamenyev politikájával tüstént fel kell hagyni. Most nem kell tárgyalásokba bocsátkozni a Vikzsellel[66]. Csapatokat kell küldeni Moszkvába. Határozati javaslatot terjeszt elő a Vikzsel ügyében. A Vikzsel nem tartozik a Szovjethez és nem is szabad oda beengedni; a Szovjetek — önkéntes részvételen alapuló szervek; a Vikzselnek nincs támasza a tömegekben.

2

Lenin véleménye szerint a tárgyalásoknak mintegy a hadműveletek diplomáciai fedezésének kellene lenniök. Az egyetlen helyes megoldás az lenne, ha véget vetnénk az ingadozók ingadozásának, és magunk határozottan lépnénk fel. A moszkvaiak segítségére kell mennünk, és győzelmünk biztosítva van.

3

Ez lényegbevágó kérdés, és ideje, hogy véget vessünk az ingadozásoknak. Világos, hogy a Vikzsel a Kalegyinek és Kornyilovok oldalán áll. Nem szabad ingadozni. A munkások, a parasztok és a hadsereg többsége velünk tart. Itt senki sem bizonyította be, hogy a nagy tömegek ellenünk vannak; vagy Kalegyin ügynökeivel, vagy a nagy

tömegekkel. A tömegekre kell támaszkodnunk, a faluba agitátorokat kell küldenünk. A Vikzselnek javaslatot tettünk, hogy szállítson csapatokat Moszkvába, visszautasította, a tömegekhez kell fordulnunk, és a tömegek elkergetik.

Először 1922-ben,
a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat
10. számában jelent meg.

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA A KÖZPONTI BIZOTTSÁGON BELÜLI ELLENZÉK KÉRDÉSÉBEN 1917 NOVEMBER 2 (15)

A Központi Bizottság a mostani ülést történelmi fontosságú ülésnek tekinti, és ezért szükségesnek tartja leszegezni az itt megmutatkozó két álláspontot.

1) A Központi Bizottság megállapítja, hogy a Központi Bizottságon belül kialakult ellenzék: teljesen feladja a bolsevizmus és általában a proletár osztályharc valamennyi alapvető pozícióját; a marxizmussal szöges ellentétben azt hajtogatja, hogy Oroszországban lehetetlen a szocialista forradalom, hogy engedni kell a szovjet szervezet nyilvánvaló kisebbsége részéről elhangzó, és félreállásunkat követelő ultimátumoknak és fenyegetéseknek; ilymódon meghiúsítja a II. Összoroszországi Szovjetkongresszus akaratát és határozatát; ilymódon szabotálja a proletariátus és szegényparasztság megkezdődött diktatúráját.

2) A Központi Bizottság a forradalmi munka akadályozásáért és a jelenlegi pillanatban bűnös ingadozásért minden felelősséget erre az ellenzékre hárít és felszólítja, hogy helyezze át vitáját a sajtóba, ott teregesse ki szkepticizmusát és tartsa magát távol a gyakorlati munkától, amelyben nem hisz. Mert ennél az ellenzéknél semmi egyebet nem tapasztalunk, mint páni félelmet a burzsoáziától és azt, hogy a lakosság fáradt (nem pedig a forradalmi) részének hangulatát tükrözi.

3) A Központi Bizottság leszegezi, hogy a Szovjethatalom jelszó elárulása nélkül nem lehet lemondani a tiszta bolsevik kormányról, ha már a II. Összoroszországi Szovjetkongresszus többsége, amely senkit sem zárt ki a kongresszusból, ennek a kormánynak kezébe adta a hatalmat.

4) A Központi Bizottság leszegezi, hogy a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek hatalma jelszó elárulása nélkül nem lehet kicsinyes alkudozásba bocsátkozni afelől, hogy nem szovjet típusú, azaz olyan szervezeteket csatoljunk a Szovjetekhez, amelyek nem a földbirtokosok és tőkések megdöntéséért harcoló tömegek forradalmi előhadának önkéntes egyesülései.

5) A Központi Bizottság leszegezi, hogy a Szovjetek kisebbsége részéről elhangzó ultimátumoknak és fenyegetéseknek tett engedmények egyértelműek a teljes lemondással nemcsak a Szovjethatalomról, hanem a demokratizmusról is, mert az ilyen engedmények egyértelműek azzal, hogy a többség fél kihasználni többségét, egyértelműek az anarchiának való behódolással és az ultimátumok megismétlődésével bármely kisebbség részéről.

6) A Központi Bizottság leszegezi, hogy senkit sem zárt ki a II. Összoroszországi Szovjetkongresszusról, és most is teljes mértékben kész visszafogadni az eltávozottakat és elismerni a koalíciót ezekkel az eltávozottakkal a Szovjetek keretein belül, hogy tehát teljesen hazugok az olyan beszédek, amelyek szerint a bolsevikok senkivel sem akarják megosztani a hatalmat.

7) A Központi Bizottság leszegezi, hogy a mostani kormány megalakulásának napján, néhány órával a kormány megalakulása előtt, a Központi Bizottság meghívta ülésére a baloldali szociálforradalmárok három képviselőjét és hivatalosan felajánlotta nekik, hogy vegyenek részt a kormányban. A baloldali eszerek elutasító válasza, bár az ideiglenes és feltételes volt, minden felelősséget azért, hogy nem jött létre velük megegyezés, teljes egészében és mindenképpen ezekre a baloldali eszerekre hárít.

8) A Központi Bizottság emlékeztet arra, hogy a bolsevik frakció javaslatára a II. Összoroszországi Szovjetkongresszus határozatot hozott, amelynek értelmében kész kiegészíteni a Szovjetet részint frontharcosokkal, részint vidéki, falusi parasztokkal, hogy tehát teljesen hazugok az olyan állítások, amelyek szerint a bolsevik kormány ellene van a parasztokkal való koalíciónak. Ellenkezőleg, a Központi Bizottság kijelenti, hogy kormányunk földtörvénye, amelyet teljes egészében az eszer választói

utasításból másoltak le, gyakorlatilag bizonyította be a bolsevikoknak azt a fenntartás nélküli és őszinte készségét, hogy megvalósítsák a koalíciót Oroszország lakosságának óriási többségével.

9) A Központi Bizottság, végül, leszegezi, hogy, minden nehézség ellenére, a szocializmus győzelmét Oroszországban is, Európában is, csak a mostani kormány politikájának tántoríthatatlan folytatása biztosítja. A Központi Bizottság egészen biztos a szocialista forradalom győzelmében s felszólítja az aggályoskodókat és ingadozókat, hogy hagyjanak fel ingadozásukkal és támogassák szívvel-lélekkel, minden erejük latbavetésével e kormány tevékenységét.

Lenin

Megjelent, az első három pont nélkül, 1917 november 17-én (4-én), a „Pravda" 180. számában.

Teljes egészében először 1932-ben, V. I. Lenin Művei 2—3. kiadásának XXX. kötetében jelent meg.

AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGA TÖBBSÉGÉNEK ULTIMÁTUMA A KISEBBSÉGHEZ

Az OSzD(b)MP Központi Bizottságának többsége, mely teljes egészében helyesli azt a politikát, amelyet a Népbiztosok Tanácsa ezideig folytatott, szükségesnek tartja, hogy a következő kategórikus nyilatkozattal forduljon a Központi Bizottság kisebbségéhez.

Pártunk politikáját a mostani helyzetben az a határozat szabja meg, amelyet Lenin elvtárs terjesztett elő és amelyet a Központi Bizottság tegnap, november 2-án elfogadott*. Ez a határozat a proletárügy elárulásának nyilvánít minden olyan kísérletet, amelynek célja pártunkra ráerőszakolni, hogy álljon el a hatalomtól, noha az Összoroszországi Szovjetkongresszus a hatalmat a munkások, katonák és parasztok milliói nevében a mi pártunk képviselőinek kezébe adta, a mi programunk alapján. Taktikánknak ez a vezérvonala, mely a megalkuvás elleni egész harcunkból következik és a Kerenszkij-kormány elleni felkelésben vezetett minket, most a bolsevizmus forradalmi lényegét alkotja, és ez a vezérvonal, amelyet most a Központi Bizottság ismét jóváhagy, feltétlenül kötelező a párt minden tagjára és elsősorban a Központi Bizottság kisebbségére nézve.

Ezzel szemben a kisebbség képviselői mind a Központi Bizottság tegnapi ülése előtt, mind az ülés után olyan politikát folytattak és folytatnak, amely szemmelláthatóan pártunk vezérvonala ellen irányul és demoralizálja saját sorainkat, ingadozást kelt abban a pillanat-

---

* Lásd ebben a kötetben 281—283. old. — *Szerk.*

ban, amikor a legnagyobb szilárdságra és hajthatatlanságra van szükség.

Így például tegnap a Központi Végrehajtó Bizottság ülésén a bolsevik frakció, a kisebbséghez tartozó központi-bizottsági tagok közvetlen részvételével, nyiltan a Központi Bizottság egyik határozata ellen szavazott (pártunknak a kormányban való számszerű és személyszerinti képviseletének kérdésében). Ez a hallatlan fegyelemsértés, melyet a Központi Bizottság tagjai követtek el a Központi Bizottság háta mögött, a Központi Bizottságban lezajlott sok órán át tartó vita után, amelyet az ellenzéknek ugyanezek a képviselői provokáltak, nyilvánvalóvá teszi előttünk, hogy az ellenzék lassanként kényszeríteni akarja a pártszerveket azzal, hogy szabotálja a pártmunkát egy olyan pillanatban, amikor ennek a munkának közvetlen eredményétől függ a párt sorsa, a forradalom sorsa.

Ezért a helyzetért nem viselhetjük és nem is akarjuk viselni a felelősséget.

Amikor a Központi Bizottság kisebbségéhez fordulunk ezzel a nyilatkozattal, határozott írásos választ követelünk arra a kérdésre, vajjon kötelezi-e magát a kisebbség arra, hogy aláveti magát a pártfegyelemnek és azt a politikát fogja végrehajtani, amely Lenin elvtársnak a Központi Bizottság által elfogadott határozati javaslatában van megfogalmazva.

Abban az esetben, ha erre a kérdésre tagadó vagy határozatlan választ kapunk, haladéktalanul a Petrográdi Bizottsághoz, a Moszkvai Bizottsághoz, a Központi Végrehajtó Bizottság bolsevik frakciójához, egy Petrográdvárosi konferenciához és egy rendkívüli pártkongresszushoz fordulunk a következő alternatív javaslattal:

Vagy bízza meg a párt a mostani ellenzéket, hogy alakítson új kormányt azokkal a szövetségeseivel, akiknek a nevében az ellenzék most szabotálja a munkánkat — és akkor mi teljesen szabadnak fogjuk tekinteni magunkat ezzel az új hatalommal szemben, amely ingadozásokon, tehetetlenségen és káoszon kívül semmi egyebet nem hozhat.

Vagy — amiben nem kételkedünk — a párt jóvá

fogja hagyni a Központi Bizottság tegnapi határozatában kifejezésre jutó egyetlen lehetséges forradalmi vonalat, és akkor a pártnak határozottan azt kell javasolnia az ellenzék képviselőinek, hogy ha dezorganizáló munkájukat folytatják, ám tegyék ezt pártszervezeteink keretein kívül. Más megoldás nincs és nem is lehet. A szakadás természetesen igen szomorú tény lenne. De a becsületes és nyílt szakadás most hasonlíthatatlanul jobb a belső szabotázsnál, saját határozataink meghiúsításánál, a dezorganizációnál és az összeroppanásnál. Mi mindenesetre egy pillanatig sem kételkedünk abban, hogy ha a tömegek ítélőszéke elé visszük nézeteltéréseinket (amelyekben alapjában véve a közöttünk és a „Novaja Zsizny" csoport meg a Martov csoport között fennálló nézeteltérések ismétlődnek meg), ez biztosítani fogja politikánk számára a forradalmi munkások, katonák és parasztok feltétlen és önfeláldozó támogatását s a legrövidebb időn belül az erőtleneket megillető elszigeteltségre kárhoztatja az ingadozó ellenzéket.

A megírás ideje: 1917 november 3. (16.)

Először 1922-ben,
a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat
7. számában jelent meg.

HATÁROZATI JAVASLAT A SAJTÓSZABADSÁGRÓL. TERVEZET[67]

A burzsoázia sajtószabadságon azt értette, hogy a gazdagoknak szabadságukban áll lapokat kiadni, a kapitalistáknak szabadságukban áll meghódítani a sajtót, ami a gyakorlatban világszerte mindenütt, a legszabadabb országokat sem véve ki, a sajtó megvásárolhatóságára vezetett.

A munkás- és parasztkormány sajtószabadságon azt érti, hogy a sajtó felszabadul a tőke igája alól, hogy a papírgyárak és nyomdák átmennek az állam tulajdonába, hogy az állampolgárok minden egyes csoportjának, amely elér bizonyos létszámot (például 10 000-et), egyenlő jogot ad a papírkészletek megfelelő részének és a nyomdai munka megfelelő mennyiségének használatára.

Az ideiglenes munkás- és parasztkormány első lépésként e cél megvalósítása felé, amely elválaszthatatlan kapcsolatban van a dolgozóknak a tőke igája alól való felszabadításával, Vizsgáló Bizottságot nevez ki, amelynek az a feladata, hogy kivizsgálja az időszaki kiadványok kapcsolatait a tőkével, anyagi eszközeik és bevételeik forrásait, támogatóik összetételét, azt, hogy miből fedezik deficitjüket, és általában a lapok egész gazdálkodását. A könyvek, számlák vagy más okmányok minden eltitkolását a Vizsgáló Bizottság előtt, valamint a minden néven nevezendő tudatosan hamis bevallásokat a forradalmi törvényszék fogja büntetni.

Minden laptulajdonos és részvényes, valamint a lapok minden alkalmazottja köteles azonnal írásos jelentést küldeni és adatokat szolgáltatni az említett kérdésekről a sajtó és a tőke kapcsolatát és a sajtónak a tőkétől

való függését feltáró *Vizsgáló Bizottságnak*, Szmolnij Intézet, Petrográd.

A Vizsgáló Bizottság tagjaivá a következő személyeket nevezzük ki:*

A bizottságnak joga van magát kiegészíteni, szakértőket és tanukat megidézni, követelni, hogy betekintést engedjenek minden könyvbe stb.

A megírás ideje: 1917 november 4. (17.)
Először a „Pravda" 1932 november 7-i, 309. számában jelent meg.

---

* A kéziratban Lenin helyet hagyott a neveknek. — *Szerk.*

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 1917 NOVEMBER 4-I (17-I) ÜLÉSE

I

BESZÉD A SAJTÓ KÉRDÉSÉRŐL[68]

Karelin elvtárs azt bizonygatta nekünk, hogy az az út, amelyre lép, a szocializmus felé vezet, de aki így megy a szocializmus felé, az háttal megy előre. Trockijnak igaza volt: a sajtószabadság jelszavával szervezték meg a hadapródiskolások lázadását, üzenték meg a háborút Petrográdban és Moszkvában. Ebben az esetben a szociálforradalmárok nem úgy léptek fel, mint szocialisták és forradalmárok. Ezen a héten minden távíróhivatal Kerenszkij kezében volt. A Vikzsel az ő oldalukon állt. De csapatokkal nem rendelkeztek. Kiderült, hogy a hadsereg mellettünk van. Egy maroknyi kis csoport polgárháborút kezdett. Ez még nem ért véget. Moszkva felé a kalegyinisták nyomulnak, Petrográd felé a rohamosztagosok. Mi nem akarunk polgárháborút. A mi csapataink nagy türelmet tanusítottak. Várakozó álláspontra helyezkedtek, nem nyitottak tüzet és kezdetben a rohamcsapatok megölték három emberünket. Krasznovval szemben enyhe rendszabályokat alkalmaztak. Csak házi őrizetben tartották. Mi ellene vagyunk a polgárháborúnak. Ha mégis folytatódik, mit tegyünk? Trockijnak igaza volt, amikor megkérdezte, hogy kinek a nevében beszélnek önök. Megkérdeztük Krasznovot, kezességet vállal-e Kalegyinért, hogy nem fogja folytatni a háborút. Természetesen azt felelte, hogy ezt nem teheti. Hát hogy szüntessük meg az olyan ellenség üldözésére életbeléptetett rendszabályokat, amelyik nem szüntette be az ellenségeskedést?

Amikor majd békefeltételeket terjesztenek elénk, tárgyalásokba bocsátkozunk. Egyelőre azonban csak azok ajánlják fel nekünk a békét, akiktől nem függ. Ezek csak szép szavak. Hiszen a „Recs" a kalegyinisták lapja. Mi teljesen megengedjük, hogy az eszerek őszinték, csakhogy az ő hátuk mögött ott áll Kalegyin és Miljukov.

Minél szilárdabbak lesztek ti, katonák és munkások, annál többet érünk el. Ellenkező esetben azt mondják majd nekünk: „ők még nem erősek, ha kiengedik Miljukovot." Mi régebben is kijelentettük, hogy betiltjuk a burzsoá lapokat, ha kezünkbe vesszük a hatalmat. Ha eltűrnők ezeknek a lapoknak a fennállását, az azt jelentené, hogy nem vagyunk többé szocialisták. Aki azt mondja: „engedjétek újra megjelenni a burzsoá lapokat", az nem érti meg, hogy teljes gőzzel haladunk a szocializmus felé. De hiszen a cárpárti ujságokat is betiltották, miután megdöntötték a cárizmust. Mi most a burzsoázia igáját ráztuk le. A szociális forradalmat nem mi gondoltuk ki, a Szovjetkongresszus küldöttei hirdették meg, senki sem tiltakozott, mindenki elfogadta a dekrétumot, melyben a szociális forradalmat proklamálták. A burzsoázia szabadságot, egyenlőséget, testvériséget hirdetett. A munkások azt mondják: „nekünk nem ez kell". Szemünkre vetik: „mi visszavonulunk". Nem, elvtársak, az eszerek mentek vissza Kerenszkijhez. Azt mondják nekünk, hogy határozatunkban új dolgok vannak. Persze, mi újat adunk, mert a szocializmus felé haladunk. Amikor az eszerek az I. és II. dumában felléptek, szintén gúnyos megjegyzésekkel fogadták őket, hogy újat mondanak.

A magánhirdetéseket monopóliummá kell nyilvánítanunk. A nyomdász szakszervezet tagjai mindent a falat kenyér szempontjából ítélnek meg. Mi megadjuk nekik, de más formában. Mi nem nyujthatunk lehetőséget a burzsoáziának arra, hogy rágalmazzon bennünket. Tüstént egy bizottságot kell kijelölni abból a célból, hogy vizsgálja ki a burzsoá ujságok függését a bankoktól. Milyen szabadság kell ezeknek az ujságoknak? Nem az a szabadság-e, hogy egy csomó papírt vásárolhassanak és egy csomó firkászt bérelhessenek fel? Nekünk el kell állanunk ettől a szabad-

ságtól, a tőkétől függő sajtó szabadságától. Ennek a kérdésnek elvi jelentősége van. Ha a szociális forradalom felé haladunk, Kalegyin bombáit nem tetézhetjük a hazugság bombáival.

Törvényjavaslatunkban természetesen vannak fogyatékosságok. De a Szovjetek mindenütt a helyi viszonyoknak megfelelően fogják majd alkalmazni a törvényt. Nem vagyunk bürokraták és nem akarjuk mindenütt betű szerint alkalmazni, mint az ősrégi kancelláriákban szokásos volt. Emlékszem, amikor az eszerek arról beszéltek, hogy milyen végtelenül keveset tudnak a faluban. Mindent a „Russzkoje Szlovó"-ból merítenek. Nos, a mi bűnünk, hogy meghagytuk az ujságokat a burzsoázia kezében. Előre kell mennünk, az új társadalom felé, és ugyanúgy kell bánnunk a burzsoá ujságokkal, mint februárban és márciusban a feketeszázas lapokkal bántunk.

2

VÁLASZ A BALOLDALI ESZEREK KÉRDÉSÉRE

A baloldali eszerek által beterjesztett kérdésre Lenin válaszol[69]. Emlékeztet arra, hogy a fordulat első napjaiban a bolsevikok felajánlották a baloldali eszerek képviselőinek, hogy lépjenek be az új kormányba, de maga a baloldali eszerek frakciója vetette el a bolsevikokkal való együttműködés gondolatát, nem akarták megosztani baloldali szomszédjukkal a felelősséget ezekben a nehéz, kritikus napokban.

Az új hatalom nem számolhatott tevékenysége során mindazokkal az akadályokkal, amelyek útjába állhattak a formaságok pontos betartása esetén. A pillanat nagyon komoly volt és nem engedte meg a késlekedést. Nem lehetett időt vesztegetni arra, hogy lecsiszoljuk az érdes helyeket, mert ezzel csak símább lett volna a forma, de semmit sem változtatott volna az új rendszabályok lényegén. Hiszen maga a Második Összoroszországi Szovjetkongresszus is, félredobva a formaságokból adódó minden nehézséget, két világtörténelmi jelentőségű törvényt fogadott el egy nagy ülésen. Ám legyenek ezeknek a törvényeknek a burzsoá társadalom szempontjából tekintve formai tökéletlenségei, a hatalom azonban a Szovjetek kezében van, amelyek elvégezhetik a szükséges helyesbítéseket. Kerenszkij kormányának bűnös tétlensége az országot és a forradalmat a pusztulás szélére sodorta; a késedelmeskedés valóban egyértelmű a halállal, és az új hatalom a nagy néptömegek óhajainak és reményeinek megfelelő törvények kibocsátásával határköveket állít az új életformák fejlődésének útján. A Szovjetek az egyes helyeken, a helyi körülményeknek és az időpontnak megfelelően, módosít-

hatják, kiterjeszthetik és kiegészíthetik azokat az alapvető határozatokat, amelyeket a kormány hoz. A tömegek eleven alkotóereje — ez az új társadalom döntő tényezője. Fogjanak hozzá a munkások a munkásellenőrzés megteremtéséhez gyáraikban és üzemeikben, lássák el a falut iparcikkekkel, cseréljék be azokat gabonára. Egyetlen darab készítménynek, egyetlen font gabonának sem szabad kimaradnia a nyilvántartásból, hiszen a szocializmus — mindenekelőtt nyilvántartás. A szocializmust nem lehet felülről jövő rendeletekkel megteremteni. A szocializmus szellemétől távol áll a hivatalos, bürokratikus gépiesség; az eleven, az alkotó szocializmus maguknak a néptömegeknek alkotása.

3

KÉT HOZZÁSZÓLÁS A BALOLDALI ESZEREK KÉRDÉSÉVEL KAPCSOLATBAN

I

Lenin részletesen foglalkozik a Népbiztosok Tanácsával szemben felhozott konkrét vádakkal. Muravjov parancsáról[70] a Népbiztosok Tanácsa csak az ujságokból értesült, a főparancsnoknak ugyanis joga van kiadni saját hatáskörében olyan parancsokat, amelyek nem tűrnek halasztást. Ez a parancs semmi olyat nem tartalmazott, ami ellentmondana az új hatalom szellemének, de tekintve, hogy fogalmazása nem kívánatos félreértésekre vezethetett, a Központi Végrehajtó Bizottság hatályon kívül helyezte. Továbbá, önök bírálják a földről szóló dekrétumot. Csakhogy ez a dekrétum megfelel a nép követeléseinek. Önök sematizmust vetnek a szemünkre. De hol vannak az önök tervezetei, módosításai, határozati javaslatai? Hol vannak törvényalkotói tevékenységük eredményei? Joguk volt törvénytervezeteket alkotni. De mi nem látjuk ezeket a tervezeteket. Önök azt mondják, hogy mi szélsőséges emberek vagyunk, hát önök kicsodák? Annak a parlamenti obstrukciónak a védelmezői, amelyet azelőtt intrikának neveztünk. Ha elégedetlenek, hívjanak össze új kongresszust, cselekedjenek, de ne beszéljenek a hatalom összeomlásáról. A hatalom a mi pártunk kezében van, amely a nagy néptömegek bizalmára támaszkodik. Hadd helyezkedjék néhány elvtársunk olyan álláspontra, amelynek semmi köze a bolsevizmushoz. A moszkvai munkástömegek azonban nem fogják követni Rikovot és Nogint. Prosjan elvtárs azt mondta, hogy Finnországban, ahol a baloldali eszerek kapcsolatban voltak a tömegekkel, szükségesnek tartották a

forradalmi szocializmus egész balszárnyának legszorosabb együttműködését. Ha pedig itt a baloldali eszerek nem csatlakoznak hozzánk, ezzel csak azt mutatják, hogy ugyanaz a sors érte utól őket, mint elődeiket — a „honvédőket". Elszakadtak a néptől.

II

Lenin, hivatkozva a pártkongresszusok példájára és arra, hogy mindenki köteles magát alávetni a pártfegyelemnek, kijelentette, hogy részt fog venni a szavazásban.

4

BESZÉD ÉS HATÁROZATI JAVASLAT NOGINNAK A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁBÓL VALÓ KILÉPÉSRŐL TETT NYILATKOZATÁVAL KAPCSOLATBAN

I

Lenin rámutat arra, hogy a „Nyugat gyalázatosan hallgat"[71] kifejezés internacionalistánál megengedhetetlen. Csak a vak nem látja, milyen erjedés megy végbe Németország és a Nyugat munkástömegeiben. A német proletariátus vezető rétege, a szocialista értelmiség, ott ugyanúgy, mint mindenütt, többségében „honvédőkből" áll. De a proletártömegek vezetőik akarata ellenére készek követni hívó szavunkat. A német hadseregben és hajóhadban uralkodó kegyetlen fegyelem nem akadályozta meg az ellenzéki elemek megmozdulását. A német hajóhad forradalmi tengerészei, bár előre tudták, hogy kísérletük sikertelenségre van kárhoztatva, hősiesen szembenéztek a biztos pusztulással, csak azért, hogy halálukkal felébresszék a népben még szunnyadó lázadó szellemet. A „Spartacus" csoport egyre erőteljesebb forradalmi propagandát fejt ki. A proletariátus eszményeiért fáradhatatlanul harcoló Liebknecht neve napról napra népszerűbbé válik Németországban.

Mi hiszünk a nyugati forradalomban. Tudjuk, hogy elkerülhetetlen, de természetesen ez nem megy rendelésre. Vagy talán mi a mult év decemberében tudhattunk valamit pontosan a közeledő februári napokról? Talán szeptemberben tudtuk bizonyosan, hogy az oroszországi forradalmi demokrácia egy hónap elmultával végrehajtja a világ legnagyobb forradalmát? Tudtuk, hogy a régi hatalom vulkánon nyugszik. Sok jel alapján rájöttünk arra, hogy milyen nagy átalakulás ment végbe a nép tudatának mélyé-

ben. Megéreztük a levegőben felhalmozódó villamosságot. Tudtuk, hogy elkerülhetetlenül a levegőt megtisztító viharban fog kitörni. De ennek a viharnak napját és óráját előre megjósolni nem tudtuk. Ugyanazt a képet, amelyet magunknál láttunk, látjuk most Németországban is. Ott is nő a néptömegeknek ugyanaz a néma elégedetlensége, amelynek elkerülhetetlenül egy népi mozgalom formáját kell öltenie. A forradalmat nem tudjuk rendeletileg előírni, de elősegíteni tudjuk mi is. A lövészárkokban szervezett lövészárok-barátkozást folytatunk, segítünk megkezdeni a nyugati népeknek a legyőzhetetlen szocialista forradalmat. Továbbá, Zaksz elvtárs a szocializmus elrendeléséről beszélt. De vajjon a mostani kormány nem hívja fel magukat a tömegeket a jobb életformák megteremtésére? A feldolgozó ipar termékeinek kicserélése gabonára, a termelés szigorú ellenőrzése és nyilvántartása — ez a szocializmus kezdete. Igen, nálunk meglesz a munka köztársasága. Aki nem akar dolgozni, az ne is egyék.

Továbbá, miben nyilvánul meg pártunk elszigeteltsége? Abban, hogy egyes intellektuelek kiválnak. De napról napra egyre nagyobb mértékben támogat minket a parasztság. Csak az győz és tartja meg a hatalmat, aki hisz a népben, aki megfürdik az eleven népi alkotóerő forrásában.

II

A Központi Végrehajtó Bizottság megbízza a Népbiztosok Tanácsát, hogy a legközelebbi ülésig állítson jelöltet a belügyi, valamint a kereskedelmi és iparügyi népbiztosi tisztségre és felkéri Kolegajev elvtársat, hogy foglalja el a földművelésügyi népbiztosi tisztséget.

„Izvesztyija CIK" 218. sz.
1917 november 7.

BESZÉD A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK PETROGRÁDI SZOVJETJE ÉS A FRONTKÉPVISELŐK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1917 NOVEMBER 4-ÉN (17-ÉN)

UJSÁGBESZÁMOLÓ

Nem tarthatok nagy előadói beszédet, csak röviden ismertethetem az új kormány helyzetét, programját és feladatait.

Önök tudják, milyen egyetértően foglalt állást mindenki a békepolitika mellett, a béke haladéktalan felajánlása mellett. Nincs egész Európában és nem volt nálunk sem egyetlen burzsoá miniszter sem, amelyik nem ígért volna békét; az orosz katonák meggyőződtek róla, hogy ezek hazug beszédek; békepolitikát ígértek nekik, de nem ajánlották fel a békét, hanem ehelyett támadásba kergették őket. Mi kormányunk első kötelességének tartottuk, hogy haladéktalanul felajánlja a békét és ez meg is történt.

Lenin kifejti, hogy milyen feltételekkel ajánlotta fel az új kormány a békét, és így folytatja: Ha az államok megtartják maguknak a gyarmatokat, ez azt fogja jelenteni, hogy ennek a háborúnak sohasem lesz vége. Mi a megoldás? Egyetlen megoldás van: a munkás- és parasztforradalom győzelme a tőke fölött. Mi sohasem ígértük, hogy a háborút be lehet fejezni egycsapásra, úgy, hogy földbe döfjük a szuronyt. A háború azért folyik, mert a milliárdos tőkék, amelyek az egész világot felosztották maguk között, összecsaptak, és ha nem semmisítjük meg a tőke hatalmát, nem lehet befejezni a háborút.

Lenin részletesen foglalkozik a hatalomnak a Szovjetek kezébe való átmenetével és kijelenti, hogy most új jelenséget figyel meg: a parasztok nem hajlandók elhinni, hogy az egész hatalom a Szovjetek kezében van, még várnak valamit a kormánytól, elfelejtik, hogy a Szovjet nem magánintézmény, hanem államszerv. Kijelentjük, hogy mi új államot akarunk, hogy a Szovjetnek fel kell váltania a

régi hivatalnoki kart, hogy az egész népnek meg kell tanulnia az igazgatást. Álljanak talpra, egyenesedjenek ki, és akkor nincs mit félnünk a veszélyektől. A hadapródiskolások megpróbáltak felkelést rendezni, de mi legyőztük őket; Moszkvában vérfürdőt rendeztek és a Kreml falánál katonákat lőttek agyon. De amikor már a nép győzött, az ellenségnek nemcsak a katonai becsületét, hanem a fegyverét is meghagyta.

A Vikzsel sztrájkkal fenyeget minket, mi azonban a tömegekhez fordulunk és megkérdezzük tőlük: éhínségre akarjátok a sztrájkkal kárhoztatni a katonákat a fronton és a népet a hátországban? — s én nem kételkedem abban, hogy a vasutas proletárok ezt nem fogják megtenni. Azt vetik a szemünkre, hogy letartóztatásokhoz folyamodunk. Igen, vannak, akiket letartóztatunk, és ma is letartóztattuk az Állami Bank igazgatóját. Azt vetik a szemünkre, hogy terrort alkalmazunk, de olyan terrort, amilyet a francia forradalmárok alkalmaztak, akik fegyvertelen embereket nyaktilóztak le, mi nem alkalmazunk, és remélem nem is fogunk alkalmazni. Mégpedig, remélem, azért nem fogunk alkalmazni, mert erősek vagyunk. Amikor valakit letartóztattunk, azt mondtuk: szabadon bocsátjuk, ha aláírja, hogy nem fog szabotálni. És vannak, akik aláírják. A mi fogyatékosságunk az, hogy a szovjet szervezet még nem tanult meg igazgatni, mi túlságosan sokat gyűlésezünk. A Szovjetek alakítsanak magukból csoportokat, és lássanak hozzá az igazgatáshoz. A mi feladatunk az, hogy a szocializmus felé haladjunk. A napokban a munkások hozzájutottak a termelés ellenőrzéséről szóló törvényhez. Ennek a törvénynek értelmében az üzemi bizottságok állami intézmények. A munkásoknak ezt a törvényt haladéktalanul át kell ültetniök az életbe. A munkások szövetet és vasat adnak a parasztoknak, a parasztok pedig gabonát adnak. Most beszélgettem egy ivanovo-voznyeszenszki elvtárssal, és ő azt mondta nekem, hogy ez a fő dolog. A szocializmus — nyilvántartás. Ha minden darab vasat és szövetet nyilván fogunk tartani — éppen ez lesz a szocializmus. A termelés érdekében mérnökökre van szükségünk és mi nagyon megbecsüljük munkájukat. Szívesen meg fogjuk őket fizetni. Egyelőre nem gondolunk arra, hogy

megfosszuk őket kiváltságos helyzetüktől. Mindenki becses nekünk, aki dolgozni akar, de ne úgy dolgozzék, mint valami főnök, hanem mint aki egyenlő, és a munkások ellenőrzése alatt. Bennünk nyoma sincs a haragnak egyes emberekkel szemben és minden tőlünk telhetőt megteszünk, hogy segítsünk nekik beilleszkedni az új helyzetbe.

Ami a parasztokat illeti, mi azt mondjuk: a dolgozó parasztot meg kell segíteni, a középparasztot nem szabad bántani, a gazdagot kényszeríteni kell. Az október 25-i forradalom után azzal fenyegettek minket, hogy meg fognak bennünket semmisíteni. Vannak olyanok, akik megijedtek ettől és ott akarták hagyni a hatalmat, de nem sikerült bennünket megsemmisíteni. Azért nem sikerült, mert ellenségeink csak a hadapródiskolásokra támaszkodhatnak, a nép velünk tart. Ha nem lett volna a katonák és munkások tömegeiben általános fellendülés, akkor a hatalom sohasem csúszott volna ki birtokosai kezéből. A hatalom a Szovjetek kezébe ment át. A Szovjetek a teljes népszabadság szervezetei. Mi, a Szovjet Kormány, felhatalmazásunkat a Szovjetkongresszustól kaptuk, és úgy fogunk eljárni, ahogy eddig is eljártunk, mint olyanok, akik biztosak az önök támogatásában. Mi senkit sem zártunk ki. Ha a mensevikek és az eszerek eltávoztak, ez az ő bűnük. Mi felajánlottuk a baloldali eszereknek a részvételt a kormányban, de ők visszautasították. Mi nem akarunk alkudozásokba bocsátkozni a hatalom kérdésében, nem akarunk belemenni elvtelen kufárkodásba. A városi dumát, a kornyilovisták e központját, nem engedjük hatalomhoz. Azt mondják, hogy el vagyunk szigetelve. A burzsoázia a hazugságok és rágalmak légkörével vett körül bennünket, de én még nem láttam olyan katonát, aki ne üdvözölte volna lelkesedéssel a hatalom átmenetét a Szovjetek kezébe. Nem láttam olyan parasztot, aki a Szovjetek ellen nyilatkozott volna. A szegényparasztság és a munkások szövetségére van szükség és akkor a szocializmus az egész világon győzni fog. (A Szovjet tagjai felemelkednek a helyükről, lelkes ünneplésben részesítik a távozó Lenint.)

„Pravda" 181. sz.
1917 november 18. (5.)

VÁLASZ A PARASZTOK KÉRDÉSEIRE[73]

A parasztok nagyszámú kérdésére válaszolva azt a felvilágosítást adjuk, hogy mostantól kezdve az államban minden hatalom teljes egészében a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek kezébe ment át. A munkásforradalom győzedelmeskedett Petrográdban és Moszkvában, győzni fog Oroszország valamennyi többi helyén is. A munkás- és parasztkormány biztosítja a parasztok zömének, a szegényparasztoknak, a parasztok többségének szövetségét a munkásokkal a földbirtokosok ellen, a kapitalisták ellen.

Ezért a Parasztküldöttek Szovjetjei, elsősorban a kerületi, továbbá a kormányzósági Parasztszovjetek mostantól kezdve egészen az Alkotmányozó Gyűlésig az államhatalom teljhatalmú helyi szervei. A földesúri földtulajdont a Második Összoroszországi Szovjetkongresszus *megszüntette*. A földrendeletet már a jelenlegi ideiglenes munkás- és parasztkormány adta ki. Ennek a rendeletnek értelmében minden földesúri föld teljes egészében a Parasztküldöttek Szovjetjeinek kezébe megy át.

A járási földbizottságoknak azonnal saját kezelésükbe kell venniök a földesúri földeket, a legszigorúbb nyilvántartás mellett, és őrködniök kell, hogy teljes rend legyen, a legszigorúbban őrködniök kell a volt földesúri vagyon fölött, amely mostantól kezdve a nép tulajdona lett és amelyet éppen ezért magának a népnek kell óvnia.

A járási földbizottságoknak a Parasztküldöttek kerületi Szovjetjei beleegyezésével hozott rendelkezései *törvények*, és azokat feltétlenül és haladéktalanul életbe kell léptetni.

A Második Összoroszországi Szovjetkongresszus által kinevezett munkás- és parasztkormányt Népbiztosok Tanácsának nevezik.

A Népbiztosok Tanácsa felszólítja a parasztokat, hogy ők maguk vegyék kezükbe az egész helyi hatalmat. A munkások mindenben, teljes egészében és minden módon támogatni fogják a parasztokat, meg fogják szervezni a gépek és szerszámok gyártását, és kérik a parasztokat, legyenek segítségükre azzal, hogy gabonát szállítanak nekik.

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának Elnöke

Petrográd,
1917 november 5.

„Izvesztyija CIK" 219. sz.
1917 november 8.

A LAKOSSÁGHOZ

Elvtársak! Munkások, katonák, parasztok! Dolgozók!

A munkás- és parasztforradalom, miután szétszórta és letartóztatta a Kerenszkij által félrevezetett kozákok utolsó maradványait, véglegesen győzött Petrográdban. A forradalom Moszkvában is győzött. Még mielőtt a Petrográdból útnakindított néhány katonavonat megérkezett volna, Moszkvában a hadapródiskolások és más kornyilovisták aláírták a békefeltételeket, a hadapródiskolások lefegyverzését, a Honmentő Bizottság[78] feloszlatását.

A frontról és a falvakból naponta, óránként érkeznek hírek arról, hogy a lövészárkokban a katonák, a kerületekben a parasztok túlnyomó többsége támogatja az új kormányt és a béke felajánlásáról, továbbá a földnek a parasztok kezébe való azonnali átadásáról szóló törvényeit. A munkások és parasztok forradalmának győzelme biztosítva van, mert a nép többsége már a forradalom oldalára állott.

Teljesen érthető, hogy a földbirtokosok és a kapitalisták, valamint a burzsoáziával szorosan egybefonódott *magasállású* tisztviselők és hivatalnokok, szóval a gazdagok és azok, akik a gazdagokkal egy húron pendülnek, ellenségesen fogadják az új forradalmat, ellenállást tanusítanak győzelmével szemben, fenyegetőznek, hogy beszüntetik a bankok működését, züllesztik vagy beszüntetik, mindenféle módon zavarják, hol közvetlenül, hol közvetve akadályozzák a különböző intézmények munkáját. Minden öntudatos munkás nagyon jól megértette, hogy az ilyen ellenállás elkerülhetetlen, a bolsevikok egész pártsajtója sokszor mutatott rá erre. A dolgozó osztályok

egy percre sem ijednek meg ettől az ellenállástól, cseppet sem rettegnek a burzsoázia csatlósainak fenyegetéseitől és sztrájkjaitól.

Velünk a nép többsége. Velünk az egész világ dolgozóinak és elnyomottjainak többsége. A mi ügyünk igaz ügy. Győzelmünk biztos.

A kapitalisták és a magasállású alkalmazottak ellenállását megtörjük. Egyetlen embert sem fosztunk meg vagyonától a bankok és a szindikátusok államosításáról szóló külön állami törvény nélkül. Ez a törvény már készül. Egyetlen dolgozó ember, egyetlen tisztviselő sem veszít el egy kopeket sem; ellenkezőleg, segítünk rajta. A legszigorúbb nyilvántartáson és ellenőrzésen kívül, a már korábban megállapított adók behajtásán kívül, a kormány semmiféle más rendszabályt nem akar életbe léptetni.

Ezeknek az igazságos követeléseknek jegyében a nép óriási többsége az ideiglenes munkás- és parasztkormány köré tömörült.

Elvtársak! Dolgozók! Ne feledjétek, hogy most *ti magatok* kormányozzátok az államot. Senki sem segít nektek, ha ti magatok nem egyesültök és nem veszitek az állam *minden ügyét saját* kezetekbe. A *ti* Szovjetjeitek mostantól fogva az államhatalom szervei, teljhatalmú, döntő szervek.

Tömörüljetek Szovjetjeitek köré. Erősítsétek azokat. Fogjatok hozzá ti magatok az ügyek intézéséhez alulról, senkire se várva. Teremtsetek minél szigorúbb forradalmi rendet, kíméletlenül nyomjátok el a részegesek, huligánok, ellenforradalmi hadapródiskolások, kornyilovisták és ehhez hasonlók anarchiára irányuló kísérleteit.

Vezessétek be a javak termelésének és nyilvántartásának legszigorúbb ellenőrzését. Tartóztassatok le és adjatok át a nép forradalmi bíróságának mindenkit, aki ártani mer a nép ügyének — akár a termelés szabotálásában (züllesztésében, akadályozásában, aláaknázásában), akár a gabonakészletek és termékek elrejtésében, vagy a gabonaszállítmányok feltartóztatásában, akár a vasút, a posta, a táviró és a telefon működésének megzavarásában, vagy általában a béke nagy ügyével, a földnek a parasztság kezébe adásával, a javak termelése és elosztása fölötti

munkásellenőrzés biztosításával szemben tanusított ellenállásban nyilvánul meg ez az ártó szándék.

Elvtársak! Munkások, katonák, parasztok! Dolgozók! Ragadjátok meg és adjátok az *egész* hatalmat *saját* Szovjetjeitek kezébe. Őrizzétek, óvjátok a földet, a gabonát, a gyárakat, a munkaeszközöket, a termékeket, a szállítóeszközöket, mint a szemetek világát — mostantól kezdve mindez *teljes egészében* a ti közös tulajdonotok. Fokozatosan, a parasztok többségének hozzájárulásával és jóváhagyásával, a parasztok és a munkások *gyakorlati* tapasztalatainak útmutatását felhasználva, határozott léptekkel és tántoríthatatlanul haladunk a szocializmus győzelme felé, amelyet meg fognak szilárdítani a legcivilizáltabb országok élenjáró munkásai, s amely a népeknek meghozza a tartós békét és a felszabadulást minden elnyomás és kizsákmányolás alól.

Petrográd,
1917 november 5.

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

„Pravda" 182. sz.
1917 november 20. (7.)

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁTÓL

Kamenyev, Zinovjev, Rjazanov és Larin elvtársaknak

A Központi Bizottság egyszer már ultimátummal fordult az önök politikájának legnevesebb képviselőihez (Kamenyevhez és Zinovjevhez), és azt követelte, hogy vessék alá magukat teljesen a Központi Bizottság döntéseinek és vonalának, mondjanak le teljesen munkájának szabotálásáról és a züllesztő tevékenységről*.

Az önök politikájának képviselői, amikor kiléptek a Központi Bizottságból, de bentmaradtak a pártban, ezzel kötelezték magukat arra, hogy alávetik magukat a Központi Bizottság határozatainak. Önök viszont azzal, hogy nem érik be a párton belüli kritikával, ingadozást visznek be a még véget nem ért felkelés harcosainak soraiba, és a pártfegyelem megszegésével pártunk keretein kívül, a Szovjetekben, az önkormányzati intézményekben, a szakszervezetekben stb., folytatják az aknamunkát a Központi Bizottság döntései ellen és gátolják munkáját.

A Központi Bizottság erre való tekintettel kénytelen megismételni ultimátumát és felszólítani önöket, hogy vagy kötelezzék magukat haladéktalanul írásos formában arra, hogy alávetik magukat a Központi Bizottság határozatainak és minden tettükben a Központi Bizottság politikáját fogják követni, vagy álljanak el minden nyilvános párttevékenységtől, és a pártkongresszusig mondjanak le a munkásmozgalomban betöltött minden felelős tisztségről.

---

* Lásd ebben a kötetben 284—286. old. — *Szerk.*

Amennyiben visszautasítják az egyik vagy a másik kötelezettség vállalását, a Központi Bizottság kénytelen lesz felvetni a pártból való azonnali kizárásuk kérdését.

A megírás ideje: 1917 november 5. vagy 6. (18. vagy 19.)

Először 1927-ben, „A párt Zinovjev és Kamenyev 1917 októberi sztrájktörése ellen" c. brosúrában jelent meg.

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁTÓL

A PÁRT TAGJAIHOZ ÉS OROSZORSZÁG DOLGOZÓ OSZTÁLYAIHOZ

Elvtársak!

Mindenki tudja, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusán a küldöttek többsége a bolsevikok pártjából került ki.

Ez a tény alapvető jelentőségű annak a forradalomnak megértése szempontjából, amely éppen most zajlott le és győzött mind Petrográdban, mind Moszkvában, mind pedig egész Oroszországban. Éppen erről a tényről feledkeznek meg állandóan és éppen ezt a tényt kerülik meg a tőkések hívei és öntudatlan szekértolói, akik meg akarják ingatni az új forradalom alapvető elvét, nevezetesen a *minden hatalmat a Szovjeteknek* elvet. Oroszországban nem szabad más kormánynak lennie mint *Szovjet Kormánynak*. Oroszországban kivívtuk a Szovjethatalmat, és a kormánynak az egyik szovjet párt kezéből egy másik párt kezébe való átmenete minden forradalom nélkül biztosítva van, a Szovjetek egyszerű határozata, a szovjetküldöttek egyszerű újjáválasztása útján. A Második Összoroszországi Szovjetkongresszuson a bolsevik párt kapott többséget. Ezért csak az a kormány Szovjet Kormány, amelyet ez a párt alakított meg. És mindenki tudja, hogy a bolsevik párt Központi Bizottsága néhány órával az új kormány megalakítása előtt és még mielőtt a kormány tagjainak névsorát a Második Összoroszországi Szovjetkongresszus elé terjesztette volna, meghívta ülésére a baloldali eszerek csoportjának három igen tekintélyes tagját, Kamkov, Szpiro és Karelin elvtársakat, *s felajánlotta nekik* az új kor-

mányban való részvételt. Mi végtelenül sajnáljuk, hogy a baloldali eszer elvtársak ezt visszautasították, mi ezt a visszautasítást megengedhetetlennek tartjuk forradalmárok és a dolgozók hívei részéről, mi bármikor készek vagyunk a baloldali eszereket bevonni a kormányba, de kijelentjük, hogy mint a Második Összoroszországi Szovjetkongresszus többségi pártjának jogunk *és* a néppel szemben *kötelességünk* a kormányalakítás.

Mindenki tudja, hogy pártunk Központi Bizottsága tisztán bolsevik népbiztoslistát terjesztett a Második Összoroszországi Szovjetkongresszus elé, és hogy *a kongresszus ezt a tisztán bolsevik kormánylistát jóváhagyta.*

Ezért teljesen hazugok és csak a nép ellenségeitől, csak a Szovjethatalom ellenségeitől származnak és származhatnak azok a megtévesztő kijelentések, hogy a bolsevik kormány *nem* Szovjet Kormány. Ellenkezőleg, *csak* a bolsevik kormányt lehet most, a Második Összoroszországi Szovjetkongresszus után, a harmadik kongresszus összehívásáig vagy a Szovjetek újjáválasztásáig, vagy addig, amíg a Központi Végrehajtó Bizottság új kormányt nem alakít — *csakis* a bolsevik kormányt lehet most *Szovjet* Kormánynak elismerni.

* *
*

Elvtársak! Pártunk Központi Bizottságának és a Népbiztosok Tanácsának néhány tagja: Kamenyev, Zinovjev, Nogin, Rikov, Miljutyin és még néhányan mások, tegnap, november 4-én, kiléptek pártunk Központi Bizottságából és — a három utóbbi — a Népbiztosok Tanácsából. Olyan nagy pártban, mint a mienk, politikánk proletárforradalmi iránya ellenére, elkerülhetetlen, hogy ne akadjanak egyes olyan elvtársak, akik nem eléggé állhatatosak és szilárdak a nép ellenségei ellen vívott harcban. Azok a feladatok, amelyek most pártunk előtt állnak, valóban mérhetetlenek, a nehézségek óriásiak — s pártunk néhány tagja, aki azelőtt felelős tisztségeket töltött be, megingott a burzsoázia nyomása alatt és megszökött sorainkból. Az egész burzsoázia és valamennyi szekértolója ujjongással fogadta

ezt, kárörvendez, nagy hangon összeomlásról beszél, a bolsevik kormány vesztét jósolgatja.

Elvtársak! Ne higgyetek ennek a hazugságnak. A kilépett elvtársak szökevények módjára jártak el, amikor nemcsak feladták a rájuk bízott tisztségeket, hanem pártunk Központi Bizottságának azt az egyenes határozatát is megszegték, hogy várjanak a távozással legalább a petrográdi és a moszkvai pártszervezet döntéséig. Mi határozottan elítéljük ezt a dezertálást. Mély meggyőződésünk, hogy minden öntudatos munkás, katona és paraszt, aki pártunkhoz tartozik vagy vele együttérez, ugyanolyan határozottan elítéli a szökevények eljárását.

Kijelentjük azonban, hogy néhány, pártunk vezetőrétegéhez tartozó ember szökevényekre jellemző eljárása egy percre sem, egy hajszálnyira sem fogja megingatni a pártunkat követő *tömegek* egységét, következésképpen nem fogja megingatni pártunkat sem.

Emlékezzetek rá elvtársak, hogy a szökevények közül ketten, Kamenyev és Zinovjev, már a petrográdi felkelés előtt is szökevények és sztrájktörők módjára viselkedtek, mert nemcsak hogy a Központi Bizottság 1917 október 10-i döntő ülésén a felkelés ellen szavaztak, hanem a Központi Bizottság döntésének meghozatala *után* is agitációt folytattak a pártmunkások között a felkelés ellen. Mindenki tudja, hogy azok az ujságok, amelyek nem mertek a munkások oldalára állni és inkább a burzsoázia felé húztak (például a „Novaja Zsizny"), akkor az egész burzsoá sajtóval együtt nagy lármát csaptak és azt ordították, hogy pártunk „összeomlik", „a felkelés kudarcba fúl" stb. De az élet csakhamar megcáfolta egyesek hazugságait és rágalmait, mások kételyeit, ingadozásait és gyávaságát. Arról a „viharról", melyet Kamenyevnek és Zinovjevnek a petrográdi felkelés meghiúsítására irányuló lépéseivel kapcsolatban akartak támasztani, kiderült, hogy *vihar egy pohár vízben*, s a tömegek hatalmas lendülete, a munkások, katonák és parasztok millióinak nagyszerű hősiessége Petrográdban, Moszkvában, a frontokon, a lövészárkokban és a falvakban, a szökevényeket olyan könnyedséggel félretolta, mint a robogó vonat a forgácsot.

Szégyeljék magukat a kishitűek, az ingadozók, a kétel-

kedők, mindazok, akiket a burzsoázia meg tudott félemlíteni, vagy akikre hatott a burzsoázia közvetlen és közvetett szekértolóinak ordítozása. A petrográdi, a moszkvai és a többi munkások és katonák *tömegeiben nyoma sincs* az ingadozásnak. Pártunk egy emberként, egységesen és szilárdan áll a Szovjethatalom őrhelyén, és védi minden dolgozó, s elsősorban a munkások és szegényparasztok érdekeit!

A burzsoá firkászok és azok, akiket a burzsoázia megfélemlített, kórusban azzal vádolnak bennünket, hogy hajthatatlanok vagyunk, hogy kérlelhetetlenek vagyunk, hogy nem akarjuk megosztani a hatalmat más pártokkal. Ez nem igaz, elvtársak! *Mi felajánlottuk* és felajánljuk a baloldali eszereknek, hogy osszák meg velünk a hatalmat. Nem a mi hibánk, hogy *ők visszautasították* ajánlatunkat. Mi tárgyalásokat kezdtünk még az után is, hogy a Második Szovjetkongresszus tagjai elutaztak, mi e tárgyalások során mindenféle engedményeket tettünk és elmentünk egész odáig, hogy feltételesen beleegyezésünket adtuk még ahhoz is, hogy beengedjük a petrográdi városi duma egy részének a képviselőit, annak a kornyilovista fészeknek a képviselőit, melyet a nép legelsősorban fog elsöpörni, ha a kornyilovista gazfickók, ha a tőkések és földbirtokosok csemetéi, a hadapródiskolások ismét megpróbálnak ellenállni a nép akaratának, mint ahogy megpróbáltak az elmúlt vasárnap Petrográdban, és mint ahogy megint meg akarják kísérelni (ezt bebizonyította Puriskevics összeesküvésének leleplezése és a nála tegnap — november 3-án — lefoglalt iratok). De azok az urak, akik a baloldali eszerek háta mögött állnak és rajtuk keresztül a burzsoázia érdekében fejtenek ki tevékenységet, engedékenységünket gyengeségként értelmezték és arra használták ki, hogy újabb ultimátumokat intézzenek hozzánk. A november 3-i tanácskozáson megjelent Abramovics és Martov úr, s a következő ultimátumot nyujtotta át: semmiféle tárgyalás, amíg a kormány be nem szünteti a letartóztatásokat és a burzsoá ujságok betiltását.

Mind pártunk, mind a Szovjetkongresszus Központi Végrehajtó Bizottsága *megtagadta* ennek az ultimátumnak a teljesítését, amelyet nyilvánvalóan Kalegyin, a bur-

zsoázia, Kerenszkij és Kornyilov hívei sugalmaztak. Puriskevics összeesküvése és annak a delegációnak a megjelenése Petrográdban november 5-én, amelyet a 17. hadtest egy része küldött ki s amely azzal fenyeget bennünket, hogy Petrográd ellen vonul (nevetséges fenyegetés, hiszen ezeknek a kornyilovistáknak az előcsapatai már szét vannak verve és Gatcsinánál megfutamodtak, nagyobb részük pedig nem is volt hajlandó a Szovjetek ellen harcolni) — mindezek az események megmutatták, ki sugalmazta a *valóságban* Abramovics és Martov úr ultimátumát, kinek a szolgálatában álltak ezek az emberek a *valóságban*.

Legyenek hát a dolgozók nyugodtak, és tartsanak ki keményen! A mi pártunk sohasem fog meghátrálni a Szovjetek kisebbségének ultimátumai előtt, annak a kisebbségnek az ultimátumai előtt, amely engedte, hogy megfélemlítse a burzsoázia, és amely ténylegesen, a valóságban, minden „jószándéka" ellenére, báb a kornyilovisták kezében.

Mi szilárdan a Szovjethatalom elve alapján, vagyis a legutóbbi Szovjetkongresszuson létrejött *többség* hatalmának elve alapján állunk, mi hajlandók voltunk és *továbbra is hajlandók vagyunk* megosztani a hatalmat a Szovjetek kisebbségével, azzal a feltétellel, hogy ez a kisebbség lojálisan és becsületesen aláveti magát a többségnek és kötelezi magát annak a programnak a végrehajtására, amelyet *jóváhagyott az egész* Második Összoroszországi Szovjetkongresszus, és amely a szocializmus felé vezető fokozatos, de szilárd és tántoríthatatlan lépések programja. De nem vetjük alá magunkat olyan intellektuel csoportocskák semmiféle ultimátumának, amelyek mögött nem állnak tömegek, amelyek mögött a *valóságban* csak kornyilovisták, szavinkovisták, hadapródiskolások stb. állanak.

Legyenek hát a dolgozók nyugodtak, és tartsanak ki szilárdan! Pártunk, a szovjet többség pártja, egységesen és tömören felsorakozva védi érdekeiket, s pártunk mögött éppúgy, mint azelőtt, ott állnak a munkások milliói a városokban, a katonák milliói a lövészárkokban, a parasztok milliói a falvakban, akik készek, ha törik,

ha szakad, győzelemre vinni a béke és a szocializmus ügyét!

A megírás ideje: 1917 november 5—6. (18—19.)
Megjelent 1917 november 20-án (7-én), a „Pravda" 182. számában.

ELŐSZÓ A „HOGYAN CSAPTÁK BE A NÉPET A SZOCIÁLFORRADALMÁROK, ÉS MIT ADOTT A NÉPNEK AZ ÚJ BOLSEVIK KORMÁNY" C. BROSÚRÁHOZ

Oroszország parasztsága most az előtt a feladat előtt áll, hogy kezébe vegye az ország sorsát.

A munkásforradalom győzelme mindkét fővárosban és Oroszország helységeinek óriási többségében biztosította a parasztok számára annak *lehetőségét*, hogy *saját* kezükbe vegyék a földviszonyok rendezését. A parasztok még nem értették meg valamennyien, de hamarosan megértik, hogy az *ő* parasztküldött Szovjetjeik alkotják az igazi, valódi, legfelsőbb *állam*hatalmat.

Amikor a parasztok ezt megértik, szövetségük a munkásokkal, a parasztok többségének, a dolgozóknak, a szegényparasztoknak szövetsége megszilárdul. Mind a Szovjetekben, mind az Alkotmányozó Gyűlésben *ez* a szövetség, nem pedig a parasztoknak a kapitalistákkal való szövetsége, az egyetlen, amely alkalmas arra, hogy valóban biztosítsa a dolgozók érdekeit.

Nem kétséges, hogy a parasztok nagyon hamar megértik, hogy menekvésük a háború borzalmaitól és a földbirtokosok meg a kapitalisták jármától — a parasztoknak *nem* a gazdagokkal, hanem a városok dolgozóival, elsősorban a gyárimunkásokkal való szövetségét követeli meg.

Hogy pedig a parasztok ezt hamarabb megértsék, többek között az szükséges, hogy a parasztok pontosabban, okmányszerűbben vessék össze, állítsák szembe, hasonlítsák össze az eszerek (a „szociálforradalmárok") ígéreteit és törvénytervezeteit az új kormány, a munkás- és parasztkormány földtörvényével.

Ez a brosúra ilyen összehasonlítással foglalkozik. Az olvasó megtalálja benne azokat a *dokumentumokat*, amelyek ismerete elsősorban szükséges mindenki számára, aki tudatosan akar állást foglalni ebben a dologban. Az eszerekre vonatkozó fő dokumentum — Maszlov eszer miniszter földtörvény-tervezete. Ezt a törvénytervezetet a „Gyelo Narodá“-ból (Csernov lapjából) veszem át, teljes egészében. Ugyancsak közlöm a „Rabocsij Puty“-ból az ezzel kapcsolatban megjelent cikkemet*.

Teljes egészében közlöm a munkás- és parasztkormány földtörvényét is**.

Paraszt elvtársak! Keressétek az igazságot a különféle pártokra vonatkozólag és megtaláljátok. Gyüjtsétek össze magatok és hasonlítsátok össze a különféle pártok földtörvény-tervezeteit.

Olvassátok át figyelmesen az eszer miniszter földtörvény-tervezetét és azt a földtörvényt, amelyet a mostani kormány, a Második Összoroszországi Szovjetkongresszus által teljhatalommal felruházott bolsevik kormány adott ki. Mi egy percig sem kételkedünk abban, milyen lesz a parasztok végleges következtetése.

N. Lenin

Petrográd,
1917 november 9.

Megjelent 1917-ben, az N. Lenin. „Hogyan csapták be a népet a szociálforradalmárok és mit adott a népnek az új bolsevik kormány“ c. brosúrában. Katona- és Parasztkönyvtár, 18. sz.

---

* Lásd ebben a kötetben 225—231. old. — *Szerk.*
** Lásd ebben a kötetben 259—261. old. — *Szerk.*

A KORMÁNY BESZÉLGETÉSE A FŐHADISZÁLLÁSSAL KÖZVETLEN VONALON 1917 NOVEMBER 9 (22)

— A legfelsőbb főparancsnok van a készüléknél?

— Gyityerihsz.

— Legyen szíves, kéresse az ideiglenes legfelsőbb főparancsnokot. Ha Duhonyin tábornok nem tölti be ezt a tisztséget, szíveskedjék kéretni azt az egyént, aki jelenleg helyettesíti. Tudomásunk szerint Duhonyin tábornok még nem mondott le tisztségéről.

A főhadiszállás válaszol: — Duhonyin tábornok, ideiglenes legfelsőbb főparancsnok éjjel egy óráig várt önökre, most alszik. A készülék nem működött, azután pedig a főhadiszállás vette igénybe a főszállásmester vonalával.

— Ha teheti, mondja meg: megkapták-e a Népbiztosok Tanácsának 4 órakor elküldött szikratáviratát, és mit tettek annak érdekében, hogy végrehajtsák a Népbiztosok Tanácsának utasítását?

A főhadiszállás válaszol: — Kaptunk táviratot egy állami fontosságú ügyben, szám és keltezés nélkül, miért is Duhonyin tábornok kérdéssel fordult Manyikovszkij tábornokhoz, hogy megvannak-e a szükséges biztosítékok a távirat hitelessége tekintetében.

— Mit válaszolt erre a kérdésre Manyikovszkij, hány órakor küldték el ezt a kérdést és milyen úton: szikratávíró, telefon vagy távíró útján?

A főhadiszállás válaszol: — Választ még nem kaptunk és egy órával ezelőtt küldött kérésünkben megsürgettük a választ.

— Kérem, mondja meg pontosan: hány órakor és

milyen úton küldték el az első megkeresést? Nem lehet kissé gyorsabban?

A főhadiszállás válaszol: — A táviratot készüléken és szikratávíró útján küldtük el Manyikovszkij tábornoknak, hogy hány órakor, azt azonnal megmondják.

— A táviratot 19 óra 50 perckor továbbították.

— Miért nem küldték el ezt a megkeresést egyidejűleg nekem, mint hadügyi népbiztosnak, hiszen a legfelsőbb főparancsnoknak a velem folytatott személyes beszélgetésből tudomása volt arról, hogy Manyikovszkij tábornok hatáskörébe csupán az utánpótlás és az élelmezés technikai munkájának folyamatos biztosítása tartozik, míg a hadügyminisztérium tevékenységének politikai vezetése és az ezért való felelősség rám hárul.

A főhadiszállás válaszol: — Ezzel kapcsolatban semmit sem tudok válaszolni.

— Mi kategórikusan kijelentjük, hogy a késedelmeskedésért egy ennyire fontos államügyben teljes egészében Duhonyin tábornokot tesszük felelőssé és feltétlenül követeljük: először, küldjenek ki haladéktalanul parlamentereket, és másodszor, Duhonyin tábornok jelentkezzen személyesen a készüléknél holnap reggel pontosan 11 órakor. Ha a késedelmeskedés éhségre, felfordulásra vagy vereségre, vagypedig anarchikus zendülésekre vezet, ezért a felelősség önöket terheli, amit közölni fogunk a katonákkal.

A főhadiszállás válaszol: — Ezt jelenteni fogom Duhonyin tábornoknak.

— Mikor fogja jelenteni? — Azonnal? — Akkor várjuk Duhonyint.

A főhadiszállás válaszol: — Azonnal felkeltem.

— A készüléknél Duhonyin tábornok, ideiglenes legfelsőbb főparancsnok.

— A készüléknél népbiztosok, várjuk a válaszát.

— Miután a nekem imént ideadott szalagból, amely a főszállásmesternek önökkel folytatott beszélgetését tartalmazza, meggyőződtem arról, hogy önök a táviratot előbb küld-

ték el nekem, még mielőtt a népbiztosok — Uljanov-Lenin, Trockij és Krilenko — aláírásával ellátott távirat lényegére vonatkozóan határozatot hoztak volna, feltétlenül szükségem van a következő ténybeli felvilágosításokra: 1) kapott-e a Népbiztosok Tanácsa valamilyen választ, amikor a békéről szóló dekrétummal a hadviselő államokhoz fordult; 2) mi volt az elgondolásuk, hogyan járjunk el a frontunk keretébe tartozó román hadsereggel; 3) mi az elgondolásuk, külön fegyverszünetről kell-e tárgyalásokat kezdeni, és kivel, csak a németekkel, vagy a törökökkel is, vagypedig általános fegyverszünetről fogunk tárgyalásokat folytatni?

— Az önnek küldött távirat szövege egészen pontos és világos, arról van benne szó, hogy haladéktalanul meg kell kezdeni a fegyverszüneti tárgyalásokat minden hadviselő állammal, és mi, ugyanakkor, amikor határozottan kijelentjük, hogy nincs joga semmi néven nevezendő előzetes kérdésekkel halogatni ezt az állami fontosságú ügyet, ragaszkodunk ahhoz, hogy tüstént küldjön ki parlamentereket és tájékoztasson minket óránként a tárgyalások menetéről.

A főhadiszállás válaszol: — Az én kérdéseim tisztán technikai jellegűek, amelyek megoldása nélkül lehetetlen tárgyalásokat folytatni.

— Önnek meg kell értenie, hogy a tárgyalások során sok technikai, helyesebben részletkérdés merül fel, amelyekre olyan sorrendben fogunk önnek válaszolni, ahogy ezek a kérdések felmerülnek, illetőleg, ahogy ezeket a kérdéseket az ellenség felveti; ezért ismételten és ultimátumszerűen követeljük, hogy haladéktalanul és fenntartás nélkül kezdjen hivatalos formában fegyverszüneti tárgyalásokat, mégpedig minden hadviselő országgal, mind a szövetségesekkel, mind pedig azokkal, amelyek ellenségeskedést folytatnak ellenünk. Szíveskedjék pontos választ adni.

— Én csak annyit tudok megérteni, hogy a közvetlen tárgyalások a hatalmakkal az önök számára lehetetlenek. Annál kevésbbé lehetségesek számomra az önök nevében. Csak a hadsereg és az ország által támogatott központi kormányhatalomnak lehet elég súlya és jelentősége az ellenfelek szemében ahhoz, hogy ezeknek a tárgyalásoknak az eredmények

eléréséhez szükséges tekintélyt biztosítsunk. Nekem is az a véleményem, hogy Oroszországnak érdeke az általános béke mielőbbi megkötése.

— Szóval ön határozottan visszautasítja, hogy pontos választ adjon nekünk, és végrehajtsa azt az utasítást, amit önnek adtunk?

— A pontos választ azokra az okokra vonatkozóan, amelyek folytán lehetetlen számomra a táviratukban foglaltak végrehajtása, megadtam, és mégegyszer ismétlem, hogy az Oroszország számára szükséges békét csak egy központi kormány valósíthatja meg. *Duhonyin.*

— Az Oroszországi Köztársaság kormánya nevében, a Népbiztosok Tanácsának megbízásából, felmentjük önt az ön által betöltött tisztség alól, mert nem hajtotta végre a kormány utasításait, és mert magatartásával hallatlan bajokat zúdít valamennyi ország dolgozó tömegeire, különösen pedig hadseregére. A háborús idő törvényei szerinti felelősség terhe alatt utasítjuk önt az ügyek vezetésének további ellátására mindaddig, amíg meg nem érkezik a főhadiszállásra az új főparancsnok, vagy az a személy, akit ő felhatalmaz arra, hogy átvegye öntől az ügyeket. Főparancsnokká Krilenko zászlóst nevezzük ki.

Lenin, Sztdlin, Krilenko

„Izvesztyija CIK" 221. sz.
1917 november 10.

SZIKRATÁVIRAT MINDENKIHEZ

MINDEN EZRED-, HADOSZTÁLY-, HADTEST-, HADSEREG- ÉS MÁS BIZOTTSÁGNAK, A FORRADALMI HADSEREG MINDEN KATONÁJÁNAK ÉS A FORRADALMI HAJÓHAD MINDEN MATRÓZÁNAK

A Népbiztosok Tanácsa november 7-én éjjel szikratáviratot küldött Duhonyin főparancsnoknak, amelyben utasította, hogy haladéktalanul és hivatalos formában ajánljon fegyverszünetet valamennyi hadviselő országnak, mind a szövetségeseknek, mind pedig azoknak, amelyek ellenséges műveleteket folytatnak ellenünk.

Ezt a szikratáviratot a főhadiszállás november 8-án reggel 5 óra 5 perckor kapta meg. Duhonyint utasítottuk, hogy állandóan számoljon be a Népbiztosok Tanácsának a tárgyalások menetéről és csak a Népbiztosok Tanácsának jóváhagyása után írja alá a fegyverszüneti egyezményt. Egyidejűleg fegyverszünet kötésére irányuló javaslatot adtunk át hivatalosan a szövetséges országok valamennyi petrográdi teljhatalmú képviselőjének.

A Népbiztosok Tanácsa, miután november 8-án estig nem kapott választ Duhonyintól, felhatalmazta Lenint, Sztálint és Krilenkót, hogy tudja meg Duhonyintól közvetlen vonalon a késedelmeskedés okait.

A beszélgetés november 9-én hajnali 2 és ½5 óra között folyt le. Duhonyin számos kísérletet tett arra, hogy kitérjen magatartásának megmagyarázása és az elől, hogy pontos választ adjon a kormány utasítására, de amikor határozottan utasítottuk Duhonyint, hogy kezdjen haladéktalanul hivatalos formában tárgyalásokat a fegyverszünetről, válaszában megtagadta az engedelmeskedést. Ekkor az Oroszországi Köztársaság kormánya nevében és a Népbiztosok Tanácsának megbízásából kijelentettük Duhonyinnak, hogy felmentjük viselt tisztsége alól, mert

nem tesz eleget a kormány utasításainak, és mert magatartásával hallatlan bajokat zúdít valamennyi ország dolgozó tömegeire, különösen pedig hadseregére. Egyúttal utasítottuk Duhonyint, hogy lássa el továbbra is az ügyek vezetését mindaddig, amíg meg nem érkezik az új főparancsnok, vagy az a személy, akit az felhatalmaz arra, hogy átvegye az ügyeket Duhonyintól. Új főparancsnokká Krilenko zászlóst neveztük ki.

Katonák! A béke ügye a ti kezetekben van. Ne engedjétek, hogy az ellenforradalmi tábornokok meghiúsítsák a béke nagy ügyét, vegyétek őket körül őrséggel, hogy elkerüljétek a forradalmi hadsereghez nem méltó önbíráskodást és ezzel megakadályozzátok, hogy a tábornokok kivonják magukat a rájuk váró törvényszéki tárgyalás alól. Őrizzétek meg a legszigorúbb forradalmi és katonai rendet.

Válasszanak az állásokban levő ezredek azonnal megbízottakat abból a célból, hogy hivatalos formában fegyverszüneti tárgyalásokat kezdjenek az ellenséggel.

A Népbiztosok Tanácsa feljogosít titeket erre.

A tárgyalások minden egyes lépéséről tájékoztassatok minket akármilyen úton-módon. A végleges fegyverszüneti szerződést csak a Népbiztosok Tanácsának van joga aláírni.

Katonák! A béke ügye a ti kezetekben van! Éberség, kitartás, erély, és a béke ügye győzni fog!

Az Oroszországi Köztársaság kormánya nevében

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

N. Krilenko
hadügyi népbiztos és legfelsőbb főparancsnok

A megírás ideje: 1917 november 9. (22.)
Megjelent 1917 november 10-én, az „Izvesztyija CIK" 221. számában.

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 1917 NOVEMBER 10-I (23-I) ÜLÉSE

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

1

BESZÁMOLÓ A DUHONYINNAL FOLYTATOTT TÁRGYALÁSOKRÓL

Duhonyinnal folytatott tárgyalásunk teljes szövege megjelent nyomtatásban, és én rövid bejelentésekre szorítkozhatom. Előttünk világos volt, hogy a nép akaratának ellenfelével és a forradalom ellenségével van dolgunk. Duhonyin különféle kifogásokat tett és különféle kibúvókkal állt elő, hogy elhúzza a dolgot. Kételkedtek táviratunk hitelességében, és hitelessége tárgyában nem Krilenkóhoz, hanem Manyikovszkij tábornokhoz fordultak megkeresésssel. Ilymódon a tábornokok legalább egy napot loptak el egy olyan fontos és égető kérdésben, mint a béke kérdése. Duhonyin tábornok csak akkor jelent meg a készüléknél, amikor kijelentettük, hogy a katonákhoz fordulunk. Kijelentettük Duhonyinnak, hogy tőle azt, és csakis azt követeljük, hogy kezdjen haladéktalanul fegyverszüneti tárgyalásokat. Nem jogosítottuk fel Duhonyint a fegyverszünet megkötésére. Nem csak a fegyverszünet megkötésének kérdése nem tartozik Duhonyin hatáskörébe, de a fegyverszüneti tárgyalások folytatása ügyében tett minden lépésének is a népbiztosok ellenőrzése alatt kellett állania. A burzsoá sajtó szemünkre veti, hogy külön fegyverszünetet ajánlunk fel és hogy nem vagyunk tekintettel a román hadsereg érdekeire. Ez merő hazugság. Mi azt javasoljuk, hogy haladéktalanul meg kell kezdeni a béketárgyalásokat és fegyverszünetet kell kötni kivétel nélkül minden országgal. Tudomásunk van arról, hogy szikratáviratainkat eljutnak Európába. Így például, Kerenszkijen

aratott győzelmünkről küldött szikratáviratunkat* az osztrák szikratáviró felvette és közölte. A németek viszont ellenhullámokat bocsátottak ki, hogy feltartóztassák. Megvan a lehetőségünk arra, hogy szikratáviró útján érintkezésbe lépjünk Párizzsal, s amikor a békeszerződés meglesz, módunkban áll majd közölni a francia néppel, hogy alá lehet írni, és hogy a francia néptől függ a fegyverszünet megkötése két órán belül. Meglátjuk, mit szól akkor Clemenceau. Pártunk sohasem tett olyan kijelentést, hogy azonnali békét adhat. Azt mondta, hogy azonnal felajánlja a békét és nyilvánosságra hozza a titkos szerződéseket. És ez meg is történt — kezdődik a harc a békéért. Ez a harc nehéz és szívós lesz. A nemzetközi imperializmus minden erejét mozgósítja ellenünk, de bármilyen nagyok is a nemzetközi imperializmus erői, mi igen kedvező esélyekkel rendelkezünk; ebben a békéért folytatott forradalmi harcban, a békéért folytatott harccal egybekapcsoljuk a forradalmi lövészárok-barátkozást. A burzsoázia azt szeretné, ha valóra válna az imperialista kormányok megegyezése ellenünk.

---

* Lásd ebben a kötetben 274—275. old. — *Szerk.*

2

ZÁRSZÓ

Csudnovszkij elvtárs itt azt mondta, hogy „megengedte magának" a népbiztosok működésének éles bírálatát. Itt nem lehet arról szó, hogy valaki megengedheti vagy nem engedheti meg magának az éles bírálatot, ez a bírálat a forradalmár kötelessége, és a népbiztosok nem tartják magukat csalhatatlanoknak.

Csudnovszkij elvtárs azt mondta, hogy a gyalázatos béke elfogadhatatlan számunkra, de egyetlen olyan szót, egyetlen olyan tényt sem tudott felhozni, amelyet úgy lehetne értelmezni, hogy ez a béke elfogadhatatlan számunkra. Mi azt mondtuk: a békét csak a Népbiztosok Tanácsa írhatja alá. Amikor mi Duhonyinnal tárgyalásokba bocsátkoztunk, tudtuk, hogy ellenséggel kezdünk tárgyalni, márpedig amikor valakinek ellenséggel van dolga, nem szabad a cselekvést halogatnia. Azt, hogy mi lesz az eredménye a tárgyalásoknak, nem tudtuk. De el voltunk szánva. Azon nyomban határozni kellett, ott a távírókészüléknél. Az engedetlen tábornokkal szemben azonnali rendszabályokhoz kellett nyúlni. Nem hívhattuk a közvetlen vonalhoz a Központi Végrehajtó Bizottságot; itt nem forog fenn a Központi Végrehajtó Bizottság előjogainak semmiféle megsértése. Háborúban nem szokás megvárni a kimenetelt, márpedig ez háború volt az ellenforradalmi tábornoki kar ellen, és mi azonnal a katonákhoz fordultunk a tábornoki karral szemben. Elmozdítottuk Duhonyint, de mi nem vagyunk formalisták és bürokraták, és tudjuk, hogy az elmozdítás egymagában kevés. Ő ellenünk jön, mi pedig a katonatömegekhez folyamodunk vele szemben. Feljogosítjuk a katonatömegeket, hogy

kezdjenek fegyverszüneti tárgyalásokat. De nem kötjük meg a fegyverszünetet. A katonákat figyelmeztettük: ügyeljenek az ellenforradalmi tábornokokra*. Azon a véleményen vagyok, hogy bármelyik ezred eléggé meg van szervezve ahhoz, hogy fenntartsa a szükséges forradalmi rendet. Ha azt a pillanatot, amikor a katonák a fegyverszüneti tárgyalásokra mennek, árulásra fogják kihasználni, ha a lövészárok-barátkozás idején támadást intéznek, a katonáknak az a kötelességük, hogy formaságok nélkül azonnal főbelőjék az árulókat.

Azt mondani, hogy mi most meggyengítettük frontunkat, arra az esetre, ha a németek támadásba mennének át — hallatlan dolog. Amíg Duhonyint nem lepleztük le és nem mozdítottuk el, a hadseregben nem élt az a meggyőződés, hogy nemzetközi békepolitikát folytat. Most él benne ez a meggyőződés: Duhonyin ellen csak úgy lehet harcolni, ha a katonatömegek szervező és kezdeményező készségéhez fordulunk. A békét nem lehet megkötni csak felülről. A békére alulról kell törekedni. Mi egy cseppet sem bízunk a német tábornoki karban, de bízunk a német népben. A katonák aktív részvétele nélkül a főparancsnokok által megkötött béke — nem tartós. Én nem azért vagyok Kamenyev javaslata ellen, mert elvileg ellene vagyok, hanem azért, mert az, amit Kamenyev javasol, nem elég, ez túlságosan gyenge dolog. Semmi kifogásom a bizottság ellen, de azt indítványozom, hogy ne határozzuk meg előre a munkakörét; ellene vagyok a gyenge rendszabályoknak, és azt javasolom, hogy ne kössék meg ebben a tekintetben a kezünket.

„Pravda" 188. sz.
1917 november 26. (13.)

---

* Lásd ebben a kötetben 320—321. old. — *Szerk.*

A PARASZTKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK RENDKÍVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA[74]

1917 NOVEMBER 10—25
(NOVEMBER 23—DECEMBER 8)

I

FELSZÓLÍTÁS A PARASZTKÜLDÖTT SZOVJETEK RENDKÍVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁNAK BOLSEVIK FRAKCIÓJÁHOZ[75]

Kategórikusan követeljük, hogy a bolsevikok követeljék ultimátumszerűen annak a kérdésnek nyilt *szavazás* alá bocsátását, hogy *haladéktalanul* hívják meg a Kormány képviselő *it.*

Ha visszautasítják ennek az indítványnak *felolvasását* és teljes ülésen való szavazás alá bocsátását, tiltakozásképpen az egész bolsevik frakciónak **ki kell vonulnia** az ülésről.

A megírás ideje: 1917 november 14. (27.)
Először 1933-ban, a „Leninszkij Szbornyik" XXI. kötetében jelent meg.

BESZÉD AZ AGRÁRKÉRDÉSRŐL
NOVEMBER 14 (27)

UJSÁGBESZÁMOLÓ

Lenin a bolsevik frakció megbízásából kifejti a bolsevik párt nézetét az agrárkérdésre vonatkozóan.

Az eszerek pártja a földkérdésben csődöt mondott, amikor szavakban a földesúri földek elkobzását hirdette, és nem volt hajlandó azt gyakorlatilag megvalósítani.

A földesúri földbirtok a feudális elnyomás alapja, és a földbirtokosok földjének elkobzása — az oroszországi forradalom első lépése. De a földkérdés nem oldható meg a forradalom más feladataitól függetlenül. Ezeknek a feladatoknak helyes kitűzése azoknak a szakaszoknak elemzéséből következik, amelyeken a forradalom keresztülment. Az első lépés — az önkényuralom megdöntése és a burzsoázia meg a földbirtokosok hatalmának megvalósítása. A földesurak érdekei szorosan összefonódtak a burzsoázia, a bankok érdekeivel. A második szakasz — a Szovjetek megerősödése és a burzsoáziával való paktálás politikája. A baloldali eszerek hibája az, hogy abban az időben nem léptek fel a paktálás politikája ellen, arra való hivatkozással, hogy a tömegek nem elég fejlettek. A párt az osztály élcsapata és feladata egyáltalán nem az, hogy a tömegek átlagos színvonalát tükrözze vissza, hanem az, hogy vezesse a tömegeket. De az ingadozók vezetéséhez az szükséges, hogy maguk a baloldali eszer elvtársak hagyjanak fel az ingadozással.

Baloldali eszer elvtársak, júliusban elkezdődött az a szakasz, amelyben a néptömegek szakítottak a paktálás politikájával, de a baloldali eszerek mind a mai napig az egész kezüket odanyújtják az Avkszentyeveknek, a munkásoknak ellenben csak a kisujjukat nyújtják oda. Ha a

paktálás folytatódik, a forradalom elveszett. A forradalom feladatait csak abban az esetben lehet megoldani, ha a parasztság támogatni fogja a munkásokat. A paktálás — a munkás-, paraszt- és katonatömegek kísérlete arra, hogy reformok útján, a tőke részéről tett engedmények útján, szocialista forradalom nélkül érjék el mindannak megvalósítását, amire szükségük van. Csakhogy a nép nem juthat békéhez, nem juthat hozzá a földhöz a burzsoázia megdöntése nélkül, szocializmus nélkül. A forradalom feladata — szakítani a paktálással, már pedig a paktálással szakítani annyit jelent, mint a szocialista forradalom útjára lépni.

Lenin ezután a járási bizottságoknak küldött útmutatásokat[76] védelmezi és azt mondja, hogy szakítani kell az olyan vezetőszervekkel, mint a hadseregbizottságok, a Parasztküldöttek Végrehajtó Bizottsága stb. — Mi a járási bizottságokról szóló törvényünket a parasztoktól vettük át. A parasztok a földet, a bérmunka megtiltását és a műveléshez szükséges felszerelést akarják. De ehhez nem juthatnak hozzá, ha nem döntik meg a tőkét. Mi azt mondjuk nekik: ti a földet akarjátok, de a földön jelzálog van, a föld az orosz és a nemzetközi tőkéé. Ti odadobjátok a kesztyűt a tőkének, ti közben más úton haladtok, mint mi, de mi megegyezünk veletek abban, hogy a szociális forradalom felé haladunk és kell haladnunk. Ami az Alkotmányozó Gyűlést illeti, az előadó azt mondta, hogy az Alkotmányozó Gyűlés munkája az országban uralkodó hangulattól fog függni, én pedig azt mondom: a hangulatban reménykedj, de a puskát ne feledd.

Lenin a továbbiak során részletesen foglalkozik a háború kérdésével. Amikor a szónok Duhonyin elmozdításáról és Krilenko főparancsnokká való kinevezéséről beszél, nevetés hangzik fel. — Önöknek ez nevetséges, de a katonák elítélik önöket ezért a nevetésért. Ha vannak itt olyanok, akik előtt nevetséges az, hogy elmozdítottuk az ellenforradalmi tábornokot és Krilenkót neveztük ki, aki ellentétben a tábornokkal igenis elutazott, hogy tárgyalásokat folytasson, nekünk nem érdemes szóbaállnunk ezekkel az emberekkel. Azokkal, akik nem ismerik el az ellenforradalmi tábornoki karral vívott harcot, nincs semmi

közös dolgunk, inkább félreállunk a hatalomtól, esetleg illegalitásba vonulunk, de ilyen emberekkel nem lesz semmi közös dolgunk.

„Pravda" 190. sz.
1917 november 28. (15.)

3

HATÁROZATI JAVASLAT

A parasztkongresszus teljes egészében és minden módon támogatja a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusa által jóváhagyott és a Népbiztosok Tanácsa, mint az Oroszországi Köztársaság ideiglenes munkás- és parasztkormánya által kiadott 1917 október 26-i földtörvényt (dekrétumot). A parasztkongresszus kifejezi azt a szilárd és hajthatatlan elhatározását, hogy élete és vére árán is kitart e törvény megvalósítása mellett, felszólítja a parasztokat, hogy egy szívvel, egy lélekkel támogassák, és az egyes helyeken maguk a parasztok haladéktalanul léptessék életbe, egyben pedig felhívja a parasztokat, hogy minden néven nevezendő felelős beosztásba és tisztségre kizárólag olyan embereket válasszanak, akik nem szavakkal, hanem tettekkel bizonyították be a dolgozó és kizsákmányolt parasztok érdekei iránti legteljesebb odaadásukat és azt, hogy hajlandók és képesek ezeket az érdekeket megvédelmezni a földbirtokosok, a kapitalisták és híveik vagy szekértolóik bárminemű ellenállásával szemben.

A parasztkongresszus egyszersmind annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy a földtörvényt alkotó valamennyi rendszabály teljes megvalósítása csak az október 25-én elkezdődött szocialista munkásforradalom sikere esetén lehetséges, mivel csak a szocialista forradalom képes arra, hogy biztosítsa mind a föld megváltás nélküli átadását a dolgozó parasztság kezébe, mind a földesúri felszerelés elkobzását, mind pedig a mezőgazdaságban alkalmazott bérmunkások érdekeinek teljes védelmét, s ugyanakkor haladéktalanul hozzákezdjen mind a tőkés bérrab-

szolgaság egész rendszerének feltétlen megszüntetéséhez, mind a mezőgazdasági és ipari termékeknek az állam egyes területei és lakosai közötti igazságos és tervszerű elosztásához, mind a bankok fölötti uralom megvalósításához (ami nélkül még a föld magántulajdonának megszüntetése esetén is lehetetlen a nép uralma a föld fölött), mind pedig éppen a dolgozók és kizsákmányoltak minden térre kiterjedő állami megsegítéséhez stb.

Ezért a parasztkongresszus, amikor teljes mértékben támogatja az október 25-i forradalmat, és azt éppen mint szocialista forradalmat támogatja, azt a tántoríthatatlan elhatározását juttatja kifejezésre, hogy kellő fokozatossággal, de minden ingadozás nélkül, életbe lépteti az Oroszországi Köztársaság szocialista átalakítását célzó rendszabályokat.

A szocialista forradalom győzelmének, amely egyedül biztosítja a földtörvény tartós sikerét és teljes végrehajtását, elengedhetetlen feltétele a saját munkájából élő dolgozó és kizsákmányolt parasztság teljes szövetsége a munkásosztállyal — a proletariátussal — valamennyi előrehaladott országban. Az Oroszországi Köztársaságban mostantól kezdve az egész államrendszert és államigazgatást, fent mint lent, erre a szövetségre kell építeni. Csakis az ilyen szövetség biztosítja a szocializmus győzelmét az egész világon, azzal, hogy elveti a burzsoáziával és a burzsoá politika főkolomposaival folytatott s az élet által elítélt paktáláshoz való visszatérés minden néven nevezendő, akár közvetlen, akár közvetett, akár nyilt, akár burkolt kísérletét.

„Izvesztyija CIK" 226. sz.
1917 november 15.

4

BESZÉD A VIKZSEL KÉPVISELŐJÉNEK BEJELENTÉSÉVEL KAPCSOLATBAN NOVEMBER 18 (DECEMBER 1)

UJSÁGBESZÁMOLÓ

Elvtársak!

A „Vikzsel" bejelentése kétségtelenül nem egyéb merő félreértésnél. Feltételezhetik-e akár egy percre is, hogy olyan csapatok, amelyek tudatában vannak forradalmi kötelességüknek, amelyek népérdekekért harcolnak, egyszer csak megjelennek a Főhadiszálláson, mindent törnizúzni, mindenkit ütni-verni kezdenek, anélkül hogy követeléseket terjesztenének elő, anélkül hogy legalább a Főhadiszállást körülvevő katonáknak megmagyaráznák, miért jöttek. Önök megértik, elvtársak, hogy az ilyesmi lehetetlen. A forradalmi hadsereg, amely tudja, mit tesz, azt akarja, hogy azok, akikhez fordul, tudják, mit követelnek tőlük. A követelések előterjesztése alkalmával még ennél is több történt, rámutattak arra, megmagyarázták, hogy az ellenállás — a népakarattal szemben való ellenállás, súlyos bűntett, mégpedig nemcsak közönséges bűntett, hanem erkölcsi bűntett is a szabadsággal, a nép érdekeivel és legmagasztosabb reményeivel szemben. A forradalmi hadsereg sohasem lő először, dühösen pedig csak a rablókkal és a néppel erőszakoskodókkal szemben lép fel. Ha máskép volna, a forradalom szó értelmét vesztené. Fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy a „Vikzsel", amikor ezzel az ellenőrizetlen váddal előáll, egyszersmind kijelenti, hogy „semleges". Erre a „Vikzselnek" a legcsekélyebb joga sincs. Ha valaki a forradalmi harc napjaiban, amikor minden perc drága, amikor az egyetértés hiánya, a semlegesség lehetővé teszi az ellenségnek, hogy szóhoz jusson, és hogy meghallgassák, ha valaki ilyen helyzetben nem siet a nép segítségére szent jogaiért folytatott har-

cában — akkor én az ilyen magatartást semmiképpen sem nevezhetem semlegességnek, ez nem semlegesség, forradalmár ezt bujtogatásnak nevezi. (T a p s.) Ezzel a magatartással önök arra bujtogatják a tábornokokat, hogy lépjenek akcióba; önök azzal, hogy nem támogatnak minket, a nép ellen vannak.

Duhonyin tábornoknak nem is kell egyéb, mint az, hogy elodázzuk a fegyverszünetet. Önök azzal, hogy segítségére vannak, meghiúsítják a fegyverszünetet. Gondolják csak meg — milyen súlyos felelősség hárul önökre; és milyen szemmel nézi önöket a nép?

Lenin továbbá azt mondja, hogy egyes helyeken szabotálnak a táviróhivatalokban. A kormány hírek nélkül marad, az ellenséges tábor pedig ostoba rémhíreket terjeszt. Példa erre a lengyel zászlóaljakkal kapcsolatban terjesztett rémhír, amelyek állítólag harcba indulnak a kormány ellen, holott a lengyelek nem egy alkalommal kijelentették, hogy nem avatkoznak be, és a jövőben sem fognak beavatkozni az orosz ügyekbe, s azt is kijelentették, hogy a fegyverszünet mellett vannak.

„Izvesztyija CIK" 230. sz.
1917 november 19.

5

ZÁRSZÓ
NOVEMBER 18 (DECEMBER 1)

UJSÁGBESZÁMOLÓ

Lenin először rámutatott arra, hogy a baloldali szociálforradalmároknak az a vádja, amely szerint a bolsevikok anarchisták, nincs bebizonyítva.

Miben különböznek a szocialisták az anarchistáktól? Abban, hogy az anarchisták nem ismerik el a hatalmat, míg a szocialisták, a bolsevikokat is beleértve, síkraszállnak a hatalomért abban az átmeneti időben, amely a dolgok jelenlegi állása és a szocializmus között van, ami felé haladunk.

Mi, bolsevikok, szilárd hatalom mellett vagyunk, de olyan hatalom mellett, amely a munkások és parasztok hatalma.

Minden államhatalom kényszerítés, de eddig úgy volt, hogy ez a hatalom egy kisebbség hatalma volt, a földbirtokos és a kapitalista hatalma a munkással és a parasztal szemben.

Mi viszont olyan hatalomért szállunk síkra, amely a többségben levő munkások és parasztok szilárd hatalma a kapitalistákkal és a földbirtokosokkal szemben.

Lenin, továbbá, miután rámutatott arra, hogy a baloldali eszerek a földről szóló határozatukban az új kormányt népi szocialista kormánynak nevezték, részletesen foglalkozott azzal, hogyan kovácsolható ki a bolsevikok és a baloldali eszerek szoros szövetsége.

A parasztok és a munkások szövetsége alap a baloldali eszerek és a bolsevikok megegyezéséhez.

Ez becsületes koalíció, becsületes szövetség, de ez a szövetség a vezetőszerveket illetőleg is becsületes koalíció lesz a baloldali eszerek és a bolsevikok között, ha a bal-

oldali eszerek határozottabban juttatják kifejezésre azt a meggyőződésüket, hogy az a forradalom, amelyben most élünk, szocialista forradalom. Ez a forradalom — szocialista forradalom. A föld magántulajdonának megszüntetése, a munkásellenőrzés bevezetése, a bankok államosítása — mindezek olyan rendszabályok, amelyek elvezetnek a szocializmushoz. Ez még nem szocializmus, de ezek olyan rendszabályok, amelyek óriási léptekkel visznek minket a szocializmus felé. Mi nem ígérjük a parasztoknak és a munkásoknak azt, hogy egyszerre tejjel-mézzel folyó országban fognak élni, de azt mondjuk: a munkások és a kizsákmányolt parasztok szoros szövetsége, a kemény, hajthatatlan harc a Szovjetek hatalmáért, elvezet bennünket a szocializmushoz, és minden olyan pártnak, amely valóban népi párt akar lenni, világosan és határozottan meg kell mondania, hogy forradalmunk szocialista forradalom.

És szövetségünk a baloldali eszerekkel csakis abban az esetben fog erősödni és fejlődni, ha ők ezt világosan és félreérthetetlenül kijelentik.

Azt mondják nekünk, hogy mi ellene vagyunk a föld szocializálásának, és hogy ezért nem tudunk megegyezésre jutni a baloldali eszerekkel.

Erre a következőket válaszoljuk: igen, mi ellene vagyunk a föld eszer szocializálásának, de ez nem akadályoz bennünket abban, hogy becsületes szövetségben legyünk a baloldali eszerekkel.

Az eszerek ma vagy holnap saját földművelésügyi minisztert állítanak, és ha ez végrehajtja a szocializálásról szóló törvényt, mi nem fogunk ellene szavazni. Mi tartózkodni fogunk a szavazástól.

Befejezésül Lenin hangsúlyozta, hogy csak a munkások és parasztok szövetségével lehet kivívni a földet és a békét.

Leninnek többek között feltették azt a kérdést, hogy mit fognak tenni a bolsevikok az Alkotmányozó Gyűlésben, ha ott a baloldali eszerek kisebbségben lesznek és a föld szocializálásáról szóló törvényt nyujtanak be, tartózkodni fognak-e akkor a bolsevikok a szavazástól? Természetesen — nem. A bolsevikok szavazni fognak erre a tör-

vényre, azzal a fenntartással, hogy mi azért szavazzuk meg ezt a törvényt, hogy támogassuk a parasztokat ellenségeikkel szemben.

„Pravda" 195. sz.
1917 december 4. (november 21.)

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSA A FORRADALMI KATONAI BIZOTTSÁGNAK

A háború és a rossz gazdálkodás szülte közellátási zavarokat végsőkig fokozzák a spekulánsok, a fosztogatók és cinkosaik a vasutakon, a hajózási társaságoknál, a szállítmányozási irodákban stb.

A nép hihetetlenül nyomorúságos viszonyai közepette a gaz fosztogatók haszonhajhászásból a katonák és a munkások millióinak egészségével és életével játszanak.

Ezt a helyzetet egyetlen napig sem szabad tovább tűrni.

A Népbiztosok Tanácsa azt javasolja a Forradalmi Katonai Bizottságnak, hogy a spekulációnak és szabotázsnak, a készletek rejtegetésének, a tehervonatok rosszszándékú feltartóztatásának stb. gyökeres felszámolása érdekében a leghatározottabb rendszabályokat léptesse életbe.

Mindenkit, aki ilyen bűncselekményt követ el, a Forradalmi Katonai Bizottság külön rendelete alapján *tüstént le kell tartóztatni* és a forradalmi-katonai törvényszék elé állításáig *a kronstadti börtönökbe kell zárni.*

Minden népi szervezetet be kell vonni a közellátás hiénái elleni harcba.

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

„Izvesztyija CIK" 223. sz.
1917 november 12.

A PETROGRÁDI KÖZKÖNYVTÁR FELADATAIRÓL[77]

Ahhoz, hogy értelmesen, tudatosan és sikeresen vehessünk részt a forradalomban, tanulni kell.

Petrográdban, a cárizmusnak a népművelésre gyakorolt sokévi züllesztő hatása következtében, a könyvtárügy nagyon rosszul van megszervezve.

Haladéktalanul és feltétlenül szükségesek a következő alapvető átalakítások, amelyek a Nyugat szabad államaiban, különösen Svájcban és az Északamerikai Egyesült Államokban régen megvalósult elvekből indulnak ki:

1) A Közkönyvtárnak (a volt Császári Könyvtárnak) haladéktalanul át kell térnie a könyv*cserére valamenyi* petrográdi és vidéki közületi és állami könyvtárral, s ugyanígy a *külföldi* (finn, svéd *és így tovább)* könyvtárakkal.

2) A könyvek küldését *egyik könyvtárból a másikba* törvény útján *ingyenesnek* kell nyilvánítani.

3) A könyvtár olvasótermének nyitva kell lennie, mint a kultúrországokban a *magán*könyvtárakban és a *gazdag* emberek számára fenntartott olvasótermekben, naponta, az ünnepeken és vasárnapokon *is* reggeli 8 órától este 11 óráig.

4) A szükséges számú alkalmazottat haladéktalanul át kell helyezni a Közkönyvtárba a Közoktatásügyi Minisztérium főosztályairól (a női munkaerők fokozottabb igénybevételével, tekintettel arra, hogy a férfi munkaerőket a háború veszi igénybe), amelyeken az alkalmazot-

tak $^{9}/_{10}$ része nemcsak haszontalan, hanem káros munkával foglalkozik.

A megírás ideje: 1917 november.

Először 1933-ban, a „Leninszkij Szbornyik" XXI. kötetében jelent meg.

A MUNKÁSOK SZÖVETSÉGE A DOLGOZÓ ÉS KIZSÁKMÁNYOLT PARASZTOKKAL

LEVÉL A „PRAVDA" SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

Ma, szombaton, november 18-án, a parasztkongresszuson történt felszólalásom alkalmával nyilvánosan kérdést intéztek hozzám, amelyre nyomban válaszoltam. Szükséges, hogy erről a kérdésről és válaszomról az egész olvasóközönség azonnal tudomást szerezzen, mert bár forma szerint csak a saját nevemben beszéltem, lényegében az egész bolsevik párt nevében szóltam.

A dolog így történt.

Amikor a bolsevik munkások és a baloldali eszerek szövetségének kérdését érintettem, a baloldali eszerekkel való szövetség kérdését, akikben most sok paraszt megbízik, beszédemben azt bizonyítottam, hogy ez a szövetség *lehet* „becsületes koalíció", becsületes szövetség, mert a bérmunkások érdekei és a dolgozó és kizsákmányolt parasztok érdekei között *nincs* gyökeres eltérés. A szocializmus *teljes mértékben* kielégítheti ezeknek is, amazoknak is az érdekeit. *Csak* a szocializmus elégítheti ki érdekeiket. Ebből következik az, hogy a proletárok és a dolgozó és kizsákmányolt parasztok között a „becsületes koalíció" lehetséges és szükséges. Ezzel szemben *nem* lehet „becsületes koalíció" az a „koalíció" (szövetség), amely egyrészt a dolgozó és kizsákmányolt osztályok, másrészt a burzsoázia között jön létre, mert ezeknek az osztályoknak az érdekei gyökeresen eltérnek egymástól.

Képzeljék el — mondottam —, hogy a kormányban többségben lesznek a bolsevikok, és kisebbségben a baloldali eszerek, sőt, tegyük fel, hogy csak egy baloldali eszer lesz a kormányban, a földművelésügyi népbiztos. Meg tud-

ják-e a bolsevikok ebben az esetben valósítani a becsületes koalíciót?

Meg tudják valósítani, mert a bolsevikok, akik az ellenforradalmi elemek (köztük a jobboldali eszer és a „honvédő" elemek) elleni harcban engesztelhetetlenek, kötelesek lennének *tartózkodni* a szavazástól olyan kérdésekben, amelyek a Második Összoroszországi Szovjetkongresszus által jóváhagyott földprogram tiszta eszer pontjait érintik. Ilyen például az egyenlősítő földhasználatról és a földnek a kisgazdák közötti újrafelosztásáról szóló pont.

A bolsevikok azzal, hogy ilyen pontnál tartózkodnak a szavazástól, egy cseppet sem árulják el programjukat. Mert hiszen abban az esetben, ha a szocializmus győz (a gyárak munkásellenőrzése, a gyárak ezt követő kisajátítása, a bankok államosítása, legfelsőbb gazdasági tanács alakítása, amely szabályozza az ország egész népgazdaságát), ebben az esetben a munkások *kötelesek beleegyezni* a dolgozó és kizsákmányolt kisparasztok által ajánlott átmeneti rendszabályokba, ha ezek a rendszabályok *nem ártanak* a szocializmus ügyének. Kautsky is, amikor még marxista volt (1899—1909-ben), nem egy ízben elismerte — mondottam —, hogy a szocializmushoz vezető átmeneti rendszabályok nem lehetnek egyformák azokban az országokban, amelyekben a mezőgazdaság nagyüzemű, és azokban az országokban, amelyekben kisüzemű.

Mi, bolsevikok, kötelesek lennénk tartózkodni a szavazástól a Népbiztosok Tanácsában vagy a Központi Végrehajtó Bizottságban az ilyen pont szavazás alá bocsátásakor, mert ha a baloldali eszerek (valamint az ő oldalukon álló parasztok) egyetértenek a munkásellenőrzéssel, a bankok államosításával stb., akkor az egyenlősítő földhasználat csak a teljes szocializmushoz való *átmeneti* rendszabályok egyike lenne. A proletariátus részéről ostobaság volna ilyen átmeneti rendszabályokat *ráerőszakolni* a parasztságra; a szocializmus győzelme érdekében a proletariátus köteles *engedni* a dolgozó és kizsákmányolt kisparasztoknak abban, hogy ők válasszák meg ezeket az átmeneti rendszabályokat, hiszen ezek nem lennének *kárára* a szocializmus ügyének.

Ekkor az egyik baloldali eszer (ha nem tévedek, Feofilaktov elvtárs) a következő kérdést tette fel nekem:

„És mit tesznek majd a bolsevikok, ha az Alkotmányozó Gyűlésben a parasztok keresztül akarják vinni az egyenlősítő földhasználatról szóló törvényt, a burzsoázia a parasztok ellen lesz, a döntés pedig a bolsevikoktól fog függni?"

Én azt válaszoltam: a munkások szövetsége a dolgozó és kizsákmányolt parasztokkal ilyen esetben, amikor a szocializmus ügye a munkásellenőrzés bevezetésével, a bankok államosításával stb. biztosítva lesz, azt a kötelezettséget rója a proletariátus pártjára, hogy a parasztokra szavazzon a burzsoáziával szemben. A bolsevikoknak — véleményem szerint — jogukban áll majd akkor, a szavazásnál, külön nyilatkozatot tenni, fenntartással élni, hogy nem értenek egyet stb., de a tartózkodás a szavazástól ebben az esetben a *szocializmusért folyó harcban* való szövetségesük elárulását jelentené, egy részleges nézeteltérés miatt. Ilyen helyzetben a bolsevikok sohasem árulnák el a parasztokat. Az egyenlősítő földhasználat és az ehhez hasonló rendszabályok soha *nem* ártanak a szocializmusnak, ha a hatalom munkás- és parasztkormány kezében van, ha bevezették a munkásellenőrzést, ha megvalósult a bankok államosítása, ha megteremtették az *egész* népgazdaságot irányító (szabályozó) legfelsőbb munkás- és paraszt gazdasági intézményeket stb.

Ez volt az én válaszom.

A megírás ideje: 1917 november 18. (december 1.)

Megjelent 1917 december 2-án (november 19-én), a „Pravda" 194. számában.

Aláírás: N. Lenin.

A VISSZAHÍVÁS JOGÁRÓL SZÓLÓ DEKRÉTUM TERVEZETE[78]

Bármilyen választott szerv vagy küldöttgyűlés csak akkor tekinthető igazán demokratikusnak és valóban a nép akaratát képviselőnek, ha elismerik és alkalmazzák a választóknak azt a jogát, hogy visszahívhatják választottjaikat. Az igazi demokratizmusnak ez az alapvető, elvi tétele, amely vonatkozik kivétel nélkül minden küldöttgyűlésre, vonatkozik az Alkotmányozó Gyűlésre is.

Az arányos választási rendszer, amely demokratikusabb, mint a többségi választási rendszer, bonyolultabb rendszabályokat igényel a visszahívás jogának megvalósítása, vagyis annak érdekében, hogy a nép választottjait valóban alárendeljék a népnek. De ha ezen az alapon lemondanánk a visszahívás jogának életbeléptetéséről, ha bármiképpen hátráltatnók megvalósulását, ha bármiképpen korlátoznánk, ez azt jelentené, hogy eláruljuk a demokratizmust, és teljesen lemondunk az Oroszországban elkezdődött szocialista forradalom alapelveiről és feladatairól. Az arányos választási rendszer csupán a visszahívási jog formájának módosítását, és egyáltalán nem a visszahívás jogának szűkítését követeli.

Minthogy az arányos választási rendszer a pártképviselet elismerésén és annak elismerésén alapul, hogy a választásokat szervezett pártok folytatják le, az osztályerőviszonyok terén és az osztályoknak a pártokhoz való viszonyában bekövetkezett minden nagy változás, különösen pedig a jelentős pártokon belül bekövetkezett szakadások elengedhetetlenül új választásokat tesznek szükségessé abban a választókerületben, ahol az összhang hiánya egyrészt a különböző osztályok akarata és ereje,

másrészt a választottak pártösszetétele között szemmelláthatő és kétségtelen. Az igazi demokratizmus érdekei feltétlenül megkövetelik, hogy az új választások kiírása ne függjön egyesegyedül attól az intézménytől, amellyel kapcsolatban új választásokat kell lefolytatni, vagyis hogy a mandátumuk megtartásában érdekelt választottak ne dolgozhassanak a nép azon akaratának megvalósulása ellen, hogy visszahívja képviselőit.

Ezért a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottsága határozatilag kimondja:

Minden választókerület Munkás- és Katonaküldött Szovjetjeinek, valamint Parasztküldött Szovjetjeinek joguk van kiírni új választásokat valamennyi városi, országos és általában mindenféle képviseleti intézménybe, az Alkotmányozó Gyűlést sem véve ki. A Szovjeteknek arra is joguk van, hogy kitűzzék az új választások időpontját. Maguk az új választások rendes úton, szigorúan az arányos választási rendszer alapján történnek.

A megírás ideje: 1917 november 19.
(december 2.)

Megjelent 1917 november 23-án,
az „Izvesztyija CIK" 233. számában.

ELŐADÓI BESZÉD A VISSZAHÍVÁS JOGÁRÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN, 1917 NOVEMBER 21-ÉN (DECEMBER 4-ÉN)

Az újjáválasztások kérdése egy demokratikus elv tényleges megvalósulásának kérdése. Valamennyi előrehaladott országban elfogadott és bevezetett dolog, hogy csak választottak vehetnek részt az állami törvényhozásban. De a burzsoázia, amikor jogot adott arra, hogy valakit behívjanak az államgépezet vezetésére, szándékosan nem adta meg a visszahívás jogát — a hatékony ellenőrzés jogát.

Ám a történelemben minden forradalmi időn, minden alkotmány-változtatáson, vörös fonálként vonul végig a visszahívási jog kérdésének megoldása.

A demokratikus képviselet fennáll és el van ismerve mindenütt, ahol parlamenti rendszer van, ezt a képviseleti jogot azonban korlátozza az, hogy a népnek két évben egyszer joga van szavazni, de amikor — mégpedig gyakran — kiderül, hogy szavazataival olyanokat választott meg, akik segítenek magát a népet elnyomni, nincs demokratikus joga arra, hogy elmozdítsa őket, hatékony lépéseket tegyen leváltásuk érdekében.

Az olyan országokban viszont, ahol épségben megmaradtak azoknak a forradalmi időknek régi hagyományai, amelyekben ezek az országok kialakultak, mint például Svájc néhány kantonjában és Amerika néhány államában, a visszahívás demokratikus joga is épségben maradt.

Minden nagy forradalmi átalakulás világosan az elé a feladat elé állítja a népet, hogy necsak kihasználja a fennálló jogszabályokat, hanem ugyanakkor megfelelő új jogszabályokat alkosson. Ezért az Alkotmányozó Gyűlés egybehívásának küszöbén elengedhetetlen, hogy megvizsgáljuk az új választási rendeleteket.

A Szovjeteket maguk a dolgozók, a dolgozók forradalmi energiája és alkotóereje hozták létre, és ez az egyetlen biztosítéka annak, hogy teljes mértékben a tömegek érdekében dolgoznak. A Szovjetbe minden paraszt küld képviselőket és vissza is hívhatja őket, s ebben rejlik a Szovjetek igazi népi mivolta.

Nálunk különböző pártok foglaltak el uralkodó helyet; legutóbb a befolyás átmenetét az egyik párt kezéből egy másik párt kezébe forradalmi átalakulás, meglehetősen viharos forradalmi átalakulás kísérte, holott a visszahívási jog fennállása esetén elég lett volna az egyszerű szavazás.

Szabadságról beszélünk. Az, amit régebben szabadságnak neveztek, a burzsoázia szabadsága volt arra, hogy milliói segítségével szélhámoskodjon, szabadság arra, hogy e szélhámoskodás révén kihasználja erejét. A burzsoáziával és az ilyen szabadsággal mi véglegesen szakítottunk. Az állam — a kényszerítés szerve. Régebben ez azt jelentette, hogy maroknyi pénzeszsák erőszakot alkalmazott az egész néppel szemben; mi viszont az államot olyan intézménnyé akarjuk változtatni, amely kényszerítés útján a nép akaratát viszi keresztül. Mi meg akarjuk szervezni az erőszakot a dolgozók érdekeinek szolgálatában.

Ha nem adjuk meg az Alkotmányozó Gyűlésből való visszahívás jogát, az azt jelenti, hogy nem nyilatkoztatjuk ki a nép forradalmi akaratát és bitoroljuk a nép jogait. Valóban a legnagyobb mértékben demokratikus arányos választásaink vannak. E választások mellett a visszahívási jog bevezetése bizonyos fokig nehéz, de itt a nehézségek tisztán technikai jellegűek és igen könnyen leküzdhetők. Ellentmondás az arányos választások és a visszahívás joga között, mindenesetre, nincs.

A nép nem személyekre szavaz, hanem pártokra. A pártképviselet Oroszországban igen messzemenő és a nép szemében a pártnak határozott politikai arculata van. Ezért a pártban bekövetkezett minden szakadásnak káoszra kell vezetnie, ha nem gondoskodunk a visszahívás jogáról. A szociálforradalmárok pártjának nagy befolyása volt. De a listák benyujtása után szakadás ment végbe. A listákat megváltoztatni nem lehet, az Alkotmányozó Gyűlést

elhalasztani — szintén nem lehet. És a nép ténylegesen egy olyan pártra szavazott, amely már nem létezett. Ezt bebizonyította a baloldali második parasztkongresszus. Kiderült, hogy a parasztság be van csapva, mégpedig nem azért, mert egyes emberek csapták be, hanem azért, mert a párt kettészakadt. Ezen a helyzeten javítani kell. Közvetlenül, következetesen és haladéktalanul meg kell valósítani a visszahívás jogának demokratikus elvét.

Félni attól kell, hogy megmaradunk a helytelen választásoknál. Az újjáválasztások jogának bevezetésétől viszont, a tömegek tudatosságának magas színvonala mellett, amiről az 1905-ös és az 1917-es forradalom menetének összehasonlítása tanuskodik — nincs mit félnünk.

A népnek azt mondták, hogy a Szovjet — jogokkal felruházott szerv; a nép hitt ebben, és valóra váltotta ezt. Tovább kell haladni a demokratizálás vonalán és valóra kell váltani a visszahívás jogát.

A visszahívás jogát meg kell adni a Szovjeteknek, amelyek az államiság, a kényszerítés eszméjének legtökéletesebb hordozói. És akkor a hatalom átmenete az egyik párt kezéből egy másik párt kezébe vérontás nélkül, egyszerű újjáválasztások útján fog végbemenni.

„Izvesztyija CIK" 233. sz.
1917 november 23.

BESZÉD A HAJÓHAD ELSŐ ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN[79], 1917 NOVEMBER 22-ÉN (DECEMBER 5-ÉN)

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

Lenin a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözli a kongresszust s egyben üdvözletét küldi a hadseregnek és a hajóhadnak, amelyek megmutatták, hogy a dolgozó osztályok felszabadításának élharcosai.

Lenin azután rátér a politikai helyzet jellemzésére. Miután rámutatott arra, hogy a Kerenszkij-kormány megalkuvó politikájának, amely nem a nagy néptömegek szükségleteiből fakadó kérdések megoldásának útját követte, s amelynek alapjául az az elv szolgált, hogy teljes sérthetetlenségükben kell megóvni a burzsoázia érdekeit, az elnyomó osztályok érdekeit, elkerülhetetlenül e kormány csődjére kellett vezetnie, a szónok így folytatja:

De az Ideiglenes Kormánnyal egyidejűleg fennállottak a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei, amelyeket a felkelt nép forradalmi alkotóereje hozott létre, s egyre inkább a dolgozó tömegek egyre szélesebb rétegeit tömörítették maguk köré. Csak a Szovjeteknek köszönhető, hogy Oroszországban sikerült az, ami egyetlen európai forradalomban sem sikerült: a nép igazi népi kormányt állított fel és támaszává vált ennek a kormánynak. Az elnyomottak tömegei előtt az a legnagyobb mértékben nehéz feladat merült fel, hogy ők maguk építsék ki az államot. Önök látják, milyen erővel zúdult ránk a burzsoázia ellenállása, hogyan igyekeznek aláásni munkánkat a szabotázzsal, a hazugságok és rágalmak milyen özönét szórják ránk lépten-nyomon.

A vádak özönét zúdítják ránk amiatt, hogy mi terrort és erőszakot alkalmazunk, de mi nyugodtan fogadjuk ezeket a kirohanásokat. Azt mondjuk: mi nem vagyunk

anarchisták, mi hívei vagyunk az államnak. Igen, de a kapitalista államot össze kell törni, a kapitalista hatalmat meg kell semmisíteni. A mi feladatunk az, hogy egy új államot építsünk ki — szocialista államot. Ebben az irányban fáradhatatlanul dolgozni fogunk, és semmiféle akadály sem fog minket megrémíteni és feltartóztatni. Ezt az új kormánynak már az első lépései bebizonyították. De az áttérés az új rendre — rendkívül bonyolult folyamat, és ennek az áttérésnek megkönnyítése érdekében szilárd államhatalomra van szükség. Eddig a hatalom az uralkodóknak és a burzsoázia bérenceinek kezében volt. Minden erőfeszítésük, egész politikájuk arra irányult, hogy kényszerítsék a néptömegeket. Mi viszont azt mondjuk: szükség van szilárd hatalomra, szükség van erőszakra és kényszerítésre, de mi ennek élét maroknyi tőkés, a burzsoá osztály ellen irányítjuk. Mi mindig kényszerítő rendszabályokkal fogunk válaszolni a Szovjethatalommal szembeni ellenállás — esztelen és reménytelen — kísérleteire. És a felelősség ezért mindezekben az esetekben az ellenállókra hárul.

Lenin ezután áttér arra a kérdésre, hogy olyan államapparátust kell teremteni, amelynek a nép érdekében mentesnek kell lennie minden bürokratizmustól, amelynek tág teret kell biztosítania az ország minden alkotóerejének megnyilvánulása számára, és a következőket mondja:

— A burzsoázia és a lakosság burzsoá értelmiségi körei minden módon szabotálják a népi hatalmat. A dolgozó tömegeknek sajátmagukon kívül senkiben sem szabad reménykedniök. A nép előtt álló feladatok kétségtelenül mérhetetlenül nehezek és nagyok. De bíznunk kell saját erőnkben, mindannak, ami a népben eddig szunnyadott és képes az alkotásra, bele kell olvadnia szervezeteinkbe, amelyek megvannak és amelyeket a dolgozó tömegek a továbbiak során ki fognak építeni. A tömegek tehetetlenek, ha szét vannak forgácsolva; erősek, ha egybe vannak forrva. A tömegek bíztak erejükben és nem törődve a burzsoázia rágalmaival, hozzákezdtek az állam önálló igazgatásának munkájához. Az első lépéseknél felmerülhetnek nehézségek, megmutatkozhat az elégtelen felkészültség. De a gyakorlat alapján meg kell tanulni az ország kormányzá-

sát, meg kell tanulni azt, ami azelőtt a burzsoázia monopóliuma volt. Ebben a tekintetben a hajóhadban ragyogó példáit látjuk annak, hogy az alkotás milyen lehetőségei rejlenek a dolgozó tömegekben, ebben a tekintetben a hajóhad megmutatta, hogy élenjáró osztag.

Lenin továbbá rátér a jelenlegi pillanat legfontosabb kérdéseinek megvilágítására, mint a földkérdés, a munkáspolitika kérdése, a nemzeti kérdés és a béke problémája, s mindegyikkel részletesen foglalkozik.

A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusa dekrétumot fogadott el a földről, amelyben a bolsevikok teljes egészében megismétlik a paraszti választói utasításokban megjelölt elveket. Ez eltérés volt a szociáldemokraták programjától, hiszen a választói utasítások az eszer program szellemének felelnek meg, de éppen ez bizonyítja, hogy a népi hatalom nem akarta rákényszeríteni akaratát a népre, hanem arra törekedett, hogy előzékenységet tanusítson irányában.

Bárhogyan is oldódjék meg a földkérdés, bármilyen program alapján is valósuljon meg a föld átmenete a parasztok kezébe, ez nem akadálya a parasztok és a munkások szilárd szövetségének. Csak az a fontos, hogy ha a parasztok évszázadok óta szívósan törekednek a föld magántulajdonának megszüntetésére, akkor meg kell szüntetni.

A szónok továbbá, miután rámutatott arra, hogy a földkérdéssel szorosan egybefonódik az ipar kérdése, hogy az agrárforradalom mellett végbe kell mennie a tőkés viszonyok gyökeres felszámolásának, hangsúlyozza a munkások és a parasztok szilárd szövetségének rendkívüli fontosságát.

Az orosz forradalom fejlődése megmutatta, hogy a földbirtokosokkal és a tőkésekkel való szolgai megalkuvás politikája semmivé lett, akárcsak a szappanbuborék. Uralkodni a többség akaratának kell; éppen ezt az akaratot, a többség akaratát viszi keresztül a dolgozók szövetsége, a munkások és a parasztok becsületes koalíciója, a közös érdekek alapján. A pártok felváltják egymást és elpusztulnak, a dolgozók azonban megmaradnak, és ennek a szövet-

ségnek a szilárdsága az, amiről elsősorban kell gondoskodni — erre hív fel a szónok.

Szentelje a hajóhad — mondja a szónok — minden erejét annak, hogy továbbra is ez a szövetség legyen az államélet alapja; ha ez a szövetség erős lesz, semmi sem hiúsítja meg a szocializmusra való áttérés ügyét.

Ha a nemzeti kérdés felé fordulunk — mondja Lenin —, rá kell mutatnunk Oroszország különösen vegyes nemzetiségi összetételére, ahol a nagyoroszok számaránya csak körülbelül 40 százalék, míg a többség más nemzetiségű. A cárizmus idején az utóbbiak irányában megnyilvánuló hallatlanul kegyetlen és értelmetlen nemzeti elnyomás az uralkodók iránti roppant gyűlöletet oltott be a nemteljesjogú népekbe. Semmi csodálnivaló sincs azon, hogy ezt az azokkal szemben érzett gyűlöletet, akik még az anyanyelv használatát is megtiltották és írástudatlanságra kárhoztatták a nép tömegeit, valamennyi nagyoroszra is átvitték. Azt gondolták, hogy a nagyoroszok, mint kiváltságosak, semmi egyebet nem akartak, mint megtartani maguknak azokat az előjogokat, amelyeket kegyelettel megőrzött számukra II. Miklós és Kerenszkij.

Azt mondják nekünk, hogy Oroszország szétforgácsolódik, egyes köztársaságokra esik szét, de nekünk ettől nincs mit tartanunk. Akárhány önálló köztársaság is legyen, mi ettől nem ijedünk meg. Számunkra nem az a fontos, hogy hol húzódik az államhatár, hanem az, hogy megmaradjon a szövetség valamennyi nemzet dolgozói között, a különböző nemzetek burzsoáziája elleni harc érdekében. (Viharos taps.)

Ha a finn burzsoázia fegyvert vásárol a németektől, hogy saját munkásai mellének szegezze, mi felajánljuk az utóbbiaknak a szövetséget az orosz dolgozókkal. Hadd kezdjen a burzsoázia megvetendő szánalmas marakodásba és alkudozásba a határok miatt, az egyes országok és nemzetek munkásai nem hasonlanak meg egymással azért, mert a burzsoázia ilyen aljasságokra vetemedik. (Viharos taps.)

Mi most — nem jó szót használok — „meghódítjuk" Finnországot, de nem úgy, ahogy ezt a világ rabló kapitalistái csinálják. Mi azzal hódítjuk meg, hogy ugyanakkor,

amikor biztosítjuk Finnországnak a teljes szabadságot abban a tekintetben, hogy szövetségben éljen velünk vagy másokkal, biztosítjuk a teljes támogatást valamennyi nemzetiség dolgozóinak valamennyi ország burzsoáziájával szemben. Ez a szövetség nem szerződéseken alapul, hanem a kizsákmányoltak szolidaritásán a kizsákmányolókkal szemben.

Most nemzeti mozgalmat figyelhetünk meg Ukrajnában és azt mondjuk: mi feltétlenül az ukrán nép teljes és korlátlan szabadsága mellett vagyunk. Fel kell számolnunk azt a régi, véres és szennyes multat, amikor az elnyomó kapitalisták Oroszországa más népek hóhérának szerepét játszotta. Ezt a multat elsöpörjük, ebből a multból nem hagyunk követ kövön. (Viharos taps.)

Mi azt mondjuk az ukránoknak: mint ukránok, úgy rendezhetitek be életeteket, ahogy akarjátok. De mi testvéri jobbot nyújtunk az ukrán munkásoknak és azt mondjuk nekik: veletek együtt harcolni fogunk a ti burzsoáziátok és saját burzsoáziánk ellen. Csak valamennyi ország dolgozóinak szocialista szövetsége szünteti meg minden nemzeti üldözés és marakodás talaját. (Viharos taps.)

— Áttérek a háború kérdésére. A háború ellen, amelyet a rablóknak a zsákmányon való összekapása idézett elő, elszánt harcot kezdtünk. Minden párt beszélt eddig erről a harcról, de nem jutottak tovább szavaknál és képmutatásnál. Most a harc a békéért megkezdődött. Ez a harc nehéz. Aki azt hitte, hogy könnyen hozzá lehet jutni a békéhez, hogy csak enyhe célzást kell tenni a békére és a burzsoázia tálcán hozza nekünk, az egészen naív ember. Aki ezt a nézetet tulajdonította a bolsevikoknak, az megtévesztette az embereket. A kapitalisták élethalálharcban csaptak össze, hogy felosszák a zsákmányt. Világos: a háborúval végezni annyit jelent, mint legyőzni a tőkét, és a Szovjethatalom ebben az értelemben kezdte meg a harcot. Mi nyilvánosságra hoztuk, és ezentúl is nyilvánosságra fogjuk hozni a titkos szerződéseket. Semmiféle dühkitörés és semmiféle rágalom nem tartóztat fel minket ezen az úton. A burzsoá urak azért dühöngenek, mert a nép látja, hogy miért kergették vágóhídra. A burzsoá urak egy újabb háború kilátásával ijesztgetik az

országot, amely háborúban Oroszország elszigeteltnek bizonyulna. De minket nem riaszt vissza az a veszett gyűlölet, amellyel a burzsoázia viseltet irántunk, a mi békemozgalmunk iránt. Próbálja csak meg egymás ellen vinni a népeket egy negyedik háborús évben! Ez nem fog neki sikerülni. Nemcsak nálunk, de minden hadviselő országban érlelődik a harc az ország imperialista kormánya ellen. Még Németországban is, amelyet az imperialisták évtizedeken át igyekeztek katonai táborrá átváltoztatni, ahol az egész kormányapparátus arra van beállítva, hogy a nép felháborodásának akár a legkisebb megnyilvánulását mindjárt csírájában elfojtsák, még ott is nyílt felkelésre került sor a hajóhadban. Hogy ennek a felkelésnek egész jelentőségét megérthessük, tudnunk kell, milyen hallatlanul nagy Németországban a rendőri önkény. De a forradalmat nem lehet megrendelni; a forradalom annak a következménye, hogy a néptömegek felháborodása kirobban. Az olyan szánalmas és félkegyelmű emberek bandájával, mint Romanov és Raszputyin, könnyen el lehetett bánni, ezzel szemben felmérhetetlenül nehezebb harcolni a német koronás és koronázatlan imperialisták szervezett és erős klikkje ellen. De lehet és kell is szoros együttműködésben munkálkodni valamennyi ország dolgozóinak forradalmi osztályával. És erre az útra lépett a Szovjet Kormány, amikor nyilvánosságra hozta a titkos szerződéseket és kimutatta, hogy valamennyi ország vezetői — rablók. Ez nem a szavak, hanem a tettek propagandája. (Viharos taps.)

A szónok befejezésül a béketárgyalások kérdésével foglalkozott és a következőket mondta:

Amikor a németek arra a követelésünkre, hogy ne dobjanak át csapatokat a nyugati és az olasz frontra, kitérő választ adtak, mi félbeszakítottuk a tárgyalásokat, és csak bizonyos idő elmultával kezdjük meg újra. És amikor mi ezt nyiltan közöljük az egész világgal, egyetlen német munkás sem lesz, aki ne tudná, hogy a béketárgyalások nem a mi hibánkból szakadtak meg. Ha viszont az az eset forogna fenn, hogy a német munkásosztály rabló imperialista kormányával tartana, és mi a háború folytatására kényszerülnénk, akkor az orosz nép, amely

zúgolódás nélkül ontotta vérét, teljesítette az őt elnyomó kormány akaratát, anélkül, hogy tudta volna miért, milyen célok érdekében, akkor egészen kétségtelenül, tízszeres energiával, tízszeres hősiességgel vonulna harcba, hiszen a harc a szocializmusért folyna, a szabadságért, amelyet meg kell védeni a nemzetközi burzsoázia szuronyaival szemben. De mi hiszünk a dolgozó tömegek nemzetközi szolidaritásában, amelyek a szocializmusért folytatott harc útján leküzdenek minden akadályt és minden gátat. (Viharos taps.)

„Izvesztyija CIK" 235. sz.
1917 november 25.

ELŐSZÓ AZ „ANYAG AZ AGRÁRKÉRDÉSHEZ" C. BROSÚRÁHOZ

Ebben az olvasó figyelmébe ajánlott brosúrában a földkérdésre vonatkozó ama cikkeim és beszédeim vannak összegyüjtve (nem a szerző, hanem az egyik bolsevik kezdeményezésére), amelyek a széleskörű terjesztésre alkalmasak közül a legfontosabbak. Az itt összegyüjtött cikkek és beszédek az 1917 április végétől október végéig terjedő időszakot ölelik fel. A cikkhez hozzáfűztük az OSzD(bolsevik)MP Áprilisi Konferenciájának határozatát*, továbbá a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusán, 1917 október 26-án, elfogadott dekrétumot a földről**. Eredeti formájában (azaz *tervezet* formájában) mindkét dokumentum szövegét én írtam.

Ezek a dokumentumok és cikkek, egészben véve, pontos képet nyújtanak a bolsevizmus nézeteinek fejlődéséről a forradalom fél éve alatt, és ezeknek a nézeteknek gyakorlati alkalmazásáról.

Hivatkozhatom továbbá a „Rabocsij"-ban (Petrográd 1917 szeptember 11. (augusztus 29.) 6. sz.) megjelent „Egy publicista naplójából. A parasztok és a munkások" c. cikkemre***. Ebben a cikkben részletesen elemeztem azt az „Izvesztyija Vszerosszijszkovo Szovjeta Kresztyanszkih Gyeputatov" augusztus 19-i, 88. számában megjelent összesített paraszti választói utasítást, amely bekerült a földről szóló 1917 október 26-i dekrétumba. Az említett

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 293—296. old. — *Szerk.*
** Lásd ebben a kötetben 259—261. old. — *Szerk.*
*** Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 294—302. old. — *Szerk.*

cikk két hónappal az október 25-i forradalom előtt megmagyarázza, hogy meg kell „változtatni a munkás részéről a paraszthoz intézett beszédek fő irányvonalát".

N. Lenin

Petrográd,
1917 november 27.

Megjelent 1917-ben, az N. Lenin „Anyag az agrárkérdéshez" c. brosúrában, a „Priboj" kiadásában.

A BÉKETÁRGYALÁSOK PROGRAMJÁNAK VÁZLATA[80]

1) Politikai és gazdasági tárgyalások.

2) a politikai tárgyalások fő témája és alapelve: „*annexiók és hadisarc nélkül*".

3) az annexió fogalma:

(a) az annexió, mint a jelenlegi háború megüzenése után valamely országhoz csatolt területek meghatározásának *nem* alkalmas volta*.

(b) annexiónak nyilvánítandó minden olyan terület, amelynek lakossága a legutóbbi évtizedek folyamán (a XIX. század második felétől) kifejezte elégedetlenségét amiatt, hogy területét egy másik államhoz csatolták, vagy az államban betöltött helye miatt — akár az irodalomban, akár a parlamentek, községi képviselőtestületek, gyűlések és ehhez hasonló intézmények határozataiban, akár az e területen folyó nemzeti mozgalom nyomán megszületett állami és diplomáciai okiratokban, nemzeti súrlódásokban, összeütközésekben és lázadásokban stb. jutott ez az elégedetlenség kifejezésre**.

1) Ismerjék el hivatalosan az illető hadviselő ország keretébe tartozó minden egyes (önálló állami életet nem élő) nemzet jogát a szabad önrendelkezésre, a különválás és önálló állam alakításának jogát is beleértve; 2) az önrendelkezési jogot az önrendelkezés jogával élő terület egész lakosságának népszavazása útján kell megvalósítani;

---

* Elutasítjuk az annexió olyan meghatározását, mely szerint annektált területeknek azok a területek számítanak, amelyeket a hadüzenet után csatoltak valamely országhoz.

** A szöveg további részét I. V. Sztálin írta. — *Szerk.*

3) az önrendelkezés jogával élő terület földrajzi határait e terület és a szomszédos területek demokratikusan választott képviselőinek kell megállapítaniok; 4) azok az előzetes feltételek, amelyek biztosítják valamely nemzet szabad önrendelkezéshez való jogának megvalósulását, a következők:

a) vonják ki a csapatokat az önrendelkezés jogával élő területről;

b) telepítsék vissza a jelzett területre a menekülteket, valamint ennek a területnek azokat a lakosait, akiket a kormány a háború kezdete óta onnan kitelepített;

c) létesítsenek az illető területen ideiglenes kormányzatot az önrendelkezés jogával élő nemzet demokratikusan választott képviselőiből, amelynek (egyebek között) jogában áll életbeléptetni a *b* pontot;

d) létesítsenek az ideiglenes kormányzat mellett bizottságokat a szerződésre lépő felekből, amelyeknek jogukban áll egymást kölcsönösen ellenőrizni;

e) a *b* és *c* pontok életbeléptetéséhez szükséges kiadásokat a volt megszálló fél anyagi eszközeiből létesített külön alap számlájára kell írni.

A megírás ideje: 1917 november 27. (december 10.)

Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

RENDELET A FORRADALOM ELLEN IRÁNYULÓ POLGÁRHÁBORÚ VEZÉREINEK LETARTÓZTATÁSÁRÓL[81]

A kadet párt, mint a nép ellenségeit tömörítő párt vezetőszerveinek tagjait le kell tartóztatni, és forradalmi törvényszék elé kell állítani.

A helyi Szovjetekre az a kötelesség hárul, hogy különleges felügyelet alá helyezzék a kadet pártot, tekintettel a forradalom ellen indított kornyilovista-kalegyinista polgárháborúval való kapcsolataira.

A rendelet aláírásával egyidejűleg lép életbe.

Vl. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

Petr. 1917 november 28.
Este ½11 órakor.

„Izvesztyija CIK" 239. sz.
1917 november 29.

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 1917 DECEMBER 1-I (14-I) ÜLÉSE

1

BESZÉD AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉS KÉRDÉSÉRŐL

Ha az Alkotmányozó Gyűlést a polgárháborúig lezajlott osztályharc körülményeitől függetlenül nézzük, akkor eleddig nem ismerünk olyan intézményt, amely tökéletesebb volna a nép akaratának kinyilatkoztatása szempontjából. De nem szabad a fellegekben járnunk. Az Alkotmányozó Gyűlésnek a polgárháború körülményei között kell működnie. A polgárháborút a kalegyinista burzsoá elemek kezdték.

A moszkvai felkelés elhúzására irányuló kísérlet után, Kerenszkijnek az után a sikertelen kísérlete után, hogy csapatokat vonultasson fel Petrográd ellen, az után a meddő kísérlet után, hogy megszervezzék a hadsereg parancsnoki karának ellenforradalmi felső rétegét, most kísérletet tesznek arra, hogy felkelést szervezzenek a Don mellett. Ez a kísérlet reménytelen, mivel a dolgozó kozákság a kalegyinisták ellen van.

Lenin, válaszul azokra a szemrehányásokra, hogy a kadet pártot üldözik, kijelenti: az osztályharcot nem lehet különválasztani a politikai ellenféltől. Amikor azt mondják, hogy a kadet párt nem erős csoport, valótlanságot mondanak. A kadetok központi bizottsága a burzsoá osztály politikai vezérkara. A kadetok beszervezték valamennyi vagyonos osztályt; a kadetoktól jobbra álló elemek egybeolvadtak velük. Valamennyien támogatják a kadet pártot.

Azt javasolják nekünk, hogy hívjuk össze az Alkot-

mányozó Gyűlést úgy, ahogy kitervezték. Azt nem, uraim! Az Alkotmányozó Gyűlést a nép ellen tervezték ki. Mi azért hajtottuk végre a forradalmat, hogy biztosítékaink legyenek arra nézve, hogy az Alkotmányozó Gyűlést nem fogják kihasználni a nép ellen, hogy ezek a biztosítékok a kormány kezében legyenek. A mi dekrétumunkban világosan, félreérthetetlenül meg van mondva, hogy mikor hívjuk egybe az Alkotmányozó Gyűlést. A dekrétumban pontos választ adtunk erre a kérdésre. Ne akarjanak a szívekben olvasni, mi semmit sem titkolunk el. Mi megmondtuk, hogy amikor meglesz a 400 ember, egybehívjuk az Alkotmányozó Gyűlést. Nem a mi bűnünk, hogy a választások később folytak le, mint amikorra ki voltak tűzve. Néhány helyi Szovjet maga tűzött ki a választásokra későbbi határidőt. Mivel a választásokat különböző időpontokban tartották, meg kellett határozni, hogy hány képviselő elég az Alkotmányozó Gyűlés megnyitásához. Kísérlet történt annak a körülménynek kihasználására, hogy a törvényben erre a számra nem történik utalás, egybe akarták hívni az Alkotmányozó Gyűlést, akármennyi a képviselők száma. Milyen helyzetben volna az olyan hatalom, amely ezt megengedné? A Szovjethatalom helyesen járt el, amikor megállapította, hogy hány képviselő megjelenése esetén lesz az Alkotmányozó Gyűlés olyan, amelyet szabályszerűen egybehívottnak lehet tekinteni. A Szovjethatalom ezt megtette. Aki nem ért egyet, annak a dekrétumot kell bírálnia. Ha bírálat helyett célzásokat, általánosságokban mozgó találgatásokat hallunk, nem vesszük azokat figyelembe.

Amikor a forradalmi osztály harcot folytat a vagyonos osztályok ellen, és ezek ellenállást tanusítanak, el kell nyomnia ezt az ellenállást; és mi el fogjuk nyomni a vagyonosok ellenállását mindazokkal az eszközökkel, amelyekkel ők a proletariátust nyomták el — más eszközöket nem találtak ki.

Önök azt mondták, hogy el kell szigetelni a burzsoáziát. De a kadetok, miközben egy formailag demokratikus jelszó mögött, az Alkotmányozó Gyűlés jelszava mögött bújnak meg, ténylegesen polgárháborút kezdenek. Azt mondják: „Mi ott akarunk lenni az Alkotmányozó Gyűlés-

ben is, ugyanakkor pedig polgárháborút is akarunk szervezni", önök pedig erre az elszigetelésről szóló frázisokkal válaszolnak.

Mi nemcsak a formaságok megszegőit üldözzük, mi határozott politikai vádat emelünk egy politikai párt ellen. Így jártak el a francia forradalmárok is. Ez a mi válaszunk azoknak a parasztoknak, akik választottak, anélkül hogy tudták volna, kit választanak meg. Hadd tudja meg a nép, hogy az Alkotmányozó Gyűlés nem úgy fog összeülni, ahogy Kerenszkij akarta. Mi bevezettük a visszahívás jogát, és az Alkotmányozó Gyűlés nem olyan lesz, amilyennek a burzsoázia tervezte. Amikor néhány nap választ el minket az Alkotmányozó Gyűlés egybehívásától, a burzsoázia polgárháborút szervez és fokozza a szabotázst, s ezzel meghiúsítja a fegyverszünet ügyét. Mi nem engedjük magunkat félrevezetni formaságokba kapaszkodó jelszavakkal. Ők azt kívánják, hogy ott legyenek az Alkotmányozó Gyűlésben, s ezzel egyidejűleg polgárháborút szervezzenek. Vizsgálják meg érdemlegesen a kadet párt ellen emelt vádunkat, bizonyítsák be, hogy a kadet párt nem vezérkara a nyilvánvalóan kilátástalan, az országot vérözönnel borító polgárháborúnak. Ezt Stejnberg elvtárs nem igyekezett bebizonyítani. Elfelejtette mindazt, ami a kadetok és Kornyilov kapcsolata tekintetében tisztázást nyert; nem mi, hanem Csernov, politikai ellenfelünk, leplezte le ezt a kapcsolatot. Azt javasolják nekünk, hogy a kis bűnösöket üldözzük. Mi nem leplezzük az egész osztály vezérkara ellen emelt politikai vádunkat egyes emberek üldözésével.

Lenin a továbbiakban részletesen foglalkozik azzal az ellenvetéssel, hogy a bolsevikokat is a nép ellenségeinek nyilvánították. Minket fenyegettek azzal, hogy a nép ellenségeinek nyilvánítanak bennünket, de ezt nem tették meg. Ezt nem merték megtenni. Mi akkor azt mondtuk nekik: „Nos, ha meg tudják ezt tenni, próbálják meg. Próbálják azt mondani a népnek, hogy a bolsevik párt, mint párt, mint irányzat, ellensége a népnek." Ezt nem merték megtenni, egyes embereket üldöztek, rágalmaztak. Mi azt mondtuk nekik: nem nyilváníthatnak minket a nép ellenségeinek, önöknél nyoma sem található a bolsevikok

elleni elvi kifogásoknak, önök csak rágalmat tudnak terjeszteni. Azzal, hogy a pártot vádoljuk, véget vetünk a politikai harc kicsinyes fogásainak. Mi megmondjuk a népnek az igazat. Mi megmondjuk a népnek, hogy érdekei előbbrevalók a demokratikus intézmények érdekeinél. Nem szabad visszatérni a régi előítéletekhez, amelyek a nép érdekeit alárendelik a formális demokratizmusnak. A kadetok azt ordítozzák: „Minden hatalmat az Alkotmányozó Gyűlésnek", a valóságban pedig ez annyit jelent, hogy „Minden hatalmat Kalegyinnek". Ezt meg kell mondani a népnek és a nép igazat fog adni nekünk.

„Pravda" 207. sz.
1917 december 19. (6.)

2

HATÁROZATI JAVASLAT A KADET PÁRTTAL KAPCSOLATBAN KIADOTT RENDELETRŐL

A Központi Végrehajtó Bizottság, miután meghallgatta a Népbiztosok Tanácsa képviselőinek magyarázatát azzal a rendelettel kapcsolatban, amely a kadet pártot a nép ellenségének nyilvánítja, és előírja, hogy a párt vezetőszerveinek tagjait le kell tartóztatni, s az egész pártot szovjet felügyelet alá kell helyezni — leszegezi, hogy a leghatározottabb harcot kell folytatni a burzsoá ellenforradalom ellen, melynek élén a kadet párt áll, az a párt, amely elkeseredett polgárháborút indított közvetlenül a munkás- és parasztforradalom alapjai ellen.

A Központi Végrehajtó Bizottság biztosítja a Népbiztosok Tanácsát, hogy továbbra is támogatni fogja ezen az úton és visszautasítja azoknak a politikai csoportoknak tiltakozásait, amelyek ingadozásaikkal aláássák a proletariátus és a szegényparasztság diktatúráját.

„Izvesztyija CIK" 243. sz.
1917 december 3.

BESZÉD A PARASZTKÜLDÖTTEK MÁSODIK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1917 DECEMBER 2-ÁN (15-ÉN)[82]

Elvtársak! Én a parasztküldöttek előző Rendkívüli Kongresszusán a bolsevik frakció, nem pedig a Népbiztosok Tanácsa részéről jelentem meg, s ugyanilyen minőségben szólalok fel most is, mert nekem fontos, hogy a bolsevik párt véleménye ismeretes legyen önök előtt, a parasztküldöttek kongresszusa előtt.

Amikor megérkeztem a kongresszusra, hallottam az utolsó szónok beszédének egy részét, aki felém fordulva azt mondta önöknek, hogy én szuronyokkal akarom önöket szétkergetni. Elvtársak! Oroszország már kinőtt abból, hogy bárki is parancsolgasson neki. Önök tudják, hogy attól az időtől fogva, hogy a hadsereg a szabadság kivívására tudta felhasználni fegyverét, attól az időtől fogva, hogy a katonaköpenybe bujtatott parasztok összejöhetnek és megegyezésre juthatnak azokkal a parasztokkal, akik nem viselnek katonaköpenyt, nincs olyan erő, amely megtörhetné a nép akaratát, a parasztok és munkások akaratát.

Elvtársak! Azt akarom önöknek elmondani, hogyan értelmezzük mi az október 25-i forradalmat. Elvtársak, itt azt mondták, hogy a forradalom egy újabb hulláma talán elsöpri a Szovjeteket. Én azt mondom: ebből semmi sem lesz. Én szilárdan meg vagyok győződve róla, hogy a Szovjetek sohasem pusztulnak el; az október 25-i forradalom ezt bebizonyította nekünk. A Szovjetek sohasem pusztulnak el, mert már az 1905-ös első forradalomban megalakultak a Szovjetek, megalakultak a februári forradalom után is, mégpedig nem holmi egyéni kezdeményezésre, hanem a néptömegek akaratából, alulról. Itt nem

lehet szó semmiféle korlátozásokról, semmiféle formaságokról, mert a Szovjetek a nép akaratából alakultak és a népnek szabadságában áll bármelyik percben visszahívni képviselőit. A Szovjetek fölötte állanak mindenféle parlamentnek, mindenféle Alkotmányozó Gyűlésnek. (Zaj, közbekiáltások: „hazugság!") A bolsevik párt mindig azt mondta, hogy a legfelsőbb szerv — a Szovjetek. Nem lehet azt mondani, hogy ez hazugság, mert azok a forradalmak, amelyek Európában voltak és amelyek megdöntötték a monarchiát, az Alkotmányozó Gyűlés útján burzsoá köztársaságot hoztak létre. Olyan forradalom, amilyen nálunk ment végbe, még soha és sehol sem volt. Azt mondják, hogy az október 25-i forradalom csak „bolsevik kormányt" hozott. Azt mondhatnám, hogy a Népbiztosok Tanácsában nem csak bolsevikok vannak. Azoknak, akik önök közül emlékeznek a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek első kongresszusára, tudniok kell, hogy a bolsevikok akkor kisebbségben voltak; és most a nép, miután tapasztalatilag meggyőződött arról, hogy mire vezet a megalkuvás politikája, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Kongresszusán, a bolsevik pártot juttatta többségre. Amikor az ellenséges sajtó felől azt mondják és ordítozzák nekem, hogy a szuronyok a Szovjetek ellen szegeződhetnek, én nevetek. A szuronyok a munkások, katonák és parasztok kezében vannak, és az ő kezükben sohasem fognak a Szovjetek ellen szegeződni. És hadd küldjön az ellenforradalom szuronyokat a Szovjetek ellen, a Szovjetek nem ijednek meg a szuronyoktól.

Áttérve az Alkotmányozó Gyűlés kérdésére, meg kell mondanom, hogy az Alkotmányozó Gyűlés csak akkor segíthet, ha maga a nép szabadon fog fejlődni, és egy új életet fog magának építeni. És én azt kérdem önöktől: nos — megvan ez?

Azt mondom önöknek, amit valamennyien tudnak: „nem az ember van a szombatért, hanem a szombat van az emberért." Önök tudják, elvtársak, hogyan folytak le az alkotmányozógyűlési választások. Ez az egyik leghaladóbb módszere a választásoknak, mert itt nem egyes embereket választanak, hanem pártképviselőket. És ez egy

lépést jelent előre azért, mert a forradalmat nem egyének csinálják, hanem pártok. Amikor az alkotmányozógyűlési választásokat megtartották, egy eszer párt volt, az a párt, amelynek többsége van az Alkotmányozó Gyűlésben. Ma nem ez a helyzet. Önök talán azt mondják, hogy ez is a bolsevikok műve? Nem, elvtársak, ez az egész világra kiterjedő törvény. A nép mindig és mindenütt, lassan és nehezen két táborra különül: a kisemmizettek és megalázottak táborára, azok táborára, akik harcolnak valamennyi dolgozó jobb jövőjéért, és azok táborára, akik egy vagy más formában támogatják a földbirtokosokat meg a kapitalistákat. Amikor a választásokat megtartották, a nép nem azokat választotta meg, akik az ő akaratát, az ő kívánságát fejezik ki. Önök azt mondják, hogy mi az egész kadet pártot a nép ellenségének nyilvánítottuk. — Igen, mi ezt tettük, s ezzel a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei Második Kongresszusának akaratát juttattuk kifejezésre. És most, amikor a békének, a három éve tartó szörnyű népmészárlás megszüntetésének küszöbén állunk, biztosak vagyunk abban, hogy ez minden dolgozó, minden ország követelése. Lassan és nehezen megy az imperializmus megdöntése Európában, és most a világ imperialistái látni fogják, hogy a nép erős és olyan ereje van, hogy elsöpör mindenkit, aki az útjába áll. Amikor akadnak olyanok, akik felkelést rendeznek a munkások és parasztok ellen, a Szovjetek ellen, másik kezükkel pedig a fennköltalkotmányozógyűlési mandátumra mutatnak, ez nem riaszt vissza bennünket. Júliusban azt mondták nekünk: „mi titeket a nép ellenségeinek fogunk nyilvánítani". És mi így feleltünk: „próbáljátok meg". Próbálták volna csak meg a burzsoá urak és híveik ezt nyiltan megmondani a népnek; de ezt nem tették meg, mindenféle gyanusítgatáshoz, rágalomhoz és piszkossághoz folyamodtak. Amikor a burzsoázia megkezdte a polgárháborút — mi tanúi voltunk ennek —, fellázította a hadapródiskolásokat, s mi, a győzők, kegyesek voltunk hozzájuk, a legyőzöttekhez. Mi többet tettünk: még a katonai becsületüket is meghagytuk. És most, amikor egybehívjuk az Alkotmányozó Gyűlést, azt mondjuk: ha majd az Alkotmányozó Gyűlés 400 képviselője megérkezik, megnyitjuk. Lát-

juk, hogy a kadetok összeesküvése folytatódik, látjuk, hogy a pénzeszsák, a haszonlesés, a gazdagság jegyében felkelést szerveznek a Szovjetek ellen, és mi nyiltan a nép ellenségeinek nyilvánítjuk őket. Ugyanakkor, amikor a napokban már ismertek lesznek a békefeltételek, amikor fegyverszünetünk lesz, amikor a földbizottságok tagjait nem fogják letartóztatni, amikor a földesúri földeket elkobozzák, amikor meglesz a gyárak és üzemek ellenőrzése, ők összeesküvést szőnek ellenünk, a Szovjetek ellen. És mi azt mondjuk, hogy ők, a kadetok pártja — a burzsoázia pártja, a nép ellenségei, és mi harcolni fogunk ellenük.

„Izvesztyija CIK" 244. sz.
1917 december 6.

KIÁLTVÁNY AZ UKRÁN NÉPHEZ, AZ UKRÁN RÁDÁHOZ INTÉZETT ULTIMÁTUMSZERŰ KÖVETELÉSEKKEL[88]

Oroszország szocialista kormánya — a Népbiztosok Tanácsa, abból kiindulva, hogy a munkásoknak és más dolgozóknak, a kizsákmányolt tömegeknek a szocializmusért folytatott harcban érdekük az egység és a testvéri szövetség, abból kiindulva, hogy a forradalmi demokrácia szerveinek, a Szovjeteknek, különösen pedig a Szovjetek Második Összoroszországi Kongresszusának nagyszámú határozata elismeri ezeket az elveket, — ebből kiindulva mégegyszer megerősíti mindazon nemzetek önrendelkezési jogát, amelyeket a cárizmus és a nagyorosz burzsoázia elnyomott, e nemzetek Oroszországtól való különválásának jogát is beleértve.

Ezért mi, a Népbiztosok Tanácsa, elismerjük az Ukrán Népköztársaságot és jogát arra, hogy teljesen különváljon Oroszországtól, vagy szerződést kössön az Oroszországi Köztársasággal föderációs és egyéb kölcsönös kapcsolatokról.

Mindazt, ami az ukrán nép nemzeti jogait és nemzeti függetlenségét illeti, mi, a Népbiztosok Tanácsa, korlátozások nélkül és feltétlenül azonnal elismerjük.

A finn burzsoá köztársaság ellen, amely egyelőre burzsoá köztársaság marad, mi egyetlen olyan lépést sem tettünk, amely korlátozná a finn nép nemzeti jogait és nemzeti függetlenségét, és nem teszünk semmiféle olyan lépéseket, amelyek korlátoznák az Oroszországi Köztársaság keretébe tartozó és tartozni kívánó bármelyik nemzet nemzeti függetlenségét.

Mi azzal vádoljuk a Rádát, hogy nemzeti frázisokkal takarózva, kétértelmű burzsoá politikát folytat, amely már

régen kifejezésre jut abban, hogy a Ráda nem ismeri el Ukrajnában a Szovjeteket és a Szovjethatalmat (többek között a Ráda elutasította az ukrajnai Szovjeteknek azt a követelését, hogy haladéktalanul hívják egybe az ukrajnai Szovjetek országos kongresszusát). Ez a kétértelmű politika, mely megfoszt minket attól a lehetőségtől, hogy a Rádát az Ukrán Köztársaság dolgozó és kizsákmányolt tömegei teljesjogú képviselőjének ismerjük el, a legutóbbi időben olyan lépésekre ragadtatta a Rádát, amelyek azt jelentik, hogy megszűnt minden lehetőség a megegyezésre.

Ilyen lépés volt, először, a front dezorganizálása. A Ráda *egyoldalú* parancsokkal áthelyezi és visszahívja a frontról az ukrán csapattesteket, s ilyen módon megbontja az egységes közös frontot — az elhatárolás *előtt*, ami csak szervezett úton, a két köztársaság kormányának megegyezése útján valósítható meg.

Másodszor, a Ráda hozzálátott, hogy lefegyverezze az Ukrajnában állomásozó szovjet csapatokat.

Harmadszor, a Ráda támogatja a Szovjethatalom ellen irányuló kadet-kalegyinista összeesküvést és felkelést. Amikor a Ráda tudatosan hazudva a „Don- és Kubánvidék" állítólagos autonóm jogaira hivatkozik, és fedezi a kalegyinista ellenforradalmi akciókat, amelyek homlokegyenest ellenkeznek a dolgozó kozákság óriási többségének érdekeivel és követeléseivel — átengedi területén a csapatokat Kalegyinhez, s *ugyanakkor megtagadja a Kalegyin ellen küldött csapatok átengedését.*

A Ráda azzal, hogy rátért a forradalom hallatlan elárulásának útjára, arra az útra, amelyen haladva támogatja mind az Oroszországot lakó népek nemzeti függetlenségének, mind a Szovjethatalomnak leggonoszabb ellenségeit, a dolgozó és kizsákmányolt tömegek ellenségeit, a kadetokat és a kalegyinistákat — rákényszerített volna bennünket arra, hogy minden ingadozás nélkül hadat üzenjünk neki még akkor is, ha a Ráda a független ukrán burzsoá köztársaságnak már teljesen szabályszerűen elismert és vitathatatlan legfőbb államhatalmi szerve volna.

Ezúttal azonban, a fentebb ismertetett körülményekre

való tekintettel, a Népbiztosok Tanácsa, az Ukrán és az Oroszországi Köztársaság népeinek szine előtt, a következő kérdéseket teszi fel a Rádának:

1. Kötelezi-e magát a Ráda arra, hogy lemond a közös front dezorganizálására irányuló kísérletekről?

2. Kötelezi-e magát a Ráda arra, hogy ezentúl a legfelsőbb főparancsnok hozzájárulása nélkül nem fog átengedni semmiféle olyan katonai egységeket, amelyek a Donvidékre, az Urálba vagy más helyekre tartanak?

3. Kötelezi-e magát a Ráda arra, hogy támogatást nyujt a forradalmi csapatoknak a kadet-kalegyinista ellenforradalmi felkelés elleni harcukban?

4. Kötelezi-e magát a Ráda arra, hogy beszünteti az Ukrajnában állomásozó szovjet ezredek és Munkás Vörös Gárdák lefegyverzésére irányuló minden kísérletét, és haladéktalanul visszaadja a fegyvert azoknak, akiktől elvették?

A Népbiztosok Tanácsa abban az esetben, ha 48 órán belül nem kap kielégítő választ ezekre a kérdésekre, a Rádát az oroszországi és ukrajnai Szovjethatalommal nyilt hadiállapotban levőnek fogja tekinteni.

A megirás ideje: 1917 december 3. (16.)

Megjelent 1917 december 6-án,
az „Izvesztyija CIK" 244. számában.

ELŐADÓI BESZÉD A PETROGRÁDI MUNKÁSOK GAZDASÁGI HELYZETÉRŐL ÉS A MUNKÁSOSZTÁLY FELADATAIRÓL A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK PETROGRÁDI SZOVJETJE MUNKÁSSZEKCIÓJÁNAK ÜLÉSÉN, 1917 DECEMBER 4-ÉN (17-ÉN)

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Az október 25-i forradalom megmutatta a proletariátus rendkívüli politikai érettségét, a proletariátus bebizonyította, hogy képes keményen szembeszállni a burzsoáziával. De a szocializmus teljes győzelméhez óriási szervezettségre van szükség, amelyet az a tudat hat át, hogy a proletariátusnak uralkodó osztállyá kell lennie.

A proletariátusra a rendszer szocialista átalakításának feladata vár, hiszen a mindenféle középutas megoldások, bármilyen könnyű is ezek mellett érveket felsorakoztatni, semmit sem érnek, mivel az ország közgazdasági és gazdasági helyzete odáig jutott, hogy megengedhetetlenek a középutas megoldások. Az imperializmus és a kapitalizmus ellen folytatott gigászi harcunkban nincs helye a félrendszabályoknak.

Győzni vagy legyőzetni — ez a kérdés.

A munkásoknak meg kell ezt érteniök, és meg is értik; világosan kitűnik ez abból, hogy elvetik a középutas, kompromisszumos megoldásokat. Minél mélyrehatóbb a forradalmi átalakulás, annál több aktív erőre van szükség ahhoz, hogy befejezzük a művet, a kapitalizmusnak a szocializmus szervezetével való felváltását. Ehhez a kispolgárság erejéből még akkor sem futná, ha nem volna szabotázs. Csak a legszélesebb néptömegek, azok önálló kezdeményező ereje birkózhat meg ezzel a feladattal. Ezért most ne arra gondoljunk, hogyan javíthat éppen ebben a pillanatban kiki a saját helyzetén, hanem arra kell gondolnunk, hogy uralkodó osztállyá legyünk. Nem reménykedhetünk abban, hogy a falusi proletariátus világosan és határozottan felismeri érdekeit. Ezt csak

a munkásosztály teheti meg, és minden proletárnak, a nagy perspektíva tudatában, vezetőnek kell éreznie magát s magával kell ragadnia a tömegeket.

A proletariátusnak uralkodó osztállyá kell lennie olyan értelemben, hogy vezeti az egész dolgozó népet, és politikailag uralkodó osztály.

Harcolni kell az ellen az előítélet ellen, hogy csak a burzsoázia tudja vezetni az államot. Az állam vezetését a proletariátusnak kell magára vállalnia.

A kapitalisták minden lehetőt elkövetnek, hogy megnehezítsék a munkásosztály feladatait. És minden munkásszervezetre — szakszervezetekre, üzemi bizottságokra stb. — az a feladat vár, hogy elszánt harcot folytasson gazdasági téren. A burzsoázia mindent tönkretesz, mindent elszabotál, csakhogy kátyuba juttassa a munkásforradalmat. A termelés megszervezésének feladatai is teljes egészükben a munkásosztályra hárulnak. Egyszersmindenkorra szakítunk azzal az előítélettel, hogy az államügyek intézése, a bankok és üzemek igazgatása, megoldhatatlan feladat a munkások számára. De mindezt csak óriási, mindennapi szervezőmunkával lehet megoldani.

Meg kell szervezni a termékek kicserélését, a nyilvántartást és az ellenőrzést rendszerré kell kiépíteni — ezek a munkásosztály feladatai, és a megvalósításukhoz szükséges ismereteket megszerezte a gyárakban töltött élete során.

Érezze magát minden egyes üzemi bizottság nemcsak saját üzemének ügyeivel foglalkozó szervnek, hanem egyben az egész államélet egyik szervezeti sejtjének.

Könnyű dolog dekrétumot kibocsátani a magántulajdon megszüntetéséről, de ezt az életbe átültetni maguknak a munkásoknak kell, és csak ők ültethetik át. Hadd legyenek hibák — ezek egy új osztálynak egy új élet megteremtése során elkövetett hibái.

A gazdasági élet megszervezésére vonatkozóan nincs és nem is lehet konkrét terv.

Ilyen tervvel senki sem szolgálhat. Ám a tömeg, alulról, a tapasztalat útján megteheti ezt. Persze, fogunk adni utasításokat és ki fogjuk jelölni az utakat, de elkezdeni egyszerre kell, felülről is, alulról is.

A Szovjeteknek olyan szervekké kell válniok, amelyek szabályozzák Oroszország egész termelését, de ahhoz, hogy ne váljanak hadsereg nélküli vezérkarrá, elengedhetetlen a munka a tömegek között . . .*

A munkástömegeknek hozzá kell látniok a nagy, országos méretekben való ellenőrzés és termelés megszervezéséhez. Nem egyesek megszervezésében, hanem az egész dolgozó tömeg megszervezésében rejlik a siker záloga, és ha ezt elérjük, ha megszervezzük a gazdasági életet, akkor magától elesik minden utunkban álló akadály.

„Pravda" 208. sz.
1917 december 20. (7.)

---

* Néhány szó a feljegyzés homályossága miatt ki van hagyva. — *Szerk.*

AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉS MEGNYITÁSÁRÓL

Tekintettel az alkotmányozógyűlési választások elhúzódására, ami elsősorban a volt Összoroszországi Választási Bizottság hibájából történt, tekintettel továbbá arra, hogy ellenforradalmi csoportok a Szovjethatalom által létesített Biztossággal szemben külön alkotmányozógyűlési bizottságot alakítottak, olyan hírek terjedtek el, hogy az Alkotmányozó Gyűlést mostani összetételében egyáltalán nem fogják egybehívni. A Népbiztosok Tanácsa szükségesnek tartja kijelenteni, hogy ezek a Paraszt-, Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek ellenségei által tudatosan és rosszindulatúan terjesztett hírek teljesen légbőlkapottak. Az Alkotmányozó Gyűlést a Népbiztosok Tanácsának a Szovjetek Központi Végrehajtó Bizottsága által jóváhagyott rendelete szerint össze fogják hívni, mihelyt az Alkotmányozó Gyűlés képviselőinek fele, 400 képviselő, a megállapított módon bejegyezteti magát a Tauriai Palota irodájában.

Vl. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

„Pravda" 207. sz.
1917 december 19. (6.)

A PARASZTKÜLDÖTTEK MÁSODIK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁNAK FELHÍVÁSA A PARASZTSÁGHOZ. TERVEZET

A Második Összoroszországi Parasztkongresszus azzal a nyomatékos felhívással fordul Oroszország valamennyi nemzetének és népének parasztságához, hogy minden szellemi erejének és akaraterejének megfeszítésével, számbeli erejének és energiájának teljes latbavetésével ébressze fel az alvókat, bátorítsa a tétovázókat és mondja ki komoly döntő szavát mindenki számára hallhatóan, az ország egyik végétől a másikig, minden egyes faluban, a nagyvárosok minden egyes háztömbjében, a nagy oroszországi forradalomnak ebben a — talán legkomolyabb és legnagyobb felelősséget követelő — pillanatában.

Paraszt elvtársak! Mi alkotjuk országunk lakosságának túlnyomó többségét. Mi alkotjuk a dolgozók és kizsákmányoltak zömét. Mi alkotjuk a zömét azoknak a harcosoknak, akik a dolgozók jogos és méltányos követeléseinek, elsősorban a földre vonatkozó követeléseknek kielégítéséért, minden földesúri és tőkés elnyomás és kizsákmányolás ellen harcolnak.

Paraszt elvtársak! Mi alkotjuk hadseregünk zömét, amelynek elsősorban jutottak osztályrészül az uralkodók és kapitalisták által kitervezett több mint hároméves háború embertelen szenvedései, annak a hadseregnek zömét, amelynek egy ugyancsak nehéz, de hálás és megtisztelő szerep jutott osztályrészül, az élharcos szerepe — a munkások mellett — a szabadságért, a földért, a békéért, a dolgozóknak minden elnyomás és minden kizsákmányolás alól való teljes felszabadításáért folyó küzdelemben.

Paraszt elvtársak! Vegyétek fontolóra kiáltványunkat, felhívásunkat, amelyet a parasztküldöttek intéznek

Oroszország valamennyi nemzetének parasztjaihoz, olvassátok fel felhívásunkat minden egyes faluban, minden egyes parasztházban, vitassátok meg kivétel nélkül minden gyűlésen, összejövetelen és parasztszervezetben, fogadjatok el mindenütt keményhangú és hajthatatlan határozatokat. Hiszen a ti határozataitoktól, a nép többségének határozataitól, maguknak a parasztoknak a határozataitól függ leginkább hazánk sorsa.

Közeleg a döntő pillanat. Közeledik a végső harc. Az egész ország, köztársaságunk valamennyi nemzete, két nagy táborra oszlott.

Az egyik a földbirtokosok és kapitalisták, a gazdagok és szekértolóik, a magasrangú hivatalnokok és barátaik, a népnek parancsokat osztogatók és a háborút akarók tábora.

A másik — a munkások és a dolgozó és kizsákmányolt parasztok, a nincstelenek és barátaik, a sorkatonák és a békét akarók tábora, a békéért folytatott önfeláldozó, elszánt, bátor, a nép elnyomói irányában könyörtelen forradalmi harc híveinek tábora.

E két tábor között az ország egyes részein már közvetlen, nyílt polgárháborúig, a szovjet seregeknek azok ellen folytatott háborújáig éleződött a harc, akik ellenyésző számban vannak, de a gazdagság erejében reménykednek, és meg szeretnék dönteni a Szovjethatalmat, a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek hatalmát és kormányát.

Paraszt elvtársak! A ti súlyosan latbaeső, kemény és hajthatatlan szavatoktól sok függ most, ettől függ ennek a polgárháborúnak megszüntetése is, ettől függ, hogy rátérhet-e Oroszország békés úton arra, hogy az egész földet megváltás nélkül a dolgozók kezébe adja, hogy győzelemre vigye a szocializmust. Álljatok talpra egy emberként, paraszt elvtársak, emeljétek fel szavatokat, terjesszétek elő követeléseiteket, állítsátok össze minden faluban *választói utasításaitokat*, tinektek módotokban van elérni, hogy meghallgassanak benneteket, ti mindenkit rá fogtok bírni arra, hogy meghallgasson titeket!

Paraszt elvtársak! Mindenekelőtt azt kell megmon-

danotok, hogy határozottan elítélitek a Második Összoroszországi Parasztkongresszusnak azokat a küldötteit, akik *elszakadtak* ettől a kongresszustól. Ítéljétek el a szakadárokat. Ítéljétek el a parasztság egységének, a dolgozó nép egységének, a parasztok és munkások egységének megbontóit. Hallatlan bűnt követtek el ezek a szakadárok, akik meghasonlást visznek be a parasztság soraiba, akik átszöknek a gazdagok táborába, a földbirtokosok és tőkések táborába. Ezek az emberek jobboldali és centrista „szociálforradalmároknak", Avkszentyev és Csernov híveinek nevezik magukat. Elárulták a szociálforradalmárok egész tanítását és programját, átálltak a szocializmus ellenségeihez, a forradalom hóhéraihoz. Szakítottak a szociálforradalmárok tanításának, programjának és követeléseinek hűséges őrzőivel, a „baloldali szociálforradalmár internacionalisták" pártjával, amely hű maradt a dolgozó parasztság érdekeihez. Ők. Avkszentyev és Csernov e hívei, kivonultak a Második Összoroszországi Parasztkongresszusról, nem voltak hajlandók alávetni magukat a parasztság többsége határozatának, hogy a parasztok ellenében a gazdagok, a kapitalisták akaratát vigyék keresztül, hogy hátráltassák a béke ügyét, hogy akadályozzák minden föld haladéktalan megváltás nélküli átadását a dolgozó nép kezébe, hogy megmentsék Avkszentyevnek, Csernovnak, Maszlovnak és a hasonszőrűeknek a parasztokra nézve végzetes politikáját.

Ítéljétek el ezeket az embereket, akik elárulták a parasztok ügyét. Ezzel az elítéléssel sok ingadozó és gyenge embert fogtok megmenteni, megmentitek Oroszországot a polgárháború esztelen kísérleteitől. Ezek a kísérletek esztelenek, hiszen azonkívül, hogy patakokban fog ömleni a vér hiábavalóan, semmi sem változik meg, a világon semmi sem hiúsíthatja meg a munkások, katonák és parasztok egyhangúlag hozott határozatát, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusán, valamint a Parasztküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusán hozott határozatot.

Ítéljétek el ezeket az embereket, akik elárulták a parasztok ügyét. Fejezze ki minden egyes falu bizalmát e két kongresszus, a Munkás- és Katonaszovjetek, valamint

a Parasztszovjetek kongresszusának határozatai iránt. *Hívja vissza* minden egyes falu az Alkotmányozó Gyűlésből a szociálforradalmárok pártjának, illetve a Parasztszovjeteknek és parasztszervezeteknek azokat a küldötteit, akik nem jelentették ki nyiltan és nem bizonyitották be tettekkel, hogy teljes mértékben elismerik ezeket a határozatokat.

Paraszt elvtársak! Ti valamennyien tudjátok, hogy az Alkotmányozó Gyűlésbe a parasztok részéről olyanok, akik ellene szegülnek a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusán, valamint a Parasztküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusán hozott határozatoknak, csakis *csalás útján* juthattak és jutottak be. Ezek a magukat gyakran „szociálforradalmároknak" nevező emberek valójában becsapták a parasztokat, akik nem tudták még az igazságot Avkszentyev, Csernov és Maszlov politikájáról, a földbirtokosoknak tett engedmények és a kapitalistákkal való paktálás politikájáról, a helyi paraszti földbizottságok tagjait letartóztató politikáról. Ezek az Avkszentyevek, Maszlovok és Csernovok becsapták a parasztokat, mivel a szociálforradalmár párt közös listáit október 17-én zárták le, az igazság azonban egész Oroszország előtt október 17-e *után* tárult fel.

Az igazságot a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek 1917 október 25—26-i Második Összoroszországi Kongresszusa tárta fel egész Oroszország előtt. Azután ezt az igazságot a Szovjethatalom, a Szovjet Kormány tárta fel, amely először hozta nyilvánosságra a gyalázatos titkos szerződéseket, először indított valóban forradalmi harcot a békéért, először mutatta meg *tettekkel*, hogy milyennek kell lennie ennek a harcnak s amely már kivívta az első sikert: a fegyverszünetet egy fronton.

Ezt az igazságot a Szovjet Kormány tárta fel, amely kiadta a földről szóló dekrétumot, amely ilyen módon fenntartás nélkül a parasztok oldalára állt, amely minden lehetőségét kiküszöbölte annak, hogy kívülről gáncsoskodjanak a helyi paraszti teljhatalom ellen.

Ezt az igazságot a Második Összoroszországi Parasztkongresszus tárta fel, amely először leplezte le a paraszt-

ság előtt az avkszentyevista-csernovista Végrehajtó Bizottság gyalázatos szerepét egy külön, részletes határozatban. A kongresszus 1917 december 8-án ér véget, kezdődni pedig november 30-án kezdődött.

Látjátok, paraszt elvtársak, hogy a parasztság, amikor október 17-én a november 12-i alkotmányozógyűlési választásokra is összeállította a listákat, még *nem tudhatta* az igazságot a földről és a békéről, *nem tudta* megkülönböztetni barátait az ellenségeitől, a bárányborbe bújt farkasoktól. Látjátok, hogy *csak csalás útján* léphetnek fel a parasztok nevében azok az eszerek, akik ellene szegülnek a Munkás- és Katonaküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusán, valamint a Parasztküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusán hozott határozatoknak.

Ne engedjétek hát meg, paraszt elvtársak, hogy *e miatt a csalás miatt* vér folyhasson! Emeljétek fel kemény tiltakozó szavatokat azok ellen, akik kivonultak a Parasztküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusáról. Fogadjatok el minden kormányzóságban, minden kerületben, minden járásban, minden faluban *választói utasításokat*, fejezzétek ki tiltakozásotokat azok ellen, akik kivonultak a kongresszusról, *nevezzétek meg névszerint* azokat a helyi alkotmányozógyűlési parasztképviselőket, akik *nem* fogadták el e kongresszusok határozatait, **követeljétek** az ilyen képviselők **távozását** az Alkotmányozó Gyűlésből, hiszen csak a nép becsapásával tüntethetik fel magukat a nép választottjainak.

Paraszt elvtársak! Az Alkotmányozó Gyűlésnek a nép akaratát kell kifejezésre juttatnia. Aki kivonult a Parasztküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusáról, aki meghiúsítani igyekezett annak akaratát, aki szakadást idézett elő a parasztok között, aki a parasztoktól a gazdagokhoz szökött át, az nem a nép választottja, az áruló, annak nincs helye az Alkotmányozó Gyűlésben. Az nem békét, nem földet hoz a dolgozóknak, az a nép számára a gazdagoknak a Szovjethatalom ellen irányuló értelmetlen és bűnös lázadását hozza meg. A nép nem tűri el a csalást. A nép nem tűri el akaratának meghiúsí-

tását. A nép nem szolgáltatja ki a Szovjethatalmat a gazdagok kedvéért. A nép nem szolgáltatja ki a gazdagok kényére-kedvére azt az ügyet, amelyet saját kezébe vett a *békét*, a *föld* azonnali átadását a dolgozók kezébe, kivétel nélkül és megváltás nélkül.

Az egész ország számára csak két kivezető út van: Vagy a kalegyinisták, a kadetok és a kornyilovisták (és burkolt szövetségeseik, az avkszentyevisták, csernovisták és maszlovisták) polgárháborúja a Szovjethatalom ellen, véres háború, értelmi szerzői számára reménytelen háború, olyan háború, amely nem veszi ki a hatalmat a Szovjetek kezéből, hanem csak nagyobb elkeseredést, több áldozatot, több vérontást hoz, még messzebbre tolja ki a nagy szocialista átalakulások időpontját, még nagyobb éhínséget idéz elő a nem gabonatermelő kormányzóságokban.

Vagy becsületesen el kell ismerni a mindenki számára nyilvánvaló igazságot, nevezetesen azt, hogy azok, akik ellene szegülnek a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei Második Összoroszországi Kongresszusán, valamint a Parasztküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusán hozott határozatoknak, csak csalás útján juthattak be a parasztok részéről az Alkotmányozó Gyűlésbe, s hogy ezért az ilyen képviselők helyett *újakat kell választani.*

Harmadik út nincs. Vagy a gazdagok, az avkszentyevisták, csernovisták és maszlovisták véres megsemmisítése. Vagy hozzájárulásuk ahhoz, hogy a parasztság részéről az Alkotmányozó Gyűlésbe küldött képviselők helyett újakat válasszanak, mihelyt az Alkotmányozó Gyűlésben a parasztság nevében a két szovjetkongresszus, a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusa és a Parasztküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusa ellenségeiként lépnek fel.

Tiétek a szó, paraszt elvtársak!

Tiétek a döntő szó!

Ti *valamennyi* paraszt kemény szavával, *valamennyi* paraszt *helyi választói utasításaival megteremthetitek* a békét az egész

országban, Oroszország valamennyi nemzetének, ti megszüntethetitek a polgárháborút, ti biztosíthatjátok, hogy az Alkotmányozó Gyűlés ne ámítás, hanem rendes, igazi Alkotmányozó Gyűlés legyen, ti meggyorsíthatjátok és megkönnyíthetitek a háború befejezését igazságos békével, meggyorsíthatjátok minden föld átadását a dolgozóknak, megszilárdíthatjátok a parasztok és a munkások szövetségét, meggyorsíthatjátok a szocializmus győzelmét.

Tiétek a döntő szó, paraszt elvtársak! Éljen a föld átadása a dolgozóknak! Éljen a béke! Éljen a szocializmus!

A Parasztküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusa

A megírás ideje:
1917 december 6—7. (19—20.)

Először 1925-ben, a „Leninszkij Szbornyik" IV. kötetében jelent meg.

FELJEGYZÉS F. E. DZERZSINSZKIJ SZÁMÁRA

Dzerzsinszkij elvtársnak.

A szabotálók és ellenforradalmárok elleni harc rendszabályairól szóló előadói beszédéhez.

Nem lehetne-e kiadni egy *ilyesfajta* rendeletet: *Az ellenforradalmárok és szabotálók elleni harcról.*

A burzsoázia, a földbirtokosok és a gazdag osztályok kétségbeesett erőfeszítéseket tesznek, hogy aláássák a forradalmat, amelynek biztosítania kell a munkások, a dolgozó és kizsákmányolt tömegek érdekeit.

A burzsoázia a legnagyobb gaztettekre vetemedik, megvesztegeti a társadalom söpredékét és lezüllött elemeit, tömöríti őket pogromok rendezése céljából. A burzsoázia hívei, különösen a magasabb állású alkalmazottak, a banktisztviselők stb. körében, szabotálják a munkát, sztrájkokat rendeznek, hogy megingassák a kormányt a szocialista átalakításokra irányuló rendszabályok megvalósításában. A dolog odáig megy, hogy még a közellátásügyet is szabotálják, ami éhínséggel fenyeget millió meg millió embert.

Kivételes rendszabályokra van szükség az ellenforradalmárok és szabotálók elleni harcban. A Népbiztosok Tanácsa ebből a szükségszerűségből kiindulva, elrendeli:

1. A gazdag osztályokhoz tartozó személyek (vagyis az olyanok, akik 500 rubel, vagy ezt meghaladó havi jövedelemmel, városi ingatlanokkal, 1 000 rubelt meghaladó összegben részvényekkel, illetőleg készpénzzel rendelkeznek), továbbá a bankoknál, részvénytársasági vállalatoknál, állami és közintézményeknél alkalmazott

tisztviselők kötelesek három nap leforgása alatt* nyilatkozatot benyújtani a házbizottságokhoz, három példányban, saját aláírásukkal és címük feltüntetésével arról, hogy mennyi a jövedelmük, hol dolgoznak és mivel foglalkoznak.

2. A házbizottságok aláírásukkal igazolják az e nyilatkozatokban foglaltak hitelességét, egy példányt maguknál őriznek meg, a fennmaradó két példányból pedig egyet a városi elöljárósághoz, egyet a Belügyi Népbiztossághoz továbbítanak (cím:).

3. Az olyan személyeket, akik vétenek ez ellen a törvény ellen (nem nyujtanak be nyilatkozatot, vagy hamis adatokat közölnek stb.), továbbá a házbizottságoknak azokat a tagjait, akik vétenek a nyilatkozatok megőrzéséről, összegyüjtésükről és a fentebb említett intézményekhez való továbbításukról szóló előírás ellen, minden mulasztásért, az elkövetett bűn nagysága szerint, 5 000 rubelig terjedő pénzbüntetéssel, 1 évig terjedő börtönnel vagy a frontra küldéssel kell büntetni.

4. Ugyanilyen büntetés alá esnek az olyan személyek is, akik a munka szabotálásában, vagy a bankoknál, állami és közintézményeknél, részvénytársaságoknál, vasutaknál stb. rájuk háruló munka megtagadásában bűnösek.

5. Az általános munkakötelezettség bevezetésének első lépéseként elrendeljük, hogy az 1. pontban említett személyek kötelesek, először, állandóan maguknál tartani a fentebb említett nyilatkozatnak a házbizottságok, valamint a felettes hatóságok vagy választott intézmények (üzemi bizottságok, közellátási bizottságok, vasúti bizottságok, az alkalmazottak szakszervezetei stb.) igazolásával ellátott másolatát; az igazolásban fel kell tüntetni, hogy milyen közszolgálatot vagy munkát végez az illető személy, családban él-e, mint annak munkaképtelen tagja stb.

6. Másodszor, ezek a személyek kötelesek e törvén kiadásának napjától számított egy héten belül fogyasz-

* A kéziratra Lenin a „három nap leforgása alatt" szavak fölé odaírta: „24 óra leforgása alatt". — *Szerk.*

tási- és munkakönyvet beszerezni (ennek mintája itt mellékelve van), amelybe hetenként be kell vezetni a bevételeket és kiadásokat, továbbá a bizottságok és intézmények igazolását azzal a közszolgálattal kapcsolatban, amelyet az illető személy végez.

7. Azok a személyek, akikre az 1. pont rendelkezései nem vonatkoznak, egy példányban nyilatkozatot nyujtanak be a házbizottságoknál jövedelmükről és munkahelyükről, s kötelesek maguknál tartani ennek a nyilatkozatnak a házbizottság igazolásával ellátott másolatát.

A megírás ideje: 1917 december 7. (20.)

Először 1924-ben,
a „Krasznij Arhiv" c. folyóirat
5. számában jelent meg.

BESZÉD AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN, 1917 DECEMBER 11-ÉN (24-ÉN)

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

Lenin indítványozza: 1) el kell mozdítani az alkotmányozógyűlési frakció vezetőségét[84]; 2) tézisek formájában ki kell fejteni a frakciónak az Alkotmányozó Gyűléssel kapcsolatban elfoglalt álláspontunkat; 3) ki kell dolgozni egy felhívást a frakcióhoz, s ebben figyelmeztetni kell a párt szervezeti szabályzatára, amely szerint minden képviseleti intézmény alá van rendelve a Központi Bizottságnak; 4) ki kell jelölni a Központi Bizottság egy tagját a frakció vezetésére; 5) ki kell dolgozni a frakció szabályzatát.

Először 1929-ben, „Az OSzDMP Központi Bizottságának jegyzőkönyvei. 1917 augusztus—1918 február" c. könyvben jelent meg.

HATÁROZATI JAVASLAT A BOLSEVIK ALKOTMÁNYOZÓGYŰLÉSI FRAKCIÓ IDEIGLENES VEZETŐSÉGÉRŐL. TERVEZET[85]

Tekintettel arra, hogy az Alkotmányozó Gyűlés bolsevik szociáldemokrata frakciójának ideiglenes vezetősége elhanyagolta fő feladatát, egy elvi határozati javaslat kidolgozását pártunknak az Alkotmányozó Gyűléssel kapcsolatban elfoglalt álláspontjáról;

hogy az egyes nyilatkozatok, indítványok és szavazások hosszú sora az ideiglenes vezetőség tagjainak többsége (vagy minden tagja?) részéről az Alkotmányozó Gyűléssel kapcsolatban egyáltalán nem szociáldemokrata, az osztályharc és a polgárháború tényleges körülményeit számításon kívül hagyó, burzsoá-demokratikus felfogást árult el

— a frakció határozatilag kimondja, hogy az ideiglenes vezetőséget el kell mozdítani, és újat kell választani.

A megírás ideje:
legkésőbb 1917 december 11. (24.)

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

TÉZISEK AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉSRŐL

1. Az Alkotmányozó Gyűlés összehívásának követelése teljes joggal tartozott bele a forradalmi szociáldemokrácia programjába, minthogy a polgári köztársaságban az Alkotmányozó Gyűlés a demokratizmus legmagasabb formája, és minthogy az imperialista köztársaság, Kerenszkijjel az élén, a parlament létrehozásával arra készült, hogy a demokratizmus számos elvének megsértésével meghamisítsa a választásokat.

2. Amikor a forradalmi szociáldemokrácia felállította az Alkotmányozó Gyűlés összehívásának követelését, az 1917-es forradalom kezdetétől fogva ismételten hangsúlyozta, hogy a Szovjetek köztársasága a demokratizmusnak sokkal magasabb formája, mint a szokásos polgári köztársaság Alkotmányozó Gyűléssel.

3. A burzsoá rendszerről a szocialista rendszerre való átmenet szempontjából, a proletariátus diktatúrája szempontjából, a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Köztársasága nemcsak magasabb típusú formája a demokratikus intézményeknek (a szokásos polgári köztársasághoz viszonyítva, melynek megkoronázása az Alkotmányozó Gyűlés), hanem az egyetlen forma is, amely biztosítani tudja a legkevesebb megrázkódtatással járó átmenetet a szocializmushoz.

4. Az Alkotmányozó Gyűlés összehívása a mi forradalmunkban az 1917 október közepén benyujtott listák alapján, olyan körülmények között megy végbe, amelyek kizárják annak lehetőségét, hogy ezek az alkotmányozógyűlési választások helyesen fejezzék ki általában a nép és különösen a dolgozó tömegek akaratát.

5. Először, az arányos választási rendszer csak akkor fejezi ki igazán a nép akaratát, ha a pártok listái valóban a nép azon pártcsoportosulások szerinti reális megoszlásának felelnek meg, amelyek ezekben a listákban visszatükröződnek. Nálunk viszont, mint tudjuk, az a párt, amelynek májustól októberig a nép soraiban és különösen a parasztság között a legtöbb híve volt, a szociálforradalmárok pártja, 1917 október közepén egységes listákat állított fel az alkotmányozógyűlési választásokra, a választások után azonban, még az Alkotmányozó Gyűlés összehívása előtt, kettészakadt.

Ennek folytán a választótömegek akarata és az Alkotmányozó Gyűlésbe megválasztottak összetétele között még csak formai összhang sincs és nem is lehet.

6. Másodszor, annak, hogy a nép, különösen pedig a dolgozó osztályok akarata és az Alkotmányozó Gyűlés összetétele között hiányzik az összhang, még fontosabb, nem formai, nem jogi, hanem társadalmi és gazdasági, az osztályviszonyokból eredő forrása az a körülmény, hogy az alkotmányozógyűlési választások akkor folytak le, amikor a nép túlnyomó többsége még nem ismerhette az októberi, szovjet, proletár-paraszt forradalom egész terjedelmét és jelentőségét, amely forradalom 1917 október 25-én, vagyis az Alkotmányozó Gyűlés jelölőlistáinak benyujtása után kezdődött.

7. Az Októberi Forradalom, amely a Szovjeteknek hódította meg a hatalmat, amely a politikai uralmat kiragadta a burzsoázia kezéből s a proletariátus és a szegényparasztság kezébe juttatta, szemünk láttára éli át fejlődésének egymást követő szakaszait.

8. Ez a forradalom az október 24—25-én a fővárosban aratott győzelemmel kezdődött, amikor a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek, a proletárok és a politikai téren legtevékenyebb parasztok ezen előhadának Második Összoroszországi Kongresszusa a bolsevik párt többségét eredményezte és ezt a pártot juttatta hatalomra.

9. Azután, november és december folyamán, a forradalom magával ragadta a hadsereg és a parasztság egész tömegét, ami mindenekelőtt abban jutott kifejezésre,

hogy elmozdították és újjáválasztották a régi csúcsszerveket (a hadseregbizottságokat, a kormányzósági parasztbizottságokat, a Parasztküldöttek Összoroszországi Szovjetjének Központi Végrehajtó Bizottságát stb.), amelyek a forradalom túlhaladott, megalkuvó szakaszát, annak burzsoá, nempedig proletár szakaszát fejezték ki, és amelyeknek ezért, a mélyebbről jövő és szélesebb néptömegek nyomására, elkerülhetetlenül le kellett lépniök a színről.

10. A kizsákmányolt tömegek e hatalmas mozgalma, amely arra irányult, hogy szervezeteik vezető szerveit átalakítsák, még most, 1917 december közepén sem fejeződött be, és a most folyó vasutaskongresszus ennek a mozgalomnak egyik szakasza.

11. Oroszország osztályerőinek csoportosulása az osztályok harcában, tehát a valóságban, 1917 novemberében és decemberében elvileg különbözik attól az erőcsoportosulástól, amely a pártoknak 1917 október közepén az alkotmányozógyűlési választásokra felállított jelölőlistáiban kifejezést nyerhetett.

12. Az Ukrajnában (részben Finnországban és Belorusszijában, valamint a Kaukázusban is) lezajlott legutóbbi események hasonlóképpen az osztályerők új csoportosulására mutatnak, amely annak a harcnak folyamán halad előre, mely egyrészről az ukrán Ráda, a finn országgyűlés stb. burzsoá nacionalizmusa, másrészről pedig e nemzeti köztársaságok Szovjethatalma, proletár- és parasztforradalma között lejátszódik.

13. Végül a polgárháború, amely a Szovjetek hatalma, a munkás- és parasztkormány ellen irányuló kadet-kalegyinista ellenforradalmi felkeléssel kezdődött, véglegesen kiélezte az osztályharcot és minden lehetőségét elvette annak, hogy a formális demokrácia útján lehessen megoldani azokat az igen égető kérdéseket, amelyek elé a történelem Oroszország népeit és elsősorban munkásosztályát és parasztságát állította.

14. Csakis a munkások és parasztok teljes győzelme a burzsoá és földesúri felkelésen (amely a kadet-kalegyinista mozgalomban jutott kifejezésre), csakis a rabszolgatartók e felkelésének kíméletlen katonai elnyomása tudja valóban biztosítani a proletár- és parasztforradalmat.

Az események menete és az osztályharc fejlődése a forradalom folyamán odavezetett, hogy a „Minden hatalmat az Alkotmányozó Gyűlésnek" jelszó, amely nem számol a munkás- és parasztforradalom vívmányaival, nem számol a Szovjethatalommal, nem számol a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusán, a Parasztküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusán stb. hozott határozattal, ez a jelszó a valóságban a kadetok, a kalegyinisták és cinkosaik jelszava lett. Az egész nép számára világossá válik, hogy ez a jelszó ténylegesen a Szovjethatalom megbuktatásáért folytatott harcot jelenti, és hogy az Alkotmányozó Gyűlés, ha meghasonlana a Szovjethatalommal, menthetetlenül politikai halálra lenne ítélve.

15. A nép különösen életbevágó kérdései közé tartozik a béke kérdése. A valóban forradalmi harc a békéért Oroszországban csak az október 25-i forradalom győzelme után kezdődött meg, és ez a győzelem meghozta első gyümölcseit a titkos szerződések nyilvánosságra hozatala, a fegyverszünet megkötése és az annexiók és hadisarc nélküli általános békéről való nyilvános tárgyalások megkezdése formájában.

A nagy néptömegeknek csak most nyílik ténylegesen, teljes mértékben és közvetlenül lehetőségük arra, hogy a békéért folyó forradalmi harc politikáját meglássák és annak eredményeit tanulmányozhassák.

Az alkotmányozógyűlési választások idején a néptömegek ettől a lehetőségtől meg voltak fosztva.

Világos, hogy az összhang hiánya az Alkotmányozó Gyűlésbe megválasztottak összetétele és a népnek a háború befejezése kérdésében megnyilvánuló igazi akarata között ebből a szempontból is elkerülhetetlen.

16. A fentebb kifejtett körülmények együttvéve azt eredményezik, hogy az Alkotmányozó Gyűlés, amelyet a proletár- és parasztforradalom előtt, a burzsoázia uralma idején fennálló pártok listái alapján hívtak egybe, elkerülhetetlenül összeütközésbe kerül azoknak a dolgozó és kizsákmányolt osztályoknak akaratával és érdekeivel, amelyek október 25-én megkezdték a szocialista forradalmat a burzsoázia ellen. Természetes, hogy ennek a for-

radalomnak az érdekei előbbrevalók az Alkotmányozó Gyűlés formális jogainál, még ha ezeket a formális jogokat nem is ingatta volna meg az a körülmény, hogy az Alkotmányozó Gyűlésről szóló törvényből hiányzik a nép ahhoz való jogának elismerése, hogy képviselőit bármikor újjáválaszthassa.

17. Minden olyan közvetlen vagy közvetett kísérlet, amely arra irányul, hogy az Alkotmányozó Gyűlés kérdését formális jogi szempontból, a szokásos burzsoá demokrácia keretei között, az osztályharc és polgárháború számbavétele nélkül vizsgálják, nem egyéb, mint a proletariátus ügyének elárulása és áttérés a burzsoázia álláspontjára. A forradalmi szociáldemokráciának feltétlen kötelessége, hogy kivétel nélkül mindenkit óva intsen ettől a hibától, amelybe egyes, a bolsevizmus vezető köreihez tartozó olyan egyének is beleesnek, akik nem tudják helyesen értékelni az októberi felkelést és a proletárdiktatúra feladatait.

18. Az egyetlen lehetőség arra, hogy fájdalommentesen oldjuk meg azt a válságot, amely az alkotmányozógyűlési választások és a nép akarata, valamint a dolgozó és kizsákmányolt osztályok érdekei közötti összhang hiánya miatt állott elő, az, ha a nép minél nagyobb méretekben és minél gyorsabban érvényesíti azt a jogát, hogy az Alkotmányozó Gyűlés képviselőit újjáválassza, ha maga az Alkotmányozó Gyűlés hozzájárul ahhoz a törvényhez, amelyet a Központi Végrehajtó Bizottság ezekről az újjáválasztásokról hozott és fenntartás nélkül kijelenti, hogy elismeri a Szovjethatalmat, a szovjet forradalmat, annak a béke, a föld és a munkásellenőrzés kérdésében folytatott politikáját, ha az Alkotmányozó Gyűlés határozottan csatlakozik a kadet-kalegyinista ellenforradalom ellenfeleinek táborához.

19. Az Alkotmányozó Gyűléssel kapcsolatos válság e feltételek nélkül csak forradalmi úton oldható meg, csakis azon az úton, hogy a Szovjethatalom a lehető legerélyesebb, leggyorsabb, legkeményebb és leghatározottabb forradalmi rendszabályokat alkalmazza a kadet-kalegyinista ellenforradalommal szemben, akármilyen jelszavakkal és intézményekkel (még ha alkotmányozógyűlési

mandátummal) leplezné is magát ez az ellenforradalom. Minden arra irányuló kísérlet, hogy a Szovjethatalom kezét ebben a harcban megkössék, az ellenforradalom támogatását jelentené.

A megírás ideje: 1917 december 12. (25.)

Megjelent 1917 december 26-án (13-án), a „Pravda" 213. számában.

Újból megjelent az N. Lenin (Vl. Uljanov) „A proletárforradalom és a renegát Kautsky" c. könyvben. „Kommunyiszt" kiadás, Moszkva 1918.

BESZÉD
A VASUTASOK ÉS VASÚTI MŰHELYMUNKÁSOK RENDKÍVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1917 DECEMBER 13-ÁN (26-ÁN)[86]

— Engedjék meg, hogy a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözöljem a kongresszust és kifejezzem azt a reményemet, hogy a vasutasszervezet Oroszország munkásainak és parasztjainak óriási többségével összhangban fog eljárni. Az Októberi Forradalom, amelyet munkások, parasztok és katonák hajtottak végre, kétségtelenül szocialista forradalom. Szembefordult vele minden erejével az egész burzsoázia, és szembefordultak vele az alkalmazottak felső rétegei, amelyek hozzászoktak a régi viszonyokhoz és nem megy a fejükbe, hogy ez a forradalom átalakítja az egész régi rendet. Figyeljék meg, milyen lármás hangon ordítozzák, hogy Oroszország többsége nem ismeri el a Szovjethatalmat. Önök tudják, mit ér ez a lárma. Táviratokkal árasztanak el bennünket, amelyek szerint csapatok vonulnak Petrográd ellen az Októberi Forradalom vívmányainak megdöntésére. Mi ezeket a táviratokat a papírkosárba dobjuk, mert tudjuk, hogy nem sokáig kell várni a cáfolatra. Az első parasztkongresszus csúcsszervei Avkszentyev úrék útján a paraszttömeg nevében azt mondták, hogy ellene vannak az erőszakoskodó rablók hatalmának. Mi pedig azt mondtuk: „csak szitkozódjanak, de majd meglátjuk, mit fognak szólni a parasztok, amikor majd hozzákezdünk elkobozni és odaadni a parasztoknak a földesúri földeket". És mint látják, a Második Parasztkongresszuson a Szovjethatalom győzött. A Második Parasztkongresszuson megválasztott Parasztküldött Tanács között és közöttünk szoros kapcsolat létesült. Velük együtt szerveztük meg a munkások, katonák és parasztok Szovjethatalmát. Egészen biztosan ugyanezt fogjuk tapasz-

talni a vasutasok tömege részéről is. Önök tudják, milyen súlyosan érinti az országot a vasúti közlekedés zilált állapota, amit még növel a főtisztviselői rétegek szabotázsa. Önök tudják, hogy a vasúti közlekedés zilált állapota lehetetlenné teszi a város és falu közötti rendszeres cserét, ami olyannyira szükséges a közellátásügy szabályozása szempontjából. És ahhoz, hogy a vasúti közlekedést szabályozni lehessen, feltétlenül szükségünk van az önök segítségére, elvtársak. Csak az önökkel való közös erőfeszítéssel tudunk úrrá lenni a zűrzavaron, és tudjuk megszilárdítani a munkások, katonák és parasztok hatalmát. A Szovjethatalom csak azért áll fenn, mert a nagy néptömegekre támaszkodik. Mi biztosak vagyunk benne, hogy ez a vasutaskongresszus meg fogja erősíteni a népbiztosok hatalmát egy olyan szervezet létrehozásával, amely segíteni fog minket a békéért és a földért folytatott harcban. Most pedig, elvtársak, befejezem beszédemet azzal, hogy mégegyszer üdvözlöm a kongresszust és eredményes munkát kívánok. (Lenin elvtárs lelkes taps közben elhagyja az üléstermet. A kongresszus általános taps közben díszelnökévé választja.)

„Izvesztyija CIK" 251. sz.
1917 december 14.

BESZÉD A BANKOK ÁLLAMOSÍTÁSÁRÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN, 1917 DECEMBER 14-ÉN (27-ÉN)

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

Az előző szónok ijesztgetni próbált minket, hogy a biztos pusztulás felé, elkerülhetetlen szakadék felé haladunk. De ezek az ijesztgetések nem újak számunkra. Ugyanaz az ujság, amely a szónok frakciójának véleményét juttatja kifejezésre — a „Novaja Zsizny" —, az októberi napok előtt azt írta, hogy forradalmunk semmi egyebet nem hozhat, mint pogromokat és anarchikus lázadásokat. Ezért az olyan beszédek, hogy helytelen úton haladunk, a burzsoá gondolkodásmódot fejezik ki, amellyel még egyes nem érdekelt egyének sem tudnak szakítani... (Közbeszólás az internacionalisták felől: „Demagógia!") Nem, ez nem demagógia, de az, hogy önök állandóan fejszéről beszélnek — ez már igazi demagógia.

A dekrétumban javasolt valamennyi rendszabály[87] nem egyéb, mint az ellenőrzés tényleges biztosítása.

Önök az apparátus bonyolultságáról, kényességéről és a kérdés zavarosságáról beszélnek — mindez elemi igazság, és mindnyájan tudunk róla. Ha ezt az igazságot csak arra használják fel, hogy akadályozzanak vele minden szocialista kezdeményezést, mi azt mondjuk, hogy az, aki erre az útra tér — demagóg, mégpedig ártalmas demagóg.

Mi hozzá akarunk fogni a páncélszekrények felülvizsgálásához, s akkor tudós szakemberek nevében azt mondják nekünk, hogy okmányokon meg értékpapírokon kívül semmi sincs bennük. Hát akkor mi rossz van abban, ha a nép képviselői átvizsgálják ezeket a páncélszekrényeket?

Ha így van, miért lapulnak meg ugyanezek a kritizáló tudós szakemberek? A Szovjet valamennyi határozatával kapcsolatban kijelentik nekünk, hogy egyetértenek velünk, de csak elvben. Ez a burzsoá értelmiségiek módszere, valamennyi megalkuvó módszere, akik állandó elvi egyetértésükkel és gyakorlati egyet nem értésükkel mindent tönkretesznek.

Ha önök minden dologban olyan bölcsek és tapasztaltak, miért nem segítenek nekünk, miért nem találkozunk nehéz utunkon az önök részéről semmi egyébbel, mint szabotázzsal?

Önök helyes tudományos elméletből indulnak ki, de a mi számunkra az elmélet az általunk vállalt akcióknak a megalapozása, azért, hogy bizonyosak legyünk helyességük felől, nempedig azért, hogy halálos rettegés fogjon el minket. Persze minden kezdet nehéz, és mi gyakran találjuk magunkat szemben kényes dolgokkal, de megbirkóztunk, megbirkózunk és meg fogunk birkózni velük.

Ha a könyv csak arra szolgálna, hogy akadályozzon minket, és örökös félelmet keltsen bennünk azzal szemben, ami új — értéktelen dolog volna.

Az utópista-szocialistákon kívül senki sem állította, hogy lehet győzni ellenállás, proletárdiktatúra és a régi világ vaskézzel való megfékezése nélkül.

Önök elvben ezt a diktatúrát is elfogadták, de amikor ezt a szót orosz nyelvre fordítják és „vaskéznek" nevezik, amikor gyakorlatilag alkalmazzák, önök figyelmeztetnek a dolog kényességére és bonyolultságára.

Önök makacsul vonakodnak felismerni, hogy ez a vaskéz, ugyanakkor, amikor rombol, alkot is. Ha mi az elvről áttérünk a gyakorlatra, ezt kétségtelenül javunkra kell írni.

Az ellenőrzés megvalósítása érdekében mi meghívtuk őket, a bankembereket, és velük együtt dolgoztuk ki a rendszabályokat, amelyekhez hozzá is járultak, hogy teljes ellenőrzés és számadási kötelezettség mellett kölcsönökhöz jussanak. De akadtak a banktisztviselők között olyan emberek, akiknek szívügye a nép érdeke, és azt mondták: „ők becsapnak titeket, siessetek megelőzni bűnös tevékeny-

ségüket, amely egyenesen arra irányul, hogy ártsanak nektek". És mi siettünk.

Mi tudjuk, hogy ez bonyolult rendszabály. Senki sem vállalkozik közülünk keresztülvitelére, még azok sem, akik közgazdasági képzettséggel rendelkeznek. Mi meghívunk majd szakembereket, akik ezzel a dologgal foglalkoznak, de csak akkor, amikor a kulcsok már a kezünkben lesznek. Akkor még a volt milliomosok közül is tudunk majd szerezni tanácsadókat. Aki dolgozni akar — kérem, tessék, csak ne változtasson minden forradalmi kezdeményezést holt betűvé; mi ezt a horgot nem kapjuk be. A proletárdiktatúra szót mi komolyan gondoljuk, és valóra váltjuk.

Mi a bankokkal való megegyezés útján akartunk haladni, mi kölcsönöket adtunk nekik a vállalatok finanszírozására, de ők hallatlan méretű szabotázsba kezdtek, és a gyakorlat rávezetett minket arra, hogy más lépéseket tegyünk ellenőrzésükre.

Egy baloldali eszer elvtárs azt mondta, hogy ők elvben a bankok haladéktalan államosítása mellett fognak szavazni, hogy azután, a legrövidebb időn belül, gyakorlati rendszabályokat dolgozhassunk ki. De ez — tévedés, hiszen a mi tervezetünk elveken kívül semmi egyebet nem tartalmaz. Megtárgyalásuk már a Legfőbb Népgazdasági Tanácsra vár, de ha nem hagyjuk jóvá a dekrétumot azonnal, ez oda vezet, hogy a bankok mindent elkövetnek a gazdaság messzemenő lezüllesztése érdekében.

A dekrétum életbeléptetése halaszthatatlan, máskülönben pusztulásba visz minket a velünk szemben tanusított ellenállás és a szabotázs. (Taps, amely ünneplésbe megy át.)

„Izvesztyija CIK" 253. sz.
1917 december 16.

KENYÉRÉRT ÉS BÉKÉÉRT[88]

Ebben a hónapban valamennyi más politikai kérdés előtt két kérdés lépett az előtérbe: a kenyérkérdés és a béke kérdése!

Az imperialista háború, Anglia és Németország legnagyobb és leggazdagabb bankcégeinek háborúja, az a háború, amely a zsákmány felosztásáért, a kis és gyenge népek kifosztásáért folyik, ez a szörnyű, ez a bűnös háború, amely minden országot tönkretett és minden népet kimerített — ez a háború válaszút elé állítja az emberiséget: vagy feláldozni az egész kultúrát, vagypedig forradalmi úton lerázni a tőkés igát, megszüntetni a burzsoázia uralmát és kivívni a szocialista társadalmat és a tartós **békét.**

Ha nem győz a szocializmus, a kapitalista államok közötti béke csak fegyverszünetet, megszakítást fog jelenteni, felkészülést egy újabb népmészárlásra. Béke és kenyér — ezek a munkások és kizsákmányoltak fő követelései. A háború ezeket a követeléseket a lehető legnagyobb mértékben kiélezte. A háború éhínségbe döntötte a legcivilizáltabb, a legfejlettebb kultúrával rendelkező országokat. Másrészt azonban a háború, mint hatalmas történeti folyamat, hallatlanul meggyorsította a társadalmi fejlődést. Az imperializmussá, azaz monopolkapitalizmussá fejlődött kapitalizmus a háború hatására állammonopolista kapitalizmussá vált. Most elértük a világgazdaság fejlődésének ezt a fokát, és ez a szocializmus közvetlen küszöbe.

Ezért az Oroszországban kitört szocialista forradalom csupán a szocialista világforradalom kezdete. Béke és kenyér, a burzsoázia megdöntése, forradalmi eszközök a

háborúütötte sebek begyógyítására, a szocializmus teljes győzelme — ezek a harc céljai.

Petrográd, 1917 december 14.

Először németül, 1918 májusban, a „Jugend-Internationale" 11. számában jelent meg.
Aláírás: W. Lenin.

Orosz nyelven először 1927-ben, a „Zapiszki Insztituta Lenina" c. könyv II. kötetében jelent meg.

DEKRÉTUM A BANKOK ÁLLAMOSÍTÁSÁNAK ÉLETBELÉPTETÉSÉRŐL ÉS AZ EZZEL KAPCSOLATBAN SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEKRŐL. TERVEZET[89]

A közellátás válságos helyzete, a fenyegető éhínség, amelyet a spekuláció, a tőkések és a hivatalnokok szabotálása, valamint az általános gazdasági bomlás idézett elő, rendkívüli forradalmi intézkedéseket tesz szükségessé az e baj elleni harc érdekében.

Abból a célból, hogy az állam minden polgára, elsősorban pedig valamennyi dolgozó osztály, Munkás-, Katona- és Parasztküldöttjeik Szovjetjei vezetésével, haladéktalanul és minden irányban, semmitől vissza nem riadva és a legforradalmibb módon cselekedve, hozzáfoghasson ehhez a harchoz és az ország gazdasági életének rendes kerékvágásba hozásához, elrendeljük a következőket:

DEKRÉTUM A BANKOK ÁLLAMOSÍTÁSÁNAK ÉLETBELÉPTETÉSÉRŐL ÉS AZ EZZEL KAPCSOLATBAN SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEKRŐL. TERVEZET

1. Minden részvénytársasági vállalatot az állam tulajdonának nyilvánítunk.

2. A részvénytársaságok igazgatósági tagjai és igazgatói, valamint mindazok a részvényesek, akik a gazdag osztályokhoz tartoznak (vagyis 5 000 rubelt meghaladó összvagyonnal vagy havi 500 rubelt meghaladó jövedelemmel rendelkeznek), kötelesek teljes rendben folytatni a vállalatok ügyeinek vezetését, betartani a munkásellenőrzésről szóló törvényt, bemutatni minden részvényt az Állami Banknak és hetenként beszámolni működésükről a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek helyi Szovjetjeinek.

3. Az állami kölcsönöket, a külföldieket és belföldieket, annulláljuk (semmisnek nyilvánítjuk).

4. A kis kötvénytulajdonosoknak, valamint minden kis részvénytulajdonosnak, vagyis azoknak a tulajdonosoknak érdekeit, akik a lakosság dolgozó osztályaihoz tartoznak, teljes mértékben biztosítjuk.

5. Bevezetjük az általános munkakötelezettséget: minden férfi és női állampolgár, 16-tól 55 évig, köteles elvégezni azokat a munkákat, amelyeket a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek helyi Szovjetjei vagy a Szovjethatalom más szervei kijelölnek.

6. Az általános munkakötelezettség életbeléptetésének első lépéseként elrendeljük, hogy a gazdag osztályokhoz tartozó személyek (lásd a 2. pontot) kötelesek fogyasztási vagy költségvetési munkakönyvvel rendelkezni és azt szabályszerűen vezetni, s ezeket a könyveket be kell mutatni a megfelelő munkásszervezeteknek, illetőleg a helyi Szovjeteknek és azok szerveinek, minden egyes vállalt munka elvégzésének hetenkénti bejegyzése céljából.

7. Az élelmiszerek, valamint egyéb szükségleti cikkek helyes nyilvántartása és elosztása érdekében minden állampolgár köteles belépni valamilyen fogyasztási szövetkezetbe. A közellátási hivatalok, ellátási bizottságok és egyéb hasonló szervezetek, valamint a vasúti és közlekedési szakszervezetek, a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek irányításával bevezetik e törvény végrehajtásának ellenőrzését. Különösen a gazdag osztályokhoz tartozó személyek kötelesek elvégezni azokat a munkákat, amelyeket a Szovjetek a fogyasztási szövetkezetek szervezése és ügyvezetése terén rájuk bíznak.

8. A vasúti munkások és alkalmazottak szakszervezetei a szállításnak, különösen az élelmiszerek, a fűtőanyag és más legfontosabb szükségleti cikkek szállításának helyesebb módon való megszervezése céljából kötelesek sürgősen kivételes rendszabályokat kidolgozni és azok megvalósítását azonnal megkezdeni; ennek során mindenekelőtt a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek, továbbá a Szovjetek és a Legfőbb Népgazdasági Tanács által meghatalmazott intézmények megrendeléseit és megbízásait kell figyelembe venniök.

Ugyancsak a vasutas szakszervezetekre hárul az a kötelesség, hogy a helyi Szovjetekkel együttműködve, a legerélyesebben, forradalmi rendszabályok alkalmazásától sem riadva vissza, harcoljanak a batyuzás ellen és irgalmatlanul üldözzenek mindenfajta spekulánst.

9. A munkásszervezetek, az alkalmazottak szakszervezetei és a helyi Szovjetek kötelesek haladéktalanul hozzálátni ahhoz, hogy a bezárt vagy leszerelt vállalatokat, valamint a munkanélkülieket hasznos munkára és a szükséges javak termelésére állítsák át, hogy megrendeléseket, nyersanyagot és fűtőanyagot kutassanak fel. A helyi szakszervezetek és Szovjetek semmiesetre se halogassák ezirányú tevékenységüket, minden felülről jövő külön rendelet bevárása nélkül fogjanak hozzá a falusi és városi termékek cseréjéhez, miközben kötelesek szigorúan alkalmazkodni a Legfőbb Népgazdasági Tanács utasításaihoz és előírásaihoz.

10. A gazdag osztályokhoz tartozó személyek kötelesek minden készpénzüket az Állami Bankban és annak fiókjaiban, valamint a takarékpénztárakban tartani, fogyasztási célokra hetenként legfeljebb 100—125 rubelt (a helyi Szovjetek megállapítása szerint) kaphatnak kézhez, termelési és kereskedelmi célokra pedig csak a munkásellenőrzés szerveinek írásos igazolványai alapján.

E törvényerejű rendelet tényleges életbeléptetésének ellenőrzése céljából külön intézkedés fogja szabályozni a most érvényben levő bankjegyek kicserélését más bankjegyekre, s az állam és a nép ellen elkövetett csalásban bűnösök egész vagyonuk elkobzásával bűnhődnek.

11. Ugyanezen büntetés alá esnek, továbbá börtönnel vagy a frontra és kényszermunkára való küldéssel bűnhődnek mindazok, akik ezt a törvényt megszegik, a szabotálók és a sztrájkoló hivatalnokok, valamint a spekulánsok. A helyi Szovjetek és a hatáskörükbe tartozó intézmények kötelesek sürgősen kidolgozni a legforradalmibb harci rendszabályokat a nép e valódi ellenségei ellen.

12. A szakszervezetek és a dolgozók egyéb szervezetei, a helyi Szovjetekkel együttműködve, a párt- és egyéb szervezetek által ajánlott legmegbízhatóbb személyek részvételével repülő ellenőrző csoportokat szerveznek e tör-

vény életbeléptetésének szemmeltartása, a munka mennyiségének és minőségének ellenőrzése és a törvény megszegőinek vagy kijátszóinak forradalmi törvényszék elé állítása céljából.

Az államosított vállalatok munkásai és alkalmazottai kötelesek megfeszíteni minden erejüket és rendkívüli intézkedéseket tenni a munka szervezésének megjavítása, a fegyelem megszilárdítása és a munka termelékenységének fokozása érdekében. A munkásellenőrzés szerveinek hetenként jelentést kell benyujtaniok a Legfőbb Népgazdasági Tanácsnak arról, hogy mit értek el ebben a tekintetben. A hiányokért és mulasztásokért a bűnösök forradalmi törvényszék előtt felelnek.

A megírás ideje: 1917 december első fele.
Először 1918-ban,
a „Narodnoje Hozjajsztvo" c. folyóirat
11. számában jelent meg.

KÉRDÉSEK A HADSEREG LESZERELÉSE TÁRGYÁBAN ÖSSZEHÍVOTT ÁLTALÁNOS HADSEREGKONGRESSZUS KÜLDÖTTEIHEZ[90]

1) Kis vagy nagy lehetőség van-e arra, hogy a németek a közeljövőben támadásba kezdenek:

a) a téli támadás fizikai és technikai lehetősége szempontjából;

b) a német katonatömegek hangulata szempontjából; meg tudja-e akadályozni, vagy legalábbis el tudja-e odázni ez a hangulat a támadást?

2) Feltételezhető-e, hogy a németek, abban az esetben, ha azonnal megszakítjuk velük a béketárgyalásokat, döntően meg tudnak verni bennünket, ha csapataik azonnal támadásba mennek át? El tudják-e foglalni Petrográdot?

3) Lehet-e tartani attól, hogy a béketárgyalások megszakításának híre a hadseregben anarchikus tömeghangulatot és a frontról való tömeges szökést vált ki, vagypedig biztosak lehetünk-e abban, hogy a hadsereg ilyen hír után is szilárdan tartani fogja a frontot?

4) Ellen tud-e állani hadseregünk harci tekintetben a német támadásnak, ha az január 1-én megkezdődik? Ha nem, mennyi idő mulva tudna hadseregünk ellenállást tanusítani egy német támadással szemben?

5) Vissza tudna-e vonulni hadseregünk gyors német támadás esetén rendben, megtartva a tüzérséget, és ha igen, sokáig lehetne-e ilyen körülmények között feltartóztatni a németek előrenyomulását Oroszország belsejébe?

6) Általános következtetés: arra kell-e törekednünk a hadsereg állapota szempontjából, hogy elhúzzuk a béketárgyalásokat, vagypedig részesítsük előnyben a béketárgyalások forradalmian éles és azonnali megszakítását a németek annexiós politikája miatt, mint határozott, elszánt

átmenetet, amely előkészíti a talajt a forradalmi háború lehetősége számára?

7) Át kell-e térni azonnal a németek annexiós politikája ellen irányuló fokozott agitációra, és a forradalmi háború érdekében folytatott agitációra?

8) Lehetséges-e igen rövid idő alatt (például 5—10 nap alatt) a harcoló hadsereg tetemes csapattesteihez körkérdést intézni, arra számítva, hogy a fentebb feltett kérdésekre formailag megfelelőbb és kimerítő válaszokat kapjunk?

9) Remélhető-e, hogy a németek annexiós politikájának hírére az ukránokkal való viszály enyhülni fog, sőt ezt a civódást az erők baráti tömörülése váltja majd fel, vagypedig az várható, hogy az ukránok a nagyoroszok nehezebb helyzetét a nagyoroszok elleni harcuk fokozására fogják kihasználni?

10) Ha a hadsereg szavazhatna, amellett foglalna-e állást, hogy azonnal kössünk békét annexiós alapon (valamennyi megszállt terület elvesztésével) és Oroszországra nézve igen súlyos gazdasági feltételekkel, vagypedig amellett, hogy feszítsük meg a végsőkig minden erőnket a forradalmi háború érdekében, vagyis amellett, hogy álljunk ellen a németeknek?

A megírás ideje: 1917 december 18-a (31-e) előtt.

Először 1927-ben, a „Zapiszki Insztituta Lenina" c. könyv II. kötetében jelent meg.

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK HATÁROZATI JAVASLATA. TERVEZET[91]

1. Fokozni kell az agitációt a németek annexiós politikája ellen.

2. Pótlólagos anyagi eszközöket kell kiutalni erre az agitációra.

3. A béketárgyalásokat Stockholmba kell áthelyezni.

4. Folytatni kell a béketárgyalásokat, és ellenállást kell tanusítani azoknak a németek részéről tapasztalható siettetésével szemben.

5. Fokozni kell a hadsereg újjászervezésére irányuló rendszabályokat, létszámának egyidejű csökkentésével és védelmi képességének növelésével.

6. Sürgős intézkedéseket kell tenni egy Petrográd irányában való áttörés elhárítására.

7. Propagandát és agitációt kell folytatni a forradalmi háború szükségessége érdekében.

A megírás ideje: 1917 december 18. (31.)

Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK HATÁROZATA A RÁDÁVAL VALÓ TÁRGYALÁSOKRÓL 1917 DECEMBER 19 (1918 JANUÁR 1)

A Népbiztosok Tanácsa, miután meghallgatta Prosjan elvtárs beszámolóját, aki a parasztkongresszus küldötteként megbeszélést folytatott Vinnyicsenkóval, Hrusevszkijjel, Porssal és másokkal, a Ráda hivatalos képviselőivel,

— és miután tekintetbe vette a Ráda e hivatalos képviselőinek azt az elvi nyilatkozatát, hogy hajlandók tárgyalásokat kezdeni a Népbiztosok Tanácsával való megegyezésről azon az alapon, hogy a Népbiztosok Tanácsa elismeri az ukrán népköztársaság függetlenségét, a Ráda pedig elismeri, hogy Kalegyin és cinkosai ellenforradalmárok; —

— továbbá, miután tekintetbe vette, hogy a Népbiztosok Tanácsa mindig és feltétlenül elismerte minden nemzet jogát, közöttük az ukrán nemzetét is, a független állami létre; —

— hogy minden olyan kísérlet, amely arra irányul, hogy elhárítsa a háborút a Rádával, ha a Ráda elismerné, hogy Kalegyin ellenforradalmár, és nem akadályozná az ellene folytatott háborút, feltétlenül kívánatos, —

annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy csak az ukrajnai szegényparasztok, munkások és katonák Szovjetjei tudnak Ukrajnában olyan hatalmat létrehozni, amely mellett a testvéri népek közötti összeütközések lehetetlenek lesznek, —

ugyanakkor azonban célszerűnek tartja, hogy hivatalos tárgyalások induljanak a Rádával azoknak az összeütközéseknek kiküszöbölése céljából, amelyeket a Rádának a közös front és Kalegyin ellenforradalmi felkelése tekin-

tetében folytatott politikája idézett elő, határozatilag kimondja:

Tárgyalásokat kell javasolni a Rádának a megegyezésről az említett elvek alapján, és mint a tárgyalások folytatásának egyik valószínűleg legalkalmasabb pontját, Szmolenszket vagy Vityebszket kell megjelölni.

„Izvesztyija CIK" 257. sz.
1917 december 21.

AKIK MEGRÉMÜLTEK A RÉGI ÖSSZEOMLÁSÁTÓL ÉS AKIK HARCOLNAK AZ ÚJÉRT

„A bolsevikok már két hónapja hatalmon vannak, de amit látunk, az nem szocialista paradicsom, hanem a káosz pokla, polgárháború, még nagyobb gazdasági bomlás." Ezt írják, mondják és gondolják a kapitalisták, tudatos és féligmeddig tudatos híveikkel egyetemben.

A bolsevikok csak két hónapja vannak hatalmon — válaszoljuk mi —, és máris óriási lépést tettünk előre a szocializmus felé. Ezt csak az nem látja, aki nem akarja látni, vagy a történelmi eseményeket nem tudja összefüggésükben értékelni. Nem akarják látni, hogy néhány hét alatt csaknem alapjáig romboltuk le a nem demokratikus intézményeket a hadseregben, a falun és a gyárakban. Márpedig más út a szocializmus felé nincs és nem is lehet, mint az, amely az ilyen romboláson keresztül vezet. Nem akarják látni, hogy néhány hét alatt a külpolitika terén, amely politika arra irányult, hogy elhúzza a háborút és titkos szerződésekkel leplezze a rablást meg a hódítást — az imperialista hazugság helyébe a valóban demokratikus béke valóban forradalmi-demokratikus politikáját állítottuk, s ez a politika már olyan nagy gyakorlati sikerekre vezetett, mint a fegyverszünet és forradalmunk propaganda-erejének százszorosára növelése. Nem akarják látni, hogy kezd megvalósulni a munkásellenőrzés és a bankok államosítása, márpedig éppen ezek az első lépések a szocializmus felé.

Nem tudják felérni ésszel a történelmi távlatokat azok, akikre ránehezedett a kapitalizmus megszokottsága, akiket elkábított a réginek hatalmas összeomlása, csődje, a cárizmus és a burzsoázia évszázados pilléreinek össze-

omlásával és beszakadásával együttjáró robaj, zaj, „káosz" (látszólagos káosz), akik megrémültek attól, hogy az osztályharc végsőkig kiéleződött és polgárháborúba csapott át, amely az egyetlen jogos, az egyetlen igazságos, az egyetlen szent — a szónak nem papi, hanem emberi értelmében véve szent háború, az elnyomottak háborúja az elnyomók ellen, az elnyomók megdöntéséért, a dolgozóknak minden elnyomás alól való felszabadításáért. Alapjában véve mindezeket a földresujtott, elkábult, megrémült burzsoákat, kispolgárokat és „burzsoáziát szolgáló" embereket, gyakran anélkül, hogy maguk is tudnák, az a régi, ostoba, szentimentális, intellektuelekre való sekélyes elképzelés vezérli, hogy „be fogják vezetni a szocializmust", amiről „hallomásból" szereztek tudomást, amikor felcsipegették a szocialista tan egyes töredékeit, és most szajkózzák ennek a tannak tudatlan és félig tájékozott emberek által eltorzított gondolatfoszlányait, s azt a gondolatot, sőt tervet tulajdonítják nekünk, marxistáknak, hogy „be akarjuk vezetni" a szocializmust.

Tőlünk, marxistáktól, az ilyen gondolatok, tervekről nem is szólva, távol állanak. Mi mindig tudtuk, mondtuk és ismételtük, hogy a szocializmust nem lehet „bevezetni", hogy a szocializmus a minden erő megfeszítésével folytatott legélesebb, a vad tombolásig, a kétségbeesésig kiéleződött osztályharc és polgárháború folyamán alakul ki, — hogy a kapitalizmus és a szocializmus között a „szülési fájdalmak" hosszú időszaka van, — hogy az erőszak mindig a régi társadalom bábája szokott lenni, — hogy a burzsoázia és a szocialista társadalom közötti átmeneti időszaknak egy külön állam (vagyis az egy bizonyos osztállyal szemben alkalmazott szervezett erőszak külön rendszere) felel meg, nevezetesen — a proletariátus diktatúrája. Márpedig a diktatúra a fékentartott háború állapotát, a proletárhatalom ellenfelei ellen irányuló harc katonai rendszabályait feltételezi és jelenti. A Kommün a proletariátus diktatúrája volt, és Marx meg Engels azt vetették a Kommün szemére, azt a körülményt tartották bukása egyik okának, hogy a Kommün *nem elég* energikusan használta fel fegyveres erejét a kizsákmányolók ellenállásának elnyomására[93].

Alapjában véve mindez az intellektuel sopánkodás a kapitalisták ellenállásának elnyomása miatt, nem egyéb, mint, „udvariasan" fejezve ki magunkat, a „megegyezések" régi politikájának megnyilvánulása. Ha viszont proletár nyiltsággal fejezzük ki magunkat, azt kell mondanunk: folytatódó megalázkodás a pénzeszsák előtt — ez a lényege a burzsoáziával szemben, a szabotálókkal szemben, az ellenforradalmárokkal szemben (sajnos még nagyon kis mértékben és erélytelenül) alkalmazott mostani, munkáserőszak miatti sopánkodásoknak. „A tőkések ellenállása meg van törve", jelentette be a derék Pesehonov, a megalkuvók sorából való miniszter, 1917 júniusában. Ez a derék ember nem is sejtette, hogy az ellenállást valóban *meg kell törni*, hogy meg *lesz* törve, hogy ez a megtörés az, amit tudományos nyelven proletárdiktatúrának neveznek, hogy egy egész történelmi időszakot jellemez az, hogy elnyomják a kapitalisták ellenállását, tehát az, hogy rendszeres *erőszakot* alkalmaznak egy egész osztállyal (a burzsoáziával) és szekértolóival szemben.

A pénzeszsák kapzsisága, piszkos, gonosz, veszett kapzsisága, tányérnyalóinak rémülete és szolgalelkűsége — ez az igazi szociális alapja annak, hogy most az intellektuelek, a „Recs"-től a „Novaja Zsizny"-ig, jajveszékelésben törnek ki a proletariátus és a forradalmi parasztság részéről alkalmazott erőszak miatt. Ez az objektív jelentősége felhördülésüknek, siránkozó szavaiknak, szinpadias ordítozásuknak a „szabadsággal" (a kapitalistáknak azzal a szabadságával, hogy elnyomhassák a népet) stb. stb. kapcsolatban. Ők „hajlandók" lennének elismerni a szocializmust, ha az emberiség egyszerre, egyetlen hatásos lendülettel átugorhatna a szocializmusba, súrlódások nélkül, harc nélkül, a kizsákmányolók fogcsikorgatása nélkül, a régi megvédelmezésére vagy a régihez kerülő úton, suttyomban való visszatérésre irányuló különféle kísérletek nélkül, a forradalmi-proletár erőszaknak az ilyen kísérletekre adott egyre újabb „válaszai" nélkül. A burzsoáziának ezek az intellektuel tányérnyalói „hajlandók", mint egy ismert német közmondás tartja, megmosni az irhát, feltéve, hogy az irha az egész idő alatt száraz marad.

Amikor a burzsoázia és a burzsoázia kiszolgálásához hozzászokott hivatalnokok, alkalmazottak, orvosok, mérnökök stb. a legszélsőségesebb ellenállásra ragadtatják magukat, ez rémületbe ejti a derék intellektueleket. Remegnek a félelemtől és még rikácsolóbb hangon üvöltözik, hogy vissza kell térni a „megegyezések" politikájához. Bennünket azonban, mint az elnyomott osztály minden őszinte barátját, a kizsákmányolók szélsőséges ellenállása csak örömmel tölthet el, mert a proletariátus megizmosodását, a hatalomra való megérését nem rábeszélésektől és szívhez szóló szavaktól, nem a kenetteljes prédikációk és tanulságos szavalatok iskolájától várjuk, hanem az élet iskolájától, a harc iskolájától. A proletariátusnak ahhoz, hogy uralkodó osztállyá legyen és véglegesen legyőzze a burzsoáziát, meg kell ezt *tanulnia*, mert nem akaszthatja le egyszeriben a szegről ezt a tudást. Márpedig tanulni a harcban kell. Csak a komoly, szívós, elkeseredett harc tanít. Minél szélsőségesebb a kizsákmányolók ellenállása, annál erélyesebben, keményebben, kíméletlenebbül és sikeresebben fogják elnyomni a kizsákmányoltak. Minél változatosabb kísérleteket és sikertelen erőfeszítéseket tesznek a kizsákmányolók arra, hogy megvédelmezzék a régit, annál gyorsabban tanulja meg a proletariátus, hogyan kell kiűzni osztályellenségeit utolsó zugaikból, hogyan kell aláásni uralmuk gyökereit, hogyan kell megsemmisíteni magát azt a talajt, amelyen a bérrabszolgaság, a tömegnyomor, a pénzeszsák nyerészkedése és arcátlansága felburjánozhatott (és szükségszerűen fel is burjánzott).

A burzsoázia és tányérnyalói részéről megnyilvánuló ellenállás növekedésének arányában nő a proletariátus és a hozzá csatlakozott parasztság ereje. A kizsákmányoltak olyan mértékben erősödnek, izmosodnak, fejlődnek, tanulnak, rázzák le magukról a bérrabszolgaság „ősi Ádámját", ahogy nő ellenségeiknek — a kizsákmányolóknak ellenállása. A győzelem a kizsákmányoltak oldalán lesz, mert az ő oldalukon van az élet, az ő oldalukon van a számbeli erő, a tömegek ereje, minden önfeláldozó, eszmétől áthatott, becsületes, előretörő, az új építése felé tartó ember kimeríthetetlen erőforrása, az úgynevezett „egyszerű népnek",

a munkásoknak és parasztoknak egész óriási energiakészlete és minden tehetsége. Övék lesz a győzelem.

A megírás ideje: 1917 december 25—28.
(1918 január 7—10.)

Először 1929 január 22-én,
a „Pravda" 18. számában jelent meg.
Aláírás: L e n i n.

HOGYAN SZERVEZZÜK MEG A VERSENYT?

A burzsoá írók egész papírhegyeket írtak és írnak tele, hogy magasztalják a konkurrenciát, az egyéni vállalkozó szellemet és a kapitalisták, meg a kapitalista rend egyéb nagyszerű erényeit és gyönyörűségeit. A szocialistáknak bűnül rótták fel, hogy nem akarják megérteni ezeknek a dicső erényeknek jelentőségét és nem akarnak számolni az „emberi természettel". Valójában azonban a kapitalizmus az önálló kisárutermelést, amely mellett a konkurrencia annyira-amennyire még *széles* méretekben kifejleszthette a vállalkozó szellemet, az energiát, a merész kezdeményezést, már réges-régen felcserélte a nagy- és legnagyobbarányú gyári termeléssel, részvénytársasági vállalatokkal, szindikátusokkal és egyéb monopolista szervezetekkel. A konkurrencia az *ilyen* kapitalizmusban azt jelenti, hogy a lakosság *tömegeinek*, óriási többségének, a dolgozók kilencvenkilenc százalékának vállalkozó szellemét, energiáját, merész kezdeményezését brutálisan elnyomják, azt jelenti, hogy a versenyt a pénzügyi szélhámosság, zsarnokság, a társadalmi lajtorja legtetején állók alázatos kiszolgálása váltotta fel.

A szocializmus nemcsak nem fojtja el a versenyt, hanem ellenkezőleg, először teremti meg annak lehetőségét, hogy a versenyt valóban *széles*, valóban *tömeg*méretekben alkalmazzák, hogy valóban a dolgozók többségét vonják be az olyan munkába, ahol megmutathatják, hogy mit tudnak, ahol kifejleszthetik képességeiket, ahol megnyilvánulhatnak azok a tehetségek, amelyek a népben, e frissen buzogó forrásban megvannak, s amelyeket a kapitalizmus ezer meg ezer, millió meg millió esetben eltiport, elnyomott és elfojtott.

(a)

Как организовать соревнование?

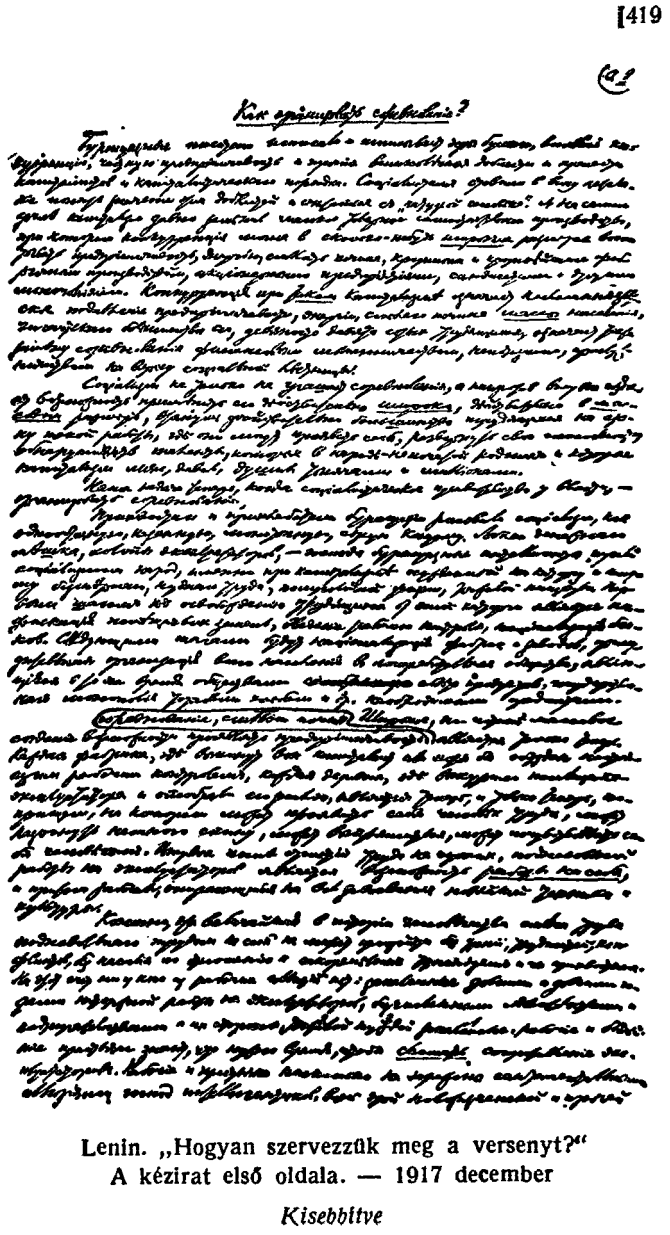

Lenin. „Hogyan szervezzük meg a versenyt?“
A kézirat első oldala. — 1917 december

Kisebbítve

A mi feladatunk most, amikor szocialista kormány van hatalmon, az, hogy megszervezzük a versenyt.

A burzsoázia szekértolói és tányérnyalói a szocializmust úgy ábrázolták, mint valami egyoldalú, rideg, egyhangú, szürke kaszárnyát. A pénzeszsák lakájai, a kizsákmányolók bérencei — a burzsoá intellektuel urak — a szocializmussal „rémítgették" a népet, amelyet éppen a kapitalizmus kárhoztatott kényszermunkára, mértéktelen, egyhangú kaszárnyamunkára, éhségre és nyomasztó szegénységre. Az első lépés ahhoz, hogy a dolgozók ez alól a kényszermunka alól magukat felszabadítsák: a földesúri földek elkobzása, a munkásellenőrzés bevezetése, a bankok államosítása. A további lépések a következők lesznek: a gyárak és üzemek államosítása, az egész lakosságnak olyan fogyasztási szövetkezetekbe való kényszerű beszervezése, amelyek egyidejűleg a termékek értékesítésének szövetkezetei is lesznek, valamint a gabonával és más szükségleti cikkekkel való kereskedelem állami monopóliuma.

Csak most válik lehetővé, hogy a vállalkozószellem, a verseny, a merész kezdeményezés széles, valóban tömegméretekben nyilatkozzék meg. Minden gyár, amely kidobta, vagy legalábbis igazi munkásellenőrzéssel kordába szorította kapitalistáját, minden falu, ahol kifüstölték a kizsákmányoló földesurat és elvették tőle a földet, most és csakis most vált azzá a tevékenységi területté, amelyen a munka embere megmutathatja azt, mi lakozik benne, amikor kissé kiegyenesítheti hátát, felemelheti a fejét, embernek érezheti magát. Évszázadokon át idegennek végzett munka, a kizsákmányolók javára folytatott kényszermunka után először nyílik lehetőség arra, hogy *sajátmagának dolgozzék*, méghozzá úgy dolgozzék, hogy a modern technika és kultúra minden vívmányára támaszkodik.

Persze, ez az emberiség egész történetében legnagyszerűbb változás, amikor a kényszermunkát felváltja a sajátmagunk javára végzett munka, nem mehet végbe surlódások, nehézségek, összeütközések nélkül, anélkül, hogy erőszakot ne alkalmaznánk a megrögzött naplopókkal és azok szekértolóival szemben. E tekintetben

egyetlen munkásnak sincsenek illúziói: a munkások és szegényparasztok, akiket a kizsákmányolóknak hosszúhosszú esztendőkön át végzett kényszermunka, a kizsákmányolók örökös komiszkodásai és szidalmai megedzettek, akiket megedzett a súlyos ínség, tudják, hogy időre van szükség ahhoz, hogy a kizsákmányolók ellenállását *megtörjék*. A munkásokat és parasztokat egyáltalán nem fertőzték meg az intellektuel uraknak, mindezeknek a „Novaja Zsizny" körül csoportosuló és más puhányoknak érzelgős illúziói, akik rekedtre „kiabálták" magukat a kapitalisták ellen, akik „gesztikuláltak", „mennydörögtek" ellenük, hogy azután siránkozva, vert kölyökkutya módjára viselkedjenek, amikor *cselekvésre* került a sor, arra, hogy a fenyegetőzéseket tettekre váltsák s a kapitalisták *megdöntését* a gyakorlatban vigyék keresztül.

Az a nagy változás, amikor a kényszermunkát felváltja az önmagunk számára végzett munka, az óriási, országos méretekben (bizonyos fokig nemzetközi, világméretekben) tervszerűen szervezett munka — a kizsákmányolók ellenállásának elnyomására alkalmazott *„katonai"* rendszabályokon kívül — óriási *szervezeti*, szervezői erőfeszítést követel a proletariátustól és a szegényparasztságtól. A szervezési feladat egyetlen elválaszthatatlan egészbe fonódik össze azzal a feladattal, hogy a tegnapi rabszolgatartókat (a tőkéseket) és lakájfalkájukat — a burzsoá intellektuel urakat — könyörtelenül, katonai eszközökkel elnyomjuk. Mi mindig szervezők és főnökök voltunk, mi parancsokat osztogattunk — így beszélnek és így gondolkodnak a tegnapi rabszolgatartók és az értelmiség soraiból kikerülő cselédeik —, ilyenek is akarunk maradni, eszünk ágában sincs az „egyszerű népre", a munkásokra és parasztokra hallgatni, mi nem fogunk nekik engedelmeskedni, a tudásból fegyvert fogunk kovácsolni annak érdekében, hogy a pénzeszsák megvédje kiváltságait, hogy a tőke megvédje uralmát a nép fölött.

Így beszélnek, gondolkodnak és cselekszenek a burzsoák és a burzsoá intellektuelek. *Haszonleső* szempontból érthető a viselkedésük: a feudális földesurak tányérnyalóinak és kitartottjainak, a papoknak, a törvénycsavaróknak, a Gogolnál szereplő csinovnyikoknak, a

Belinszkijt gyűlölő „intellektueleknek" szintén „nehéz" volt megválniok a jobbágyság rendszerétől. Ámde a kizsákmányolók és intellektuel cselédjeik ügye — reménytelen ügy. Ellenállásukat a munkások és parasztok megtörik — sajnos, még nem elég keményen, határozottan és könyörtelenül — *és végleg le fogják törni.*

„Ők" úgy gondolkodnak, hogy az „egyszerű nép", az „egyszerű" munkások és szegényparasztok nem tudnak majd megbirkózni azzal a hatalmas, a szó világtörténelmi értelmében véve igazán hősies szervezési feladattal, amelyet a szocialista forradalom a dolgozókra hárított. „Nélkülünk nem boldogulnak", vigasztalják magukat azok az intellektuelek, akik megszokták, hogy a kapitalisták és a kapitalista állam kiszolgálói legyenek. Arcátlan számításuk nem válik be: a képzett emberek már most különválnak, átmennek a nép oldalára, a dolgozók oldalára, és segítenek abban, hogy megtörjük a tőke bérenceinek ellenállását. Szervezőtehetség pedig bőven van a parasztság és a munkásosztály soraiban, s ezek a tehetségek csak most kezdenek önmagukra eszmélni, most kezdenek ébredezni, az élő, az alkotó, a nagy munka felé törni, most kezdenek önállóan hozzáfogni a szocialista társadalom építéséhez.

Egyik legfontosabb, ha ugyan nem a legfontosabb feladat ezidőszerint az, hogy a munkásoknak s általában a dolgozóknak és kizsákmányoltaknak ezt az önálló kezdeményezését az alkotó *szervező* munka terén minél nagyobb arányokban kifejlesszük. Ha törik, ha szakad, szét kell zúznunk azt a régi, *ostoba*, barbár, alávaló és szégyenletes előítéletet, hogy az államot kormányozni, a szocialista társadalom szervező építését vezetni csakis az úgynevezett „felső osztályok", csakis a gazdagok vagy azok tudják, akik kijárták a gazdag osztályok iskoláját.

Ez előítélet. A rothadt vaskalaposság, a megcsontosodottság, a szokásokhoz való szolgai ragaszkodás, de még inkább azoknak a kapitalistáknak szennyes kapzsisága tartja fenn, akik érdekelve vannak abban, hogy rabolva kormányozzanak és kormányozva raboljanak. Nem. A munkások egy pillanatra sem felejtik el, hogy szükségük van a tudás hatalmára. Az a nem mindennapi igyekezet, amelyet a munkások a művelődés terén mutatnak, még-

pedig éppen most mutatnak, azt bizonyítja, hogy a proletariátus soraiban e tekintetben nincs és nem is lehet tévelygés. A *szervező*munkával azonban meg tud birkózni az *egyszerű* munkás és paraszt is, aki írni-olvasni tud, akinek van emberismerete, gyakorlati tapasztalata. Ilyen emberek az „egyszerű nép" között, amelyről a burzsoá értelmiségiek fennhéjázóan és megvetően beszélnek, *tömegével* vannak. Az ilyen tehetségeknek még érintetlen és rendkívül bőséges forrása a munkásosztály és a parasztság.

A munkások és parasztok még „bátortalanok", még nem szokták meg, hogy most *ők* az *uralkodó* osztály, még nem elég határozottak. A forradalom nem tudta *egycsapásra* létrehozni ezeket a tulajdonságokat a sok-sok millió emberben, akiket egész életükön át az éhség és nyomor korbácsa kényszerített munkára. Az 1917-es Októberi Forradalomnak azonban éppen abban van az ereje, életrevalósága, legyőzhetetlensége, hogy *felébreszti* e tulajdonságokat, összetör minden régi akadályt, szétzúzza az ósdi bilincseket, egy új élet *önálló* teremtésének útjára vezeti a dolgozókat.

Nyilvántartás és ellenőrzés — ez a *fő* gazdasági feladata minden egyes Munkás-, Katona- és Parasztküldött Szovjetnek, minden egyes fogyasztási szövetkezetnek, minden egyes ellátási szervezetnek vagy bizottságnak, minden egyes üzemi bizottságnak, vagy általában munkásellenőrzési szervnek.

A harc az ellen a régi szokás ellen, mely a munka mértékét, a termelési eszközöket a rab ember szempontjából nézi: hogyan lehetne lerázni a fölös terhet, hogyan lehetne a *burzsoáziától* legalább egy falatot kicsikarni — ez a harc elkerülhetetlen. Az élenjáró, öntudatos munkások már megkezdték ezt a harcot és határozottan szembeszálltak azokkal a gyári újoncokkal, akik különösen a háború alatt nagyon megszaporodtak, és akik most a *nép* gyárával, a nép tulajdonába átment gyárral szemben továbbra is úgy akarnának viselkedni, mint régen, amikor egyetlen gondjuk az volt: „minél nagyobb falatot kicsikarni s azután továbbállni". E harcban a parasztságnak és a dolgozó tömegeknek minden öntudatos, becsületes, gondolkodó eleme az élenjáró munkások oldalán sorakozik fel.

A nyilvántartás és az ellenőrzés, *ha* azt a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei, mint legfelsőbb államhatalom gyakorolják, vagy ha *ennek* a hatalomnak az utasítására, megbízásából gyakorolják azt — a mindenre kiterjedő, általános, egyetemes nyilvántartás és ellenőrzés, a munka mennyiségének és a termékek elosztásának nyilvántartása és ellenőrzése —, ebben van a szocialista átalakulás *lényege*, ha egyszer a proletariátus politikai uralmát megteremtettük és biztosítottuk.

A nyilvántartás és az ellenőrzés, amely a szocializmusba való átmenethez szükséges, csakis tömegméretű lehet. Csakis a forradalmi munkások és parasztok *tömegeinek* önkéntes és lelkiismeretes, forradalmi lelkesedéssel teljesített közreműködése *a gazdagok, tolvajok, naplopók és garázda elemek* nyilvántartásában és ellenőrzésében, csakis ez az, ami le tudja győzni az átkozott kapitalista társadalom e maradványait, az emberiségnek ezt a söpredékét, e reménytelenül megrothadt és elzüllött elemeket, ezt a járványos nyavalyát, pestist, fekélyt, amit a szocializmusra a kapitalizmus hagyott örökségül.

Munkások és parasztok, dolgozók és kizsákmányoltak! A föld, a bankok, a gyárak, az üzemek az egész nép tulajdonába mentek át! Lássatok hozzá *magatok* a javak termelésének és elosztásának nyilvántartásához és ellenőrzéséhez — ez és *csakis* ez az út vezet a szocializmus győzelméhez, ez a szocializmus győzelmének záloga a mindenféle kizsákmányolás, mindenféle ínség és szükség fölötti győzelem záloga! Mert Oroszországban mindenkire jut elég kenyér, vas, fa, gyapjú, gyapot és len, csak osszuk el helyesen a munkát és a termékeket, csak valósítsuk meg azt, hogy az egész nép ellenőrizze *szakszerűen, gyakorlatilag* ezt az elosztást, csak győzzük le *nem csupán* a politikában, hanem a *mindennapi gazdasági* életben is a nép ellenségeit: a gazdagokat és tányérnyalóikat, azután a tolvajokat, naplopókat és garázda elemeket.

Nincs kegyelem a nép ez ellenségei, a szocializmus ellenségei, a dolgozók ellenségei számára! Élethalálharc a gazdagok és tányérnyalóik, a burzsoá intellektuelek ellen; harc a tolvajok, naplopók és garázda elemek ellen. Ezek egytől-egyig édestestvérek, a kapitalizmus szülöttei,

annak az úri és burzsoá társadalomnak a gyermekei, amelyben egy elenyésző kis csoport rabolta a népet és csúfot űzött a népből, amelyben az ínség és nyomor ezreket meg ezreket kergetett a züllés, a korrupció, a bűnözés útjára, olyannyira, hogy még emberi mivoltukról is megfeledkeztek, annak a társadalomnak a gyermekei, ahol a dolgozókban szükségképpen kifejlődött az a törekvés, hogy akár csalással is, de kibújjanak a kizsákmányolás alól, akár egy pillanatra is, de meneküljenek, szabaduljanak az útált munkától, bármilyen úton-módon, bármi áron, legalább egy darab kenyeret csikarjanak ki, hogy ne éhezzenek, hogy se nekik, se családjuknak ne korogjon a gyomra.

A gazdagok és a tolvajok — ez ugyanannak az éremnek két oldala, ez a kapitalizmus által hízlalt *élősdieknek* két fő fajtája, ezek a szocializmus fő ellenségei, ezeket az ellenségeket az egész lakosság különleges felügyelete alá kell helyezni, s ha a szocialista társadalom szabályait és törvényeit a legkisebb mértékben is megszegik, könyörtelenül végezni kell velük. Minden gyengeség, minden ingadozás, minden érzelgősség e tekintetben, a legnagyobb bűn volna a szocializmussal szemben.

Hogy a szocialista társadalmat megóvhassuk ezektől az élősdiektől, meg kell szerveznünk a végzett munka mennyiségének, a javak termelésének és elosztásának az egész népre kiterjedő, a munkások és parasztok milliói meg milliói által önkéntesen, erélyesen és forradalmi lelkesedéssel támogatott nyilvántartását és ellenőrzését. Ahhoz pedig, hogy megszervezhessük ezt a nyilvántartást és ellenőrzést, amely minden becsületes, értelmes, rátermett munkás és paraszt számára *teljesen hozzáférhető*, és egyáltalán nem múlja felül erejüket, az kell, hogy felszínre hozzuk a munkások és parasztok közül, az ő saját soraikból kikerülő szervezőtehetségeket, az kell, hogy buzdítsuk őket — és szervezzük meg országos méretekben —, hogy lépjenek *versenyre* és mutassák meg, ki ér el nagyobb szervezői sikereket, az kell, hogy a munkások és parasztok világosan megértsék, mi a különbség a képzett ember szükséges tanácsa és az „egyszerű" munkásnak és parasztnak a „képzettek" soraiban olyannyira elterjedt *lomposság* fölötti ellenőrzése között.

Ez a lomposság, hanyagság, gondatlanság, pontatlanság, ideges kapkodás, a hajlamosság arra, hogy a cselekvést vitákkal, a munkát beszélgetésekkel helyettesítsék, a hajlamosság arra, hogy a világon mindenhez hozzáfogjanak és semmit be ne fejezzenek — a „képzett embereknek" egyik olyan sajátsága, amely egyáltalán nem gonosz természetükből, még kevésbbé rosszakaratból fakad, hanem életszokásaikból, munkakörülményeikből, a túlfeszített munkából, a szellemi és fizikai munka természetellenes különválasztásából stb. stb. következik.

Forradalmunk hibái, hiányosságai, balfogásai között nem csekély szerepe van azoknak a hibáknak stb., amelyek a sorainkban levő értelmiségiek e sajnálatos — de a jelenlegi pillanatban elkerülhetetlen — sajátságaiból és abból következnek, hogy a *munkások nem* ellenőrzik kellően az értelmiségiek *szervezői* munkáját.

A munkások és parasztok még „bátortalanok", ettől meg kell szabadulniok és *kétségtelenül* meg is fognak szabadulni. Nem lehetünk meg a képzett emberek, az értelmiségiek, a szakemberek tanácsa, útmutatása nélkül. Minden csak valamelyest is értelmes munkás és paraszt nagyon jól megérti ezt, és a sorainkban levő értelmiségiek nem panaszkodhatnak, hogy a munkások és parasztok részéről hiányzik irányukban a figyelem és elvtársi megbecsülés. Más dolog azonban a tanács és az útmutatás, és más dolog a *gyakorlati* nyilvántartás és ellenőrzés megszervezése. Az értelmiségiek lépten-nyomon nagyszerűbbnél nagyszerűbb tanácsokat és útmutatásokat adnak, de amikor arra kerül a sor, hogy ezeket a tanácsokat és útmutatásokat *átvigyék* az életbe, hogy a *gyakorlatban ellenőrizzék* a szó tettéváltását, akkor a nevetségességgel, az *ostobasággal*, a szégyenletes „ügyefogyottsággal" határos tehetetlenséget árulnak el.

Ebben a tekintetben a „népből", a munkások és dolgozó parasztok soraiból kikerülő gyakorlati szervezők segítsége és *vezetőszerepe nélkül* semmiképpen sem lehetünk meg. „Nem az istenek égetik a fazekakat" — ezt az igazságot a munkásoknak és parasztoknak erősen emlékezetükbe kell vésniök. Meg kell érteniök, hogy most minden a *gyakorlaton* múlik, hogy elérkezett az a törté-

nelmi pillanat, amikor az elmélet gyakorlatba csap át, amikor a gyakorlat megeleveníti az elméletet, a gyakorlat kijavítja, a gyakorlat ellenőrzi az elméletet, amikor különösképpen beigazolódnak Marx szavai: „a gyakorlati mozgalom egyetlen lépése többet ér, mint tucatnyi program"[93] — minden lépés, amely a gyakorlatban ténylegesen kordába szorítja, megfékezi, teljes nyilvántartás és felügyelet alá helyezi a gazdagokat és tolvajokat, fontosabb a szocializmusról való tucatnyi pompás elmélkedésnél. Mert „szürke minden elmélet, barátom, de zöld az élet aranyfája".

Meg kell szervezni a munkások és parasztok soraiból kikerülő gyakorlati szervezők egymásközti versenyét. Harcolni kell az ellen, hogy mindent egy kaptafára húzzunk, és harcolni kell minden olyan kísérlet ellen, amely felülről akar egyformaságot bevezetni, amire az értelmiségiek annyira hajlamosak. A demokratikus és szocialista centralizmussal sem az egykaptafára-húzás, sem a felülről bevezetett egyformaság nem fér össze. Az egységet az alapvető, a fontos, a lényeges kérdésekben nemcsak nem zavarja, hanem biztosítja a *változatosság* a részletekben, a helyi sajátosságokban, az ügyek *kezelésének* módszereiben, az ellenőrzés megvalósításának *módjaiban*, az élősdiek (a gazdagok, meg a tolvajok és az intelligencia soraiban fellelhető hanyag és hisztérikus emberek stb. stb.) felszámolásának és ártalmatlanná tételének *útjaiban*.

A Párizsi Kommün nagyszerű példát mutatott arra, hogyan kell egybekapcsolni a kezdeményezést, az önállóságot, a mozgási szabadságot, az alulról jövő lendület erejét — és az önkéntes, sablóntól mentes centralizmust. A mi Szovjetjeink ugyanazon az úton haladnak. De még „bátortalanok", még nem bontakoztak ki, még nem „dolgozták be" magukat a szocialista rend megteremtéséhez vezető új, nagy, alkotó munkába. A Szovjeteknek merészebben, kezdeményezőbben kell dologhoz látniok. Arra van szükség, hogy minden egyes „kommúna" — bármely gyár, bármely falu, bármely fogyasztási szövetkezet, bármely közellátási bizottság — egymással *versenyezve* lépjen fel, mint a munka és a termékelosztás nyilvántartásának és ellenőrzésének gyakorlati szervezője. Ennek a nyilvántartás-

nak és ellenőrzésnek programja egyszerű, világos, mindenki számára érthető: hogy mindenkinek legyen kenyere, hogy mindenki jó lábbeliben járjon és ne legyen rongyos a ruhája, hogy mindenkinek meleg hajléka legyen, hogy mindenki lelkiismeretesen dolgozzék, és hogy egyetlen tolvaj se (köztük a munkakerülő se) sétáljon szabadon, hanem börtönben üljön, vagypedig a legsúlyosabb természetű kényszermunkával töltse le büntetését, hogy minden gazdagnak, aki megszegi a szocializmus szabályait és törvényeit, ugyanaz legyen a sorsa, mint a tolvajoknak, mert méltán illeti meg ugyanaz a sors. „Aki nem dolgozik, ne is egyék" — ez a szocializmus *gyakorlati* parancsolata. Ezt kell a *gyakorlatban* megvalósítani. Ilyen *gyakorlati* sikerekkel büszkélkedjenek „kommúnáink", a munkások és parasztok közül kikerülő szervezőink, de még inkább az értelmiségiek közül kikerülők (annál is *inkább*, mert *túlságosan* megszokták, a *kelleténél jobban* megszokták azt, hogy általános útmutatásaikkal és határozati javaslataikkal büszkélkedjenek).

Maguk a kommúnák, a falu és a város kis sejtjei, dolgozzák ki és próbálják ki a gyakorlatban a gazdagok, tolvajok és munkakerülők gyakorlati nyilvántartásának és ellenőrzésének ezer meg ezer formáját és módozatát. A változatosság e téren az életrevalóság biztosítéka, a siker záloga, hogy elérjük a közös egységes célt: az orosz föld *megtisztítása* minden kártékony féregtől, a bolháktól — a tolvajoktól, a poloskáktól — a gazdagoktól és egyebektől. Az egyik helyen börtönbe dugnak majd egy rakás gazdagot, egy tucat tolvajt, féltucat munkást, aki kibújik a munka alól (olyan botrányos módon, mint Petrográdban sok szedő, különösen a pártnyomdákban). Más helyen arra fogják kényszeríteni őket, hogy az árnyékszékeket tisztogassák. A harmadik helyen büntetésük kitöltése után sárga lapot kapnak, hogy megjavulásukig az egész nép szeme előtt legyenek, mint *ártalmas* emberek. A negyedik helyen megtizedelik a munkakerülőket, ott a helyszínen. Az ötödiken — különböző eszközök kombinációját találják majd ki, például a megjavítható elemeket a gazdagok, a burzsoá értelmiségiek, tolvajok és garázdálkodók közül feltételesen szabadlábra helyezik, hogy ezzel érjék el gyors megjavulásukat.

Minél változatosabbak lesznek a módszerek, annál jobbak, annál gazdagabbak lesznek tapasztalataink, annál biztosabb és gyorsabb lesz a szocializmus sikere, annál könnyebben alakítja ki a gyakorlat — mert hiszen csak a gyakorlat tudja kialakítani — a harc *legjobb* módszereit és eszközeit.

Melyik kommúnában, melyik nagyvárosi negyedben, melyik gyárban, melyik faluban *nincsenek* éhezők, *nincsenek* munkanélküliek, *nincsenek* gazdag lebzselők, *nincsenek* gaz burzsoá lakájok, szabotálók, akik értelmiségieknek nevezik magukat? hol tettek többet a munka termelékenységének fokozására? hol tettek többet annak érdekében, hogy a szegények számára új, jó házakat építsenek, hogy a gazdagok házaiban helyezzék el őket, hogy minden szegény család gyermekét rendszeresen egy-egy üveg tejjel lássák el? — e kérdések körül kell kibontakoznia a kommúnák, községek, fogyasztási és termelőszövetkezetek és társulatok, Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei közötti *versenynek*. Ebben a munkában kell a *gyakorlat* során kiválniok és felemelkedniök, az országos kormányzatban való részvételig, a *szervező tehetségeknek*. Ilyenek nagy számmal vannak a nép soraiban. Csak el vannak nyomva. Segíteni kell őket abban, hogy kifejlődjenek. Ők *és csakis ők* azok, akik a tömegek támogatásával megmenthetik Oroszországot és megmenthetik a szocializmus ügyét.

A megírás ideje: 1917 december 25—28.
(1918 január 7—10.)

Először 1929 január 20-án,
a „Pravda" 17. számában jelent meg.
Aláírás: V. Lenin.

RENDELET A FOGYASZTÁSI KOMMÚNÁKRÓL. TERVEZET[94]

A háború, amelyet a kapitalisták között rablózsákmányuk felosztása miatt folyó harc idézett elő, hallatlan gazdasági bomlásra vezetett. A bűnös spekuláció és nyerészkedés, ami különösen a gazdag osztályok körében tapasztalható, még jobban fokozta ezt a bomlást, kínzó éhínségre vezetett, és az emberek százezreinek meg millióinak munkanélküliségét vonta maga után. Az éhezők megsegítése és a spekulánsok elleni kíméletlen harc érdekében rendkívüli intézkedésekre van szükség, s ez arra indítja a munkás- és parasztkormányt, hogy az Oroszországi Köztársaság törvényeként a következő szabályokat írja elő:

Az állam minden polgárának egy helyi (falusi, járási, lakótelepi, a város bizonyos részét, az utca egy részét stb. egyesítő) fogyasztási szövetkezethez kell tartoznia.

A családok fogyasztási szövetkezetekbe való csoportosulása meg van engedve, csupán azzal a korlátozással, hogy az egyes szövetkezetekhez tartozó családok legalább $^2/_3$ részének a nem-gazdag osztályokhoz (vagyis munkásokhoz, bérmunkásokat egyáltalán nem alkalmazó parasztokhoz stb.) kell tartoznia.

Minden fogyasztási szövetkezet a termékek bevásárlásán és elosztásán kívül a helyi termékek értékesítésének ügyét is intézni fogja. A fogyasztási szövetkezetek igazgatóságai *közelláti bizottságokat* alkotnak, s a megfelelő közellátási bizottságok írásos igazolványa nélkül a termékek semmiféle szállítása sincs megengedve.

A meglevő fogyasztási szövetkezetek államosításra kerülnek és kötelesek felvenni tagjaik közé az illető helynek kivétel nélkül minden lakosát.

Magánszemélyek termékeket nemcsak a helyi, hanem a központi lerakatokban is vásárolhatnak, de csakis a helyi fogyasztási szövetkezet könyveibe való bejegyzéssel.

A termékeknek a közellátási bizottságok igazolványa nélküli szállítását és adásvételét a bűnös egész vagyonának elkobzásával, legalább félévi börtönnel és kényszermunkára küldéssel kell büntetni.

A termékek szállítására és adásvételére feljogosító igazolványokat két példányban kell kiállítani, a megfelelő közellátási bizottság legalább három vezetőségi tagjával kell aláíratni, és egy példányt a vezetőség iratai között meg kell őrizni.

Minden igazolványon fel kell tüntetni, hogy melyik fogyasztási szövetkezetből küldik a terméket és melyikben kell átvenni.

A távíróhivatalok soronkívül továbbítják a közellátási bizottságok táviratait.

Minden közellátási bizottság a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek helyi Szovjetjeinek ellenőrzése alatt és azok utasításai alapján működik.

Saját fogyasztási szövetkezete útján mindenkinek szabad beszerezni bármilyen terméket, minden korlátozás nélkül; ez nem vonatkozik azokra a korlátozó szabályokra, amelyeket esetleg a külföldi termékek behozatalára fel fognak állítani.

Az eladás céljából előállított termékeket mindenki köteles beszolgáltatni a helyi közellátási bizottságnak, szabad áron, azoknak az eseteknek kivételével, amikor a törvény rögzített árakat állapít meg. A termékek ellenértékeként járó pénzösszeget a Népbank helyi (falusi, járási, városi, gyári stb.) fiókjában a tulajdonos folyószámlájára vezetik rá.

A Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek minden Szovjetje köteles ellenőr-, felügyelő- és instruktorcsoportokat alakítani, a lakosságnak a fogyasztási szövetkezetek (közellátási bizottságok) megszervezésében való támogatása és számvitelük, valamint egész ügyvitelük ellenőrzése céljából.

A közellátási bizottságok számvitelére és levelezésére vonatkozóan külön jelennek majd meg utasítások.

A megírás ideje: 1917 december 25—28.
(1918 január 7—10.)

Először 1929 január 22-én,
az „Izvesztyija CIK"
18. számában jelent meg.

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK 1917 DECEMBER 30-I (1918 JANUÁR 12-I) HATÁROZATA AZZAL A VÁLASSZAL KAPCSOLATBAN, AMELYET A RÁDA A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK ADOTT

A Népbiztosok Tanácsa megállapítja, hogy a Ráda válasza annyira határozatlan és kitérő, hogy az a gúnyolódással határos. A Rádával való nézeteltérések fő forrása az a körülmény volt, amelyre a Népbiztosok Tanácsa világosan rámutatott a béketárgyalások felajánlásával kapcsolatban a Rádához intézett első felhívásában*. Nevezetesen, ebben a felhívásban azt mondtuk, hogy a kalegyinisták közvetlen vagy közvetett támogatása a Ráda részéről, számunkra feltétlenül okot szolgáltat a Ráda elleni hadműveletekre. Kalegyin körül a földbirtokosoknak és a burzsoáziának Oroszország minden sarkából összeverődött ellenforradalmi elemei csoportosulnak. A parasztok többsége, sőt még a donvidéki dolgozó kozákság többsége is, szemlátomást Kalegyin ellen foglal állást. Az, hogy Oroszország lakosságának többsége és elsősorban valamennyi nemzet dolgozó tömegei elismerték a Szovjethatalmat, mindenki számára nyilvánvaló tény. Magában Ukrajnában az ukrán dolgozó osztályok forradalmi mozgalma annak érdekében, hogy a hatalom teljesen a Szovjetek kezébe menjen át, egyre nagyobb méreteket ölt, és minden jel arra mutat, hogy a legközelebbi jövőben győzelmet arat az ukrán burzsoázián.

A Ráda kitérő válasza arra a kérdésre, hogy be fogja-e szüntetni a kalegyinisták közvetlen és közvetett támogatását, meghiúsítja az általunk kezdeményezett béketárgyalásokat, és teljes mértékben a Rádára hárítja a felelősséget azért, hogy folytatódik a polgárháború, amelyet a külön-

* Lásd ebben a kötetben 372—374. old. — *Szerk.*

böző nemzetek burzsoá osztályai kezdtek és amely teljesen reménytelen, mert a munkások, a parasztok és a hadsereg túlnyomó többsége határozottan a szocialista szovjet köztársaságért száll síkra.

Az ukránok nemzeti követeléseit, népi köztársaságuk önállóságát és annak föderációs kapcsolatok követeléséhez való jogát viszont a Népbiztosok Tanácsa teljes mértékben elismeri, és ezek semmiféle vitára sem szolgáltatnak okot.

„Izvesztyija CIK" 264. sz.
1917 december 31.

BESZÉD A SZOCIALISTA HADSEREG ELSŐ MENETALAKULATAINAK BÚCSÚZTATÁSA ALKALMÁBÓL, 1918 JANUÁR 1-ÉN (14-ÉN)[95]

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Elvtársak, üdvözlöm a ti személyetekben az orosz proletariátusnak azt az eltökéltségét, hogy harcolni fog az orosz forradalom diadaláért, az orosz forradalom fennköltjelszavainak diadalmaskodásáért nemcsak a mi földünkön, hanem az egész világ népeinek soraiban is. Üdvözlöm a ti személyetekben a szocialista hadseregnek azokat az első hős önkénteseit, akik meg fogják teremteni az erős forradalmi hadsereget. Ennek a hadseregnek a hivatása, hogy megoltalmazza a forradalom vívmányait, népi hatalmunkat, a Katona-, Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, az egész új, igazán demokratikus rendet a nép valamennyi ellenségével szemben, akik most minden eszközt igénybe vesznek, hogy megássák a forradalom sírját. Ezek az ellenségek — az egész világ kapitalistái, akik most hadjáratot szerveznek az orosz forradalom ellen, amely minden dolgozónak meghozza a felszabadulást. Meg kell mutatnunk, hogy olyan erő vagyunk, amely le tud győzni a világforradalom útjában álló minden akadályt. Azok az elvtársak, akik a lövészárkokba indulnak, támogassák a gyengéket, erősítsék az ingadozókat és lelkesítsék személyes példamutatásukkal a fáradtakat. Már ébredeznek a népek, már hallják forradalmunk lelkes hívó szavát, és rövidesen nem leszünk egyedül, hadseregünkbe özönleni fognak más országok proletár erői. (Lenin elvtárs szavait éljenzés és sokáig nem szűnő taps követte... A szocialista hadsereg önkéntesei az „Internacionálét" énekelve az autóig kísérték Lenin elvtársat.)

„Pravda" 3. sz. (estl kiadás), 1918 január 17. (4.)

BESZÉLGETÉS KÖZVETLEN VONALON[96]

1

1918 január 2 (15)

— A készülékné! Lenin. Csak most kaptam meg külön levelét. Sztálin nincs itt és még nem tudtam neki megmutatni. Terve szerintem vitatható. Csak nem lehetne-e elhalasztani valamennyire végleges keresztülvitelét, és végleges döntést itt, a Központi Végrehajtó Bizottság külön ülése után hozni? Mihelyt Sztálin visszatér, neki is megmutatom a levelet. *Lenin.*

— Mielőtt kérdésére válaszolnék, előbb tanácskozni szeretnék Sztálinnal. Ma elutazik önhöz a harkovi ukrán Központi Végrehajtó Bizottság küldöttsége, amely biztosított engem, hogy a kievi Ráda féllábbal a sírban van. *Lenin.*

2

1918 január 5 (18)

Éppen most érkezett meg Sztálin, megtárgyaljuk a dolgot és azonnal közös választ adunk önnek.

Lenin

3

Adják át Trockijnak. Kérje, hogy tűzzenek ki szünetet, és utazzon Petrográdba. *Lenin. Sztálin.*

Először 1929-ben,
a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat
5. számában jelent meg.

A DOLGOZÓ ÉS KIZSÁKMÁNYOLT NÉP JOGAINAK KINYILATKOZTATÁSA[97]

Az Alkotmányozó Gyűlés határozatilag kimondja:

I. 1. Oroszország a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Köztársasága. Minden központi és helyi hatalom ezeké a Szovjeteké.

2. Az Oroszországi Szovjet Köztársaság szabad nemzetek szabad szövetségének alapján, mint a nemzeti Szovjet Köztársaságok föderációja alakul meg.

II. Az Alkotmányozó Gyűlés, amikor alapvető feladatául tűzi ki az ember ember által való mindennemű kizsákmányolásának megszüntetését, a társadalom osztályokra tagozódásának teljes kiküszöbölését, a kizsákmányolók ellenállásának kíméletlen elnyomását, a társadalom szocialista szervezetének és a szocializmus győzelmének valóra váltását valamennyi országban, határozatilag kimondja:

1. A föld magántulajdona megszűnik. Az egész föld valamennyi épülettel, gazdasági felszereléssel és a mezőgazdasági termelés egyéb tartozékaival együtt, az egész dolgozó nép tulajdona.

2. Az Alkotmányozó Gyűlés megerősíti a munkásellenőrzésről és a Legfőbb Népgazdasági Tanácsról szóló szovjet törvényt abból a célból, hogy biztosítsa a dolgozó nép uralmát a kizsákmányolókon és mint első lépést ahhoz, hogy a gyárak és üzemek, bányák, vasutak és egyéb termelési és közlekedési eszközök teljes egészükben a munkás-paraszt állam tulajdonába menjenek át.

3. Az Alkotmányozó Gyűlés megerősíti valamennyi bank átmenetét a munkás-paraszt állam tulajdonába, mint

(1

Декларация прав трудящегося и эксплуатируемого народа

Учред. Собрание постановляет:

I 1. Р. ... объявляется ... государственная Со... Работ., Солдатских и Крестьянских Депутатов. Все власть в центре и на местах принадлежит этим Советам.

2. Советам рабочих, солдатских и крестьянских депутатов, ... Советам ...

I. Стремясь свергнуть эксплуатацию ... Советы ... власть ... Учред. Собрание постановляет:

1. Частная собственность на землю ... право ... земель, ... и ... имущество ... отменяется.

Lenin. „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatása". A kézirat első oldala. — 1918 január

Kisebbítve

egyik feltételét annak, hogy a dolgozó tömegek felszabaduljanak a tőke igája alól.

4. A társadalom élősdi rétegeinek felszámolása céljából az Alkotmányozó Gyűlés bevezeti az általános munkakötelezettséget.

5. Az Alkotmányozó Gyűlés annak érdekében, hogy a hatalom teljességét biztosítsa a dolgozó tömegek számára, és kiküszöbölje a kizsákmányolók uralma visszaállításának minden lehetőségét, elrendeli a dolgozók felfegyverzését, a munkások és parasztok szocialista vörös hadseregének megalakítását és a vagyonos osztályok teljes lefegyverzését.

III. 1. Az Alkotmányozó Gyűlés, amikor annak a megingathatatlan eltökéltségének ad kifejezést, hogy kiragadja az emberiséget a finánctőke és az imperializmus karmaiból, amelyek a most folyó, minden háborúk közt legbűnösebb háborúban vérözönnel árasztották el a földet, teljes mértékben csatlakozik a Szovjethatalom által folytatott politikához, a titkos szerződésekkel való szakításnak, a jelenleg egymás ellen harcoló hadseregek munkásai és parasztjai közötti legszélesebb körű lövészárok-barátkozás megszervezésének, és a népek közötti demokratikus, annexiók és hadisarc nélküli, a nemzetek szabad önrendelkezésén alapuló béke minden áron, forradalmi rendszabályok útján való elérésének politikájához.

2. Az Alkotmányozó Gyűlés ugyanezen célból nyomatékosan hangsúlyozza, hogy teljesen szakítani kell a burzsoá civilizáció barbár politikájával, amely néhány kiválasztott nemzet kizsákmányolóinak jólétét Ázsia, s általában a gyarmatok és a kis országok százmilliókra menő dolgozó népének leigázására építette fel.

Az Alkotmányozó Gyűlés üdvözli a Népbiztosok Tanácsának politikáját, amely proklamálta Finnország teljes függetlenségét[98], megkezdte a csapatok kivonását Perzsiából[99] és kihirdette Örményország önrendelkezési jogát[100].

3. Az Alkotmányozó Gyűlés a cár, a földbirtokosok és a burzsoázia kormányai által megkötött kölcsönök annullálásáról (semmissé nyilvánításáról) szóló szovjet törvényt a nemzetközi bank- és finánctőke ellen irányuló első csapásnak tekinti, és annak a meggyőződésének ad

kifejezést, hogy a Szovjethatalom szilárdan fog haladni ezen az úton, egészen a tőke igája ellen irányuló nemzetközi munkásfelkelés teljes győzelméig.

IV. Az Alkotmányozó Gyűlés, minthogy az Októberi Forradalom előtt összeállított pártlisták alapján választották meg, amikor a nép még nem tudott felkelni egész tömegében a kizsákmányolók ellen, még nem ismerte annak az ellenállásnak egész erejét, amelyet a kizsákmányolók osztályelőjogaik megvédése érdekében kifejtenek, még nem fogott hozzá gyakorlatilag a szocialista társadalom megteremtéséhez — még formai szempontból is gyökerében helytelennek tartaná, ha szembehelyezkedne a Szovjethatalommal.

A dolog lényegét illetően pedig az Alkotmányozó Gyűlésnek az a véleménye, hogy most, amikor a nép végső harcát vívja kizsákmányolóival, a kizsákmányolóknak nem lehet helyük a hatalom egyetlen szervében sem. A hatalomnak teljes egészében és kizárólag a dolgozó tömegek és teljesjogú képviseletük: a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek birtokában kell lennie.

Az Alkotmányozó Gyűlés támogatja a Szovjethatalmat és a Népbiztosok Tanácsának dekrétumait, és azt tartja, hogy saját feladatai kimerülnek a társadalom szocialista átépítésére vonatkozó legfontosabb alapelvek megállapításában.

Ugyanakkor az Alkotmányozó Gyűlés, amikor arra törekszik, hogy létrehozza Oroszország valamennyi nemzete dolgozó osztályainak valóban szabad és önkéntes, s éppen ezért annál szorosabb és szilárdabb szövetségét, a maga feladatát arra korlátozza, hogy megállapítsa az Oroszországi Szovjet Köztársaságok föderációjának alapelveit, minden egyes nemzet munkásaira és parasztjaira bízva, hogy teljhatalommal rendelkező szovjetkongresszusaikon önállóan határozzák el, részt óhajtanak-e venni és milyen feltételekkel, a föderális kormányban és a többi föderális szovjet intézményben.

A megírás ideje: 1918 január eleje.
Megjelent 1918 január 17-én (4-én), a „Pravda" 2. számában.

A HADSEREG LESZERELÉSE TÁRGYÁBAN ÖSSZEHÍVOTT HADSEREGKONGRESSZUSHOZ

Kedves elvtársak!

Podvojszkij elvtárs átadta nekem előterjesztésüket, és kérem, bocsássanak meg, ne vegyék rossznéven, hogy kénytelen vagyok beérni ezzel az önöknek küldött levéllel. Nagy örömmel vettem tudomásul azt, hogy *a szocialista hadsereg megteremtésének nagy feladatát*, a jelenlegi pillanat megannyi nehézsége között és e nehézségek ellenére, *sikeresen fogják megoldani*. A forradalom egyik olyan, talán válságos időszakában élünk, amikor a Szovjethatalmat külső ellenség is — a német imperialisták és más országok imperialistái —, belső ellenség is fenyegeti — az ellenforradalom, amely ott rejtőzik a „minden hatalmat az Alkotmányozó Gyűlésnek" jelszó mögött is.

Mi ezt a válságot is legyőzzük. Ez egyáltalán nem kétséges! A hatalom, amelyet a Szovjetek meghódítottak, a Szovjetek kezében marad. A szocialista forradalom megkezdődött. Ez a forradalom tovább fog haladni a győzelem felé Oroszországban és az egész világon.

Kívánok sok sikert és bátorságot a munkában.

Leninjük

(A kongresszus a levelet hatalmas, hosszantartó tapsviharral fogadja.)

A megírás ideje: 1918 január 1—3. (14—16.)

Először 1918 január 6-án (19-én), az „Armija i Flot Rabocsej i Kresztyanszkoj Rosszii" c. lap 4. számában jelent meg.

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 1918 JANUÁR 3-I (16-I) RENDELETE

Az Októberi Forradalom vívmányai alapján és a Központi Végrehajtó Bizottság f. évi január 3-i ülésén elfogadott „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatása" című nyilatkozatnak megfelelően az Oroszországi Köztársaságban minden hatalom a Szovjetek és a szovjet intézmények kezében van. Ezért bárki vagy bármilyen intézmény részéről megnyilvánuló minden arra irányuló kísérletet, hogy kisajátítsa magának az államhatalom egyik vagy másik funkcióját, ellenforradalmi cselekedetnek fogunk tekinteni. Minden ilyen kísérletet a Szovjethatalom rendelkezésére álló minden eszközzel, a fegyveres erő alkalmazását is beleértve, el fogunk nyomni.

„Pravda" 2. sz.
1918 január 17. (4.)

AZ OSzD(BOLSEVIK)MP FRAKCIÓNAK AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉS 1918 JANUÁR 5-I (18-I) ÜLÉSÉN ELHANGZOTT NYILATKOZATA

A dolgozó Oroszország óriási többségét alkotó munkások, parasztok és katonák azt a követelést terjesztették az Alkotmányozó Gyűlés elé, hogy ismerje el a Nagy Októberi Forradalom vívmányait, a földről, a békéről és a munkásellenőrzésről szóló szovjet dekrétumokat, mindenekelőtt pedig ismerje el a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek hatalmát. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, teljesítve Oroszország dolgozó osztályai ezen óriási többségének akaratát, azt javasolta az Alkotmányozó Gyűlésnek, hogy ismerje el magára nézve kötelezőnek ezt az akaratot. Az Alkotmányozó Gyűlés többsége azonban, a burzsoázia igényeinek megfelelően, elvetette ezt a javaslatot s ezzel ujjat húzott az egész dolgozó Oroszországgal.

Az Alkotmányozó Gyűlés a jobboldali eszerek pártjának, Kerenszkij, Avkszentyev és Csernov pártjának többségét eredményezte. Ez a párt, amely szocialista és forradalmi pártnak nevezi magát, vezeti a burzsoá elemeknek a munkás- és parasztforradalom ellen irányuló harcát, s a valóságban burzsoá és ellenforradalmi párt.

Az Alkotmányozó Gyűlés jelenlegi összetételében annak az erőviszonynak az eredménye volt, amely a Nagy Októberi Forradalom előtt alakult ki. Az elavult pártlisták alapján választott Alkotmányozó Gyűlés jelenlegi ellenforradalmi többsége a forradalom multját fejezi ki, és megkísérli keresztezni a munkás- és parasztmozgalom útját.

Az egész napon át tartó vita szemmelláthatóan megmutatta, hogy a jobboldali eszerek pártja, akárcsak

Kerenszkij idején, ígéretekkel lakatja jól a népet, szavakban eget-földet ígér neki, de a valóságban elhatározta, hogy harcolni fog a Munkás-, Paraszt- és Katonaszovjetek hatalma ellen, a szocialista rendszabályok ellen, az ellen, hogy a föld és az egész felszerelés megváltás nélkül a parasztok kezébe menjen át, a bankok államosítása ellen, az államadósságok semmisnek nyilvánítása ellen.

Egyetlen pillanatig sem kívánjuk fedezni a nép ellenségeinek bűnét, és ezért kijelentjük, hogy elhagyjuk az Alkotmányozó Gyűlést, azzal, hogy a Szovjethatalomnak engedjük át a végleges döntést az Alkotmányozó Gyűlés ellenforradalmi részéhez való állásfoglalás kérdésében.

„Pravda" 5. sz. (esti kiadás),
1918 január 19. (6.)

MÁSVILÁGI EMBEREK

„Hiábavalóan fecséreltem el a napot, barátaim." Így hangzik egy régi latin mondás. Akaratlanul is ez jut eszünkbe, amikor a január 5-i nap elfecsérlésére gondolunk.

Életeleven, igazi, szovjet munka után, olyan munkások és parasztok köréből, akik egy *nagy dologgal*, a földesúri és tőkés kizsákmányolás erdejének irtásával, a fatönkök eltávolításával vannak elfoglalva, hirtelen egy „idegen világba", a burzsoázia és önkéntes meg önkénytelen, tudatos és öntudatlan bajnokainak, tányérnyalóinak, kiszolgálóinak és védelmezőinek táborába tartozó holmi másvilági jövevényekhez kellett átrándulnunk. A dolgozó tömegek és szovjet szervezetük harcának, a kizsákmányolók ellen irányuló harcának világából — a mézes-mázos frázisok, a cikornyás, de teljesen üres szavalatok, az ígéretek, mégpedig, mint azelőtt, a kapitalistákkal való paktálásra alapozott ígéretek világába.

Minthacsak a történelem váratlanul vagy tévedésből visszaigazította volna az óráját, és mi 1918 január helyett egy napra 1917 májusában vagy júniusában lettünk volna!

Szörnyű dolog ez! Eleven emberek köréből hullák társaságába csöppenni, hullaszagot lélekzeni be, hallgatni ezeknek a múmiáknak „szociális", luiblanista szószátyárkodását, Csernovot és Ceretelit, ez valami elviselhetetlen.

Igaza volt Szkvorcov elvtársnak, aki két-három rövid, szabatos, egyszerű, nyugodt, ugyanakkor azonban kíméletlenül éles mondatban így szólt a jobboldali eszerekhez: „Közöttünk mindennek vége. Mi végigvisszük a burzsoázia

ellen irányuló Októberi Forradalmat. Mi és önök a barikád különböző oldalain állunk."

A válasz pedig — Csernov és Cereteli körmönfont frázisainak hömpölygő áradata, akik csak (csak!) egy kérdést kerülnek meg gondosan, a Szovjethatalom, az Októberi Forradalom kérdését. „Most aztán már ne legyen polgárháború, most aztán már ne legyen szabotázs", olvassa rá Csernov a jobboldali eszerek nevében a varázsigéket a forradalomra. És a jobboldali eszerek, akik egy féléven át, 1917 júniustól 1918 januárig aludtak, akárcsak a halottak a sírban, felállnak helyükről és bőszen, konokul tapsolnak. Hiszen valóban, olyan könnyű, olyan kellemes dolog ráolvasásokkal megoldani a forradalom kérdéseit. „Most aztán már ne legyen polgárháború, most aztán már ne legyen szabotázs, most aztán már mindenki ismerje el az Alkotmányozó Gyűlést." Miben különbözik ez, a dolog lényegét tekintve, a ráolvasástól: most aztán már béküljenek ki a munkások és tőkések? Egyáltalán semmiben. A Kalegyinek meg a Rjabusinszkijek és minden országban megtalálható imperialista barátaik sem a mézes-mázos szavú Csernov varázsigéire, sem Cereteli unalmas, egy megnemértett, átnemgondolt, értelméből kiforgatott könyv szagát árasztó intelmeire nem tűnnek el és nem változtatják meg politikájukat.

Vagy le kell győzni a Kalegyineket és Rjabusinszkijeket, vagy fel kell adni a forradalmat. Vagy győzelem a polgárháborúban a kizsákmányolókon, vagy a forradalom pusztulása. Ez volt a kérdés *minden* forradalomban, a XVII. század angol, a XVIII. század francia és a XIX. század német forradalmában egyaránt. Hogyan képzelhető el, hogy a XX. század orosz forradalmában *ne* ez legyen a kérdés? Mikor változnak át a farkasok bárányokká?

Cereteli és Csernov egyetlen pillanatig sem gondol arra, a legkisebb hajlandóságot sem mutatja arra, hogy elismerje az osztályharc tényét, amely harc nem véletlenül, nem egyszerre, nem bárkinek is a szeszélye vagy rosszakarata folytán, hanem elkerülhetetlenül, a forradalmi fejlődés hosszantartó folyamata során, polgárháborúba csapott át.

Nyomasztó, unalmas, elálmosító nap a Tauriai

Palota szép helyiségeiben, amely már külsejében is úgy különbözik a Szmolnijtól, mint a szép, de halott burzsoá parlamentarizmus a proletár, egyszerű, sok tekintetben még kaotikus és befejezetlen, de életteleven és életrevaló szovjet apparátustól. Ott, a burzsoá parlamentarizmus régi világában, *párviadalt rendeztek* az ellenséges osztályoknak és a burzsoázia ellenséges csoportjainak vezérei. Itt, a proletár-paraszt állam, a szocialista állam új világában, az elnyomott osztályok nehézkesen, ügyetlenül . . .*

A megírás ideje: 1918 január 5 vagy 6. (18 vagy 19.)

Először 1926 január 21-én, a „Pravda" 17. számában jelent meg.

---

* Itt a kézirat félbeszakad. — *Szerk.*

DEKRÉTUMTERVEZET AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉS FELOSZLATÁSÁRÓL[101]

Az oroszországi forradalom már a legkezdetén létrehozta a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeit, mint a dolgozó és kizsákmányolt osztályok egyetlen olyan tömegszervezetét, amely alkalmas arra, hogy vezesse ezeknek az osztályoknak teljes politikai és gazdasági felszabadulásukért folytatott harcát.

A Szovjetek az oroszországi forradalom egész első szakasza folyamán szaporodtak, nőttek és erősödtek, saját tapasztalataikon okulva megszabadultak a burzsoáziával való megalkuvás illúzióitól, megértették a burzsoá-demokratikus parlamentarizmus formáinak csalóka jellegét, és arra a gyakorlati következtetésre jutottak, hogy az elnyomott osztályok felszabadítása lehetetlen, ha nem szakítanak ezekkel a formákkal és mindenféle megalkuvással. Ilyen szakítás volt az Októberi Forradalom, amely az egész hatalmat a Szovjetek kezébe adta.

Az Alkotmányozó Gyűlés, melyet az Októberi Forradalom előtt összeállított listák alapján választottak meg, a régi politikai erőviszonyokat fejezte ki, amikor a megalkuvók és kadetok voltak hatalmon. A nép akkor az eszerek pártjának jelöltjeire szavazva, nem választhatott a jobboldali eszerek, a burzsoázia hívei és a baloldali eszerek, a szocializmus hívei között. Ilyenformán ez az Alkotmányozó Gyűlés, amelynek a burzsoá parlamentáris köztársaság megkoronázásának kellett volna lennie, szükségszerűen keresztezte az Októberi Forradalom és a Szovjethatalom útját.

Az Októberi Forradalom azzal, hogy a hatalmat a Szovjetek és a Szovjetek révén — a dolgozó és kizsákmá-

nyolt osztályok kezébe adta, a kizsákmányolók elkeseredett ellenállását váltotta ki, és azzal, hogy az ellenállást elnyomta, teljes mértékben a szocialista forradalom kezdetének bizonyult. A dolgozó osztályoknak tapasztalatilag kellett meggyőződniök arról, hogy a régi burzsoá-parlamentarizmus túlélte magát, hogy az semmiképpen sem egyeztethető össze a szocializmus megvalósításának feladataival, hogy nem általános-nemzeti, hanem csakis osztályintézmények (mint amilyenek a Szovjetek) tudják legyőzni a vagyonos osztályok ellenállását és lerakni a szocialista társadalom alapjait. Minden lemondás a Szovjetek hatalmának teljességéről, a nép által kivívott Szovjet Köztársaságról a burzsoá parlamentarizmus és az Alkotmányozó Gyűlés javára, most visszafelé tett lépés volna, és az egész Októberi Munkás- és Parasztforradalom összeomlását jelentené.

A január 5-én egybegyűlt Alkotmányozó Gyűlés, a fent kifejtett körülményeknél fogva, a jobboldali eszerek pártjának, Kerenszkij, Avkszentyev és Csernov pártjának többségét eredményezte. Ez a párt természetesen nem volt hajlandó megtárgyalni a Szovjethatalom legfőbb szervének, a Szovjetek Központi Végrehajtó Bizottságának tökéletesen pontos, világos, minden félremagyarázást kizáró javaslatát, elismerni a Szovjethatalom programját, elismerni „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatását", elismerni az Októberi Forradalmat és a Szovjethatalmat. Ezzel az Alkotmányozó Gyűlés megszakított minden kapcsolatot önmaga és az Oroszországi Szovjet Köztársaság között. A Szovjeteknek most közismerten óriási többségét alkotó és a munkások, valamint a parasztok többségének bizalmát élvező bolsevik és baloldali eszer frakció kivonulása ebből az Alkotmányozó Gyűlésből elkerülhetetlen volt.

A jobboldali eszerek pártja és a mensevik párt, az Alkotmányozó Gyűlés falain kívül, a valóságban a legelkeseredettebb harcot folytatják a Szovjethatalom ellen, lapjaikban nyiltan a Szovjethatalom megdöntésére szólítanak fel, önkénynek és törvénytelenségnek nevezik azt, hogy a kizsákmányolók ellenállását a dolgozó osztályok erejével megtörik, ami pedig feltétlenül szükséges ahhoz,

hogy a dolgozók a kizsákmányolás alól felszabaduljanak, védelmükbe veszik a tőkét szolgáló szabotálókat és odáig mentek, hogy minden kendőzés nélkül terrorra hívnak fel, aminek a megvalósítását „ismeretlen csoportok" már meg is kezdték. Világos, hogy az Alkotmányozó Gyűlés megmaradt része ennélfogva csak az ellenforradalmárok fedezékének szerepét játszhatná a Szovjethatalom megdöntéséért folytatott harcukban.

Ezért a Központi Végrehajtó Bizottság elrendeli:

Az Alkotmányozó Gyűlést fel kell oszlatni.

A megírás ideje: 1918 január 6. (19.)

Megjelent 1918 január 7-én,
az „Izvesztyija CIK" 5. számában.

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉS FELOSZLATÁSÁRÓL, 1918 JANUÁR 6-ÁN (19-ÉN)

Elvtársak! A Szovjethatalom és az Alkotmányozó Gyűlés közötti összeütközést a társadalom szocialista átalakításának hallatlanul nehéz feladatai elé állított orosz forradalom egész története készítette elő. 1905 eseményei után egészen kétségtelen volt, hogy a cárizmus utolsó napjait éli és csakis a falu elmaradottsága és tudatlansága következtében sikerült kikászolódnia a feneketlen mélységből. Az 1917-es forradalom kísérőjelenségeként egyrészt a burzsoá imperialista párt az események hatására köztársasági párttá alakult át, másrészt demokratikus szervezetek — Szovjetek keletkeztek, amiket már 1905-ben alakítottak, mert a szocialisták már akkor megértették, hogy ezeknek a Szovjeteknek megszervezésével valami nagy, új és a világforradalom történetében még soha nem látott dolog jön létre. A Szovjetek, melyeket a nép teljesen önállóan tudott megszervezni, a demokratizmus olyan formáját képviselik, amelyhez hasonló egyetlen egy országban sincs.

A forradalom két erőt tolt előtérbe — a tömegek egyesülését a cárizmus megdöntése céljából és a dolgozó nép szervezeteit. Amikor az Októberi Forradalom ellenfeleit hallom, akik azt ordítozzák, hogy a szocializmus eszméi megvalósíthatatlanok és utópikusak, ilyen esetekben rendszerint a következő egyszerű kérdést teszem fel nekik: mik is azok a Szovjetek? Minek az eredménye ezeknek a világforradalom fejlődésének történetében még soha nem létezett népi szervezeteknek létrejötte? És erre a kérdésre senkitől sem kaptam és nem is kaphattam határozott választ. A burzsoá rend maradi védelme miatt támadják

ezeket a hatalmas szervezeteket, amelyeknek keletkezése még a világ egyetlen forradalmában sem volt megfigyelhető. Aki harcol a földbirtokosok ellen, az a Parasztküldöttek Szovjetjeibe megy. A Szovjetek mindenkit felölelnek, aki nem kíván tétlenül ülni és az alkotó munka útján halad. A Szovjetek az egész országot átfogó hálózatot építettek ki, és minél sűrűbb lesz a népi Szovjetek e hálózata, annál nehezebb lesz a dolgozó nép fiait kizsákmányolni, mert a Szovjetek léte összeférhetetlen a burzsoá rend virágzásával; itt a forrása mindezeknek az ellenvetéseknek a burzsoázia képviselői részéről, akik kizárólag saját érdekeik nevében folytatják harcukat Szovjetjeink ellen.

A kapitalizmusból a szocialista rendbe való átmenetet hosszú és makacs harc kíséri. Az oroszországi forradalomnak, miután a cárizmust megdöntötte, szüntelenül tovább kellett mennie, s nem érhette be azzal, hogy a polgári forradalom diadalmaskodott, mert a háború és a hallatlan nyomor, amelybe a háború döntötte a kimerült népeket, megteremtette a talajt a szociális forradalom kitörése számára. És ezért nincs nevetségesebb annál, mint amikor azt mondják, hogy a forradalom továbbfejlődését, a tömegek további felháborodását egy párt, egy személy, vagy ahogyan harsogják — a „diktátor" akarata váltotta ki. A forradalom tüze kizárólag Oroszország hihetetlen szenvedései és a háború által előidézett körülmények következtében lobbant lángra, mert a háború élesen és határozottan állította a dolgozó nép elé a kérdést: vagy megteszed a merész, vakmerő, félelmet nem ismerő lépést, vagy pusztulj el — halj éhhalált.

S a forradalmi tűz abban adott magáról életjelt, hogy létrejöttek a Szovjetek — a dolgozók forradalmának e pillérei. Az orosz nép óriási ugrást tett — ugrást a cárizmustól a Szovjetekig. Ez megcáfolhatatlan és eddig még sehol sem tapasztalt tény. És ugyanakkor, amikor a kapitalizmussal és a tulajdonnal egybefonódott országok és államok burzsoá parlamentjei soha, sehol, semmiféleképpen sem támogatták a forradalmi mozgalmat — a Szovjetek a forradalom tüzének élesztésével parancsolóan írják elő a népnek: harcolj, végy mindent saját kezedbe és szervezkedj. Kétségtelen, hogy a forradalomnak a Szovjetek által

kiváltott fejlődése folyamán egész sor mindenféle hibával és baklövéssel találkozunk — de senki előtt sem titok, hogy átmenetileg minden forradalmi mozgalmat változatlanul mindig zűrzavar, bomlás, rendetlenség kísér. A burzsoá társadalom szintén háború, szintén mészárlás, s ez a jelenség hívta életre és élezte ki az Alkotmányozó Gyűlés és a Szovjetek közötti összeütközést, és mindazok, akik azt mondják nekünk, hogy mi valamikor kardoskodtunk az Alkotmányozó Gyűlés mellett, most meg „szétkergetjük" — mákszemnyit sem gondolkodnak, s csak üres szólamokat pufogtatnak. Mert valamikor, a cárizmushoz és Kerenszkij köztársaságához viszonyítva, az Alkotmányozó Gyűlés számunkra előnyösebb volt ezek hírhedt hatalmi szerveinél, de a Szovjetek keletkezésének arányában ez utóbbiak, mint az egész népet átfogó forradalmi szervezetek, természetesen hasonlíthatatlanul magasabbrendűek lettek az egész világ valamennyi parlamentjénél, és ezt a körülményt én már áprilisban hangsúlyoztam. A Szovjetek azzal, hogy gyökerében szétzúzták a burzsoá és földesúri tulajdont, azzal, hogy elősegítették a végleges fordulatot, amely elsöpri a burzsoá rend minden nyomát, rátereltek bennünket arra az útra, amely elvezette a népet saját életének építéséhez. Mi már hozzáfogtunk ehhez a hatalmas építéshez és nagyon jól tettük, hogy hozzáfogtunk. Kétségtelen, hogy a szocialista forradalmat nem lehet a népnek egycsapásra tiszta, síma, hibátlan formában odanyujtani, lehetetlen, hogy ne kísérje polgárháború, szabotázs és ellenállás. És azok, akik önöknek az ellenkezőjét erősítgetik — vagy hazudnak, vagy tokbabújt emberek. (Viharos taps.) Az április 20-i események, amikor a nép önállóan, a „diktátorok" vagy pártok bármilyen útmutatása nélkül, egymaga lépett fel a megalkuvó kormány ellen — ez a jelenség már akkor megmutatta a burzsoázia támaszainak minden gyengeségét és talajtalanságát. A tömegek tudatára ébredtek erejüknek, s ezért kezdődött meg a nép becsapását célzó híres miniszteri váltófutás, de a népnek hamarosan kinyílt a szeme, különösen azután, hogy Kerenszkij, akinek zsebei tele voltak az imperialistákkal kötött rablószerződésekkel, támadásba vitte a hadsereget. A becsapott nép, amely-

nek türelme fogytán volt, lassanként átlátott a megalkuvók mesterkedésein s mindennek az eredménye az Októberi Forradalom. Hiába hangoztatják a nép hóhérai, hogy a dolgozók felkelésében a bolsevikok, vagy valamilyen „diktátorok" a bűnösök — a nép kijárta a kínvallatás, halálbüntetés, tömeges agyonlövetés iskoláját, tanult saját tapasztalatain. Ezt bizonyítja a néptömegekben, a kongresszusokon, gyűléseken, konferenciákon stb. bekövetkezett szakadás. Az Októberi Forradalom egész jelentőségét a nép még a mai napig sem értette meg teljesen. Ez a forradalom gyakorlatilag megmutatta, hogyan kell kezébe vennie a népnek a földet, a munkás- és parasztállamnak pedig a természeti kincseket, a közlekedési és termelési eszközöket. Minden hatalmat a Szovjeteknek — mondottuk és ezért harcolunk. A nép egybe akarta hívni az Alkotmányozó Gyűlést — és mi egybehívtuk. De a nép azonnal megérezte, hogy mi is tulajdonképpen ez a hírhedt Alkotmányozó Gyűlés. És most mi végrehajtottuk a nép akaratát, azt az akaratot, amely így hangzik: minden hatalmat a Szovjeteknek. A szabotálókat pedig megtörjük. Amikor én a Szmolnij életeleven légköréből a Tauriai Palotába kerültem, úgy éreztem magam, mintha hullák és élettelen múmiák között lettem volna. Minden rendelkezésükre álló eszközt megragadtak a szocializmus elleni harcra, erőszakot alkalmaztak, szabotáltak, még az emberiség nagy büszkeségét, a tudást is a munkásnép kizsákmányolásának eszközévé változtatták, s bár ezzel bizonyos mértékig hátráltatták a szocialista forradalom irányában tett lépéseket, a forradalmat meghiúsítaniok nem sikerült és sohasem fog sikerülni. Mert nagyon erős a Szovjetek hatalma, amelyek nem úri módon kezdték a burzsoá rend idejüket múlt pilléreit lerombolni, hanem proletár módon, paraszti módon.

Minden hatalmat az Alkotmányozó Gyűlés kezébe adni ugyanannyi, mint megalkudni a fenekedő burzsoáziával. Az orosz Szovjetek a dolgozó tömegek érdekeit sokkal előbbrevalónak tartják az új köntösbe bújt áruló megalkuvás érdekeinél. A régiség, az ósdiság, a megpenészedett mult áradt Csernov és Cereteli, ezeknek az idejétmúlt politikusoknak beszédeiből, akik ugyanúgy, mint

azelőtt, unalomkeltően most is egyre azt nyafogják, hogy be kell szüntetni a polgárháborút. Amíg azonban Kalegyin létezik és a „minden hatalmat az Alkotmányozó Gyűlésnek" jelszó mögött a „le a Szovjethatalommal" jelszó rejtőzik — nem kerüljük el a polgárháborút, mert semmiért a világon nem adjuk oda a Szovjethatalmat! (Viharos taps.) És amikor az Alkotmányozó Gyűlés újra meg újra hajlandóságot mutatott arra, hogy a Szovjetek által előterjesztett valamennyi fájó és időszerűvé vált kérdés és feladat tárgyalását elhalassza — azt feleltük, hogy egyetlen percnyi haladékról sem lehet szó. S a Szovjethatalom akaratának megfelelően, az Alkotmányozó Gyűlést, amely nem ismerte el a nép hatalmát, feloszlatjuk. Rjabusinszkijék számítását meghiúsítottuk, s ellenállásukkal csak azt érik el, hogy kiélezik és újra lángra lobbantják a polgárháborút.

Az Alkotmányozó Gyűlést feloszlatjuk, és a Szovjet Forradalmi Köztársaság, ha törik, ha szakad, diadalmaskodni fog. (Viharos taps, amely sokáig nem szűnő lelkes ünneplésbe csap át.)

„Pravda" 6. sz.
1918 január 22. (9.)

EGY SZERENCSÉTLEN BÉKE KÉRDÉSÉNEK TÖRTÉNETÉHEZ

Most nem időszerű történelemmel foglalkozni, mondhatják talán egyesek. Igen, ha egy bizonyos kérdésben a mult és a jelen nem kapcsolódik egybe elválaszthatatlanul, közvetlenül, gyakorlatilag, akkor megengedhető az ilyesfajta állítás. De a szerencsétlen, igen-igen súlyos béke kérdése olyan égetően sürgős kérdés, hogy foglalkoznunk kell megvilágításával. És ezért teszem közzé azokat a téziseket, amelyeket ebben a kérdésben 1918 január 8-án, pártunk mintegy 60 tekintélyes petrográdi funkcionáriusának összejövetelén olvastam fel.

Íme ezek a tézisek:

1918. I. 7.

TÉZISEK AZ ANNEXIÓS KÜLÖNBÉKE AZONNALI MEGKÖTÉSÉNEK KÉRDÉSÉRŐL[102]

1. Az orosz forradalom helyzete a jelen pillanatban olyan, hogy szinte valamennyi munkás és a parasztok óriási többsége kétségkívül híve a Szovjethatalomnak és az általa megkezdett szocialista forradalomnak. Oroszországban a szocialista forradalom sikere ennyiben biztosítva van.

2. Ugyanakkor a polgárháború, melyet a vagyonos osztályok veszett ellenállása idézett fel, azoké az osztályoké, amelyek kitűnően megértették, hogy a föld és a termelési eszközök magántulajdonának megtartásáért folytatott végső és döntő harc előtt állnak — még nem érte el tetőpontját. A Szovjethatalom győzelme ebben a háború-

ban biztosítva van, de okvetlenül elmúlik még bizonyos idő, elkerülhetetlenül nem csekély erőfeszítésre lesz szükség, elkerülhetetlen a minden háborúval, különösképpen pedig a polgárháborúval együttjáró éles gazdasági bomlás és zűrzavar bizonyos időszaka, amíg a burzsoázia ellenállása le lesz verve.

3. Azonkívül ez az ellenállás kevésbbé aktív és nem katonai formáiban, amilyenek például: a szabotálás, csavargók felbérelése, a szocialisták soraiba ezek ügyének meghiúsítása céljából befurakodott burzsoá ügynökök pénzelése stb. stb. — ez az ellenállás oly szívósnak és oly különböző formák felvételére alkalmasnak bizonyult, hogy az ellene vívott harc elkerülhetetlenül elhúzódik még egy ideig, és legfőbb formáiban aligha fejeződik be előbb, mint néhány hónap mulva. Márpedig a burzsoáziának és híveinek e passzív és álcázott ellenállása fölött aratott döntő győzelem nélkül a szocialista forradalom sikere lehetetlen.

4. Végül, Oroszországban a szocialista átalakítások szervezeti feladatai oly nagyok és nehezek, hogy megoldásukhoz — a szocialista proletariátus kispolgári útitársainak nagy száma és a szocialista proletariátus alacsony kultúrszínvonala mellett — szintén meglehetősen hosszú idő szükséges.

5. Mindezek a körülmények együttvéve olyanok, hogy azokból egész határozottan következik, hogy a szocializmus sikeréhez Oroszországban bizonyos időszak szükséges, legalább néhány hónap, amelynek folyamán a szocialista kormány kezének teljesen szabadnak kell lennie, hogy legyőzhesse a burzsoáziát először saját országában, és rendes kerékvágásba hozhassa a tömegek közt folytatott széleskörű és mélyreható szervezőmunkát.

6. Szovjethatalmunk nemzetközi feladatainak megállapításánál mindenkor az oroszországi szocialista forradalom helyzetét kell alapul vennünk, mivel a nemzetközi helyzet a háború negyedik évében úgy alakult, hogy a forradalom kitörésének és valamelyik európai imperialista kormány (közöttük a német kormány) megdöntésének valószínű időpontját egyáltalán nem lehet kiszámítani. Kétségtelen, hogy Európában be kell következnie a szocialista forradalomnak és az be is fog következni. A szo-

cializmus *végleges* győzelmébe helyezett minden reményünk ezen a bizonyosságon és ezen a tudományos előrelátáson alapszik. Ki kell fejleszteni és fokozni kell propagandista tevékenységünket általában, és a lövészárokbarátkozás megszervezését a fronton különösképpen. De hiba lenne, ha Oroszország szocialista kormányának taktikáját arra építenők, hogy megpróbáljuk meghatározni, bekövetkezik-e az európai és főleg a német szocialista forradalom a következő félévben (illetve hasonló rövid határidőn belül) vagy nem. Mivel ezt semmiképpen sem lehet meghatározni, a valóságban minden ilyen kísérlet csak vak hazárdjátékra vezetne.

7. A bresztlitovszki béketárgyalások a jelenlegi pillanatban, 1918 január 7-én, világosan mutatják, hogy a német kormányban (amely pórázon vezeti a négyes szövetség többi kormányát) feltétlenül felülkerekedett a katonai párt, amely lényegében már átnyujtotta az ultimátumot Oroszországnak (minden nap várhatjuk, várnunk kell, hogy hivatalosan is elküldik). Ez az ultimátum a következő: vagy további háború, vagy annexiós béke, azaz béke olyan feltételekkel, hogy mi visszaadjuk az általunk elfoglalt valamennyi területet, a németek megtartanak *minden* általuk elfoglalt területet és (a hadifoglyok tartásköltségének ieple alatt) hadisarcot vetnek ki ránk, mintegy 3 milliárd **rubelt** kitevő hadisarcot, amit néhány év alatt részletekben fizetnénk meg.

8. Oroszország szocialista kormányától halaszthatatlanul döntést követel az a kérdés, hogy elfogadja-e most ezt az annexiós békét, vagypedig azonnal forradalmi háborút indít. Itt, a dolog lényegét tekintve, semmiféle közbeeső megoldás nem lehetséges. Lehetetlen bármiféle további haladékot kapnunk, mert a tárgyalások mesterséges elhuzására *már* minden lehetőt és lehetetlent megtettünk.

9. Ha az azonnali forradalmi háború mellett szóló érveket vizsgáljuk, mindenekelőtt azzal az érvvel találkozunk, hogy a különbéke most objektíve a német imperialistákkal kötött egyezmény, „imperialista paktum" stb. lenne, és hogy ennek folytán az ilyen béke teljes szakítást jelentene a proletárnemzetköziség alapelveivel.

Ez az érv azonban nyilvánvalóan helytelen. A munká-

sok, akik elvesztenek egy sztrájkot, és aláírják a munka újrafelvételének számukra kedvezőtlen, a kapitalisták számára kedvező feltételeit — nem árulják el a szocializmust. A szocializmust csak azok árulják el, akik cserében a munkások egy részének biztosított előnyökért, előnyöket biztosítanak a kapitalistáknak; csak az ilyen egyezmények megengedhetetlenek elvi szempontból.

A szocializmust az árulja el, aki a német imperializmus elleni háborút védelmi és igazságos háborúnak nevezi, a valóságban azonban az angol-francia imperialistáktól kap támogatást, és eltitkolja a nép elől a velük kötött titkos szerződéseket. Aki semmit sem titkolva el a nép elől, semmiféle titkos szerződést sem kötve az imperialistákkal, hajlandó aláírni a gyenge nemzet számára kedvezőtlen, az imperialisták egyik csoportja számára kedvező békefeltételeket, ha az adott pillanatban nincs ereje a háború folytatására, az a legkisebb árulást sem követi el a szocializmussal szemben.

10. Egy másik érv az azonnali háború mellett az, hogy ha békét kötünk, objektíve nézve, a német imperializmus ügynökei vagyunk, mert egyrészt felszabadítjuk csapatait a mi frontunkon, másrészt visszaadjuk neki a foglyok millióit stb. De ez az érv is nyilvánvalóan helytelen, mert a forradalmi háború a jelenlegi pillanatban objektíve az angol-francia imperializmus ügynökévé tenne bennünket, mert céljai eléréséhez segéderőt biztosítana számára. Az angolok nyiltan havi száz rubelt ajánlottak fel hadseregfőparancsnokunknak, Krilenkónak, minden katonáért arra az esetre, ha folytatjuk a háborút. Még ha egyetlen kopeket sem fogadunk el az angoloktól és a franciáktól, objektíve akkor is segítünk nekik azzal, hogy lekötjük a német csapatok egy részét.

E tekintetben egyik esetben sem tépjük ki magunkat teljesen az egyik vagy a másik imperialista kötelékből, és nyilvánvaló, hogy nem is téphetjük ki magunkat teljesen, amíg meg nem döntjük a világimperializmust. Ebből a helyes következtetés az, hogy amikor a szocialista kormány az egyik országban győzött, a kérdéseket nem abból a szempontból kell eldönteni, hogy ezt vagy azt az imperializmust részesítjük-e előnyben, hanem kizárólag abból a

szempontból, hogy mi biztosítja a legjobb feltételeket a már megkezdődött szocialista forradalom fejlesztéséhez és megszilárdításához.

Másszóval: ne az az elv szabja most meg taktikánkat, hogy a két imperializmus közül most melyiknek a támogatása előnyösebb, hanem az az elv, hogy hogyan lehet jobban, alaposabban biztosítani a szocialista forradalom megszilárdulásának lehetőségét, vagy legalább azt, hogy tartani tudja magát *egy* országban, amíg más országok csatlakoznak hozzá.

11. Azt mondják, hogy a német szociáldemokraták közül azok, akik ellenzik a háborút, most „vereségpártiakká" váltak, és kérnek minket, hogy ne tegyünk engedményeket a német imperializmusnak. De mi a vereségpolitikát csak a *saját* imperialista burzsoázia irányában ismertük el, viszont az olyan győzelmet az idegen imperializmus fölött, amely csak egy „baráti" imperializmussal való formális vagy tényleges szövetségben érhető el, mindig elutasítottuk, mint elvileg megengedhetetlen és általában nem megfelelő módszert.

Ez az érv tehát csak az előbbi érv változata. Ha a német baloldali szociáldemokraták azt javasolnák nekünk, hogy *meghatározott* ideig húzzuk el a különbéke megkötését, és biztosítanák Németország forradalmi fellépését e határidőn belül, akkor a kérdésnek más értelme *lehetne* számunkra. A német baloldaliak azonban nemcsak hogy nem mondják ezt, hanem ellenkezőleg, kereken kijelentik: „Tartsatok ki, amíg csak tudtok, de döntsetek az *orosz* szocialista forradalom helyzete szempontjából, mert a német forradalomra vonatkozóan semmiféle határozott ígéretet nem lehet tenni."

12. Azt mondják, hogy mi számos pártnyilatkozatban határozottan „megígértük" a forradalmi háborút, és hogy a különbéke megkötésével megszegjük adott szavunkat.

Ez nem igaz. Mi azt mondottuk, hogy az imperializmus korszakában a szocialista kormánynak forradalmi háborút *kell „előkészítenie és indítania"**; ezt mi azért mondtuk, hogy harcoljunk az elvont pacifizmus ellen, az

* Lásd *Lenin* Művei. 21. köt. 1951. 411. old. — *Szerk.*

olyan elmélet ellen, amely teljes egészében elveti a „haza védelmét" az imperializmus korszakában, végül, hogy harcoljunk a katonák egy részének tisztán önző ösztönei ellen, de nem köteleztük magunkat arra, hogy megkezdjük a forradalmi háborút anélkül, hogy számításba vennők, mennyiben lehetséges azt folytatni ebben vagy abban az adott pillanatban.

Most is feltétlenül kötelességünk *előkészíteni* a forradalmi háborút. Ezt az ígéretünket teljesítjük, mint ahogyan általában minden olyan ígéretünket teljesítettük, amelyet azonnal teljesíteni lehetett: érvénytelenítettük a titkos szerződéseket, igazságos békét ajánlottunk fel valamennyi népnek, mindenképpen és többször is elhúztuk a béketárgyalásokat, hogy időt adjunk más népeknek a csatlakozásra.

De azt a kérdést, hogy lehet-e *most, azonnal* forradalmi háborút folytatni, úgy kell eldönteni, hogy csakis a forradalmi háború megvalósíthatóságának anyagi feltételeit és a már megkezdődött szocialista forradalom érdekeit vesszük tekintetbe.

13. Az azonnali forradalmi háború mellett szóló érvek értékelését összefoglalva, arra a következtetésre kell jutnunk, hogy az ilyen politika talán megfelelne annak az emberi szükségletnek, hogy a szép, a hatásos, a ragyogó felé törjünk, de egyáltalán nem számolna az osztályerők és anyagi tényezők objektív viszonyaival, a már megkezdődött szocialista forradalom jelenlegi pillanatában.

14. Kétségtelen, hogy hadseregünk a jelenlegi pillanatban — és ez a legközelebbi hetekre (de valószínűleg a legközelebbi hónapokra is) vonatkozik — egyáltalán nincs abban a helyzetben, hogy sikeresen visszaverje a német támadást, először, a katonák többségének rendkívüli fáradtsága és kimerültsége, a rettenetes gazdasági bomlás okozta élelmiszerhiány, a kimerültek leváltása stb. következtében; másodszor, a lóállomány teljes használhatatlansága következtében tüzérségünk elkerülhetetlenül pusztulásra van ítélve; harmadszor, annak következtében, hogy a Riga és Reval közötti tengerpart védelme teljesen lehetetlen, ami az ellenségnek a legbiztosabb esélyt nyújtja Livland még meg nem szállt részének elfoglalására, majd Észt-

ország elfoglalására és arra, hogy csapataink nagy részének hátába kerüljön, végül, Petrográd elfoglalására.

15. Teljesen kétségtelen továbbá az is, hogy hadseregünk paraszt többsége jelenleg feltétlenül az annexiós béke mellett foglalna állást, nempedig az azonnali forradalmi háború mellett, mivel a hadsereg szocialista átszervezése, a Vörös Gárda osztagainak a hadsereg kötelékébe való beolvasztása stb. alighogy megkezdődött.

A hadsereg teljes demokratizálása mellett kalandorpolitika volna háborút viselni a katonák többségének akarata ellenére, ahhoz pedig, hogy valóban szilárd és eszmeileg felvértezett szocialista munkás-paraszt hadsereget teremtsünk, legalábbis hónapokra meg hónapokra van szükség.

16. Oroszországban a szegényparasztság képes támogatni a munkásosztály által vezetett szocialista forradalmat, de nem képes most azonnal komoly forradalmi háborút kezdeni. Végzetes hiba lenne, ha ezeket az objektív osztályerőviszonyokat a szóbanforgó kérdésben figyelmen kívül hagynók.

17. A forradalmi háborúval tehát jelenleg a következő a helyzet:

ha a német forradalom kitörne és győzne a legközelebbi három-négy hónapban, akkor az azonnali forradalmi háború taktikája talán nem sodorná pusztulásba szocialista forradalmunkat.

Ha azonban a német forradalom a legközelebbi hónapokban nem következik be, akkor a háború folytatása esetén az események menete elkerülhetetlenül úgy fog alakulni, hogy a hatalmas vereségek kényszeríteni fogják Oroszországot, hogy még hátrányosabb különbékét kössön, és ezt a békét nem szocialista, hanem valamilyen más kormány fogja megkötni (például a burzsoá Ráda és Csernovék blokkja vagy valami ehhez hasonló). Mert a parasztbadsereg, melyet a háború elviselhetetlenül kimerített, már az első vereségek után — valószínűleg nem is hónapok, hanem már néhány hét mulva — megdöntené a szocialista munkáskormányt.

18. Ilyen helyzetben teljesen megengedhetetlen taktika volna kockára tenni az Oroszországban már meg-

kezdődött szocialista forradalom sorsát csakis azért, mert hátha megkezdődik a legközelebbi, legrövidebb, hetekkel mérhető határidőn belül a német forradalom. Az ilyen taktika kalandorpolitika lenne. Nincs jogunk ilyen kockázatot vállalni.

19. A német forradalmat pedig egyáltalán nem nehezíti meg, objektív alapjait tekintve, ha különbékét kötünk. Valószínű, hogy egy időre a sovinizmus őrülete gyengíteni fogja, de Németország helyzete továbbra is végtelenül súlyos marad, a háború Anglia és Amerika ellen el fog húzódni, az agresszív imperializmus mindkét oldalon teljesen és végesvégig le van leplezve. Az Oroszországi Szocialista Szovjet Köztársaság példája élő példaképként fog állni a világ népei előtt és ennek a példaképnek propagandisztikus, forradalmasító hatása óriási lesz. Itt — burzsoá rend és két rablócsoport pőrére vetkőztetett hódító háborúja. Ott — béke és a Szovjetek szocialista köztársasága.

20. A különbéke megkötésével *a jelen pillanatban lehetséges* legnagyobb mértékben megszabadulunk mindkét egymással ellenségeskedő imperialista csoporttól, kihasználjuk ellenségeskedésüket és háborújukat — amely megnehezíti ellenünk való megegyezésüket —, kihasználjuk és bizonyos időre szabad kezünk lesz a szocialista forradalom folytatására és megszilárdítására. Oroszország átszervezése a proletárdiktatúra alapján, a bankok és a nagyipar államosítása alapján, a város és a kisparasztok falusi fogyasztási szövetkezetei között végbemenő természetbeni *termékcsere* mellett, gazdasági szempontból teljesen lehetséges, feltéve, hogy a békés munka néhány hónapra biztosítva lesz. Az ilyen átszervezés viszont legyőzhetetlenné teszi a szocializmust, mind Oroszországban, mind pedig az egész világon, s egyben tartós gazdasági alapot teremt egy hatalmas munkás-paraszt Vörös Hadsereg számára.

21. Valóban forradalmi háború volna a jelenlegi pillanatban a szocialista köztársaság háborúja a burzsoá országok ellen, ha ennek a háborúnak világosan kitűzött és a szocialista hadsereg részéről helyeselt célja más országok burzsoáziájának megdöntése lenne. *Nyilvánvaló* azonban, hogy ezt a célt a *jelenlegi* pillanatban még

nem tűzhetjük magunk elé. Mi, objektíve, most Lengyelország, Litvánia és Kurland felszabadításáért harcolnánk. Egyetlen marxista sem tagadhatja azonban, hacsak nem szakít a marxizmus elveivel és a szocializmussal általában, hogy a szocializmus érdekei fontosabbak, mint a nemzetek önrendelkezési jogának érdekei. A mi szocialista köztársaságunk mindent megtett, amit csak tehetett és továbbra is mindent el fog követni Finnország, Ukrajna stb. önrendelkezési jogának megvalósítására. De ha a konkrét helyzet úgy alakult, hogy a jelenlegi pillanatban néhány nemzet (Lengyelország, Litvánia, Kurland stb.) önrendelkezési jogának megsértése miatt a szocialista köztársaság léte van veszélyeztetve, akkor természetes, hogy a szocialista köztársaság fennmaradásának érdekei a fontosabbak.

Ezért, aki azt mondja: „nem írhatjuk alá ezt a szégyenletes, gyalázatos stb. békét, nem árulhatjuk el Lengyelországot stb.", az nem veszi észre, hogy ha a béke Lengyelország felszabadításának feltételével kerülne megkötésre, az *még inkább* megerősítené a német imperializmust Angliával, Belgiummal, Szerbiával és más országokkal szemben. A Lengyelország, Litvánia és Kurland felszabadításának feltételével kötött béke „hazafias" béke lenne *Oroszország szempontjából*, de ez egyáltalán semmit sem változtatna azon, hogy az *annexionistákkal*, a német imperialistákkal kötött béke lenne.

1918 január 21. Ezekhez a tézisekhez hozzá kell fűzni:

22. Az ausztriai és németországi tömegsztrájkok, továbbá a Munkástanácsok megalakulása Berlinben és Bécsben, végül a kezdődő fegyveres összecsapások és utcai összeütközések Berlinben, január 18—20-án, mindez annak tényként való megállapítására késztet, hogy Németországban megkezdődött a forradalom.

Ebből a tényből az következik, hogy még egy bizonyos időn át lehetséges számunkra halogatni és elhúzni a béketárgyalásokat.

„Pravda" 34. sz.
1918 február 24. (11.)
Aláírás: N. Lenin.

UTÓSZÓ AZ ANNEXIÓS KÜLÖNBÉKE AZONNALI MEGKÖTÉSÉNEK KÉRDÉSÉRŐL SZÓLÓ TÉZISEKHEZ

* *
*

A fentebb ismertetett téziseket egy 1918 január 8-án tartott szűkkörű magánjellegű pártfunkcionárius-értekezleten olvastam fel. Megvitatásuk azt mutatta, hogy a pártban ebben a kérdésben háromféle felfogás van: az értekezleten részt vevőknek körülbelül a fele a forradalmi háború mellett foglalt állást (ezt az álláspontot néha „moszkvai" álláspontnak nevezték, mert más szervezeteket megelőzve, legelőször pártunk Moszkvai Területi Irodája tette magáévá[103]); továbbá, körülbelül negyedrészük Trockij mellett, akinek a javaslata szerint „ki kell jelenteni, hogy a hadiállapot megszűnt, a hadsereget le kell szerelni és haza kell küldeni, de a békét nem kell aláírni", és végül, körülbelül negyedrészük mellettem.

Engem a pártban kialakult helyzet igen élénken emlékeztet az 1907 nyarán kialakult helyzetre, amikor a bolsevikok óriási többsége a III. duma bojkottálása mellett volt, amikor én a dumában való részvétel mellett szálltam síkra, Dannal együtt, és ezért ádáz támadások célpontjába kerültem opportunizmusom miatt. Objektíve most teljesen hasonló kérdéssel állunk szemben: mint akkor is, a pártfunkcionáriusok többsége, a legjobb forradalmi szándékokból és a legjobb párthagyományokból kiindulva, engedi, hogy magával ragadja a „hatásos" jelszó, és *nem érti meg az új* társadalmi, gazdasági és politikai helyzetet, nem veszi számba a *feltételek megváltozását*, ami a taktika gyors, hirtelen megváltoztatását követeli. És részemről az egész vitát, mint akkor is, annak tisztázására kell összpontosítani, hogy a marxizmus az objektív feltételeknek és azok változásának számbavételét követeli, hogy a

kérdést konkrétan, ezekre a feltételekre alkalmazva, kell feltenni, hogy a gyökeres változás most az Oroszországi Szovjet Köztársaság megteremtésében rejlik, hogy mind számunkra, *mind pedig nemzetközi szocialista szempontból* mindennél előbbrevaló ennek a köztársaságnak, a már megkezdődött szocialista forradalomnak megóvása, hogy ebben a pillanatban a forradalmi háború jelszava Oroszország részéről vagy frázist és puszta tüntetést jelentene, vagy egyértelmű volna azzal, hogy, objektíve, beleestünk abba a csapdába, amelyet az imperialisták állítottak nekünk, akik be szeretnének minket *rántani*, mint egyelőre még gyenge kis részvevő félt, az *imperialista* háború folytatásába, és lehetőleg minél olcsóbban, *szét* szeretnék *zúzni* a fiatal Szovjet Köztársaságot.

„Én Lenin régi álláspontján vagyok" — kiáltott fel egy fiatal moszkvai (a felszólalók e csoportjának egyik legnagyobb értéke az, hogy — fiatalok). És ugyanez a felszólaló szemrehányást tett nekem azért, mert én, úgymond, megismétlem a „honvédők" régi érveit, amelyek szerint a forradalom Németországban nem valószínű.

Éppen az a baj, hogy a moszkvaiak ragaszkodnak a régi *taktikai* álláspontho z, makacskodnak, nem akarják belátni, hogy a helyzet *megváltozott*, hogy *új objektív* helyzet alakult ki.

A moszkvaiak, abban az igyekezetükben, hogy a régi jelszavakat ismételgessék, még azt sem vették figyelembe, hogy mi, bolsevikok, most valamennyien honvédők lettünk. Mert, miután megdöntöttük a burzsoáziát, érvénytelenítettük és lelepleztük a titkos szerződéseket, felajánlottuk minden népnek a békét, valóban . . .*

A megírás ideje: 1918 január 8-a és 11-e (21-e és 24-e) között.

Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

---

* Itt a kézirat félbeszakad. — *Szerk.*

A MUNKÁS-, KATONA- ÉS PARASZTKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK HARMADIK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA[104]

1918 JANUÁR 10—18 (23—31)

Megjelent az „Izvesztyija CIK" 1918 január 12, 13, 14. és 20-i, 8, 9, 10. és 15. számában.

I

BESZÁMOLÓ A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK MUNKÁJÁRÓL JANUÁR 11 (24)

Elvtársak! A Népbiztosok Tanácsa nevében be kell számolnom önöknek az oroszországi Szovjethatalom és Szovjet Kormány megalakulása óta eltelt két hónap és tizenöt nap folyamán végzett munkájáról.

Két hónap és tizenöt nap — ez mindössze öt nappal több mint az az idő, amelynek folyamán egy egész ország, illetőleg a kizsákmányolók és tőkések fölötti előző munkáshatalom — a párizsi munkások hatalma az 1871-es Párizsi Kommün idején — fennállott.

Ezt a munkáshatalmat kell mindenekelőtt emlékezetünkbe idéznünk akkor, amikor egy pillantást vetünk a multba és összehasonlítjuk ezt a hatalmat az október 25-én megalakult Szovjethatalommal. És az előző meg a jelenlegi proletárdiktatúrának ebből az összehasonlításából azonnal láthatjuk, milyen óriási lépést tett meg a nemzetközi munkásmozgalom, és mily hasonlíthatatlanul kedvezőbb helyzetben van az oroszországi Szovjethatalom, a háború és a gazdasági bomlás hallatlanul bonyolult viszonyai ellenére.

A francia munkások, akik először teremtették meg a Kommünt, a Szovjethatalom csíráját, miután két hónapon és tíz napon át tartották magukat, elpusztultak a francia kadetok, mensevikek és jobboldali eszer-kalegyinisták golyóitól. A francia munkásoknak hihetetlenül súlyos áldozatokkal kellett megfizetniök az első munkáskormány kísérletét, amely kormány értelmét és céljait a francia parasztok óriási többsége nem ismerte.

Mi sokkal kedvezőbb körülmények között vagyunk, mert az orosz katonák, munkások és parasztok létre tud-

ták hozni azt az apparátust, amely harci formáiról hírt adott az egész világnak — a Szovjet Kormányt. Elsősorban ez az, ami az orosz munkások és parasztok helyzetét tekintve változást jelent a párizsi proletariátus hatalmához viszonyítva. A párizsi proletároknak nem volt apparátusuk, nem értette meg őket az ország, mi viszont azonnal a Szovjethatalomra támaszkodtunk és ezért sohasem volt számunkra kétséges, hogy a Szovjethatalom a tömegek óriási többségében rokonszenvre, a leglelkesebb, legönfeláldozóbb támogatásra talál, és hogy ezért a Szovjethatalom legyőzhetetlen.

Azok az emberek, akik szkeptikusan ítélték meg a Szovjethatalmat és gyakran, tudatosan vagy öntudatlanul, elárulták, árulást követtek el ellene a kapitalistákkal és imperialistákkal való paktálás kedvéért, ezek az emberek mindenkinek telekiabálták a fejét azzal, hogy Oroszországban kizárólag csakis a proletariátus hatalma — nem tarthatja magát. Mintha a bolsevikok és híveik között valaki akár egy pillanatra is megfeledkezett volna arról, hogy Oroszországban csak az a hatalom lehet hosszú életű, amely egyetlen, egymással elválaszthatatlanul összeforrott, a földbirtokosok és kapitalisták ellen harcoló erővé tudja egybekovácsolni a munkásosztályt, a parasztok többségét és valamennyi dolgozó és kizsákmányolt osztályt.

Mi sohasem kételkedtünk abban, hogy csak a munkások és a szegényparasztok, a félproletárok szövetsége, amelyről pártprogramunk szól, csak ez foghatja át Oroszországban a lakosság többségét és biztosíthat szilárd támaszt a hatalomnak. S nekünk október 25-e után sikerült egyszerre, néhány hét leforgása alatt, leküzdeni minden nehézséget és ilyen szilárd szövetségre alapozni a hatalmat.

Igen, elvtársak! Amikor az eszerek pártja, régi formájában, amikor a parasztok még nem ismerték ki magukat abban, hogy ki igazi híve e pártban a szocializmusnak, kiadta az egyenlősítő földhasználat jelszavát, de nem volt kíváncsi arra, hogy ki fogja ezt a feladatot megvalósítani, vajjon a burzsoáziával való szövetségben valósul-e meg vagy nem, akkor mi azt mondottuk, hogy ez csalás. És a pártnak az a része, amely most rájött arra, hogy a

nép nincs mellette, hogy tehát nagy semmi, ez a rész azt hangoztatta, hogy keresztül tudja vinni az egyenlősítő földhasználatot a burzsoáziával való szövetségben; ez volt a legnagyobb csalás. Amikor pedig az orosz forradalom megmutatta, hogy milyen tapasztalatra vezet a dolgozó tömegeknek a burzsoáziával való együttműködése a nép életének ebben a sorsdöntő pillanatában, amikor a háború pusztította és pusztítja a népet, milliókat kárhoztat éhhalálra, és a háború következményei gyakorlatilag mutattak rá a megalkuvás tapasztalataira, amikor ezt maguk a Szovjetek átélték és átérezték, miközben kijárták a megalkuvás iskoláját, akkor nyilvánvalóvá vált, hogy van egy egészséges, életrevaló, nagy szocialista mag azoknak a tanításában, akik a parasztságot, annak dolgozó részét, be akarták kapcsolni az egész világ munkásainak nagy szocialista mozgalmába.

És mihelyt ez a kérdés gyakorlatilag világossá és érthetővé vált a parasztság számára, az történt, amiben, mint most a Parasztszovjetek és parasztkongresszusok megmutatták, senki sem kételkedett: amikor elérkezett a szocializmus gyakorlati megvalósításának ideje, a parasztok számára lehetővé vált, hogy világosan felismerjék ezt a két fő politikai irányvonalat — szövetség a burzsoáziával vagy szövetség a dolgozó tömegekkel; akkor megértették, hogy az a párt, amely a parasztság igazi törekvéseit és érdekeit fejezi ki — a baloldali eszerek pártja. És amikor mi megkötöttük ezzel a párttal kormányszövetségünket, mindjárt az elején olyanformán intéztük a dolgot, hogy ez a szövetség a legvilágosabb és legnyilvánvalóbb elvekre épüljön fel. Ha Oroszország parasztjai meg akarják valósítani a föld szocializálását, szövetségben a munkásokkal, akik keresztülviszik a bankok államosítását és megteremtik a munkásellenőrzést, akkor ők a mi hűséges munkatársaink, leghűségesebb és legbecsesebb szövetségeseink. Nincs egyetlen olyan szocialista sem, elvtársak, aki ne ismerné el azt a nyilvánvaló igazságot, hogy a szocializmus és a kapitalizmus között a proletárdiktatúra hosszú, többé vagy kevésbbé nehéz átmeneti időszaka van, és hogy ennek az időszaknak formái sok tekintetben attól függenek majd, hogy a kis- vagy a nagytulajdon, a kis vagy

a nagy mezőgazdasági termelés van-e túlsúlyban. Érthető, hogy az átmenet a szocializmushoz Észtországban, ebben a kis-országban, amelyben egy szálig mindenki írástudó, amelyben csupa mezőgazdasági nagyüzem van, nem hasonlíthat egy olyan, túlnyomórészt kispolgári országnak a szocializmushoz való átmenetére, mint amilyen Oroszország. Ezzel számolni kell.

Minden tudatos szocialista azt mondja, hogy a szocializmust nem lehet erőszakkal rákényszeríteni a parasztokra, és csak a példa erejére, csak arra kell számítani, hogy a paraszttömeg a mindennapi gyakorlatban magáévá fogja tenni. Hogyan tartja a paraszttömeg megfelelőnek az áttérést a szocializmusra? Ez az a probléma, amely most gyakorlatilag merült fel az orosz parasztság előtt. Hogyan támogathatja maga a paraszttömeg a szocialista proletariátust és kezdheti meg az átmenetet a szocializmusra? És a parasztok már megkezdték ezt az átmenetet, s mi teljesen megbízunk bennük.

Az a szövetség, melyet a baloldali szociálforradalmárokkal kötöttünk, szilárd alapra épül, és nem napról napra, hanem óráról órára erősödik. Ha eleinte a Népbiztosok Tanácsában tartanunk lehetett attól, hogy a frakcióharc akadályozni fogja a munkát, a közös munka kéthónapi tapasztalata alapján már határozottan azt kell mondanom, hogy nálunk a legtöbb kérdésben egyhangú határozat jön létre.

Mi tudjuk, hogy a parasztok csak akkor látnak majd hozzá saját tapasztalataik alapján kapcsolatuk alulról való kiépítéséhez, amikor a tapasztalat megmutatja nekik, hogy milyennek kell lenni például a város és falu közötti cserének. Másfelől, a polgárháború tapasztalata szemmelláthatóan mutatja a parasztok képviselőinek, hogy a szocializmushoz nincs más út, mint a proletariátus diktatúrája és a kizsákmányolók uralmának kíméletlen eltiprása. (T a p s.)

Elvtársak! Valahányszor ezzel a kérdéssel, ezen a gyűlésen vagy a Központi Végrehajtó Bizottságban, foglalkoznunk kell, mindannyiszor alkalmam van hallani időről időre a gyűlés jobboldaláról a „diktátor" közbekiáltást. Igen, „amikor mi szocialisták voltunk", akkor

mindenki elismerte a proletariátus diktatúráját; sőt még programjaikban is írtak róla, felháborodtak azon az elterjedt előítéleten, amely szerint a lakosságnak a lelkére lehet beszélni, be lehet neki bizonyítani, hogy nem szabad kizsákmányolni a dolgozó tömegeket, hogy ez bűnös és szégyelnivaló dolog, és hogy akkor megvalósul a földön a paradicsom. Nem, ezt az utópikus előítéletet az elméletben már régen megdöntötték, és a mi feladatunk az, hogy megdöntsük a gyakorlatban.

Nem lehet úgy elképzelni a szocializmust, hogy a szocialista urak kész formában tálcán szolgálják fel nekünk — ez nem lesz így. A történelemben az osztályharcnak még egyetlen kérdését sem oldották meg másképpen, mint erőszakkal. Ha az erőszak a dolgozó, a kizsákmányolt tömegektől indul ki és a kizsákmányolók ellen irányul — igen, mi hívei vagyunk az ilyen erőszaknak! (Tapsvihar.) És minket egyáltalán nem zavarnak az olyan emberek jajveszékelései, akik, tudatosan vagy öntudatlanul, a burzsoázia pártján vannak, vagy akiket a burzsoázia uralma annyira megfélemlített, annyira leigázott, hogy most, a hallatlanul éles osztályharc láttán, elvesztették a fejüket, siránkozni kezdtek, megfeledkeztek elveikről és azt a lehetetlenséget követelik tőlünk, hogy mi, szocialisták, a kizsákmányolók ellen folytatott harc nélkül, ellenállásuk elnyomása nélkül érjük el a teljes győzelmet.

A kizsákmányoló urak már 1917 nyarán megértették, hogy „a végső és döntő ütközetekről" van szó, hogy a burzsoázia utolsó támaszát — ezt a fő és legfontosabb forrását annak, hogy a burzsoázia a dolgozó tömegeket elnyomhatja — kiragadják kezeikből, ha a Szovjetek hatalomra jutnak.

Ezért indította meg az Októberi Forradalom ezt a rendszeres tántoríthatatlan harcot annak érdekében, hogy a kizsákmányolók szüntessék be ellenállásukat és hogy, bármennyire nehéz ez közülük még a legjobbak számára is, meg kell békülniök azzal a gondolattal, hogy a kizsákmányoló osztályok uralma soha vissza nem térhet, s hogy mostantól fogva az egyszerű muzsik fog parancsolni és nekik engedelmeskedniök kell, akármilyen kellemetlen is ez nekik — de kell.

Ez sok nehézséggel, áldozattal és hibával fog járni, ez új, a történelemben még sohasem látott dolog, aminek nem nézhetünk utána könyvekben. Magától értetődik, hogy ez a történelem legnagyobb, legnehezebb átmenete volt, de másképpen ezt a nagy átmenetet semmiképpen sem lehetett megcsinálni. És az a körülmény, hogy Oroszországban létrejött a Szovjethatalom, megmutatta, hogy maga a forradalmi tömeg az, amely a leggazdagabb forradalmi tapasztalatokkal rendelkezik — amikor néhány tucat pártembernek milliók jönnek segítségére —, gyakorlatilag maga ragadja torkon kizsákmányolóit.

Ezért van az, hogy ezidőszerint Oroszországban elhatalmasodott a polgárháború. Most a „vesszen a polgárháború" jelszót adják ki velünk szemben. Alkalmam volt ezt hallani az úgynevezett Alkotmányozó Gyűlés jobboldalának képviselőitől. Vesszen a polgárháború ... Mit jelent ez? Kivel folyik polgárháború? Kornyilovval, Kerenszkijjel, Rjabusinszkijjal, akik milliókat költenek a gyülevész elemek és a hivatalnokok megvesztegetésére? Azokkal a szabotálókkal, akik akár tudatosan, akár öntudatlanul belemennek ebbe a megvesztegetésbe? Nem kétséges, hogy az utóbbi emberek között, a fejletlenek között akadnak olyanok, akik ebbe öntudatlanul, azért mennek bele, mert még csak elképzelni sem tudják, hogy le lehet és le is kell rombolni alapjáig az előbbi burzsoá rendet és romjain hozzá kell kezdeni a tökéletesen új szocialista társadalom építéséhez. Nem kétséges, hogy vannak ilyen emberek, de vajjon változtat-e ez a körülményeken?

Ezért tesznek fel a vagyonos osztályokhoz tartozók mindent egy kártyára, ezért végső és döntő ütközetek számukra ezek, és ők nem riadnak vissza semmiféle gaztettől sem, csakhogy megtörjék a Szovjethatalmat. Talán a szocializmus egész története, különösen a francia szocializmusé, amely oly gazdag forradalmi törekvésekben, nem azt mutatja nekünk, hogy amikor maguk a dolgozó tömegek veszik kezükbe a hatalmat, az uralkodó osztályok hallatlan gaztettekre vetemednek, mészárlásokat rendeznek, ha pénzeszsákjuk védelméről van szó. És amikor ezek az emberek polgárháborúról beszélnek nekünk, mi mosollyal válaszolunk nekik, amikor pedig

jelszavukat a tanulóifjúság közé viszik, azt mondjuk nekik — önök félrevezetik őket!

Az osztályharc nem véletlenül jutott el ahhoz a végső formájához, amikor a kizsákmányoltak osztálya kezébe veszi a hatalom minden eszközét, hogy véglegesen megsemmisítse osztályellenségét — a burzsoáziát, hogy elsöpörje az orosz föld színéről nemcsak a csinovnyikokat, hanem a földbirtokosokat is, mint ahogy néhány kormányzóságban az orosz parasztok elsöpörték őket.

Azt mondják nekünk, hogy a szabotázs, amivel a Népbiztosok Tanácsa a hivatalnokok és földbirtokosok részéről találkozott, azt bizonyítja, hogy nem hajlandók szolgálatot tenni a szocializmusnak. Mintha nem volna világos, hogy a tőkéseknek, tolvajoknak, gyülevész elemeknek és szabotálóknak ez az egész bandája a burzsoázia zsoldjában áll és ellenállást tanusít a dolgozók hatalmával szemben. Persze, aki azt gondolta, hogy a kapitalizmusból egyszerre át lehet ugrani a szocializmusba, vagy aki lehetségesnek vélte a lakosság többségének meggyőzését arról, hogy ez elérhető az Alkotmányozó Gyűlés révén, aki ebben a burzsoá-demokratikus mesében hitt — az csak higgyen nyugodtan továbbra is ebben a mesében, de ne vegye zokon, ha az élet meghazudtolja ezt a mesét.

Aki megértette, mi az osztályharc, mit jelent a szabotázs, amelyet a hivatalnokok szerveztek, az tudja, hogy nem ugorhatunk át egyszerre a szocializmusba. Maradtak burzsoák, tőkések, akik azt remélik, hogy visszaállíthatják uralmukat és védelmezik pénzeszsákjukat, megmaradt a gyülevész népség, a megvesztegethető emberek rétege, akiket teljesen legyűrt a kapitalizmus, és akik nem tudnak felemelkedni a proletárharc eszméjének magaslatára. Maradtak alkalmazottak és hivatalnokok, akik abban a hitben élnek, hogy a régi rend védelme a társadalom érdekeit szolgálja. Hogyan képzelhetjük el a szocializmus győzelmét másként, mint ezeknek a rétegeknek teljes csődjével, másként, mint a burzsoázia, mind az orosz, mind az európai burzsoázia teljes pusztulásával? Talán csak nem gondolunk arra, hogy Rjabusinszkij úrék nincsenek tudatában osztályérdekeiknek? Hiszen ők fizetik a szabotálókat azért, hogy ne dolgozzanak. Vagy talán egymástól

függetlenül működnek? Talán nem a francia, az angol és az amerikai tőkésekkel működnek együtt, amikor összevásárolják az értékpapírokat? Majd meglátjuk, sokat segítenek-e rajtuk ezek az összevásárlások. És nem bizonyulnak-e azok az értékpapírhegyek, amelyekhez most jutnak, értéktelen, hasznavehetetlen, ócska papíroknak?

Ezért, elvtársak, amikor szemrehányásokat tesznek nekünk és terrorral, diktatúrával, polgárháborúval vádolnak minket, jóllehet még korántsem jutottunk el az igazi terrorhoz, mert mi erősebbek vagyunk mint ők — nálunk Szovjetek vannak, nekünk elég lesz a bankok államosítása és a vagyonelkobzás ahhoz, hogy engedelmességre szorítsuk őket —, mindezekre a polgárháborúval kapcsolatos vádakra mi azt mondjuk: igen, mi nyiltan meghirdettük azt, amit egyetlen kormány sem hirdethetett meg. A világ egyetlen kormánya, amely nyiltan beszélhet a polgárháborúról — a munkás-, paraszt- és katonatömegek kormánya. Igen, mi háborút indítottunk és folytatunk a kizsákmányolók ellen. Minél nyiltabban hangoztatjuk ezt, annál gyorsabban fog véget érni ez a háború, annál gyorsabban értenek meg bennünket a dolgozók és kizsákmányoltak tömegei, annál gyorsabban értik meg, hogy a Szovjethatalom valamennyi dolgozó igazi, életbevágó ügyén munkálkodik.

Én nem hiszem, elvtársak, hogy ebben a harcban gyorsan sikerül majd kivívnunk a győzelmet, de nekünk igen bőséges tapasztalataink vannak: két hónap alatt sikerült sokat elérnünk. Megéltük Kerenszkijnek azt a kísérletét, hogy támadást indítson a Szovjethatalom ellen és ennek a kísérletnek legteljesebb csődjét; megéltük az ukrán Kerenszkijek hatalmának megszervezését — ott a harc még nem ért véget, de mindenki előtt világos, aki figyeli ezt a harcot, aki a Szovjethatalom képviselőinek legalább egynéhány, a valóságnak megfelelő beszámolóját hallotta, hogy az ukrán Ráda burzsoá elemei utolsó napjaikat élik. (Taps.) Abban, hogy az Ukrán Népköztársaságban a Szovjethatalom győzelmet arat az ukrán burzsoá Rádán, egyáltalán nem lehet kételkedni.

Ami pedig a Kalegyin elleni harcot illeti, Kalegyinnél ténylegesen minden a dolgozók kizsákmányolásának

alapján, a burzsoá diktatúra alapján nyugszik, ha ugyan van bármilyen szociális alapja a Szovjethatalom elleni harcnak. A parasztkongresszus szemmelláthatóan megmutatta, hogy Kalegyin ügye — reménytelen ügy, a dolgozó tömegek ellene vannak. A Szovjethatalommal kapcsolatban szerzett tapasztalat, a tett propagandája, a szovjet szervezetek példaadása, megteszi a magáét és Kalegyin belső támasza a Donvidéken, nem annyira külső hatásra, mint inkább belülről, összeomlóban van.

Ezért, az oroszországi polgárháború frontját tekintve, teljes meggyőződéssel mondhatjuk: itt a Szovjethatalom győzelme teljes és tökéletesen biztosítva van. És, elvtársak, a Szovjethatalom azzal éri el győzelmét, hogy mindjárt a legelején hozzákezdett a szocializmus régi meghagyásainak valóraváltásához s eközben következetesen és határozottan a tömegekre támaszkodott és azt tartotta feladatának, hogy eleven életre ébressze, a szocialista alkotómunka magaslatára emelje a társadalom legelnyomottabb, örökös rettegésben tartott rétegeit. Ezért merült a multba a régi hadsereg, a kaszárnyai vakfegyelem és a katonakínzás hadserege. Ezt a hadsereget izzé-porrá zúztuk, kő kövön nem maradt belőle. (Taps.) Keresztülvittük a hadsereg teljes demokratizálását.

Hadd mondjak el egy esetet, amely velem fordult elő. A dolog a finnországi vasút egyik kocsijában történt, ahol véletlenül fültanúja voltam egy beszélgetésnek, amely néhány finn és egy öregasszony közt folyt le. Én nem vehettem részt a beszélgetésben, mert nem tudtam finnül, de az egyik finn hozzám fordult és így szólt: „Tudja, milyen eredeti dolgot mondott ez az öregasszony? Azt mondta: most nem kell félni a puskás embertől. Amikor az erdőben jártam, találkoztam egy puskás emberrel és ahelyett, hogy elvette volna a rőzsekötegemet, még hozzátett."

Amikor ezt hallottam, azt gondoltam magamban: hadd ordítozzon száz meg száz szocialista, majdnemszocialista stb. — akárminek is nevezik magukat — ujság, hadd ordítozza felénk száz meg száz bömbölő hang a „diktátorok", „terroristák" és ehhez hasonló szavakat,

Mi tudjuk, hogy a néptömegekben most más hang hallatszik, azt mondják: most nem kell félni a puskás embertől, mert megvédi a dolgozókat és kíméletlen lesz a kizsákmányolók uralmának elnyomásában. (Taps.) Ezt érezte meg a nép, és ez az oka annak, hogy az az agitáció, amelyet az egyszerű, tanulatlan emberek fejtenek ki, amikor arról beszélnek, hogy a vörösgárdisták hatalmukat teljes egészében a kizsákmányolók ellen fordítják — ez az agitáció legyőzhetetlen. Ez az agitáció milliókhoz meg százmilliókhoz jut el és szilárdan megteremti azt, aminek megteremtéséhez a francia Kommün a XIX. században hozzákezdett, de amit csak rövid időre teremtett meg, mert a burzsoázia szétzúzta — megteremti a szocialista Vörös Hadsereget, valóra váltja azt, amire minden szocialista törekedett — a nép általános felfegyverzését. Megteremti a Vörös Gárda új kádereit, amelyek lehetővé teszik a dolgozó tömegek nevelését a fegyveres harcra.

Oroszországgal kapcsolatban azt mondták: nem viselhet majd háborút, mert nem lesznek tisztjei, ám ne feledjük, hogy ugyanezek a burzsoá tisztek, amikor megfigyelték a Kerenszkij és Kalegyin ellen harcoló munkásokat, kijelentették: „igen, ezeknek a vörösgárdistáknak a technikai kiképzése csapnivaló, de ha ezek az emberek tanulnának valamit, legyőzhetetlen hadseregük lenne." Mert az egész világ harcainak története során először léptek be a hadseregbe olyan elemek, akik nem kaszárnyai tudást visznek magukkal, hanem akiket a kizsákmányoltak felszabadításáért való harc eszméje vezérel. És amikor az a munka, amelyet elkezdtünk, befejeződik, az Oroszországi Szovjet Köztársaság legyőzhetetlen lesz. (Taps.)

Elvtársak, azt az utat, amelyet a Szovjethatalom a szocialista hadsereg tekintetében megtett, megtette az uralkodóosztályok egy másik, még ravaszabb, még bonyolultabb eszköze — a burzsoá igazságszolgáltatás tekintetében is, amely a rend védelmezőjének tüntette fel magát, de a valóságban a kizsákmányoltak könyörtelen elnyomásának vak, körmönfont eszköze volt és a pénzeszsák érdekeit védelmezte. A Szovjethatalom úgy járt el, ahogyan valamennyi proletárforradalom meg-

hagyása értelmében el kellett járnia — egyszerre eltakarította az útból. Csak ordítozzák, hogy mi, ahelyett hogy megreformáltuk volna a régi igazságszolgáltatást, egyszerre eltakarítottuk az útból. Mi ezzel szabaddá tettük az utat az igazi népi igazságszolgáltatás számára, és az igazságszolgáltatásból, mely a kizsákmányolás eszköze volt, nem annyira a megtorlások erejével, mint inkább a tömegek példaadásával, a dolgozók tekintélyével, formaságok nélkül, olyan eszközt csináltunk, amely a szocialista társadalom szilárd alapjain való nevelést szolgálja. Semmi kétség, hogy az ilyen társadalmat nem érhetjük el egyszerre.

Ezek azok a fő lépések, amelyeket az egész világ nagy népi forradalmainak tapasztalatai által kijelölt úton haladó Szovjethatalom megtett. Nem volt egyetlen olyan forradalom sem, amelyben a dolgozó tömegek ne kezdtek volna lépéseket tenni ezen az úton, hogy egy új államhatalmat teremtsenek. Sajnos, csak hozzákezdtek, de nem tudták a dolgot végigvinni, nem sikerült létrehozni az államhatalom új típusát. Mi létrehoztuk, nálunk már megvalósult a Szovjetek szocialista köztársasága.

Nincsenek illúzióim: mi csak a szocializmushoz való *átmenet* időszakát kezdtük meg, mi még nem jutottunk el a szocializmusig. De önök helyesen járnak el, ha azt mondják, hogy a mi államunk szocialista Szovjet Köztársaság. Ugyanolyan helyesen járnak el, mint azok, akik Nyugat sok burzsoá köztársaságát demokratikusnak nevezik, bár mindenki tudja, hogy nincs egyetlen olyan köztársaság, még a legdemokratikusabbak között sem, amely teljesen demokratikus volna. Ezek biztosítják a demokratizmus bizonyos morzsáit, apró dolgokban megnyirbálják a kizsákmányolók jogait, de a dolgozó tömegek ezekben ugyanúgy el vannak nyomva, mint mindenütt. Mindamellett mi azt mondjuk, hogy a régi monarchiák és az alkotmányos köztársaságok egyaránt burzsoá rendet képviselnek.

Ugyanígy vagyunk most mi is. Messze vagyunk attól, hogy akár csak a kapitalizmustól a szocializmusig tartó átmeneti időszakot befejezzük. Mi sohasem áltattuk magunkat azzal a reménnyel, hogy befejezhetjük ezt az

időszakot a nemzetközi proletariátus segítsége nélkül. Mi ebben a tekintetben sohasem tévedtünk és tudjuk, milyen nehéz az az út, amely a kapitalizmustól a szocializmusig vezet, de kötelesek vagyunk megmondani, hogy a mi Szovjet Köztársaságunk szocialista köztársaság, mert ráléptünk erre az útra, és ezek a szavak nem lesznek üres szavak.

Mi sok olyan rendszabályt kezdeményeztünk, amelyek aláássák a kapitalisták uralmát. Tudjuk, hogy a mi hatalmunknak valamennyi intézmény tevékenységét egy elvben kellett összefognia, és ezt az elvet mi a következő szavakkal fejezzük ki: „Oroszország a Szovjetek szocialista köztársasága". Ez lesz az az igazság, amely arra támaszkodik, amit el kell majd végeznünk, és aminek elvégzéséhez már hozzákezdtünk, ez lesz egész tevékenységünknek legjobb összefogása, programjának meghirdetése, felhívás az egész világ dolgozóihoz és kizsákmányoltjaihoz, akik vagy egyáltalán nem tudják, mi a szocializmus, vagypedig — ami még rosszabb — szocializmuson a burzsoá reformoknak azt a Csernov- és Cereteli-féle kotyvalékát értik, amelyet mi kipróbáltunk, amellyel mi kísérletet tettünk a forradalom tíz hónapja folyamán és arra a meggyőződésre jutottunk, hogy ez hamisítás, nempedig szocializmus.

És ezért követett el a „szabad" Anglia meg Franciaország mindent, hogy forradalmunk tíz hónapja folyamán a bolsevikok és a baloldali eszerek lapjainak egyetlen számát se engedje keresztül. Így kellett eljárniok, mert minden országban olyan munkás- és parasztt ömegeket láttak maguk előtt, amelyek ösztönösen megértettek mindent, amit az orosz munkások csináltak. Hiszen nem volt egyetlen olyan gyűlés sem, amelyen ne fogadták volna tapsviharral az orosz forradalomról szóló híreket és a Szovjethatalom jelszavát. A dolgozó és kizsákmányolt tömegek már mindenütt ellentétbe kerültek saját pártjuk vezető rétegeivel. Ez a régi, az egyes pártok vezető rétegei által hirdetett szocializmus még nincs eltemetve, mint nálunk Oroszországban a Csheidzék és a Ceretelik, de már a világ minden országában ki van végezve, már halott.

És ezzel a régi burzsoá renddel szemben már egy új állam áll — a Szovjetek Köztársasága, a régi burzsoá válaszfalakat ledöntő dolgozó, kizsákmányolt osztályok köztársasága. Létrejöttek annak az államnak új formái, amely lehetővé teszi, hogy elnyomjuk a kizsákmányolókat, elnyomjuk ennek a tegnapi pénzeszsák és a tegnapi tudáskészlet révén erős maroknyi embernek az ellenállását. Ők tudásukat — mint professzorok, tanítók, mérnökök — a dolgozók kizsákmányolásának eszközévé változtatják, amikor azt mondják: azt akarom, hogy tudásom a burzsoáziát szolgálja, máskülönben nem fogok dolgozni. De hatalmukat megtörte a munkás-paraszt forradalom, és egy olyan állam jön létre velük szemben, amelyben maguk a tömegek választják szabadon képviselőiket.

Éppen most elmondhatjuk, hogy ténylegesen olyan hatalmi szervezetünk van, amely világosan mutatja az átmenetet minden hatalom, minden állam teljes megszűnése felé. Ez akkor lesz lehetséges, amikor nyoma sem lesz többé a kizsákmányolásnak, vagyis a szocialista társadalomban.

Most röviden érinteni kívánom azokat a rendszabályokat, amelyeknek megvalósításához Oroszország szocialista Szovjet Kormánya hozzákezdett. Az egyik legelső rendszabály, amely azt a célt szolgálta, hogy ne csak a földbirtokosok tűnjenek el az orosz föld színéről, hanem hogy gyökerében alá legyen ásva a burzsoázia uralma és annak lehetősége is, hogy a tőke a dolgozók millióit és tízmillióit tartsa elnyomásban — a bankok államosítására való áttérés volt. A bankok a modern tőkés gazdaság hatalmas központjai. Itt hallatlan vagyonokat gyűjtenek össze és osztanak szét az egész óriási országra terjedően, itt futnak össze az egész kapitalista élet idegszálai. Ezek finom és bonyolult szervek, amelyek évszázadok folyamán fejlődtek ki, és ezek ellen irányultak a Szovjethatalom első csapásai, amely eleinte az Állami Bankban kétségbeesett ellenállással találkozott. De ez az ellenállás nem riasztotta vissza a Szovjethatalmat. Az Állami Bank szervezése terén sikerült nekünk az, ami a legfontosabb, ez a legfontosabb dolog a munkások és parasztok kezé-

ben van, s ezekről az alapvető rendszabályokról, amelyeken még sokáig kell munkálkodnunk, áttértünk arra, hogy rátegyük kezünket a magánbankokra.

Mi nem úgy jártunk el, ahogyan azt a megalkuvók minden valószínűség szerint ajánlották volna: előbb talán várjuk meg az Alkotmányozó Gyűlést, azután dolgozzunk ki törvényjavaslatot és terjesszük az Alkotmányozó Gyűlés elé, s ezzel hozzuk a burzsoá urak tudomására szándékainkat, hogy ők kibúvót találhassanak arra, hogyan szabaduljanak meg ettől a kellemetlen dologtól; esetleg tárgyaljuk meg velük közösen a dolgot, így hoznánk állami törvényeket — ez lenne „állami ténykedés".

Ez a szocializmus feladása lett volna. Mi egyszerűen jártunk el; nem félve attól, hogy a „képzett" emberek, helyesebben a burzsoáziának tudásuk maradványaival üzérkedő kontár hívei gáncsoskodni fognak, megmondtuk: vannak felfegyverzett munkásaink és parasztjaink. Ma reggel meg kell szállniok minden magánbankot. (T a p s.) És miután ezt megtették, amikor a hatalom már a mi kezünkben lesz, csak ez után tárgyalunk majd arról, hogy milyen lépéseket tegyünk. És reggel megszállottuk a bankokat, este pedig a Központi Végrehajtó Bizottság kimondta: „a bankokat nemzeti tulajdonnak nyilvánítjuk" — megtörtént az államosítás, a bankügy társadalmasítása, a Szovjethatalom kezébe adása.

Nem volt közöttünk senki, aki úgy képzelte volna, hogy a bankügynek ezt a mesteri, finom, a tőkés gazdasági rendszerből évszázadok folyamán kifejlődött apparátusát néhány nap alatt össze lehet törni vagy át lehet alakítani. Ezt sohasem állítottuk. És amikor tudós vagy tudálékos emberek a fejüket csóválták és jóslásokba bocsátkoztak, mi azt mondtuk: jósolgathatnak, amit akarnak. Mi a proletárforradalomnak csak egy útját ismerjük: el kell foglalni az ellenséges állást, meg kell tanulni a kormányzást gyakorlatilag, hibáinkon keresztül. Mi egyáltalán nem kisebbítjük utunk nehézségeit, de a legfontosabbat már elvégeztük. A tőkés vagyonok forrását elosztásuk terén aláástuk. Az államadósságok érvénytelenítése, a pénzügyi iga lerázása ezután egészen könnyű

lépés volt. Az áttérés az üzemek elkobzására, a munkásellenőrzés bevezetése után, ugyancsak egészen könnyű dolog volt. Amikor azzal vádoltak minket, hogy a munkásellenőrzés bevezetésével szétforgácsoljuk a termelést egyes műhelyekre, mi elsöpörtük az útból ezt a sületlenséget. Amikor bevezettük a munkásellenőrzést, tudtuk, hogy nem kevés időbe fog telni, amíg kiterjed egész Oroszországra, de meg akartuk mutatni, hogy csak egy utat ismerünk el — az alulról kiinduló átalakításokat, hogy a munkások maguk munkálják ki alulról a gazdasági viszonyok új alapjait. Ehhez a kimunkáláshoz nem kevés időre van szükség.

A munkásellenőrzéstől a Legfőbb Népgazdasági Tanács megteremtése felé haladtunk. A bankok államosításával és a vasutaknak a legközelebbi napokban megvalósulásra kerülő államosításával együtt csakis ez a rendszabály teszi lehetővé számunkra, hogy hozzálássunk az új szocialista gazdaság építéséhez. Mi nagyon is tisztában vagyunk ügyünk nehézségeivel, de állítjuk, hogy csak az valóban szocialista, aki hozzálát ehhez a feladathoz, úgy, hogy a dolgozó tömegek tapasztalatára és ösztönére épít. A dolgozó tömegek sok hibát követnek el, de a legfontosabb megtörtént. Tudják, hogy amikor a Szovjethatalomhoz fordulnak, mindig támogatást fognak kapni a kizsákmányolókkal szemben. Nincs a munkájukat megkönnyítő egyetlen olyan lépés sem, amelyet a Szovjethatalom minden tekintetben és teljes egészében ne támogatna. A Szovjethatalom nem tud mindent és nem tud mindenhez kellő időben hozzálátni, s lépten-nyomon nehéz feladatokkal kerül szembe. Igen gyakran menesztenek a kormányhoz munkás- és parasztküldöttségeket, amelyek azt kérdezik, hogy mihez kezdjenek, például, egy bizonyos földdel. Magam is gyakran kerültem nehéz helyzetbe, amikor azt tapasztaltam, hogy nincs egészen határozott elgondolásuk. És azt mondtam nekik: ti vagytok a hatalom, tegyetek mindent, amit akartok, vegyetek el mindent, amire szükségetek van, mi támogatunk titeket, de gondoskodjatok a termelésről, gondoskodjatok arról, hogy hasznos termeléssel foglalkozzatok. Térjetek át hasznos munkákra, fogtok elkövetni hibákat, de meg fogjátok

tanulni. És a munkások már hozzákezdtek a tanuláshoz, már megkezdték a harcot a szabotálók ellen. Az emberek a tudásból válaszfalat emeltek, amely akadályozza a dolgozókat az előrehaladásban; ezt a válaszfalat el fogjuk söpörni.

Nem kétséges, hogy a háború a hátországban és a fronton egyaránt züllesztő hatással van az emberekre azzal, hogy minden mértéken felül fizetik a háborúra dolgozókat, bevonnak a munkába mindenkit, aki elrejtőzik a háború elől, a gyülevész és félig lezüllött elemeket, akiket egy vágy tölt el: „happolni" és odébbállni. De ezeket a régi kapitalista rendből visszamaradt legrosszabb elemeket, akik magukkal hozzák annak minden régi hibáját, ki kell dobnunk, el kell távolítanunk, be kell vinnünk a gyárakba a legjobb proletár elemeket és létre kell hoznunk belőlük a jövendő szocialista Oroszország sejtjeit. Ez nem könnyű lépés, sok konfliktust, súrlódást és összetűzést von maga után. És nekünk, a Népbiztosok Tanácsának, s nekem személyesen is hallani kellett panaszaikat és fenyegetéseiket, de mi ezeket nyugodtan fogadtuk, mert tudjuk, hogy most van nálunk olyan ítélőszék, amelyhez fordulhatunk. Ez az ítélőszék — a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei. (T a p s.) Ennek az ítélőszéknek a szava nem tűr ellentmondást, mi mindig erre építünk.

A kapitalizmus szándékosan rétegekre bontja a munkásságot, hogy egybeforrassza a burzsoáziával a munkásosztály elenyészően kis felső rétegeit — ezekkel a rétegekkel elkerülhetetlenek lesznek az összeütközések. Harc nélkül nem jutunk el a szocializmushoz. De mi készek vagyunk a harcra, megkezdtük a harcot és végigvisszük, annak az apparátusnak segítségével, amelyet Szovjeteknek neveznek. Ha az előálló konfliktusokat a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének ítélőszéke elé visszük, akkor bármely kérdés könnyen meg fog oldódni. Mert bármilyen erős is a kiváltságos munkások csoportja, amikor a munkások összességének képviselete elé állítják őket, az ilyen ítélőszék, ismétlem, nem fog tűrni részükről ellentmondást. Az ilyen szabályozás még csak kezdődik. A munkások és a parasztok még nem eléggé bíznak erejükben,

az évszázados hagyomány folytán túlságosan hozzászoktak ahhoz, hogy felülről jövő utasításokra várjanak. Még nem hatotta át őket teljesen annak tudata, hogy a proletariátus uralkodó osztály, vannak még közöttük olyan elemek, akik meg vannak félemlítve, el vannak tiporva és azt képzelik, hogy ki kell járniok a burzsoázia förtelmes iskoláját. Ez a legvisszataszítóbb burzsoá előítélet legtovább tartotta magát, de kiveszőben van és teljesen ki fog veszni. És mi meg vagyunk győződve róla, hogy a Szovjethatalom minden lépésével egyre több és több olyan ember fog felszínre kerülni, akik teljesen megszabadultak attól a régi polgári előítélettől, hogy az egyszerű munkás és paraszt nem tudja igazgatni az államot. Tudja, és meg fogja tanulni, csak lásson hozzá az igazgatáshoz! (Taps.)

A szervezeti feladat éppen az a feladat lesz, hogy vezetőket és szervezőket emeljünk ki a néptömegekből. Ez az óriási, gigászi munka most napirenden van. Gondolni sem lehetne teljesítésére, ha nem volna Szovjethatalom, olyan szűrőkészülék, amely ki tud emelni embereket.

Nálunk nemcsak ellenőrzésről szóló állami törvény van, van nálunk még becsesebb valami is — a proletariátus kísérletei a gyárosok szövetségeivel való megegyezésre abban a tekintetben, hogy biztosítsák a munkásoknak egész iparágak igazgatását. A bőrmunkások már hozzákezdtek egy ilyen egyesség kidolgozásához, és majdnem megkötötték a bőrgyárosok összoroszországi egyesületével, és én különösen nagy jelentőséget tulajdonítok ezeknek a megegyezéseknek[105]. Ezek azt mutatják, hogy a munkások között növekedőben van erejük tudata.

Elvtársak, nem foglalkoztam beszámolómban olyan különösen égető és súlyos kérdésekkel, mint a béke és a közellátás kérdése, mert ezek a kérdések külön napirendi pontokként szerepelnek és ezeket külön fogjuk megtárgyalni.

Rövid beszámolómban azt a célt tűztem magam elé, hogy megmutassam, hogyan látom én, és hogyan látja a Népbiztosok Tanácsa egészében véve annak történetét, amit e két és fél hónap alatt átéltünk, hogyan alakultak

az osztályerőviszonyok az orosz forradalomnak ebben az új időszakában, hogyan alakult ki az új államhatalom, milyen különleges feladatok merültek fel előtte.

Oroszország rálépett a szocializmus megvalósításához vezető helyes útra, amikor államosította a bankokat és a földet teljes egészében a dolgozó tömegek kezébe adta. Nagyon jól tudjuk, milyen nehézségek várnak ránk, de a korábbi forradalmakkal való összehasonlítás alapján meg vagyunk győződve arról, hogy óriási sikereket fogunk elérni, és hogy olyan úton járunk, amely biztosítja a teljes győzelmet.

És velünk tartanak majd azoknak a fejlettebb országoknak a tömegei, amelyek közé a rablóháború éket vert, amelyeknek a munkásai a demokratizálás hosszabb iskoláját járták ki. Amikor ügyünk nehézségét ecsetelik előttünk, amikor azt mondják nekünk, hogy a szocializmus győzelme csak világméretekben lehetséges, mi ebben csak a burzsoáziának, valamint a burzsoázia önkéntes és nem önkéntes híveinek különösen reménytelen kísérletét látjuk arra, hogy kiforgassák a teljesen vitathatatlan igazságot. Természetesen, a szocializmus végleges győzelme egyetlen országban lehetetlen. A mi munkás- és parasztosztagunk, amely a Szovjethatalmat támogatja, egyik osztaga annak a világhadseregnek, amelyet a világháború most szétforgácsolt, de ez a hadsereg egyesülésre törekszik, és a proletariátus a mi forradalmunkról szóló minden hírt és minden beszédtöredéket, minden nevet együttérző tapsviharral fogad, mert tudja, hogy Oroszországban a közös ügyért, a proletárfelkelés, a nemzetközi szocialista forradalom ügyéért dolgoznak. Minden proklamációnál és konferenciánál nagyobb hatása van az élő példának, annak, ha valahol egy országban hozzálátnak a dologhoz, ez az, ami fellelkesíti a dolgozó tömegeket mindenütt a világon.

Ha a győzelmes forradalom első lépéseit jelentő 1905-ös sztrájk azonnal átcsapott Nyugat-Európába és kiváltotta akkor, 1905-ben, az osztrák munkások mozgalmát, ha már akkor a gyakorlatban láttuk, hogy mit jelent a forradalmi példa, a munkások akciója *egy* országban — most viszont azt látjuk, hogy a világ minden ország-

gában nem napról napra, hanem óráról órára érlelődik a szocialista forradalom.

Ha hibákat követünk el, ha melléfogunk, ha utunkon súrlódások merülnek fel — nem ez a fontos számukra, hanem az általunk mutatott példa, ez az, ami egyesíti őket; ők azt mondják: mi együtt haladunk és mindenek ellenére győzni fogunk. (Taps.)

Marx és Engels, a szocializmus nagy megalapítói, akik több évtizeden át kísérték figyelemmel a munkásmozgalom fejlődését és a szocialista világforradalom érlelődését, világosan látták, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet hosszú szülési fájdalmakkal jár, a proletárdiktatúra hosszú időszakát követeli meg, megköveteli minden réginek az összetörését, a kapitalizmus minden formájának kíméletlen megsemmisítését, minden ország munkásainak együttműködését, akiknek egyesíteniök kell minden erőfeszítésüket, hogy biztosítsák a végső győzelmet. És ők azt mondották, hogy a XIX. század végén majd úgy lesz, hogy a „francia kezdi, a német pedig befejezi"[106] — azért a francia kezdi, mert a forradalom évtizedei folyamán kifejlesztette magában azt az önfeláldozó kezdeményező erőt a forradalmi cselekvésben, amely a szocialista forradalom élcsapatává avatta.

Mi most a nemzetközi szocializmus erőinek más kombinációját látjuk. Mi azt mondjuk, hogy könnyebben kezdődik meg a mozgalom azokban az országokban, amelyek nem tartoznak a kizsákmányoló országok közé, vagyis azok közé, amelyeknek lehetőségük van könnyebb fosztogatásra és meg tudják vesztegetni munkásaik felső rétegeit. Nyugat-Európának ezek az állítólag szocialista, majdnem kivétel nélkül miniszterképes, Csernov meg Cereteli pártjához hasonló pártjai semmit sem valósítanak meg és nincsen szilárd alapjuk. Láttuk Olaszország példáját, tanúi voltunk a napokban az osztrák munkások hősi harcának az imperialista rablók ellen[107]. Még ha a rablóknak sikerül is egy időre megállítani a mozgalmat, teljesen megszüntetni nem lehet — a mozgalom legyőzhetetlen.

A Szovjet Köztársaság példája sokáig ott fog lebegni szemük előtt. Szocialista Szovjet Köztársaságunk, mint a nemzetközi szocializmus fáklyája, s mint a dolgozó töme-

gek példaképe, szilárdan fog állni. Ott — marakodás, háború, vérontás, milliós emberáldozatok, tőkés kizsákmányolás, itt — igazi békepolitika és Szocialista Szovjet Köztársaság.

Máskép alakult a dolog, mint ahogy Marx és Engels várták, nekünk, orosz dolgozó és kizsákmányolt osztályoknak jutott osztályrészül a nemzetközi szocialista forradalom élcsapatának megtisztelő szerepe, és mi most világosan látjuk, hogyan megy majd messzire a forradalom fejlődése; az orosz kezdte — a német, a francia, az angol befejezi, és a szocializmus győzni fog. (T a p s.)

2

ZÁRSZÓ A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK BESZÁMOLÓJÁHOZ JANUÁR 12 (25)

Miután ma meghallgattam a beszámolómmal kapcsolatban ellenvetésekkel fellépő jobboldali szónokokat, csodálkozom, hogy mennyire nem tanultak mind a mai napig semmit és mennyire elfelejtették mindazt, amit ők ok nélkül neveznek „marxizmusnak". Az egyik ellenem felszólaló szónok kijelentette, hogy mi a demokrácia diktatúrájáért szálltunk síkra, hogy mi elismertük a demokrácia hatalmát. Ez a kijelentés annyira ostoba, annyira képtelen és értelmetlen, hogy nem egyéb merő szóhalmaznál. Ez ugyanaz, mintha valaki azt mondaná — vasból való hó, vagy valami ehhez hasonlót mondana. (D e r ü l t s é g.) A demokrácia a burzsoá állam egyik formája, s ezért száll síkra az igazi szocializmus valamennyi árulója, akik most a hivatalos szocialista mozgalom élén állanak és azt állítják, hogy a demokrácia ellenkezik a proletariátus diktatúrájával. Amíg a forradalom nem lépte túl a burzsoá rend kereteit, mi a demokrácia mellett foglaltunk állást, de mihelyt a forradalom előrehaladása során megláttuk a szocializmus első fénysugarait, szilárdan és határozottan síkraszálltunk a proletárdiktatúráért.

És furcsa, hogy olyan emberek, akik nem tudják vagy nem akarják megérteni ezt az egyszerű igazságot, mely a „demokrácia" és „proletárdiktatúra" szavak értelmének meghatározásában rejlik, ki mernek állni egy ilyen népes gyűlés előtt olyan ócska, fabatkát sem érő limlommal, amivel az ellenvetést tevő urak minden beszéde tele van. A demokrácia — formális parlamentarizmus, a valóságban pedig a dolgozó nép szakadatlan, kegyetlen kigúnyolása, lelketlen, kibírhatatlan elnyomása a burzsoázia

részéről. És ezzel szemben csak azok hozakodhatnak elő ellenvetéssel, akik nem igazi képviselői a munkásosztálynak, hanem szánalmas tokbabújt emberek, akik az egész idő alatt távol álltak az élettől, aludtak, és mielőtt álomra hajtották fejüket, gondosan párnájuk alá tették az ócska, elnyűtt, senkinek sem szükséges kis könyvet, amely számukra útikalauz és tankönyv a hivatalos szocializmus terjesztésében. De az alkotók tízmillióinak esze valami hasonlíthatatlanul magasabbrendűt hoz létre, mint a legnagyszerűbb és legzseniálisabb előrelátás. Az igazi, a forradalmi szocializmus nem csak ma, hanem a háború kezdetétől fogva kettészakadt. Nincs egyetlen ország, nincs egyetlen állam, amelyben ne volna meg ez a nagyjelentőségű kettészakadás, ez a kettéválás a szocialista tanítás terén. És nagyon jó, hogy kettészakadt!

Válaszul azokra az ellenünk irányuló vádakra, hogy mi „szocialisták" ellen harcolunk, csak azt mondhatjuk, hogy a parlamentarizmus korszakában a parlamentarizmus híveinek már semmi közük többé a szocializmushoz, hanem elrothadtak, kivénhedtek, lemaradtak, és végeredményben a burzsoáziához pártoltak át. Az olyan „szocialisták", akik a nemzetközi rablók imperialista szándékai által előidézett háború idején nagy hangon „a haza védelméről" beszéltek, nem szocialisták, hanem a burzsoázia csatlósai és tányérnyalói.

Azok, akik annyi sokat beszélnek a demokrácia diktatúrájáról, csak értelmetlen és ostoba frázisokat pufogtatnak, amelyekben nincs sem gazdasági felismerés, sem politikai belátás.

Az egyik ellenem felszólaló itt azt mondta, hogy a Párizsi Kommün büszke lehet arra, hogy a párizsi munkások a felkelés idején sem erőszakos, sem önkényes cselekedeteket nem követtek el — de nem kétséges, hogy a Kommün éppen azért bukott el, mert a kellő pillanatban nem használta ki eléggé a fegyveres erőt, noha még így is örökre beírta nevét a történelembe, mert először ültette át a valóságba a proletárdiktatúra eszméjét.

A szónok, miután röviden ismertette a burzsoázia, a földbirtokosok és a kapitalisták képviselői ellen folytatott harcot, tapsvihar közepette szilárdan és határozottan ki-

jelenti: Akármit is mondjanak, a forradalmi nép akarata végülis győz: a burzsoázia kénytelen lesz vagy megadni magát, vagy elpusztulni.

Lenin párhuzamot von az anarchizmus és a bolsevikok nézetei között, és kijelenti, hogy most, a burzsoá rend gyökeres felszámolásának korszakában, az anarchizmus fogalma végre életteljes körvonalakat ölt. De mielőtt a burzsoá rend igáját leráznók, a dolgozó osztályok szilárd forradalmi hatalmára — forradalmi államhatalomra van szükség. Ez a kommunizmus lényege. Most, amikor maga a tömeg ragad fegyvert és indít kíméletlen harcot a kizsákmányolók ellen, amikor egy új, népi hatalom érvényesül, amelynek semmi köze a parlamenti hatalomhoz — ebben az időben már nem a régi, hagyományait és formáit tekintve idejét múlt állammal van dolgunk, hanem valami újjal, ami a legszélesebb néptömegek alkotóerején alapul. És ugyanakkor, amikor egyes, még mindig az elavult nézetek hatása alatt álló anarchisták félelemmel beszélnek a Szovjetekről, az anarchizmus új, frissebb irányzata határozottan a Szovjetek mellé áll, amelyeket életrevalóknak tart és amelyeket képeseknek tart arra, hogy kiváltsák a tömegek rokonszenvét és alkotóerejét.

Az önök bűne és vaksága abból áll — jelenti ki a szónok az „opponensek" felé fordulva —, hogy nem tudtak tanulni a forradalomból. Én már április 4-én, ebben a teremben, hangoztattam, hogy a Szovjetek a demokratizmus magasabbrendű formáját képviselik*. Vagy elpusztulnak a Szovjetek — és akkor visszavonhatatlanul elpusztul a forradalom, vagy pedig a Szovjetek élni fognak — és akkor nevetséges beszélni holmi burzsoá-demokratikus forradalomról, ugyanakkor, amikor elkerülhetetlenné válik a szocialista rend teljes felvirágzása és a kapitalizmus bukása. A bolsevikok a burzsoá-demokratikus forradalomról 1905-ben beszéltek, de most, amikor a Szovjetek hatalomra jutottak, amikor a munkások, katonák és parasztok hallatlan nélkülözésekkel és borzalmakkal teli háborús körülmények között, az összeomlás légkörében, az éhhalál rémével szemtől-szemben azt mondták: mi kézbeveszünk

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 3—8. old. — *Szerk.*

minden hatalmat és magunk látunk hozzá az új élet építéséhez — ebben az időben szó sem lehet burzsoá-demokratikus forradalomról. És ezt a bolsevikok kongresszusokon, gyűléseken, konferenciákon, határozati javaslatokban és határozatokban már tavaly áprilisban megmondták.

És azoknak, akik azt mondják, hogy mi semmit sem végeztünk, hogy mi az egész idő alatt ölbetett kézzel ültünk, hogy a Szovjethatalom uralma semmire sem vezetett, mi csak a következőket felelhetjük: vessetek egy pillantást a dolgozó nép legmélyére, a tömegek sűrűjébe, ott lázas szervező, alkotó munka folyik, ott pezseg a megújhodó, a forradalom által megszentelt élet. A falvakban a parasztok elveszik a földet, a munkások kezükbe kerítik az üzemeket és gyárakat, mindenfelé a lehető legkülönbözőbb szervezetek keletkeznek.

A Szovjethatalom a háború befejezésére törekszik és mi biztosak vagyunk benne, hogy ezt hamarabb éri el, mint amikorra a Kerenszkij-kormány képviselői ígérték. Mert a háború befejezésébe egy forradalmi tényező avatkozott be, amely hatályon kívül helyezte a szerződéseket és semmisnek nyilvánította a kölcsönöket. A háború a nemzetközi forradalmi mozgalommal kapcsolatban fog véget érni.

Befejezésül a szónok néhány szóban az ellenforradalmi szabotálókkal foglalkozik: ezek a burzsoázia zsoldjában álló osztagok, hiszen a burzsoázia adományokkal halmozza el a szabotáló hivatalnokokat, akik hadat üzentek a Szovjethatalomnak, a reakció diadalra juttatása érdekében. Az, hogy a nép a paraszt- és munkásfejszével teljes erejéből sújt le a burzsoáziára, igazi világvégének és minden visszavonhatatlan pusztulásának tűnik előttük. Ha mi bűnösök vagyunk valamiben, csak abban vagyunk bűnösök, hogy túlságosan emberségesek, túlságosan jószívűek voltunk a burzsoá-imperialista rendnek szörnyű árulást elkövető képviselői irányában.

A napokban a „Novaja Zsizny" táborához tartozó írók jelentek meg nálam és előadták, hogy a banktisztviselők nevében jöttek, akik szolgálatba szeretnének lépni, be akarják szüntetni a politikai szabotázst és teljes mértékben engedelmeskedni akarnak a Szovjethatalomnak. És én

azt válaszoltam nekik: már régen ezt kellett volna tenniök*. De, magunk között mondva, ha azt képzelik, hogy mi, amikor belemegyünk ezekbe a tárgyalásokba, akár egy jótányit is engedünk forradalmi álláspontunkból, kegyetlenül tévednek.

A világ még nem látott semmi ahhoz hasonlót, ami most nálunk Oroszországban, ebben az óriási számú nemzetiségből és népből álló, számos külön államra tagolt hatalmas országban végbemegy: óriási szervező munka folyik valamennyi kerületben és területen, a nagy tömegek szervezése, a tömegek közvetlen munkája, alkotó építőtevékenység van folyamatban, amelynek útjába akadályokat gördítenek az imperializmus különféle burzsoá képviselői. Ők, a munkások és parasztok, hozzákezdtek a gigászi feladatait tekintve páratlan munkához, és a Szovjetekkel együtt teljesen eltakarítják a kapitalista kizsákmányolást s végeredményben egyszersmindenkorra lerázzák a burzsoá igát.

---

* Lásd ebben a kötetben 521. old. — *Szerk.*

3

ZÁRSZÓ A KONGRESSZUS BEFEJEZÉSE ELŐTT JANUÁR 18 (31)

Elvtársak! A harmadik Szovjetkongresszus befejezése előtt teljes elfogulatlansággal rá kell mutatnunk arra a történelmi szerepre, amelyet ez a kongresszus játszott a nemzetközi forradalom történetében, az emberiség történetében. Vitathatatlan és teljes joggal elmondhatjuk, hogy a Szovjetek harmadik kongresszusa új korszakot nyitott a világtörténelemben, és most, a világforradalom viszonyai közepette, egyre többen és többen kezdik felismerni ennek a kongresszusnak egész jelentőségét. Ez a kongresszus, amely megerősítette az Októberi Forradalom által létrehozott új államhatalom szervezetét, kijelölte a jövő szocialista építés határköveit az egész világ számára, minden ország dolgozói számára.

Nálunk, Oroszországban, a belpolitika terén most véglegesen el van ismerve a szocialista Szovjet Köztársaság új államrendje, mint az Oroszországban élő különböző nemzetek szabad köztársaságainak föderációja. És most mindenki látja, meg vagyok győződve róla, hogy még ellenségeink is látják, hogy az új rend, a Szovjetek hatalma, nem kitalálás, nem valamely párt fogása, hanem igenis az élet fejlődésének eredménye, az elemi erővel kibontakozó világforradalom eredménye. Jusson eszükbe, hogy a nagy forradalmak mindig arra törekedtek, hogy alapjáig elsöpörjék a régi kapitalista rendet, nem csak politikai jogok kivívására törekedtek, hanem arra is, hogy kiragadják magát az állam igazgatását az uralkodó osztályok, a dolgozók minden rendű és rangú kizsákmányolóinak és elnyomóinak kezéből, hogy egyszersmindenkorra véget vessenek minden kizsákmányolásnak és minden elnyomásnak.

A nagy forradalmak igenis törekedtek ennek a régi kizsákmányolói államapparátusnak az összetörésére, de ezt mindeddig nem sikerült végigvinni. És Oroszország, gazdasági és politikai helyzetének sajátosságai következtében, most elsőként elérte, hogy az állam igazgatása maguknak a dolgozóknak kezébe ment át. Most mi, a történelmi limlomtól megtisztított úton felépítjük a szocialista társadalom hatalmas, ragyogó épületét, az államhatalomnak egy új, a történelemben még sohasem látott típusa jön létre, amely a forradalom akaratából arra van hivatva, hogy megtisztítsa a földet minden kizsákmányolástól, erőszaktól és rabszolgaságtól.

Most megvizsgáljuk, mit eredményezett az állam kormányzásának új, szocialista elve belpolitikánk terén. Elvtársak, önök emlékeznek arra, hogyan harsogta a polgári sajtó szüntelenül még csak nemrégiben is, hogy mi tönkretesszük az orosz államot, hogy mi nem tudunk kormányozni és ez az oka annak, hogy a nemzetiségek mind — Finnország, Ukrajna stb. — itthagynak minket. A polgári sajtó, magánkívül a károrömtől, majd hogy nem minden nap beszámolt ilyen „elszakadásokról". Mi, elvtársak, náluknál is jobban megértettük ennek a jelenségnek legfőbb okait, amelyek abban gyökereznek, hogy a dolgozó tömegek nem bíztak Kerenszkij úrék és társaik megalkuvó imperialista kormányában. Mi hallgattunk és szilárdan bíztunk abban, hogy igazságos elveink, saját kormányzásunk minden szónál jobban bebizonyítja valamennyi dolgozónak igazi céljainkat és törekvéseinket.

És igazunk volt. Most látjuk, hogy eszméink győztek Finnországban, Ukrajnában, és győznek a Donvidéken, osztálytudatra ébresztik a dolgozókat és szilárd szövetségbe szervezik őket. Mi diplomaták nélkül, az imperialisták által alkalmazott régi módszerek nélkül dolgoztunk, de megvan az óriási eredmény — a forradalom győzelme és a győztesek egyesülése velünk, egyetlen hatalmas forradalmi föderációban. Mi nem az ókori Róma kegyetlen törvénye szerint uralkodunk, nem úgy uralkodunk, hogy megosztjuk a dolgozókat, hanem úgy, hogy egyesítünk minden dolgozót a valóságos érdekek és az osztálytudat széttéphetetlen láncaival. És a mi szövetségünk, a mi új

államunk szilárdabb, mint az olyan erőszakos hatalom, amely hazugsággal és vassal egyesít az imperialisták számára szükséges mesterséges államalakulatokban. Csak arra volt szükség, hogy például a finn munkások és parasztok kezükbe ragadják a hatalmat, és máris hozzánk fordultak a proletár világforradalomhoz való hűség érzésének kifejezésével, üdvözlő szavakkal, amelyekből látható az a megingathatatlan eltökéltségük, hogy velünk együtt haladjanak az Internacionále útján. Ez az alapja a mi föderációnknak és mély meggyőződésem, hogy a forradalmi Oroszország köré egyre inkább fognak csoportosulni a szabad nemzetek egyes különböző föderációi. Teljesen önkéntesen, hazugság és vas nélkül fog nőni ez a föderáció, és ez a föderáció rendíthetetlen. Rendíthetetlenségének legjobb biztosítékai azok a törvények, amelyeket hozunk, az az államrend, amelyet magunknál kialakítunk. Éppen az imént hallották a föld szocializálásáról szóló törvényt. Talán ez a törvény nem kezeskedik azért, hogy a munkások és parasztok egysége most megbonthatatlan, hogy mi az ilyen egység mellett le tudunk majd győzni minden akadályt a szocializmus felé vezető úton?

Márpedig ezek az akadályok, nem csinálok belőle titkot, óriásiak. A burzsoázia minden lehetőt elkövet, mindent egy kártyára fog feltenni, hogy meghiusítsa egyesülésünket. Akadnak majd hazudozók, provokátorok és árulók, esetleg akadnak öntudatlan emberek, de mi mostantól fogva semmitől sem félünk, mert létrehoztuk új államhatalmunkat, mert kezünkben van az állam önkormányzata. Erőnk teljes súlyával csapunk le minden ellenforradalmi kísérletre. De az új rend szilárdságának fő alapjául azok a szervezeti rendszabályok szolgálnak, amelyeket a szocializmus érdekében fogunk megvalósítani. Ezen a téren óriási munka vár ránk. Gondoljanak, elvtársak, arra, hogy a világ rabló imperialistái, akik belesodorták a nemzeteket a háborúba, fenekestől felforgatták a világ egész gazdasági életét. Súlyos örökséget hagytak ránk — helyre kell állítanunk, amit ők lerombol tak.

Természetesen, a dolgozóknak nem voltak tapasztalataik az igazgatás terén, de ez nem ijeszt meg bennün-

ket. A győztes proletariátus előtt feltárult a föld, amely most köztulajdonná lett, és a proletariátus ért ahhoz, hogy megszervezze a szocialista elvek szerinti új termelést és fogyasztást. Azelőtt az emberi elme, az emberi géniusz csak azért alkotott, hogy egyeseknek juttassa a technika és a kultúra minden áldását, a többieket pedig megfossza a legszükségesebbtől — a művelődéstől és a fejlődéstől. Most ellenben a technika minden csodája, a kultúra minden vívmánya a nép közkincsévé válik, és mostantól fogva az emberi elme és géniusz sohasem lesz az erőszak eszközévé, a kizsákmányolás eszközévé. Mi tudjuk ezt — és kérdezem, talán nem érdemes dolgozni, nem érdemes odaadni minden erőnket ennek a roppant történelmi feladatnak érdekében? S a dolgozók el fogják végezni ezt az óriási történelmi munkát, mert a forradalom, az újjászületés és a megújhodás hatalmas szunnyadó erői rejlenek bennük.

Már nem vagyunk egyedül. A legutóbbi napokban nagyjelentőségű események zajlottak le nemcsak Ukrajnában és a Donvidéken, nemcsak Kalegyinjeink és Kerenszkijeink birodalmában, hanem Nyugat-Európában is. Önök már ismerik a németországi forradalmi mozgalom helyzetéről szóló táviratokat. A forradalmi kitörés tűznyelvei egyre nagyobb és nagyobb erővel lángolnak fel és borítják be az egész rothadt régi világrendet. Nem az élettől elvonatkoztatott elmélet, nem szobatudósok képzelgése volt az, hogy mi, a Szovjethatalom megteremtésével ugyanilyen kísérleteket hívtunk életre más országokban is. Hiszen, ismétlem, a dolgozók számára nem volt más kivezető út ebből a véres mészárlásból. Most az ilyen kísérletek már a világforradalom szilárd vívmányaiban teljesednek be. És mi az egyre jobban érlelődő világforradalom jegyében fejezzük be a Szovjetek történelmi jelentőségű kongresszusát, s nincs messze az az idő, amikor a világ dolgozói egyetlen, az egész emberiséget felölelő államban olvadnak egybe, hogy vállvetett erőfeszítéssel építsék az új, szocialista társadalom épületét. Ennek az építésnek útja a Szovjeteken, mint a kezdődő világforradalom egyik formáján át vezet.

Üdvözlöm önöket, és felhívom önöket ennek az új

épületnek építésére. Önök hazautaznak és minden erejükkel nekifeküsznek hatalmas győzelmünk megszervezésének és megszilárdításának. (A küldöttek felállnak és viharos tapssal köszöntik Lenin elvtársat.)

UTASÍTÁS
A VÖRÖS GÁRDA PARANCSNOKSÁGÁNAK[108]

1918 január 12.

Tekintettel a Petrográdot fenyegető éhínség igen nagy veszélyére és a Népbiztosok Tanácsának határozata értelmében, amely szerint vizsgálatot kell tartani a petrográdi és környéki vasútvonalakon annak megállapítása céljából, hogy nincsenek-e a pályán gabonát szállító vasúti kocsik, utasítjuk a Vörös Gárda parancsnokságát, hogy működjön közre e vizsgálatnál és a spekulánsok és szabotálók elfogásánál.

E célból utasítjuk a Vörös Gárda parancsnokságát, hogy állítson össze azonnal megfelelő számú osztagot és irányítsa azokat holnap, január 13-án, reggeltől, a nap folyamán a Vasútügyi Népbiztosságba, Nyevszkij elvtárshoz vagy helyetteséhez, a vele való együttműködés céljából:

(1) járják be az állomásokat s kérjenek az állomásfőnököktől és más vezető tisztviselőktől aláírással ellátott nyilatkozatot arról, hogy nincs egyetlen gabonát vagy élelmiszereket szállító vasúti kocsi sem (az állomáson és a pályán);

(2) ellenőrizzék, hogy tényleg nincsenek-e gabonát stb. szállító vasúti kocsik; az ellenőrzést a vasutasokkal együtt kell elvégezni;

(3) hamis bevallások vagy az igazságnak meg nem felelő közlések esetén a vezető tisztviselőket (a vasutas-

bizottságokkal való megegyezés alapján) le kell tartóztatni és át kell őket adni a forradalmi törvényszéknek.

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

Először 1931-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XVIII. kötetében jelent meg.

A RENDKÍVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI VASUTASKONGRESSZUS[109] AZ 1918 JANUÁR 13-I (26-I) ÜLÉS

GYORSÍRÓI JEGYZET

I

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK BESZÁMOLÓJA

Elvtársak! Sajnos, nincs lehetőségem arra, hogy jól felépített beszámolót tartsak önöknek, és remélem, hogy önök között azoknak, akik behatóbban érdeklődnek a dolgok állása iránt, részben az ujságtudósítások, részben a Szovjetkongresszuson szerzett egyéni benyomások alapján módjukban volt teljes és pontos fogalmat alkotni a Szovjethatalom jelenlegi helyzetéről, más szervekhez való viszonyáról, és a rá váró feladatokról. Engedjék meg ezért, hogy néhány rövid kiegészítő megjegyzésre szorítkozzam. A Szovjethatalom feladatainak és helyzetének jellemzése érdekében ki kell térnem a Szovjethatalom és a vasúti proletariátus, a vasúti dolgozók szervezete között kialakult viszonyra.

Elvtársak! Önök tudják, hogy a Szovjethatalom összeütközésbe került az Alkotmányozó Gyűléssel, és hogy a vagyonos osztályok — a földbirtokosok meg a burzsoázia, a kalegyinisták és híveik — most szemrehányásokkal árasztanak el bennünket amiatt, hogy a Szovjethatalom feloszlatta az Alkotmányozó Gyűlést. De minél hangosabbak ezek a kisszámú polgári lap oldalain megjelenő szemrehányások, annál erősebben hallatszik a munkások és katonák, a dolgozók és kizsákmányoltak hangja is. A parasztok kijelentik, hogy ők sohasem kételkedtek abban, hogy a Szovjethatalom fölötte áll minden más hatalomnak, és hogy Szovjetjeiket, amelyeket ők választottak, ők hoztak létre, ők ellenőriznek, amelyek fölött ők gyakorolnak felügyeletet, sem a munkások, sem a katonák, sem a parasztok nem szolgáltatják ki senkinek

és semmiféle intézménynek. A Szovjethatalom mindenekelőtt azért került összeütközésbe az Alkotmányozó Gyűléssel, mert, mint önök valamennyien tudják, az alkotmányozógyűlési választásokat olyan listák alapján hajtották végre, amelyeket még az Októberi Forradalom előtt állítottak össze. Az Alkotmányozó Gyűlést általános, közvetlen, egyenlő és titkos szavazással, arányos képviselet alapján választották meg. Ez a választási rendszer a legtökéletesebb választási rendszer, de csakis azzal a feltétellel fejezheti ki hűen a nép akaratát, ha azok a pártok, amelyeknek e szerint a rendszer szerint egyedül van joguk és lehetőségük listát összeállítani, ha ezek a pártok valóban megfelelnek a lakosság azon csoportjai hangulatának, kívánságainak, érdekeinek és akaratának, amelyek rájuk szavaznak, mert más választási rendszer mellett, amikor minden egyes választói kerület külön választja meg a maga jelöltjét vagy képviselőjét, az ilyen választási rendszer mellett a népnek könnyű azon nyomban helyrehozni tévedését, hangulatának megfelelően vagy a bekövetkezett politikai változásnak figyelembe vételével. Az arányos választási rendszer mellett azonban a pártnak mint egésznek kell összeállítania pártlistáit jóval a választások lebonyolítása előtt, és ezért történt meg az, hogy az Alkotmányozó Gyűlésre, amelynek november 12-én kellett összeülnie, a pártoknak még szeptemberben és október elején össze kellett állítaniok listáikat. Mint valamennyien emlékeznek rá, a törvény értelmében határidőt állapítottak meg. E határideig minden pártnak be kellett mutatnia jelölőlistáit, és ez után az idő után a listákon nem lehetett változtatni. Ilyenformán történt az, hogy Oroszország legnagyobb pártjának, az eszer pártnak, annak a pártnak, amely akkor, nyáron és ősszel, kétségtelenül a legnagyobb párt volt, 1917 október elején az egész eszer párt nevében kellett bemutatnia listáit; így is történt. A listákat október elején mutatták be és ezeken az eszer párt jelöltjei voltak felsorolva; mintha ilyen párt, mint egységes egész, létezett volna. Kiderült, hogy miután a listákat már összeállították, miután az orosz munkások és parasztok a forradalom kezdete óta létrehozva Szovjetjeiket, már hosszú, nehéz és fáradságos utat tettek meg — befellegzett a Kerenszkijjel való paktálásnak,

Márpedig Kerenszkij szintén eszernek, sőt szocialistának, sőt forradalmárnak számított, valójában azonban imperialista volt, aki zsebében rejtegette a titkos szerződéseket, a francia és angol imperialistákkal kötött szerződéseket, ugyanazokat a szerződéseket, amelyeket a februárban megdöntött cár kötött, ugyanazokat, amelyek az orosz népet arra kárhoztatták, hogy vágóhídra menjen azért, hogy az orosz kapitalista megkaparintsa Konstantinápolyt, a Dardanellákat, Örményországot vagy Galícia egy kis részét; — az olyanok pedig, akik különösen messzire mentek, mint a híres Miljukov, már előre egy olyan térképet állítottak össze, amely szerint Kelet-Poroszország egy részének is le kellett válnia és jutalomképpen az orosz népnek kellett jutnia a munkások és katonák millióinak kiontott véréért. Ez volt a valóságban Kerenszkijnek, aki továbbra is az eszer párt rendes tagjának számított, és az is maradt, vezetőszerepet játszó orosz burzsoá-imperialista köztársasága.

Október végén összeült a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Második Összoroszországi Kongresszusa, miután a nép már belefáradt ebbe az imperialistákkal való paktálásba, miután júniusban a támadás száz- meg százezer halálos áldozatot követelt tőlünk, és világosan megmutatta, hogy miért húzódik el a háború, milyen módon kárhoztatják ezek a titkos szerződések a katonákat tömeges pusztulásra, milyen módon maradtak a békével kapcsolatban hangoztatott „szavak" — csak szavak. Ezért a Második Összoroszországi Szovjetkongresszus megdöntötte a burzsoá-imperialista kormány hatalmát és megvalósította a Szovjethatalmat. Az alkotmányozógyűlési választások november 12-én zajlottak le; ezek a választások olyan helyzet elé állították a munkásokat, a katonákat és különösen a parasztokat, hogy a régi listák alapján kellett választaniok, más listák nem voltak és nem is lehetett összeállítani más listákat, s ezért most, amikor azt mondják nekünk: „Ti szétkergettétek az Alkotmányozó Gyűlést, amely a nép többségének akaratát képviselte", amikor a burzsoá firkászok és lapok, az olyasfajta szocialisták mint Kerenszkij, különböző hangnemben ezt ismételgetik, mi azt válaszoljuk nekik: „Miért nem mondhatnak önök a népnek egyetlen őszinte szót azzal az érvvel

kapcsolatban, amelyet az imént fejtettem ki önök előtt és amely benne volt az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatásáról szóló dekrétumban?". Mi nem tekinthetjük az Alkotmányozó Gyűlést a népakarat kifejezőjének, mert a régi listák alapján választották. A munkások és különösen a parasztok az eszerek pártjára mint egységes pártra szavaztak, márpedig ez a párt a választások után kettészakadt, és ezért a párt a választások után a nép szemében két pártot jelentett — a jobboldaliakét, akik a burzsoáziával tartottak, és a baloldali eszerek pártját, amely a munkásosztállyal, a dolgozókkal ment együtt és a szocializmus hívének bizonyult. Választhatott-e a nép a jobboldali és a baloldali eszerek között, az Alkotmányozó Gyűlés idején? — Nem választhatott, és ezért mi még a listák összeállítása és a választások szempontjából is, ebből a formai szempontból is azt mondjuk, hogy senki sem cáfolhatja meg azt az állításunkat, amely szerint az Alkotmányozó Gyűlés nem fejezhette ki az igazságnak megfelelően a nép akaratát. A forradalom nem tehet arról, hogy a listák összeállítása után és az alkotmányozógyűlési választások előtt tört ki, a forradalom nem tehet arról, hogy az eszerek pártja olyan sokáig tudatlanságban tartotta és frázisokkal olyan sokáig félrevezette a népet, különösen pedig a parasztságot, hogy csak október 25-e után, amikor a Második Parasztkongresszus összeült, csak akkor jöttünk rá arra, hogy a jobboldali és a baloldali eszerek nem békülhettek ki, s ez után a kongresszusok egész sora kezdődött — katonakongresszusok, parasztkongresszusok és utoljára a vasutaskongresszus.

És mindenütt ugyanaz a kép tárult elénk: egyrészt, azoknak az óriási többsége, akik valóban a dolgozókhoz és kizsákmányoltakhoz tartoznak, mindenütt teljes egészében, fenntartás nélkül és visszavonhatatlanul a Szovjethatalom mellé álltak, masrészt viszont a polgári felső rétegek, az alkalmazottak, a hivatalnokok, a jómódú parasztok — ezek mind a vagyonos osztályok, a burzsoázia oldalára pártoltak és kiadták a jelszót: „Minden hatalmat az Alkotmányozó Gyűlésnek", mármint annak, amelyet a forradalom előtt választottak meg, és amelynek megválasztásakor a nép nem tudta, hogyan különböztesse

meg a jobboldali eszereket a baloldaliaktól. Nem, a dolgozó osztályok forradalma előbbrevaló a régi listáknál, a dolgozók és kizsákmányoltak érdekeinek, akik a forradalom előtt el voltak nyomva, az első helyen kell állniok, és ha az Alkotmányozó Gyűlés szembefordul a Szovjethatalom akaratával, a dolgozók nyilvánvaló többségének akaratával, akkor — le az Alkotmányozó Gyűléssel és éljen a Szovjethatalom. (Taps.) És most, elvtársak, nap nap után meggyőződünk arról, hogy a Szovjethatalmat egyre nagyobb és nagyobb mértékben támogatják a nincstelenek, a dolgozók és kizsákmányoltak, a népgazdaság minden területén, az ország minden részében, és akárhogyan rágalmazzanak is bennünket a polgári lapok, meg a, tisztesség ne essék szólván, szocialista lapok, mint a jobboldali eszerek, a Kerenszkij-párt lapjai, akárhogyan rágalmazzanak is bennünket azzal, hogy a mi hatalmunk népellenes hatalom, nem a népre támaszkodik — ez nyilvánvaló hazugság. Éppen ma jutottunk hozzá egy különösen beszédes bizonyítékhoz, hírt kaptunk a Donvidékről (egy éjjeli táviratban) arról, hogy Voronyezsben összeült a kozákság egy részének a kongresszusa, Kamenszkaja sztanyicán pedig húsz kozákezred és öt kozáküteg kongresszusa. A frontkozákság összehívta kongresszusát, mert látja, hogy a kalegyinisták körül tisztek, hadapródiskolások és földbirtokos csemeték gyülekeznek, akiknek nincs ínyükre az, hogy Oroszországban a hatalom a Szovjetek kezébe megy át, és akik azt szeretnék, ha a Donvidék élne az önrendelkezési joggal. Ott Kalegyin, aki első atamánnak nevezi magát, pártot alakít. A frontkozákságnak ezt a kongresszusát szét kellett kergetni. Erre azzal válaszoltak, hogy, először, egyesültek a voronyezsi kongresszussal, másodszor, hadat üzentek Kalegyinnek, harmadszor, letartóztatták az atamánokat, és negyedszer, elfoglalták valamennyi főbb állomást.

Hadd bánkódjanak és siránkozzanak most Rjabusinszkij úrék, akik milliókat küldtek oda és milliókat adtak itt, hogy a szabotálók megkaphassák fizetésüket és akadályt gördítsenek a Szovjethatalom útjába, hadd bánkódjanak és siránkozzanak most Rjabusinszkij úrék a francia és angol tőkés urakkal és a román királlyal egye-

temben sorsukon: utolsó reményük még a Donvidéken is odaveszett, ahol pedig legtöbb az olyan jómódú paraszt, aki bérmunkát alkalmaz, aki más munkáját zsákmányolja ki, állandó harcban áll a bevándorolt parasztlakossággal, amelyet a nyomor kergetett ide messziről; — még ott, ahol legtöbb a kizsákmányoló paraszt, még ott is felháborodtak az emberek a hadapródiskolások, tisztek és vagyonosok szervezetén, akik elhatározták, hogy a Szovjethatalom ellen mennek, még ott is ugyanazt a megoszlást fedeztük fel, amelyet senki sem akar látni, és amelynek előidézésével minket vádolnak. „A bolsevikok polgárháborút hirdetnek." Talán mi találtuk ki Kalegyint, talán a bolsevikok találták ki Rjabusinszkijt? De mi tudjuk, hogy a cár idején is ez volt a cári hatalom fő támasza, hogy ezek az emberek csak azért rejtőztek el, hogy az orosz köztársaságot ugyanolyan burzsoá köztársasággá változtassák át, amilyen a legtöbb országban fennáll, amelyekben minden szabadság és választás mellett ugyanúgy, ha ugyan nem jobban, elnyomják a dolgozó népet, mint akármelyik monarchiában. Amikor azt mondják, hogy a bolsevikok testvérgyilkos háborúra, polgárháborúra uszítanak, amikor átkokat szórnak a bűnös testvérgyilkos polgárháborúra, amelyet a bolsevikok idéztek elő, mi azt válaszoljuk nekik: „Micsoda testvérgyilkos háború ez, talán a Rjabusinszkijak és a Kalegyinek a dolgozók testvérei? Furcsa, hogy erről sem a matrózok, sem a katonák, sem a munkások, sem a parasztok nem tudtak, furcsa, hogy ők ezt nem vették észre, furcsa, hogy olyan makacsul hajtogatják — a Rjabusinszkijak és Kalegyinek engedelmeskedjenek a Szovjethatalomnak."

A hadapródiskolásoknak és a tiszteknek az az esztelen és értelmetlen kísérlete, hogy felkelést szervezzenek Petrográdban és Moszkvában, semmire sem vezetett, mert a munkások és katonák óriási többsége feltétlenül a Szovjethatalom pártján van. Ők tudták, hogy a katonák, amikor háborúba kezdenek, felfegyverkeznek és senkinek sem adják oda a fegyvert. A nép azért egyesült és szervezkedett, hogy önállóan vegye kezébe sorsának intézését — ezért is kezdte meg a forradalmat. Ők viszont nagyon jól látták és tudták, hogy itt Petrográdban a nép teljes egészében a Szov-

jethatalom pártján van, és amikor Petrográdban is, Moszkvában is szétzúzták őket, a Donvidékre rohantak, hogy ott összeesküvést szőjenek, és az ellenforradalomnak ebben a dolgozó tömegek ellen irányuló összeesküvésében a burzsoá kievi Rádára reméltek támaszkodni, amely utolsó napjait éli, mert elvesztette a bizalmat. Amikor mindenütt megüzenték a polgárháborút a dolgozóknak, azt kezdték a szemünkre vetni, hogy mi kezdtük a háborút, és azt mondják: ti a polgárháború tüzét szítjátok, vesszen a polgárháború. Mi azt válaszoljuk: vesszenek a Rjabusinszkijak meg a Kalegyinek és valamennyi cinkosuk. (Taps.)

Ezért, elvtársak, amikor a burzsoázia azt a súlyos vádat emeli és azt állítja, hogy mi romlásba visszük a demokráciát, megöltük a demokrácia azon formáiba és intézményeibe vetett hitet, amelyek oly becsesek, s amelyek oly sokáig támogatták és éltették az oroszországi forradalmi mozgalmat, szétvertük a legmagasabbrendű demokratikus formát — az Alkotmányozó Gyűlést, mi azt válaszoljuk: Nem, ez nem igaz; a szocialista Kerenszkij köztársasága idején, az imperialista vezérek, a burzsoázia vezéreinek köztársasága idején, akik zsebükben titkos szerződéseket rejtegettek és a katonákat (úgynevezett igazságos) háborúba kergették — persze, akkor az Alkotmányozó Gyűlés kívánatosabb volt, mint az előparlament, amelyben Kerenszkij, a Csernovokkal és Ceretelikkel való megegyezés alapján ugyanazt a politikát folytatta. Mi mindjárt a forradalom elején, 1917 áprilisában, nyiltan és őszintén megmondtuk, hogy a Szovjetek a demokrácia, a dolgozók demokráciájának sokkal magasabbrendű, sokkal tökéletesebb, sokkal célszerűbb formáját testesítik meg, mint az Alkotmányozó Gyűlés*. Az Alkotmányozó Gyűlés valamennyi osztályt, tehát a kizsákmányolók osztályát is, tehát a vagyonosokat is, tehát a burzsoáziát is, tehát azokat is egyesíti, akik a nép rovására, a kizsákmányoltak rovására részesültek képzésben, akik kiváltak a nép soraiból, hogy a kapitalistákhoz csatlakozzanak, hogy tudásukat a nép elnyomásának eszkö-

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 3—8. old. — *Szerk.*

zévé változtassák át, mert igenis, ők tudásukból, a tudás legfennköltebb vívmányaiból fegyvert kovácsolnak a dolgozók elleni harc céljaira. Mi viszont azt mondjuk: amikor a forradalom megkezdődik — ez a dolgozók és kizsákmányoltak forradalma —, s az államban minden hatalom kizárólag a dolgozók szervezetének, kizárólag a kizsákmányoltak szervezetének kezében van; ez a demokratizmus hasonlíthatatlanul magasabbrendű, mint a régi demokratizmus. A Szovjeteket nem valamely párt találta ki. Önök nagyon jól tudják, hogy nem volt olyan párt, amely kitalálhatta volna. A Szovjeteket az 1905-ös forradalom hívta életre. Akkor, akármilyen rövid ideig léteztek is a Szovjetek, már akkor világos volt, hogy az önkényuralom ellen irányuló népi harc egyetlen szilárd támaszát a Szovjetek alkotják. Mihelyt a Szovjetek hanyatlásnak indultak, nemzeti képviseleti intézmények léptek a helyükbe, s láttuk, hogy ezekben az intézményekben, minden dumában, kongresszuson és gyűlésen a kadetok, a tőkések, a kizsákmányolók ágáltak, megkezdődött a paktálás a cárral, a népi mozgalom szervei pedig hanyatlásnak indultak s a forradalom elveszett. Ezért, amikor az 1917-es forradalom nemcsak hogy újból életre keltette a Szovjeteket, hanem hálózatukkal az egész országot beborította, a Szovjetek megtanították a munkásokat, katonákat és parasztokat arra, hogy nem úgy vehetnek kezükbe és nem úgy kell kezükbe venniök minden hatalmat az államban, mint a burzsoá parlamentekben, ahol minden egyes állampolgárnak más állampolgárokkal egyenlő joga van. Attól, hogy a munkás kihirdeti egyenlőségét Rjabusinszkijjal, a paraszt pedig azt, hogy egyenlő a 12 000 gyeszjatyina földdel rendelkező földbirtokossal — ettől még nem fordul jobbra a szegényember sorsa. Ezért a legjobb demokratikus forma, a legjobb demokratikus köztársaság — a földbirtokosok és gazdagok nélküli hatalom.

Az orosz nép a háború, a hallatlan gazdasági bomlás, az éhínség, a pusztulás veszélye, az emberek millióinak közvetlen fizikai elpusztulása következtében gyorsabban szerzett meg minden tapasztalatot és néhány hónap leforgása alatt elhatározásra jutott. Áprilisban, amikor 20-án a sebesült Linde kivitte a katonákat Petrográd utcáira,

hogy döntsék meg Miljukov és Gucskov kormányát, a miniszteri váltófutás hosszú időszaka után, amikor minden párt a kadetokhoz igazodott és olyan programokat bocsátott ki, amelyek közül az egyik szebb, csábítóbb és hangzatosabb volt, mint a másik, a nép megbizonyosodott arról, hogy mindebből semmi sem lesz, hogy békét ígérnek neki, a valóságban pedig támadásba viszik: 1917 júniusában tíz- meg tízezer katona pusztult el azért, mert a cárnak titkos szerződése volt az európai imperialistákkal, amelyet Kerenszkij megerősített. A nép ennek a tapasztalatnak alapján, saját tapasztalata alapján, nem propaganda hatására, összehasonlította a Szovjetek szocialista hatalmát és a burzsoá köztársaságot, s arra a meggyőződésre jutott, hogy a dolgozók és kizsákmányoltak érdekeinek nem felelnek meg a régi reformok és a burzsoá imperializmus régi intézményei, a nép érdekeinek csak a Szovjetek hatalma felel meg, amelyekbe az emberek szabadon választják képviselőiket, mind a munkások, mind pedig a katonák, a parasztok, a vasutasok és valamennyi dolgozó, és szabadon hívják vissza azokat a küldötteiket, akik nem felelnek meg azoknak a követelményeknek és kívánságoknak, amelyeket a nép velük szemben támaszt. Nem azért vannak a Szovjetekben, hogy a törvényeket magyarázzák, hogy parlamenti beszédekkel tündököljenek, hanem azért, hogy valóra váltsák a szabadságjogokat és lerázzák a kizsákmányolás igáját. A munkások maguk fogják felépíteni az államot új elvek alapján, maguk építik majd az új Oroszország új életét, amelyben nem lesz hely kizsákmányolók számára. Ez hozta létre a Szovjeteket, ezért mondtuk azt, hogy az orosz forradalom tapasztalata megmutatta az embereknek és bebizonyította azt, amire mi már régen rámutattunk, hogy tudniillik a Szovjethatalom a demokráciának sokkal magasabbrendű formája, mint a burzsoá köztársaságok, azok, amelyek a nyugateurópai államokban alakultak ki; a Szovjethatalom igazi demokrácia — a dolgozók, a munkások uralkodhatnak és kell is hogy uralkodjanak a nem dolgozókon, a társadalom kizsákmányoló tagjain, a munkások, katonák, parasztok és vasutasok maguk lehetnek a gazdák. intézhetik a városok és falvak termékeinek cseréjét, igazságos

munkabért állapíthatnak meg a földbirtokosok és tőkések nélkül.

Ezért alakult ki most az Oroszországi Szovjet Köztársaság teljesen mint szocialista köztársaság, amely elvette a földet a földbirtokosoktól, bevezette a gyárak és üzemek munkásellenőrzését, rátette a kezét, a munkások, a szocialista szervezetek kezét a bankokra, hozzáférhetővé tette a nép számára, hogy maga igazgassa azokat a hallatlan gazdagságokat, amelyeket a kapitalisták gyüjtöttek össze és halmoztak fel, hogy ezeket a gazdagságokat ne a dolgozók elnyomására, hanem a jólét növelésére és valamennyi dolgozó kultúrájának fejlesztésére használják fel. Ezt van hivatva megvalósítani a Szovjet Köztársaság. Ezért rokonszenveznek velünk úgy a népek, a dolgozó osztályok külföldön, az uralkodók hadicenzúrája ellenére, a külföldi Kerenszkijeknek a szocialista ujságok ellen folytatott hajszája ellenére. Az ottani polgári lapok szemérmetlen hazugságokat terjesztenek országunkról; a mi lapjaink ellen hajszát folytatnak, a „Pravda" egyetlen számát sem engedik be oda. De csak a napokban tért vissza Svájcból egy elvtársam, aki ott volt, ahol nekem nemrégen oly sokáig kellett tengődnöm, ő azt mondta, hogy a szabad Svájcban egyetlen tényt sem ismernek, hogy a szabad Európa szabad köztársaságai ujságaink egyetlen példányát sem engedik be, hogy ott csak a polgári lapok szemenszedett hazugságait olvassák, amely lapok nem tudnak egyebet, mint szidni a bolsevikokat. De a munkások ennek ellenére minden országban megértették, hogy az oroszországi Szovjethatalom valóban a dolgozók kormánya. És nincs a jelenlegi Európában, sem Angliában, sem Franciaországban, sem Németországban, sem más országokban egyetlen olyan munkás sem, aki ne tapsolt volna az orosz forradalom hírére, mert reményt látnak benne arra, hogy ez az a tűzcsóva, amely lángralobbantja egész Európát.

Ha az orosz forradalom olyan egyszerűen ment végbe, ez csak azért történhetett, mert a cárizmus legféktelenebb elnyomása nehezedett Oroszországra, és egyetlen országot sem gyötört agyon és fárasztott halálra a háború annyira, mint Oroszországot.

Az orosz népnek elsőként sikerült magasra emelnie a szocialista forradalom fáklyáját, de tudja, hogy nem áll egyedül ebben a harcban, és hogy hű elvtársak és barátok segítségével befejezi ezt a művet. Lehet, hogy nem kevés idő fog eltelni, nem tudjuk, mennyi idő telik el addig, míg a szocialista forradalom más országokban is fellángol. Önök tudják, hogyan mennek végbe a forradalmak általában más államokban. S valamennyiük átélte az 1917-es esztendőt és tudja, hogy három hónappal a forradalom kezdete előtt senki sem tudta, hogy közeledik a forradalom. Tudjuk, hogy Ausztriára már átcsapnak a munkássztrájkok. Amikor az európai pártok, élükön saját Csernovjaikkal és Ceretelijeikkel kezdtek elveszteni minden befolyást az események menetére, amikor érezni kezdték, hogy teljesen el vannak szigetelve, akkor ott arról kezdtek beszélni, hogy bevezetik az ostromállapotot, Németországban pedig arról, hogy katonai diktatúrát vezetnek be; most Bécsben a sztrájkokat beszüntették és a lapok ismét megjelennek. Táviratot kaptam Stockholmból, képviselőnktől, Vorovszkijtól, amelyben azt mondja, hogy a mozgalom egészen kétségtelenül megállt, de mégsem fog sikerülni azt egészen elnyomni, és a mozgalom fel fog lendülni. Ime, az egyik következménye annak, hogy Bresztben megkezdődtek a béketárgyalások, és mi teljesítettük ígéretünket. A titkos szerződéseket hatályon kívül helyeztük, nyilvánosságra hoztuk, kipellengéreztük önök előtt. Megmutattuk, hogy a régi kapitalisták e kötelezettségei, nevezzék azokat akár titkos szerződéseknek, akár kölcsönöknek, most papírcafatok számunkra, amelyeket félredobtunk, mert akadályoznak minket, dolgozó tömegeket, a szocialista társadalom építésében. Bresztben a németek szemérmetlen követelésekkel álltak elő, szavakban megígérték, hogy elismerik az igazságos békét, valójában azonban a rablók és a ragadozó fenevadak érdekeit juttatták kifejezésre — és most a dolgozó tömegek kezdenek tudatára ébredni ennek. Ez a halogatás mesterséges, ez világos a tömegek számára, amelyek azt mondják, hogy véget lehet vetni a háború folytatásának, ha egyszer az orosz munkások és parasztok véget vetettek, hogy

lehet támadást indítani a kormány ellen. 1905 október 17-én az önkényuralom elnyomta az egész népet magával ragadó első nagy sztrájkot, de ez a sztrájk Ausztriában, Bécsben és Prágában egész sor eseményt váltott ki, munkástüntetésekre vezetett, és akkor az osztrákok kivívták maguknak az általános választójogot. Az 1905-ös orosz forradalmat a cárizmus leverte, de ennek a forradalomnak köszönhető, hogy a nyugateurópai munkások hisznek a jövendő nagy reformokban, vagyis abban, ami most megy végbe.

Önök valamennyien figyelemmel kísérték, hogy a Harmadik Szovjetkongresszus megnyitásán a külföldi pártok számos képviselője volt jelen, akik elmondták, hogy ők megfigyelték az angol, a svájci és az amerikai munkásmozgalmat, és egybehangzóan azt mondták, hogy a szocialista forradalom Európában napirendre kerül. Ott a burzsoázia erősebb és okosabb, mint a mi Kerenszkijeink, volt ideje megszervezkedni arra, hogy megnehezítse a tömegeknek a felkelést. Ott a munkások bizonyos jólétnek örvendenek és ezért ott nehezebb elbánni a régi szocialista pártokkal, amelyek évtizedeken át tartották magukat, részeseivé lettek a hatalomnak, tekintélyt szereztek a nép szemében. De az effajta tekintély már veszendőben van, a tömeg forrong, és egészen kétségtelen, hogy a közeljövőben, esetleg a távolabbi jövőben, a szocialista forradalom napirendre kerül minden országban, mivel a tőkés elnyomásnak elérkezett a vége.

Ha azt mondják nekünk, hogy a bolsevikok olyasfajta utópikus dolgot gondoltak ki, mint a szocializmus bevezetése Oroszországban, hogy ez a dolog lehetetlen, mi erre azt feleljük: hogyan nyerhetik meg utópisták és képzelgők a munkások, parasztok és katonák többségének rokonszenvét? Vajjon nem azért állt-e a munkások, parasztok és katonák többsége mellénk, mert saját tapasztalatuk alapján felismerték, hogy milyen következményekkel jár a háború, és azt, hogy a régi társadalomból nincs kiút, s hogy a kapitalisták a technika és a kultúra minden csodájával irtóháborút kezdtek, hogy az emberek az elállatiasodásig, elvadulásig és éhínségig jutottak? Ezt

tették a kapitalisták és ezért merül fel előttünk a kérdés: vagy elpusztulni, vagy teljesen összezúzni ezt a régi burzsoá társadalmat. Ez a mi forradalmunk legmélyebb értelme. Ezért látjuk azt, hogy a kis szomszédos Észtországban, ahol a nép- írástudó, a napokban összeült a mezőgazdasági munkások kongresszusa, megbízottakat választott, akik kezükbe vettek minden fejlett mezőgazdasági üzemet. Ez világraszóló fordulat. A mezőgazdasági munkások, akik a tőkés gazdaságban a társadalmi létra legalsó fokán álltak, nyilvántartásba veszik a fejlett mezőgazdasági üzemeket. Továbbá, itt van Finnország, ahol a parlament a nemzet nevében lépett fel, ahol a burzsoázia a függetlenség elismerését követelte tőlünk; mi mindazokat a nemzeteket, amelyeket a cárizmus elnyomásban tartott, nem fogjuk erővel Oroszország kezében vagy egy egységes oroszországi államban tartani. Mi arra számítottunk, hogy más nemzeteket — Ukrajnát, Finnországot, nem erőszakkal, nem kényszer útján fogjuk csatlakozásra bírni, hanem azzal, hogy megteremtik saját szocialista világukat, saját szovjet köztársaságaikat. Most azt látjuk, hogy Finnországban mindennap várható a munkásforradalom; abban a Finnországban, amely tizenkét éven át, 1905-től, belügyekben már teljes szabadságot élvezett és amelynek választójoga volt s ennek alapján demokratikus intézményeket választhatott. 1905-től 1917-ig ebbe az országba, amely kitűnik kulturáltságával, gazdasági rendjével és multjával, eljutottak annak a tűznek szikrái, amelyet a bolsevikok állítólag mesterségesen szítottak, és azt látjuk, hogy ott kitörőben van a szocialista forradalom. Ez azt bizonyítja, hogy minket nem vakított el a pártharc, hogy mi nem terv szerint jártunk el, hanem hogy csak az egész emberiség háborúutáni kilátástalan helyzete idézte elő ezt a forradalmat és tette a szocialista forradalmat legyőzhetetlenné.

Elvtársak! Engedjék meg, hogy befejezésül rámutassak arra, hogy ugyanez történt az önök vasutaskongresszusán is. Láttuk, milyen nehéz volt a harc az önök vasutas csúcsszervezetei ellen. Önök, vasutasok, maguk győződtek meg a tapasztalat alapján arról, hogy a dolgozó

vasúti proletariátus tömege megbirkózott a vasútügy megszervezésének nehézségeivel. A vasútügy nem az ő hibájukból és nem véletlenül került ebbe a kilátástalan helyzetbe, hanem vagy azért, mert tudatosan gáncsolták a milliomosok által megvesztegetett burzsoá elemek, hiszen a milliomosok száz- meg százezer rubelt dobtak oda és készek voltak elkövetni mindent, hogy megsemmisítsék a Szovjethatalmat, vagypedig azért, mert a burzsoázia megtagadta, hogy változtasson a dolgok rendjén, mivel úgy vélekedett, hogy isten parancsolata az, hogy legyenek urak és szegények, akik az uraknál dolgoznak, és hogy az urak csúfot űzzenek a szegényekből. Tényleg, a vezető tisztviselők azt gondolták, hogy ez valóban isten parancsolata, hogy más rend nem is lehetséges, és hogy ha valaki e rendszer ellen tör, zűrzavar keletkezik. De ilyen nincs. A dolgozó tömegek egyesülése mindennél előbbrevaló, a dolgozó tömegek elvtársi fegyelmet tudnak teremteni soraikban és fel tudják használni a technika és a kultúra minden vívmányát annak érdekében, hogy helyesen szervezzék meg a vasútügyet és a város meg a falu termékeinek cseréjét, hogy segítsenek a munkásoknak és a parasztoknak a népgazdaság összoroszországi méretekben való olyan megszervezésében, hogy a dolgozó tömegek földbirtokosok és kapitalisták nélkül élvezhessék munkájuk gyümölcsét, hogy a tudományos és technikai ismeretek ne maroknyi ember meggazdagodását, ne a pénzeszsák duzzadásig tömését szolgálják, hanem az egész vasútügy megjavítását. Ez különösen fontos számunkra. Önök tudják, mennyi vesztegetés, csalás és spekuláció folyik minden egyes vasúti csomópont körül, önök tudják, hogyan szórják a kizsákmányolók a milliókat azért, hogy tönkretegyék a közlekedést, hogy oda tolassák a vasúti kocsikat, ahol nem lehet azokat megtalálni. Mindez azért történik, hogy növeljék az éhínséget és a népet a Szovjethatalom ellen uszítsák. De önök mindannyian tudják, hogy csakis ha a vasutasszervezetek többsége összefog és a Szovjethatalom támogatását tűzi ki feladatául, csakis akkor fogjuk kíméletlen harccal elsöpörni a tolvajokat, a szabotálókat, a kapitalistákat, a kizsákmányolókat, a burzsoá társadalomnak ezt

az egész maradványát, csakis akkor lehet majd megszervezni helyesen az egész vasútügyet és lehet majd elérni a munkások, katonák és parasztok teljes felszabadulását az elnyomók uralma alól, csakis akkor lesz nálunk szocializmus. (Az egész terem viharosan tapsol.)

2

VÁLASZ AZ ÍRÁSBAN BENYUJTOTT KÉRDÉSEKRE

Elvtársak! Az előttem fekvő, írásban benyujtott kérdések két csoportra oszlanak: egyes kérdések az Alkotmányozó Gyűlésre vonatkoznak — ez az egyik csoport. A másik csoportba az éhínségre és a gazdasági bomlásra vonatkozó kérdések tartoznak. E két csoport alapján fogok válaszolni, és az egyes írásban beadott kérdéseket, amennyiben többé-kevésbbé ugyanarra a tárgyra vonatkoznak, egybe fogom foglalni. Ami az Alkotmányozó Gyűlést illeti, a következőket kérdezik tőlünk: igazságos dolog volt-e feloszlatni az Alkotmányozó Gyűlést, és nem kellett volna-e összehozni egy új Alkotmányozó Gyűlést? Vagy nem lett volna-e helyesebb az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatása előtt népszavazásra bocsátani a kérdést? Nem, elvtársak, sem népszavazással, sem új Alkotmányozó Gyűléssel nem lehet segíteni a dolgon. Így alakultak ki Oroszország pártjai. Láttuk, melyikkel rokonszenveznek a kapitalisták, melyikkel a munkások és parasztok. A Szovjethatalom se nem valakinek a dekrétuma alapján, se nem valamelyik párt határozata alapján jött létre, mert fölötte áll a pártoknak, mert forradalmi tapasztalat alapján, az emberek millióinak tapasztalata alapján keletkezett; egyáltalán nem véletlen, hogy 1905-ben megszülettek a Szovjetek, 1917-ben pedig kibontakoztak és olyan új köztársaságot alapítottak, amilyen nincs az európai országokban és nem is lesz mindaddig, amíg ott a tőke uralkodik. De a Szovjet Köztársaság győzni fog mindenütt és akkor döntő csapást mérnek majd a tőkére. Rá kell mutatnom arra, hogy az Alkotmányozó Gyűlés és a népszavazás a burzsoá

parlamentarizmus régi mintáin alapul, és a népszavazásnak, a tőke uralma következtében számolnia és alkudoznia kell vele. Ezzel szemben a Szovjethatalom nem termel ki olyan képviselőket, akik szócsatákat vívnak a parlamentekben, felváltva ragyogó beszédeket vágnak ki és közben megteremtik a tőke és a hivatalnoki kar szilárd uralmát. A Szovjethatalom maguktól a dolgozó tömegektől indul ki, nem parlamentet eredményez, hanem a dolgozók képviselőiből álló gyűlést, amely közvetlenül végrehajtásra kerülő, életbe lépő, a kizsákmányolók elleni harcot feladatául kitűző törvényeket hoz. A régi mintájú Alkotmányozó Gyűlés és a régi mintájú népszavazások azt tűzték ki feladatul, hogy egyesítsék az egész nemzet akaratát és megteremtsék annak lehetőségét, hogy a farkasok és a bárányok, a kizsákmányolók és a kizsákmányoltak egyetértésben éljenek. Nem, mi ezt nem akarjuk. Mindezt mi átéltük és kipróbáltuk. Mindezt mi megelégeltük. És meg vagyunk győződve róla, hogy a munkások, parasztok és katonák többsége is megelégelte. Olyan időben, amikor a háború egész sor hősies erőfeszítésre késztet annak érdekében, hogy vagy kiragadjuk magunkat a tőke karmaiból vagy elpusztulunk, olyan kísérletre akarnak rábírni minket, amely az európai országokban már megtörtént s amely a régi burzsoá kapitalizmust és az egész nemzet képviseletét, nem pedig a dolgozó tömegek képviseletét eredményezné számunkra. Nekünk nem burzsoá képviseletre van szükségünk, hanem a kizsákmányoltak és elnyomottak képviseletére, amely könyörtelen harcot fog folytatni a kizsákmányolók ellen. A Szovjethatalomnak ez a szándéka; ezzel nem fér össze sem a parlament, sem a népszavazás. A Szovjethatalom több ezeknél, a Szovjethatalom lehetőséget nyujt a dolgozóknak arra, hà nincsenek megelégedve pártjukkal, hogy új küldötteket válasszanak, egy másik pártnak adják át a hatalmat és a legkisebb forradalom nélkül kicseréljék a kormányt, mert Kerenszkij—Kalegyin és a burzsoá Ráda kísérlete megmutatta, hogy a harc a Szovjethatalom ellen lehetetlen. És ha most akad Oroszországban néhány tucat olyan ember, aki harcol a Szovjethatalom ellen, ilyen különc kevés van,

néhány hét mulva pedig egyáltalán nem lesz, és a Szovjethatalom diadalmaskodni fog, mint az elnyomott osztály szervezete az elnyomók megdöntésére és a kizsákmányolók eltávolítására.

Most áttérek napjaink szörnyű csapására, a bennünket fenyegető éhínségre. Mi a gazdasági bomlás fő oka? Annak a gazdasági bomlásnak fő oka, amely a városokban és az iparvidékeken éhínséggel fenyeget, a szabotálók eluralkodásában és a gazdasági élet ziláltságában rejlik, amit ezek a szabotálók elősegítenek, miközben minket vádolnak érte. Mi nagyon jól tudjuk, hogy Oroszországban van elég gabona, s hogy Kalegyin birodalmában, a távoli Szibériában és a gabonatermő kormányzóságokban található. Meg kell mondanom, hogy a kizsákmányolt osztályok sohasem szabadulhatnak fel, ha nem teremtenek szilárd, könyörtelen, forradalmi hatalmat. A szabotálókat illetőleg azt mondom, elvtársak, hogy mi tudjuk azoknak a lakásoknak a címét, ahová a szabotáló hivatalnokok elmentek és aláírás ellenében előre felvették háromhavi fizetésüket, amire Rjabusinszkij ötmilliót adott ki, az angol és francia imperialisták ennyit meg ennyit, a román imperialisták pedig ennyit meg ennyit folyósítottak. Így fest a szabotázs: megvesztegetnek embereket, főtisztviselőket, akik csak egy célt követnek — a Szovjethatalom lehetetlenné tételét, bár sokan közülük ezt maguk sem tudják. A szabotázs — törekvés arra, hogy visszahozzák a régi paradicsomot a kizsákmányolók számára és a régi poklot a dolgozók számára. Ahhoz azonban, hogy ez a céljuk ne sikerüljön, meg kell törnünk ellenállásukat.

Továbbá, rámutatnak előttünk a vasúti alkalmazottak munkájának díjazására. Itt merő félreértésről van szó. Csak egy olyan népbiztos van, aki talán így értelmezte ezt a dolgot és kiadta ezt a rendeletet, de a Népbiztosok Tanácsának első figyelmeztetésére megváltoztatta ezt a rendeletet[110], és ha valaki azt mondja, hogy ez szándékában állt a Szovjethatalomnak, az azt jelenti, hogy nem ismeri az ügyet.

Mit kell tennünk, hogy véget vessünk az éhínségnek és az anarchiának? Először, meg kell törni a kapi-

talisták ellenállását és olyan helyzetbe kell hozni a szabotálókat, hogy ne tanusíthassanak ellenállást. Amikor a „Novaja Zsizny" hívei és más mondvacsinált szocialista lapok arról beszélnek, hogy az elmult két és fél hónap alatt nem szűnt meg a szabotázs, én azt mondom: miért nem segítenek nekünk abban, hogy megszüntessük ezt a szabotázst. Most már a bankok a Szovjetek vezetése alá kerültek. Tegnap a következő eset adta elő magát: megjelent nálam egy hivatásos iró, Finn-Jenotajevszkij, és 50 000 ember nevében kijelentette, hogy a bankok hajlandók működni úgy, hogy teljesen alá vannak rendelve a Szovjethatalomnak. (Dörgő taps.) Válaszolok a banktisztviselők küldöttének: „Már régen ezt kellett volna tenniök." Mi nem zárkózunk el a szervezetekkel való tárgyalások elől, akár a banktisztviselők szervezetéről van szó, akár valamilyen más szervezetről, ha a Szovjethatalomnak ezt az elismerését a dolgozók többsége valóban nemcsak szavakban, hanem ténylegesen elfogadja. Ilyen kijelentést hallottunk a banktisztviselőktől, akik hozzászoktak ahhoz, hogy hallatlan spekulációs ügyeket bonyolítsanak le, és alkalomadtán bezsebeljenek egy százalékocskát, úgy hogy duzzadtra tömik zsebüket a milliós nyereségekből.

Most tárgyalásokat ajánlanak fel nekünk, de ezek nem olyan tárgyalások lesznek, amilyenek Kerenszkijjel folytak. Mi nem a bankok reformjáról fogunk beszélni. Mi előbb fegyveres erővel megszálltuk a bankokat, azután pedig már tárgyalásokba bocsátkozunk és utasításokat meg rendeleteket adunk ki. Nekünk elsősorban az a fontos, hogy megtörjük a szabotálók ellenállását, azután pedig már kezdődhetnek a tárgyalások. Ez az éhínség és az anarchia elleni harc egyetlen olyan útja, amely megbirkózhat a kapitalizmus és a gazdasági bomlás szörnyűségeivel. Önök tudják, milyen hallatlan gazdasági bomlást idéztek elő az egész világon, különösen pedig Oroszországban, ahol a cárizmus korrupciót, erőszakot, gyűlöletet és a dolgozók irányában tanusított megvető magatartást hagyott hátra. Most pedig panaszkodnak az anarchia miatt; gondolják meg önök maguk, harcolhatnak-e azok az emberek, akik három évet töltöttek a

lövészárkokban és akiket halálosan elcsigázott a háború, azért, hogy az orosz tőkések meggazdagodjanak, azért, mert az orosz tőkéseknek Konstantinápolyra fáj a foguk. Ezek az emberek lépten-nyomon azt látják, hogy egyesek a milliókat arra használják fel, hogy megdöntsék a Szovjethatalmat és hatalmukba kerítsék a földet.

Elvtársak! Ilyen változások egy nap alatt lehetetlenek, egy nap alatt nem fejeződhetnek be. A szocialista forradalom megkezdődött, most minden az elvtársi fegyelem megteremtésétől függ, de nem a kaszárnyafegyelemtől, nem a kapitalisták fegyelmétől, hanem maguknak a dolgozó tömegeknek fegyelmétől. Ha a vasúti dolgozók saját kezükbe veszik a hatalmat, akkor a fegyveres szervezet segítségével megtörik a szabotázst és a spekulációt s azt fogják kitűzni feladatukul, hogy üldözzék mindazokat, akik megvesztegetéssel foglalkoznak és zavarják a normális vasúti forgalmat. Az ilyen embereket üldözni kell, mint olyanokat, akik főbenjáró bűnt követnek el a népi hatalom ellen. Csak az ilyen szervezeten, a szovjet szervezeten, annak összetartásán és erélyén fordul meg a kapitalisták, a szabotálók, a tolvajok és a Rjabusinszkijak ellen folytatott harc. Ez az az út, amelyet az éhínség fölötti győzelem érdekében választani kell, mert Oroszországban van minden: vas is, ásványolaj is, gabona is, egyszóval minden, ami szükséges ahhoz, hogy emberekhez méltóan élhessünk. Ha sikerül legyőzni a kizsákmányolókat, akkor a Szovjethatalom és a szovjet gazdaság végleg gyökeret ver Oroszhonban — és így is lesz. (Viharos taps.)

Először 1918-ban,
„A vasúti alkalmazottak, műhelymunkások és dolgozók Petrográdban, 1918 január 5—30-án tartott Összoroszországi Rendkívüli Kongresszusának munkája" c. könyvben jelent meg.

A PETROGRÁDI SZOVJET ELNÖKSÉGÉNEK ÉRTEKEZLETE A KÖZELLÁTÁSI SZERVEZETEK KÉPVISELŐIVEL 1918 JANUÁR 14 (27)

I

HOZZÁSZÓLÁSOK AZ ÉHÍNSÉG ELLENI HARC RENDSZABÁLYAINAK KÉRDÉSÉBEN[111]

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

I

Vlagyimirov adataiból az következik, hogy meg kell hagyni a régi fejadagot. Lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy előteremtsük, ami Petrográdban található.

II

Mindezek az értesülések a petrográdi munkások szörnyű tétlenségéről tanuskodnak. A petrográdi munkásoknak és katonáknak meg kell érteniök, hogy senki nem segít rajtuk, ha magukon nem segítenek. A visszaélések tényei nyilvánvalók, a spekuláció szörnyű méreteket öltött, de mit tettek a katonák és a munkások a tömegekben, hogy harcoljanak ez ellen?! Ha nem ébresztjük a tömegeket önálló tevékenységre, semmire sem megyünk. Feltétlenül össze kell hívni a Szovjet plenáris ülését, s el kell határozni a tömeges házkutatást Petrográdban és a teherpályaudvarok átkutatását. A házkutatások lefolytatására minden üzemnek és minden századnak osztagokat kell összeállítania, a házkutatásokba a húzódozókat is be kell vonni, és a kenyérjegy megvonásának terhe alatt mindenkit kötelezni kell, hogy részt vegyen.

Amíg nem alkalmazunk terrort — helyszínen való főbelövést — a spekulánsokkal szemben, semmire se megyünk. Azonkívül a fosztogatókkal szemben is határozottan kell fellépni — a helyszínen agyon kell őket lőni.

A lakosság vagyonos részét három napra kenyér nélkül kell hagyni, mivel vannak készleteik és más élelmiszereik, s magas áron vásárolhatnak a spekulánsoknál.

Először 1924-ben,
a „Krasznaja Letopisz" c. folyóirat
1. (10.) számában jelent meg.

2

HATÁROZATI JAVASLAT

Egybe kell hívni a Petrográdi Szovjet teljes ülését és forradalmi rendszabályokat kell életbeléptetni a spekulánsok elleni harc és az éhínségtől való megmenekülés érdekében:

1) A katonák és a munkások egész tömegét be kell vonni néhány ezer (10—15, esetleg több főből álló) osztag alakításába, amelyek kötelesek naponta egy bizonyos számú (például 3—4) órát közellátásügyi szolgálatnak szentelni.

2) Azoktól az ezredektől és üzemektől, amelyek nem fogják pontosan kiállítani az osztagokat a tőlük követelt számban, meg kell vonni a kenyérjegyet, továbbá forradalmi rendszabályokat kell velük szemben alkalmazni és meg kell őket büntetni.

3) Az osztagoknak haladéktalanul át kell kutatniok, először, a pályaudvarokat, s felül kell vizsgálniok és nyilvántartásba kell venniök a gabonát szállító vasúti kocsikat; másodszor, a Petrográd-környéki pályatesteket és vasúti csomópontokat; harmadszor, valamennyi raktárt és magánlakást.

A felülvizsgálatra, nyilvántartásba vételre és rekvirálásra vonatkozó utasításokat a Petrográdi Szovjet elnöksége dolgozza ki, a Kerületi Szovjetek küldötteinek részvételével, vagypedig egy külön bizottság.

4) A tettenért spekulánsokat és az olyanokat, akikre a spekulációt teljesen rábizonyították, az osztagok a helyszínen agyonlövik. Ugyanezzel a büntetéssel kell sujtani az osztagok lelkiismeretlenségen ért tagjait.

5) Az éhínségtől való megmenekülés legerélyesebb

rendszabályainak keresztülvitelére a forradalmi osztagok közül ki kell választani a legmegbízhatóbb és legjobban felfegyverzett osztagokat, és el kell küldeni őket az állomásokra és a fő gabonaszállító kormányzóságok valamennyi kerületébe. Ezeket az osztagokat meg kell bízni azzal, hogy a helyi vasutasbizottságok meghatalmazása alapján bevont vasutasok részvételével először, ellenőrizzék a gabonaszállítások lebonyolítását; másodszor, ellenőrizzék a gabona begyüjtését és tárolását; harmadszor, léptessék életbe a legerélyesebb forradalmi rendszabályokat a spekulánsok ellen és a gabonakészletek rekvirálása érdekében.

6) A forradalmi osztagok minden rekvirálási, letartóztatási vagy kivégzési jegyzőkönyv felvételénél legalább hat, hatóságilag berendelt tanút vonnak be, akiket okvetlenül a legközelebbi szomszédság szegényebb lakosainak soraiból kell választani.

Először 1924-ben,
a „Krasznaja Letopisz". c. folyóirat
1. (10.) számában jelent meg.

DEKRÉTUMTERVEZET A TENGERI ÉS FOLYAMI KERESKEDELMI FLOTTA ÁLLAMOSÍTÁSÁRÓL 1918 JANUÁR 18 (31)[113]

I

DEKRÉTUMTERVEZET

1. A Népbiztosok Tanácsa megállapítja, hogy mind a Központi Bizottság[113], mind a Centrovolga teljesen egyetért a kereskedelmi célokat szolgáló tengerjáró és folyami hajók azonnali és megváltás nélküli államosításának szükségessége tekintetében.

2. Ezért a Népbiztosok Tanácsa elrendeli ennek az államosításnak haladéktalan megvalósítását s egy, a Tengerészetügyi Biztosság képviselőiből, a Központi Bizottság, valamint a Centrovolga két-két képviselőjéből és a Legfőbb Népgazdasági Tanács által kijelölt elnökből álló külön bizottságot bíz meg azzal, hogy dolgozza ki és két napon belül mutassa be a Népbiztosok Tanácsának az államosításról szóló dekrétum alább következő alapjait.

3. Elrendeljük az egész flotta államosítását.

4. A rend fenntartásáról a hajókon és a hajók megóvásáról stb. közvetlenül a hajók személyzete, továbbá az egyes medencék vagy tengerek hajózási munkásainak szakszervezetei gondoskodnak.

5. Az egész államosított flotta központi igazgatóságainak ideiglenesen, a kongresszusig és az egyesülésig, a Központi Bizottságot, illetőleg a Centrovolgát ismerjük el.

Ha az egyesülés nem jön létre önkéntes alapon, a Szovjethatalom kényszer útján fogja megvalósítani.

6. A központi igazgatóságok működésük során mindenben alá vannak rendelve a helyi és a központi Szovjethatalom szerveinek,

2

KIEGÉSZÍTÉS A TERVEZETHEZ

Az államosításról szóló *azonnali* dekrétumot ki kell még egészíteni a következőkkel:

(α) az igazgatóságok (házi) őrizetbe vétele,

(β) rendkívül szigorú felelősség a hajók stb. rongálásáért.

Először 1945-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XXXV. kötetében jelent meg.

BESZÉDEK AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1918 JANUÁR 19-I (FEBRUÁR 1-I) ÜLÉSÉN

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

I

Lenin felteszi a kérdést, hogy milyen konferenciát kell összehívni?[114] Véleménye szerint a forradalmi háború híveivel egyszersmindenkorra tisztázni kell, hogy miről van szó, mivel Zwischenruf-eikből* az a vád vehető ki, hogy a pártban az egyik csoport diplomatáskodással gyanusítja a másikat a béke kérdésében; a valóságban szó sincs semmiféle diplomatáskodásról, hiszen a fegyverszünetről szóló határozatban egészen nyiltan le van szegezve, hogy minden félnek, amely véget akar vetni a fegyverszünetnek, ezt a hadműveletek megindítása előtt hét nappal be kell jelentenie. Ezen az alapon halogatjuk a békekötést. Hogyan hoztuk meg a határozatot a Harmadik Szovjetkongresszuson? Úgy, ahogy a Központi Végrehajtó Bizottság javasolta, a Központi Végrehajtó Bizottság viszont a frakció határozatával összhangban hozott határozatot, a frakció pedig a Központi Bizottság határozatával összhangban fogadta azt el. Leninnek az a véleménye, hogy a forradalmi háború mellett kardoskodó elvtársakat akkor lehetne legkönnyebben más meggyőződésre birni, ha a frontra utaznának és ott saját szemükkel győződnének meg arról, hogy teljesen lehetetlen háborút folytatni. Nem látja a konferencia értelmét azért sem, mert annak határozatai nem lehetnek kötelezőek a Központi Bizottságra nézve; lehetséges, hogy ennek folytán, ahhoz hogy a párttól pontos utasításokat

* — közbekiáltásaikból. — *Szerk.*

kapjunk, pártkongresszust kell egybehívnunk. A béketárgyalások elhúzásával lehetővé tesszük a lövészárokbarátkozás folytatását, ha viszont megkötjük a békét, azonnal kicserélhetjük a hadifoglyokat s ezzel óriási tömegű olyan embert dobunk át Németországba, akik a gyakorlatban látták forradalmunkat, akik okultak belőle, s ezek könnyebben dolgozhatnak a forradalom élesztésén Németországban. Azonkívül úgy véli, hogy annak pontos megállapítása érdekében, hogy mi megy végbe Németországban, repülőket kellene küldeni Berlinbe, ami szerintük teljesen megvalósítható dolog.

2

Lenin ügyrendi indítványt tesz, amely szerint Buharin adjon érdemleges felvilágosítást a Petrográdi Bizottságban uralkodó állapotokról.

3

Lenin konkrét javaslatot nyújt be. Válaszul azoknak, akik a konferencia megrendezése mellett foglalnak állást, rámutat arra, hogy a konferencia nem küszöböli ki a keletkezett rést. Feltétlenül szükség van pártkongresszusra, ezzel szemben a konferencia csak azt puhatolja ki, hogy mi a párt véleménye, amelyet le kell szegezni. Ezért azt javasolja, hogy hívjanak össze egy tanácskozást, amelyen minden vélemény, minden álláspont képviselve lesz, és mindegyiket három személynek kell képviselnie. Ennek a tanácskozásnak egy megállapodást kell kidolgoznia.

4

Lenin amellett foglal állást, hogy a tanácskozást két-három napon belül kell összehívni, de a téziseket nem kell kinyomatni, minthogy nem avathatjuk be azokba Németországot. Az, hogy a tanácskozás előtt ne döntsük el a konferencia kérdését, a béke kérdését pedig hagyjuk

függőben a kongresszusig, anélkül hogy a téziseket nyilvánosságra hoznánk — értelmetlenség.

5

Lenin indítványt nyújt be, amely szerint a Harmadik Szovjetkongresszus elutazó tagjai részére megbeszélést kell rendezni, de semmit sem kell írásban adni.

6

Lenin rámutat arra, hogy a pártprogrammal nem lehet elkészülni február 15-ig, és javasolja:

Hívják össze a tanácskozást január 20-ra, a következő összetételben: 1) a Központi Bizottság, 2) a világosan kifejezésre juttatott vélemények képviselői, mégpedig: Lenin, Szokolnyikov, Buharin, Obolenszkij, Sztukov. Ha Szmirnov, Obolenszkij, Sztukov és Pjatakov tételei között eltérés mutatkozik, két képviselőt küldenek, egyébként egyet. 3) Fenyigstejn, a Petrográdi Bizottság képviseletében. 4) Egy lett.

Buharint és Lomovot meg kell bízni, hogy tárgyaljanak a moszkvaiakkal és Pjatakovval. Minden csoport benyujtja téziseit.

Először 1929-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Művei Gyűjteményének XV. kötetében jelent meg.

SZIKRATÁVÍRÓN. MINDENKIHEZ. KÜLÖNÖSEN A BRESZTLITOVSZKI BÉKEKÜLDÖTTSÉGHEZ

Minket is rendkívül nyugtalanít az, hogy nincs távirati összeköttetés[115], ami, úgy látszik, a németek bűne. A kievi Ráda megbukott. Ukrajnában minden hatalom a Szovjetek kezében van. A harkovi Központi Végrehajtó Bizottság hatalma Ukrajnában vitathatatlan; az Ukrán Köztársaság haderőinek főparancsnokává a bolsevik Kocjubinszkijt nevezték ki. Finnországban a burzsoá ellenforradalmárok ügye reménytelen, a munkások hihetetlen dühvel fordulnak ellenük. A Donvidéken 46 kozákezred a Kamenszkaja sztanyicai kongresszuson kormánynak nyilvánította magát, harcolnak Kalegyin ellen. A petrográdi munkások között nagy a lelkesedés azzal kapcsolatban, hogy Berlinben megalakult a Munkástanács. Az a hír járja, hogy Karl Liebknechtet kiszabadították és hamarosan a német kormány élére áll. A Petrográdi Szovjet holnapi ülésének napirendjére van tűzve a berlini és a bécsi Munkástanácsnak küldendő üdvözlő távirat kérdése.

Lenin

A megírás ideje: 1918 január 21. (február 3.)

Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

SZIKRATÁVIRAT MINDENKIHEZ, MINDENKIHEZ

Mindenkihez

Több külföldi lap valótlan híreket közöl arról, hogy Petrográdban borzalmas dolgok mennek végbe, káosz uralkodik stb.

Mindezek a hírek teljesen légbőlkapottak. Petrográdban és Moszkvában teljes a nyugalom. Nem voltak semmiféle szocialista-letartóztatások. Kiev az ukrán Szovjethatalom kezében van. A kievi burzsoá Ráda megbukott és szétszaladt. A harkovi ukrán Szovjethatalom uralmát mindenki elismeri. A Donvidéken 46 kozákezred felkelt Kalegyin ellen. Orenburg a Szovjethatalom kezébe jutott, Dutovot, a kozákok vezérét tönkreverték, Dutov elmenekült. Finnországban a finn munkáskormány győzelme gyors ütemben szilárdul, az ellenforradalmi fehér gárda csapatait északra szorították, a munkások győzelme ezeken a csapatokon biztosítva van.

Az élelmiszerellátás Petrográdban javult; ma, a régi időszámítás szerint 1918 január 22-én, a petrográdi munkások 10 vagon élelmiszert adnak a finnek megsegítésére.

Németországból gyéren érkeznek hírek. Nyilvánvaló, hogy a németek eltitkolják az igazságot a németországi forradalmi mozgalomról. Trockij azt táviratozza Petrográdba Breszt-Litovszkból, hogy a németek elhúzzák a tárgyalásokat. A szemmelláthatóan irányított német burzsoá sajtó álhíreket terjeszt Oroszországról és ijesztgeti a közönséget.

Tegnap, 1918 január 21-én, közzétettük az egyház

és az állam teljes különválasztásáról és minden egyházi vagyon elkobzásáról szóló dekrétumot.

A megírás ideje: 1918 január 22.
(február 4.)

Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik"
XI. kötetében jelent meg.

BESZÉD A VIDÉKRE INDULÓ AGITÁTOROK ELŐTT

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Elvtársak, önök valamennyien tudják, hogy mind Nagyoroszország, mind pedig más olyan nemzetek munkásainak, katonáinak és parasztjainak többsége, amelyek azelőtt kényszerből tartoztak Oroszországhoz, most pedig a szabad Oroszországi Köztársaság részei — elismerte a Szovjethatalmat. És nem nagy harc marad számunkra Kalegyin ellenforradalmi csapatainak siralmas maradványai ellen, akinek úgy látszik a saját Donvidékén menekülnie kell a forradalmi kozákság elől.

És amikor összeomlik az ellenforradalom utolsó támasza, bizvást elmondhatjuk, hogy a Szovjethatalom erősödik. És erősödni is fog. Ez tökéletesen érthető mindenki számára, hiszen a tapasztalat világosan megmutatta, hogy csak ez a hatalom, maguk a Szovjetjeikben egyesült munkások, katonák és parasztok tudják kivezetni Oroszországot valamennyi dolgozó szabad együttélésének útjára.

Két erős ellenséggel állunk szemben: az első — a nemzetközi tőke. Itt áll előttünk és őrjöngve figyeli a számára gyűlöletes Szovjethatalom erősödését. Nem kétséges, hogy ezeknek a milliárdosoknak szükségképpen háborút kell viselniök valamely újabb földdarabért, amelyet mástól akarnak elragadni. Az sem kétséges, hogy ezek egyelőre még erősebbek a Szovjet Köztársaságnál.

Kiderült azonban, hogy a kapitalisták, bár erősebbek mint mi, máris elküldik képviselőiket biztosainkhoz és talán még el is ismerik a Szovjethatalmat, sőt a kölcsönök semmisnek nyilvánítását is — ezt a duzzadtra tömött

zsebükre nézve borzalmas és legfájdalmasabb csapást. És a nemzetközi finánccoligarchia képviselőinek ezek a beszédei azt mutatják, hogy a világ kapitalistái zsákutcába jutottak. Boldogok lennének, ha ki tudnának kecmeregni a háborúból és minden erejükkel a gyűlölt Szovjet Köztársaságra vethetnék magukat, amely felszította a tüzet egész Európában és Amerikában, de nem tudják megtenni.

Forradalmunkat a háború szülte; ha nem lenne háború, azt tapasztalnánk, hogy az egész világ kapitalistái egyesülnek, tömörülnek az ellenünk való harc jegyében. Gondolatuk egy: jaj csak valahogy át ne pattanjon a mi tűzvészünk szikrája az ő háztetőjükre. De Oroszország elől nem lehet elzárkózni kínai fallal. Nincs a világon egyetlen olyan munkásszervezet, ahol ne fogadták volna lelkesedéssel a földről, a bankok államosításáról stb. szóló dekrétumainkat.

Lehetséges, hogy a jövőben szívós harcot kell majd vívnunk, de legyenek szilárdan tudatában annak, elvtársak, hogy a saját kapitalistáik által elnyomott munkások a legtöbb országban már ébredeznek és bármennyire is őrjöngjenek az egész világ kalegyinistái, helyzetük még attól sem szilárdulna meg, ha sikerülne ideiglenesen csapást mérniök Oroszországra. A mi helyzetünk viszont teljesen szilárd, mert mögöttünk áll az egész világ minden munkása. (T a p s.)

Második ellenségünk — a gazdasági bomlás. És még jobban kell harcolni a gazdasági bomlás ellen ma, amikor a Szovjetek helyzete megszilárdult. Önök azok, elvtársak, akiknek ezt a harcot ki kell fejleszteniök. Az önök utazása, a jelenleg a Szovjethatalom élén álló két kormánypárt agitátorainak utazása, nagyjelentőségű esemény. És én úgy vélem, hogy az istenhátamögötti vidékeken kemény, de hálás munka vár önökre a Szovjethatalom erősítése, a forradalmi eszméknek a faluba való bevitele, a gazdasági bomlás megszüntetése és a dolgozó parasztságnak a falusi kulákoktól való megszabadítása terén.

Nehéz és kemény munka áll előttünk — a háború okozta sebek begyógyítása. Más európai országok bur-

zsoáziája jobban felkészült, mint a miénk. Ott megvolt az élelmiszerek helyes elosztása, ennek következtében most könnyebb a helyzetük, megvolt a fronton harcoló katonák helyesen megszervezett felváltása. Se a cári hatalom, se Kerenszkij ingadozó, burzsoá-megalkuvó hatalma nem mutatott fel semmi ehhez hasonlót.

Ez az oka annak, hogy Oroszország most különösen nehéz helyzetbe került. Szervezési feladatok, az elfáradt, és az egyszerűen garázdálkodó, a gazdasági bomlást saját hasznukra még növelő elemek elleni harc feladatai állnak Oroszország előtt — hogy a romokon fel lehessen építeni a szocialista társadalom alapját.

Önökre elvtársak, mint már mondtam, nehéz, de hálás feladat vár: rendbehozni a falu gazdaságát és erősíteni a Szovjethatalmat. De vannak segítőtársaik, hiszen tudjuk, hogy minden egyes munkásnak és parasztnak, aki a saját munkájából él, azt súgja az öntudata, hogy a Szovjethatalom nélkül nincs menekülés az éhínségből és pusztulásból. Igen, mi meg tudjuk menteni Oroszországot. Minden amellett szól, hogy Oroszországban van gabona és lenne is, ha idejében számbavennék és igazságosan osztanák szét. Ha egy pillantást vetnek a mérhetetlen kiterjedésű Oroszországra és a vasutak zilált helyzetére, meggyőződnek arról, hogy feltétlenül be kell vezetni a rendelkezésre álló gabonamennyiség fokozott ellenőrzését és elosztását, mivel az éhség pusztulásba dönt bennünket is, pusztulásba dönti önöket is. Megbirkózni ezzel csak egy feltétellel lehet: ha minden egyes munkás, minden egyes paraszt, minden egyes állampolgár megérti, hogy csak ő maga, csakis ő maga tud magán segíteni. Senki sem segít önökön, elvtársak. Az egész burzsoázia, a hivatalnokok, a szabotálók mind önök ellen vannak, mivel tudják, hogy ha a nép ezt a népi tulajdont, amely mostanáig a kapitalisták és kulákok kezében volt, felosztja maga között, akkor megtisztítja Oroszországot a heréktől és a gaztól. És ezért régi szokás szerint, a tőkés kizsákmányolók szokása szerint, minden erőt összegyüjtöttek a dolgozók ellen, kezdve Kalegyintől és Dutovtól egészen a szabotázsig, a gyülevész elemeknek és azoknak megvesztegetéséig, akik

egyszerűen elfáradtak és nem tudnak ellenállni. Ma az öntudatlan, felvilágosulatlan katonákat bérelik fel borgőzös pogromok szervezésére. Holnap — a vasút tisztviselőit a fővárosba irányított teherszállítmányok feltartóztatására; majd — a hajótulajdonosokat a gabonauszályhajók stb. visszatartására. De ha majd a nép megérti, hogy csak a szervezettség teszi lehetővé számára az egybeforrottságot, az elvtársi fegyelem megteremtését — akkor a burzsoázia semilyen alávaló fogása sem jelent majd veszélyt számára.

Most látják, mi a feladatuk, most látják, hová kell egységet, szervezettséget bevinniök, hol kell megszervezniök a Szovjethatalmat. Ott, a faluban, találkozni fognak a paraszt-„burzsujokkal", a kulákokkal, akik kísérletet tesznek a Szovjethatalom elgáncsolására. Ezek ellen könnyű lesz harcolni, mert a tömeg önök mellett lesz. A tömeg látni fogja, hogy a központból nem büntető különítmények érkeznek, hanem agitátorok, akik világosságot hoznak a faluba, hogy mindegyik faluban tömörítsék azokat, akik maguk dolgoznak, akik nem éltek más terhére.

Vegyük a földkérdést: a földet népvagyonnak nyilvánították és a tulajdon minden fajtája megszűnik. Ezzel nagy lépést tettünk a kizsákmányolás megszüntetése felé.

Itt fellángol a harc a gazdagok és a dolgozó parasztok között, s a szegényparasztságot nem könyvvel, hanem tapasztalattal, saját harcukkal kell megsegíteni. Mi nem azért vettük el a földet a földbirtokosoktól, hogy a gazdagoknak és a kulákoknak, hanem hogy a szegényeknek jusson. Ez rokonszenvet és együttérzést vált ki önök iránt a szegényparasztság soraiban.

Feltétlenül gondoskodni kell arról is, hogy a mezőgazdasági szerszámok és gépek ne a kulákok és a gazdagok kezében legyenek. A Szovjethatalom birtokában kell lenniök és a járási bizottságok útján ideiglenesen a dolgozó tömegek használatába kell adni azokat. És nekik maguknak kell ügyelniök arra, hogy ezek a gépek ne szolgálhassanak eszközül a kulákok meggazdagodására, hanem mindenki csak a saját földjének megművelésére használhassa azokat.

Minden paraszt segíteni fog önöknek nehéz munkájukban. Magyarázzák meg a falunak, hogy a kulákokat és vérszopókat rövid pórázra kell fogni. Elengedhetetlen a javak helyes, egyenletes elosztása, hogy a nép munkájának gyümölcseit a dolgozó nép élvezhesse. És egy olyan gazdaggal, aki a népvagyon után nyujtja ki mohó mancsát, tíz dolgozót kell szembeállítani.

A Szovjetek bevételei 8 milliárdra, kiadásai viszont 28 milliárdra rúgnak. Ilyen körülmények között természetesen önökkel együtt csődbe jutunk, ha nem értünk ahhoz, hogy az állam szekerét kihúzzuk a kátyuból, ahová a cári hatalom juttatta.

A külső háború véget ért, illetőleg végéhez közeledik. Ez elintézett dolog. Most megkezdődött a belháború. A burzsoázia, a ládafiába rejtve, amit összeharácsolt, nyugodtan így gondolkozik: „Nem tesz semmit, — kivárjuk a végét.“ A népnek nyakon kell csípnie ezt a „harácsolót“ és kényszerítenie kell, hogy adja vissza, amit összerabolt. Ezt a helyszínen önöknek kell keresztülvinniök. Nem szabad hagyni, hogy elrejtőzzenek, mert különben csődbe jutunk, teljesen tönkremegyünk. Nem a rendőrségnek kell őket kényszeríteni — a rendőrség elpusztult, eltemették —, ezt magának a népnek kell megtennie s nincs más eszköz arra, hogy harcoljunk ellenük.

Igaza volt annak az öreg bolseviknak, aki egy kozáknak megmagyarázta, hogy mi a bolsevizmus.

A kozák kérdésére: Aztán igaz-e, hogy maguk bolsevikok rabolnak? — az öreg azt felelte: Igen, elraboljuk azt, amit elraboltak[116].

Elmerülünk ebben a tengerben, ha nem hozunk elő ezekről a rejtekhelyekről mindent, amit eldugtak, mindent, amit a lelkiismeretlen, alávaló kizsákmányolás hosszú évei alatt összeraboltak.

Hamarosan törvényt fogadunk el a Központi Végrehajtó Bizottságban a vagyonosok újabb megadóztatásáról, de ezt mindenütt önöknek maguknak kell a helyszínen végrehajtaniok, hogy a dolgozó a háború alatt szerzett minden egyes százasra rátehesse a kezét. Ezt nem fegyveres erővel kell végrehajtaniok: a fegyveres

háború már befejeződött, ez a háború pedig kezdődőben van.

Forradalmunkat nem dönti meg a kizsákmányolók ereje, ha most szervezetten látunk a dologhoz, mert mögöttünk áll és velünk van az egész világproletariátus.

„Pravda" 18. sz.
1918 február 6. (január 24.)

OROSZ BÉKEKÜLDÖTTSÉG. TROCKIJNAK. BRESZT-LITOVSZK

VÁLASZ[21]

Január 28., este 6 óra 30 p.

Ön ismeri álláspontunkat; ez a legutóbbi időben, különösen pedig Ioffe levele után csak határozottabbá vált. Még egyszer ismételjük, hogy a kievi Rádának írmagja se maradt, és hogy a németek kénytelenek lesznek elismerni a tényt, ha még el nem ismerték.

Tájékoztasson minket gyakrabban.

Lenin. Sztálin

Először 1929-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XI. kötetében jelent meg.

BESZÉD
A PARASZTKÜLDÖTTEK ÉS A FÖLDBIZOTTSÁGOK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 JANUÁR 28-ÁN (FEBRUÁR 10-ÉN)[119]

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Mi most a dolgozó tömegek vívmányai megszilárdításának nagy ügyén, a munkások, katonák és parasztok egyesítésének nagy ügyén munkálkodunk. Már a parasztoknak azon a kongresszusán, ahol a jobboldaliak voltak többségben, megmondtam, hogy ha a parasztság elismeri valamennyi követelésünket, mi a magunk részéről támogatni fogjuk a parasztság valamennyi követelését, amelyek között a fő követelés a föld szocializálása*. Most ezt megtettük. Nekünk van a világon először olyan törvényünk, amely mindenféle földtulajdon megszüntetéséről szól. Nálunk most van hatalom, a Szovjetek hatalma. Ez a hatalom, melyet maga a nép hozott létre, sokatígérő alapokra fekteti a népek békéjének nagy ügyét. A háború már véget ért és minden fronton kihirdettük a leszerelést. Még tart a háború a burzsoáziával, amely minden erőt mozgósított a Szovjethatalom elleni harcra. A mi orosz ellenforradalmunkkal már végzünk. Minden fronton folyik most a harc, amelyben majdnem mindig mi vagyunk a győztesek. Van még egy ellenség: ez az ellenség — a nemzetközi tőke; ez ellen még sokáig fogunk harcolni s végülis mi leszünk a győztesek, saját szervezésünk és annak a támogatásnak révén, amelyet a nemzetközi proletariátus nyújt forradalmunknak. Nagy harc, osztályharc vár ránk még az országon belül. Ez a harc — gazdasági harc a burzsoázia ellen, amely közvetlenül vagy közvetve támogatja ellenségeinket, s amely a dolgozó tömegek fölötti gazdasági uralomra fog törekedni.

* Lásd *Lenin* Művei. 24. köt. 1952. 508—529. old. — *Szerk.*

Nincs pénzünk, ez a mi gyenge pontunk, ezért vagyunk gyengék és ezért szenved országunk. A városban meg a falun a nagykulákoknál még sok a pénz. Ez a pénz a nép munkájának kizsákmányolásáról tanuskodik és ennek a pénznek a nép kezében kell lennie. S mi meg vagyunk győződve róla, hogy a dolgozó parasztság könyörtelen háborút üzen kulákelnyomóinak és segíteni fog nekünk a nép jobb jövőjéért és a szocializmusért folytatott harcunkban.

Megjelent 1918 februr 15-én (2-án), az „Izvesztyija Szovjetov Rabocsih, Szoldatszkih i Kresztyanszkih Gyeputatov g. Moszkvi i Moszkovszkoj Oblasztyi" c. lap 25. számában.

FELSZÓLALÁSOK AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1918 FEBRUÁR 18-I (DÉLELŐTTI) ÜLÉSÉN[119]

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

1

A német támadás kérdését vitatják meg. G. I. Lomov azt javasolja, hogy halasszák el a vitát.

Lenin ellene van, de a hozzászólási idő korlátozását javasolja (a frakciós vélemények kifejtését 5 percre).

2

A kérdés megvitatásának elhatározása után N. I. Buharin azt javasolja, hogy nagyobb számú szónoknak engedjék meg a hozzászólást.

Lenin állástfoglal ez ellen és azt javasolja, hogy a kérdést egy, a béke felajánlását tartalmazó távirat elküldésére vagy el nem küldésére kell korlátozni és hogy emellett, illetve ez ellen engedjék meg a hozzászólást.

Lenin javaslatát elfogadják.

3

L. D. Trockij hozzászólása után, aki a béke felajánlását tartalmazó távirat elküldése ellen foglalt állást

Lenin szólal fel (a béke felajánlása mellett). Tegnap különösen jellemző szavazás volt, amikor mindenki elismerte a béke szükségességét, ha Németországban nem indul mozgalom, támadás viszont lesz. Felmerül a gyanú, nem azért akarnak-e támadni a németek, hogy megdöntsék a Szovjet Kormányt. Olyan helyzettel állunk szem-

ben, amikor feltétlenül cselekedni kell. Ha teljesen nyilvánvaló lesz az imperializmus támadása, akkor valamennyien a honvédelem mellett leszünk, és akkor majd meg lehet ezt magyarázni a népnek. Ha most elkezdődik a támadás, és mi ez után fogunk magyarázkodni a tömegek előtt, nagyobb zavart keltünk, mintha azonnal tárgyalásokba bocsátkoznánk a fegyverszünet meghosszabbításáról, itt egyetlen órát sem szabad elveszteni, mert a tömegek az ilyen kérdésfeltevést nem fogják megérteni. Vagy forradalmi háborút viselünk a föld szocializálásáért és akkor a tömegek meg fognak érteni minket, vagypedig béketárgyalásokat folytatunk.

Először 1922-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Művei Gyűjteményének XV. kötetében jelent meg.

BESZÉDEK AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1918 FEBRUÁR 18-I (ESTI) ÜLÉSÉN

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

I

Ez rendkívül fontos kérdés. Urickij javaslata meglepő. A Központi Bizottság a forradalmi háború ellen szavazott, de nekünk sem háborúnk, sem békénk nincs és belesodródunk a forradalmi háborúba. A háború nem tréfadolog. Vasúti kocsikat vesztünk, és a közlekedésünk egyre inkább leromlik. Most lehetetlen várni, mert a helyzet teljesen világos. A nép nem érti ezt meg: ha egyszer háború van, nem kellett volna leszerelni; a németek most mindent el fognak venni. A lavírozás olyan zsákutcába juttatott minket, hogy a forradalom csődje elkerülhetetlen, ha továbbra is felemás politikát folytatunk. Ioffe azt írta Bresztből, hogy Németországban még csak meg sem kezdődött a forradalom; ha így van, a németek nyerhetnek a további előnyomulással. Most nem lehet várni. Ez annyit jelent, hogy pusztulásnak tesszük ki az orosz forradalmat. Ha a németek azt mondanák, hogy a bolsevik hatalom megdöntését követelik, akkor, természetesen, harcolni kell; most semmiféle további halogatás sem lehetséges. Most nem a multról van szó, hanem a jelenről. Ha kérdést intézünk a németekhez, ez csak papírrongy lesz. Ez nem politika. Az egyetlen dolog — javasolni kell a németeknek a tárgyalások újrafelvételét. Most a felemás megoldás lehetetlen. Ha forradalmi háborút akarunk folytatni, akkor azt ki kell hirdetni, be kell szüntetni a leszerelést, így azonban nem lehet. Papírrongyokat írunk, ők viszont egyelőre raktárakat, vasúti kocsikat kaparintanak meg, és mi elpusztu-

lunk. Most az forog kockán, hogy a háborúval játszadozva, kiszolgáltatjuk a forradalmat a németeknek.

A történelem azt mondja majd, hogy ti kiszolgáltattátok a forradalmat. Aláírhattuk volna a békét, amely a legkevésbbé sem veszélyeztette a forradalmat. Semmink sincs, még robbantani sincs időnk visszavonulás közben. Mi megtettük, amit tehettünk, segítettük a forradalmat Finnországban, most azonban nem tehetjük. Most nincs idő jegyzékváltásra, és fel kell hagyni a kivárással. Most késő „tapogatózni", mivel most világos, hogy a német támadhat. Lehetetlen vitába szállni a forradalmi háború hívei ellen, de a kivárás hívei ellen vitába lehet és vitába is kell szállni. Békét kell ajánlani a németeknek.

2

Buharin nem vette észre, hogy a forradalmi háború álláspontjára siklott át. A paraszt nem akar háborút és nem fog háborúba menni. Lehet-e most azt mondani a parasztnak, hogy menjen forradalmi háborúba? De ha ezt akarjuk, akkor nem kellett volna leszerelni a hadsereget. A permanens parasztháború — utópia. A forradalmi háborúnak nem szabad frázisnak lennie. Ha nem vagyunk felkészülve, alá kell írnunk a békét. Ha egyszer leszereltük a hadsereget, nevetséges dolog permanens háborúról beszélni. Nem szabad párhuzamot vonni a polgárháborúval. A paraszt nem megy forradalmi háborúba — és félrelök mindenkit, aki nyiltan forradalmi háborút hirdet. A forradalom Németországban még nem kezdődött meg, és mi tudjuk, hogy forradalmunk nálunk sem győzött egyszerre. Itt azt mondották, hogy a németek el fogják foglalni Livlandot és Észtországot, de mi átengedhetjük nekik ezeket az országokat a forradalom nevében. Ha ők azt követelik, hogy vonjuk ki a csapatokat Finnországból — ám foglalják el a forradalmi Finnországot. Ha mi átengedjük Finnországot, Livlandot és Észtországot — a forradalom nem veszett el. Azok a kilátások, amelyekkel tegnap Ioffe elvtárs ijesztgetett minket, a legkisebb mértékben sem viszik pusztulásba a forradalmat.

Azt javasolom, jelentsük ki, hogy aláírjuk azt a békét, amelyet tegnap javasoltak nekünk a németek; ha ők ehhez még hozzáteszik azt is, hogy ne avatkozzunk be Ukrajna, Finnország, Livland és Észtország ügyeibe — akkor ezt is feltétlenül el kell fogadni. Katonáinkkal nem megyünk semmire; a németek gabonát akarnak — elveszik a gabonát és visszavonulnak, mihelyt lehetetlenné tették a Szovjethatalmat. Azt mondani, hogy a leszerelést beszüntettük, annyit jelent, hogy elsöpörnek minket.

Először 1922-ben, N. Lenin (V. Uljanov) Művei Gyűjteményének XV. kötetében jelent meg.

V. I. LENIN ÉS I. V. SZTÁLIN BESZÉLGETÉSE KÖZVETLEN VONALON A DVINSZKI SZOVJET TAGJAIVAL

1918. február 18.

Dvinszk. A készüléknél a Dvinszki Szovjet tagjai.

Lenin és Sztálin. Mondják, kérem, milyen utasításokat kaptak a Szmolnijból a németek küszöbönálló támadásával kapcsolatban? Mondják, kérem, kivel beszélek, vezetéknevek?

Dvinszk. Itt Pavlov és Beljajev beszél. A főparancsnok ebben a percben táviratozta meg, hogy vissza kell vonulni, mindent elpusztítva magunk mögött. Dvinszket fel kell adnunk.

Lenin és Sztálin. Mi újat tudnak a németekről?

Dvinszk. A németek részéről egyelőre nem tapasztalható semmiféle harci tevékenység. A városban pánik uralkodik, a város fölött egészen alacsonyan német repülőgépek köröznek és felhívásokat szórnak le, amelyeket nem sikerült elolvasni, mert a szél messzire sodorja azokat. A Szovjet elhatározta, hogy marad, míg csak a németek be nem vonulnak a városba. A városban a rend fenntartása céljából lakóbizottságokat szerveztünk. Milyen utasításokat adhatnak a továbbiakra vonatkozóan?

Lenin és Sztálin. Tegyenek lépéseket, hogy felvehessék a kapcsolatot a visszavonulás idején. A betűtávírógépeket, teljes kezelőszemélyzettel és egy tapasztalt mechanikussal együtt helyezzék el egy vasúti kocsiban. Közöljék a biztossággal, hogy a visszavonulásnál mindent meg kell semmisíteni. Tegyenek lépéseket, hogy az utolsó percben lehetőleg evakuálják a szervezeteket, mivel a németek alkalmasint feladatuknak fogják tartani, hogy

kiemeljék a forradalmi központokat. Ha sikerül elolvasni a német felhívásokat, közöljék velünk. Tartsanak fenn velünk minél sűrübb kapcsolatot.

Dvinszk. Mondják kérem, mi történjék a visszavonulásnál a hidakkal?

Lenin és Sztálin. Természetesen fel kell robbantani!

Dvinszk. Ha ujság lesz, közölni fogjuk. Más mondanivalónk nincs. Viszontlátásra.

Lenin és Sztálin. Viszontlátásra.

Először 1942-ben, a „Leninszkij Szbornyik" XXXIV. kötetében jelent meg.

A NÉMET BIRODALMI KORMÁNYHOZ INTÉZETT SZIKRATÁVIRAT TERVEZETE

A Népbiztosok Tanácsa tiltakozásának ad kifejezést azzal kapcsolatban, hogy a német kormány csapatokat vetett be az Oroszországi Szovjet Köztársaság ellen, amely kijelentette, hogy a hadiállapot megszűnt és valamennyi fronton hozzákezdett a hadsereg leszereléséhez. Oroszország munkás- és parasztkormánya nem várhatott ilyen lépést, annál kevésbbé, mert a fegyverszünetet megkötő felek egyike sem jelentette be, sem közvetlenül, sem közvetve, sem február 10-én, sem általában bármikor is, hogy a fegyverszünet véget ér, amire pedig az 1917 december 2-i (15-i) szerződés szerint mindkét fél kötelezte magát.

A Népbiztosok Tanácsa az előállott helyzetben kényszerítve érzi magát annak a kijelentésére, hogy kész formálisan aláírni azt a békét, azokkal a feltételekkel, amelyeket a német kormány Breszt-Litovszkban követelt.

Egyúttal a Népbiztosok Tanácsa kijelenti, hogy amennyiben a német kormány megfogalmazza pontos békefeltételeit, kész legkésőbb 12 órán belül válaszolni, hogy elfogadhatók-e számunkra ezek a feltételek.

A megírás ideje: az 1918 február 18-ról 19-re virradó éjjel.

Megjelent 1918 február 20-án (7-én), az „Izvesztyija CIK" 29. számában.

LENIN VÁLASZAI A MOSZKVAI SZOVJETNEK KÖZVETLEN VONALON

Délután 2 óra 15 perckor Lenin elvtársat, a Népbiztosok Tanácsának elnökét, felhívta a Végrehajtó Bizottság egy tagja. A bolsevik frakció megbízottja megkérdezte Lenin elvtársat:

1) Mi történt a Berlinből érkezett távirat után?

2) Milyen intézkedéseket tesz a Népbiztosok Tanácsa a jelenlegi helyzetben?

3) Hoffmann táviratán kívül érkezett-e Berlinből válasz?

Az első kérdésre Lenin elvtárs így válaszolt:

Hadsereg nincs; a németek Rigától kezdve az egész fronton támadnak. Dvinszket és Rezsicát elfoglalták, Luckot és Minszket támadják. Akit a lényeg érdekel, nempedig a frázis, annak meg kell kötnie a békét, és folytatnia kell a forradalom ügyének belső erősítését és elmélyítését.

A második kérdésre:

Parancsot adtunk, hogy amíg a támadások véget nem érnek, ahol csak lehet, ellenállást kell kifejteni, az egész útvonalon mindent, de mindent meg kell semmisíteni, az utolsó falat kenyérig.

A harmadik kérdésre:

Nem, nem érkezett.

A beszélgetés 1918 február 20-án volt.

Megjelent 1918 február 21-én (8-án), az „Izvesztyija Szovjetov Rabocsih, Szoldatszkih i Kresztyanszkih Gyeputatov g. Moszkvi i Moszkovszkoj Oblasztyi" c. lap 29. számában.

JEGYZETEK

[1] Lenin „*A bolsevikoknak kézbe kell venniök a hatalmat*" és „*Marxizmus és felkelés*" c. leveleit a bolsevik párt Központi Bizottságának 1917 szeptember 15-i (28-i) ülésén vitatták meg. Kamenyev felszólalt azok ellen az útmutatások ellen, amelyeket Lenin ezekben a történelmi jelentőségű levelekben a fegyveres felkeléssel kapcsolatban adott és azt javasolta, hogy ezeket a leveleket titkolják el a párt előtt és a levelek minden példányát semmisítsék meg. Sztálin visszautasította Kamenyev áruló felszólalását és Lenin leveleinek megőrzése mellett foglalt állást. Sztálin javaslatára a Központi Bizottság Lenin leveleit megküldte a bolsevik párt legnagyobb szervezeteinek. — *1*

[2] A Lenin által idézett adatok a következő eseményekre vonatkoznak: május 6-án nyilvánosságra hozták az első koalíciós Ideiglenes Kormány összetételét; augusztus 31-én a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje szovjet kormány alakítását követelő bolsevik határozati javaslatot fogadott el; szeptember 12-re a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének eszer-mensevik Központi Végrehajtó Bizottsága és a Parasztküldöttek Összoroszországi Szovjetjének Végrehajtó Bizottsága egy Demokratikus Tanácskozás összehívását tűzte ki. A Tanácskozás Petrográdban, 1917 szeptember 14—22-én (szeptember 27—október 5-én) zajlott le. A Demokratikus Tanácskozásról lásd ebben a kötetben 27—35, 36—43. old. és „A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam". (VII. fej. 5. pont.) 6. kiad. 1951. 247—248. old. — *1*

[3] Az Ideiglenes Kormány az Alkotmányozó Gyűlés összehívását 1917 március 2-i (15-i) deklarációjában jelentette be; a választásokat 1917 szeptember 17-re (30-ra) tűzték ki.

Az Ideiglenes Kormány azonban halogatta az összehívást és bejelentette, hogy a választásokat elhalasztja 1917 november 12-re (25-re). Az Alkotmányozó Gyűlést a Szovjet Kormány nyitotta meg 1918 január 5-én (18-án) Petrográdban. Mivel az Alkotmányozó Gyűlés nem volt hajlandó megvitatni „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatását" és megerősíteni a Szovjetek II. Kongresszusának a békéről, a földről, a hatalomnak a Szovjetek kezébe való átmenetéről szóló dekrétumait, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság javaslatára 1918 január 6-án (19-én) feloszlatták. Az Alkotmányozó Gyűlésről lásd ebben a kötetben 391—396, 450—452, 453—457. old. — *2*

[4] Marx és Engels. „Forradalom és ellenforradalom Németországban". Lásd K. Marx. Selected Works. Vol. 2. London 1945. 135. old. — *3*

[5] Lenin a mensevikeknek és eszereknek arra a nyilatkozatára gondol, amelyet a Kornyilov-lázadás szétzúzása után a kadetokkal való koalíció kérdésében tettek. A mensevikek és eszerek, akik megpróbálták gyengíteni a növekvő forradalmi fellendülést és megtartani saját híveik utolsó maradványait, kénytelenek voltak szavakban fellépni a kadetokkal való koalíció ellen, valójában azonban a mensevikek és eszerek továbbra is védték a kadetokkal való szövetséget, tovább folytatták a kadetok politikáját, az imperialista burzsoázia képviselőinek a politikáját. (Lásd erről Sztálin következő cikkeit: „A válság és a direktórium", „A kadetokkal való szakításról", „A Demokratikus Tanácskozásról". Sztálin Művei. 3. köt. 1950. 295—298, 302—306, 318—323. old.) —*11*

[6] *„Birzsovka"* — *„Birzsevije Vedomosztyi"* („Tőzsdei Tudósítások") — burzsoá napilap, Pétervárott jelent meg 1880-tól. A „Birzsovka" elnevezés az elvtelen és megvásárolható burzsoá sajtó jelzőjévé lett. Az ujságot a Petrográdi Szovjet mellett működő Forradalmi Katonai Bizottság 1917 október végén betiltotta. — *11*

[7] *„Recs"* („A Szó") — napilap, a kadet párt központi lapja; 1906 februártól jelent meg Pétervárott; a Petrográdi Szovjet mellett működő Forradalmi Katonai Bizottság 1917 október 26-án (november 8-án) betiltotta a lapot; más-más címmel megjelent 1918 augusztusáig. — *11*

[8] „*Rabocsaja Gazeta*" („Munkás Ujság") — a mensevikek központi lapja; naponta jelent meg Petrográdban, 1917 márciustól novemberig. — *13*

[9] „*Gyelo Naroda*" („A Nép Ügye") — az eszer párt napilapja; 1917 márciustól 1918 júniusig jelent meg Petrográdban, címét többször változtatta. A lapot újra megindították 1918 októberben Szamárában, majd 1919 márciusban Moszkvában. Ekkor az ujságot ellenforradalmi tevékenysége miatt betiltották. — *13*

[10] „*Proletarszkoje Gyelo*" („Proletár Ügy") — a Munkás- és Katonaküldöttek Kronstadti Szovjetje bolsevik frakciójának napilapja; 1917-ben jelent meg a „Golosz Pravdi" („Az Igazság Hangja") c. kronstadti bolsevik ujság helyett, amelyet az Ideiglenes Kormány a júliusi napokban betiltott. — *13*

[11] „*Pravda*" („Igazság") — legális bolsevik napilap; Pétervárott jelent meg; Lenin útmutatásai szerint és Sztálin kezdeményezésére alapították 1912 áprilisában.

„Az 1912-es «Pravda» — a bolsevizmus 1917-es győzelmének alapkőletétele" *(Sztálin)*.

Az első szám megjelenését (1912 április 22 (május 5)) követő két év alatt a cári kormány nyolcszor tiltotta be a „Pravdá"-t, de a lap más-más címmel továbbra is megjelent. Az imperialista háború előestéjén, 1914 június 8-án (21-én), az ujságot betiltották.

A „Pravda" kiadását a februári forradalom után 1917 március 5-én (18-án) újra megkezdték. Az ujság ettől kezdve mint a bolsevik párt Központi Lapja jelent meg.

Március 15-én (28-án), az OSzD(b)MP Központi Bizottsága Irodájának kibővített ülésén, a „Pravda" szerkesztőbizottságába beküldték Sztálint. Oroszországba való visszatérése után, 1917 áprilisában, Lenin vette át a „Pravda" vezetését. 1917 július 5-én (18-án) hadapródiskolások és kozákok szétrombolták a „Pravda" szerkesztőségét. A júliusi napok után, amikor Leninnek illegalitásba kellett vonulnia, Sztálin lett a párt Központi Lapjának felelős szerkesztője. 1917 július 23-tól (augusztus 5-től) az OSzD(b)MP Központi Bizottsága mellett működő Katonai Szervezetnek sikerült megszerveznie a lap kiadását, „Rabocsij i Szoldat" („Munkás és Katona") címmel. A párt Központi Bizottsága azt az utasítást adta, hogy a Központi Lap kiadásáig a „Rabocsij i Szoldat" töltse be a Központi Lap funkcióit.

Az Ideiglenes Kormány által üldözött „Pravda" többízben is megváltoztatta címét és „Lisztok «Pravdi»", „Proletarij", „Rabocsij", „Rabocsij Puty" címmel jelent meg. Október 27-től (november 9-től) az ujság újra régi címével — „Pravda" — jelent meg. — *15*

[12] A *Moszkvai Tanácskozás*, amelyet az Ideiglenes Kormány azért hívott össze, hogy mozgósítsa a burzsoázia és a földbirtokosok erőit, 1917 augusztus 12-én (25-én) nyilt meg. A moszkvai „Állami Tanácskozás" összetétele meghatározta annak ellenforradalmi lényegét. A tanácskozás részvevőinek többségét a kereskedők, gyárosok, földbirtokosok és bankárok képviselői, a cári duma tagjai, mensevikek és eszerek alkották. A tanácskozáson a négy Állami Duma részéről — 488, a Szovjetek és társadalmi szervezetek részéről — 129 képviselő vett részt, a városi dumák — 129, a zemsztvók — 118, a kereskedelmi és ipari körök, valamint a bankok — 150, a tudományos szervezetek — 99, a hadsereg és a flotta — 177, a papság — 24, a nemzetiségi szervezetek — 58, a parasztság — 100, a szövetkezetek — 313, a szakszervezetek — 176 stb. helyet kaptak. A Szovjetek küldöttsége mensevikekből és eszerekből állt. A tanácskozáson Kornyilov, Alekszejev meg Kalegyin tábornok és mások a forradalom elnyomásának programjával léptek fel. Kerenszkij beszédeiben azzal fenyegetőzött, hogy elnyomja a forradalmi mozgalmat és fegyveres erővel vet véget a parasztok azon kísérleteinek, hogy elvegyék a földesúri földeket. A bolsevik párt Központi Bizottsága egy Sztálin által írt felhívásban felszólította a proletariátust, hogy tiltakozzék a Moszkvai Tanácskozás ellen. Moszkvában a bolsevikok a tanácskozás megnyitása napján egynapos általános sztrájkot szerveztek, amelyben több mint 400 000 munkás vett részt. Több más városban tiltakozó gyűlések és sztrájkok zajlottak le. Az Állami Tanácskozásról lásd Sztálin Művei. 3. köt. 1950. 212—215, 220—225, 231—238. old. — *16*

[13] „*Jegyinsztvo*" („Egység") — napilap, Petrográdban jelent meg 1917 márciustól novemberig, majd — más címmel — 1917 december—1918 januárban; G. V. Plehanov szerkesztette. A „honvédő" mensevikek szélsőjobboldali csoportját egyesítette és fenntartás nélkül támogatta a burzsoá Ideiglenes Kormányt; elkeseredett harcot folytatott a bolsevik párt ellen. — *18*

[14] „*Gyeny*" („A Nap") — liberális-burzsoá irányzatú napilap; 1912-től adták ki Pétervárott a bankok pénzén és a likvidátor mensevikek részvételével. 1917 február után a lap teljesen a likvidátor mensevikek kezébe került. A lapot a Petrográdi Szovjet mellett működő Forradalmi Katonai Bizottság 1917 október 26-án (november 8-án) betiltotta; a lap ezután más-más címmel megjelent 1918 májusáig. — *18*

[15] „*Izvesztyija CIK*" („A Központi Végrehajtó Bizottság Hírei") — napilap; 1917 február 28-tól (március 13-tól) „Izvesztyija Petrogradszkovo Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov" („A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének Hírei") címmel jelent meg. Miután az I. Összoroszországi Szovjetkongresszuson megalakult a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek Központi Végrehajtó Bizottsága, az ujság a Központi Végrehajtó Bizottság lapja lett és 1917 augusztus 1-től (14-től) (a 132. számtól kezdve) „Izvesztyija Centralnovo Iszpolnyityelnovo Komityeta i Petrogradszkovo Szovjeta Rabocsih i Szoldatszkih Gyeputatov" („A Központi Végrehajtó Bizottság és a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének Hírei") címmel jelent meg. Ebben az időszakban az ujság a mensevikek és az eszerek kezében volt és elkeseredett harcot folytatott a bolsevik párt ellen. 1917 október 27-től (november 9-től), a II. Összoroszországi Szovjetkongresszus után, az „Izvesztyija CIK" a Szovjethatalom hivatalos lapjává lett. 1918 márciusban, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa átköltözése alkalmával, az ujság kiadási helyét Petrográdból Moszkvába tették át. — *25*

[16] „*A hamisitás hőseiről és a bolsevikok hibáiról*" c. cikk Lenin Művei második—harmadik kiadásában a „Rabocsij Puty"-ból átvett rövidített formában jelent meg. Ebben a kiadásban a cikk teljes egészében, a kézirat alapján jelenik meg. — *27*

[17] „*Szocial-Demokrat*" („A Szociáldemokrata") — napilap, a bolsevik párt Moszkva-területi Irodájának, Moszkvai Bizottságának, később még Moszkva-kerületi Bizottságának is a sajtószerve; 1917 márciustól 1918 márciusig jelent meg. Amikor a párt Központi Bizottsága átköltözött Moszkvába, a lap egybeolvadt a „Pravdá"-val. — *34*

[18] „*Russzkaja Volja*" („Orosz Akarat") — burzsoá napilap; nagybankok pénzén alapították és tartották fenn; pogromagitációt folytatott a bolsevikok ellen. Lenin az egyik legaljasabb burzsoá ujságnak nevezte. Petrográdban jelent meg 1916 decembertől 1917 októberig. — *35*

[19] „*Izvesztyija Vszerosszijszkovo Szovjeta Kresztyanszkih Gyeputatov*" („A Parasztküldöttek Összoroszországi Szovjetjének Hírei") — napilap, a Parasztküldöttek Szovjetjének hivatalos lapja; Petrográdban jelent meg 1917 májustól decemberig; az eszer párt jobbszárnyának nézeteit tükrözte. — *49*

[20] „*Russzkoje Szlovo*" („Orosz Szó") — liberális burzsoá napilap; Moszkvában jelent meg 1895-től; a Munkás- és Katonaküldöttek Moszkvai Szovjetjének Elnöksége 1917 november 27-én (december 10-én) betiltotta. — *52*

[21] *Ino erőd* — a finn határon levő erődítmény, amely Kronstadttal együtt a Petrográd felé vezető utakat védte. Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság és a Finnországi Szocialista Munkásköztársaság között 1918-ban megkötött szerződés értelmében Ino erődöt az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársasághoz csatolták. A finnországi forradalom leverése után a fehérgárdisták megkísérelték bevenni az erődöt. A kronstadti vár parancsnokának rendeletére az erődöt 1918 májusban levegőbe repítették. — *55*

[22] Az „*Anyag a pártprogram felülvizsgálásához*" c. gyüjteményt, melyet az OSzDMP Moszkva-iparkerületi Területi Irodája adott ki, Lenin „A pártprogram felülvizsgálásához" c. cikkében vette bírálat alá (lásd ebben a kötetben 141—173. old.). — *58*

[23] „*A válság megérett*" c. cikk I—III. és V. fejezete a „Rabocsij Puty" 1917 október 20-i (7-i), 30. számában jelent meg. Csak az V. és VI. fejezet kézirata maradt meg. A IV. fejezet kéziratát nem találták meg. — *59*

[24] Lenin egy Dubaszov nevű tisztnek a Petrográdi Szovjet 1917 szeptember 22-i (október 5-i) ülésén elhangzott felszólalására gondol. — *65*

[25] „*Russzkije Vedomosztyi*" („Orosz Közlöny") — napilap; Moszkvában adták ki 1863-tól kezdődően a Moszkvai

Egyetem liberális professzorai és zemsztvopolitikusok; a liberális földbirtokosok és a burzsoázia érdekeit képviselte. 1905-től a jobboldali kadetok lapja volt; röviddel az 1917-es Októberi Szocialista Forradalom után betiltották. — *65*

[26] Trockij, Kamenyev, Zinovjev és jelentéktelen számú híveik álláspontjáról van szó. Kamenyev és Zinovjev konokul azt hangoztatták, hogy a bolsevikoknak részt kell venniök az előparlamentben, mert arra törekedtek, hogy ezzel elvonják a pártot a fegyveres felkelés előkészítésétől. Mivel azonban nem mertek nyiltan fellépni a felkelés ellen, azt ajánlották, hogy meg kell várni a Szovjetkongresszust. Trockij a Petrográdi Szovjet 1917 szeptember 20-i (október 3-i) ülésén kijelentette, hogy a hatalom kérdéséről csak a Szovjetkongresszus határozhat. A felkelésnek a bolsevik párt Központi Bizottsága által megjelölt időpontját kifecsegte az ellenségnek.

Sztálin a Demokratikus Tanácskozás bolsevik frakciójában határozottan síkraszállt az ellen, hogy a bolsevikok részt vegyenek az előparlamentben, és az előparlamentet „a Kornyilov-lázadás elvetélt magzatának" nevezte. A bolsevik párt Központi Bizottsága elhatározta, hogy bojkottálja az előparlamentet. Lenin és Sztálin még a bolsevikoknak az előparlamentben való rövid ideig tartó részvételét is komoly hibának tartotta. Lenin és Sztálin javaslatára a felkelést a II. Szovjetkongresszus előtt kezdték meg. A Szovjetkongresszus csak átvette a hatalmat a Petrográdi Szovjet kezéből. — *67*

[27] A „*Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?*" c. cikk előszava először 1917 októberben, a „Proszvescsenyije" („Felvilágosodás") című folyóirat 1—2. számában jelent meg.

„*Proszvescsenyije*" — bolsevik elméleti folyóirat; legálisan jelent meg Pétervárott, 1911 decembertől 1914 júniusig. Lenin és Sztálin közvetlenül részt vettek a folyóirat munkájában. A folyóiratot a kormány közvetlenül az első világháború előtt betiltotta. 1917 őszén újra megkezdték a „Proszvescsenyije" kiadását, de csak egy (kettős) száma jelent meg. Ezzel a folyóirat megszűnt. — *71*

[28] „*Novaja Zsizny*" („Új élet") — mensevik irányzatú napilap, az ú. n. „internacionalista" szociáldemokrata csoport lapja. Ebben a csoportban Martov mensevik hívei és egyes fél-

mensevik irányzatú értelmiségiek egyesültek. A „Novaja Zsizny" Petrográdban jelent meg 1917 áprilisától; az Októberi Szocialista Forradalom után ellenséges álláspontra helyezkedett a Szovjethatalommal szemben; 1918 júliusában betiltották. — *74*

[29] „*Znamja Truda*" („A Munka Zászlaja") — baloldali eszer napilap; 1917 augusztus 23-tól (szeptember 5-től) jelent meg, mint az eszer párt Petrográdi Bizottságának lapja; a baloldali eszerek I. Összoroszországi Kongresszusa után központi lapjukká lett; 1918 júliusában, a baloldali eszer lázadás idején, betiltották. — *83*

[30] „*Volja Naroda*" („Népakarat") — az eszer párt jobbszárnyának napilapja, Petrográdban jelent meg 1917-ben; 1917 novemberében betiltották; később más-más címmel újra megjelent; végleg 1918 februárjában tiltották be. — *86*

[31] Marx levele Kugelmannhoz. 1871 április 12. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 308. old. — *106*

[32] Azok a dátumok, amelyeket Lenin a szövegben idéz, a következőket jelentik: február 28 (március 13) — a februári burzsoá-demokratikus forradalom dátuma; szeptember 17 (30) — az alkotmányozógyűlési választások eredeti időpontja, melyet az Ideiglenes Kormány tűzött ki; a november 29-i (december 12-i) dátummal Lenin az Alkotmányozó Gyűlés összehívásának feltételezett dátumát jelöli meg, az Ideiglenes Kormány az Alkotmányozó Gyűlés összehívását 1917 november 28-ra (december 11-re) tűzte ki. — *125*

[33] A Szmolnij Intézet épületében 1917 októberében a bolsevik párt Központi Bizottsága és a Petrográdi Szovjet mellett működő Forradalmi Katonai Bizottság székelt. A Szmolnij a forradalom főhadiszállása lett. A Szmolnij dísztermében tartották meg 1917 október 25—27-én (november 7—9-én) a Szovjetek II. Összoroszországi Kongresszusát. — *126*

[34] *A Központi Bizottsághoz, a Moszkvai Bizottsághoz, a Petrográdi Bizottsághoz, valamint a Petrográdi és a Moszkvai Szovjet bolsevik tagjaihoz intézett levelet* a Petrográdi Bizottság 1917 október 5-i (18-i) ülésén vitatták meg. A lenini vonal védelmében, amely abban állt, hogy irányt kell venni a fegyveres felkelésre, V. M. Molotov, M. I. Kalinyin és

mások szólaltak fel. Moszkvában ezt a levelet a párt Moszkvai Bizottságában és a vezető pártfunkcionáriusok gyűlésén vitatták meg. A petrográdi és moszkvai bolsevik szervezetek teljes mértékben támogatták Lenin levelét. A levélben kifejtett tételeket vezérfonalul fogadták el. — *130*

[85] Lenin a vasúti munkások és alkalmazottak összoroszországi sztrájkjára gondol, akik fizetésemelést követeltek az Ideiglenes Kormánytól. A sztrájk 1917 szeptember 23-áról 24-ére (október 6-áról 7-ére) virradó éjjel kezdődött és 1917 szeptember 27-én (október 10-én) éjjel ért véget, miután az Ideiglenes Kormány részben eleget tett a vasutasok követeléseinek. — *130*

[86] Ezeket a téziseket Lenin illegalitásban írta az 1917 október 17-re (30-ra) kitűzött rendkívüli pártkongresszus és a bolsevikok III. Petrográd-városi konferenciája számára. A Párt Központi Bizottságának október 5-i (18-i) határozata alapján elhalasztották a kongresszust. A téziseket a bolsevikok III. Petrográd-városi konferenciáján vitatták meg.

A konferencia október 7-én (20-án) nyílt meg és október 11-én (24-én) fejezte be a munkáját. A konferencia küldöttei 49 478 párttagot képviseltek. A konferencia a politikai helyzetről határozatot fogadott el, amelyben az indokolás után arról volt szó, hogy a Kerenszkij-kormányt forradalmi munkás-paraszt kormánnyal kell felváltani, mert csak ez a kormány tudja átadni a földet a parasztoknak és kivezetni az országot a zilált helyzetből és a háborúból. A konferencia összeállította az alkotmányozógyűlési választásokra a petrográdi képviselőjelöltek listáját, amelynek élén Lenin és Sztálin állt. Az október 11-i (24-i) ülésen ismertették Lenin „Levelét a Petrográd-városi konferenciához" (lásd ebben a kötetben 136—139. old.). A konferenciának igen nagy jelentősége volt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom előkészítése szempontjából. — *132*

[87] *Az Északi Terület Katonaküldött Szovjetjeinek Területi Kongresszusát*, amelyet a bolsevik párt Központi Bizottságának határozata alapján hívtak össze, Petrográdban tartották meg 1917 október 11—13-án (24—26-án). A kongresszus megszervezésében tevékeny részt vett a Petrográdi Szovjet, amely 30 főnyi küldöttséggel képviseltette magát a kongresszuson. Az eszer-mensevik Központi Végrehajtó Bizottság a kongresszust magánjellegű tanácskozásnak nyilvánította

és visszahívta küldötteit. A kongresszuson több mint 23 Szovjet képviselői vettek részt: a Petrográdi, Moszkvai, Kronstadti, Revali, Helsingforsi Szovjet és más Szovjetek képviselői. A kongresszuson 94 küldött volt jelen, közöttük 51 bolsevik. A napirend a következő volt: 1) A helyi szervezetek beszámolói. 2) Az általános helyzet. 3) Az ország hadi és politikai helyzete. 4) A földkérdés. 5) Az Összoroszországi Szovjetkongresszus. 6) Az Alkotmányozó Gyűlés. 7) Szervezeti kérdések. A kongresszus 17 tagú Északi-területi Végrehajtó Bizottságot választott; a bizottság 11 tagja bolsevik volt. Lenin a kongresszushoz „Levél az Északi Terület Szovjetjeinek Területi Kongresszusán részt vevő bolsevik elvtársakhoz" címmel levelet intézett (lásd ebben a kötetben 177—183. old.). A kongresszus határozatai fegyveres felkelésre szólították a tömegeket, amelynek előkészítésében a kongresszusnak agitációs és szervezési szempontból nagy szerepe volt. — *137*

[38] *A Petrográdi Szovjet katonai szekciójának határozatát* 1917 október 6-án (19-én) fogadták el a fronton végbement eseményekkel és a Kerenszkij-kormánynak Petrográdból Moszkvába költözésével kapcsolatban, ami készülőben volt. A szekció tiltakozása, amelyet a főváros munkásai és katonái támogattak, arra kényszerítette az Ideiglenes Kormányt, hogy Petrográdban maradjon. — *137*

[39] *Az OSzD(b)MP VII. (Áprilisi) Összoroszországi Konferenciájáról* van szó, amely Petrográdban, 1917 április 24—29-én (május 7—12-én), zajlott le. — *143*

[40] „*Szpartak*" („Spartacus") — az OSzD(b)MP Moszkva-területi Irodájának, Moszkvai Bizottságának és (a 2. számtól) Moszkva-kerületi Bizottságának folyóirata; 1917 május 20-tól (június 2-től) október 29-ig (november 11-ig) jelent meg. — *143*

[41] Engels. Az 1891-es szociáldemokrata programtervezet bírálatához. Lásd Karl Marx. Kritik des Gothaer Programms. Berlin 1946. Melléklet. 71. old. — *153*

[42] *A „Spartacus" csoport*, amelyet az első világháború elején szerveztek meg, Németország baloldali szociáldemokratáit egyesítette, akiknek élén K. Liebknecht, Rosa Luxemburg, Klara Zetkin és F. Mehring állt.

A „Spartacus" csoportnak „A nemzetközi szociáldemokrácia feladatairól szóló téziseit" Rosa Luxemburg írta 1915-ben. 1916 januárjában a németországi baloldali szociáldemokraták országos konferenciáján elfogadták a téziseket, amelyek először a „Spartacus-levelek" („Spartakusbriefe") 14. számában, 1916 február 3-án jelentek meg. A német baloldaliak hibáit Lenin „Junius brosúrájáról", „A marxizmus karikatúrájáról és az «imperialista ökonomizmusról»" c. munkáiban (lásd Lenin Művei. 22. köt. 1951. 317—333. old. és 23. köt. 18—74. old.) és más írásaiban, Sztálin „A bolsevizmus történetének néhány kérdése" c. levelében (lásd Sztálin Művei. 13. köt. 1951. 88—107. old.) bírálta. — *154*

[43] A Szovjet Köztársaság és az Alkotmányozó Gyűlés ideiglenes kombinálása lehetőségének kérdéséről lásd Sztálin Művei. 6. köt. 1951. 429—435. old. — *166*

[44] *Tribunisták* — a holland szociáldemokrata munkáspárt baloldali csoportja, mely 1907 óta kiadta a „De Tribune" c. lapot. 1909-ben a holland szociáldemokrata munkáspártból kizárták a tribunistákat, akik önálló pártot (Hollandiai Szociáldemokrata Pártot) alakítottak. A tribunisták a holland munkásmozgalom balszárnyát képviselték, de pártjuk nem volt következetesen forradalmi párt.

1918-ban a tribunisták részt vettek a Hollandiai Kommunista Párt megalapításában. A „De Tribune" 1909-től a Hollandiai Szociáldemokrata Párt, 1918-tól pedig a kommunista párt lapja volt; a harmincas évek kezdetétől 1940-ig „Volksdagblad" („Népujság") címmel jelent meg. — *169*

[45] „*Szocialista Propagandaliga*" — amerikai internacionalista szervezet, 1915-ben alapította az Amerikai Szocialista Párt forradalmi kisebbsége. A liga többsége Amerikába kivándorolt munkásokból állt; csatlakozott a Zimmerwaldi Baloldalhoz. — *169*

[46] Az „*Amerikai Szocialista Munkáspártot*" 1876-ban alapították az I. Internacionále amerikai szekcióinak — a Szociáldemokrata Munkáspártnak és több amerikai szocialista csoportnak egyesítése útján. A párt tagjainak többségét emigránsok alkották. Az Amerikai Szocialista Munkáspárt szektás jellegű volt, sohasem voltak erős kapcsolatai a

proletártömegekkel. Az első világháború éveiben az Amerikai Szocialista Munkáspárt az internacionalizmus felé hajlott. — *169*

[47] Marx és Engels. „Forradalom és ellenforradalom Németországban". Lásd K. Marx. Selected Works. Vol. 2. London 1945. 135. old. — *175*

[48] A párt Központi Bizottságának 1917 október 10-i (23-i) történelmi jelentőségű ülésén a fegyveres felkelés haladéktalan előkészítésének kérdését vitatták meg. A Lenin által beterjesztett határozati javaslat ellen a kapituláns Kamenyev és Zinovjev szólalt fel és szavazott. Trockij ezen az ülésen nem mert nyiltan fellépni a fegyveres felkelés ellen, de azt indítványozta, hogy a felkelést ne kezdjék meg a II. Szovjetkongresszus előtt, ami a felkelés ügyének halogatását, kudarcra kárhoztatását és az Ideiglenes Kormány figyelmének a felkelésre való felhívását jelentette. A Központi Bizottság erélyesen visszautasította a kapitulánsokat. Lenin határozati javaslata, amelyet tíz szavazattal kettő ellenében elfogadtak, irányelv lett az egész bolsevik párt számára. — *184*

[49] Lenin Szverdlovnak a Központi Bizottság 1917 október 10-i (23-i) ülésén, a „Minszk és az Északi Front" c. harmadik napirendi ponttal kapcsolatban tett bejelentésére gondol. Szverdlov közölte, hogy Minszkben megvan a fegyveres felkelés technikai lehetősége, és hogy Minszkből felajánlották, hogy egy forradalmi hadtestet küldenek Petrográd segítségére. — *185*

[50] A párt Központi Bizottságának 1917 október 16-i (29-i) kibővített ülését a Lesznovszki-kerületi dumában tartották meg, melynek elnöke M. I. Kalinyin volt. Zinovjev és Kamenyev az ülésen a felkelés ellen szólaltak fel. Lenin és Sztálin élesen bírálta a kapitulánsok áruló magatartását.

A gyűlés 19 szavazattal 2 ellenében elfogadta Lenin határozati javaslatát, négyen tartózkodtak a szavazástól. A párt Központi Bizottságának zárt ülésén Pártközpontot választottak a felkelés vezetésére. A Pártközpont élén Sztálin állt. A Pártközpont a Petrográdi Szovjet mellett működő Forradalmi Katonai Bizottság vezető magva volt és gyakorlatilag vezette a fegyveres felkelést. — *187*

[51] Lenin a párt Központi Bizottságának 1917 október 16-i (29-i) kibővített ülésére gondol. Mivel Lenin illegalitásban

élt Petrográdban, eltitkolja az ülésen való részvételét és a dátumot október 15-re (28-ra) változtatja; konspirációs okokból Lenin egy elvtársra hivatkozik, aki állítólag tájékoztatta őt az ülésről. — *190*

[52] A „Rabocsij Puty" 1917 október 25-i (12-i), 34. számában megjelent közleményről van szó. — *192*

[53] *„Novoje Vremja"* („Új Kor") — a reakciós nemesi és hivatalnoki körök napilapja; Pétervárott jelent meg 1868-tól; 1905-től a feketeszázak egyik szócsövévé lett. Lenin a megvásárolható lapok mintaképének nevezte. A februári forradalom után a „Novoje Vremja" teljes mértékben támogatta a burzsoá ideiglenes Kormány ellenforradalmi politikáját és veszett hajszát folytatott a bolsevikok ellen. A Petrográdi Szovjet mellett működő Forradalmi Katonai Bizottság 1917 október 26-án (november 8-án) betiltotta. — *208*

[54] A *„Levél a bolsevik párt tagjaihoz"* és *„Levél az OSzDMP Központi Bizottságához"* (lásd ebben a kötetben 220—224. old.) c. leveleket a bolsevik párt Központi Bizottságának 1917 október 20-i (november 2-i) ülésén vitatták meg. A párt Központi Bizottsága elítélte a sztrájktörők — Kamenyev és Zinovjev magatartását. Megtiltották nekik, hogy bármiféle nyilatkozatot tegyenek a Központi Bizottság határozatai és a munka kijelölt vonala ellen. Kamenyevet eltávolították a Központi Bizottságból. — *213*

[55] *A III. Zimmerwaldi Konferencia* 1917 szeptember 5—12-én volt Stockholmban.

Az Áprilisi Konferencia határozata értelmében a bolsevikok részt vettek a konferencián. Lenin nem értett egyet ezzel a határozattal, és a bolsevikok részvételét ezen a konferencián csak információszerzés céljából tartotta megengedhetőnek, amiről már „A proletariátus feladatai forradalmunkban" c. brosúrájában (lásd Lenin Művei. 24. köt. 1952. 39—77. old.) írt. E brosúra 1917 májusban írt utószavában Lenin rámutatott a konferencia szóbanforgó határozatának hibás voltára (lásd Lenin Művei. 24. köt. 1952. 75—77. old.). Lenin a konferenciának az „Iszkra" c. mensevik ujságban tévesen közölt augusztus 20—27-i dátumát idézi. — *217*

[56] *„Iszkra"* („Szikra") — az „internacionalista" mensevikek lapja; 1917 szeptember 26-tól (október 9-től) december 4-ig (17-ig) jelent meg Petrográdban. — *217*

[57] A „*Politiken*" („Politika") c. ujság 1916-tól Stockholmban jelent meg.

A „*Työmies*" („Munkás") c. ujság 1895 márciusától 1918-ig Helsingforsban jelent meg. — *217*

[58] Lenin azokra a „földreformokra" gondol, amelyeket az angol burzsoázia hajtott végre Irországban a XIX. század második felében és a XX. század elején, az agrármozgalom hatására. Az írországi „reformokról" lásd Lenin „Az angol liberálisok és Irország" c. cikkét (Lenin Művei. 4. kiad. 20. köt. 130—133. old., oroszul). — *230*

[59] *A Petrográdi Szovjet mellett működő Forradalmi Katonai Bizottságot* 1917 október 12-én (25-én) alakították, a bolsevik párt Központi Bizottságának útmutatása szerint. A Forradalmi Katonai Bizottság vezető magva a Pártközpont volt, melynek élén Sztálin állt. Miután a Szovjetek II. Kongresszusán megalakult a Szovjet Kormány, a Forradalmi Katonai Bizottság, teljesítve a Népbiztosok Tanácsának megbízását, az ellenforradalom elleni harcot és a forradalmi rend megóvását tekintette központi feladatának. Olyan mértékben, ahogyan a szovjet apparátus létrejött és megszilárdult, a Forradalmi Katonai Bizottság fokozatosan leépítette és átadta funkcióit a megszervezett népbiztosságoknak. 1917 december 5-én (18-án) a Forradalmi Katonai Bizottságot megszüntették. — *232*

[60] „*Oroszország polgáraihoz!*" — felhívás, amelyet a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje mellett működő Forradalmi Katonai Bizottság adott ki október 25-én (november 7-én) délelőtt 10 órakor. Ez a történelmi jelentőségű okmány még aznap délelőtt megjelent a „Rabocsij i Szoldat" c. ujságban, és más ujságoknak is megküldték leközlés céljából.

„*Rabocsij i Szoldat*" („Munkás és Katona") — a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének esti napilapja; az ujság 1917 október 17-től (30-tól) 1918 februárig jelent meg. — *234*

[61] *A Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének ülését* október 25-én (november 7-én) 2 óra 35 perckor nyitották meg. A Forradalmi Katonai Bizottság jelentést tett a Petrográdi Szovjetnek a forradalom győzelméről. A Szovjet ülésén, Lenin felszólalása után, szótöbbséggel elfogadták a

Lenin által írt határozati javaslatot (lásd ebben a kötetben 239—240. old.). — *237*

[63] *A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek II. Összoroszországi Kongresszusát* 1917 október 25-én (november 7-én) este 10 óra 45 perckor nyitották meg a Szmolnijban. A kongresszus 649 küldötte közül 390 bolsevik volt. A kongresszuson 318 vidéki Szovjet volt képviselve. 241 Szovjet küldöttei bolsevik választói utasítással érkeztek a kongresszusra. A mensevikek, jobboldali eszerek és bundisták a kongresszus megnyitása után elhagyták a kongresszust, nem akarták elismerni a szocialista forradalmat. A Szovjetkongresszus elfogadta a Lenin által írt „Munkások, katonák és parasztok!" c. felhívást (lásd ebben a kötetben 245—246. old.). A kongresszus fő kérdései a következők voltak: szovjet kormány alakítása, továbbá a békéről és a földről szóló dekrétumok elfogadása. A béke és a föld kérdéséről Lenin tartott előadói beszédet.

A II. Szovjetkongresszus kimondta, hogy a hatalom átment a Szovjetek kezébe, elfogadta a békéről és a földről szóló dekrétumokat és megalakította az első Szovjet Kormányt — a Népbiztosok Tanácsát. A Népbiztosok Tanácsának elnökévé Lenint, a nemzetiségi ügyek népbiztosává Sztálint választották meg.

A Kongresszus 101 tagú Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságot választott, amelybe 62 bolsevik, 29 baloldali eszer és mások kerültek be. A Kongresszus 1917 október 27-én (november 9-én) reggel 5 óra 15 perckor ért véget. — *241*

[68] *Koronabirtokok* — azok a földek, amelyek a cári család tagjainak kezében voltak. *Bérbeadott állami földek* — azok a földek, amelyeket az állam utalt ki a gyárak tulajdonosainak, hogy felosszák a parasztok között, akik csak a földparcellákért dolgoztak a gyárakban. *Majorátusi földek* — védett földesúri nagybirtokok, amelyek öröklés útján osztatlanul szálltak nemzedékről nemzedékre, mégpedig úgy, hogy a legidősebb fiú vagy a család legidősebb tagja kapta. — *259*

[64] *A Petrográdi helyőrség ezredképviselőinek 1917 október 29-i (november 11-i)* tanácskozásán, melyet a Forradalmi, Katonai Bizottság hívott össze, azt a kérdést vitatták meg hogyan lehet Petrográdot megvédeni az ellenforradalmi erőkkel szemben. A konferencián negyvenen vettek részt.

A konferencia meghallgatta Leninnek, a Népbiztosok Tanácsa elnökének beszámolóját a politikai helyzetről és a következő kérdéseket vitatta meg: 1. Vezérkar szervezése. 2. A csapattestek felfegyverzése. 3. A rend fenntartása a városban. Lenin ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban felszólalt a konferencián. A konferencia ellenőrző bizottságot választott a helyőrségi csapatok képviselőiből a vezérkar tevékenységének ellenőrzésére, és egyhangúlag felhívást fogadott el Petrográd katonáihoz, amely harcra, a forradalom vívmányainak megvédésére szólította fel őket. — *269*

[65] *A munkásellenőrzésről szóló rendelet tervezete* szolgált alapul annak a dekrétumnak tervezetéhez, amelyet a Munkaügyi Népbiztosság dolgozott ki, és amely kiegészítésekkel és pontosabb megfogalmazásban a „Pravda" 1917 november 16-i (3-i), 178. számában jelent meg. 1917 november 14-én (27-én) a munkásellenőrzésről szóló rendelet tervezetét megvitatták az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén és jelentéktelen javításokkal elfogadták. November 15-én (28-án) a tervezetet a Népbiztosok Tanácsának ülésén vitatták meg. Az „Izvesztyija CIK" 1917 november 16-i, 227. számában hozták nyilvánosságra „Rendelet a munkásellenőrzésről" címmel. — *277*

[66] *Vikzsel* — a Vasutasszakszervezet Összoroszországi Végrehajtó Bizottsága; a vasutasszakszervezet 1917 augusztusában Moszkvában megtartott I. Összoroszországi alapító kongresszusán választották. A Vikzsel 41 tagja közül 14 eszer, 6 mensevik, 3 népi szocialista és 11 pártonkívüli volt. Az Októberi Szocialista Forradalom után a Vikzsel a szovjetellenes tevékenység egyik központja lett. 1917 október 29-én (november 11-én) a Vikzsel határozatot fogadott el, amely szerint a kormányt valamennyi „szocialista" pártból kell megalakítani. A tárgyalások ebben a kérdésben a bolsevik párt Központi Bizottsága és a Vikzsel között még ugyanazon a napon megkezdődtek. Lenin és a Központi Bizottság útmutatása szerint a tárgyalásoknak „a hadműveletek diplomáciai fedezését" kellett szolgálniok. Az áruló Kamenyev és Szokolnyikov áruló módon viselkedett a Vikzsellel folytatott tárgyalások során; beleegyeztek a Vikzselnek abba a követelésébe, hogy olyan „szocialista" kormányt kell alakítani, amelyben a bolsevikok mellett az ellenforradalmi eszer és mensevik párt képviselőinek is részt kellett volna venniök. Kamenyev és Szokolnyikov

áruló politikáját Nogin, Miljutyin és Rikov támogatta. November 2-án (15-én) a bolsevik párt Központi Bizottsága elfogadta Lenin határozati javaslatát, amely elvetette a megegyezést ezekkel az ellenforradalmi pártokkal, Kamenyevet és Zinovjevet pedig a forradalom sztrájktörőinek nyilvánította. A határozati javaslat ellen Kamenyev, Zinovjev, Rikov, Nogin és Miljutyin szavaztak. — *279*

[67] A kéziratnak nincs címe. A dokumentumnak a Marx—Engels—Lenin Intézet adott címet. — *287*

[68] A sajtószabadság kérdését az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén vitatták meg azzal kapcsolatban, hogy a baloldali eszerek szót emeltek a Népbiztosok Tanácsának 1917 október 27-i (november 9-i) sajtórendelete és több burzsoá ujságnak a Forradalmi Katonai Bizottság határozata alapján elrendelt betiltása ellen. 1917 október 26-án (november 8-án) ellenforradalmi tevékenység miatt betiltották a „Recs"-et, a „Gyeny"-t és több más ujságot. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1917 november 4-i (17-i) ülésén felolvasták a bolsevik frakció határozati javaslatát, amelyben helyeselték a Szovjet Kormánynak a sajtó kérdésében követett politikáját; a határozati javaslatot szótöbbséggel elfogadták. — *289*

[69] A baloldali eszer frakció azzal kapcsolatban intézett kérdést a Népbiztosok Tanácsának elnökéhez, Leninhez, hogy a Népbiztosok Tanácsa számos rendeletet adott ki az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság jóváhagyása nélkül. Az e kérdéssel kapcsolatos határozati javaslat fölötti szavazás előtt a baloldali eszerek kijelentették, hogy a népbiztosoknak, mint érdekelt személyeknek, nem szabad részt venniök a szavazásban (Lenin válaszát erre a nyilatkozatra lásd ebben a kötetben 295. old.). Lenin felszólalása után az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság szótöbbséggel elfogadta a határozati javaslatot, amely jóváhagyta a Népbiztosok Tanácsának tevékenységét. — *292*

[70] A Petrográdot védő csapatok főparancsnokának 1. sz. parancsáról van szó, amelyben felszólították a Vörös Gárda katonáit és matrózait, hogy saját erőikkel könyörtelenül és haladéktalanul számoljanak le a bűnös elemekkel. Tekintve, hogy a parancs pontatlan megfogalmazása nem kívánatos félreértésekre vezethetett, az Összoroszországi Központi

Végrehajtó Bizottság, 1917 november 2-i (15-i) ülésén azt javasolta a Belügyi Népbiztosságnak, hogy helyezze hatályon kívül ezt a parancsot. — *294*

[71] Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1917 november 4-i (17-i) ülésén mondott beszédében a baloldali eszer Zaksz álláspontját bírálta; Zaksz védelmébe vette a kapituláns Nogint, Rikovot és Miljutyint, akik kijelentették, hogy kilépnek a kormányból. A bolsevik párt Központi Bizottsága megbélyegezte e kapitulánsok szökevényekre valló magatartását (lásd ebben a kötetben 308—313. old.). — *296*

[72] A „*Választ a parasztok kérdéseire*" Lenin azzal a nagyszámú kérdéssel kapcsolatban írta, amellyel különböző vidékekről kiküldött parasztok fordultak a Népbiztosok Tanácsához. A „Választ" írógépen sokszorosították, és Lenin sajátkezű aláírásával odaadták az egyes vidékekről kiküldött parasztoknak. — *301*

[73] „*Honmentő Bizottság*" — „Közbiztonsági Bizottság", az ellenforradalom egyesített szerve; a Moszkva-városi duma keretében hozták létre 1917 október 25-én (november 7-én). November 2-án (15-én) a „Közbiztonsági Bizottság" kapitulált a Forradalmi Katonai Bizottság előtt. — *303*

[74] *A Parasztküldöttek Szovjetjeinek Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusát* a Szovjetek II. Összoroszországi Kongresszusán megválasztott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság határozata alapján hívták egybe. A kongresszust 1917 november 10—25-én (november 23—december 8-án), Petrográdban tartották. A kongresszus összetétele a következő volt: 110 baloldali eszer, 40 bolsevik, 15 bolsevikokkal rokonszenvező (ukránok), 50 jobboldali centrista és eszer, valamint 40 pártonkívüli. A Parasztküldöttek Szovjetjeinek régi jobboldali eszerekből álló Végrehajtó Bizottsága a kongresszus megnyitásának küszöbén kísérletet tett arra, hogy meghiúsítsa a kongresszust, de ez a kísérlet nem sikerült.

A Parasztküldöttek Szovjetjeinek Rendkívüli Összoroszországi kongresszusa, bár a jobboldali eszerekből álló Végrehajtó Bizottság arra törekedett, hogy szakadást idézzen elő a kongresszuson, a baloldali eszerek pedig ingadoztak, a hatalom kérdésében a Munkás- és Katonaküldött

Szovjetek II. Összoroszországi Kongresszusának álláspontjára helyezkedett. A kongresszus által választott Ideiglenes Végrehajtó Bizottság egybeolvadt az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottsággal; november 15-én (28-án) megtartották az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Parasztküldöttek Szovjetjeinek Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusa és a Petrográdi Szovjet első együttes ülését; az ülésen határozatot fogadtak el, amely megerősítette a békéről, a földről és a munkásellenőrzésről szóló dekrétumokat. Az ülésen Sztálint is beválasztották abba a bizottságba, amelyet egy, a népeket a béke követelésére felszólító kiáltvány kidolgozásával bíztak meg. Határozatot fogadtak el arról, hogy 1917 november 25-re (december 8-ra) össze kell hívni a Parasztküldöttek II. Összoroszországi Kongresszusát. — *327*

[75] *A felszólítást a Parasztküldött Szovjetek Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusának bolsevik frakciójához* Lenin azzal kapcsolatban írta, hogy a kongresszus baloldali eszer többsége nem volt hajlandó megadni a szót Leninnek, a Népbiztosok Tanácsa elnökének; párhuzamosan a kongresszussal tárgyalások folytak a baloldali eszerek és a bolsevik Központi Bizottság között arról, hogy hány helyet kapjanak a baloldali eszerek a legközelebb megválasztandó Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságban. A kongresszus baloldali eszer többsége azt tartotta, hogy a kérdés eldöntése előtt szót adni Leninnek annyit jelent, mint „előre eldönteni a kormányalakítás kérdését". A kongresszus bolsevik frakciója, miután megkapta Lenin felszólítását, kategórikusan vetette fel a kérdést, hogy hívják meg haladéktalanul a kormány képviselőjét. A kongresszus a bolsevikok követelését elutasította, és határozatot hozott, hogy Lenint nem mint a Népbiztosok Tanácsának elnökét, hanem mint magánszemélyt fogják meghallgatni. Lenin a kongresszuson három ízben szólalt fel: az agrárkérdésben, a Vikzsel képviselőjének nyilatkozatával kapcsolatban és az agrárkérdésben mondott zárszó formájában. A kongresszus elfogadta a Lenin által írt határozati javaslatot (lásd ebben a kötetben 329. old.).

A kéziratnak nincs címe. A dokumentumnak a Marx—Engels—Lenin Intézet adott címet. — *329*

[76] Az *Utasításokat* a járási földbizottságok tevékenységével kapcsolatban a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjeinek

I. Összoroszországi Kongresszusa 1917 június 23-án (július 6-án) hagyta jóvá, de csak a Szovjethatalom alatt emelkedtek törvényerőre. — *331*

[77] Lenin javaslatait átadták a petrográdi Közkönyvtárnak. A kéziratnak nincs címe. A dokumentumnak a Marx—Engels—Lenin Intézet adott címet. — *341*

[78] Az alkotmányozógyűlési képviselők *visszahívásának jogáról szóló dekrétum tervezetét* a bolsevik frakció az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1917 november 21-i (december 4-i) ülésén terjesztette be; szótöbbséggel fogadták el, két szavazat ellenében, egy küldött tartózkodott a szavazástól. Ugyanezen az ülésen a rendeletet, miután megszövegezték és kiegészítették a Szverdlov vezetése alatt álló egyeztető bizottságban, egyhangúlag elfogadták. A tervezet a „Pravda" 1917 december 7-i (november 24-i), 198. számában „Az újjáválasztásokról szóló rendelet tervezete" címmel jelent meg. — *346*

[79] *A Hajóhad Első Összoroszországi Kongresszusát* 1917 november 18—25-én (december 1—8-án) tartották. A kongresszus napirendjén a következő kérdések szerepeltek: a politikai helyzet és a hatalom kérdése; a Központi Flotta tevékenysége; a tengerészeti hatóság reformja és más kérdések. A kongresszuson Lenin beszédet mondott a politikai helyzetről. A kongresszus jóváhagyta a tengerészeti hatóság igazgatóságának tervét, 20 küldöttet választott a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetje Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságába, ahol tengerészeti szekciót alkottak. A volt Tengernagyi Tanács valamennyi funkcióját átadták ennek a szekciónak. A kongresszus üdvözletet küldött a Népbiztosok Tanácsának és felhívással fordult egész Oroszországhoz. — *351*

[80] *„A béketárgyalások programjának vázlatát"* Lenin Sztálinnal együtt írta, mint utasítást a Németországgal folytatott fegyverszüneti és béketárgyalások céljából Bresztben tartózkodó szovjet küldöttségnek. — *360*

[81] A *„Rendeletet a forradalom ellen irányuló polgárháború vezéreinek letartóztatásáról"* Lenin 1917 november 28-án (december 11-én) terjesztette elő, és a Népbiztosok Tanácsa ugyanezen a napon hagyta jóvá. — *362*

[82] *A Parasztküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusát* 1917 november 26—december 10-én (december 9—23-án) tartották meg Petrográdban. A jobboldali eszerekből álló Központi Végrehajtó Bizottság, amelynek kezdeményezésére a kongresszust összehívták, mindent megtett annak érdekében, hogy a küldöttek között minél több híve legyen. A kongresszuson 790 szavazati joggal rendelkező küldött vett részt, közöttük 305 jobboldali eszer, 350 baloldali eszer és 91 bolsevik. A kongresszuson feszült volt a helyzet. Különösen éles harc fejlődött ki a baloldali eszerek által támogatott bolsevikok és a jobboldali eszerek között az Alkotmányozó Gyűlés kérdésében. A munka során az ellentétek a kongresszus kettészakadására vezettek. A jobboldali eszerek elhagyták a kongresszust és külön üléseztek. A bolsevikok a baloldali eszerekkel együtt folytatták a Parasztküldöttek Második Összoroszországi Kongresszusának munkáját. A kongresszus a parasztsághoz szóló felhívást fogadott el, amelynek tervezetét Lenin írta (lásd ebben a kötetben 379—385. old.). — *368*

[83] *Központi Ráda* — burzsoá nacionalista szervezet, Kievben alapították 1917 áprilisában, az ukrán burzsoá és kispolgári pártok és csoportok kongresszusán. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom után a Ráda az „Ukrán Népköztársaság" legfelsőbb szervének nyilvánította magát, és a Szovjethatalom elleni nyílt harc útjára lépett.

Mivel a Központi Ráda a Szovjetekkel szemben szemmelláthatóan ellenséges álláspontot foglalt el, a Népbiztosok Tanácsa 1917 december 3-án (16-án) elhatározta, hogy ultimátumot küld az Ukrán Rádának, és ezzel egyidejűleg kiáltvánnyal fordul az ukrán néphez. Az okmányok megfogalmazásával egy bizottságot bíztak meg, amelyben Lenin és Sztálin is részt vettek. A bizottság az okmányok megfogalmazása során „Kiáltvány az ukrán néphez, az Ukrán Rádához intézett ultimátumszerű követelésekkel" címmel egyetlen felhívásban foglalta össze az Ukrán Rádának szóló ultimátumot és az ukrán néphez szóló kiáltványt.

1918 januárjában, a bolsevikok felhívására, Kievben felkeltek a munkások az ellenforradalmi Ráda ellen. A szovjet csapatok bevonultak Kievbe, és a Rádát elűzték Kievből. Lásd Sztálin: „Az Ukrán Rádáról". Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 6—15, 15—19, 20—22. old. — *372*

[84] A Bolsevik Párt Központi Bizottsága 1917 december 11-én (24-én) vizsgálta meg az Alkotmányozó Gyűlés bolsevik

frakciójának kérdését. A forradalom árulói és sztrájktörői — Kamenyev, Zinovjev és Rikov, kísérletet tettek arra, hogy az alkotmányozógyűlési frakciót, amelynek vezetőségében megvetették lábukat, a Központi Bizottság elleni harcra használják ki. Lenin javaslatára a Központi Bizottság elmozdította az alkotmányozógyűlési frakció vezetőségét. — *389*

[85] A kéziratnak nincs címe. A dokumentumnak a Marx—Engels—Lenin Intézet adott címet. — *390*

[86] *A vasutasok és vasúti műhelymunkások Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusa* 1917 december 12-én (25-én) nyílt meg. A kongresszuson 276 küldött vett részt. A kongresszus a következő beszámolókat hallgatta meg: a politikai helyzetről szóló előadói beszédet, a Vikzsel képviselőjének hozzászólását, a Petrográd közellátási helyzetéről és a szakszervezeti építőmunkáról szóló beszámolókat.

A kongresszuson Lenin üdvözlő beszédet mondott. A kongresszus teljes mértékben a Munkás- és Katonaküldött Szovjetek II. Összoroszországi Kongresszusának álláspontjára helyezkedett, határozatot fogadott el, amelyben bizalmatlanságát fejezte ki a Vikzsel iránt és 78 képviselőt választott az általános vasutaskongresszusra, amelynek összehívását 1918 január 5-re (18-ra) tűzték ki. — *397*

[87] A bankok államosításáról szóló rendeletet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság a bankok páncélszekrényeinek felülvizsgálásáról szóló rendelettel egyidejűleg 1917 december 14-én (27-én) fogadta el, és 1917 december 15-én, az „Izvesztyija CIK" 252. számában jelent meg. — *399*

[88] A *„Kenyérért és békéért"* c. cikk először német nyelven, a „Jugend-Internationale" 1918 májusi, 11. számában jelent meg.

„Jugend-Internationale" („Ifjúsági Internacionále") — a Zimmerwaldi Baloldalhoz csatlakozott Szocialista Ifjúsági Szervezetek Nemzetközi Szövetségének Központi Lapja; Zürichben adták ki 1915 szeptembertől 1918 májusig. — *402*

[89] *A bankok államosításának életbeléptetéséről és az ezzel kapcsolatban szükséges intézkedésekről szóló dekrétum tervezetét* Lenin terjesztette elő jóváhagyás végett a Legfőbb Népgazdasági

Tanácsban, 1917 december közepén. A rendelet először a „Narodnoje Hozjajsztvo" c. folyóirat 1918 novemberi, 11. számában jelent meg. A tervezet utolsó bekezdése először ennek a kötetnek orosz kiadásában jelent meg, a kézirat alapján.

„Narodnoje Hozjajsztvo" („Népgazdaság") — a Legfőbb Népgazdasági Tanács lapja; 1918 márciustól 1922 decemberig jelent meg. — *404*

[90] *A hadsereg leszerelése tárgyában összehívott Általános Hadseregkongresszus* 1917 december 15-én (28-án) nyílt meg Petrográdban és 1918 január 3-án (16-án) ért véget. A kongresszuson 272 küldött vett részt, közöttük 230-an szavazati joggal. A kongresszus a következő beszámolókat hallgatta meg: 1) A politikai helyzet és a nemzetközi helyzet, 2) a hadsereg helyzete a jövőben, 3) a csapatok leszerelése. Lenin üdvözlőlevelet küldött a kongresszusnak, amelyet az utolsó ülésen olvastak fel (lásd ebben a kötetben 443. old.). Lenin levele először az „Armija i Flot Rabocsej i Kresztyanszkoj Rosszii" c. lap 1918 január 6-i (19-i), 4. számában jelent meg.

„Armija i Flot Rabocsej i Kresztyanszkoj Rosszii" („A Munkás és Paraszt Oroszország Hadserege és Flottája") — a Hadügyi és Tengerészetügyi Népbiztosság lapja; Petrográdban jelent meg 1917 november 21-től (december 4-től) 1918 április 30-ig. Január 18-tól (31-től) a lap „Rabocsaja i Kresztyanszkaja Krasznaja Armija i Flot" („Munkás- és Paraszt Vörös Hadsereg és Flotta") címmel jelent meg. — *408*

[91] *A Népbiztosok Tanácsa határozati javaslatának tervezetét* 1917 december 18-án (31-én) fogadták el, a front helyzetéről és a hadsereg állapotáról szóló beszámoló megvitatásával kapcsolatban. A front helyzetéről és a hadsereg állapotáról szóló beszámoló alapját annak a kérdőívnek az anyaga képezte, amelyet Lenin dolgozott ki és amelyet a hadsereg leszerelése tárgyában összehívott Általános Hadseregkongresszuson osztottak szét a hadsereg képviselői között (lásd ebben a kötetben 408—409. old.). — *410*

[92] Marx levele W. Liebknechthez. 1871 április 6. Marx levele L. Kugelmannhoz. 1871 április 12. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 307—309. old. — *414*

[93] Marx levele W. Brackéhoz. 1875 május 5. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 352. old. — *428*

[94] *A fogyasztási kommúnákról szóló rendelet tervezetét* Lenin 1917 december 25—28-án (1918 január 7—10-én) írta. A tervezet összeállításánál Lenin, amint erre a „Tézisek vázlatában" utal a következő dokumentumokat használta fel: a Közellátási Népbiztosság 1917 december 22-én (1918 január 4-én), a közellátási apparátus megszervezésével kapcsolatban a helyi Szovjeteknek küldött utasítását, a Közellátási Népbiztosságnak az „Ellátási Biztosságról" szóló tervezetét, továbbá a Legfőbb Népgazdasági Tanácsnak „A kerületi népgazdasági tanácsokról" szóló tervezetét. — *431*

[95] A szocialista hadsereg első menetalakulatainak búcsúztatása a Mihály lovardában volt. Amikor Lenin visszatért a Szmolnijba, merényletet követtek el ellene. A golyó átütötte a gépkocsi üvegét és Lenin feje fölött repült el. — *436*

[96] *Beszélgetés közvetlen vonalon* — ez a beszélgetés a Bresztben tartózkodó orosz küldöttséggel a Németországgal folytatott béketárgyalások idején volt. A béketárgyalások 1917 december 3-án (16-án) kezdődtek Breszt-Litovszkban; december 5-én (18-án) aláírták a fegyverszüneti egyezményt.

Valamennyi ellenforradalmár, a mensevikektől és az eszerektől a fehérgárdistákig, harcot folytatott a béke megkötése ellen. Ebben a sötét ügyben szövetségesük volt Trockij és segítőtársa Buharin, aki Radekkel és Pjatakovval együtt egy pártellenes csoport élén állt, amely álcázás céljából „baloldali kommunisták" csoportjának nevezte magát. Trockij, aki a breszti szovjetküldöttség elnöke volt, kijelentette, hogy a Szovjet Köztársaság nem hajlandó békét kötni a Németország által felajánlott feltételekkel, s ugyanakkor közölte a németekkel, hogy a Szovjet Köztársaság nem fog háborút viselni és folytatja a hadsereg leszerelését.

Annak ellenére, hogy Lenin és Sztálin a Központi Bizottság nevében utasították Trockijt, hogy írja alá a békét, Trockij megszegte a párt nyílt utasításait és saját áruló szándékait valósította meg. 1918 január 28-án (február 10-én) a béketárgyalások megszakadtak; február 18-án megkezdődött a német támadás; a párt Központi Bizottsága Lenin, Sztálin és Szverdlov javaslatára még ugyanazon a napon határozatot fogadott el, hogy a német kormánynak táviratot kell küldeni, amely szerint a Szovjet Köztársaság kész békét kötni (lásd ebben a kötetben 551. old.).

A dokumentumnak a Marx—Engels—Lenin Intézet adott címet. — *437*

[97] *„A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatását"* Lenin terjesztette be az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 január 3-i (16-i) ülésén. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén egyhangúlag elfogadott „Kinyilatkoztatás" szövege valamelyest különbözött az eredeti lenini szövegtől. 1918 január 4-én (17-én) a „Kinyilatkoztatást" nyilvánosságra hozták a „Pravda" 2. számában. Január 5-én (18-án) a bolsevik frakció a „Kinyilatkoztatást" a Szovjethatalom nevében az Alkotmányozó Gyűlés elé terjesztette megvitatás végett. Miután az ellenforradalmi Alkotmányozó Gyűlés megtagadta a „Kinyilatkoztatás" megvitatását, a bolsevik frakció elhagyta az Alkotmányozó Gyűlést. A „Kinyilatkoztatást" 1918 január 12-én (25-én) a Szovjetek III. Összoroszországi Kongresszusa jóváhagyta. — *438*

[98] Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1917 december 22-én (1918 január 4-én), Sztálinnak Finnország függetlenségéről elmondott beszámolója alapján (lásd Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 23—25. old.), elfogadta „A forradalmi kormány nyilatkozatát Finnország függetlenségéről". — *441*

[99] A Szovjet Kormány 1917 december második felében tett javaslatot a perzsa kormánynak, hogy dolgozzanak ki közös tervet az orosz csapatoknak Perzsiából való kivonására. — *441*

[100] A „«Török Örményország»-ról" szóló rendeletet, amelyet Sztálin írt, 1917 december 23-án (1918 január 5-én) vitatták meg a Népbiztosok Tanácsának ülésén és a Népbiztosok Tanácsa 1917 december 29-én (1918 január 11-én) hagyta jóvá. A rendeletet a „Pravda" 1918 január 13-i (1917 december 31-i), 227. számában tették közzé. Lásd Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 26—27. old. — *441*

[101] *Az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatásáról szóló rendelet tervezetét* a Népbiztosok Tanácsának 1918 január 6-i (19-i) ülésén tárgyalták meg. Lenin az ülés számára megírta „Az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatásáról szóló rendelet téziseit" (lásd Leninszkij Szbornyik. XVIII. köt. 48—50. old.), amelyeket felolvastak és pontonként elfogadtak; valamennyi

pontot változtatás nélkül fogadták el. Ezek a tézisek szolgáltak az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatásáról szóló rendelet alapjául, amelyet Lenin ugyanazon a napon írt. A Lenin által írt rendelettervezetet Sztálin néhány helyen módosította. Az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatásáról szóló rendeletet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság az 1918 január 6-áról 7-ére (19-éről 20-ára) virradó éjjel fogadta el, és az „Izvesztyija CIK" 1918 január 7-i, 5. számában tette közzé. — *450*

102 *Az annexiós különbéke azonnali megkötésének kérdéséről szóló téziseket* a párt Központi Bizottsága 1918 február 23-án fogadta el. A közzététel alkalmával Lenin a tézisekhez bevezetést írt és az okmánynak a következő címet adta: „Egy szerencsétlen béke kérdésének történetéhez". — *458*

103 Az OSzD(b)MP Moszkva-területi Irodája, amelyet ideiglenesen a „baloldali kommunisták" ragadtak kezükbe, 1917 december 28-án (1918 január 10-én) egységbontó bizalmatlansági határozatot fogadott el a Központi Bizottsággal kapcsolatban, azt követelte, hogy szüntessék be a béketárgyalásokat Németországgal és folytassák a háborút. A béke kérdésében a párt Lenin és Sztálin körül tömörült, és támogatta a párt Központi Bizottságát. A „baloldali kommunisták" csoportját elszigetelték és szétverték. A párt VII. kongresszusa 1918 márciusban elfogadta Lenin határozati javaslatát a breszti békéről. — *467*

104 *A Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Harmadik Összoroszországi Kongresszusát* 1918 január 10-én (23-án) nyitották meg. A kongresszuson 317 Munkás-, Katona- és Parasztküldött Szovjet, továbbá 110 hadsereg-, hadtest- és hadosztálybizottság volt képviselve. A kongresszuson összesen 707 küldött vett részt. Három nappal később a kongresszushoz csatlakoztak több mint 250 Parasztküldött Szovjet képviselői — a Parasztküldött Szovjetek január 13-án (26-án) megnyitott III. Összoroszországi Kongresszusának részvevői. A kongresszus 441 küldöttje bolsevik volt. Lenin a kongresszuson beszámolót tartott a Népbiztosok Tanácsának tevékenységéről, zárszót mondott a beszámolóhoz és beszédet tartott a kongresszus berekesztése előtt. A bolsevik frakció javaslatára a kongresszus határozatot fogadott el, amelyben teljes egészében jóváhagyta az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa politikáját.

1918 január 12-én (25-én) a kongresszus jóváhagyta „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatását", amelyet Lenin írt. Január 15-én (28-án) a nemzetiségi ügyek népbiztosa, Sztálin mondott beszédet a kongresszuson a nemzetiségi kérdésről. A kongresszus jóváhagyta a Népbiztosok Tanácsának nemzetiségi politikáját.

A kongresszus ülésezése idején a küldöttek száma állandóan nőtt; az utolsó ülésen 1 587 szavazati joggal rendelkező küldött volt jelen. A kongresszus 306 tagú Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságot választott. A kongresszus 1918 január 18-án (31-én) fejezte be munkáját. — *469*

[165] Lenin a Bőripari Munkások Összoroszországi Szakszervezete és a bőripari vállalkozók között 1917 első felében megindult tárgyalásokra gondol, amelyek célja egy egyezmény megkötése volt. A bőripari munkások szakszervezete azt követelte, hogy szélesítsék ki a munkásképviseletet a Bőripari Főbizottságban és szervezzék át ezt a bizottságot demokratikus alapokon. E tárgyalások eredményeképpen átszervezték a bőripari bizottságot, amelyben a szavazatok kétharmadrészét a munkások kapták meg. 1918 április elején minden Szovjetnek Lenin aláírásával ellátott táviratot küldtek, amelyben arról volt szó, hogy demokratizálni kell a Bőripari Főbizottság helyi szerveit, és feltétlenül meg kell valósítani a Főbizottság és a kerületi bőripari bizottságok rendelkezéseit. — *487*

[166] Marx levele Engelshez. 1870 február 12. Lásd Marx—Engels Gesamtausgabe. 3. rész. 4. köt. 279. old. — *489*

[167] 1918 januárban a bresztlitovszki béketárgyalásokkal kapcsolatban kitörtek az osztrák munkások sztrájkjai. A sztrájkok az általános béke megkötése és a munkások élelmezési helyzetének megjavítása jelszavával zajlottak le.

A sztrájkharc során Bécsben, Budapesten és más városokban spontán Munkástanácsok jöttek létre. A szociáldemokrata párt opportunista vezérei a forradalmi sztrájkmozgalom elnyomására használták fel a Tanácsokat. — *489*

[168] A kéziratnak nincs címe. A dokumentumnak a Marx—Engels—Lenin Intézet adott címet. — *501*

[169] A *Rendkívüli Összoroszországi Vasutaskongresszust* 1918 január 5—30-án (január 18—február 12-én) tartották. A kong-

resszuson Lenin beszámolt a Népbiztosok Tanácsának munkájáról, és válaszolt az írásban benyujtott kérdésekre. A kongresszus a Szovjethatalom minden dekrétumát elismerte; új bértarifát dolgozott ki a vasúti munkások és alkalmazottak számára, szabályzatot fogadott el a vasutak igazgatásáról és megválasztotta a vasutasszövetség központi szervét, a Vikzsedort (a Vasutasok Összoroszországi Végrehajtó Bizottságát). — *503*

[110] M. T. Jelizarov [közlekedésügyi népbiztosnak a vasutasok munkabérmegállapításáról szóló 1918 január 2-i (15-i) rendeletéről van szó, amely szerint a magas szakképzettségű munkások és mérnökök munkáját csaknem ugyanúgy díjazták, mint a szakképzetlen munkásokét. A Népbiztosok Tanácsa ezt a rendeletet 1918 január 7-én (20-án) hatályon kívül helyezte. — *520*

[111] *A Petrográdi Szovjet Elnökségének a közellátási szervezetek képviselőivel tartott tanácskozásán* a petrográdi munkások és a helyőrségi katonák nehéz ellátási helyzetéről tárgyaltak, akiknek $^1/_4$ font volt a napi kenyérfejadagjuk. A tanácskozáson meghallgatták a közellátási hivatal képviselőjének beszámolóját a Petrográdba irányuló élelmiszerszállítás kilátásairól, továbbá a kirakodási bizottság képviselőjének beszámolóját. A főváros közellátási helyzetének megjavítására irányuló munkát Lenin vezette. A Népbiztosok Tanácsának határozata alapján 1918 január 19-től (február 1-től) $^1/_2$ fontra emelték Petrográd lakosságának kenyérfejadagját. — *523*

[112] A tengeri és folyami kereskedelmi flotta államosításáról szóló rendeletet 1918 január 18-án (31-én) hagyta jóvá a Népbiztosok Tanácsa. A rendeletet Lenin, a Népbiztosok Tanácsának elnöke, és Sztálin népbiztos írták alá. — *527*

[113] A folyami és tengeri kereskedelmi hajósok szakszervezetének Központi Bizottságáról van szó. — *527*

[114] A „baloldali kommunisták" csoportja a béke kérdésének eldöntése céljából pártkonferencia összehívását követelte. Lenin, Sztálin, Szverdlov és mások felléptek e követelés ellen. A párt Központi Bizottsága elfogadta Leninnek azt a javaslatát, hogy 1918 január 21-re (február 3-ra) párttanácskozást hívjanak össze, és 1918 március 5-re tűzzék

ki a VII. pártkongresszust, amelynek véglegesen döntenie kellett a béke kérdésében. — *529*

[115] Lenin a Moszkva és Breszt-Litovszk közötti távirati összeköttetés megszakítására gondol; a németek sokszor megrongálták és kikapcsolták a vonalat. — *532*

[116] Lenin arra az esetre gondol, amelyről a Kamenszkaja sztanyicán megtartott kozákkongresszus képviselője tett említést a Szovjetek III. Kongresszusának 1918 január 16-i (29-i) ülésén (lásd „A Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Harmadik Összoroszországi Kongresszusa". 1918. 83—84. old., oroszul). — *539*

[117] Az orosz békeküldöttségnek azon a napon küldték el a táviratot, amikor a Németországgal folytatott bresztlitovszki béketárgyalások megszakadtak; a távirat válasz volt a küldöttség elnökének arra a kérdésére, hogy hogyan reagáljanak a németek ultimátumára. A táviratot Lenin Sztálinnal együtt írta. — *541*

[118] *A Parasztküldöttek és Földbizottságok Összoroszországi Kongresszusát* 1918 január 17—28-án (január 30—február 10-én) tartották meg Petrográdban. A kongresszus a Földbizottságok I. Összoroszországi Kongresszusának küldötteiből és a Munkás- és Katonaküldöttek III. Összoroszországi Kongresszusának parasztszekciójából tevődött össze. A kongresszus részvevőinek száma meghaladta az ezret. A kongresszus földtörvényt dolgozott ki, amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 január 27-én (február 9-én) egyhangúlag jóváhagyott. — *542*

[119] 1918 február 18-án, a németeknek a Szovjet Köztársaság ellen indított támadásával kapcsolatban, a párt Központi Bizottsága délelőtti és esti ülést tartott. Az esti ülésen, amikor tudomásra jutott, hogy a németek elfoglalták Dvinszket, Lenin a leghatározottabban vetette fel a Németországgal való béketárgyalások felújításának kérdését. Sztálin, Szverdlov és mások támogatták Leninť; a Központi Bizottság elfogadta Leninnek azt a javaslatát, hogy a Népbiztosok Tanácsa nevében küldjenek üzenetet a német kormánynak, hogy a Szovjet Kormány hajlandó megkötni a békét. A szikratávirat fogalmazványát Lenin azonnal megírta, és a táviratot az 1918 február 18-áról 19-ére virradó éjjel a Népbiztosok Tanácsának nevében elküldték Berlinbe.—*544*

V. I. LENIN

ÉLETÉNEK ÉS TEVÉKENYSÉGÉNEK DÁTUMAI

(1917 szeptember — 1918 február)

1917

Szeptember 17 (30). Lenin Helsingforsban (Finnország) tartózkodik. A júliusi napok után, mivel az Ideiglenes Kormány üldözte, teljes illegalitásban volt s a pártot petrográdi tanítványai és fegyvertársai: I. V. Sztálin, J. M. Szverdlov, V. M. Molotov, G. K. Ordzsonikidze útján vezette.

Szeptember 15 (28). Lenin „A bolsevikoknak kézbe kell venniök a hatalmat" és „Marxizmus és felkelés" c. leveleit megvitatják a párt Központi Bizottságának ülésén. Sztálin javaslatára a Központi Bizottság Lenin leveleit megküldte a bolsevik párt legnagyobb szervezeteinek.

Szeptember 17 (30). Lenin Helsingforsból Viborgba utazik, hogy szorosabb összeköttetést teremtsen a párt Központi Bizottságával.

Szeptember 22—24 (október 5—7). Lenin megírja „Egy publicista naplójából. Pártunk hibái" c. cikkét.

Szeptember 24 (október 7). Lenin „A hamisítás hőseiről és a bolsevikok hibáiról" c. cikke rövidített formában megjelenik a „Rabocsij Puty" 19. számában, „A hamisítás hőseiről" címmel.

Szeptember 27 (október 10). Lenin levelet ír a finnországi hadsereg, flotta és munkások területi bizottsága elnökéhez.

Szeptember 29 (október 12). Lenin megírja „A válság megérett" c. cikkét.

Szeptember vége —október 1 (14). Lenin megírja „Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?" c. cikkét.

Szeptember 29-e és október 4-e (október 12-e és 17-e) között. Lenin megírja a „Téziseket a petrográdi szervezet október 8-i konferenciájának előadói beszéde és határozati javaslata, valamint a pártkongresszusi küldöttek utasítása számára".

Szeptember 30-a és október 12-e (október 13-a és 25-e) között. Lenin két nyilatkozatot ír alá ahhoz való hozzájárulásával kapcsolatban, hogy a harcoló hadsereg Északi Frontja és a Balti Flotta képviselőnek jelölje az Alkotmányozó Gyűlésbe.

Október 1 (14). Lenin megírja a „Levelet a Központi Bizottsághoz, a Moszkvai Bizottsághoz, a Petrográdi Bizottsághoz, valamint a Petrográdi és a Moszkvai Szovjet bolsevik tagjaihoz", amelyben azt javasolja, hogy haladéktalanul vegyék kézbe a hatalmat.

Október 1—2 (14—15). Lenin megírja „A munkásokhoz, parasztokhoz és katonákhoz" c. kiáltványt, amely arra szólít fel, hogy döntsék meg a Kerenszkij-kormányt és adják át a hatalmat a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek.

Október 3 (16). A Központi Bizottság határozatot fogad el arról, hogy Lenint vissza kell hívni Petrográdba.

Október 5 (18). A Központi Bizottság a párt programtervezetének előkészítésére bizottságot választ, Leninnel az élén.

Október 6—8 (19—21). Lenin megírja „A pártprogram felülvizsgálásához" c. cikkét.

Október 7 (20). Lenin Viborgból illegálisan visszatér Petrográdba, és a viborgi kerületben, M. V. Fofanovaja lakásán száll meg. Ugyanazon a napon megírja a „Levelet a Petrográd-városi konferenciához. Zárt ülésen való felolvasásra".

Október 8 (21). Lenin megírja „Egy kívülálló tanácsai" c. cikkét és a „Levelet az Északi Terület Szovjetjeinek területi kongresszusán részt vevő bolsevik elvtársakhoz", amelyekben rámutat arra, hogy a bolsevikoknak kezükbe kell venniök a hatalmat, és megadja a felkelés konkrét tervét.

Lenin találkozik Sztálinnal és megvitatja vele a fegyveres felkelés előkészítésének kérdéseit.

Október 10 (23). Lenin a párt Központi Bizottságának ülésén beszédet mond a politikai helyzetről; határozati javaslatot terjeszt be a fegyveres felkelésről, amelyet a Központi Bizottság elfogad.

A Központi Bizottság ülésén a felkelés politikai vezetésére létrehozzák a Központi Bizottság Politikai Irodáját, Leninnel és Sztálinnal az élén.

Október 16 (29). Lenin a párt Központi Bizottságának kibővített ülésén beszámol a Központi Bizottság október 10-i (23-i) üléséről és felolvassa a Központi Bizottság által október 10-én (23-án) a fegyveres felkelésről hozott határozatot.

A Központi Bizottság ülésén Pártközpontot választanak a felkelés vezetésére, Sztálinnal az élén.

Október 17 (30). Lenin megírja a „Levelet az elvtársakhoz", amelyben leleplezi Kamenyev és Zinovjev áruló magatartását, akik a fegyveres felkelés ellen léptek fel.

Október 20 (november 2). Lenin megírja „Az eszerek pártja újból becsapta a parasztokat" c. cikkét.

A párt Központi Bizottságának ülésén megvitatják a „Levelet a bolsevik párt tagjaihoz" és a „Levelet az OSzDMP Központi Bizottságához", amelyeket Lenin írt az áruló Kamenyev és Zinovjev sztrájktörő maga-

tartásáról, s amelyekben azt követeli, hogy zárják ki őket a pártból.

Október 24 (november 6). Lenin megírja a „Levelet a Központi Bizottság tagjaihoz", amelyben követeli, hogy haladéktalanul hajtsák végre a fegyveres felkelést.

Este Lenin a Szmolnijba érkezik, hogy vezesse a fegyveres felkelést. Sztálin tájékoztatja Lenint a politikai események menetéről.

Október 25 (november 7). Lenin és Sztálin vezetik az októberi fegyveres felkelést.

Lenin megírja az „Oroszország polgáraihoz!" és a „Munkások, katonák és parasztok!" c. felhívásokat.

Lenin a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetjének ülésén beszédet mond a Szovjethatalom feladatairól. Az ülés elfogadja a Lenin által írt határozati javaslatot.

Lenint beválasztják a Szovjetek II. Összoroszországi Kongresszusának elnökségébe.

Október 26 (november 8). Lenin megírja a békéről, a földről és a Szovjet Kormány megalakításáról szóló dekrétumok tervezetét.

Lenin a Szovjetek II. Összoroszországi Kongresszusának esti ülésén előadói beszédet mond a békéről és a földről; beterjeszti a békéről és a földről szóló dekrétumok tervezetét.

Október 26-áról 27-ére (november 8-áról 9-ére) virradó éjjel. Lenint a Szovjetek II. Összoroszországi Kongresszusa a Népbiztosok Tanácsa elnökének választja meg; a nemzetiségi ügyek népbiztosának Sztálint választják meg.

A Szovjetek II. Összoroszországi Kongresszusa Lenint és Sztálint beválasztja a második

Összoroszországi Szovjetkongresszuson megalakított Központi Végrehajtó Bizottságba.

Október 27 (november 9). Lenin jelen van az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság első ülésén.

Lenin Sztálinnal együtt a petrográdi katonai kerület parancsnokságára megy, ahol meghallgatják a helyzetről tett jelentést, tájékoztatják magukat az ellenség erőiről és a velük való harc operatív terveiről.

Lenin közvetlen vonalon beszél Helsingforsszal, hogy küldjenek matrózokat Finnországból Petrográdba; utasítja a Balti Központot, hogy küldjön felfegyverzett hajókat Petrográd segítségére.

Október 28 (november 10). Lenin a petrográdi katonai kerület parancsnokságán dolgozik, Sztálinnal együtt szervezi Petrográd védelmét Kerenszkij és Krasznov csapatainak támadásával szemben, tervet dolgoz ki a flotta felhasználására a szárazföldi hadműveletekben.

A Szmolnijban tartózkodó Lenin utasításokat ad, hogy mozgósítsák az embereket, készítsék elő a lövészárkok ásásához és drótakadályok építéséhez szükséges technikai eszközöket.

Lenin meghívja magához a Putyilov gyári munkásokat, és azzal a feladattal bízza meg őket, hogy bármi módon küldjenek ágyúkat az állásokba.

Október 28-ról 29-ére (november 10-éről 11-ére) virradó éjjel. Lenin a Putyilov gyárba megy és azt a feladatot tűzi a munkások elé, hogy gyorsítsák meg a páncélvonat építését.

Október 29 (november 11). Lenin a petrográdi helyőrség ezredképviselőinek tanácskozásán beszámolót tart a politikai helyzetről, beszédet mond a csapattestek fel-

fegyverzéséről és felszólal a városi rend fenntartásának kérdésében.

Lenin utasítja az ohtyenszki lőszerraktárat, hogy haladéktalanul adjon ki kézigránátokat és repeszhatású lövedékeket a Vörös Gárda parancsnokságának és a Viborg-kerületi Szovjetnek.

Október 30 (november 12). Lenin megírja és a Népbiztosok Tanácsa nevében elküldi a „Mindenkihez. Mindenkihez" c. szikratáviratot a hatalomnak a Szovjetek kezébe való átmenetéről és a Szovjet Kormánynak az ellenforradalmi felkelések elnyomása érdekében tett intézkedéseiről.

Lenin és Sztálin magukhoz hívják a bolsevik párt kerületi szervezőit és utasításokat adnak nekik; Lenin tájékoztatja őket a Pulkovo alatti helyzetről.

Október 26-a és 31-e (november 8-a és 13-a) között. Lenin megírja „A munkásellenőrzésről szóló rendelet tervezetét".

November 1 (14). Lenin a párt Központi Bizottságának kibővített ülésén felszólal Kamenyev és Rjazanov azon áruló magatartásának kérdésében, melyet a Vikzselnél folytatott tárgyalásokon tanúsítottak.

November 2 (15). Lenin Sztálinnal együtt aláírja a „Nyilatkozatot Oroszország népeinek jogairól", melyet Sztálin állított össze.

„Az OSzD(b)MP Központi Bizottságának határozata a Központi Bizottságon belüli ellenzék kérdésében" c. határozati javaslatot, melyet Lenin írt, a párt Központi Bizottságának ülésén elfogadják.

November 3 (16). Lenin megírja „Az OSzD(b)MP Központi Bizottsága többségének ultimátumát a kisebbséghez".

Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen Noginnak a moszkvai helyzetről szóló beszámolóját vitatják meg; ellenzi a Vikzsellel való megegyezést.

November 4 (17). Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén beszédet mond a sajtó kérdéséről és válaszol a baloldali eszerek kérdéseire.

Lenin a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje és a frontképviselők együttes ülésén beszédet mond az új kormány programjáról és feladatairól.

November 5—6 (18—19). Lenin megírja „Az Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspárt Központi Bizottságától. A párt tagjaihoz és Oroszország dolgozó osztályaihoz" c. kiáltványt, amelyben szökevényeknek nyilvánítja a Központi Bizottságból és a Népbiztosok Tanácsából kilépett pártárulókat: Kamenyevet, Zinovjevet, Noginot, Rikovot és Miljutyint.

November 7 (20). Lenin a Népbiztosok Tanácsa nevében utasítja Duhonyin főparancsnokot, hogy haladéktalanul ajánljon fel fegyverszünetet minden hadviselő országnak.

November 9 (22). Lenin és Sztálin a petrográdi katonai kerület parancsnokságán közvetlen vonalon tárgyalásokat folytatnak Duhonyin tábornokkal.

Lenin megírja a „Szikratáviratot mindenkihez. Minden ezred-, hadosztály-, hadtest-, hadsereg- és más bizottságnak, a forradalmi hadsereg minden katonájának és a forradalmi hajóhad minden matrózának" Duhonyin tábornoknak a főparancsnoki tisztségből való elmozdításáról és javasolja, hogy kezdjenek fegyverszüneti tárgyalásokat a németekkel.

Lenin a szakszervezetek Petrográdi Tanácsának kibővített ülésén beszédet mond a politikai helyzetről.

November 10 (23). Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén beszámol a Duhonyinnal folytatott tárgyalások eredményeiről.

Lenin megerősíti és aláírja a rendek és polgári címek megszüntetéséről szóló rendeletet.

November 12 (25). Az a Lenin által írt utasítás, amelyet a Népbiztosok Tanácsa adott a Forradalmi Katonai Bizottságnak, hogy a spekuláció és szabotázs gyökeres felszámolása érdekében a leghatározottabb rendszabályokat léptesse életbe, megjelenik az „Izvesztyija CIK" 223. számában.

November 14 (27). Lenin a Parasztküldöttek Szovjetjeinek Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusán beszédet mond az agrárkérdésről és felolvassa az általa írt határozati javaslatot a parasztkongresszusnak a földről szóló dekrétummal kapcsolatban elfoglalt álláspontjáról.

November 15 (28). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen egy Népgazdasági Tanács szervezésének kérdését vitatják meg.

November 16 (29). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen azt a Sztálin által előterjesztett kérdést vitatják meg, hogy adják vissza az ukrán népnek történelmi kincseit.

November 18 (december 1). Lenin a Parasztküldöttek Szovjetjeinek Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusán zárszót mond az agrárkérdésről.

Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a Legfelső Gazdasági Tanácskozás; a donyecvidéki üzemek államosítása; a népbiztosok fizetése — ebben a kérdésben a Lenin által írt határozati javaslatot elfogadják.

November 19 (december 2). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen Sztálinnak a Finnországgal való kereskedelemről, Ukrajnáról és az Ukrán Rádáról szóló beszámolóját vitatják meg.

November 20 (december 3). Lenin és Sztálin aláírják az „Oroszország és a Kelet dolgozó muzulmánjaihoz" szóló felhívást, amelyet Sztálin írt.

November 21 (december 4). Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén beszédet mond az alkotmányozógyűlési képviselők visszahívásának jogáról — rendelettervezetet nyujt be, amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság elfogad.

November 22 (december 5). Lenin a hajóhad első Összoroszországi kongresszusán beszédet mond a politikai helyzetről.

Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a forradalmi törvényszékek kérdését vitatják meg; Lenin Sztálinnal együtt aláírja a törvényszékről szóló rendeletet.

November 25 (december 8). Lenin a Tulai Fegyvergyár üzemi bizottságához írt levelében kéri, hogy lássák el puskákkal, revolverekkel és más fegyverekkel a donterületi bokovszki bányavidék Vörös Gárdáját.

Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén beszámol a kozák hadseregszövetség küldöttségének nála tett látogatásáról.

November 26 (december 9). Lenin a Petrográdi katonai kerület parancsnokságának írt levelében rámutat arra, hogy soron kívül katonai segítséget kell nyujtani Orenburgnak, Dutov, az orenburgi kozák csapatok fehérgárdista atamánja ellen.

November 27 (december 10). Lenin Sztálinnal együtt megírja „A béketárgyalások programjának vázlatát" — amely irányelveket tartalmaz a szovjet küldöttség számára, a breszti béketárgyalások folytatására vonatkozóan.

Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a következő kérdéseket vitatják

meg: a Németországgal való béketárgyalásokra küldendő békeküldöttség összetétele; a béketárgyalások folytatásának irányelvei. Lenin javaslatot tesz arra vonatkozóan, hogy alakítsanak egy külön bizottságot a szocialista pénzügyi és gazdasági politika végrehajtására.

November 28 (december 11). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a kadet párt ellenforradalmi összeesküvésének kérdését vitatják meg, és egy általa írt határozati javaslatot terjeszt be, amely szerint le kell tartóztatni és forradalmi törvényszék elé kell állítani a nép ellenségeit tömörítő kadet párt Központi Bizottságának tekintélyesebb tagjait.

Lenin beadvánnyal fordul „Az alkotmányozógyűlési választások Összoroszországi Bizottságához", melyben kéri, hogy tekintsék őt a finnországi hadsereg és flotta megválasztott képviselőjének.

Lenin Sztálinnal együtt aláírja a Lenin által írt „Rendeletet a forradalom ellen irányuló polgárháború vezéreinek letartóztatásáról".

November 29 (december 12). Lenin a Központi Bizottság ülésén felszólal a „Pravda" szerkesztősége összetételének kérdésében. A párt Központi Bizottsága létrehozza a Központi Bizottság Irodáját a sürgős ügyek eldöntésére. Az Iroda tagjai Lenin, Sztálin, Szverdlov és mások lettek.

Lenin rendelettervezetet ír és terjeszt jóváhagyás végett a Népbiztosok Tanácsa elé arról, hogy a hadiüzemeket népgazdasági termelő munkára kell átállítani.

December 1 (14). Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén beszédet mond a következő kérdésekről: egy Legfőbb Népgazdasági Tanács létrehozása, és az Alkotmányozó Gyűlés kérdése.

Lenin az Alkotmányozó Gyűlés bolsevik frakciójának ülésén beszédet mond a párt taktikájáról az Alkotmányozó Gyűléssel kapcsolatban.

December 2 (15). Lenin a Parasztküldöttek II. Összoroszországi Kongresszusán beszédet mond a bolsevik frakció nevében.

Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen Sztálinnak Ukrajnáról és a Belorussz Szovjetkongresszus megszervezéséről tartott beszámolóját vitatják meg.

December 3 (16). Lenin megírja „Az ukrán néphez szóló kiáltvány fő tételeit", és a „Kiáltványt az ukrán néphez, az Ukrán Rádához intézett ultimátumszerű követelésekkel". A „Kiáltványt" a Népbiztosok Tanácsa egyhangúlag elfogadta.

December 4 (17). Lenin a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje munkásszekciójának ülésén beszédet mond a petrográdi munkások gazdasági helyzetéről és a munkásosztály feladatairól.

December 5 (18). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: rendelettervezet a járási bizottságokról és a bizottságok utasításai; az Ukrán Ráda válasza a Népbiztosok Tanácsának 1917 december 3-i (16-i) ultimátumára. Leninit és Sztálint beválasztják az első kérdéssel kapcsolatos rendelet tervezetének kidolgozására kiküldött bizottságba, továbbá abba a bizottságba, amelyet azzal bíztak meg, hogy a Népbiztosok Tanácsának nevében teljhatalommal járjon el az Ukrán Ráda ki nem elégítő válaszával kapcsolatban.

December 6 (19). Lenin utasítást ad a vasúti biztosoknak, hogy haladéktalanul engedjék át az ötödik kaukázusi kozákhadosztály első kaukázusi ezredét, amelyet azért indítottak útnak, hogy harcoljon Kalegyin fehérgárdista tábornok ellen.

December 7 (20). Lenin feljegyzést ír F. E. Dzerzsinszkij számára a szabotálók és ellenforradalmárok elleni harc rendszabályairól szóló beszámolójához.

Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen megvitatják Dzerzsinszkij előadói beszédét az ellenforradalom és szabotázs elleni harc Összoroszországi Rendkívüli Bizottságának szervezéséről és összetételéről.

December 11 (24). Lenin részt vesz a párt Központi Bizottsága plénumának munkájában.

December 12 (25). A „Téziseket az Alkotmányozó Gyűlésről", amelyeket Lenin írt, az Alkotmányozó Gyűlés bolsevik frakciója egyhangúlag elfogadta.

December 13 (26). Lenin a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözlő beszédet mond a vasutasok és vasúti műhelymunkások Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusán.

December 14 (27). Lenin részt vesz a Legfőbb Népgazdasági Tanács Irodájának ülésén és beterjeszti az általa írt „Dekrétum a bankok államosításának életbeléptetéséről és az ezzel kapcsolatban szükséges intézkedésekről" c. rendelet tervezetét.

Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén beszédet mond a bankok államosításáról.

Lenin megírja a „Kenyérért és békéért" c. cikket.

December 15 (28). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen azt a kérdést vitatják meg, hogy a Legfőbb Népgazdasági Tanács mellett egy szakemberekből álló bizottságot kell létesíteni; a Népbiztosok Tanácsa ebben a kérdésben rendelettervezetet fogad el, melyet Lenin írt.

December 16 (29). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen Sztálinnak az orenburgi, uráli, turkesztáni és kaukázusi helyzetről tartott beszámolóját vitatják meg.

December 18 (31) előtt. Lenin megírja a „Kérdéseket a hadsereg leszerelése tárgyában összehívott Általános Hadseregkongresszus küldötteihez".

December 18 (31). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a fronthelyzet és a hadsereg állapotának kérdését vitatják meg — ebben a kérdésben elfogadják a Lenin által írt határozati javaslatot. Sztálin ismerteti a Népbiztosok Tanácsa előtt az orenburgi körzetben kialakult hadihelyzetet.

Lenin fogadja a finnországi kormányküldöttséget és átadja annak a Népbiztosok Tanácsa dekrétumát Finnország állami függetlenségének elismeréséről.

December 19 (1918 január 1). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen azt a kérdést vitatják meg, hogy az igazságügyi népbiztos, a baloldali eszer Stejnberg, jogtalanul helyezte szabadlábra az Alkotmányozó Gyűlés védelmére alakult ellenforradalmi társaság letartóztatott tagjait — a Lenin és Sztálin által előterjesztett határozati javaslatot elfogadják.

Sztálin beszámol az Ukrán Rádáról és azt javasolja, hogy Ordzsonikidzét nevezzék ki Ukrajna rendkívüli biztosának; a II. Összoroszországi Parasztkongresszus küldöttének az Ukrán Rádával folytatott tárgyalásokról szóló beszámolója után — elfogadják a Lenin által írt határozati javaslatot.

December 20 (1918 január 2). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen megvitatják Sztálin beszámolóját arról a beszélgetésről, amelyet az Összukrajnai Központi Végrehajtó Bizottsággal folytatott közvetlen vonalon, továbbá az

Alkotmányozó Gyűlés megnyitásának kérdését.

December 23 (1918 január 5). A Népbiztosok Tanácsa határozatot fogad el arról, hogy 3—5 napi szabadságot ad Leninnek; a Népbiztosok Tanácsának elnökévé erre az időre Sztálint nevezik ki.

December 24 (1918 január 6). Lenin szabadságra Finnországba utazik.

December 25—28 (1918 január 7—10). Lenin szabadságának ideje alatt megírja a következő cikkeket: „Egy publicista naplójából. (Kidolgozandó témák)", „Akik megrémültek a régi összeomlásától és akik harcolnak az újért", „Hogyan szervezzük meg a versenyt?", „Rendelet a fogyasztási kommúnákról. Tervezet".

December 29 (1918 január 11). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a „«Török Örményország»-ról" c. Sztálin által írt rendelettervezetet, és a kormánylapok központosításának kérdését vitatják meg.

1918

Január eleje. Lenin megírja „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatása" c. deklarációt; a deklaráció kidolgozásában részt vesz Sztálin.

Január 1 (14). Lenin beszédet mond a Mihály lovardában, a szocialista hadsereg első menetalakulatainak búcsúztatása alkalmából. A gépkocsira, amelyen Lenin a Mihály lovardából elutazott, ellenforradalmár terroristák rálőttek. Leninnek nem történt baja.

Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén beszámol a nap eseményeiről.

Január 1—3 (14—16). Lenin levelet ír a hadsereg leszerelése tárgyában összehívott hadseregkongresszushoz,

amelyben kifejezi azt a reményét, hogy sikeresen fogják megoldani a szocialista hadsereg megteremtésének feladatait.

Január 2 (15). Lenin utasítja a Petrográdi Forradalmi Haditengerészeti Bizottságot, hogy küldjön Ukrajnába kétezer matrózt a burzsoá Ukrán Ráda ellen folytatott hadműveletek támogatására.

Január 5 (18). Lenin Sztálinnal együtt részt vesz az Alkotmányozó Gyűlés bolsevik frakciójának ülésén és az Alkotmányozó Gyűlés megnyitásán. A szünet alatt, melyet a bolsevikok követelésére jelentettek be, miután a jobboldali eszer többség visszautasította „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatása" c. deklaráció megvitatását, Lenin megírja a bolsevik frakció nyilatkozatát, amely szerint kivonul az Alkotmányozó Gyűlésből; miután a nyilatkozatot az Alkotmányozó Gyűlés ülésén felolvasták, Lenin az egész bolsevik frakcióval együtt elhagyja a Tauriai Palotát.

Január 6 (19). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen megvitatják az általa írt téziseket az Alkotmányozó Gyűlésről; a tézisek valamennyi pontját elfogadják.

Lenin Sztálinnal együtt megírja a „Dekrétumtervezetet az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatásáról"; a dekrétumtervezetet jóváhagyás végett átadják az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak.

Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén beszédet mond az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatásáról és rendelettervezetet nyujt be, amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság jóváhagy.

Január 8 (21). Lenin tekintélyes petrográdi pártfunkcionáriusok összejövetelén felolvassa az általa írt

„Téziseket, az annexiós különbéke azonnali megkötésének kérdéséről".

Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a közellátási politika kérdését és azt a kérdést vitatják meg, hogy a Legfőbb Népgazdasági Tanács mellett Összoroszországi Közellátási Tanácsot kell szervezni; Sztálint beválasztják a Szovjethatalom által követett közellátási politika rendszabályainak kidolgozására kiküldött bizottságba.

Január 9 (22). Lenin részt vesz a párt Központi Bizottsága plénumának munkájában.

Január 10 (23). Lenin jelen van a Szovjetek III. Összoroszországi Kongresszusának megnyitásán — a kongresszus díszelnökévé választják.

Január 11 (24). Lenin a bolsevik párt Központi Bizottságának ülésén kétszer felszólal a béke kérdésében.

Lenin beszámol a Népbiztosok Tanácsának tevékenységéről a Szovjetek III. Összoroszországi Kongresszusán.

Január 12 (25). A III. Szovjetkongresszus elfogadja „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatását", amelyet Lenin írt Sztálin részvételével.

Lenin zárszót mond a Szovjetek III. Összoroszországi Kongresszusán a Népbiztosok Tanácsának beszámolójával kapcsolatban.

Január 13 (26). Lenin a Rendkívüli Összoroszországi Vasutaskongresszuson beszámol a Népbiztosok Tanácsának tevékenységéről; válaszol a hozzá írásban benyújtott kérdésekre.

Január 14 (27). Lenin felszólal a Petrográdi Szovjet Elnökségének a közellátási szervezetek képviselőivel tartott értekezletén az éhínség elleni harc

rendszabályainak kérdésében; ebben a kérdésben határozati javaslatot terjeszt be, melyet ő írt.

Január 15 (28). Lenin G. K. Ordzsonikidzének Harkovba írt levelében követeli, hogy a petrográdi gabonaszállítások érdekében nyúljanak a legerélyesebb forradalmi rendszabályokhoz.

Lenin megerősíti és aláírja a Népbiztosok Tanácsának dekrétumát a munkás-paraszt Vörös Hadsereg megszervezéséről és a munkás-paraszt Vörös Hadsereg megalakítását intéző Összoroszországi Bizottság létrehozásáról.

Január 16 (29). Lenin kidolgozza a Népbiztosok Tanácsának felhívását az Összoroszországi Közellátási Kongresszushoz (tervezet), azzal a javaslattal, hogy küldjenek a legfelső közellátási szervekbe tapasztalt funkcionáriusokat az éhínség elleni harc döntő rendszabályainak megvalósítása érdekében.

Lenin megerősíti és aláírja a Népbiztosok Tanácsának rendeletét, amely szerint ki kell utalni 20 millió rubelt a Vörös Hadsereg szervezésére.

Január 18 (31). Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a tengeri és folyami kereskedelmi flotta államosításának kérdését vitatják meg; elfogadják a Lenin által írt határozati javaslatot.

Lenin megírja a „Rendeletet az Alkotmányozó Gyűlésre történő utalásoknak a szovjet törvényhozásban való kiküszöböléséről".

Lenin zárszót mond a III. Szovjetkongresszus berekesztése előtt.

Január 19 (február 1). Lenin felszólal a párt Központi Bizottságának ülésén a Németországgal való békekötés és a pártkongresszus összehívása kérdésében.

Január 21 (február 3). Lenin felszólal a Központi Bizottság pártfunkcionáriusokkal kibővített ülésén a Németországgal való békekötés kérdésében.

Lenin elküldi a „Mindenkihez. Különösen a bresztlitovszki békeküldöttséghez" c. szikratáviratot, a Szovjethatalomért Ukrajnában, Finnországban és a Donvidéken folytatott harc sikereiről.

Január 22 (február 4). Lenin táviratot küld G. K. Ordzsonikidzének Harkovba, amelyben köszönetet mond az élelmiszerbegyűjtéssel kapcsolatos erélyes rendszabályokért és utasításokat ad a begyűjtés további szervezésére és a gabonának a központba való szállítására.

Január 23 (február 5). Lenin aláír egy szikratáviratot, amely hírül adja, hogy az ellenforradalmi Ukrán Rádát felszámolták, hogy Dutov, az orenburgi kozákcsapatok fehérgárdista atamánja elmenekült Orenburgból és a hatalom a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Krimi Szovjetjének kezébe ment át.

Január 24 (február 6). Lenin felszólal a Központi Bizottság ülésén a VII. pártkongresszus napirendjének kérdésében; azt indítványozza, hogy tűzzék a kongresszus napirendjére a pártprogram felülvizsgálását, a béke kérdését és a taktikai kérdéseket. Lenint beválasztják a pártprogram kidolgozásával foglalkozó bizottságba.

Leninnek a vidékre küldött agitátorok előtt tartott beszéde megjelenik a „Pravda" 18. számában.

Január 28 (február 10). Lenin Sztálinnal együtt táviratot küld a bresztlitovszki békeküldöttségnek a Németországgal való azonnali békekötés szükségességéről.

Lenin beszédet mond a Parasztküldöttek és a Földbizottságok Összoroszországi Kongresszusán a falusi munkáról.

Február 18. Lenin felszólal a párt Központi Bizottságának délelőtti és esti ülésén, a Németországgal való béketárgyalások újrafelvételének kérdésében.

Lenin Sztálinnal együtt utasításokat ad a Dvinszki Szovjetnek, hogy milyen rendszabályokat léptessen életbe a németek támadása esetén.

Február 18-áról 19-ére virradó éjjel. Lenin a Népbiztosok Tanácsa nevében szikratáviratot küld a német kormánynak, amelyben tiltakozik a német csapatok támadása ellen és kijelenti, hogy a Népbiztosok Tanácsa kész aláírni a békét.

Február 19. Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a külpolitika kérdése a Németország által indított támadással kapcsolatban; a védelem megszervezése és forradalmi háború viselése, ha a köztársaság előtt felmerül ennek szükségessége.

Február 20. Lenin közvetlen vonalon válaszol a Moszkvai Szovjetnek azokra a kérdéseire, hogy milyen rendszabályokat léptetett életbe a kormány a németek támadásával kapcsolatban.

Lenin elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: az olajipar államosítása; a helyzet a fronton.

Leninț és Sztálint beválasztják az Ideiglenes Végrehajtó Bizottságba, melyet azért hoztak létre, hogy a Népbiztosok Tanácsának ülései közti időben vezesse a folyó munkát.

TARTALOM

Előszó ..... VII—IX

1917 szeptember — december

A BOLSEVIKOKNAK KÉZBE KELL VENNIÖK A HATALMAT. *Levél a Központi Bizottsághoz, az OSzDMP Petrográdi és Moszkvai Bizottságához* 1—3

MARXIZMUS ÉS FELKELÉS. *Levél az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt Központi Bizottságához* ..... 4—10

AZ OROSZ FORRADALOM ÉS A POLGÁRHÁBORÚ. *Polgárháborúval ijesztgetnek* ..... 11—26

A HAMISÍTÁS HŐSEIRŐL ÉS A BOLSEVIKOK HIBÁIRÓL ..... 27—35

EGY PUBLICISTA NAPLÓJÁBÓL. *Pártunk hibái* .. 36—43

A FORRADALOM FELADATAI ..... 44—53

A kapitalistákkal való paktálás végzetes volta 46
A hatalmat a Szovjeteknek 46
Békét a népeknek 47
A földet a dolgozóknak 49
Harc az éhínség és a gazdasági bomlás ellen .. 50
Harc a földbirtokosok és a kapitalisták ellenforradalma ellen 51
A forradalom békés fejlődése 52

LEVÉL A FINNORSZÁGI HADSEREG, FLOTTA ÉS MUNKÁSOK TERÜLETI BIZOTTSÁGA ELNÖKÉHEZ ..... 54—58

1. 54
2. 55
3. 56
4. 56
5. 57
6. 57
7. 57
8. 58
9. 58
10. 58

A VÁLSÁG MEGÉRETT ..... 59—70

I. 59
II. 60
III. 64
IV. 66
V. 66
VI. 67

MEGTARTJÁK-E A BOLSEVIKOK AZ ÁLLAMHATALMAT? ..... 71—126

Előszó a második kiadáshoz 73
Utószó 120

A MUNKÁSOKHOZ, PARASZTOKHOZ ÉS KATONÁKHOZ ..... 127—129

LEVÉL A KÖZPONTI BIZOTTSÁGHOZ, A MOSZKVAI BIZOTTSÁGHOZ, A PETROGRÁDI BIZOTTSÁGHOZ, VALAMINT A PETROGRÁDI ÉS A MOSZKVAI SZOVJET BOLSEVIK TAGJAIHOZ ..... 130—131

TÉZISEK A PETROGRÁDI SZERVEZET OKTÓBER 8-I KONFERENCIÁJÁNAK ELŐADÓI BESZÉDE ÉS HATÁROZATI JAVASLATA, VALAMINT A PÁRTKONGRESSZUSI KÜLDÖTTEK UTASÍTÁSA SZÁMÁRA ..... 132—135

A pártnak az előparlamentben való részvétele kérdéséről 132
A „minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszóról 133
Megjegyzés „A hatalmat a Szovjeteknek" című határozati javaslathoz 134

LEVÉL A PETROGRÁD-VÁROSI KONFERENCIÁHOZ. *Zárt ülésen való felolvasásra* ..... 136—139

A PÁRTPROGRAM FELÜLVIZSGÁLÁSÁHOZ ..... 141—173

I. 143
II. 147
III. 150
IV. 154
V. 156
VI. 162
VII. 163
VIII. 168
IX. 171

EGY KÍVÜLÁLLÓ TANÁCSAI ..... 174—176

LEVÉL AZ ÉSZAKI TERÜLET SZOVJETJEINEK TERÜLETI KONGRESSZUSÁN RÉSZT VEVŐ BOLSEVIK ELVTÁRSAKHOZ ..... 177—183

AZ OSzDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 OKTÓBER 10-I (23-I) ÜLÉSE. *Jegyzőkönyvi feljegyzés* 184—186

1. Előadói beszéd 184
2. Határozat 186

AZ OSzDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 OKTÓBER 16-I (29-I) ÜLÉSE. *Jegyzőkönyvi feljegyzés* 187—189

1. 187
2. 188
3. 189
4. 189

LEVÉL AZ ELVTÁRSAKHOZ ..... 190—212

Utószó 211

LEVÉL A BOLSEVIK PÁRT TAGJAIHOZ ..... 213—216

PÁRTUNK FELADATAI AZ INTERNACIONÁLÉBAN. *(A III. Zimmerwaldi konferencia alkalmából)* ..217—219

LEVÉL AZ OSzDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁHOZ...220—224

AZ ESZEREK PÁRTJA ÚJBÓL BECSAPTA A PARASZTOKAT ..... 225—231

LEVÉL A KÖZPONTI BIZOTTSÁG TAGJAIHOZ ....232—233

OROSZORSZÁG POLGÁRAIHOZ! 234

A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK PETROGRÁDI SZOVJETJÉNEK ÜLÉSE, 1917 OKTÓBER 25 (NOVEMBER 7) .....237—240

1. Előadói beszéd a Szovjethatalom feladatairól. *Rövid ujságbeszámoló* 237
2. Határozat 239

A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK MÁSODIK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA. 1917 OKTÓBER 25—26 (NOVEMBER 7—8) .....241—264

1. Munkások, katonák és parasztok! 245
2. Előadói beszéd a békéről. Október 26 (november 8) .....247—252
   Dekrétum a békéről 247
3. Zárszó a békéről mondott előadói beszédhez. Október 26 (november 8) 253
4. Előadói beszéd a földről. Október 26 (november 8) .....257—262
   Dekrétum a földről 258
5. Határozat a munkás- és parasztkormány megalakításáról 263

BESZÉLGETÉS HELSINGFORSSZAL KÖZVETLEN VONALON. 1917 OKTÓBER 27 (NOVEMBER 9) 265—268

I. 265
II. Beszélgetés Mihajlov elvtárssal 265
III. Beszélgetés Izmajlov elvtárssal, a Balti Központ elnökhelyettesével 266

A PETROGRÁDI HELYŐRSÉG EZREDKÉPVISELŐINEK TANÁCSKOZÁSA. 1917 OKTÓBER 29 (NOVEMBER 11). *Ujságbeszámoló* .....269—273

1. Beszámoló a politikai helyzetről 269
2. Beszéd a csapattestek felfegyverzésének kérdéséről 272
3. Felszólalás a városi rend fenntartásának kérdésében 273

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK SZIKRATÁVIRATA. 1917 OKTÓBER 30 (NOVEMBER 12) .....274—275

AZ ALKALMAZOTTAKRA VONATKOZÓ SZABÁLYZAT TERVEZETE 276

A MUNKÁSELLENŐRZÉSRŐL SZÓLÓ RENDELET TERVEZETE .....277—278

FELSZÓLALÁSOK AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1917 NOVEMBER 1-I (14-I) ÜLÉSÉN. *Jegyzőkönyvi feljegyzés* .....279—280

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA A KÖZPONTI BIZOTTSÁGON BELÜLI ELLENZÉK KÉRDÉSÉBEN. 1917 NOVEMBER 2 (15) .....281—283

AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGA TÖBBSÉGÉNEK ULTIMÁTUMA A KISEBBSÉGHEZ .....284—286

HATÁROZATI JAVASLAT A SAJTÓSZABADSÁGRÓL. TERVEZET .....287—288

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 1917 NOVEMBER 4-I (17-I) ÜLÉSE 289—297

1. Beszéd a sajtó kérdéséről 289
2. Válasz a baloldali eszerek kérdésére 292
3. Két hozzászólás a baloldali eszerek kérdésével kapcsolatban .....294—295

I. 294
II. 295

4. Beszéd és határozati javaslat Noginnak a Népbiztosok Tanácsából való kilépésről tett nyilatkozatával kapcsolatban .....296—297

I. 296
II. 297

BESZÉD A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK PETROGRÁDI SZOVJETJE ÉS A FRONTKÉPVISELŐK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1917 NOVEMBER 4-ÉN (17-ÉN). *Ujságbeszámoló* .....298—300

VÁLASZ A PARASZTOK KÉRDÉSEIRE .....301—302

A LAKOSSÁGHOZ .....303—305

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁTÓL ..... 306—307

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁTÓL. *A párt tagjaihoz és Oroszország dolgozó osztályaihoz* ..... 308—313

ELŐSZÓ A „HOGYAN CSAPTÁK BE A NÉPET A SZOCIÁLFORRADALMÁROK, ÉS MIT ADOTT A NÉPNEK AZ ÚJ BOLSEVIK KORMÁNY" C. BROSÚRÁHOZ ..... 314—315

A KORMÁNY BESZÉLGETÉSE A FŐHADISZÁLLÁSSAL KÖZVETLEN VONALON. 1917 NOVEMBER 9 (22) ..... 316—319

SZIKRATÁVIRAT MINDENKIHEZ. *Minden ezred-, hadosztály-, hadtest-, hadsereg- és más bizottságnak, a forradalmi hadsereg minden katonájának és a forradalmi hajóhad minden matrózának* ..... 320—321

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 1917 NOVEMBER 10-I (23-I) ÜLÉSE. *Jegyzőkönyvi feljegyzés* ..... 322—325

1. Beszámoló a Duhonyinnal folytatott tárgyalásokról 322
2. Zárszó 324

A PARASZTKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK RENDKÍVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA. 1917 NOVEMBER 10—25 (NOVEMBER 23—DECEMBER 8) ..... 327—339

1. Felszólítás a Parasztküldött Szovjetek Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusának bolsevik frakciójához 329
2. Beszéd az agrárkérdésről. November 14 (27). *Ujságbeszámoló* 330
3. Határozati javaslat 333
4. Beszéd a Vikzsel képviselőjének bejelentésével kapcsolatban. November 18 (december 1). *Ujságbeszámoló* 335
5. Zárszó. November 18 (december 1). *Ujságbeszámoló* 337

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSA A FORRADALMI KATONAI BIZOTTSÁGNAK 340

A PETROGRÁDI KÖZKÖNYVTÁR FELADATAIRÓL 341—342

A MUNKÁSOK SZÖVETSÉGE A DOLGOZÓ ÉS KIZSÁKMÁNYOLT PARASZTOKKAL. *Levél a „Pravda" szerkesztőségéhez* ..... 343—345

A VISSZAHÍVÁS JOGÁRÓL SZÓLÓ DEKRÉTUM TERVEZETE ..... 346—347

ELŐADÓI BESZÉD A VISSZAHÍVÁS JOGÁRÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN, 1917 NOVEMBER 21-ÉN (DECEMBER 4-ÉN) ..... 348—350

BESZÉD A HAJÓHAD ELSŐ ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1917 NOVEMBER 22-ÉN (DECEMBER 5-ÉN). *Jegyzőkönyvi feljegyzés* ..... 351—357

ELŐSZÓ AZ „ANYAG AZ AGRÁRKÉRDÉSHEZ" C. BROSÚRÁHOZ ..... 358—359

A BÉKETÁRGYALÁSOK PROGRAMJÁNAK VÁZLATA ..... 360—361

RENDELET A FORRADALOM ELLEN IRÁNYULÓ POLGÁRHÁBORÚ VEZÉREINEK LETARTÓZTATÁSÁRÓL 362

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 1917 DECEMBER 1-I (14-I) ÜLÉSE 363—367

1. Beszéd az Alkotmányozó Gyűlés kérdéséről . 363
2. Határozati javaslat a kadet párttal kapcsolatban kiadott rendeletről 367

BESZÉD A PARASZTKÜLDÖTTEK MÁSODIK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1917 DECEMBER 2-ÁN (15-ÉN) ..... 368—371

KIÁLTVÁNY AZ UKRÁN NÉPHEZ, AZ UKRÁN RÁDÁHOZ INTÉZETT ULTIMÁTUMSZERŰ KÖVETELÉSEKKEL ..... 372—374

ELŐADÓI BESZÉD A PETROGRÁDI MUNKÁSOK GAZDASÁGI HELYZETÉRŐL ÉS A MUNKÁSOSZTÁLY FELADATAIRÓL A MUNKÁS- ÉS KATONAKÜLDÖTTEK PETROGRÁDI SZOVJETJE MUNKÁSSZEKCIÓJÁNAK ÜLÉSÉN, 1917 DECEMBER 4-ÉN (17-ÉN). *Újságtudósítás* ..... 375—377

AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉS MEGNYITÁSÁRÓL . 378

A PARASZTKÜLDÖTTEK MÁSODIK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁNAK FELHÍVÁSA A PARASZTSÁGHOZ. TERVEZET .....379—385

FELJEGYZÉS F. E. DZERZSINSZKIJ SZÁMÁRA....386—388

BESZÉD AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN, 1917 DECEMBER 11-ÉN (24-ÉN). *Jegyzőkönyvi feljegyzés* 389

HATÁROZATI JAVASLAT A BOLSEVIK ALKOTMÁNYOZÓGYŰLÉSI FRAKCIÓ IDEIGLENES VEZETŐSÉGÉRŐL. TERVEZET 390

TÉZISEK AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉSRŐL .....391—396

BESZÉD A VASUTASOK ÉS VASÚTI MŰHELYMUNKÁSOK RENDKÍVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1917 DECEMBER 13-ÁN (26-ÁN) .....397—398

BESZÉD A BANKOK ÁLLAMOSÍTÁSÁRÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN, 1917 DECEMBER 14-ÉN (27-ÉN). *Jegyzőkönyvi feljegyzés* .....399—401

KENYÉRÉRT ÉS BÉKÉÉRT .....402—403

DEKRÉTUM A BANKOK ÁLLAMOSÍTÁSÁNAK ÉLETBELÉPTETÉSÉRŐL ÉS AZ EZZEL KAPCSOLATBAN SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEKRŐL. TERVEZET .....404—407

KÉRDÉSEK A HADSEREG LESZERELÉSE TÁRGYÁBAN ÖSSZEHÍVOTT ÁLTALÁNOS HADSEREGKONGRESSZUS KÜLDÖTTEIHEZ .....408—409

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK HATÁROZATI JAVASLATA. TERVEZET 410

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK HATÁROZATA A RÁDÁVAL VALÓ TÁRGYALÁSOKRÓL. 1917 DECEMBER 19 (1918 JANUÁR 1) .....411—412

AKIK MEGRÉMÜLTEK A RÉGI ÖSSZEOMLÁSÁTÓL ÉS AKIK HARCOLNAK AZ ÚJÉRT .....413—417

HOGYAN SZERVEZZÜK MEG A VERSENYT? .....418—430

RENDELET A FOGYASZTÁSI KOMMÚNÁKRÓL. TERVEZET ..... 431—433

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK 1917 DECEMBER 30-I (1918 JANUÁR 12-I) HATÁROZATA AZZAL A VÁLASSZAL KAPCSOLATBAN, AMELYET A RÁDA A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK ADOTT ..... 434—435

1918 január — február

BESZÉD A SZOCIALISTA HADSEREG ELSŐ MENET-ALAKULATAINAK BÚCSÚZTATÁSA ALKALMÁBÓL, 1918 JANUÁR 1-ÉN (14-ÉN). *Rövid ujságtudósitás* 436

BESZÉLGETÉS KÖZVETLEN VONALON 437

A DOLGOZÓ ÉS KIZSÁKMÁNYOLT NÉP JOGAINAK KINYILATKOZTATÁSA ..... 438—442

A HADSEREG LESZERELÉSE TÁRGYÁBAN ÖSSZEHÍVOTT HADSEREGKONGRESSZUSHOZ 443

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG 1918 JANUÁR 3-I (16-I) RENDELETE 444

AZ OSZD(BOLSEVIK)MP FRAKCIÓNAK AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉS 1918 JANUÁR 5-I (18-I) ÜLÉSÉN ELHANGZOTT NYILATKOZATA ..... 445—446

MÁSVILÁGI EMBEREK ..... 447—449

DEKRÉTUMTERVEZET AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉS FELOSZLATÁSÁRÓL ..... 450—452

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉN AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉS FELOSZLATÁSÁRÓL, 1918 JANUÁR 6-ÁN (19-ÉN) ..... 453—457

EGY SZERENCSÉTLEN BÉKE KÉRDÉSÉNEK TÖRTÉNETÉHEZ ..... 458—466

Tézisek az annexiós különbéke azonnali megkötésének kérdéséről 458

UTÓSZÓ AZ ANNEXIÓS KÜLÖNBÉKE AZONNALI MEGKÖTÉSÉNEK KÉRDÉSÉRŐL SZÓLÓ TÉZISEKHEZ ..... 467—468

A MUNKÁS-, KATONA- ÉS PARASZTKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK HARMADIK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA. 1918 JANUÁR 10—18 (23—31) ..... 469—500

1. Beszámoló a Népbiztosok Tanácsának munkájáról. Január 11 (24) 471
2. Zárszó a Népbiztosok Tanácsának beszámolójához. Január 12 (25) 491
3. Zárszó a kongresszus befejezése előtt. Január 18 (31) 496

UTASÍTÁS A VÖRÖS GÁRDA PARANCSNOKSÁGÁNAK ..... 501—502

A RENDKÍVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI VASUTASKONGRESSZUS. AZ 1918 JANUÁR 13-I (26-I) ÜLÉS *Gyorstíri jegyzet* ..... 503—522

1. A Népbiztosok Tanácsának beszámolója 503
2. Válasz az írásban benyujtott kérdésekre 518

A PETROGRÁDI SZOVJET ELNÖKSÉGÉNEK ÉRTEKEZLETE A KÖZELLÁTÁSI SZERVEZETEK KÉPVISELŐIVEL. 1918 JANUÁR 14 (27) ..... 523—526

1. Hozzászólások az éhinség elleni harc rendszabályainak kérdésében. *Jegyzőkönyvi feljegyzés* 523
   I. 523
   II. 523
2. Határozati javaslat 525

DEKRÉTUMTERVEZET A TENGERI ÉS FOLYAMI KERESKEDELMI FLOTTA ÁLLAMOSÍTÁSÁRÓL. 1918 JANUÁR 18 (31) ..... 527—528

1. Dekrétumtervezet 527
2. Kiegészítés a tervezethez 528

BESZÉDEK AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1918 JANUÁR 19-I (FEBRUÁR 1-I) ÜLÉSÉN. *Jegyzőkönyvi feljegyzés* ..... 529—531

1. 529

2. 530
3. 530
4. 530
5. 531
6. 531

SZIKRATÁVIRÓN. MINDENKIHEZ. KÜLÖNÖSEN A BRESZTLITOVSZKI BÉKEKÜLDÖTTSÉGHEZ 532

SZIKRATÁVIRAT MINDENKIHEZ, MINDENKIHEZ 533—534

BESZÉD A VIDÉKRE INDULÓ AGITÁTOROK ELŐTT. *Ujságtudósitás* .....535—540

OROSZ BÉKEKÜLDÖTTSÉG. TROCKIJNAK. BRESZTLITOVSZK. *Válasz* 541

BESZÉD A PARASZTKÜLDÖTTEK ÉS A FÖLDBIZOTTSÁGOK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 JANUÁR 28-ÁN (FEBRUÁR 10-ÉN). *Ujságtudósitás* .....542—543

FELSZÓLALÁSOK AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1918 FEBRUÁR 18-I (DÉLELŐTTI) ÜLÉSÉN. *Jegyzőkönyvi feljegyzés*.....544—545

BESZÉDEK AZ OSzD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1918 FEBRUÁR 18-I (ESTI) ÜLÉSÉN. *Jegyzőkönyvi feljegyzés* .....546—548

1. 546
2. 547

V. I. LENIN ÉS I. V. SZTÁLIN BESZÉLGETÉSE KÖZVETLEN VONALON A DVINSZKI SZOVJET TAGJAIVAL.....549—550

A NÉMET BIRODALMI KORMÁNYHOZ INTÉZETT SZIKRATÁVIRAT TERVEZETE 551

LENIN VÁLASZAI A MOSZKVAI SZOVJETNEK KÖZVETLEN VONALON 552

Jegyzetek 553

Lenin életének és tevékenységének dátumai (1917 szeptember—1918 február) 585

KÉPMELLÉKLETEK

A „Rabocsij Puty" 1917 október 20-i (7-i), 30. számának első oldala. Ebben a számban jelent meg Lenin „A válság megérett" c. cikke 61

Kiáltvány „Oroszország polgáraihoz!". Lenin kézirata. — 1917 október 25 (november 7) 235

A „Rabocsij i Szoldat" 1917 október 26-i (november 8-i), 9. számának első oldala 243

Lenin. „Hogyan szervezzük meg a versenyt?" A kézirat első oldala. — 1917 december 419

Lenin. „A dolgozó és kizsákmányolt nép jogainak kinyilatkoztatása". A kézirat első oldala. — 1918 január 439

4661. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Felelős: Vértes Ferenc.